

Tijdschrift voor geschiedenis, oudheden en statistiek van Utrecht 1844, Ser. 2 : Utrecht voorheen en thans

<https://hdl.handle.net/1874/9808>

W 8 oct 1879

**UTRECHT
VOORHEEN EN THANS.**

TIJDSCHRIFT

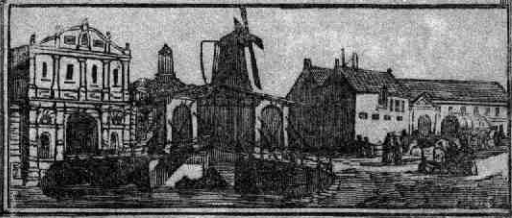
VOOR
Geschiedenis, Oudheden
en
Statistiek

van
UTRECHT.

2de SERIE, 1ste JAARGANG 1844.

MET AFBEELDINGEN.

BIJ N. VAN DER MONDE.

HISTORISCH GENOTSCHAP
BIBLIOTHEEK
TE UTRECHT

I N H O U D.

A.

	Bladz.
Asch van Wijck, (A. M. C. van) Herstelling van David van Bourgondiën als Bisschop van Utrecht, 1483.	21.
----- roemrijk sneven van Henrick van Zuijlen van Nijevelt binnen de stad Utrecht, 1483.	41.
----- (H. M. A. J. van) Het Slot ter Horst. Aanhangsel.	138.
Amerongen, (Proces over het bezit van de Heerlijkheid en het huis).	65, 83.
Axtel, (Rivier den). Zie Monde, (N. van der).	

B.

Balfoort, (J. H.) Eenige Utrechtsche Bisschoppelijke munten. 183.	
Bazijn, (Thomas). Zie Dodt v. Fl.	
Bolwerken, (De vijf Aarden) te Utrecht. Zie Monde, (N. van der)	
Bourgondiën, (David van). Zie Asch van Wijck.	
Bisschop Dierck (Hoe) van Wtrecht allyvigh worde, en van eenen dispensier ofte Rentmeester des voorseyden Bisschops. (Uit eene oude Chronijk).	162.

D.

Dodt van Flensburg, (J. J.) Over de Bisschoppelijke Munt.	16.
----- Lodewijk Elsevier Lode- wijkszoon.	19.
----- Heer Gerrit van Renesse, door den troublen raet gevonnisd en onthalsd 1568.	33.
----- Over den Plaatsnijder Ja. de Gheyn.	58.
----- Rembertus Horraeus, leer- meester van Justinus van Nassau.	62.

Dodt van Flensburg, (J. J.) Over het Opper-Houtvesterschap van Holland, onder Prins Willem I. en Prins Maurits.	79.
----- Certificatie van Kynde, 1480.	84.
----- Justinus van Nassau en Emerentia Sonoij.	120.
----- Veld-molens bij het Staten-Leger in 1593.	141.
----- Rapport van de Commissie tot ontyangst van Leijcester.	103.
----- Aert van Eyck, lector bij de Hieronymus-school te Utrecht.	143.
----- Nalatschap van Johan Philips, Grave van Falckenstejn.	133.
----- Iets over Thomas Bazijn.	180.
----- Utrechtsche Brieven.	201.
----- Peter von Ghistelle volgt van der Noot op in het Gouverneurschap van Ostende.	217.
----- Clementia Winters, tweede vrouw van M. Schotanus.	237.
----- De Vrouw en Kinderen van Prof. Karel de Maets.	238.
Dregt, (Rivier de). Zie Monde, (N. van der).	

E.

Elsevier. Zie Dodt van Flensburg.
Eijck, (Aert van). Zie Dodt van Flensburg.

F.

Falckesteijn, (Graaf van). Zie Dodt van Flensburg.

G.

Geuzesloot, (Rivier). Zie Monde, (N. van der).
Gheijn, (Jan). Zie Dodt van Flensburg.
Ghistelle, (Peter von). Zie Dodt van Flensburg.

H.

Horraeus, (Rembertus). Zie Dodt van Flensburg.
Horst, (Het Slot ter). Zie Asch van Wijck.

L.

Bladz.

Lepelenburg, (Bolwerk). Zie Monde, (N. van der).

Lucas, (Bolwerk). Zie Monde, (N. van der).

M.

Maets, (Prof. K. de). Zie Dodt van Flensburg.

Monde, (N. van der) De vijf aarden Bolwerken, 1577—1879,
om Utrecht aangelegd. 123.----- Kort Overzicht van Utrecht, als vesting. *ibid.*

----- St. Lukas Bolwerk. 129.

----- Bolwerk Lepelenburg. 223.

----- De Rivieren de Vecht, Anxstel, Dregt,
Geuzesloot, de Zudde, Weer en Nieuwe Wetering. 163, 195, 203, 230.Munten, (Bisschoppelijke Utrechtsche). Zie Balfoord en Dodt
van Flensburg.**N.**

Nassau, (Justinus van). Zie Dodt van Flensburg.

Noot, (van der). Zie Dodt van Flensburg.

O.

Opperhoutvesterschap van Holland. Zie Dodt van Flensburg.

P.

Paardenmarkten. 64, 144, 184.

R.

Renesse, (G. van). Zie Dodt van Flensburg.

Reede, (Goort van) Heer van Amerongen. Zie Amerongen.

S.Staat der Geborenen, Voltrokken Huwelijken, Overledenen, enz.,
in de Steden der Provincie Utrecht, over de Maanden Januarij,
Februarij en Maart 1844. 64.

----- April—Junij. 124.

----- Julij—September. 184.

----- October—December. 240.

----- Bevolking en derzelve Godsdiensstige gezuïdheden van
de Gemeente Utrecht, op den 1 Januarij 1844. 104.

Stand des Waters.	14, 28, 40, 52, 66, 78, 90, 102, 114, 126,	Bladz.
		138, 240.
Staat der Geborenen, Voltrokken Huwelijken, Overledenen enz.,		
in de stad Utrecht, over den jare 1844.		241.
Godsdienstige Gezindheden van de Geborenen en Overledenen.	ibid.	
Getal der jaren van Overlijden 1844.		242.
Ziekten of toevallen der Overledenen over het jaar 1844.		243.
Staat der Geborenen, Voltrokken Huwelijken, Overledenen enz.,		
in de Steden der Provincie, over den jare 1844.		244.
Staat der Geborenen, Overledenen en Voltrokken Huwelijken,		
in de onderscheidene Gemeenten der Provincie Utrecht, ge-		
durende het jaar 1843, tegenover blz.		ibid.

V.

- Vecht, (Rivier de). Zie Monde, (N. van der).
 Veldmolens. Zie Dodt van Flensburg.

W.

- Weer, (Rivier). Zie Monde, (N. van der).
 Wetering, (Nieuwe). Zie Monde, (N. van der).
 Winters, (Clementia). Zie Dodt van Flensburg.
 Wulven, (Het Huis) ook in betrekking tot deszelfs bezitters. 1.
 Wulven. Sepultuur in het Convent der Predikheeren. Aan-
 hangsel op bladz. 1. 140.

Z.

- Zudde, (Rivier de). Zie Monde, (N. van der).
 Zuilen van Nijevelt, (Henrick van). Zie Asch van
 Wijck.
-

Het Huis *Wulven*,

OOK IN BETREKKING TOT DESZEELFS BEZITTERS.

Met Afbeelding.

De Ridderhofstad *Wulven*, gelegen tusschen het dorp Houten en de Heemstede, was oudtijds een versterkt huis. Het geslacht, dat dezen naam voerde, wordt in oude schriften ook genoemd *Wlven*, *Vulven* en *Wulvin* (1). Heda heeft den naam willen afleiden van *Wolven*; van Buchel (2) echter van *Golven*, en deze laatste afleiding pleit het meest voor de waarschijnlijkheid, dewijl het geslacht en ook al de geslachten, die men houdt van het geslacht van *Wulven* af te stammen, *golven* in hunne wapens gevoerd hebben (3).

Het huis *Wulven* was een leen van Holland (4). De eerste beleening, die wij vermeld vinden, is van het jaar 1296 door Floris V., Graaf van Holland, ten behoeve van Ernest van *Wulven*, welke leenbrief hier volgt: « Wy Floris Grave, enz. maecken condt etc. dat ons Arnst van

(1) Van Buchel, M. S. op onderscheidene plaatsen.

(2) *Castrum Luporum dictum de Wolven*, zegt Heda. Hierop teekent van Buchel aan pag. 251. » Patet hoc loco quam ineptus sit Heda in interpretandis propriis nominibus, ubi *Wulven*, sive *Gulven*, castrum luporum reddit, cum melius undosum dixisset. Insignia familiae undas exprimunt et quae ab hac descendunt similiter, coloribus mutatis, ut sunt: *Horstiorum*, » *Sterkenburgiorum*, *Hardenbroekiorum*, *Hindersteiniorum*, *Oudegeiniorum*, *Hemstediorum*, etc.»

(3) Van Buchel stelt dit huis onder de vervreemde leenen van het Sticht. MS. Prov. Arch. 12 B.

(4) Of dit huis een leen van de Grafelijkheid van Holland of van den Graaf zelve geweest is, wordt door het stellen van *enz.* in den brief, achter de woorden » *Wy Floris Grave*," twijfelachtig gemaakt.

Fig. 1.

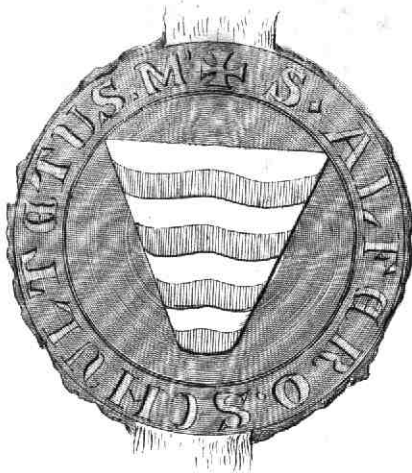

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

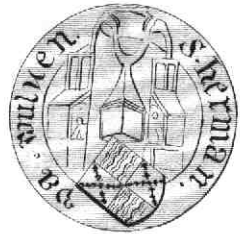
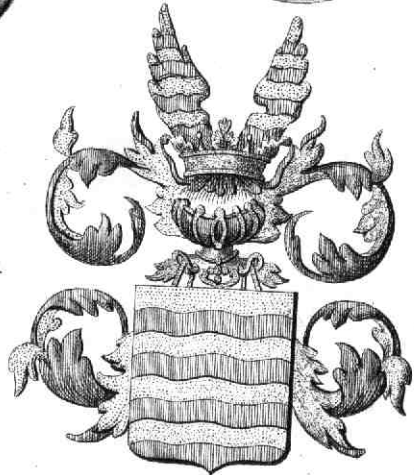

Fig. 5.

« Wulven (1), haren Elfaertssone van Wulven heve
 « gegeven mit synen wille syn huis dat hy nu timmert ende
 « timmeren sal te Wulven ende de hofstede daer hyt op
 « timmert, binnen der utterste graft, ende den wech die van
 « der hofsteden toe aen den anderen wech gaet, ende dat
 « lant dat leget aen den calveren camp dat hem toebehoort
 « te rechten eygendom, ende dat huys geven wy hem ende
 « syne nacomelingen te lieve te houden van ons ende onse
 « nacomelinge die Grave van Hollant zullen wesen, in sulcker
 « manieren dat dat huis metter hofstede ende den weghe voorsz.
 « comen sal, na hem oppe den oudsten ende den naesten die
 « van synre maechschappe wil. geboren is, ende daert van
 « rechte op comen sal, ende dat voorsz. huys ende hofstede
 « ende wegh en sullen binnen after susters kint niet ver-
 « sterven. Voort so sal dat voorgenoemde huys ons en onse
 « nacomelingen wesen een open huys, iegens alle man daer
 « wys hem vermanen doen met onsen gewaerden bode ioff
 « vermanen met onsen L^{ren}. Voort meer soo beloven wy
 « den voorseyden Arnste, waer dat saecke dat hy off die
 « ghene die onse mannen oft onser voorsz. nacomelingen van
 « die voorseyde huysse wege sal met syner vriden by onser
 « gehete ofte onser voorgn. nacomelingen ofte door des selves
 « huys wille van onser wegen in eenigen twiste quaeme dat
 « wy hem met synen vrienden diere door onsen wille in qua-
 « men alset hier voors. is daer ute sullen, ende wy niet
 « soenen en sullen wy en soense met ons; om dat dit eewe-
 « licke vaste ende stade blyve so hebben wy dese brief enz.
 Datum a^o. m. c c nonagesimo sexto (2).”

Of er reeds vroeger een huis Wulven bestaan hebbe, vin-

(1) Ook in eene genealogie van dit geslacht door van Buchel wordt hij genoemd Ernest van Wulven Alfartszoon.

(2) Van Buchel, H. S. Prov. Arch. 19 B. fol. 14. Voor de echtheid van dezen brief kunnen wij niet instaan. De oorspronkelijke kwam ons niet ter hand.

den wij niet met zekerheid vermeld (1); dit echter is zonder twijfel, dat er reeds lang voor 1296 een aanzienlijk geslacht van den naam van Wulven (2) geleefd heeft. De plaats,

(1) Zie Teg. staat van alle volken, Deel XXII, bl. 388.

(2) Reeds in 1127, 1131, 1132, 1134 en 1145 wordt genoemd Alferus of Alfardus als schout van Utrecht. (Van de Water, Utr. Placaatb. III Deel, pag. 213). Onder meer andere afteekeningen van zegels vinden wij er een van het jaar 1131 van zekere Alferus, schout der stad. Wij deelen dit hiermede onder N°. 1. Het is getrokken uit een handschrift getiteld: Brieven uyt de vyf Capittelen, van de Bisschoppen van Utrecht, als ook van anderen, met de zegelen, soo als deselve noch heden meest op Parkement geschreven en noyt gedrukt, gevonden worden. Tot Utrecht 1722, zijnde dit het 6^e deel van de verzameling van D^r. Engelbert van Engelen thans nog in het Stads Archief bewaard. Het wapen in dit zegel voorkomende, doet ons vermoeden, dat zijn geslachtsnaam Wulven was. In 1238 zegelde Ernst van Wulven, zoo als onder N°. 2 afgebeeld staat, terwijl in een zegel van Wulven van 1250 het wapen aan een gewapend ridder te paard zittende, is vastgehecht. Zie N°. 3. Het zegel onder N°. 4 voorkomende, zullen wij later vermelden, terwijl het familiewapen, zoo als het later gevoerd is, onder N°. 5 voorkomt. Niet altijd heeft Wulven deze kleuren gedragen; op de wapenkaart van de Edelen, die in 1227 de uitspraak van Bisschop Otto van der Lippe over het verschil der tienden in Houten, bezegelden, voert Ernst van Wulven acht gegolfde gordels van goud en keel. Dezen brief deelt Matthaeus mede, de Reb. Ultr. p. 195, terwijl het tableau der wapens bij den uitgever dezes berustende is. Wanneer en op welke wijze de verandering der kleuren heeft plaats gehad is duister gebleven. De gegolfde gordels in de bovengemelde zegels worden door van Buchel met het teeken van zilver en keel aangewezen. Niettegenstaande de kleuren in de oude zegels niet kunnen aangegeven worden, hebben wij van Buchel in dezen gevolgd (1).

(1) De geleerde Heinrich Otto zegt in zijn Abrisz einer kirchlichen Kunst-Archäologie des Mittelalters (Neue Mittheilungen aus dem Gebiet historisch-antiquarischer Forschungen, 6er Band, 4^{es} Heft S. 7). » Auf die verschiedenen in den Wappen vorkommenden Far-

waar het huis in 1296 gebouwd werd, droeg toen reeds den naam van *Wulven* (1), gelijk uit bovenstaanden leenbrief blijkt.

In 1346 werd het huis *Wulven* ter nedergeworpen. Zie hier, wat daarvan de oorzaak was. Willem IV., Graaf van Holland, gebruik makende van de afwezigheid van Bisschop Jan van Arkel, sloeg in 1345 op St. Odulphsdag het beleg om de stad Utrecht, met eene geduchte krijgsmagt (2), waaronder 1 Hertog, 13 Graven, 52 Baanrotsen en 2800 Ridders geteld werden. Onder deze laatsten bevond zich mede Ernst van *Wulven*, als leenman van den Graaf. Zes weken werd de stad bestormd. Ondertusschen kwam Bisschop Jan van Arkel, die zich te Avignon in Frankrijk ophield en de bewaring van de stad en het Sticht aan

(1) Het huis *Wulven* moet wel onderscheiden worden van *Oud-Wulven*, gelegen tusschen Utrecht en Houten, dat tegenwoordig in eigendom behoort aan den WelEd. Gestr. P. H. Testas. Dit huis is nog in wezen. Wij vinden in een H. S. omtrent hetzelfde het volgende aangeteekend: » *Oud-Wulven* een Ridderhofstede niet wyd » van *Wulven* onder Houten gelegen. In den jare 1200 schynt het » uyt het geslacht van *Wulven* gesproten en is A°. 1450 by Braem » van Luttekenhuise en na by synre dochter beseten, waarvan » de erfgename getrouwt is met een van de Brakels, waarvan een » dochter deselve Heerlyckheit bracht aan Heer Andries van Was- » senaar b. soon van den lesten Heer van Wassenaar van dat » geslachte, wiens sonen daer nogh A°. 1624 possessoirs afsyn » en deselve gestorven S. H. (zonder erfgenamen) by een suster Joff. » Margareta aan Francois van Ayala 1629.”

(2) Dit leger werd begroot op 150,000 man; dat deze getallen overdreven zijn, zal wel geen betoog behoeven. Zij worden aldus medegedeeld door Veldenaer, Chronijk Bl. cclxy verso.

ben kommt es bei mittelalterlichen Denkmälern nicht wesentlich an, da einerseits die Anwendung derselben im Mittelalter schwankend war, andererseits aber von vielen Wappen, die nur aus plastischen Denkmälern bekannt sind, die Farben nicht angegeben werden können; überhaupt finden auch manche andere Distinctionen der modernen Heraldik auf mittelalterlichen Wappen keine Anwendung.”

zijnen broeder Robbert, Heer van Asperen, had opgedragen, in allerijl terug.

Een stilstand van wapenen werd gesloten tot St. Martensdag; intusschen zou men over den vrede handelen. De Bisschop was diep vernederd; hij konde niet verhinderen dat in het verdrag van Julij 1545 werd begrepen, dat 400 burgers van Utrecht, « sullen comen uter stat voersz. in ydelen rocken, ongegordet, bloots hovets ende barvoets, voer onsen lieven Heer ende neve (den Graaf van Holland) voer syn tente, daer hy wesen sal, ende bidden hem knielende, dat hy den borgers van der stat van Utrecht voirsz. vergeven sal die broke, die die borgers van der stat voersz. jegens hem misdaen mogen hebben (1).” Voor dat de vrede tot stand kwam, sneuvelde Graaf Willem in zijnen togt tegen de oproerige Friezen, waardoor de Bisschop de handen ruim krijgende, bedacht was, om wraak te nemen over de Stichtsche medehelpers van den Graaf. Toen de tijd van het bestand verstreken was, verbande de Bisschop hen allen uit het Sticht van Utrecht. Vele Edelen, die hem om genade baden, ontvingen vergiffenis; doch Ernst van Wulven was te trotsch, om zich voor den Bisschop zoo diep te vernederen; steunende op de sterkte van zijn huis, en als leenman van Holland van daar hulp verwachtende, bood hij den Bisschop manhaftig het hoofd. Jan van Arkel over deze halstarrigheid geraakt, verzamelde eene menigte Utrechtsche burgers, en belegerde op St. Ciciliendag 1546 het huis *Wulven*, veroverde het met geweld, nam allen, die daar binnen waren, gevangen en deed het voorts geheel verwoesten en ten gronde toe slechten (2).

Het duurde niet lang of het slot herrees uit zijne puinhoopen

(1) V. Mieris, Charterboek der Graven van Holland, II. 697.

(2) Veldenaar, t. a. p. Gouthoeven, Chron. I. D. pag. 379—381. Halma, toon. der Ned., I. Deel pag. 457.

met meerderen luister te voorschijn. Na den dood van bovengenoemden Ernest van Wulven (1) werd zijne dochter Glemense beleend met het huis Wulven, op *St. Martiusdag in den winter 1361* (2). Deze Glemense van Wulven was gehuwd met Herman van Lockhorst, die met het huis beleend werd *des Vrijdags na Victoris 1362* (3).

Hun zoon Herman, die den naam van zijne moeder en niet dien van zijnen vader (4) aannam, ontving het huis Wulven als leen op *Woensdag na Luciedag 1372* (5).

Deze Herman van Wulven, schepen der stad Utrecht, was getrouwd met Catharina van Vianen (6), en liet twee kinderen na: Jan van Wulven, abt van Oostbroek en Clementia van Wulven, die door huwelijk de heerlijkheid *Wulven* bragt aan Balthasar van Buren (7).

Door het huwelijk van Jan van Renesse met Lutgaarde, de eenige dochter van Balthasar van Buren, kwam Wulven aan het geslacht van Renesse.

Lutgaarde van Buren werd beleend met het huis Wul-

(1) De Heeren van Wulven hadden een graf in het klooster der Predikheeren, blijkens een certificaat, gegeven door den Prior van dat klooster.

(2) Copie uit het leenregister van Holland, lib. III, fol. 74.

(3) Ibid. fol. 82.

(4) «Herman van Vulven noemt Herman van Lockhorst «synen vader ende segelt als in myn schepenboek te sien Lockhorst met Vulven gequarteert a°. 1388.» V. Buchel M. S. Lib. B. fol. 95 verso. Dit zegel voegen wij hierbij onder No. 4. Meermalen haalt deze geleerde Utrechtenaar voorbeelden aan dat de zoons den geslachtsnaam der moeders bleven voeren met weglating van die der vaders. Hij schrijft dit toe aan den ouderen en meer vermaarden stamboom der vrouw dan dien van haren echtgenoot.

(5) Ibid. fol. 69.

(6) V. Buchel, MS. geneal. van Wulven.

(7) V. Buchel, geneal. — Tegenw. staat van alle volk., D. XXII, bl. 389.

ven den 10 Nov. 1455 (1), en haar zoon, ook Jan van Renesse genaamd, in 1452. Deze laatste droeg het huis op aan zijnen vader in 1461, toen deze een tweede huwelijk aanging, om redenen vermeld bij S. van Leeuwen, Bat. ill. fol. 4062.

In dezen tijd hadden er hevige twisten plaats over den Bisschoppelijken stoel, in welke ook de Heeren van Wulven en hun slot zijn betrokken geweest. Wij zullen de geschiedenis van dien tijd, zoo veel noodig, laten volgen.

In 1425 hadden de vijf kapittels, ook op verzoek en aanbeveling van een groot aantal Ridders, tot Bisschop gekozen Rudolph van Diephout, in plaats van den overledenen Fredrik van Blankenheim. De Paus echter bevestigde deze keus niet, maar verhief Zweder van Kuilenburg tot deze waardigheid. De nieuwe Bisschop deed in 1425 zijne intrede binnen Utrecht (2).

De Edelen, die Rudolph den postulaat aanhingen, werden door Zweder gebannen, en ook Rudolph zelf was gevlugt en hield zich in 1425 op het huis *Wulven* verborgen (3). Toen nog schijnt Balthasar van Buren Heer van Wulven geweest te zijn, blijkens bovenstaande beleening op zijne dochter Lutgaarde, welke tien jaren later plaats had.

Ook deze Heer van Buren schijnt het geweest te zijn, die met anderen zich voegde bij Jan van Renesse van *Reinauwen*, toen deze op Pinkster-avond 1426 met twaalf ruiters de stad Utrecht overrompelde (4), zich van de stads-

(1) Prov. Arch. v. Buchel, 14 B. fol. 97.

(2) Gouthoeven, Chron. fol. 447.

(3) Teg. staat, Deel XXII, pag. 388.

(4) Gouthoeven, Chron. fol. 447 en 448. De Minderbroeders in hunne memorien hebben daarvan het volgende aangeteekend: A°. « 1426 in vigil. pent. dns. Joes de Renesse cum XII. equis civita-
« tem Traiect. intravit cum gladiis evaginatibus usque ad *plaetsam* et

banier meester maakte, waaronder de aanhangers van Zweder zich geschaard hadden, eene volkomene overwinning op die partij behaalde, Zweder zelve noodzaakte de stad te verlaten en den postulaat Rudolph herstelde in de regering van het Sticht van Utrecht.

De verbandbrief der Kapittelen, Ridder, enz., die met Rudolph zegelden, tegen Walraven van Meurs, na den dood van Zweder door de Domheeren tot Bisschop gekozen, werd mede bezegeld door bovengenoemden Jan van Renesse van *Reinauwen* en door zijne twee zonen Frederik en Jan, daarna Heeren van *Reinouwen* en *Wulven* (1).

Rudolph, die in 1453 de Pausselijke bevestiging tot Bisschop van Utrecht ontvangen had, kreeg in 1448 groot verschil met de regeerders der stad Utrecht, en werd een jaar lang buiten de stad gehouden. In 1449 kwam hij heimelijk de stad binnen, door een gat, gemaakt onder den muur tusschen de Wittevrouwenpoort en den Plompentoren. Met behulp van die van Amersfoort behaalde hij de overwinning op zijne tegenpartij in een gevecht op de Neude. Onder meer anderen waren Jacob van Gaesbeek en ook Frederik en Jan van Renesse, Heeren van *Reinouwen* en *Wulven* gevangen genomen. Deze twee broeders, om van hunne gevangenschap bevrijd te worden, werden gedwongen 10,000 Goud-Guldens te betalen, terwijl daarenboven hunne huizen *Reinouwen* en *Wulven* werden omvergehaald. Hierbij moesten zij zweren deze beleediging nimmer op den Bisschop, noch op iemand van de zijnen te zullen wreken (2).

Rudolph van Diephout in 1455 gestorven zijnde,

« tenuit victoriam cum suis, obiit a°. 1438 in marcio.” A. van Buchel M. S. Lib. B. fol. 13.

(1) Zie den brief van 1436 bij Matth. Rer. Amersf. 293. De wapens zijn bij den uitgever dezes berustende.

(2) Bat. ill. fol. 1061. Matthaeus, de Jure Gladii, 410.

werd de Domproost Gijsbert van Brederode met algemeene stemmen tot Bisschop verkoren. Door wijsheid en goedheid bragt deze het zoo verre, dat Jacob van Gaesbeek en Jan van Renesse van *Wulven*, die sedert hun ontslag uit de gevangenis van Rudolph, ballingen schijnen geweest te zijn, de stad weder ongehinderd mogten betreden. De Elect Gijsbert van Brederode noodigde deze ballingen en ook hunne tegenpartij, de toenmalige regeringsleden der stad, op een feestmaal, met oogmerk eene verzoening tusschen hen te bewerken, hij vermaande hen tot eendragt, hetwelk van beide zijden plegtig beloofd werd. Hierover was groote blijdschap in de stad (1).

Intusschen had Philips van *Bourgondie*, Graaf van Holland, van den Paus weten te verkrijgen de benoeming van zijnen Bastaardzoon David, tot Bisschop van Utrecht. Philips verzamelde een groot leger, om David met geweld op den Bisschoppelijken zetel te plaatsen. De Elect Gijsbert van Brederode wel inziende, dat hij tegen zoo magtigen Vorst als Philips, niet zou bestand zijn, zond, na voorafgaande onderhandelingen, zijnen Raad, en daaronder Jan van Renesse van *Wulven* naar Philips, die toen te IJsselstein zich ophield. Hier werd bepaald, dat de Elect op zekere voorwaarden het Bisdom zou overgeven aan David van *Bourgondie*, die daarop van den Bisschoppelijken stoel bezit nam (2).

Bovengenoemde Jan van Renesse stierf in 1492, en werd begraven in de kapel der Renessen (3) in de kerk

(1) Gouthoeven, Chron. fol. 469.

(2) Gouthoeven, Chron. pag. 471.

(3) Deze kapel was door eenen zijner voorouders, Jan van Renessen van *Reinauwen*, gesticht, (Bat. ill. fol. 1061), die groote dienst bewezen had tot het herbouwen van de kerk der Minderbroeders. (Gen. van Renesse M. S., waaruit de genealogie bij S. van Leeuwen, Bat. ill. pag. 1059—1066 schijnt getrokken te zijn).

der Minderbroeders. Hij werd in het bezit der Heerlijkheid van *Wulven* opgevolgd door zijnen zoon Jan van Renesse, dien hij had bij zijne tweede huisvrouw Margaretha van Kuilenburg. Deze Jan van Renesse, beleend met Wulven den 10 Maart 1492 (1), verkreeg door zijn huwelijk met Aleid Freijs van Cuinre, de Heerlijkheid Wulp: het langdurige regtsgeding, hetwelk hij met de familie Soudenbalch voerde over de Kuinder, Urk en Emmeloord, wordt gevonden in de reeds meermalen aangehaalde eigenhandige geschriften van A. van Buchel.

Zijn zoon Adriaan van Renesse, die in 1501 geboren en door Adriaan Floriszoon, later tot Paus verkoren, ten doop gehouden was (2), wordt als Heer van Wulven vermeld (3). Men zegt, dat hij een geleerd man was, tot den geestelijken stand is overgegaan, en de heerlijkheid van *Wulven* heeft overgegeven aan zijnen broeder Jan van Renesse. Wij vinden echter geene beleening op den naam van Adriaan, wel op twee broeders die den naam van Jan gedragen hebben. Dit doet ons denken dat er een misslag begaan is in ons afschrift, of dat genoemde Adriaan, vóór

De kapel wordt reeds in 1397 vermeld in een H. S. van van Buchel lib. B. fol. 13. verso. Daar leest men: » 1397. Jan van » Doornik werden beloofd 3 sielmissen in St. Andraens capel, » die oude Jan van Renesse zal. gesticht heeft, voor Jonc. Lys- » bet van Baar." In hetzelfde H. S. fol. 11 vindt men; » Een » stuk van het heylich hout in S. Andraens capel gefondeert by de » Renesse te bewaren voor Jan van Renesse rid. a°. 1413." (Beide deze stukken zijn door van Buchel getrokken uit de Memorien der Minderbroeders). In deze kapel was eene tombe van marmere voor de Heeren van Renesse. De kerk in 1581 voor eenen geringen prijs verkocht en afgebroken zijnde, is ook deze begraafplaats opgeruimd.

(1) Prov. Arch. van Buchel, 14 B. fol. 97.

(2) Utr. Plac. I deel, bladz. 245.

(3) Batt. ill. fol. 1062.

dat hij tot den Geestelijken stand overging, ook den naam van Jan gedragen kan hebben. Zie hier wat wij er van vinden: (1)
 « Caerl etc. doe kondt verlyt te hebben Jan van Renesse
 « van Wulven by dode Johans van Renesse van Wulven
 « syns vaders met den huysen en goederen van Wulven, 16
 « Aug. 1556.”

« Dese goederen syn door overgifte van Johan van Renesse van Wulven voor H. Gerrit van Assendelft
 « rid. eerste raad en stadhouder der leenen van Holland ver-
 « leyd Jan van Renesse van Wulven syn broeder te hou-
 « den, enz.” 5 Nov. 1557.

De zoon van dezen laatsten, mede Jan van Renesse genoemd, werd met Wulven beleend den 20 Aug. 1554 (2).

Dertig jaar was hij bezitter, echter niet rustige bewoner van zijn huis Wulven. De Hervorming was reeds sedert eenige jaren in ons land begonnen. Streng placaten waren hiertegen afgekondigd. Jan van Renesse van Wulven en zijn broeder Gerrit van Renesse, kastelein van Woerden waren de twee eerste Edelen (3) uit het Sticht van Utrecht, die in 1566 het bekende verzoekschrift (4), om vrijheid van Godsdienst, aan de Landvoogdes Margaretha van Parma geteekend en met vele Edelen, aan het hoofd van welke Hendrik van Brederode, overgegeven hadden den 5 April van datzelfde jaar. Hoe onderworpen en hoe vurig hun verzoek ook mogt zijn, zij ontvingen den naam van Geuzen. Koning Philips zond in deze landen zijnen veldheer Alva, en Jan van Renesse moest, gelijk duizenden anderen, met vrouw en kinderen zijn vaderland verlaten. In 1574 echter was hij in Leiden, toen de stad belegerd werd; daar stierf

(1) Van Buchel, M. S. Lib. F. fol. 5.

(2) Ibidem.

(3) Gouthoeven, Chron. I. deel fol. 628.

(4) Ibidem II. deel fol. 40 en 41.

zijne vrouw Margaretha van Renesse van Elderen. Hij was een aanhanger van Willem den Eersten, *adhaerende een Prince Auriaco Guillelmo Comite van Nassauwen* (1).

In 1576, na de pacificatie van Gend, kwam hij in zijn vaderland terug en woonde in Utrecht aan het Sint Jans kerkhof tot aan zijnen dood in 1584.

Zijn zoon Jan van Renesse werd Heer van *Wulven*; maar hetzij door de uitlandigheid, hetzij door andere omstandigheden, het vermogen van dezen tak van dit voorheen zeker aanzienlijk geslacht was verdwenen. De Heerlijkheid *Wulven* was in 1590, blijkens eene door hem eigenhandig geschrevene memorie, bezwaard met onderscheidene kapitalen ten beloope van *f* 18,766, meestal tegen den penning zestien, dat is $6\frac{1}{4}$ Pct. intrest. Om zich van dezen drukkenden last te bevrijden, schreef hij den 27 Maart 1590 eenen brief aan een' Heer van Matenesse, waarin hij zegt zijne goederen te willen verkoopen en dien Heer tevens verzoekt dezelve tot dat einde aan te bevelen aan de voogden van den Jongen Heer van Wijbisma. Bij den brief voegde hij vier onderscheidene memorien omtrent den staat, de waarde en de opbrengsten der goederen. Deze onderscheidene stukken hebben wij voor ons. Een gedeelte, waarin belangrijke bijzonderheden over de toenmalige gesteldheid van het huis en de heerlijkheid *Wulven* vervat zijn, laten wij hier volgen.

« Het Huys *Wulven* is een seer oudt huys (2) ende is eertyds voor een Baronye gehouden geweest (Is in oude tyden

(1) M. S. Gen. van Renesse.

(2) In den aangehaalden brief aan den Heer van Matenesse staat: » d'welcke, als wesende seer schone en heerl. percelen, die » over drye hondert jaeren aen ons geslacht geweest syn." De schrijver rekent dus *Wulven*, *Lockhorst* en *Buren* tot zijn geslacht, gelijk uit het vorenstaande blijkt.

α een Baronye geweest gelyck die brieven en attestatien daer
 α van breeders inhouden , (1) is overmits deesen continuellen
 α Oirloch (quaeden tyt) geheel vervallen en gedemolieert alzo
 α datter tegenwoerdich maer een deel oude muragyen en staen
 α ontrent vier mannen lengte hooch met eenen hoogen vier-
 α canten thoorn , noch wel beslooten en gedect daer voor
 α den Oirloch veel duyven op plegen te nesten.

α Dit voorsz. huys is eertyds een seer sterck huys geweest
 α ende leyt tzamen mitten voorn. thoorn rontsom met wyde
 α diepe moerassige grachten (met dobbele grachten) omgraven
 α en met eenen grooten welbeplanten bomgart omcingelt , die
 α welcke van buyten met hooge dicke opgaande Pappelen
 α Willigen Esschen ende Eycken bomen omplant is ende van
 α gelycken met diepe grachten omgraven , dan zyn tegenwoer-
 α dich overmits daer in langen tydt nyemandts gewoent heeft
 α eensdeels met onkrayt bewasschen.

α Voor den huysse voorsz. staet een groot sterck bouhuys
 α met een Camerkelder twee bergen en schuere daer aen
 α tsamen metten voorsz huysse ende bomgaert int begryp groot
 α binnen syn vuyterste grachten ontrent ses mergen.

α Behoort noch totten huysse voorsz. neffens die ambacht-
 α heerlickheyten een groot leenregister bouck houdende ontrent
 α veertich leenmannen die van den huysse voorsz. mit haer
 α goederen beleent worden jaerlicx importereren ontrent vyftich
 α gulden.

α Behoort noch totten huysse die gifte van den Schoutampte
 α over tgerecte van Wulven met zyn appendentien ende toe-
 α behooren (soo van transportereren , overgiften , zegelen en
 α dyergelycken) het welcke overmits het altoos over lange
 α jaeren den Rentmr. in der tydt in recompense van syne

(1) De schrijver schijnt ook de hier achterstaande attestatie te be-
 doelen. Het gene tusschen () staat , wordt in eene andere memorie
 gevonden.

« diensten gegeven is geweest en can hier het jaerlicx inco-
« men niet gestelt worden.

« Die Costerye der kercke van Houten staet mede ter
« Collatie van de besitter des huyses Wulven voorsz. en is
« by tyden myns Oude vaders zal: eenen heer Rutger duys
« gegeven geweest als geweest synde lange jaren zynen sery-
« ver en is dselve noch tegenwoerdich bedienende, ergo al-
« hier—o—o—o (is jaerlycx vyftich guld weerdich).”

Daarna worden de opbrengsten van de tienden en van on-
derscheidene stukken lands ten bedrage van 125 Morgen op-
geteld, te lang om hier te vermelden. Het bouwland was
meestal verhuurd tegen zes gulden het morgen, het weiland
echter tegen 10, 17 en *f* 18. De jaarlijksche opbrengst van
alles te zamen genomen wordt gezegd te zijn *f* 1480.

Er wordt nog melding gemaakt van een huis, dat ook beves-
tigd schijnt geweest te zijn. Zie hier wat er van gezegd wordt:

« Item noch een margen weylants achter den Huyse voorsz.
« gelegen; synde eygen goet, geldt jaerlicx achtien guld. en-
« de heeft int midden eenen barch met schoene fruytboemen
« beplant daer midden op wel eertyts een huys heeft gestaen
« genaemt den Kerssenberch en is met dobbele grachten
« omgraven geweest.”

Het slot van het stuk is: « Dit alles behalven, die vi-
« scheryen en vogelaryen ende seer schoene Jachten met meer
« anderen totten huysse voorn. toebehoerende.”

Het huis werd voor *f* 36000 gekocht door Wouter van
Oudshoorn Heer van Krajestein volgens decreetbrief van den
Hove van Utrecht in dato 18 Maart 1592 (1). Deze Heer van
Wulven liet het huis op de oude grondslagen weder opbouwen.

Michiel van Grayestein werd beleend den 8 Mei
1625 (2).

(1) Prov. Arch., van Buchel, 14 B. fol. 97.

(2) Ibidem.

In 1631 kocht Philibert van Tuyll van Serooskerken, Heer van Serooskerken, Moermont en Stavenisse, Burggraaf van Zeeland enz., dit huis *Wulven* voor f108,000.

Hieronymus van Tuyll van Serooskerken, werd den 8 Aug. 1661 na den dood van zijnen vader beleend met het huis *Wulven* en wegens hetzelfde in de Ridderschap beschreven den 23 Julij 1667 (1).

Zijn zoon Philibert van Tuyll van Serooskerken verkocht het in 1696 aan Pieter Pagst de Bragard (2), Heer van Bonnesout.

In 1719 is het verkocht aan Hendrik van der Graaf de Vapour, die daarmede beleend werd den 28 October 1724 (3).

In dit geslacht is dit riddermatige goed gebleven tot 1782, wanneer het aan Mr. Lodewijk van Toulon gekomen is door huwelijk van Vrouwe Johanna Helena van der Graaf de Vapour.

Het huis *Wulven*, waarvan de Heer F. J. Baron van Wijkerslooth voor eenige jaren door koop eigenaar is geworden, bestaat niet meer. Deze heeft het huis voor afbraak verkocht en doen sloopen, doch de heerlijkheid aan zich gehouden. Volgens aanschrijving van Z. E. den Staatsraad Gouverneur der Provincie Utrecht van 4 Sept. 1839, zijn de Ambachtsheerlijkheden, *de Heemstede*, *Oud-Wulven* en *Waijen*, *Maarschalkerweerd*, *Wulven*, *Groote* en *Kleine Koppel* en *Slagmaat* tot ééne gemeente onder den naam van *Oud-Wulven* vereenigd.

(1) Van de Water, Utr. Placaatb. I. Deel fol. 314.

(2) M. S.

(3) Teg. Staat van alle volken, Deel XXI. fol. 389.

Ober de Bisschoppelijke Munt.

(Vervolg van Dl. IX, pag. 424).

Vonden wij reden, om te stellen, dat *die* van Haerlem tot de aanzienlijke en gegoede ingezetenen dezer stad behoorden, zij bestaan er niet minder toe, om zulks van *die* vander Heijden aan te nemen. Ook te dezen aanzien zijn mij eene reeks van oorkondelijke bescheiden voorgekomen, waaruit dit nader zou kunnen worden betoogd, hetgeen ik ook niet nalaten zou te doen, zoo dit hier bepaaldelijk tot mijn doel behoorde (1). Dit nu het geval niet zijnde, beperk ik er mij toe, om enkel ééne van deze stukken mede te deelen, en wel dit, omdat daardoor weer eene localiteit ter sprake komt, die wel eene betere opheldering verdiende, dan welke ik daarvan te geven, mij voor als nog in staat zie gesteld. Zie hetzelfde hier in zijn geheel:

» Anno xv^c x. Dynsdaghes nae Simon ende Jude.

Danyell vander Heyde gaf over voor hem ende Janna sinen wive, daer hy *etc.*, Aryaen Arentsz. ende Hillege sinen wive, den vryen eigendom van der husinge ende hofstede, gelegen indie *Bochtstraet* ofte

(1) Zoo spreekt een brief van *Donredaghes nae Allreheilighen*, 1502 » . . . Danyell vander Heyde gaf over, voor hem ende voor Janna sinen wive, *etc.*, *Benedicta Foeyten* die husinghe ende hofstede, also die gelegen is aander *plaetsen*, gheheten *den Liebuert*, daer die husinghe, gheheten *Gouwenbergh* boven, ende die husinghe gheheten *den Pellicaen* beneden naest gelegen syn . . .”; en een ander document van *Donredaghes nae xi^m Meechdendach*, 1517:” . . . *Andries*, Danyell vander Heyden’s soon gaf over, voor hem ende *Katryn* sinen wive *etc.*, *Gerrit van Sonnevelt’s* dochter *etc.* die husinghe ende hofstede, gheheten *Koekenberch* *etc.*, gelegen tusschen die *Rodenborger-* ende die *Gaertbrugge* aen de oostside. . .”, enz.

Juederye, daer Aryaen voersz. mitter ander huisinghe, die hy op dese tyt bewoent, ende van Danyell voersz. in lyftocht heeft, boven, ende Danyell voersz. oock beneden naestgelegen syn, *mitter poerten ende poertwech*, die men gaen mach ter steenen wech wt, ende tot desen daghe toe bestoten is geweest, dat sy die nu mede besitten ende gebruiken sellen, Aryaen ende Hillegen syn wyf voersz., die voersz. huisinghe ende hofstede, poert ende poertwech voersz., vryeliken te hebben, te besitten ende te gebruiken, tot hore rechte lyftochte ende tot lyftochte rechte, also lange also beide leven, of dat er enich van hem beiden in levenden live is, mit sulke voerwaerden, dat Aryaen ende Hillegen syn wyf voersz. de voersz. huisinghe ende hofstede *etc.* van stonden aen aentasten sellen, gelyckse nu staet, ende sellen se altyt verbeteren ende niet verargeren, ende sellen se oock houden op hore kost *wantgaer*, *daedicht* ende *slotvast* als 't redelik ende mogelyk is. Ende waert, dat er grof werk in viele, sellen dan elcx op sinen cost *etc.* Durende soe lange sy beide leven ende nyet langer, ende na horer beider doet compt dese voersz. huisinghe ende hofstede *etc.* wederom also vry, loss ende ledich op Danyell voersz. ende syn erfgenamen *etc.*, also sy se van hem op date van desen ontfangen hebben, sonder archlist.

Indie *Juederye*."

Voor dien tijd, in een oorspronkelijk document van den jare 1502, vind ik nog van die buurt melding gemaakt, en ze aldaar gespeld *Joderye*, en eindelijk in een later stuk van den jare 1542, waar se *Juederye* (1) is geschreven.

(1) Het mag toch wel geen te vermetel *conjectureren* genoemd worden, indien men die *Joderye* of *Juederye* tot eene vroegere komst en verblijf van *Joden* hier ter stede in betrekking brengt, die, in hunnen beaauwdten toestand, in deze buurt, als een weinig bezocht en, naar de omschrijving, in de oorkonde daarvan gegeven, daar toe zeer geschikt geweest der stad, eene schuilplaats zouden kunnen hebben gezocht, en misschien ook bij oogluiking zullen zijn geduld geworden, zoo lang zij geene bijzondere aanleiding tot ergernis gaven, en de regering daardoor niet genoopt werd

Niet lang na de laatste melding, die ik in de Kamerars-Rekening van hem gemaakt vind, moet Danyell van der Heyden zijn overleden. Ik lees althans in eenen oorspronkelijken brief van: 's *Donredaghes nae Nativ. Marie, Anno 1516*:

» Joncfr. Janna, Danyell's weduwe vander Heyden, gaf mit hoer gecorens mombers hant, daer *etc.*, over Gheryt Borgaertsz die alinge huisin-ghe ende hofstede, gelegen optie noortsyde van den Steenwech, daer Meyster Ysbrant die Schoelmeyster ende Gerritje Wessels dr. nu ter tyt inne wonen . . . »

Van dezen muntmeester Danyell vander Heyde, (ook gespeld Verheiden) zou, den tijd in aanmerking

maatregelen tegen hen te nemen, als waarvan daarna het staten-placcaat-boek den eersten mededeelt van het jaar 1546. Wat de vroegere tijden aangaat, de Heer Koenen heeft (in zijne bekroonde verhandeling: *Gesch. der Joden in Nederland*) geen enkel spoor van Joden in Utrecht, Stad en Sticht, aangewezen, behalve hetgene door Burmann (II. p. 54) naar eene overdrage des raats in den jare 1444 is vermeld. En, zulks verwondert mij dan ook niet, want, niettegenstaande mijne beste oplettendheid bij het gebruik der, in 't voordeel der geschiedenis gedeeltelijk nog niet te baat genomene, speciaal-hulpmiddelen, moet ik bekennen weinig te hebben gevonden, dat er toe zou kunnen dienen, hetgeen Burmann II. vermeldt, aan te vullen. Het bepaalt zich tot het volgende:

Op de *Rekening van den Kameraar*, lees ik:

1465—1466. » Item, ghegheven by bevel van den Oversten, enen Jode, die kersten geworden, een R. gl."

1493—1499. » Item, ghegheven een Jodin, die kersten gheworden, 5 L."

In het *Buurspraakboek* staat op het jaar 1474:

» Gheleide, Meester Meyer, die Jode, met hem anderde." en aldaar, *Vridaghe nae Lucie 1485*:

» Want in ende tot onse stat enighe Joden ende Jodinnen pleghen te comen, onbehoerlic gheselschap ende comenscap hantierende, soe verbiet men hem onse stat ende statvriheit op sware correctie, naar des raets goetduncken."

Anders is het gelegen met de latere tijden. Ten aanzien van deze, hoop ik, bij tijd en wijle, bijdragen te leveren, waaruit zal blijken, dat er, na den verdienstelijken arbeid van den Heer Koenen, in dezen wel nog zeer veel te doen valt, niet enkel met betrekking tot Utrecht, maar in 'talgemeen, en voornaamlijk aangaande hunne houding tot de beoefening der wetenschappen hier te lande, en de rol, die zij, in diplomatisch opzigt, in de landsgeschiedenis gespeeld hebben. In een en ander zijn de berigten van den Heer Koenen gebrekkig, en nu en dan onnaauwkeurig.

genomen, Daniel Verheiden, Deken van S. Marie (1) een zoon kunnen zijn geweest, doch ik moet bekennen zulks niet uitdrukkelijk te hebben vermeld gevonden. Vermaagschapt ware zij echter in alle geval, zoo veel is mij voldingend gebleken.

J. J. DODT v. FL.

(Het vervolg hierna).

Nog een enkel woord over **LODEWIJK ELSEVIER** **LODEWIJKSZOON**.

Met betrekking tot twee opstellen, door den Heer Jacob geplaatst in het *Jaarboekje voor den Boekhandel*, gaf ik in dit *Tijdschrift* (1841, 303) eenige aantekeningen nopens de Elseviers, Lodewijk den vader, Lodewijk den zoon, en Joost. De Heer Jacob heeft

(1) In die hoedanigheid wordt van hem gehandeld door Hoynck van Papendrecht (*Analecta*) en door Drakenborch (Aanhangsel op de K. O.), wier berigten kunnen aangevuld worden door hetgeen hem aangaande gevonden wordt in mijn geschiedk. Archief II. en III. volgens het Register. Ik heb in Deel II. onder anderen medegedeeld Verheyden's testament, waaruit men hem van eene niet zeer voordeelige zijde leert kennen. » Aengaende myn tydelyke goederen, » zegt hij daarin zelf, » my van Godt, mynen hemelschen vader, verleent, soo is 't, dat men moet weten, dat ick by eene Joost van Muyden, wesende doen ter tyt dienstmaecht van myn moeye van Everdinghen, verworven heb ende vercreghen twee twylinghe tot eender dracht, te weten Esau ende Jacob genaempt, ende sonder dat ick naderhant mitter voersz. Joost enighe meerder of vorder conversatie gehadt heb. Corst hierna, mitter woon ende in kost gekomen synde mit mynen broeder Jan vander Heyden, hebbe kennisse ende vrientschap gecreghen met een Catryn, Christoffels dochter, in sulcker voege, dat sy my geprocreert heeft een derde soen, genaempt Isaac. . . . » Niet veel beter was het in dezen gelegen met Beernt van Haerlem, can. van den Dom, die aan Heda bij het schrijven van zijne Historie zou zijn geadjungeerd geweest (zie de *Vita Hedae van Lap van Waveren*), den zoon van Gerrit Claesz. van Haerlem, zoo als ik boven had kunnen aanmerken. Maar ik zal later wel eene geschikte gelegenheid vinden, om over dit onderwerp nader te handelen, en bij die gelegenheid dan, naar aanleiding van oorspronkelijke bescheiden, eene gallerij op te hangen van Utrechtsche *concupinariï*, zoo als men er nog geene gezien heeft.

die aanteekeningen in een' volgenden jaargang (1) van het gezegde *Jaarboekje* overgenomen, en het daarbij vooral doen uitkomen, dat door dezelve voor de eerste maal nog een Lodewijck ware te voorschijn gekomen, van welken tot daartoe niemand eenige kennis had gedragen. Hij geeft daarbij de hoop te kennen, dat in 't verloop van tijd wel iets meer van hem en zijn' werkkring zou blijken. Wat mij aangaat, ik heb dien Lod. Elsevier Lodewijkszoon, sedert als uitgever van twee artikelen ontmoet. Vooreerst leest men in de *Resolutie der Stat. Gen.* op den 29 Apr. 1610:

Is Loys Elsevier, *bouckverkoper alhier inden Hage* geacordeert octroy voor 6 jaren, te doen drucken ende vercopen seker boucksken, in de walsche ende duytsche spraken, geintitulert: *La repentance de Jean Haren et son retour en l'eglise de Dieu, publiquement par luy recite en l'eglise Wallone de Wesel;* en het is bij hem geweest, dat (een jaar na den dood van zijn' vader) uitkwam, de fransche vertaling van het vonnis van Oldenbarnevelt, dat voor mij ligt:

Arrest donné etc. contre Jehan d'Oldenbarnevelt etc. (de groote Arant met het jaargetal 1595), *a la Hage chez Loys Elzevier, marchand libraire a la salle, 1618. Avec privilege etc.* Het privilegie *in dorso tituli, mutatis mutandis*, gelijk aan hetgene wegens de nederd. oorspronkel. text van het vonnis, aan Hillebr. Jacobsz. werd verleend.

J. J. DODT v. FL.

(1) De Heer Jacob gaf aldaar mede iets over de Delftschen drukker Herman Schinckel. Z. E. heeft de beleefdheid gehad, mij van zijn opstel een exemplaar te doen toekomen. Erkentelijkheid vordert, dat ik, op mijne beurt, in de oplettenheid jegens dien Delftschen martelaar niet achterlijk blijve. Het is dus, om mij van deze plicht te kwijten, dat ik in een volgend nummer van dit Tijdschrift op het geschrijf van den Heer Jacob eene naziezing denk te leveren, die reeds daar ligt. Aan gelegenheid kon het mij daartoe niet ontbreken. Er zijn mij in de Utrechtsche geschiedenis eene menigte Schinckel's voorgekomen, goede en kwade, van welke een en ander blijkbaar met dien Herman in verband staat.

**HERSTELLING VAN DAVID VAN BOURGONDIE
IN ZIJN WERELDLIJK EN
GEESTELIJK GEZAG ALS BISSCHOP
VAN UTRECHT, DEN 21 APRIL 1483.**

In de vroegere Utrechtsche geschiedenis verdient het korte tijdperk van 1481 tot 1483 allezins de aandacht van den beoefenaar van oudheid- en geschiedkunde, als behelzende den opstand van de Utrechtschen tegen hun wereldlijk en geestelijk Heer den Bisschop David van Bourgondien, en den daaruit voortspruitenden krijg tegen Maximiliaan van Oostenrijk, welke, ondersteund door de Hollandschen, na de stad Utrecht belegerd en tot de overgave gedwongen te hebben, den verdreven Kerkvoogd in zijn vorig gezag herstelde en de Utrechtschen tot gehoorzaamheid terugbragt. — In de vroegere nummers van dit tijdschrift zijn de bijzonderheden van dien oorlog en den daarmee gepaard gaande binnenlandschen tweespalt tusschen de Hoeksche of Montfoortsche en Kabeljauwsche of Bisschoppelijke partij, achtereenvolgend medegedeeld en daarna in eene proeve afzonderlijk in het licht gegeven.

Vele en zeker de belangrijkste gebeurtenissen blijven echter nog ter beschouwing over, als: de kortstondige herstelling van David ten gevolge van eene omwenteling ten zijnen voordeele in April 1483; de overrompeling der stad Utrecht door Henrick van Zuijlen van Nijevelt, welke de stad weder tot de zijde der Hoekschen bragt en tevens den Burggraaf van Montfoort uit zijne gevangenis verlost; — eindelijk de belegering van de stad door een magtig leger onder aanvoering van Maximiliaan zelve, en de moedige houding van Montfoort en de Utrechtschen, die zich binnen Utrecht's vesten tegen den vijand verdedigden, doch weldra genoodzaakt werden voor de overmagt te zwichten. — Thans echter wenscht men alleenlijk de

aandacht te bepalen tot de eerstgenoemde gebeurtenis, welke ook afzonderlijk beschouwd, belangrijk genoeg is toegeschenen, om eene plaats in dit nummer te beslaan.

Niet lang mogt zich de Burggraaf van Montfoort verheugen in het genot van zijn herkregeu gezag (1). Den 21 April 1483 werd Bisschop David van Bourgondien op zijnen zetel als wereldlijk en geestelijk Heer van Utrecht hersteld.

Hoe krachtig het Hocksche bestuur ook handelde, en zich tegen alle voorstellen van vrede, welke de herstelling van David ten doel hadden, kante, het verlangen naar het einde des verderfelijken strijds werd te levendig gevoeld en won te veel veld in alle rangen en standen, om de voortdoring van zulk een' staat van spanning te kunnen verwachten. De nood der burgers bereikte het toppunt. — De hoop op buitenlandsche bijstand, welke tot hertoe hun' moed had onderschraagd en hen had doen volharden in den opstand tegen den Kerkvoogd — was hun geheel ontnomen; — zij stonden thans verlaten in den strijd tegen een' magtigen vijand, rijk in hulpmiddelen om hen met vrucht te bestrijden, vastberaden om het weerspannige Utrecht met geweld tot gehoorzaamheid te brengen en wegens zijue halstarrigheid te straffen. — Utrecht's geldmiddelen waren geheel uitgeput, en door de vele opofferingen, die de burgerij uit liefde voor de zaak zich geduldig getroost had, waren zij tot zulk eenen staat van geldgebrek vervallen, dat meerdere opbrengsten om in de noodwendigste behoeften des oorlogs te voorzien, haar onmogelijk waren geworden, terwijl de mindere volksklasse in eene volkomene armoede vervallen was. — De terugkeer van David, het eenig redmiddel hun voorgesteld, werd dus,

(1) De hevig Hockschgezinde partij namelijk, aan welker hoofd Montfoort stond, had zich in de stad Utrecht weder op het kussen geplaatst. In het Tijdschrift van Utrecht, IX^{en} jaargang, 1843, Bladz. 217 en verv. is de inwendige gesteldheid der stad Utrecht in het laatst van het jaar 1482 omstandig medegedeeld.

zelfs bij de Hoekschgezinden der burgerij, den strijd moede en hunne zaak als geheel verloren beschouwende — levendiger verlangd, naarmate de nood meer steeg, en de toestand een hopeloozer aanzien kreeg. In deze algemeene stemming, in deze moedeloosheid vond de Bisschoppelijke partij hare sterkte, en van zelve zag zij den door haar zoo gewenschten ommekeer van zaken zich voorbereiden.

Ééne omstandigheid alleen belette nog deszelfs gemakkelijke volvoering. De tegenwoordigheid van de vreemde krijgslieden binnen de stad, die onder het bevel van Montfoort en de zijnen stonden. — Dit was de eenige dam, die den steeds aanwassenden stroom, welke in deszelfs vaart den Burggraaf dreigde mede te slepen, binnen zijne grenzen besloten hield. De Ruwaard was, om welke redenen wordt niet vermeld, tijdelijk naar Kleef vertrokken, en bevond zich te Amersfoort, toen de gewaagde, zoo niet onvoorzigtige verwijdering van het grootste gedeelte der krijgslieden uit de stad, het met gespannen ongeduld verwacht oogenblik van den opstand deed aanbreken. — IJverig deed de Montfoortsche partij aan de versterking van de bolwerken der stad arbeiden, met het voornemen dezelve in eenen geduchten staat van tegenweer te stellen. — Reeds leverden het regtsgebied der stad Utrecht en hare omstreken de benoodigheden aan hout niet meer op, die tot de versperringen der poorten en verdere verdedigingsmiddelen werden vereischt (1). Bij raadbesluit werd Jan van Schadijck en Gerrit de Kraan belast, om het noodige hout daartoe ten behoeve der stad aan te schaffen (2). Het Riddermatig goed Nijenrode bij Breukelen gelegen, leverde schoon en hoog boomgewas op, en men besloot aldaar de noodige boomen te vellen en ze naar de stad te vervoeren. Hetzij men tegenkanting hierin op het goed zelve vreesde, hetzij men voor vijandelijken overval tijdens de vervoering beducht was, Loef van Pallaes trok in den vroegen morgen van den 21 April de stads-

(1) Zie Matthaeus, Analecta I, 393.

(2) Zie Raads-dagelijksch-boek, p. 73 verso.

poorten uit, met een vrij aanzienlijk korps burgers en voetknechten, die ten geleide der afvoering zouden verstreken. Alleen dat gedeelte der vreemde krijgsknechten, hetwelk vereischt was, zoo wel tot behoorlijke bezetting der wachten als tot bewaking van het op de Plaats geplante geschut, bleef in de stad terug (1), en was, dit konde men ligtelijk voorzien, niet bestand tegen eene volksmenigte in dadelijken opstand. Even als of nu alles zamenspande om den toeleg der Bisschoppelijke partij volkomen te doen gelukken, deed de zamenloop der omstandigheden dien zelfden morgen eene bijeenkomst der Montfoortschen plaats hebben in het klein kapittelhuis der Domkerk, alwaar men gewoon was te vergaderen, wanneer over ernstige aangelegenheden, den staat betreffende, diende gehandeld te worden (2). Montfoort, die in deze bijeenkomst de hoofdpersoon was, bevond zich dus buiten staat, door zijne tegenwoordigheid de zamengeschoolde volksmenigte ontzag in te boezemen, of door het nemen eener stoute houding met zijne nog beschikbare manschappen, die op de Plaats het geschut bewaakten, den opstand der opgeruide volksmenigte tegen zijn gezag in hare geboorte te keeren, althans zijne zaak zoo lang te verdedigen, tot dat Loef van Pallaes met zijn geleide in de stad zoude zijn teruggekeerd. — Terwijl aldus de vrienden des Bisschops het gunstige oogenblik aangrepen en reeds aan Montfoorts ondergang werkzaam waren, hield deze zich, niet kwaads vermoedende, met de zijnen onledig, om ernstige geschilpunten, den toenmaligen staat van zaken betreffende, te overwegen, en te beramen in hoe verre het mogelijk ware, om voor Utrechts burgers eenen minder nadeeligen en eervoller vrede tot stand te brengen. Dat Montfoort, getroffen door den ramp der burgers, thans meer tot den vrede neigde, is af te leiden uit een der belangrijke onderwerpen, die in deze vergadering ter tafel werden gebracht, namelijk den

(1) Zie Kameraars-Rekeningen van dat jaar; en Matthaëus, l. l. 497 en 573.

(2) Matthaëus, l. l. pag. 574.

terugkeer der ballingen in de stad Utrecht; eene der bedingen, waarop door de tegenpartij altijd met zoo veel nadruk aangedrongen, en welke door Montfoort met even veel onverzettelijkheid was verworpen geworden. — Werkelijk waren dan ook in het begin van April op nieuw de onderhandelingen geopend tusschen den Burggraaf en den Kerkvoogd. — Montfoort zelf was den 13 April, na behoorlijk geleide van den Bisschop te hebben verkregen, verzeld met eene kommissie uit de Regering, en begeleid tot aan Beverweerde door een zeker getal schutten, die aldaar bleven wachten op hunnen terugkeer, (1) naar Wijk bij Duurstede vertrokken, om over het treffen van eene verzoening met David te handelen. In hunne afwezigheid bleven de oversten aan de Plaats vergaderd, ten einde dadelijk de noodige maatregelen te kunnen nemen, indien de Kabeljauwsche of Bisschoppelijke partij van deze omstandigheid gebruik makende, eenen toeleg mogten beproeven, ter omverwerping van het bestuur. Met groote eerbetuingen, met vele blijken van vriendschap en welwillendheid, ontving de Bourgondische vorst, zijn' zoo geduchten tegenstander. — Eenige geschiedschrijvers (2) vermelden, dat zelfs bij die gelegenheid Montfoort, nadat de zoen getroffen was, den Bisschop is te voet gevallen en de vergiffenis zijner ongehoorzaamheid van den trotschen Kerkvoogd heeft afgesmeekt. Zonder aan het gezag dezer schrijvers te willen te kort doen, geeft het stilzwijgen, zoo wel van den onbekenden schrijver, als van Basinus omtrent deze laatste bijzonderheid, het regt, eene zoodanige, met het karakter van den Burggraaf weinig strookende, boetvaardigheid in twijfel te trekken. Basinus althans, die zich zoo sterk ten nadeele der Hoekschen uitlaat, zoude deze tevoet valing niet onvermeld hebben voorbijgegaan.

Montfoort en de kommissie uit Wijk teruggekeerd, kwam men ten huize van Tijlmannus rader bijeen, en werd aldaar besloten onmiddellijk aan Engelbert,

(1) Zie Kameraars-Rekeningen van dat jaar.

(2) Zie Div. Kronijk, pag. 237 en Gouthoeven, pag. 533.

die zich toen reeds te Kleef bevond, de noodige mededeelingen te doen (1), en tevens werd op bevel van den Engen Raad ter zelfder plaatse eene vergadering belegd van eene kommissie uit den Raad, (2) en aan den Proost van St. Marie Adolph van Ruitenberch en nog eenigen uit de Geestelijkheid, verzocht dezelve bij te wonen, om over belangrijke zaken, de stad betreffende, te raadplegen. Verre dat dus de zoen reeds volkomen was getroffen, zoo als de geschiedschrijver Gouthoeven vermeldt, waren er nog vele, rijpelijk te overwegen, punten, op welke men tevens de gevoelens en denkwijze van den Ruwaard diende te kennen: vooral werd dit laatste vereischt, daar het hier zijne eigene belangen gold, als Ruwaard en als opvolger van David, in deszelfs kerkelijk en wereldrijk gezag. Gehouden aan het verbond, met den Hertog van Kleef aangegaan, konden toch zonder zijne toestemming Montfoort en de zijnen op eigen gezag den zoen met den door hen verdreven Bisschop David niet sluiten. Terwijl nu de Hoeksche hoofden te midden hunner ernstige en moeilijke beraadslagingen waren, begaven zich een klein getal van 25 à 30 lieden, hoofdleiders der zich reeds zamenscholende volksmenigte naar de Domskerk, en sloten den toegang tot het klein kapittelhuis, waarin zich deze invloedrijke personen der Hoeksche partij bevonden. Montfoort en de zijnen dus in hunne magt hebbende, verspreidden zij zich onmiddellijk naar alle zijden der stad, en begonnen in de verschillende wijken derzelve met luider stemme te roepen: *vrede, vrede, so wie vrede hebben wil, die comen aen die Plaets*. Intusschen werd het gelui der banklok van aller wege gehoord, en reeds hadden vele burgeren de wapenen aangegord, gereed om zich naar hunne aangewezen posten aan de stadswallen te begeven, vóórdat zij nog wisten

(1) Den 18 April vertrok Mr. Jan van Oudaen, op last der Oversten, met dien brief naar Kleef. Zie Kameraars-Rekeningen.

(2) Dezelve was zamengesteld uit Jacob Jacobsz, Tijman Ijsbrantsz en Jan van Marck, alle getrouwe vrienden en aanhangers van Montfoort. Zie Kameraars-Rekeningen, Anthonis van Hoef, 1483.

of de zware toon der banklok hunnen arm ter verdediging der stad tegen den vijand, of wel hunne hulp tot het daarstellen van eenen anderen staat van zaken vorderde.

○ Dan welluidender zeker klonk het geschreeuw van *vrede, vrede*, den door zoo vele rampen gedrukten inwoners in de ooren. ○ Weldra was de geheele volksmenigte op de been, en in volle wapenrusting begaven zich de burgers ieder naar den post aan hun vierendeel toegevozen. ○ Het plotselinge der omwenteling en de onstuimigheid van het oogenblik had eene nadere zamenstelling der waak onmogelijk gemaakt, zoodat dezelfde regeling der gewapende burgermagt, die Montfort had verordend tot betere handhaving van zijn gezag, diende tot voltooiing van zijnen ondergang. De vreemde krijgslieden van hunnen kant, spoedden zich op het eerste gerucht der volksbeweging uit hunne verspreide wachten naar de Plaats, om aldaar, zich tot een korps vereenigende, tegenstand te bieden, ondersteund door het aldaar geplaatste geschut. — De spoed, waarmede dit alles voorviel, liet hun allen niet toe de Plaats te bereiken, en hier en daar hadden er tusschen hen en de burgers kleine soms enkele gevechten plaats, in welke allen echter de krijgsknechten spoedig ook voor de overmagt moesten zwichten. ○ Op de Plaats zelve vermogt hun gering getal niet lang weerstand te bieden tegen de steeds sterk aanwassende magt der gewapende burgers en volksmenigte, en weldra viel het geschut en alle krijgsvoorraad in handen der Kabeljaauwschen, die dadelijk de Plaats met eene sterke magt bezetten. De zege was volkomen, en hetgeen voor het gevoel eene aangename vermelding is, het bloed der burgers had niet gestroomd, en men vindt zelfs geen gewag gemaakt, dat eene der krijgslieden in deze hevige volksbeweging, het leven verloren had, of aan de mishandelingen van het volk was prijs gegeven. Men vergenoegde zich met hunne ontwapening en stelde hen in verzekering in de onderscheidene herbergen, waarin zij gelegerd waren. — Dezelfde bezadigdheid mogen wij tevens omtrent de aanzienlijke gevangenen opmerken, die nu uit hunne voorloopige opsluiting in het kapittelhuis, naar de Katarijnenpoort, de

voor hunne gevangenis bestemde plaats, werden overgevoerd. Zij waren Montfoort, Gerrit van Zoudenbalch, Adriaen van Rijn, Cornelis Foeck, Jan van Lantscroen, Adriaen van Eijnspeck, Jan van Zuijlen van Nijeveld, oudste zoon van Dirk van Zuijlen van Nijeveld en Hendrik de Lege (1): zoo bevonden zich alle deze stoute mannen nu plotseling van hun hoog en gezagvol standpunt gebragt, in den vernederenden staat van Kabeljauwsche gevangenschap.

Bij gelegenheid hunner in hechtenis neming ontving alleen Hendrik van Marck eene geringe wonde, waaruit het besluit kan worden genomen, dat zij niet zonder geheel nutteloozen tegenstand te bieden, zich aan hunne vijanden hebben overgegeven.

Deze bezadigdheid, vooral ten opzichte der Hoeksche hoofden, heeft te regt de bewondering van eenen Basinus opgewekt. « Voorwaar, » zegt hij, « het treffend » bewijs, dat de Utrechtsche burgers, door hen, die » zoo vele ontelbare rampen over hen bragten, op deze » wijze te behandelen; niet die bloeddorstigheid bezit- » ten, welke gewoonlijk in Staten, waarin zulke bewe- » gingen tusschen partijen uitbarsten, wordt opgemerkt.»

Nadat de Kabeljauwsche partij aldus eene volkomene zege behaald had, en de moedige hoofden der Hoekschen in de kluisters zuchtten, haastte men zich, ten spoedigste deze heugelijke tijding aan David over te brengen, en dadelijk werd een renbode aan den Kerkvoogd afgezonden (2).

Terwijl op dit verrassend berigt de Bisschop reeds aanstalten maakte, om het bezit van zijn zetel te heremen, vergaderde zich de Regering op den huize Hazenberg, tot het beraadslagen omtrent het nemen van zulke maatregelen, als de omstandigheden dit thans vorderden. — Men beval bij openbare afkondiging, dat Jan van Marck, Egbert van Groeneveld, van Baest, Gerrit van Amstel, Adriaen Sloijer, Jacob

(1) Jan en Willem Woutman werden eerst 3 à 4 dagen later in hechtenis genomen.

(2) Buurspraakboek, pag. 54 verso.

van Zwieten, Meester Lodewijk, de muntmeester en Loef van Pallaes, mitsgaders alle de Hoekschen uit Holland, in Utrecht aanwezige ballingen, onverwijld zich in hechtenis hadden te begeven. Al wie eenige derzelve, in weerwil dezer aanzegging, schuilplaats of huisvesting verleende, werd met de straffe des zwaards en verbeurdverklaring van goederen bedreigd. Sommigen echter dezer personen, waaronder zich de beruchte Gijbert van Baest en Jan van Zwieten bevond, hadden zich, in de eerste verwarring der volksbeweging, met de vlugt weten te redden (1). De in hunne herbergen verzekerde vreemde krijgslieden, werden bevolen zich van hunne wapenen te ontdoen, en op straffe doods, in hunne herbergen te blijven. — Dezelfde strenge straffe zoude zonder onderscheid en zonder genade onverwijld worden toegepast aan ieder, die zich, hetzij in daden of woorden, eenige belediging jegens den nieuwen staat van zaken veroorloofde. Te gelijker tijd werden de van hunne regten beroofde burgers, het regt van stemming in de jaarlijksche verkiezing des Raads en het verloren burgerschap teruggegeven; terwijl aan de ballingen tevens hunne *oirvede* werd kwijtgescholden. — In de verdere bemoeijingen bood voorts de Geestelijkheid, tot eenstemmig handelen uitgenoodigd, aan het bestuur de hulpzame hand, in deze gewigtige oogenblikken, — en bleef dan ook met de Regering werkzaam op het Schepenhuis en op de Plaats, om alle dingen *ten besten te helpen stellen* (2). Tot eene hunner eerste en gezamenlijke verrigtingen behoorde nu ook de benoeming eener kommissie, gedeeltelijk zamengesteld uit de Geestelijkheid en de Leden des Raads (3), om den Genadigen Heer van Utrecht te gemoet te gaan, hem met zijn her-

(1) Zie Buurspraakboek, 56 recto.

(2) l. l., pag. 55 recto en Kameraars-Rekeningen, Anthonus van Hoef, 1483.

(3) Dezelve was zamengesteld uit de Geestelijkheid: de Domdeken Ludolf van Veen, de deken van St. Marie Robert van der Poel en Jan Foeijt. Uit den Raad: Arnt Ram, Jacob Jacobsz, Gerrit van Rijn, Ernst van Drakenborch. Buurspraakboek, ibidem.

kregen gezag de gelukwenschingen der burgers over te brengen, en vervolgens naar binnen de vesten der stad te begeleiden. Aan deze commissie werd ook de last opgedragen, den Bisschop ootmoedig te bidden, *dat men alle dyngen int vruntlykste en quetlykste ten besten kiere, omme lasten en bloetstortingte te verhueden ende gemeyne ruste ende vrede te maken* (1). Deze treffende woorden door den geest van gematigdheid, bijna van zachtmoedigheid geaamd, in een tijdperk van hevige partijzucht en burgertwist, verwekke met regt onzen eerbied voor de zachtere gevoelens, die het bestuur scheen te bezielen. De regtmatige verwondering, die dit bij de herinnering aan vroegere tooneelen in gelijksoortige omstandigheden, moge doen oprijzen, verliest echter veel van hare kracht, indien men daarbij aan het bestaan denkt van eene gematigde Hoeksche partij in Utrecht, die tijdens de kortstondige regering van Arnt Ram het hoogste gezag uitoefende, en die uit ijver voor den vrede, zich aan de Kabeljauwsche of Bisschoppelijke partij aansluitende, met haar de herstelling van David als het eenige middel beschouwde, om dien zoen te verkrijgen. — Deze gematigde partij, die in de burgerij en in de Regering warme en vele invloedrijke voorstanders vond, was het dan ook, die de hevigheid der Kabeljauwsche partijzucht tegen de overwonnene Hoekschen wist te temperen, en in de daden, die van het bestuur uitgingen, die gematigheid te brengen, welke de reeds zoo rampspoedige stad voor die ergelijke en woeste tooneelen bewaarde, als plaats hadden in de overige gewesten van Nederland bij de bestrijding der Hoekschen, tooneelen welker vermelding de ziel met afgrijzen vervult.

Reeds ten één ure was de afgezonden renbode te Wijk bij Duurstede aangekomen. Met opgetogen vreugde vernam David de aankondiging van de buiten verwachting voorspoedige en gelukkige wending der zaken ten zijnen voordeele. — Dadelijk werden de noodige beve-

(1) Zie Buurspraakboek, pag. 55 recto.

len gegeven, en de toebereidselen gemaakt tot den optogt naar de Bisschoppelijke stad. Twee der hofdienaren waren reeds te paard naar Kuilenburg gezonden, om de zich aldaar ter tijdelijken woon gevestigde ballingen deze gelukkige tijding te brengen, en hen uit naam des Bisschops uit te noodigen, om zich bij deszelfs stoet te voegen en gezamenlijk de stad hunner geboorte en inwoning binnen te gaan. — Het dorp Werkhoven werd hun tot vereenigingspunt aangewezen. — Inmiddels was de kommandeur van St. Katrijne te Wijk aangekomen, en deed, bij den Bisschop toegelaten, denzelfen meer omstandig het verhaal van het gebeurde binnen Utrecht, en uitte meer plegtstatig den algemeenen wensch, om onder het Bourgondisch bestuur terug te komen, daarbij eerbiedig op eene spoedige intrede des Kerkvoogds aandringende: kort daarna verscheen ook de kommissie uit de Geestelijkheid en het bestuur voor den Bisschop, en uitte nu in den behoorlijken vorm de gevoelens en de beden van Utrechts burgeren.

Begeleid door de Utrechtsche afgevaardigden, vergezeld door zijne Raden en vrienden, gevolgd door zijn' Bisschoppelijken stoet en de bedienden van zijn huis, verliet David het Bisschoppelijk slot te Wijk bij Duurstede, en begaf zich in dien statelijken optogt naar Utrecht op weg. Jan van Renesse Jansz, zoon van den Heer van Wulven, Henrick van Gent, Gerrit van Rijn Gerritsz, Dirk Borre van Amerongen en anderen ten getale van 20 personen, begeleid door een dertigtal gewapende burgers en landlieden, die ter persoonlijke beveiliging uit den lande Kuilenburg waren medegetrokken, wachtten reeds met ongeduld op de aankomst des Bisschops. Eerst bij het vallen van den avond had de ontmoeting plaats, en werd, na een klein oponthoud, de reis voortgezet. — Velen voegden zich van lieverlede bij den stoet, zoodat, toen de Bisschop de stad naderde, zijn gevolg en begeleiding tot 300 personen was aangegroeid, waarvan de aanzienlijksten, (ten getale van 35 personen), te paard waren gezeten. Onder dit gezelschap werden, behalve verscheidene deftige burgers uit de stad Wijk, ook opgemerkt, eenige uit Amers-

foort verdrevene ballingen der Kabeljauwsche partij, onder welken zich Jacob van Biler en deszelfs zoon Willem bevonden.

De stad Utrecht zelve leverde toen allerwege een levendig en woelig tooneel op. De volksmenigte uit hare gewone bezigheden en bemoeijingen gerukt, vervulde de straten met hunne luidrugtige werkeloosheid. — De geheele burgerij bleef dien geheelen dag in de wapenen, en om hunne gemoederen tot meerdere vreugde te stemmen, had de regering hen op stadskosten, ruimschoots op bier en brood doen onthalen (1). Vooral was de toevloed van menschen uit alle rangen en standen groot aan de zijde der stad, van waar men den Bisschop verwachtte, en groeide aan, naarmate het tijdstip van deszelfs aankomst naderde. De stadpoort aan dien kant bleef echter nog gesloten, en menig burger vroeg zich de reden eener omstandigheid af, welke spoedig in de plegtigheid, die de intrede van David voorafging, hare oplossing vond. Het was namelijk aan het bestuur niet onbekend, dat velen der Kabeljauwsche ballingen David verzelden, en voornemens waren met hem in de stad terug te keeren. Alvorens hun dit echter kon worden vergund, moest door hen de behoorlijke *oervede* afgelegd, dat is, de plegtige belofte gedaan worden, dat zij, ter oorzaak hunner verbanning, niemand in woorden of daden zouden beleedigen. Er was dan ook eene kommissie uit den Raad benoemd, bestaande uit Jan Buitendijk, Tijman Ijsbrautz en Willem van Weede, aan welke de afneming van dien eed werd opgedragen, welke plegtigheid nogtans, wat betreft de zich in het gevolg van David bevindende ballingen, dien zelfden avond niet plaats vond (2). De Regering had echter voor hunne behoorlijke huisvesting

(1) Zie Kameraars-Rekeningen, l. l. 1483.

(2) Ten aanzien der *oirvede*, der afwezige ballingen, stond David persoonlijk in. Zij kwamen dan ook na dien dag achtereenvolgend uit Gorinchem en andere plaatsen terug, en legden hunne belofte af. Onder dezelve worden vermeld Jan van Veen, Heijman en Roelof de Gruter, Gebroeders Jan en Arnt van de Maern, Gerrit en Jan de Kruif.

en onthaal gezorgd; tot het eerste was het huis te Renauwen ingerigt geworden, terwijl elf vaten bier, brood, boter en kaas tot het andere derwaarts van wege de stad hun was toegezonden (1).

Reeds omhulde eene volkomene duisternis de stad, toen David ongeveer ten 10 ure van den 21 April 1483 voor hare vesten genaderd was, en berigt gaf van zijne met toenemend ongeduld verwachte aankomst; want reeds vroegtijdig waren er wachters op den domstoren geplaatst, om van 's Bisschops nadering de Regering te verwittigen (2). De Wester-Tolsteegpoort werd aan de oostzijde der Oude Gracht haastig ontgrendeld. De Leden van het stedelijke bestuur en de Heeren der Geestelijkheid, allen in plegtgewaad en versierd met de onderscheidingsteekenen van hunnen rang en betrekking, traden den Bisschop te gemoet, en heetten hem, volgens de hooge waardigheid, die hij bekleedde, eerbiedig en plegstatisch welkom binnen den zetel van zijn wereldlijk en geestelijk gezag. « David werd, » zegt Basinus, « door de verheugde burgerscharen, onder toejuiching van alle goede en weldenkende lieden, eervol ontvangen. » — Langs den geheelen weg, dien hij had af te leggen, tot aan het Bisschoppelijk paleis, brandde het toortslicht, en wierpen de pekkransen voor de huizen en op bruggen en pleinen der stad, hun vriendelijk licht, om den Kerkvoogd te begroeten, terwijl de burgers, voor hunne deuren met aangestoken kaars staande en zich daarna aan den stoet aansluitende, hunne vreugde en belangstellende nieuwsgierigheid aan den dag legden. De gemoederen der volksmenigte waren nu gerust gesteld door het kalm vertrouwen op vrede en overvloed. De diepe toon van *synre genade clocke die lange geluyd wordt* (3) gaf aan dezen nachtelijken optogt iets onbeschrijfelijk indrukwekkends, maar drong tevens diep weemoedig in de zielen der moedige Montfoortsen. De Plaats, het tooneel, waar zich zoo dikwijls

(1) Zie Kameraars-Rekeningen, Anthonis van Hoef, 1483.

(2) Zie Kameraars-Rekeningen, l. l.

(3) Zie Kameraars-Rekeningen, l. l.

de zege of neêrslag der strijdende partijen had beslist, overtrekkende, zal David het aldaar door Montfoort geplante geslacht met een gevoel van heerschzuchtige zelfsvoldoening hebben aangeschouwd, en zijn Bourgondisch hart zich verkwikt hebben in het bewustzijn van geheel in zijne magt en aan zijne genade overgegeven te zien, den Burggraaf, die hem van zijnen zetel gestooten, en hem het wereldlijk gezag ontnomen had. Zoo begon deze merkwaardige dag met den val van Montfoort, en zoo eindigde hij met de zegevierende in-trede van den verdreven David van Bourgondien, in zijn vorig gezag hersteld. Zoo ruimde op den 21 April de schrikgodin des oorlogs hare plaats in, voor het vriendelijk zianebeeld des vredes. De eerste rukte met zich van haar standpunt het beginsel van vrijheid en handhaving van oude regten. — Het tweede plaatste dat van vreemde heerschzucht en omverstooting van oude instellingen weder op den zetel.

A. M. C. van Asch van Wijck.

Iets aangaande Heer GERRIT VAN RENESSE,
door den trouwen raet gevonnisd en te
Utrecht onthalsd op den 25 April 1568.

Jan van Renesse van Wulven, die in 1530 stierf, had bij zijne huisvrouw, Aleid Freys van Kuyne 10 kinderen. Dit schijnt althans te blijken uit eene acte, waarbij Aleid in 1547 maakt de helft van hetgeen haar bij vonnis zou mogen toegewezen worden, in het regtgeding tegen Ev. Soudenbalch, over Urk en Emmeloort, « aan haer acht kinderen, namentlike, Hr. Adriaen van Renesse, domscholaster, Hr. Jan van Renesse Hr. tot Wylp, Hr. Ger-ryt van Renesse, ritter, Joffr. Marg. van Assendelft, wed. sa. Joh. van Matenese, Joffr. Hadewich, wed. van sa. Joh. van Duvendoort, Joffr. Margareta, Ernst van Nyenrode's huisfrou, Joffr. Mary, Joh. van Holts-willer's huisfr., ende Joffr. Clara, Henr. van Raep-horst's huisfr., gelyckelyck te deelen met voorwaarde, dat sy haer enige geestelyke suster tot Sunt Servaes binnen Utrecht, daarvan jaarlycks zouden uitreycken, soo veel, als elck van hem acht voor haer portie den penning xx losrenten souden mogen kopen, en welverstaande, dat in die deeling niet mede begrepen zou syn, het kyntsdeel van Jan van Renesse, ha- ren oudsten soon, sa. ge., als hem by dode syn's sa. vaders aangekomen was, en door syn doodelycke afganck op haer be- storven was, welck deel sy maect Jan van Renesse, haer soon, noch in levenden live wesende, in recompense van alsulcke schulden, als hy na 't overlyden van Jan van Renesse, synen broeder, betaelt heeft, sonder cost van allen synen broederen ende susteren. . . .” Deze acte zond een Renesse in 1604 aan Jo^r. Henr. Botter van Snellenborch (1), Hr. van Maerssenbroeck, haar begeleidende met eenen brief (die in *originali* voor mij ligt), waarin hij, Renesse, zegt,

(1) Cf. Matth. de J. G. p. 118.

dezelve naar het oorspronkelijke te hebben afgeschreven. Bij de verdere kennis dier zake hebben wij hier geen belang. Renesse, die in dezen brief zonder voornaam teekent, noemt zich daarin, broeder van Hans Christoffel, en van Dirck, schoonzoon van gezegden Botter.

Wat nu, van deze tien kinderen de zonen, en onder deze in de eerste plaats, Jan I. aangaat, dit is wel hij, die naar dit Tijdschrift boven p. 11., in 1536 (?) met Wulven verleid werd, en zal wel bedoeld zijn met hem, die bij van Leeuwen gezegd wordt jongman te zijn overleden. 't Blijkt, dat men dit *jongman* niet te streng te nemen heeft, daar hij bij het overlijden van zijn vader in 1530 stellig, en, zoo 't schijnt, in 1537 nog leefde, en ouder was dan zijn broeder Adriaen, die in 1501 werd geboren. Van dezen Adriaen (1), den tweeden zoon van Aleid, heeft, mijns wetens, het best gehandeld Drakenborch (A. o. d. K. O., s. l.). Des belanghebbende mogen dat verder zelve nazien, en, hetgeen zij daar vinden, met het hierboven bijgebrachte ter vergelijking brengen, waarbij zal blijken, dat de woorden door Drakenborch, even als die boven p. 11 hieromtrent gebezigd, eenige wijziging zullen moeten ondergaan. De deken van S. Jan, die in 1619 overleed, was Adriaen's zoon. Ik heb de laatstwillige beschikking van dezen deken medegedeeld in mijn Geschiedk. Archief II., waarin over het graf van zijn vader en zijn oom, Jan, te Minrebroers, eenige *specialia* voorkomen,

(1) Het is van dezen Adriaen, dat Matthaeus (Fundd. p. 23) zegt: *homo tam enormis libidinis, ut centum virgines, ut fertur, et ultra compresserit*. Drakenborch, II., meent, ten aanzien van deze ongebondene levenswijze van Renesse, uit het door de moeder hemwaards in acht genomene gedrag, eenige reden van voorontschuldiging voor den zoon te mogen ontleenen. Hoe dat daarmede moge geweest zijn, dat de moeder Jan (II) ten koste van Adriaen zou bevoordeeld hebben, komt mij voor niet in allen deele te strooken, met hetgeen zij in onze acte hierboven zelve als beweegreden van haar doen in dezen opgeeft.

die gevoegd kunnen worden, bij hetgeen hierboven p. 9 sq. daaromtrent staat aangeteekend. De derde zoon, Jan II., moet wel gesteld worden diegene te zijn geweest, die, naar dit Tijdschrift hierboven p. 44., in 1537 met Wulven werd verleid. Naar de woorden, daar gebezigd, schijnt het, als of Jan I. toen nog leefde. Van deszelfs zoon spreekt Te Water (V. d. E. III. p. 250 sqq.) Dezelfde Te Water handelt (II. p. 246 sqq.) uitvoerig van onzen Gerrit van Renesse (1), vierden zoon van Aleid Freys van Kuyne, aan wiens berigten hieromtrent, de geschiedkundige waarde der stukken gevoegelijk ter toetse zal kunnen worden gebragt, welke ik hier *ex originali* mededeelde:

I. « Attestatie voor Hr. Joriaen (2) van Renesse, Domh^r. t' Utrecht. »

« Op huden compareerde voor my openbaer notaris *etc.* Fen- nichge, Herman Henricksz. wed., wonende t' Utrecht out omtrent 65 jaer, seyde *etc.*, ten versoeke vanden Eerw. Hr. Joriaen van Renesse, Domh^r. t' Utrecht, waerachtig te syn, dat sy ten tyde als hier t' Utrecht de beelden in de kerke gebroken worden op enen sonnendaech 's middaghes, doen die beeldebrekers in die Minrebroeders kerke doende waren, sy wetende, dat Hr. Gerrit van Renesse goet Minrebroeders was, gecomen is ten huize van denselven Renesse, hem biddende seer ernstelick, dat hy toch met haer sou willen gaen, om te besien, off men al sulke groete schade ende geweld soude moeghen beletten, ende dat deselve Hr. Gerrit van Renesse 't selve nyet geerne gedaen en hadde, ten ware sy hem met veel biddens ende versoeckens daer-

(1) Hierboven p. 11 doet men dezen Gerrit voor een' kleinzoon van Aleid Freys van Kuyne doorgaan, denkelyk naar van Leeuwen, die op dat punt echter reeds door Te Water, (II. p. 264) was te regt geweest.

(2) Uit het Protocol van Paul Joostensz, secretaris van het Doms- kapittel, blijkt, dat deze Joriaen van Renesse in 1387 nog leefde.

toe gebracht hadde tot twe reysen toe. Doch en heeft hy Renesse, siende die groete raserie ende verwoetheit, sorggende voer enighe peryckel, aldaer nyet langhe gebleven, seggende, wat maeck ick doch hier, ick sal alhier om hals comen, ende is also terstont wederom nae huis gegaen. Segt voerts, dat des selven daechs 's avonts, overmits inden conventen nyet te eten ende al vernyelt was, die voersz. Renesse met haer gesonden heeft inden voersz. convente vande Minrebroers een gebraden schapen schoer ofte bout, mit veel ander, broet, bier ende vleys, ende dat hy Hr. Gerrit van Renesse altyt die Minrebroers goet heeft willen doen ende gedaen heeft, seggende tegens haer, dat sy 'them sou seggen, als syl. yetwes gebreck souden moeghen hebben, ende dat sy dikwils doen ter tyt van denselve Renesse hoerde seggen ende verclaren met grote affectie, dat die beeldenbrekers nyet en dochten ende dat het duvelerie was, ende wat hem die beelde mochten hynderen, ende anderen diegelyke, al 't welck sy presenteerde voerder by eede gestant te doen etc. Aldus verclaert 't Utrecht opten 13 Marty 's jaers xv^e acht ende sestich, in tegenwoedigh vanden Eers. Adr. van Rhenen proc. voor den gerechte van Utrecht ende Jo. van Vonderen als getuygen etc."

II. « Attestatie van Hr. Jo. Axelius ten versoek van Hr. Jor. van Renesse, beyde Domheeren. »

« Op huden compareerde etc. Hr. Jo. Axelius, can. ten Dom t'Utrecht, seyde etc. ten versoek van Hr. Jor. van Renesse, dat hy opten 2 Oct., A^o. lxxvi., met Hr. Gerrit van Renesse van Wulven (!), ridder, ende Corn. vander Maeth, doen ter tyt schepen der stadt Utrecht byden Staten van Utrecht ernstelyk versocht synde geweest te reysen tot Vianen byden Here van Brederode, om hem te bidden ende aen te geven, dat deselve Brederode nyet en soude willen komen binnen Utrecht, sulck dat sy dien vol-

gende 't selfde gedaen hebben, ende tot Vianen synde, syn sy gedeputeerde des middaechs byden voersz. Hr. van Bredode ten eten gehouden geweest, ende hebben aldaer in goeden huege geweest, tot vrolicheyt; presenterende 't selve t'allen tyden vorder by eede te verclaren *etc.* Aldus verclaert T'Utrecht ten huysen van hem attestant opten xv Mart 1568 in tegenwoordigheit van Jan van Schoenreoude ende Claes Aertsz inwoenders t'Utrecht als getuigen *etc.*"

III. « Acte voor Hr. Jor. van Renesse, Domh.^r»

« Op huden comp. *etc.* Hr. J. van Renesse, Domh.^r. 'Utr. seggende, dat, al is 't soo, dat hy op huden, ter stipulatie van Cipriaen Quesnelle beloofd heeft te betalen alle de kosten, die syn vader op Vredenborch verteert heeft ende noch sal verteren, gedurende syn gevanckenisse, volgende syn gegeven handschrift daer van synde, soo verclaerde hy, mits desen, dat hy 't selve also alleen gedaen heeft deur natuerlike vrese, dat syn vader, by wygeringhe van desen, in de ysere geslaghen ende daer qualiken getracteert ende in doetsnoet sou moegen comen, tot syns comparants dodelyke vrese, dewelke valt in *virum constantem*, waeromme hy seyde geprotesteert te hebben *etc.*, dat, hetgunt hij op huden meer geloofd dan syn aendeel, als hem een goet kyndt voer syn vader toestaet te dragen, dat hy 't selve gedenct aen dengenen, die 't behoren sal, te verhalen; begerende hiervan acte. Actum t'Utrecht, viii July 1568, in presentie *etc.*"

« Dit aldus gedaen synde, ende Hr. van Renesse voerhouden, dat hy eerst teekenen soude d'obligatie by hem gescreven tot des cipiers behoef, seyde daertoe nyet te kunnen verstaen, ten ware dat hy notaris *etc.* de voersz. acte van protestatie eerst met hem onderteykent hadden, ende onder deselve protestatie heeft hy eerst *etc.* met ons deselve onderteykent ende daarna 't voersz. handschrift tot des cipiers behoef *etc.* orconde *etc.*"

IV. « Procuratie van Hr. Joriaen ende Beernt van Renesse ende Warner van Lennep op Hr. Joh. van Renesse ende Merenborch. »

« Op huden comp. etc. Hr. Joriaen van Renesse, Domheer, Beernt van Renesse, kynder van Hr. Gerrit van Renesse, ritter, gevangen opten huise van Vredenborch t'Utrecht, mitsg. Hr. Warner van Lennep getrouwt hebbende Joffr. Catrina, dochter des voersz. Hr. Gerrit van Renesse, ende hebben in dier qualite machtig gemaect etc. Joh. van Renesse, can. S. Jans 't Utrecht ende Mr. Ger. Knoop van Merenborch, adv. inden hove van Utrecht voersz., om uit horen naem etc. te solliciteren etc. de innocentie (so sy comparanten seyden ander nyet te weten) des voersz. H^{rn}. Gerrit van Renesse, gelovende in als gestant te doen etc. tgunst etc. Actum t'Utrecht ten huise vander voersz. Hr. Jor. van Renesse, Domh^r. opten 19 Jul. 1568 etc. »

In eene gelijktijdig geschrevene Chronijk van 1566—1576, waaruit ik in mijn Archief I. p. 271 sqq. eene proeve heb medegedeeld, staat op xxiiii Aug. 1568:

« De xxv Augusti, is Nic. Spelt, Drossart criminel vanden troubelen raedt, binnen Utrecht gecommen, omme scherpe executie te doen, deur ordonnantie van den Hertoge van Alva, die velen des anderen daechs, opten xxv Augusti voer Vredenborch doen executeren heeft, naer dat sy haer sententie by den Hertogh van Alva ende den raedt neffens hem wesende gegeven, op Vredenborch ontfangen hadden, ende haer boedels als rebellen verclaert waren geconfisqueert, heer Gerrit van Renesse, ridder ende raedt in de hove van Utrecht, etc., wier lichamen op 't schavot blyven liggende syn, soe de Drossart dieselve niet begraven en wilde hebben, voor dat hy daertoe met gelde van de vrienden gecocht is geweest. Ende worden alsdan Hr. Gerrit van Renesse begraven te Minrebroers. . . »

**STOUTMOEDIGE DAAD EN ROEMRIJK SNE-
VEN VAN HENRICK VAN ZUIJLEN VAN
NIJEVELT BINNEN DE STAD UTRECHT
DEN 8 MEI 1483.**

In den nacht van den 7 Mei 1483 verliet eene kleine krijgsbende, onder aanvoering van een jeudigen bevelhebber, de stad Amersfoort en sloeg den weg naar Utrecht in. Op den top van den berg gekomen, die van de eerst genoemde plaats deszelfs naam ontleent, beval de aanvoerder eene kortstondige rust, niet omdat de vermoeijenis van den afgelegden togt dit noodzakelijk maakte, maar omdat hij dit verheven punt gekozen had, om zijne krijgslieden met het doel dezer nachtelijke onderneming bekend te maken, hunnen moed door eene toespraak aan te wakkeren.

« Krijgsmakkers, » was de hartstogtelijke taal van den jongeling: « morgen zullen wij zoo vele rijkdom-
« men magtig worden, als wij slechts zullen begeeren.
« Ik ben voornemens mij dezen nacht van de stad
« Utrecht meester te maken, en dezelve uit de handen
« der rijke Hollanders te ontwringen. Wie is er on-
« der u, die geduldig kan aanzien, dat zoo vele voor-
« treffelijke mannen, die ons in den bloede bestaan,
« in de kluisters geketend liggen. Wat spreek ik van
« kluisters? zoo wij hun niet onverwijld te hulp snel-
« len, hebben zij welligt morgen bij het aanbreken
« des dageraads hun doodvonnis ondergaan tot wellust
« van den *wel bekenden* (Bisschop David van Bour-
« gondien). Zullen wij dit werkeloos aanzien, zullen
« wij dit dulden? — Het goed geluk begunstige onze
« onderneming. — Is het niet verkieslijker vóór hen
« te sneven, dan hen, eenige weinige oogenblikken te
« overleven. — Laten wij den vijand met list overrom-
« pelen, door het zwaard verslaan, en op de vlugt ja-
« gen. Ik zal met u zijn, in voor- en tegenspoed. Om
« mij bekommere gij u niet. Met deze regterhand, met
« dit zwaard zal ik *dien bekenden* het hart doorstooten.
« Ik bedoel dien Bisschop, wiens moederlijk geslacht in

« Utrecht geschandvlekt is (1). Weinig zijn wij in ge-
 « tal, zegt gij welligt, tegen een magtiger vijand. Maar
 « ik zeg u, de geheele stad wacht ons met opene ar-
 « men. De Hollanders, die hen mishandelen, zijn hun
 « een walg. Wanneer slechts onze wapenen zich vertoo-
 « nen, overwinnen wij. Eenmaal in de stad gekomen
 « zijnde, voegt zich terstond het geheele gilde der leer-
 « looijers bij ons. — Daarna verlang ik voor mij zel-
 « ven geene hulp meer. Ik zal uw aanvoerder zijn.
 « Ik zal aan uwe spits het eerst den vijand aanvallen.
 « Dit staal zal met Hollandsch bloed geverfd worden. —
 « Snellen wij het geluk, dat ons reeds toeroept te ge-
 « moet, rijk zal de buit zijn, die wij op den vijand
 « zullen behalen (2).”

De jongeling, die aldus tot zijne krijgsbende sprak, was Henrick van Zuijlen van Nijevelt, oudste zoon van Jacob van Zuijlen van Nijevelt en Odilia van Montfoort, zuster van Johan, Burggraaf van Montfoort, het moedig hoofd der Hoekschen in dezen oorlog tegen Maximiliaan van Oostenrijk.

Werpen wij een' vlugtigen blik op den toenmaligen toestand der stad Utrecht en op de voorafgaande, daarmede in verband staande gebeurtenissen, alvorens in deszelfs bijzonderheden dien moedigen aanslag mede te deelen.

Verlaten van allen bijstand, den krijg moede, door deszelfs rampen gedrukt en naar verademing hijgende, had Utrecht het hoofd gebogen en den verdreven Bischof uit Bourgondischen bloede, in zijn vorig geestelijk en wereldlijk gezag hersteld (3), in het vertrouwen van thans aan den strijd een einde gesteld, en in de hoop van den zoen met Maximiliaan van Oostenrijk tot stand gebragt te zien.

Doch Utrecht had niet alléén met dien Vorst het ge-

(1) David van Bourgondiën was de bastaardzoon van Philips van Bourgondiën.

(2) Zie deze aanspraak, die van Zuijlen van Nijevelt wordt in den mond gelegd, in de latijnsche taal vermeld bij Reneri Snou Rerum Bat. l. 12, pag. 174 en 175.

(3) Zie deze gebeurtenis omstandig medegedeeld in het vorig nummer van dit tijdschrift.

schil te vereffenen. — Met een minder edelmoediger, met een najveriger, zoo niet heerschzuchtiger, vijand had zij tevens den vrede te sluiten. Niet te vreden van bij een' vroegeren inval met eene talrijke heirmagt het sterke blokhuis, door de Utrechtschen aan de Vaart ter verdediging van het Sticht opgerigt, ten gronde toe geslecht, de kostbare sluiswerken vernield, en de haven aldaar geheel onbruikbaar te hebben gemaakt (1), had Holland Maximiliaan tot een verbond weten te bewegen, waarbij hij hun zijne gewapende tusschenkomst beloofd had, in geval Utrecht weigerachtig mogt zijn, om aan de vernederende voorwaarden van vrede te voldoen, die haar nu zoo trotschelijk werden voorgeschreven. Men eischte namelijk de slooping van de muren, torens en poorten der stad Montfoort, alsmede de nederlegging van het slot des Burggraafs, behoudens nogtans den gestichte van Utrecht hare hooge en lage heerlijkheid (2), en toen . krachtens het besluit der Staten, die aan Holland alle voorwendsel van gewapende bemiddeling wilden ontnemen, Bisschop David, met toestemming nogtans des Burggraafs, met 200 à 300 in zijne dienst aangenomene mannen uit Utrecht was getogen, om de stad en het slot Montfoort in bezit te nemen, te bezetten en tegen Hollandsche aanranding te verdedigen, was inmiddels een Hollandsch leger in het Sticht gevallen, en had

(1) Driejarige oorlog I. pag. 284.

(2) Men vindt deze belangrijke mededeeling in het Raads-dagelijksch-boek, p. 78, aldus woordelijk opgeteekend.

Des Sonnedages na Philippi en Jacobi IIII May.

Alsoe van wegen myns gneden Heeren Hertogen van Oistenryk en des lants van Hollant geeychet is geweest, die muren toernen ende poorten van der stadt en de slot van Montfoort neder te leggen, behouden, dat nymant binnen Montfoort in live, noch in goede misschien (*leed geschieden*) en sell, en behoudeliken den gestichte van Utrecht, haere heerlicheyt hooge ende leghe. Ende waert sake dat de stat ende gestichte van Utrecht des niet doen en wouden, alsdan is myn gneden Heer van Oistenryk *mitte landen van Hollant gesloten daerna met craften te staen ende daermede te doen wes hemtuden dan believen sall.* Ende want dese sake groet lastigh ende zwaer is ende den gemeyne lande aengaet, syn die Rade out en nye overdragen, dat men mynen gneden Heer van Utrecht, als Heer van den lande aenroepen sall, om die Staten te vergaderen, en dan daerinne te doen wes nuet gedaen sell wesen.

landsche tusschenkomst zouden brengen, en het nadeel, dat zijne reeds door de rampen des oorlogs zoo zeer gedrukte onderzaten door het brengen van zulk een talrijk leger in zijne landen zouden lijden, een nadeel, dat herleving van welvaart en handel zoude belemmeren. Bij alle deze beden en vertogen, door de Staten en het stedelijk bestuur krachtadig ondersteund (1), bleef Holland onverzettelijk de slooping vorderen, zoowel, zegt Basinus, wegens den haat, die dit gewest Montfoort toedroeg, als wegens de vele nadeelen, die het zoo wel in vroegere, als in latere tijden dikwijls van die stad wegens derzelve nabijheid bij de Hollandsche grenspalen had ondervonden, doelende op de vele strooptogten die uit deze stad op den Hollandschen bodem in tijden van verdeeldheid werden ondernomen (2).

Op het berigt van den inval der Hollandschen en de belegering van Montfoort, maakte schrik en ontsteltenis zich van aller gemoederen binnen Utrecht meester. De stad verkeerde in de hoogste spanning. Het vreedzaam en rustig aanzien, dat zij verkregen had na den terugkeer van David, ruimde zijne plaats in, voor nieuwe onrust en nieuwe twijfelmoeidigheid; bij velen begon zich tevens onvergenoegdheid te openbaren, en sloeg van de aanzienlijken tot de volkmenigte over, toen kort daarna David, verzeld van eenige voorname Hollandsche en Kabeljauwsche hoofden, uit IJsselstein in de stad terugkeerde (3), en hij spoedig daarop heimelijk bij kleine

(1) Tweemaal begaf zich David naar het hoofdkwartier der Hollanders te IJsselstein gevestigd, de eerste maal verzeld van de Gedeputeerden uit de Geestelijkheid en de Regering: onder dezelve bevonden zich IJsbrent Jansz en de vroegere Burgemeester Arnt Ram ende hadden 10 wagens elke wagen 15 st. en hier waren een deel scutten mede. De tweede maal verzelden hem alléén zijne raden. Zie Kameraars-Rekeningen, Anth. van Hoef.

(2) Matthaeus, Analecta I, pag. 576.

(3) Uit de meergemelde Kameraars-Rekeningen blijkt, dat de raden van Holland in de herberg de Engel genaamd, en de burgemeester van Amsterdam Dirk Heijmansz in den huize Ruitenbergh hun intrek hadden genomen, en dat aan hen alsmede aan den Baljuw van Gouda en meer anderen van stadswegen kunnen wijns zijn geschonken. Onder de aanzienlijke Hollanders zich ter dier tijde in de stad Utrecht bevindende, worden Jacob Cats, schout van Gouda, Jan Cats, ridder en Adriaan, zijn broeder, Herbert van Foreest, schout van Alkmaar enz. vermeld.

gedeelten bij nacht en ontijde Hollandsche krijgslieden binnen de stad inliet, zoodat weldra hun getal tot 500 man was toegenomen (1).

Om zich deze trouwelooze handelwijze des Bisschops te kunnen verklaren, is het noodig tot de verrigtingen van den Heer van Zuijlen van Nijevelt, gedurende dit tijdens was voorgevallen, terug te keeren.

Tijdens de omwenteling van zaken, die den 20 April binnen Utrecht plaats had, waarbij de zaak des Bisschops zegepraalde en Montfoort in de gevangenis geworpen werd, bevond zich Henrick van Zuijlen van Nijevelt op het slot van Montfoort, welks bewaking aan hem door den Burggraaf was toevertrouwd. In geen getrouwer en moediger handen konde zeker eervoller pligt worden opgedragen, en men moge het er voorhouden, dat van Zuijlen van Nijevelt met de onder zich hebbende gewapende lieden besloten was, zoo wel het slot als de stad tot het uiterste te verdedigen. — Velen der Hoekschen tot de Montfoortsche partij behorende, hadden zich bij de beweging van April uit de stad met de vlugt gered, en zich onder de vanen van van Zuijlen van Nijevelt, thans het hoofd hunner partij geschaard. Onder dezen bevonden zich de beruchte Gijsbert van Baest, die in den jare 1482 de stad Vianen door list in de handen der Hoekschen had gebragt (2). Verre dus dat de Montfoortsche partij als overwonnen kon worden beschouwd, leefde de krachtige geest van Montfoort in zijnen getrouwen van Zuijlen van Nijevelt en was het levensbeginsel van deze kleine factie verre van uitgebluscht. Hoewel gering in getal, boog zij niet moedeloos het hoofd ter neder, maar bleef zij onvermoeid werkzaam, om den kampstrijd met hernieuwden moed te hervatten. Met hoe vele moeilijkheden en gevaren dit ook gepaard ging, wist men echter de verstandhouding met de Hoekschen en geheime vrienden des Burg-

(1) Reneri Snoi, l. l. pag. 174.

(2) Zie: over de inneming van Vianen, driejarige oorlog, deel I, pag. 139. seqq.

graafs in de stad te onderhouden, zoodat men nauwkeurig onderrigt bleef, zoo wel van de gemoedsgesteldheid der burgers, als van de verrigtingen der Kabeljauwschen en van de daden van willekeurig gezag, die van den Bisschop uitgingen. Van Zuijlen van Nijvelt bleef geenszins onkundig van de pogingen tot het verkrijgen des vredes aangewend, en van den voor de Utrechtschen ongunstigen loop der onderhandelingen. Vooral hield hij aandachtig het oog op de bewegingen van Holland gevestigd, en zeker heeft de gereede inval geenszins eenige bevreemding bij hem opgewekt. Zoodra had hij niet het berigt ontvangen van den aantogt van een Hollandsch leger tegen het Sticht, of al het gevaar bezzende, waaraan de Burggraaf en de zijnen zouden blootgesteld worden bij eene bemagtiging der stad; neemt hij het manmoedig besluit, den Burggraaf en zijn broeder Jan van Zuijlen van Nijvelt uit de Kabeljauwsche kluisters te verlossen en, indien Utrecht in de magt van Holland mogt vallen, de stad zijner geboorte aan den trouweloozen vijand te ontwingen. — Van eenige weinigen verzeld verlaat hij het slot Montfoort, en begeeft zich over Amersfoort naar Kleef, om van den Hertog den noodigen bijstand te erlangen, die hem dan ook het bevel over 500 à 600 Kleefschen toevertrouwde (1). Bij deze kleine magt voegden zich verscheidene Stichtsche, Geldersche en Hollandsche Hoekschen, zoodat, toen hij te Amersfoort aangekomen was, zijne magt merkelyk versterkt was.

Alhier beraamde hij den aanslag, dien hij in den zin had. Vlughtelingen, zegt *Basinus*, die den Bisschop een' onverzoenlijken haat toedroegen, maakten van Zuijlen van Nijvelt met alle bijzonderheden, vooral de nachtelijke bewaking der stad betreffende, volledig en nauwkeurig bekend (2). Inmiddels was het *David* niet onkundig gebleven, dat van Zuijlen van Nijvelt, thans het hoofd der tegenpartij, niet had stil gezeten, maar zich met vrucht tot den Hertog van Kleef

(1) *Matthaeus*, l. I. pag. 576.

(2) *Gouthoeve* p. 534 zegt, dat hem boden werden toegezonden,

gewend en den noodigen bijstand verkregen had. Gedrongen door de omstandigheden, die hem geene andere keuze overlieten, had hij, zoo als wij reeds vermeldden, zijne krijgsmagt met Hollandschen versterkt en aan deze laatsten de aan de burgers ontnomene bewaking van de Katrijnepoort, der vesten en torens toevertrouwd, daar hij niet zonder eenigen grond, de Utrechtsche burgers wantrouwde, en heimelijk den invloed van den Burggraaf onder de gemeente vreesde. Deze maatregel, door behoedzaamheid voorgeschreven, met terugstelling nogtans van de trouwe nakoming zijner belofte, om nimmer Hollandsche krijgslieden in zijne dienst aan te nemen, schijnt zich echter hierbij hoofdzakelijk te hebben bepaald, want de nachtelijke wachten werden niet meerder versterkt, en er werd niet, zoo als dit onder Montfoort's gezagvoering plaats had, gezorgd, dat alle toegangen der Plaats behoorlijk met klein en grof geschut werden beplant, en dat gedeelte der stad met eene sterke wacht bezet bleef. « Helaas! » roept Basinus, de vriend des Bisschops uit: « Deze voorzorgen waren
 « of door zorgeloosheid en onachtzaamheid der burgers,
 « zich in de tegenwoordigheid des Bisschops veilig achtende of door de trouweloosheid der kwaadwilligen,
 « waarvan er velen in de stad waren, verwaarloosd
 « geworden.»

Niet echter de verwaarloozing dezer voorzorgen, maar de klimmende misnoegdheid en verbittering der burgers over den hoon hun aangedaan, gevoegd bij den wrok, dien zij de Hollanders toedroegen, en die door hunne opgeblazenheid werd vermeerderd, deden de zwakke grondslagen van David's zetel wegzinken, en maakten den toeleg uitvoerbaar. In hunnen overmoed beroemden zich de Hollandschen de stad reeds in hunne magt te hebben, en voegden bij deze hooghartige taal bedreiging van moord en plundering. Reeds had het noodlottig gerucht zich verspreid, dat weldra de Hoeksche hoofden als slagtoffers zouden vallen van Kabeljaauwsche wraakzucht. Reeds dreigde de beangstheid der burgers tot wanhoop over te slaan, toen eensklaps hulp en verlossing daagde, waar alle hulp en uitredding onmogelijk scheen. Mont-

foort was in de magt des Bisschops, Hollandsche krijgslieden bewaakten de poorten der gevangenis, waarin zijne vrienden waren opgesloten. David van Bourgondiën scheen vaster dan ooit in zijn gezag gevestigd, nu Holland's vanden op Utrecht's vesten waperden, en hunne sterke legerbenden Montfoort omsingeld, en het geheele Sticht in bedwang hielden, hetzelfde bij iedere poging tot tegenweer, met de verwoesting des zwaards bedreigende, — toen onverhoeds de stoute onderneming van een enkel man, den Burggraaf en de zijnen uit hunne kluisters verlost, de Hollanders versloegen met schande beladen uit de stad dreef, den Bisschop zelve, van zijn zetel gestooten, op een' verachtelijken wagen in boeijen gekluisterd gevankelijk wegvoerde, eindelijk zulk een' schrik in het Hollandschen leger voor Montfoort gelegerd verspreide, dat hetzelfde op het gerucht van de inneming der stad Utrecht plotseling het beleg oprak, en overhaast naar zijne grenspalen terugweek.

Terwijl de diepe stilte des nachts in Utrecht heerschte en in hare zwijgende straten niets den aanstaande storm scheen aan te duiden, geene verdubbeling van wachten op de vesten en in de torens der stad eenige meer buitengewone oplettendheid op derzelve bewaking kenmerkte, had de kleine en moedige bende, die wij aan den Amersfoortschen berg verlieten, na de krachtige reden van Henrick van Zuijlen van Nijvelt haren togt hernomen, naderde met rassche schreden de Bisschoppelijke stad, en bevond zich weldra onder het bereik van het geschut, zonder dat een der wachters de nabijheid eener vijandelijke bende had opgemerkt. Eenige der stoutmoedigsten alle vastberadene mannen, zwommen bij de bemuurde Weerd achter de Lauwerstraat de stadsgrachten over, beklommen met ladders tusschen twee en drie uren des nachts (1) de muren, en bevonden zich binnen de

(1) In het Raads-dagelijksch-boek, 78 recto is deze gebeurtenis aldus opgeteekend. Op ons liefs Heeren Hemelvaerts dach des morgens tusschen twee ende drie uren, heeft Henrick van Nijvelt met syne toestandere de stadt van Utrecht ingenomen, daer hy doot is gebleven ende myn genadige Heere den Bisscop van Utrecht is ter selver tyt gevangen genomen.

stad, zonder den minsten tegenstand ontmoet te hebben. Van Zuijlen van Nijevelt had dit gedeelte der stad tot de verrassing gekozen, daar ter dier plaatse geene wachten waren gesteld, zoo als hem dit dan ook door zijne geheime vrienden was onderrigt geworden. Alles was reeds te voren beraamd, om den toeleg te doen gelukken. Dadelijk begaven deze mannen dier bende zich naar den toren, aan de noordzijde der Lauwerstraat gelegen, welke voorzien was van eene kleine die nauwe poort (1) aan de stadsgracht uitkomende, en alleen door de leerlooijers tot uitoefening van hun bedrijf gebruikt werd. Door deze poort werd niet behulp genoemd gilde, van Zuijlen van Nijevelt met de zijnen ingelaten. Zoo algemeen was bij de burgers de misnoegdheid en de verbittering over de inlating der Hollandschen gestegen, zoo zeer de wensch, om van dezelve verlost te worden, verlevendigd en de vrijheidszin der burgers opgewekt, dat, volgens een geacht geschiedschrijver (2), het voor David noodlottig geheim des ontworpen aanslags, hoewel reeds aan honderden bekend, echter tot op het oogenblik der uitvoering stiptelijk door allen, die daarmede ook toevalliger wijze waren bekend geworden, bewaard is gebleven. — Reeds was van Zuijlen van Nijevelt met zijne geheele krijgsbende de stad binnengelaten, en nog kondigde niets in de stad aan, dat David of de Hollandschen deze overrompeling hadden ontdekt. Op dezelfde wijze als Montfoort zich op den 18 Aug. 1481 van het bestuur had meester gemaakt, rukte van Zuijlen van Nijevelt, naar de versterkte Plaats op. Zijne geringe krijgsmagt in twee benden splitsende, rukte in stilte naar de versterkte Plaats op, om dit voornaam en overheerschend deel der stad,

(1) Deze poort werd eerst naderhand verbreed. Hoogst belangrijk is voor den beoefenaar der Utrechtsche geschiedenis, het door den redacteur ondernomen werk, om eene topographische beschrijving der stad opvolgelijk in het licht te geven. Hierdoor zullen niet alleen vele duistere punten opgehelderd, maar tevens vele belangrijke uit geheel onbekende bronnen geputte bijzonderheden, de oudheid, en geschiedkunde betreffende worden medegedeeld. Men raadplege dus dit werk voor zoo verre het in druk is verschenen, omtrent al wat het topographische in dit geschiedverhaal betreft.

(2) Zie Heda, p. 312, 14.

van welks bezit de goede uitslag geheel afhing, van twee zijden stormenderhand te bemagtigen. Plotseling aldus op eene hevige wijze aangevallen, namen de Hollandschen, die aldaar het geschut bewaakten, met schrik vervuld, in de grootste verwarring en overhaasting de vlugt, en van Zuijlen van Nijevelt bevond zich zonder slag of stoot meester van dezen belangrijken post. — Juist week de duisternis des nachts voor de eerste schemering des dageraads. In een oogenblik werd de aanslag rugtbaar. De Hollandschen vlogen te wapen, van alle kanten zich verzamelende, en rukten onverwijld, met Jacob en Adriaan Kats hunne hoofdlieden aan het spits, den vijand te gemoet, vielen de Kleefschen met zulk eene hevigheid aan, dat zij aan het wankelen gebragt, terugdeinsden. — Dit ziende, laat van Zuijlen van Nijevelt de in reserve gehoudene bende van ter zijde uit de Schoutensteeg aanrukken, herzamelt de wijkenden, en valt nu op zijne beurt de Hollanders met woestheid aan. — Hevig was nu het gevecht dat plaats greep. Zonder eenige tusschenpozing bijna bulderde van weerszijde het geschut. De losbrandingen uit verschillende vuurmonden volgden elkander zoo spoedig op, dat, volgens de getuigenis van Basinus, die zich toen in Utrecht zelf bevond, in den beginne velen, nog onkundig van de ware toedragt der zaak, meenden het onophoudelijk en hevig beuken op hunne deuren te hooren (1). — Om dezen strijd eenen nog hooger grad van ijzingwekkende woestheid bij te zetten, — dreunde onophoudelijk de zware en sombere banklok, om de burgers te wapen te roepen, maar hare alarmtoon deden slechts zeer weinigen het zwaard aangorden, want toen de Utrechtsche burgers hadden vernomen, dat Henrick van Zuijlen van Nijevelt aan het hoofd der Kleefsche hulpbenden de stad bij verrassing had ingenomen, en in een hevig gevecht met de Hollanders gewikkeld was, hielden zij zorgvuldig hunne huizen gesloten, den uitslag van den strijd afwachtede, terwijl allen, die meer bepaaldelijk tot de hevige Hocksche of

(1) Matthaeus, l. l. pag. 377.

Montfoortsche partij behoorden, zich met geestdrift aan de zijde van van Zuijlen van Nijevelt voegden. Ten tweeden male werden de Kleefschen aan het wjken gebragt, en naar de Schoutesteeg teruggedreven. Ten tweeden male werden zij door Henrick van Zuijlen van Nijevelt verzameld, en herneemt hij met hen den aanval. In deze naauwe steeg wordt hier man tegen man gevochten. Het zwaard van den aanvoerder verspreidt dood en verderf onder de Hollandsche krijgslieden. Eindelijk verklaart zich, na eene hevige worsteling de zege aan de zijde der Kleefschen stormenderhand bemagtigden zij de Plaats, doch op dienzelfden oogenblik, op het punt van door de vijandelijke drommen te breken, treft het lood uit eene vijandelijke haakbus den moedigen aanvoerder, die in het heetste vuur de zijnen door zijn voorbeeld aanmoedigde, en stort hij doodelijk gewond ter neder. — *Ende Nyevelt ter doot ghewont*, zegt Cortgeen (1) riep overluyt; *myn ghetrouwe medegheselen, ick moet terstont sterven, op myn doot en acht niet, oft geeft den moet daerom niet verloren, maar meerder daerom vervolcht u Victorie, die om u Vaderlicke stadt te beschermen, Godt u in handen nu heeft ghegeven.* De zijnen, het bloed huns beminden aanvoorders ziende ylieten, vielen nu als leeuwen ghemoet met zulke eene verwoedheid op de Hollanders aan, dat zij niet alleen geheel uiteengeslagen, maar allen tot den laatsten man toe, met groot verlies uit de stad werden verdreven. Twee uren duurde deze strijd, die eindigde met de volkomene overwinning der Hoekschen en de verlossing van Utrecht uit de magt van Holland.

Zoodra zich de strijd ten voordeele der Kleefschen had beslist, ijlden de Hoekschen naar de gevangenis, en overweldigden dezelve met woeste vreugde, om Henrick's broeder en de Hoeksche regenten uit hunne kluisers te ontslaan. Met meer onstuimigheid nog vlood men naar het Bisschoppelijk paleis, om den Burggraaf zelven uit de magt des Bisschops te verlossen. David

(1) Chronijk van Utrecht, pag. 49.

had zijnen tegenstander uit de gewone gevangenis in zijn paleis doen overbrengen, en liet hem in een' zijner kameren bewaken. Vermoedelijk heeft de vrees, dat de Hollandsche Kabeljauwschen, gehoor gevende aan de vermogende stem hunner wraakgierige partijzucht, de handen aan den persoon des Burggraafs zouden slaan, eene vrees, die hij met van Zuijlen van Nijvelt deelde, den Bisschop tot deze edelmoedige handelwijze bewogen, — welke kort daarna in het erkentelijk gevoel van Montfoort zulke belangrijke vruchten voor David droeg; want hunne zwaarden nog rookende van Hollandsch bloed, verhit door den strijd en wraak zoekende over den dood van van Zuijlen van Nijvelt vielen de vrienden van dezen laatsten, gevolgd door de hevige Hoekshen, in het paleis des beangsten Bisschops, alles verwoestende en ter neer slaande, wat onder het bereik hunner handen viel. Uit hunne woeste blikken was het zichtbaar, dat het hun om *dien bekenden* te doen was; zij zochten den Bisschop, en drongen tot het binnenste vertrek door, alwaar zij hem met den Burggraaf aantroffen, — en zeker zoude het heiligschendend staal den Kerkvoogd van het leven hebben beroofd, zoo dit de Burggraaf niet belet, en hem tegen de woede der zijnen verdedigd had (1). Tijdens den strijd tegen de Hollanders, in welken het lot van beiden, Montfoort en David, zou worden beslist, hadden zij zich wederkeerig de plegtige belofte afgelegd van onderlingen bijstand en bescherming. — *Den Bisschop in groot perykel zyns lyfs zynde, troost en ghenade aan Montfoort sochte, twelk Montfoort ghedaen heeft* (2). Hoewel sijmpathisch gevoel bij den Burggraaf werd opgewekt door de onheilen, aan welke hij zelve was blootgesteld geweest, en het schouwspel van een' najiverigen mededinger, nu in zijne magt, niet falen kon ernstige en plegtige gedachten te doen ontstaan, in het gemoed van den zegevierenden Burggraaf, werd de zwakke opwelling van onwillekeurig medelijden echter

(1) Divisie Chronijk 237 v.

(2) Cortgeen, l. l. vermeldt wel Basinus, dat zijn leven werd beschermd, doch verzwijgt den naam des Burggraafs.

verdrongen door den blik op de verkregene verlossing uit het Bourgondisch bestuur, en hoewel men David het leven spaarde, werd hij nogtans, zonder eerbied voor zijnen heiligen persoon, door de Hoeksche partij-gangers met smaadredenen overladen, uit zijn paleis geworpen, en geboeid als een verachtelijke misdadiger naar eene herberg van dubbelzinnigen naam, tot nadere beschikking gevankelijk heengevoerd. (1). De vreugde dezer gelukkige uitredding werd getemperd door den weemoed, die algemeen, maar meer innig en grievend door Montfoort gevoeld werd, over den heldendood van van Zuijlen van Nijevelt. Blinde vooringenomenheid doet Basinus een onbehagelijk en verachtelijk tafereel ophangen van den inborst van den jeugdigen held, wiens sneven zoo regtmatig betreurd werd. Zijne in het oog loopende partijdigheid weigert zelfs de erkenntenis af te leggen, van de ontegenzeggelijke stoutheid zijner daad en schijnt hij behagen te scheppen, om hem af te schetsen als een' woestaard, hem gelijk stellende met een wild en ontengelbaar dier, het een geluk noemende voor de Utrechtsche burgers, dat eene Hoogere Hand hen bij tijds van zulk een onverlaat verlost. — Dan wanneer wij slechts zijne verrigtingen, zoo als de bekende en onbekende bronnen die mededeelen, laten spreken, dan leert ons de geschiedenis hem uit een ander oogpunt beschouwen, als een man, die, onwrikbaar strevende naar een gewichtig doel, geschikt was tot de krachtigste verrigtingen. Gesproten uit een der meest aanzienlijke en adellijke geslachten van het Sticht, was hij meer nog uit innige gehechtheid en trouw, dan wegens nauwe verwantschap, uit eenstemmigheid tevens in gevoelens en staatkundige denkwijze met alle de krachten zijner ziel verknocht aan het moedig hoofd der Hoeksche partij. — Gedurende dit belangrijk tijdperk van de Utrechtsche geschiedenis ontmoeten wij hem telkens aan de zijde des Burggraafs, vinden wij zijn naam onder de hoofdpersonen vermeld telkens wanneer er voor de zaak van Montfoort moest

(1) Matthaeus, l. 1. 581.

worden gestreden, en wanneer de vrijheid der burgers en de handhaving hunner oude regten en privilegien zijn' arm vorderde (1). Het Sticht van het drukkend bestuur van Bourgondiën te verlossen, en den lande deszelfs vorige onafhankelijkheid terug te geven, aan hetzelfde de onbelemmerde uitoefening dier regten en privilegien te verzekeren, was de edele drijfveer, die alle zijne daden bezielde. Liefde voor het gewest blaakte in zijnen boezem met jeugdig vuur. — Daarbij paarde hij eene buitengewone stoutheid van geest en eene groote veerkracht van ziel, die beide hem voor geen gevaar deden terugdeinzen noch lieten ter neer te slaan, wanneer ook alle hoop op gelukkig slagen scheen vernietigd te zijn. — Toen bij den aanvang des opstands tegen David, Montfoort in het begin van Februarij 1479 het plan beraamde, om zich bij verrassing van het versterkt Leiden meester te maken, wist hij niemand der zijnen beter deze stoute onderneming toe te vertrouwen, dan aan den jeugdigen Henrick van Zuijlen van Nijevelt en Reinier van Broeckhuizen, een Geldersch edelman, reeds bekend als een der hevige en stoute mannen, die, aan het hoofd der Hoeksche partij staande, met beproefde dapperheid, de ervaring eens krijgsmans vereenigde (2). Toen bij de volksbeweging van den 7 Aug. 1481, Montfoort zich met geweld van het gezag meester maakte en de Bisschoppelijke partij uit de stad verdreef, treffen wij van Zuijlen van Nijevelt aan, strijdende als aanvoerder van dat gedeelte der door Montfoort gesplitste krijgsmagt, hetwelk met 2 stukken geschut door de Lijnmarkt trekkende, de bende van Jacob van Amerongen van ter zijde aanviel, welke beweging den strijd ten voordeele des Burggraafs besliste. Bij het gevecht aan de Vaart, alwaar de Utrechtschen op de Hollanders door den stadhouder Lalaing in persoon aangevoerd, eene zoo glansrijke zege behaalden, alwaar 3500 man een magtig

(1) Zie: Driejarige oorlog, in welke proeve omstandig, al wat van Zuijlen van Nijevelt betreft, is opgeteekend.

(2) Zie de vermelding van de verrassing van Leiden, Matthaeus l. l. 538, alwaar Basinus van Zuijlen van Nijevelt een zeer stoutmoedig jongeling noemt.

en wel toegerust leger van 8000 versloeg en reddeloos op de vlugt joeg, voerde van Zuijlen van Nijvelt, onder onmiddelijk bevel van Montfoort en den kundigen Veldheer Zwanenburch, de Utrechtsche krijgsmagt aan, streed aan het spits der zijnen, — en onderscheidde zich door onverschrokken moed en reeds bedreven krijgskunde. — Vóór den aanval werden plegtig ten aanschouwen der geheele legerbende, Zwanenburch, Wachtendonck, Zweder van Montfoort, Dirk van Zuijlen van de Haer door Montfoort tot ridders geslagen, en hoewel de Burggraaf deze eer ook zoo gaarn aan zijn' beminden neef had bewezen, meldt ons de onbekende schrijver bij Matthaeus, dat *Hénric dat niet doen en woude* (1). Eene weigering, welke alle verdere lofrede op den adel van zijne ziel overbodig maakt. Hij onderteekende mede het protest tegen den Bisschop David en den verbandbrief, waarbij Utrecht den 4 Febr. 1482 Engelbert als Ruwaard en Beschermer des lands aannam (2). Hij bevond zich bij den mislukten aanslag van Montfoort en Wachtendonck op de stad Dordrecht. In een woord, in dat gedeelte der Utrechtsche geschiedenis schittert zijn naam onder alle die mannen, die eene hoofdrol in dien twist speelden, en voor de zaak der onafhankelijkheid bloed en goed veil hadden.

Een minder edele drift was zijn bijzondere haat jegens den persoon des Bisschops. — Eene levendigheid van aard bezittende, die van onstuimigheid niet was vrij te pleiten, dikwijls zelfs in woestheid ontaardde, blaakte dezelve vooral hevig en onbluschbaar in den jeugdigen boezem. — Hierbij paarde zich de afkeer van Bourgondische heerschappij, die, door hem van kindsbeen ingezogen, rijpe en wrange vruchten droeg op meer gevordenden leeftijd, toen zijn geslacht het voorwerp werd van verguizing, en onder de hem in naasten bloede bestaande velen de slagtoffers werden van Bourgondische wreedheid en trouweloosheid.

(1) Matthaeus, I. I. p. 481.

(2) Dodt van Flensburg, Archief, I. p. 97 en 98.

Toen van Zuïlen van Nijevelt, in de vervoering dier gemengde driften, op den hoogen berg van Amersfoort, in het plegtig nachtelijk uur, aan *dien bekenden*, den dood door zijne hand zwoer, vertoonde zich wellicht voor zijne levendige verbeeldingskracht het adelijk slot Gerestein door verraad bemagtigd, geplunderd, verwoest en door Davids knechten aan de vlammen ten prooi gegeven (1); herdacht hij de smaad en de vernedering, Gerrit en Steven van Zuïlen van Nijevelt (2) aangedaan, toen zij hierop in de duistere gewelven van het Bisschoppelijk slot te Wijk bij Duurstede met kluiusters beladen als verachtelijke misdadigers geworpen werden; zweefde toen welligt de mishandelde en gefolterende schimmen van Reinoud en Gijsbrecht van Brederode, van éenen Jan van Amerongen tevens voor den geest des vurigen jongelings (3)? Waar daden zoo krachtig spreken, wordt alle verdere uitweiding overbodig. — Wij hebben getracht dezelve in een meer helder daglicht te plaatsen.

De korte maar luisterrijke levensloop van Henrick van Zuïlen van Nijevelt, vooral zijn roemrijken dood, die daarop zulk een schoon en onvergankelijk zegel heeft gezet, in korte trekken kennelijker aan de vergetelheid te ontrukken, scheen ons toe, eene regtmatige en verdiende hulde te wezen, welke het nageslacht verplicht is te brengen aan voorvaderlijken moed en voorvaderlijken vrijheidszin.

A. M. C. van Asch van Wijk.

(1) Waarschijnlijk is de riddermatige hofstad Gerestein door het huwelijk van Steven van Zuïlen van Nijevelt, vader van den hier vermelden Gerrit, met Gijsberta van Gerestein, zijne tweede vrouw in deze familie gekomen. — Gerrit van Zuïlen van Nijevelt was de broeder van Jacob, vader van Henrick van Zuïlen van Nijevelt. De hier bedoelde Steven van Zuïlen van Nijevelt was de zoon van Willem van Zuïlen van Nijevelt, jongere broeder van Steven van Zuïlen van Nijevelt.

(2) Driejarige oorlog I, 240.

(3) Zie de gruwzame handelingen van David jegens die edelen bij Burman, Utrechtsche jaarboeken III, 1—20.

**Iets over den Plaatsnijder JA. DE GHEYN, en
voornaamlijk over deszelfs figuurlijke uitbeel-
ding van den door Prins MAURITS ingevoer-
den wapenhandel.**

Het is, mijns inziens, een loffelijk doen geweest van den Heer Prof. Bosscha, dat hij (in zijn werk: *Heldendaden* etc.) telkens, als zich daartoe de gelegenheid aanbood, voorzigtigheid heeft aangeraden in het gebruik van uitheemsche werken over de landsgeschiedenis. Maar wenschelijk ware het dan ook geweest, dat hij, in die overtuiging, zijne eigene lessen zelf nog meer hadde behartigd, dan gezegd mag worden, het geval te zijn geweest. Want het is altemet gebeurd, dat hij op werken, waarvoor hij anderen bepaaldelijk waarschuwt, in een en ander geval, zelf vertrouwende en afgaande, berigten heeft gegeven, van welker ongegrondheid men, naar de billijkheid gesproken, wel had mogen verlangen, dat hij onderrigt ware geweest. Zoo is het, b. v., naar aanleiding van Hoyer's *Geschichte der Kriegskunst*, een werk, dat hem (ll. I. p. 315), bij zekere andere gelegenheid, heeft doen zeggen: «wederom een bewijs, dat men onze krijgsgeschiedenis niet van vreemden moet leeren», dat hij, van het bekende plaatwerk van Ja. de Gheyn, voorstellende den door Prins Maurits ingevoerden wapenhandel (ll. I. p. 276) niet arselte te zeggen: «Te Neurenberg werd het eerst buitenslands zijne nieuwe behandeling van het geweer uitgegeven, onder den titel: *Künstliche Waffenhandlung* etc.» En evenwel, hoe men deze dubbelzinnige bewoordingen ook moge te verstaan hebben, zij bevatten in een' en anderen zin eene onwaarheid. Want, noch is het bedoelde werk eerst buitenslands uitgegeven, noch is hetzelfde buitenslands voor de eerste maal te Neurenberg uitgegeven, zoo als een en ander hierna wordt aangewezen. Reeds jaren geleden, toen ik voor 't eerst het boek van den Heer Bosscha las, bekreep mij de lust 's schrijvers misslag in dezen (als onzen ijver in 't verspreiden van het goede en schoone juist niet doende uitkomen), open te leggen. Maar het is daarbij gebleven, tot ik nu het zoo belangrijk werk van den Heer van der Kemp (Maurits etc.) doorlezende en tot IV. p. 172 komende, zie, dat deze schrandere schrijver, de boven aangehaalde woorden van den Heer Bosscha nopens het werk van de Gheyn, genoegzaam letterlijk heeft nageschreven, dat dan van hem des te meer verwondering baren mag, als hij

in de Generaliteits-Notulen (deze hoofdbron van geheel zijn werk) van 29 Mei 1606 moet gelezen hebben: « *Op de requeste van Jacques de Gheyn, is den suppleant geaccordeert octroy, omme voor den tijt van 8 navolgende jaren alleene in 't copier te snijden ende in druck te mogen vuitgeven in vier verscheyden talen, het contrefeytsel naer het leven van alle de posturen, die de soldaten in 't hanteren van haer wapenen behoren te gebruycken, elck conforme het veranderen van het werck, dat sy presenteren, te doen, alles volgende de rechte ordre ende observatie, die Syn Excellentie begeert waergenomen te hebben, met de instructie daertoe dienende, verbiedende etc.* » en van den 24 Dec. 1607: « *Is Jacob de Gheyn toegelegd voor dat hy de Heren Staten Generael gedediceert ende gepresenteert heeft seker boeck, geintituleert: Wapenhandelinghe van roers, musketten ende spiesen achtervolgende van Syn Excellentie Maurits, Prince van Orange etc., figuerlyk byden voorsz. van Gheyn uitgebeelt etc. de som van 200 gl. etc.* » Het werk was dus in 1607 reeds van de pers. De vier talen, waarvan in de eerste dezer Resolutien de rede is, zijn wel ongetwijfeld, de Nederduitsche, Fransche, Hoogduitsche en Engelsche. Van de platen met Engelschen titel en text van het gezegde jaar 1607 (Hage) is een exemplaar voorhanden in de bibliotheek van den Koning van Engeland. Die met Hoog- (Haag), en die met Nederduitschen text (Amst.), naar Ebert, in de Dresden'sche boekerij te vinden, dragen het jaarmede 1608. Maar welligt zal het daarmede gelegen zijn, als met het Fransche Exemplaar bij ons voorhanden, waarbij in het op den titel gedrukte jaargetal 1607, de 7 daarna met de pen klaarlijk in eene 8 is veranderd. Ook met Deenschen text vinde ik de platen te zijn uitgegeven in 1608 te Amst., bij Corn. Claesz., in-Folio (1).

Wat dan ook een nader onderzoek in deze opgaven voor wijzigingen als noodzakelijk zou mogen daarstellen, zoo veel blijkt doch wel uit het gezegde nu al voldoende, dat de Heer Bosscha in de berigten van Hoyer, en de Heer van der Kemp in die van den Heer Bosscha in dezen te onvoorzigtiglijk heeft berust. Wat voorts inzonderheid den Heer van der Kemp aangaat, ik heb bij het lezen van zijn werk, nog meermalen gelegenheid gehad, op te merken, hoe hij,

(1) In Duitschland verschenen de platen, met Franschen en Hoogduitschen text, het eerst te Frankfort, 1609 in-quarto, van welke uitgave mede een exemplaar te Dresden gevonden wordt. Van eene uitgave met Hoogd. text van 1640 in-fol. bezit de Heer Architect Kram een exemplaar.

ten aanzien van bij-zaken, op de gezegden van anderen aangaande, berigten heeft ter neer gesteld, van welke men juist had mogen verwachten, dat zij door hem waren wederlegd geworden. Slechts een voorbeeld, en wel dit, omdat wij daarbij weer onzen de Gheyn ontmoeten. In het tweede Deel van zijn boek, pag. 29, zegt de Heer van der Kemp, dat de vervaardiger der kaart van den slag voor Turnhout in 1597, Jacob Greyn zou hebben geheten, en zegt dat, in navolging van: *Hollands Roem etc.* II. aant. 158, waar dit dan (p. 159) in der daad zoo geboekt staat. Maar, mogen wij hier al weer zeggen, de Heer van der Kemp moet dan toch wel in de Resolutien der Staten Generaal van den 25 April 1597 gelezen hebben: « *Is Jacques de Gheyn toegelegd de somme van 120 gl. voor de dedicatie by hem aen de Heren Staten gedaen van den slach tot Turnhout geschiedt, by hem in 't coper gesneden ende doen drucken etc.*» en in die der Staten van Holland, van den 25 Apr.: « *Is geordonneert Jacques 't Gheyn (!) de somme van 100 L. van 40 gr. 't pont, tot een vereeringe van syn arbeit ende kunst in 't snyden van de kaart van de victorie deser landen voor Turnhout, den drucker daerof gepresen.*» Reeds in 1595 leverde de Gheyn eene soortgelijke kaart van het beleg van Geertrudenberg, waaromtrent de Generaliteits Resolutien op den 29 Oct. van dat jaar deze aantekening behelzen: « *Is Jacques de Gheyn, gesneden ende gedrukt hebbende de belegeringe der stadt van Geertrudenberg (1), tot eene vereeringe toegelegd voor synen arbeyt, ende dat hy syn werk den Heren Staten gedediceert heeft, 120 gl., te betalen by den ontfanger generael wt de penninghen van synen ontfanck,*

(1) Van dit beleg moet nog eene andere plaat in datzelfde jaar zijn uitgekomen. Ik lees althans in de Generaliteits-Notulen op den 20^{en} Julij: « *Is Herman (!) Muller, plaatsnyder tot Amsterdam geaccordeert Octroye, om alleene in de geunieerde provincien den tyt van twee naestomende jaren de belegeringe der stede van Geertrudenberg te mogen drucken ende vercopen;*» want de plaatsnijder Muller zal wel niet het werk van den plaatsnijder de Gheyn hebben uitgegeven. — Nog noteert de Heer van der Kemp (I. p. 382,) uit de Resol. van den raad van State, 28 Mei 1593: « *Te schryven aan den Ingenieur Kemp, dat hy den Rade metten allereerste overzendt een perfect portret van de gelegenheid en situatie des legers, op de behoorlyke mate gemaakt.*» Daarmede wordt wel bedoeld Jacob Kemp, op wien ik in dit Tijdschrift (Tom. VIII.) in een eigen opstel, heb oplettend gemaakt. Nicolaes Kemp van Utrecht, een daarna zoo beroemde ingenieur, trad eerst in Julij 1593 op een jaarl. tractement van 200 gl., in 's lands dienst. Ik heb (II.) beloofd ook op dezen Nicolaes eens nader te zullen terugkomen.

daeruyt hy betaelt heeft etc. 80 gl., die de raet van State den voorsz. De Gheyn toeghelegt heeft." 't Was deze kaart, waarvan hij mede den magistraet van Utrecht eenige exemplaren presenteerde, die hem voor die oplettendheid 12 L. toelagde, zoo als in de Kam. Rek. van dat jaar genoteerd staat. Van deze laatstgenoemde kaart is bij de genoemde schrijvers *altum silentium*. Tot ik beter onderrigt worde, houde ik eenen en denzelfden Ja. de Gheyn, door eenige den ouden, door anderen den jongen bijgenaamd, voor den vervaardiger van alle deze werken, en voor denzelfden ook mede dien Ja. van Gheyn, die de figuren (1) voor het *Syntagma Arateorum* van Grotius sneed, zoo als ook den zeilwagen van *Prins Maurits*, of zoo men wil, van Stevijn. Voor de presentatie van dit laatste werk ontving de Gheyn, van de Staten Generaal eene vereering van 72 gl. (2), terwijl ik niet vinde, dat zich de Staten van Holland, ten aanzien van het *Syntagma etc.*, hun opgedragen, verder, dat jegens den schrijver (3) erkentelijk hebben betoond. Dat ons dan doch Grotius, als daartoe wel zeker in staat zijnde, iets van de Gheyn, als mensch en als kunstenaar, hadde berigt! Maar neen, hij spreekt in de *annotationes ad figuras* eene enkele maal van den *sculptor*, zonder hem eens bij naam te noemen. De schilderboeken, van van Mander af aan tot op Immerseel toe, zwijgen van de hier ter sprake gebragte werken van de Gheyn, gelijk mede van de genoemde kaart van Muller.

J. J. DOOT v. FL.

(1) Eerder, dan van den Wapenhandel en de gemelde kaarten, had men, dunkt mij, van den Heer Prof. Peerlkamp mogen verwachten, dat hij in zijne *annotatio* op *Huijgens vitam propriam* van de De Gheyn's sprekende, van deze figuren, als met de beoefening der klassieke oudheid in verband staande, althans eenige, mentie hadde gemaakt.

(2) Resolutie der Gen. Stat. 1603, May 9: » Is Jacques van Gheyn, de Heeren Staten gepresenteert hebbende den zeilwagen van zyn Excell., by hem gesneden ende afgesedt, geïnventeert weseude by Sym. Stevin, toegelegd tot eene vereeringe, de som van 72 fl." — Christoffel van Sichein, residerende te Leyden, verwierf, Maart 21, octroy op de uitgave » van de zeilende wagen by hem doen afteykenen ende in 't koper snyden voor de tyt van 4 jaer."

(3) Aan wien, op den 12 Sept. 1600 voor de dedicatie, de som van 300 ponden werd geaccordeerd. *Resolutien van Holland etc. de dato*. Dit schijnt door Brandt (p. 16) niet te zijn opgemerkt, die p. 15, geeft de afbeelding van Grotius door de Gheyn gesneden.

REMBERTUS HORRAEUS,

LEERMEESTER VAN

JUSTINUS VAN NASSAU.

Ik heb in het Historisch Tijdschrift van den Heer Prof. Visscher, II. p. 53, eenige woorden laten vallen over Rembertus Horraeus, leermeester van Justinus van Nassau, met betrekking tot hetgeen omtrent dezen, niet zeer bekenden man, voorkomt in de aantekeningen op de Oratie van Prof. Peerlkamp, *de Necessitudine, etc.* Eerst daarna ben ik in de gelegenheid gekomen, om uit een oorspronkelijk register de volgende acte te kunnen uittrekken, waarvan de inhoud leert, dat de omstandigheden van dien Horraeus wel eens niet zoo geweest zijn, als men, naar de betrekking, waarin hij, als wij gezien hebben, tot het huis van Willem I. stond, zou mogen verwachten:

» Wt crachte van Appointementen vanden Gerechte van Utrecht, op huyden ghegheven, hebben Jacob de Ryck ende Cosyn Jacobsz. in de plaats van Westreenen, schepenen ende pantvercopers, hun ten versoeke van Abraham van Cleeff gevonden ten huysen van Aernt van Malsen, alwaer bevonden worden twee coffers, competerende Rembertus Horraeus, dewelcke geopent synde, syn daerinne bevonden dese nabescreven clederen ende goederen.

Den 23. Febr. 1588.

Eerst, in een maelcoffer een paar overtreksels van zye boeraet.

Noch een paar boxen van boeraet, met seems gevoedert.

Een boerat rocxgen met mouwen.
 Een gepickeert wambuys van boombezyn.
 Een mantel van vierdraet groeff greyn, voer met boerat
 ende achter met baey gevoedert.
 Noch een swerte laeckense mantel, ongevoedert.
 Twe linne hosen.
 Een witte schorteldoeck.
 Negenthien nuesdoecken.
 Een aentrecker.
 Een cleerbesem.
 Een leeren riem.
 Twe hoedebanden.

Item, noch een vierkant houtte kistgen,
 gopent synde, is daerinne bevonden:

Een goudt wicht.
 Een dambort met syn schyven.
 Een scheertgen.
 Een pennemesgen.
 Een snuyter.
 Een root copgen, daer men sant in doet.
 Een cleerbesem.

Item, belangende die boecken, pampieren, chaerten
 ende andere contrefeytsels, in beide de coffers bevonden,
 syn daerinne gelaten ende nyet geïnventariseert by de Ryck
 ende Gosyn, schepen."

J. J. DODT v. FL.

STAAT DER GEBORENEN, VOLTROKKEN HUWELIJKEN, OVERLEDENEN, enz., in de Steden der Provincie UTRECHT, gedurende de maanden Januarij, Februarij en Maart, 1844.

	GEBORENEN.										HUWELIJKEN.	ECHTSCHIEDINGEN.	OVERLEDENEN.	
	Getal.		waaronder:										M.	V.
			Onechte.		Tweel.		Doodgeb.							
M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.					M.	V.	
UTRECHT.	216	214	16	18	5	18	20	68	»	202	219			
AMERSFOORT.	57	59	9	5	»	5	1	12	»	32	46			
RHENEN.	18	15	»	1	»	4	»	4	»	13	17			
WIJK BIJ DUURSTEDEN	11	20	»	»	»	1	1	3	»	11	11			
MONTFOORT.	10	10	»	»	»	»	»	5	»	5	5			
IJSSELSTEIN.	14	14	1	»	»	»	»	5	»	16	12			

P A A R D E N M A R K T E N .

Gemarkt op den 1 April 1844.

Kantoor Wittevrouwenpoort.	121	Stuks.
» Catharijnepoort.	284	»
» Ridderschapsvaart.	281	»
» Vaartschen Rijn.	122	»
» Roodebrug.	22	»
» Weerd Barrière.	2	»
» Tolsteeg Barrière.	265	»

te zamen 1097 Stuks.

De Heerlijkheid en het Huis Amerongen.

REGTSKUNDIG ADVIES IN HET PROCES OVER HET BEZIT DEZER HEER-
LIJKHEID, GEVOERD TUSSEN DE TWEE ZONEN VAN DEN HEER
GOORT (GOVERT) VAN REEDE, RIDDER, HEER VAN
SAESVELT, AMERONGEN ENZ., OMTRENT HET JAAR 1608.

(Volgens het Handschrift van A. VAN BUCHELL).

De Heer Goort van Reede, Ridder, van 1555 tot 1564, Schout van Utrecht, in zijn leven Heer van Saesvelt, Amerongen, Nederhorst, Zuijlestein, enz. overleden den 19 April 1585, had bij testament (1) aan eenen zijner jongere

(1) Heer Goort van Reede en zijne huisvrouw Geertruyt van Nijenrode maakten 1 December 1579, bij uitersten wil, waarvan een afschrift voor ons ligt, aan een hunner jongere zonen, Heer Frederik van Reede, de Heerlijkheid en het huis van Amerongen. Wegens dit huis werd hij ook den 17 Junij 1597 in de Ridderschap beschreven.

Aan zijn oudsten zoon, Heer Adriaan van Reede, was de Heerlijkheid Saesvelt vermaakt, gelijk blijkt uit de huwelijksvoorwaarden tusschen den Heer Thomas Maria van Wingeveld en Jonkvrouwe Alydt van Reede, welke men vindt in hetzelfde handschrift van van Buchell, door hem uit het oorspronkelijke afgeschreven, welk afschrift wij hier laten volgen.

Wy peregryn banderheere tot Willughby by Beeck ende Eersbe, Rotgir North, Baron tot Cartlyn, Henry North, Eduwart Maria Wingfelt ende Anthoni Wingfelt opte een en wy Johan van Duvendoirde domdeken Utr., Willem Taets van Amerongen, deecken 't Oudemunster, Jacob Taets van Amerongen, Lantcommander 't Utrecht, ende Johan van Renesse, Heer tot Wilp en Wulven opte andere syden etc. dedincluden tusschen d'Ed. ende gestrengen Thomas Maria Wingfelt, Capt. ter eenre ende d'eedele Joffr. Alydt van Rheede geassisteert met vrou Geertruyt van Nyenrode, wed. ende dowagere van wylen H. Goort van Rheede, in syn leven ridder, H. tot Saetsvelt, Amerongen, Nederhorst etc. haer vrou moeder ter andere syde, etc.

Brengt hy aen seeckere huysinge, erf ende gronde gnt. priorie Utr. voorheen en thans, I Dl. I St.

zonen, Heer Frederik van Reede o. a. vermaakt de Heerlijkheid en het Huis te Amerongen. Bij deze erfmaking had evenwel de Heer Goort van Reede uitdrukkelijk bepaald, dat indien zijne zonen of een van hen kwelijkte aan personen, hem ongelijk van naam of wapenen, of aan bastaarden, of aan personen, die handwerken uitoefenden, dat de zoodanigen dan de goederen, hun toegedeeld, niet genieten, maar daarvan ontstoken zullen zijn.

Genoemde Heer Frederik van Reede (1), daarna met Cornelia, dochter van Jan van Oostrum huwende, ontstond er een langdurig proces tusschen hem en zijnen oudsten broeder Heer Adriaan van Reede, die Frederik het bezit der Heerlijkheid van Amerongen betwistte, op grond dat hij niet aan eene vrouw, hem in stand gelijk, getrouwd was, daardoor niet aan de voorwaarde, in het testament huns vader uitgedrukt, voldaan had, en om deze reden vervallen behoorde verklaard te worden van het bezit van de Heerlijkheid en het huis Amerongen.

De Heer Frederik van Reede door getuigen en door zekere geschriften bewezen hebbende, dat de ouders zijner vrouw, goede Edellieden geweest waren, schijnt de zaak ten zijnen voordeele beslist te zijn.

Zijn broeder, Heer Adriaan van Reede, met deze uitspraak nog geen genoegen nemende, tracht in het volgende stuk de bewijzen van zijnen broeder te wederleggen.

gelegen int graefschap van Hontrington, ontr. 50 mylen boven Londen, jaerliex vuytbrengende ontr. 1000 Gl. noch seecker casteel ghenaeamt Grave int graefschap van Kildar in Irland ontrent Castel demont metten landen, bosschen, vischerien, molens ende andere dependenten, waer tegens Joffr. Alyt brengt tot subsidie alle alsulcke goeden als haer by sterven van haer vader za. aenbestorven syn volgende zyn test. te weeten het huys *Suylestein* met zyn toebehoren gecoft van Seldenacker te hebben na haer vrou moeders doot, meede in voldoeninge van sulcke 4000 Gl. als haer za. vrou oude moeder wed. H. Ernst van Nienrode rid. etc. haer by testamente gemaect mach hebben, ende daertoe noch die somme van x dusent Gl. die haer broeder J. Adriaen van Rheede, H. tot Saetsvelt haer uytreyken moet vuyt de Overyssele goederen, volgende syne huwelicke vorwarden, ende hy op rente mach behouden, tegens den peninek twintich onder verband, etc. Act. 27 Oct. 1586.

(1) Frederik Baron van Reede, Heer van Amerongen, geboren 14 Julij 1550, stierf den 2 Julij 1611. Hij is driemaal gehuwd geweest; de naam der eerste vrouw is onbekend; zijne tweede vrouw is geweest Cornelia van Oostrum en de derde Catharina van Merveldt, weduwe van Bartholomeus van Waal, Heer van Moersbergen. Alle de geslachtregisters vermelden slechts de twee laatste vrouwen.

1°. Bij de zaak in verschil wordt de vraag voorgesteld, wat de Heer Testateur ten aanzien zijner zonen bedoeld heeft met de woorden: te huwen aan ongelijke personen van naam, wapenen enz., en voorts bepaald, welke personen hij als dusdanig wilde uitgesloten hebben.

2°. Hij telt zes rangen, of gelijk A. van Buchell het *in margine* noemt, *trappen* van adel op, en daarna nog vier van knapen, die hij zegt elkander niet gelijk te zijn.

3°. Worden voorgesteld de adellijke kwaliteiten van den testateur: zijne kwartieren en die zijner vrouw, de posten die hij bekleed had, zijne Ridderlijke of Heerlijke goederen, enz.

4°. Wordt hiermede vergeleken die der familie van Oostrum en

5°. Eenige geschriften door zijnen broeder tot bewijs overgelegd, worden bestreden.

Behalve dat dit alles doormengd is met geschiedkundige bijzonderheden, is het stuk vooral van gewigt wegens de oude gebruiken aangaande den Adel hier te lande. De geslachts- en wapenkundige aantekeningen omtrent onderscheidene Stichtsche stanhuizen maken het bijzonder merkwaardig.

Het stuk zelve is, gelijk men eenigzins uit bovenstaande korte opgave zien kan, om deze en nog andere redenen, hoogst belangrijk. Het is geschreven door de hand van A. van Buchell, zoo ver ons bewust is nimmer in druk uitgegeven, en volgt hier letterlijk:

Reprochen den hove van Utrecht overgegeven
vuyt den naeme ende van wegen Jonck-
heer Adriaen van Rheede H. tot Saes-
velt etc. gedaechde in conventie ende eysr.
in reconventie op ende iegens alsulcke fri-
vole informatie, stucken, acten ende pre-
tense monumenten alse den selven Hove
overgelevert syn by Joncheer Frederick
van Rhede Impt. in conventie ende ver-
weerder in reconventie.

Inden eersten seydt de verweerder voor gnrale reprochen het bewys by den Impt. geappliceert tot verthoninge des adeldoms van Jan van Oostrum te debatheren by impi-
nentie in deese saecke.

Gemerckt dat in dese saecke alleenlick compt te letten op des Impts. *eerste trouwe*, de welke hy gegeven heeft gehadt aende vrouwe persone, daer van in des gedaechdes schrifturen geseyt is.

Duer welke trouwe hy vervallen ende gepriveert was van

alle tgeene hem by syn sa. H. vaders ende vrou moeders test. toegevocht was, achtervolgens de expressel. text van denselven testamente, ibi. « Mit expresse conditien dat indien « onse soons ofte eenich van dien hem hylicten aen onge- « lycke persoonen van naem ende wapenen ofte bastaerden, « mechanycque persoonen etc. sullen onse goederen hemluden « toegedeylt niet genieten, maer gefrustreert syn.»

Sulcx dat dandere kynderen durch soedanighe trouwe tot alle die goederen alleen gerechtight geworden synde, wel ende te recht van wege de ged. in conventie inden processe geseyt is, dat d'Impt. oock in regard vandien hy den accoorde oft transactie in questie verstaen moet werden te proufiteeren door het quytschelden van alsulck verval.

Doch schoon genomen d'voors. eerste trouwe niet geschiet en ware geweest als iae, so wast evenwel een groot proufyt voordien Impt. ende syne kynderen te rekenen dat hy gequyteert ende gelibereert worden by den selven accoorde van alle sorge, dat (hy niet van meeninge synde de voors. vroupersoone te verlaten syn leven lanck), syne goederen in crachte van het voors. test. noch in eenig verval mogten geraecken.

Van welck verval die Impt. oock niet verstaen en can worden gelibereert te syn deur de *tweede trou* aen de dochter van Jan van Oostrum gedaen ende deur de kynderen daer by verwect ende noch te verwecken, niettegenstaende alle het pretense bewys by hem geproduceert tot verificatie van den adeldomme des voors. Johans van Oostrum.

Omme waervan naerder t' mogen verthonen, soo protesteert de ged. in conventie al vooren, dat hy alle tgeene hier nae volcht niet en poseert vuyt de gedachte ofte intentie van die van Oostrum ofte haer afkompste te weerdeeren, veel min eenichsins daarmede hem ofte ymant anders te iniurieren, noch oock omme syn ged. ende syn broeders selfs affcompste te ostenteren, alle twelek verre van hem moet syn.

Nemaer, dat hy gedaechde alleen^k. vuyt syn nootsaeckelike defentie halven, onder anderen alle tselve geposeert, omme de rechte waerhey, vermits sulcke frivole informatie niet te laeten verdonckeren ende oversulcx hem selven in syn goet recht ende defensie te laten vercorten.

Ende staet voor eerst te considereeren, dat die testamenteaire dispositie van parthyen anders gerestringeert ende gemodificeert wort mette conditie en limitatie vooren verhaelt, daer meede de kynderen van H. Goort van Reede belastende ende verbonden werden, omme die te achtervolgen, onverbreeckelicken op peyne van dat sy niet genieten en sul-

len, maer gefrustreert worden van alle tgeene hemlyuden by deselve testamentaire dispositie toegevoecht staet, ende dit tot behoeff van de geenen die t voors. test. achtervolcht ende obedeiert.

Ende in teyken dat H. Goort van Reede daer meede seer becommert was, ende hem de conditie boven al seer ernstelick ende sorchvudelick ter harte ginck, soo heeft hy deselve conditie niet alleen by syn test., maer oock by syn codicille daer nae gevolcht seer dickwils gerepeteert, oock dit niet alleen in de persoonen van syn voorschreven ongehylickte soonen.

Maer oock in de personen van haerlyuder erven, soo wanneer syn E. van eenich fideicomisse, substitutie ofte diergelycke compt te disponeren, verhalende daeromme soo dicmaels die woorden: « Haers gelycken ofte ongelycke erven.”

Waermeede den testateur claerlicken te verstaen geeft dat syn E. wilde dat d'voors. sync soonen niet en sullen mogen hylicken aen luyden niet alleen van autentycquen adel, te weeten, Eedelluden met titule, maer oock niet dan aen Eedelen van haers gelycke van name en van wapenen.

Excluderende daermede in den eersten alle gemeene Eedelen, die haer naem ende wapenen van haer ridderlicke stamme, alliantien ende in statelicke en nobiliteerende goederen niet gelyck ofte egael en waren.

Item sooveel te meer oock excluderende de Eedelen van patritien ofte oude borgeren, die deur alliancien aen eenige Eedelluden dochteren gedaen een hondert ofte meer jaeren nobiliter geleeft hebben, die men noempt *Eedelen by possessie ofte eedelen sonden titule*, daarvan hier naer breeder geseyt sal worden.

Item, excluderende oock b. Eedelen als eedelen die van den Heere van Brederode, Heeren van Gaesbeeck, Heer van Montfoort ofte Culemborch gecomen waren, die alhier te lande veel plagen te syn.

Item, excluderende oock de Eedelen, die tot mechanicque hantwercken gecomen waren van ridderschap ofte van oude Eedeldom, die daer altyts van allen ouden tyden veel syn geweest, ende noch ter tyt veele syn, oock vande alder oudste en treffelicxste ridderschap gecomen, die als veele onbekent sitten ende doen hantwercken, comenschappen en neringen (1).

(1) Heden ten dage zijn er onder de burgers en landlieden nog vele, die uit ouden adel gesproten zijn, en daarvan zelfs goede bewijzen hebben. In een oud handschrift lees ik: » in de familiën

Item, excluderende oock meede den clooster personen ofte ionckvrouwen, die onder de gemeene conventualen oock wel gevonden worden van treffelicke stammen, alliancien ende quartieren, dan selden ofte nimmermeer wel versien met het vijfde quartier, die daeromme die testateur oock heeft willen geschout hebben (1).

Ende dit aldus cauteleuselicken exprimeerende, ten eynde syn voorsc. seer hertelicke ende ernstelicke vuyterste wille ende meninge geen fraude aengedaen soude worden by syn onghelycte soonen, op dat sy niet souden hebben te seggen, dat sy so svaders vuyterste wille volbracht souden hebben, mits seeckere onbekende Edelen behylickende, dan dat syn testateurs voors. stamme, name, wapenen ende affcompste noch hoger verheven mochte worden (2), by den selven synen ionger soonen, vermits treffelicke alliancien de re vera ende metter effect in alles haers gelycke souden wesen.

Soo hy testateur alle syn leven gedurende altyt gearbeyt heeft syn affcompste te verheffen, ende groter te maecken, als wel gecolligeert mach worden vuyt alle syn wercken hiernae geducceert.

Ende alsoe dan nae rechten notoir is, dat sulcke redelicke conditien ende adelicke vuyterste wille van de ouders by den

» siet men plaetse hebben de nature van alder dingen, als dat se
» syn: Rysende, Dalende,
 Beginnende, Vergaende.»

(1) Door het vijfde quartier, gelijk verder blijkt, wordt verstaan, heerlijke goederen, die ten huwelijk gebragt werden.

(2) Deze wensch van den testateur is door zijne nazaten meer dan vervuld geworden. Niet alleen hebben deze door voortreffelijke alliancien, door het verkrijgen van de hoogste posten en titels, den naam van Reede den voortreffelijksten luister bijgezet; maar wat nog meer zegt, zij hebben ook hun vaderland de uitmuntendste diensten bewezen.

Godard Adriaan Baron van Reede, vrijheer van Amerongen, Ginckel en Elst, bekleedde niet alleen hooge posten hier te lande, maar ook als gezant in Spanje, in Denemarken en Pruissen bewees hij zijn vaderland wezenlijke diensten. Zijn zoon Godard Baron van Reede, de regterhand van Willem den III, eindigde door moed en beleid den oorlog in Ierland, waarom hij door zijnen vorst tot Graaf van Athlone en Baron van Agrim verheven werd.

Doch, dit alles en nog veel meer kan bij alle geschiedschrijvers van het vaderland gelezen worden. De titel van Graaf van Athlone wordt nog gevoerd en het graafschap bezeten door eenen nakomeling uit dit Oud-Adellijk huis. Vergel. Kok, Vaderl. Wordenb. in voce Reede.

eyscher wel perfectelyck meer ende niet min geamplieert ende achtervolcht soudē behoiren te worden ende geensins gecontravenieert, by soo verre hy Eyschr. soude willen contenderen ofte staen nae enige goederen, ende bysonder nae dese signorial ende vorderlicke goederen des questie, die hem by deselve vuyterste wille haers ouders gemaect soudē syn.

Sonderlinge oock te meer soo dselve goederen wesende vorderlick ende heerlick ende alsulcx den ged. *tanquam futuro heredi feudali* tot vorderinge van syn huwelick belooft, hem ged. by deselve dispositie onbehoorlicke ontmaect ende ontgeven waren.

Soo wort de ged. genootdruet t synder defentie ende waerheyt halven te poseren t geene hiernaevolcht:

Als te weeten, dat hier in dese landen van Utrecht ende oock elders meer dan notoir is, datter wel vier ofte vyff ende noch meer graden syn van Adeldom, elcx alle diverse ende different wesende.

Als in den eersten, datter syn ridderen, te weeten, eedelen die van de con. ofte keyserlicke m^t. ofte princen van den lande ridder geslagen syn (1).

Item, datter oock syn eedele knapen, die gedescendeert syn vuyt oude eedele huysen van deese landen te weeten, vuyt huysen die met leenmannen, Ambachtsheerlichheden, tienden, thinsen ende gelycke adelicke Eminentien te leen gehouden worden, dselve daeromme by den rechten genoempt worden *feuda nobiletantia*.

Als by exemple te spreekē van oudts altyts syn geweest van der *Haer*, *Apeoude*, *Suylen*, *Nyevelt*, *Nyenrode*, *Loenresloot*, *Wtenham*, *Vleuten* ende meer andere diergelycke.

Welck woort *knape*, in dese lants spraecke, soo veel te seggen was, als eedele vasallen van den lande, en alsulcx intituleren die besitters van de voors. *feuda* by het vuytgeven van haere leenbrieven metter woort *knaep*.

Item, ten derden dat oock in ouden tyden binnen Utrecht oude stadt eedelen syn geweest, die vuyt de oude stamhusen van de stadt gecomen waren, alse die van *Drakenborch*, die van *Oudaen*, die van *Lichtenberch*, van *Pallaes*, *Lanscroon*, *Rodenburch* ende meer andere diergelycke.

Die sommige oock naederhant edelhusen ten platten lande

(1) De waardigheid van ridder was te voren niet erfelyk; zelfs zonen van koningen werden ridder geslagen, eer zij waardig gerekend werden de regering te aanvaarden. Eene oude spreek zegt:

Un gentilhomme nait,

Un chevalier se fait.

gesticht ende de bisschoppen inder tyt opgedragen ende weder te leen van deselve ontvangen hebben.

Ende dese stadts eedelen syn oock divers ende verschillende geweest, soo sommighe oock haer voorouders riddersen waren geweest ende trefelicken geallieert, ende deen machtiger gegoydt dan dander, als H. Frederick van Drakenborch, H. Nicolaes van Lichtenberch, H. Willem van Rodenborch.

Item, ten vierden soo syn oock binnen de stadt en steeden van Utrecht oude borgers ofte patrij gewest, die aen de voors. stadts eedelen haer dochteren gehylict wesende, haer als eedelen gedragen ofte eedelicken geleest hebben den tyt van hondert, anderhalff ofte twee hondert iaeren ende sulcke patritie worden oock eenichsins voor eedelen by *possessie sonder titule*, wiens adel by contrarie possessie weder lichtelicken evanesceert.

Ende waren oock sulcke patrij divers, soo die sommighe haer alliancien niet uniformelycke aen eedelen gedaen hebben, ende met goede soberlyck versien wesende, met adelicken geleest hebben ende alsulcx haren adel sonder titule weder laten evanesceren hadden.

Item, syn oock ten vyfden noch andere eedelen die by *nobilissement van princen* genobilitceert werden voor haer ende haer naecomelingen, ende oock meede eedelen syn ende daer voor gehouden mogen worden, als sy luyden ende haer naecomelingen haer adelicken dragen ende allieren.

Item, ten sesten syn oock noch andere eedelen van bescreven rechten, als: *doctoren, raetsluden ende advocaten* ende oock *philosophysche eedelen quos nobilitat sua virtus*.

Waer vuyt dat myne Heeren sullen kunnen verstaen, datter veele ende diverse graden en staten syn van eedelen, d'een d'andere verre te boven gaende, ende malcanderen geensins gelyck ofte egael wesende, die daeromme niet geconfundeert, ende by die andere niet gecompareert en behoren te worden.

Sulcx datse niet alleen divers en van malcander verschillende syn elcx met haer voors. respective graden, maer neen datter oock eedelen syn van eenre graden te samen staende, van malcanderen verschillende syn, oock soo merkelicken, datse aen den anderen haer kynderen niet en souden willen ofte dencken te hylicken.

Gemerckt, datter by *exemple* te spreekken, eedele knapen syn van diverse soorten, als te weten sommighe seer oudt, datter van haer beginne geen memorie van geschrifte, veel

min memorie van menschen en weete te spreeken; jae van aen beginne des lants off, ende dat die oock van veele riddersen gedescendeert syn ende met veel baenrotse alliancien verciert, ende versien met veel groote edelhusen, veel leenmannen, ambachtsheerlickheyden, tienden, thinsen ende andere statelicke goederen.

Item, datter oock knapen syn voorsien wesende met tamelicke goederen ende tamelicke huysen en tamelicke adelicke eminentie van dien, die oock altyts uniformelicke aen haers gelycke en eedele knapen gehylict syn geweest.

Item, ten derden datter ter contrarie weder sommige knapen syn, van wiens begin goede memorie is, die vuyt haer eygen stam van patritien ofte bastaert edelen van bannerheeren gecomen syn, die door erfdochteren, die eedele huysen mette voors. *feuda nobilitantia* behylict, naeme ende wapenen daervan toegenomen hebben.

Item, ten vierden, datter oock veele eedle knapen syn, oock niet seer oudt wesende, die al meest aen patritie ofte oude borgeren geallicert syn geweest, die al met goet niet wel versien en waren, dan van goederen ende alliancien sober.

Ende al ist dat dese vier soorten van knapen, alle gelyckelicken als knapen in staten beschreven plagen te worden, soo en soude men nochtans niet connen seggen, datse die eerste seer oude ridderlicke en machtige knapen, hier boven primo loco gestelt, gelyck souden syn, noch oock met die knapen hierboven secundo loco staende, immers sulcx datse haer kynderen aen die twee leste soorten van knapen niet en souden willen hylicken. Veel te min, dat dan eenen vanden edelen patritien soude mogen seggen met eenige redenen, dat hy egaal ofte gelyck soude mogen wesen d'voors. oude stadt eedele ofte die eedele knapen van den platten lande, deur wiens dochteren huwelicken ofte door wiens recommandatie en faveur, hy in reputatie van syn pretense eedeldom gecomen ware, ofte hy soude sich te begeeken geven, als hem selven niet kennende.

Noch veel meer te min, datse haer souden durven roemen ofte behoiren te gelycken ende compareeren by de voors. seer oude ridderlicke bannersche gemeen ende machtige knapen hier boven gestelt, die niet alleen wel versien syn met grote statelicke goederen, te weeten een degelick *vyfde quartier*.

't Welck totte glyms fleur ende conservatie van allen adel ende quartierien van dien grotelick is doende.

Maer die oock versien syn ende hebben sulcke oude ende groote Edelhuysen, veel Leenmannen ende Ambachtsheerlick-

heden, thienden ende thinsen, wesende nae bescreven recht *feuda nobilitantia*.

In sulcker voegen dat ingevalle de prince van den lande sulcke *feuda* in een leen verlyde een borger die syn Gen. wiste niet eedel te syn, daer deur eedel soude worden nae *dispositie van rechten*.

Ende dit bysonder in deese landen van Utrecht alwaer de voors. Eedelhusen, leenmannen, Ambachtsheerlickheeden etc. het alderhoochste was, dat de prince van den lande syn eedele vasallen mochte in een leen vuytslaen, verlyden ofte concederen.

Soo die oude Stichtse rechten ende costuymen, landbrieven ende geestelicke rechten niet en permittire dat syne G. eenige eedele vasallen ofte knapen van desen landen eenige hoghe jurisdictie (1) veel te min banneryen in *feudum* mochten geven, noch en wilden de eedelen sulck selfs oock niet lyden, dat d'een boven den anderen met sulcke hoocheyt sich souden hebben te verheffen ende te boven te gaen.

Sulcx dat niet alleen deses lants eedel knapen, *feuda nobilitantia* hiervooren benoempt, hoeren besitters soo wel nobiliteren tot eedeldom als de Baronyen van Vlaenderen ende andere provintien.

Maer dat oock dselve Stichtse *feuda* te weten de treffelicxste van dien, soo machtich bycans syn geweest, als sommige Baronyen ende daerby geestimeert soo in alliancien, macht van goederen, staet als anders.

Daeromme dat wel een seer onredelicke en absurde saecke soude syn dat een *nobilis patritius* die vuyt syn eigen geboorte noch van ridder noch van knaep gecomen en is, noch enich ander titule van adel heeft, noch sulcke *feuda nobilitantia* en possedeert, soude willen seggen dat hy gelyck soude syn d'voors. eedel knapen van desen lande.

Vuyt daer alleenlick, dat hy aen de oude stadts eedelen ende oock sommige knapen haer dochteren gehylict ende alsulcx in reputatie van syn pretense eedeldom gecomen waer geweest.

Insonderheyt oock gemerckt, dat sulcke eedeldom door huwelick vercregen, door contrarie huwelick weder evanesceert ende te niet gaet, als *caducq*, van cleynder weerde ende sonder title wesende.

(1) De hooge heerlijkheid van Amerongen echter werd in 1676 door de Staten opgedragen aan den Heer Godard Adriaan Baron van Reede. Matth. de Jure Gladii 228.

Ende dit bycans met anders gecne voegen dan off die maen (wiens licht dat alle veerthien dagen by decreſcentie evaneſceert ende dan weder tot de ſonne gaet ontſteken muſteeren ofte leenen ander licht), soude willen ſuſtineren dat ſyn maen ſoo groot ende heerlick van lichaem, ſoo helder ende claer van lichte ende van ſulcke virtute ende operatie waer, als de ſonne ſelffs.

't Welck die ſchaepherders ende alle ſimpele menſchen van cleyn verſtant wel ſouden connen diiudiceren dat neen.

Hoewel noch dselve comparatie niet overal en accordeert vuyt dien dat een cedel patritius vuyt ſyn ſelffs ſubſtantie, ſtam ofte geboorte geen eedelman en is, als die maen wel vuyt haer eygen creatie een warachtich planeet mede is.

Ende omme alle t'geene voors. ſtaet ter materie alhier te appliceeren, ſoo ſtaet te considereren ende t'examineren die adelycke qualiteyt van H. Goort van Reede rid. ſoowel in goet ende bloet als oock van huu gemoet van ſinnen, omme daer vuyt te mogen diiudiceren niet alleen ſyn hoger adelicker affcompſte met een treffelicke ſtaet van goederen bevesticht, maer oock ſyn meninge ende intentie omme te mogen weeten, hoe hy als teſtateur, die woorden *hoers gelyck* verſtaen heeft gehad.

Ende oversulcx ſtelt de gedaechde dat die oude voorvaders van H. Goort van Reede gedescendeert wesende eertyts als ionger ſoonen vuyt den Huise van Rheede, ten laesten oock geerft ende geſtammet ſyn geworden inden huise, heerlickheit, leenmannen ende goederen tho Saesvelt gelegen in Over-Iſſel ofte inde Twente in den overſtichte van Utrecht.

't Welck huys Saetsvelt mede een van de principale eedele huysen is int overſticht in de Twente, gepriviligeert ende gegoyt met alle adelycke nobiliteerende goederen ende eminentien, als eygen boeren, heerlickheyden, leenmannen, ſoo veel ende ryckelicken als eenige eedele huysen in die provincie aldaer.

Ende om nu van des Impets ſyn broeders ofte ſyns ouders quartieren ende alliancien, te verthonen, ſoo heeft hy ged. overgeleyt maer acht van haerluyder laeste quartieren.

Geommitteert hebbende de 16 ofte 32 te ſtellen, ſo om corticheyts wille, alse oock om niet van enige nodeloſe hoerddie ofte oſtentatie genoteert te worden, ende oock omme met nodeloos bewys van dezelve 16 ofte 32 quartieren malcander niet te bezwaren.

Stellende alsulcx dat hy ged. bevynt ende is warachtich ende notoir ende den Impet ſyn broeder oock ſeer wel kenne-

lick, dat haer overgrote vader genaemt Goert van Reede gehylict is geweest aen een dr. van Rutenberch, meede van de oudste ende treffelicxste huysen van Overyssel.

Die men houdt, dat als ionger soonen vanden Grave van Benthem eertyts gesproken souden wesen, ende alsulcx vurende het schilt van Benthem, alleenlick tot distinctie van die ionger soon, gebroken met een *silveren randt gesayt met swarte lelien.*

Item, dat van Goort van Reede ende van de dochter van Ruytenberch gecomen is geweest Adriaen van Reede parthyen oude vader, die gehylict is geweest aen een dr. van Goor (1), wiens moeder oock was een dr. van den H. van Montfoort beyde baenrotzen wesende.

Item, dat men oock houdt dat de H. van Goor eertyts als jonger soon gedescendeert soude wesen vande Graven van Hoorn, als voerende de wapenen van Hoorn met veranderinge int *Helmteycken tot distinctie van jonger soon.*

(1) De naam van deze dochter van den Heer van Goor was Lucia.

In 1518 hechte Adriaan van Reede namens de Ridderschap van Twente mede zijn zegel aan den brief, die opgemaakt werd op den landdag te Vollenhoven, gehouden door Bisschop Philips van Bourgondië.

In 1521 verklaarde de stad Zwolle Bisschop Philips van Bourgondië vervallen van de regering en koos de partij van Hertog Karel van Gelder. Eenige edelen, die den Bisschop getrouw wilden blijven, belegden eene vergadering te Nyenbrugge. De zwolschen dit te weten gekomen zijnde, verzochten krijgsvolk aan Hertog Karel, welke hun een vaandel voetknechten en 30 ruiters gaf. Hiermede overvielen zij de edelen en bragten den 10 Julij eenigen gevangen te Zwolle binnen, waaronder Adriaan van Reede en Adolf van Rutenborch. Daags daarop werd een' hoop krijgsvolk afgezonden om de kasteelen der edelen te verwoesten. Het kasteel *Zuithem* van Adolf van Rutenborch werd geplunderd; het kasteel *Eerde* van Adriaan van Reede tot de grond verwoest, gelijk ook het schoone kasteel *Werkeren* van Johan van Ittersum, met de torens en gebouwen tot de grondvesten en kelders toe afgebroken werd.

Genoemde Adriaan van Reede bleef steeds den Gelderschen en Zwolschen vijandig. Eens liet hij een' Burgemeester van Zwolle te Koeverden opligten; een andermaal maakte zijn volk een' Zwolsch koopman met 200 varkens prijs; maar eindelijk eens met zijn volk op roof uit zijnde, werd zijn kasteel *Lage* door de Gelderschen en Zwolschen overvallen, en zijne vrouw, die slechts met 8 man achter gelaten was, moest het kasteel overgeven.

E. Moulin, Kamper Kronijk, p. 321, 346 en 358. Kok, t. a. p.

Ende Montfoort is voerende de rode meulenysers in een silver velt, die alhier in desen lande van Utrecht van langduyrige ende uniforme banrotsen alliantien mitsgaders treffelicke ridderlicke acte wel bekend syn voor baenrots.

Ende dese Adriaen van Reede was maarschalck van Over-Issel ende meede van de Staten des Ridderschaps aldaer, als oock syn voorvaders uniformelick geweest hadden.

Item, dat van Adriaen van Reede is gegeneert (1) Heer Goort van Rheede, parthyen vader, die gehlyct is geweest aen de eenige Erfd^r. (2) van H. Ernst van Nyenrode, ritter Heer van Suylesteyn, wiens grootvader H. Otto van Nienrode ende overgrotevader H. Splinter van Nyenrode oock ridders waren, ende daertoe met acht baenrootse alliancien verciert, also tselve voor ogen noch te aenschouwen is vuyt seeckere oude *conterfeytinge* ofte schilderyen en parthyen ouders achtergelaten, mitsgaders vuyt de oude glasen staende in de chooren, *soo tot Maersen, als Breuckelen* ende geweest syn Heeren van Nyenrode, van Waterlant, van Velsen, van Pendrecht, van Souteveen, vander Lucht, Erfmaerschalcken van Goylant.

Ende haer moeder vrouw Margareta (3) van Renesse

(1) De Heer Goort Baron van Reede is geboren in Sept. 1516.

(2) Zie hier de kwartieren van vrouwe Geertruit van Nyenrode:

1 () 2	3 () 4
Gysbert van Nyenrode zoon van Splinter van Nyenrode, Taets van Ameyn's zoon.	Johan van Renesse Eener erfdochter twaalfde Heer van v. Adriaan Freys Renesse, Heer van van Cuinre, Heer Wulven, Ridderbe- leend 1530
Zij leefden nog in 1503.	van Urk en Emmeleort.

Ernst van Nyenrode, Ridder
A^o. 1551 Burgem^r. van Utrecht. trouwt Margaretha van Renesse.
Zij leefden nog in 1553.

Vrouwe Geertruid van Nyenrode trouwde den Heer Goort Baron van Reede, Heer van Saesvelt enz. Jan. 1544.

Zij is overleden den 6 April 1605.

(3) 1 Junij 1582. Margaretha van Renesse maakt tot hare eenige erfgenaam Vrouwe Geertruid van Nyenrode, vrouw van Heer Goort Baron van Reede, ridder, Heer van Saesvelt evenmits dat deze uit mogt reiken aan hare dochter Alyt van Reede 4000 Gulden met het veldbed in de groote kamer, aan Adriaan van Reede oudste zoon 100 Gl., en aan Willem Adriaan van Reede jongste zoon 50 Gl. Mss. van A. van Buchell.

van Wulven dr. van Heere Johan van Renesse, ritter tot Wilp ende Wulven.

Die men houdt dat van ionger soonen van de banderheeren van Voorn ende van den Briel gedescendeert syn ende alsulcx van de Graven van Hollant, immers altyt buten alle controversie seer oude ende treffelicke ridderschap.

Ende dat de moeder van de voors. vrou Margareta van Renesse was een dr. van Freyse van Cuyne, wesende Freyse oock een goet ryck adeldom ende Cuyne banrotsen ende desselven Freyses moeder Iselstein oock baenrots.

Ende belangende de moeder van H. Ernst van Nyenrode ritter, was een dr. van Taetz van Amerongen oock van groten ouden adel van desen lande gecomen.

Ende also d'voors. quartieren binnen Utrecht seer wel bekennt syn voor goede adel ende ridderschap ende dat oversulcx H. Goort van Reede in syn leven dselve quartieren met noch de voors. vier quartieren van synder syde doen stellen hadde voor syn huysinge voor aen de strate in het oge ende tot de indicatie van alle menschen, alwaerse noch tegenwoordich staende syn, soo is onnodich die alhier te deciffereren ofte exprimeeren.

Item, boven desen brachte dvoors. H. Goort van Reede ende Vr. Geertruyt van Nyenrode syn huisfr. aen malcander noch een treffelick quartier, twelck men noemt het *vyfde vierendeel*, te weten elcx seer statelicke goederen, die sy haer kynderen oock achtergelaten, sulcx men dat eensdeels vuyt haerluyder test. can colligeeren, wesende een excellent ciraet ende conservatie van alle danderen quartieren.

(Vervolg hierna).

Iets over het Opper-Houtvesterschap van Holland onder Prins WILLEM I. en Prins MAURITS.

(VAN DER KEMP, *Maurits etc. I.* 136).

Merula geeft (*Placaten etc.* op 't Stuck vande Wildernissen *etc.* 's Gravenhage, 1603. Fol. p. 14 sq.) eene lijst van de Opper-houtvesters van Holland tot en met Prins Maurits (1), aan wien hij zijn werk heeft opgedragen. « De Grave van Egmond, » zegt Merula daar onder anderen, « gheworden zynde in 't beghinsel vanden jare xv^e LX houtvester van Vlaenderen, soo heeft hy desen Staet in Hollandt verlaten, ende plaetse ghegheven den hooghgeb. Vorst Wilhelm, Prince van Orangien *etc.*, dewelcke weynich te voren den IX. Aug., xv^e LIX stadthouder geworden was van Hollandt *etc.*: ende zyn zyne Excell. van het Hout-vester-Ampt verleent brieven van Commissie op den XXII Febr. xv^e LX ende heeft zynen eedt ghedaen de XIX. Juny daer aenvolghende: de voorschreven Prince van Orangien, anno xv^e LXVII. in Junio, uyt dese landen getrocken zynde, is heere Maximiliaen, Grave van Bossu *etc.* in zyne Excell. plaetse gestelt Houtvester, als voren, by brieven van Commissie van date den XXIII. Dec. xv^e LXVII., ende bleef in 't selve Officie tot de comste vande Hoogh-ghed. Prince in Hollant, in 'teerste van Novemb. xv^e LXXII. die als Stadt-houder desen Staet van Opper-Houtvester bedient heeft tot zyn overlyden. »

Ik vind niet, dat Kluit hierop immer is teruggekomen, hoe zeer er, als b. v., III. 491., wel gelegenheid en aanleiding toe geweest ware. De Prins schreef op den 23 Maart, 1561 aan zijnen broeder Lodewijk: « Quant à la chasse de Hollande, ma commission est venu d'Espagne » waarop Mr. Groen van Prinsterer (2) aanmerkt: « cette commission est du 4 Fevr. » Met de woorden: *als Stadthouder* schijnt Merula wel te hebben willen aanduiden, dat de Prince na de weder-

(1) « Die nu tegenwoordich, » zegt Merula, « desen heerlicken Staet is bedienende, beneffens alle andere, met groot ghenoeghen ende voorspoet van alle goede ende vrome Inghesetenen des Landts. »

(2) *Archives etc. I.* p. 93. Vergel. p. 36.

komst in 't land, *facto* weer in officie is getreden, zonder daerop nieuwe commissie te hebben ontfangen. Omtrent de zaak zelve kan dan ook hoegenaamd geen twijfel bestaan. Uit meer dan eene plaats van de Resoll. der Staten van Holland blijkt zulks voldingend. Zoo leest men in dezelve, om van meer niet te reppen (1), op den 16 Sept. 1583, dat 't Jo^r. François de Viry, lieutenant van Zijn Excell. in de houtvesterij van Holland, aan Zijn Excell. had verzogt, om het huis van Teylingen te mogen doen repareren, maar dat de Staten, in dit verzoek, hoe zeer bij Zijn Excell. gerecommandeerd, onder de bestaande tijdsomstandigheden, meenden niet te mogen komen (2). Na den dood van Prins Willem, schijnt Maurits, als gouverneur, het ambt van Opperhoutvester te hebben waargenomen (3). Ook hieromtrent geven de gezegde Holl. Resolutien nadere inlichting. Zoo houdt een diergelijk besluit van den 31 Oct. 1583 in, dat D. van

(1) Zie de Resolutie van Holland, 21 maart, 1584.

(2) Het besluit luidt woordelijk aldus: » Op het versoek van François de Viri, Lieutenant van Syn Excell. in de Houtvesterij van Holland, aen Syn Excell. gedaen, om het huis tot Teylingen te mogen doen repareren tot syn kosten, ende daertoe te employeren de oude materialen daar van *etc.*, consenterende den Suppliant, en na syn doot syne kinderen, het gebruik van hetselve huis, ende de landen daartoe behorende, ter tyd toe deselve van de voorsz. kosten sullen zyn gerembourseert, welk versoek by Syn Excell. aan de Staten favoravelyk is gerecommandeert; is geappointeert: De Staten *etc.*, aanmerkende de tegenwoordige duurte van het timmeren *etc.*, daarna den Remonstrant oock in tyden voldaan soude willen wesen *etc.*, dat mede oock geen oorbaar is, de landen behorende aan den huise van Teylingen, als een gewoonlyk emolument van het Houtvesterschap, tegenwoordig vry en vrank zynde, met alsulke belasting te affecteren *etc.*, bevinden niet geraden in de optimeringe van het huis te consenteren, ende sulks expresselyk verklaart en geordonneert, dat de voorsz. timmeringe sal blyven berusten, omme in tyden en wylen by den Grave van Holland, alhier syn residentie nemende, het voorsz. huis gerepareert te worden tot syn commoditeit en plaisier, te meer, nademaal hetselve voor dese tyd noodeloos is, ende de houtvesterij ook sonder het voorschreven huis waargenomen en bedient kan worden: interdicerende voorts den Remonstrant alhier, te procederen tot vorder demolitie en vervreemdinge van de materialen vanden huise van Teylingen voorsz., belastende voorts denselve Remonstrant, te verantwoorden van de materialie, die by hem sonder consent syn doen demolieren, afhouwen en verkogt. . . »

(3) Dat men dient op te merken, dat dit Opper-Houtvesteriambt geen gedeelte van het stadhouderschap heeft uitgemaakt, waarop van der Kemp, Kluit, III. 191, aanhaalt, heeft reeds Slingelandt, I. I. gezegd.

Wijngaerden, in plaats van wijlen A. Duijck, als meesterknaap bij de Staten gerecommandeerd werd gehouden, om bij Zijn Excell., als het gouverneurschap van Holland aanvaard hebbende, gecommiteerd te worden. Zoo vinde ik voorts, op het jaar 1586 genotuleerd, dat dezelfde Fra. de Viry, zich nu weer met een verzoek aan Zijne Excell. van Nassau, Gouverneur van Holland had gewend, om met zijn autoriteit bij de Staten te intercederen, dat hem mogt vergund worden, het huis te Teijlingen te doen herstellen; en thans, zoo het schijnt, met beter gevolg, dan in den jare 1585 (1). Eerst in den jare 1593 werd echter Prins Maurits, gelijk van der Kemp (I. 156) zegt, « als tot aanmoediging » eigens door de Staten tot het opper-houtvesterschap gecommiteerd. De Commissie hem bij de Staten verleend staat geregistreerd in de Resolutien 1593. p. 21., en is daaruit door van der Kemp (II. 379 sqq.) in haar geheel medegeedeeld. Volgens Slingelandt I. 145, voegt van der Kemp er bij, zou Maurits hiertoe zijn aangesteld bij afstand van Fra. de Viry; en zoo leest men in der daad bij Slingelandt, I. I. Maar, hoe kan dan doch de Heer van der Kemp zich hierbij op Slingelandt beroepen, daar de acte van Commissie door de Staten aan Maurits verleend, in de Resolutien onmidde-

(1) Resolutien van Holland *etc.* van den 13—24 Mei 1586, bldz. 245: » Op de requeste van den Houtvester van Holland, Jonkheer François de Viri, versockende *etc.* aan Syn Excell. van Nassau, gouverneur van Holland, door syn autoriteit te willen intercederen by de Staten van Holland, dat hy behooryke subsidie tot restauratie van den huise van Teylingen mag bekomen, of andersints van de penningen by hem daarvan te verschieten, te mogen syn geasseureert *etc.*, welke Req. by Syn Excell. gestelt in handen van de Staten *etc.*, met versock, op het inhouden van dien te willen letten *etc.*; is geappostilleert: De Staten *etc.* gesien het advis van de luiden van de Rekeninghe in Holland, van den 1 Juny 1585, daarby hen bedunkt, dat men den suppliant *etc.* sou mogen consenteren, te doen timmeren een bequame woonplaats of huisinge, daar het huis van Teylingen heeft gestaan, op alsulken quartier als hem by iemand van de kamer sal gewesen worden, en dat van de oudste steen jegenwoordig op deselve plaats leggende, mits dat de voorsz. de Viri, daarby niet zou excederen, de som van 1800 ponden, met conditie ook, dat de graflykheid, na syn overlyden, het huis en de timmerage sou mogen aanvaerden, mits betalende alsulke somme, als 'tvoorsz. huis en timmerage, dan, naar de uitsprake van deskundige, sou bevonden worden waard te zijn; regard nemende altyd op de oude fundamenten aldaar staande *etc.*, hebben de Staten sich, achtervolgeude het versock van Syn Excell. van Nassau, Gouverneur, *etc.*, daarmede geconformeert *etc.*”

lijk wordt opgevolgd door eene andere acte van omtrent denselven omvang en van dezelfde dagteekening (Jan. 15.), waarbij aan François de Viry, bij zijnen willigen afstand, voor zijne getrouwe diensten gedurende zijn Lientenant-houtvesterschap bezeten, pensioen wordt geaccordeerd (1). Denkelijk heeft van der Kemp dit uitgebreid stuk bij het lezen der Resolutien geheel over het hoofd gezien, gelijk zulks mede het geval zal zijn geweest met eene andere resolutie van den 11 Maart des jaars 1594, waarbij het verzoek van Jo^r. Willem Blois, die wij zien, ondertusschen tot Licut-houtvester te moeten zijn aangesteld geworden (2), zijn verzoek geweigerd wordt, om het huis van Teilingen op te timmeren (3), daar eene volgend

(1) Naar dese acte zou de Viry, vrijwillig afstand gedaan hebbende van de houtvestery, ten aansien van syne langdurige getrouwe diensten, syne princelyke Excell., hoogh-ghed., ende andersints gedaan *etc.*, genieten een jaarlyks onderhoud van 1200 ponden; hetwelk by een ander besluit van eenige dagen later daarheen werd gewijzigd, dat van de 1200 ponden, de 900 zouden staan te zijnen lyve, en de overige 300 ten lyve van Françoise de Wit, syne huisvrouw. De Viry moet zijn overleden tusschen 19 April en 6 Augustus 1596. Want in een Besluit van de eerste dagt. is nog van hem zelve en in eene van den laatstgenoemden dag van zijne weduwe de rede.

(2) Te Water zegt V. d. E. II. p. 235. *sq.*, uit zeker geschrift, door Jasp. van Bloijs, gez. Treslongh, ter verdediging van W. v. B. v. T. uitgegeven: » Dat de Staten hem woord hielden (van hem weer in 's lands dienst te zullen gebruiken), bleek, toen hij, den 22 Jan. 1592, door Prins Maurits aangesteld werd tot zijnen algemeenen stedehouder in het ampt van Houtvester van Holland, en den 4 Nov. 1593, tot lieutenant groot Valkenaer van dat geweste: welke aanzienlijke waardigheden, hij, met eer en lof bediende, tot zijn dood toe, voorgevallen in 't jaar 1594." Voor 1592 zou ik denken, dat moet gelezen worden 1593.

(3) De woorden van dit besluit zijn deze: » Op het verzoek van Jo^r. Willem van Bloys, geseid Treslong, Lientenant Houtvester, ten einde eerster commoditeit het huis te Teylingen wederomme soude mogen worden gerestaureert, omme syne residentie aldaer te houden, ende dat hy middelretyd van een bequame woning, tot laste van de graaflykheid, voorsien soude mogen worden, of met een jaarlyksche somme, in plaatse van dien, geacommodeert: Gesin het advis van de luiden van de Rekeninghe, *etc.* hebben de Staten verklaart, dat de Suppliant sal nemen patientie, tot de staat van den Lande, sulks sal mogen lyden, *etc.*" Merula zegt, l. I. p. 24, van het huis van Teylingen sprekende: » Leght nu deerlick vervallen ende vernielt deur het inlandsch oorloch, weerdich om by de graeflicheyt tot eene ewighe ghedachtenisse weder opherecht te werden op de oude fundamenten ende overblyfselen die sich jegenwoerdich in perspective, als eene cleyne stadt verthonen. » Over eenige afbeeldingen van dit jagtslot zie Smids Schatkamer *in voce.*"

besluit der Staten, van den 30 Julij 1594 (1), door van der Kemp bijgebracht, om het gezegde van Slingelandt als aannemelijk daar te stellen, eerst door deze beide vorige Resolutien verstaanbaar wordt. Blois van Treslong, die in dit besluit van den 30 Julij 1594 gezegd wordt, zeer ziek te liggen, was den 5 Aug. van dat jaar reeds overleden; want het is op dien dag, dat genotuleerd werd: « De Gecommitteerde Raden *etc.* verstaen hebbende, dat door de siekte ende het overlyden van Jo^r. Willem van Beloys Treslong (!), Lieutenant Houtvester Generaal (!) in het Jagen en Vliegen, veel disordre en contraventien gebruikt worden, sulcks, dat met der daad, ende voor het eerste in het afwesen van Syne Excell., daartegens voorsien moet worden tot conservatie van de wildernisse *etc.*, hebben belast *etc.*, Cornelis van Spieringshoeck, substituut geweest synde van den Houtvester voornoemt, goede opsigt te nemen, dat de placcaten mogen worden nagekomen *etc.*, tot nader bevel van Syne Excell. (2).” En hiermede stap ik voor deze keer, van dit onderwerp af.

J. J. DOOT v. FL.

(1) Het is van dezen inhoud: » De Gec. Raden verstaan hebbende, dat de Lieut. Houtvester Jr. Willem van Treslongh heden morgen was in soo kranken schyn, dat niet dan de dood was te verwagten; hebben noodig gevonden Syne Excell. daerof te advertieren, ende Syne Excell. te versoeken, dat, gemerkt deselve staat an Syne Excell. sal worden vervolgt, ende nogtans niet geconferceert sal mogen worden, dan onder sekere conditien, in ansieninge van het gunt met François de Viri is gehandeld, Syne Excell. gelieve diesaengaende niet te disponeren, dan met kennisse van de Heren Staten; ten einde op alles voorsien mag worden na behoren.”

(2) In de Resolutien van Holland geschiedt 21 Maart des jaars 1596 voor de eerste maal melding van Jo. van Duvenvoorde, als Lieutenant-Houtvester, daarna bij herhaling; en Merula zegt in zijn boek, in 1603 uitgekomen, op bladz. 24: » Voor desen tydt is Lieutenant-Houtvester de Edele heere Johan van Duvenvoorde ende Woude, heere van Warmond, *etc.*”

CERTIFICATIE VAN KYNDE, 1490.

(Stads-copy-boeck.)

Wy borghermrs, etc. van Utrecht, maken kondt, etc. sonderlinghe der Erb. Schout, borghermrs, etc. der stede van Middelborch, etc., dat wy inden jaer ende daghe hier onder ghescreven van wegghen Jutgen, Gheryts dochter van Inghen voer ons naden rechte ende ghewoenten van onser stadt, gheboden hebben doen komen, om ghetuych der waerheyt te gheven, vander materien hyer onder verclaert, Godert, Claes Hollen wyff, die vroedemoeder, Gheertruyt, Henricks wyff van Laren ende Margriet Wten Ham, die alsoe voer ons comparerende ende verschynende, hebben aldaer by horen eede etc. verclaert, etc.,

Inden yersten, Godert, Claes Hollen wyff, als vroedemoeder voersz., dat sy op Sunte Agnieten nacht lestleden ghehaelt wordt tot enen huse, staende alhyer biinnen onse stadt, op enen hoeck, ghenoeemt *Groot Eelgis Steeghe*, daer die voersz. Jutgen in arbeyde ghinc, om een kynt te baren, ende bleef aldaer byder voersz. Jutgen mitten voergen. tughen, alsoe langhe, dat sy ghebaert ende ter werelt ghebrocht hadt, enen jonghen soen, daarvan Jutgen seyde vader te wesen *Meyster Rembout*, poertter te *Middelborch*, welken jonghen soen, op Sunte Agnieten dach voersz. des mid-daghes ter elfter uren, naden rechte vander heylighen kerken, dat heyliche *Sacrament van dat Doepsel* gegeven wert, ende is genoemt *Antonis*.

It., seyden die voerghen. andere twe ghetughen, alsoe Gheertruyt ende Margriet, dat sy opten voersz. nacht omtrent elf uren elck ghehaelt syn gheweest inden voersz. huse by Jutgen voersz., gaende in arbeyde, een kynt te werven, ende dat sy daer oeck by hoer bleven ter tyt toe sy enen jonghen soen ter werelt ghebrocht hadt, segghende Jutgen, dat Mr. Rembout voorghen. vader vanden kynde syn soude. Dit ghedaen wesende ghinghen die twe tughen van daen tot hoers selfs husen ende woninghen. Seyden oick mede die selve tughen etc., dat sy wel hadden hoeren segghen nader voersz. tyt, dat die voersz. jonghe soen *Antonis* ghenoeemt, ende noch in levenden live syn soude.

Ende, want dit aldus etc. geschiet is, daarvan wy u etc. certificeren etc., soe hebben wy etc. Des t'oorconde etc.

Gegeven in't jaer ons Heren xiv^e tachtich, iv. dach in Februario.

D. v. Fl.

De Heerlijkheid en het Huis Amerongen.

REGTSKUNDIG ADVIES IN HET PROCES OVER HET BEZIT DEZER HEERLIJKHEID, GEVOERD TUSSCHEN DE TWEE ZONEN VAN DEN HEER GOORT (GOVERT) VAN REEDE, RIDDER, HEER VAN SAESVELT, AMERONGEN ENZ., OMTRENT HET JAAR 1608.

(Volgens het Handschrift van A. VAN BUCHELL).

(Vervolg van pag. 78).

Item, belangende des voors. H. Goort van Reede staet ende adel van syn persoon, soo was hy niet alleen ridder geslagen van de ma^t. van de coninck van Spanien ende daertoe Heer van soo veel *nobilitantia feuda* alse van Saetsvelt, van Amerongen, Nederhorst, van Suylesteyn, maer was oock lange iaeren schout geweest der stadt Utrecht.

't Welck schout-ampt tsedert de translatie van de temporaliteit (1) van dese landen, niemant en heeft mogen bedienen dan die aldertreffelichste ridderschap van dese lande, alse in den eerste H. Jan van Cuylenborch rid., H. van Rynswou ende Opmeer.

Item, daernae H. Goort van Reede rid. ende daernae Here Dirck van Zuylen rid., H. van Sevender ende van der Haer ende nae hem Jo. Nicolaes van Zuylen van Drakenborch, H. van Zevender ende van der Haer.

Ende alsoo in den raede provintial, een ofte twee ridderluden als costumiers plagen gestelt te worden, soo is oock de voors. H. Goort van Reede na dien hy sich den

(1) Hendrik van Beijeren, Bisschop van Utrecht, geeft de regering van deze landen over aan Keizer Karel den Vijfde, den 13 Augustus 1528, met goedvinden van de vijf Godshuizen. Te vinden in een register, dat ten tijde van A. van Buchell berustte in den Dom, fol. XXI, XXII en XXIII, en gedrukt in het groot Placaat-boek van Utrecht van J. D. Water, D. I. pag. I.

voors. schoutampte ontslagen hadde, weder in den provincia-
len rade genomen en gestelt geweest.

Idem is oock in conformiteit van desen meede als een prin-
cipael lith van de Ridderschap, iae een meerder nae den Here
van Montfoort, als meest hebbende te verliesen, bescreven
geweest in de Staten van het Nedersticht van wegen synre
huysfr. ende van de staten van het Oversticht van syn selfs wegen.

Ende ist saecke dat des Impts. Huysfr. vader, haer grote
vader, soo van s moeders als van s vaders syden vuyt
sulcke oude authentycque ridderlicke stamme ende name ge-
sproten syn, ende hebben se sulcke uniforme treffelicke rid-
derlicke wapenen, aliancien ofte quartieren ende daer en boven
sulcke *nobilitantia* ende statelicke goederen, huysen ende Heer-
lickheden ende hebben oock van haer persoon sulcke hooft
ende adelicke officien bedient, als hier voren verthoont staet,
sal d'Impt. die moeten nomineren, exhiberen ende bewysen
voor ende alear men soude cunnen verstaen ofte met rechte
iudiceren, dat hy Impt. aen syns gelycke gehylict soude wesen,
volgende syn vaders dispositie.

Ende de saecke waromme dat H. Goort van Reede
contrarie syn belofte ende trecht van den lande den ged. syn
oudste soon die goederen des questie ontmaect ende die
den Impt. gemaect heeft gehadt, is dese, als te weeten,
dat hy nae dode van Jonck. Johan van Reede overmer-
kende dat syn ionger broeder genaemt Jonck. Hendrick van
Reede sich soo treffelicken gehylict hadde aan een dr. van
den Grave van Mansvelt, ende horende dagelicx dat syn
soon Jonckheer Frederick van Reede Impt. alhier, altyts
met woorden van syn adelicke affcomste sich wel plach te
beroemen, (sulcx als hy noch wel geerne doet) ende dat
oversulcx parthyen vader dit hoorende dagelicx hopende, dat
d'Impt., achtervolgende sulck gevanteerde adelicck gemoet, sich
noch soude mogen aen syns gelycke allieren, ende doen een
seer treffelicck huwelick; ten minsten in de conformiteyt van
de acht quartieren, tot een voorscrist, exempel ende spiegel
gestelt voor de huysinge, die hy den Impt. gemaect hadde.

Ende want sulcx sonder eenich statelicck goet niet wel en
soude connen geschieden, soo heeft parthyen vader den Impt.
noch gemaect ende hem gedaechde ontmaect, contrarie die
belofte by de huwelicxe voorwaerde gedaen, dese heerlicke
goederen des questie, ende dit wel expresselick onder die
restrictie, ende conditie boven verhaelt, te weeten, soo verre
hy aen syns gelycke quame te hylicken, als voren breeder
verhaelt staet.

Ende ten eynde noch naerder sal mogen blycken dat d'Impt. syns vaders voors. vuyterste wille intentie ende meeninge niet volbracht, dan gausselfick gecontravenicert heeft, soo staet oock noch vorder te noteren den hogen Adelicken moet van syn vader, die hy hadde op ofte in syn quartieren, stamme, name ende wapenen.

Want al wast dat de Jonckeren in den Stichte van Munster ofte Overijssel wesende nabuyren voor gebruyck niet en plagen te hebben haer ridder te doen slaen, alsoo de knapen ende eedelen van den Needersticht dickmaels deden, soo heeft nochtans H. Goort van Reede int Sticht gehylict synde, hem ridder willen laten slaen, hetwelck hy oock wel gemeriteert hadde by de diensten, die hy de maiest. van den Keyser als ruterman met etlicke peerden in de oorloge lange gedaen ende bewesen hadde gehad.

Item, alsoo hy oock aangecoft hadde etlicke percelen van goederen soo en hadde hy niet gecocht eenighe bouwingen, houven lants, losrenthen omme breet incomen ofte breede renten ofte interest van syn gelt te hebben, also vast doen die gemeen Eedelluyden goet aancopende.

Maer heeft gecocht niet anders dan adelicke ende nobiliteerende goederen, als thuyss mette landen, leenmannen ende thinsen tot Amerongen, wesende een oudt ridderhuys voor een seer hogen pryse.

Ende alsoo daer niet een rid. int Sticht hoge jurisdictie en hadde, soo heeft hy oock van de Co. ma^t. beleent gehad die hoge Heerlickheit metten tolle, excys, ketelgruyt ende andere hoge eminentien daeraen clevende, van den dorpe van Amerongen ende synder toebehoren.

Item, heeft oock gecocht thuyss, ambachtsheerlickheit, leenmannen, thinsen, tienden, vischeryen ende swaensdrift van Neederhorst.

Item, ende als hy oock die huysinge van H. Eernst van Nienrode binnen Utrecht dede vertimmeren, heeft hy voor aen de strate int ooge van allen menschen doen stellen die acht quartieren hier voor gededuceert, twelck alsdoen noch niemant vant Ridderschap binnen Utrecht gedaen hadde.

Ende heeft parthyen vader oock in syn leven by enen Mr. Jacob Colyn doen houden in steene syn tombe ende lichaem verheven van der eerden, met syn quartieren verchiert als oft hy een banderheer ware geweest, omdat 't Amerongen inde kerk gestelt te worden.

Waervuyt dat myn Heeren seer clærlicken sullen mogen verstaen t hoge ende adelicke gemoet van H. Goort van

Reede, die de d^r. van Jan van Oostrum (1) al waer sy noch eens soo ryck ende eedel alsoe is, voor syn soons gelyck niet aangesien ofte gehouden, veel min tot een huisfr. laten trouwen soude hebben by synen wil, veel temin hem yetwes tot vorderinge van sulcken huwelick geven ende dit tot nadeel van synen oudsten soon, die hy selve nae syne begeerte gehylicet hadde.

Bysonder gemerckt van wegen d'Impt. alhier niet verthoont en wordt, niet alleen maer van een qualiteyt vande voors. vyff ofte ses eedele qualiteiten van H. Goort van Reede, die hy ofte syn soon d'Impt. alhier gelyck souden wesen, by alle syne frivole posities by hem gedaen.

Maer oock niet van cenige meede gave van enich goet yet te pyne weert, veel te min noch van eenich statelick goet in eeniger wyse te gelycke by des voors. Impts. goederen hem gemaect, met de restrictie ende conditien vooren verhaelt.

Ende als men noch aenschou soude nemen op het resigneren ende quyt werden van syns Impts. prebeude ofte domproven nu cortelicken aen syn huisfr. broeder overgegeven, soo soude men connen ofte mogen sporen dat hy Impt. op syn huwelick aen die van Oostrum gedaen wel gelt toegegeven heeft gehadt, vuyt dien dat het jaerlicx incomen van de selve prebende ongelyck meer, iae wel viermael meer is geweest ende ingebracht heeft dan het iaerlicx incomen gedaen heeft, oft noch doet van des Impts. huisfr.

Ende omme voorts int particulier te reprocheren op dese frivole informatie ende eerst op den persoon ende depositie van Jonckheer Gerrit van Rheede, seyt de ged. alsoo de ionge broeders t samen gemeenlick conspireren ende haer verbitteren tegens den oudsten broeder, soo syn oock de voors. J. Gerrit ende d'Impt. malcander tsamen hant houdende, tegens hem ged. haren oudsten broeder.

Sonderlinge gemerckt slyuyden beyde bycans een ofte gelycke saecke vuytstaande hebben.

En alsulcx soo wort hy Jonckheer Gerrit bevonden syn goede affectie totten Impt. wel te kennen te geven, als hy seyt die van Oostrum voor goede eedelluiden te hebben hooren estimeren, sonder haer qualiteyt te verhalen oft cenige titule van adeldom te allegeren tot cause van scientie.

Bysonder aangesien, dat hy getuyge een ionger man is van veertich iaeren, die welcke vuyt syn wetenschap niet verder en gedenckt ofte heucht.

Ende vermits sulcke redenen ende middelen soo debatteert

(1) Zie de noot hier onder bladz. 102.

de gedaechde oock de depositie van Mr. Willem van Otterspoor schoolm^r. in den dom, H. Cristiaen Cool ende Heer Gerrit Schay, priesteren ofte geestelicke personen, mede van ontrent 40 ende 50 jaer ouderdoms.

Te meer noch vuyt dien, dat de drie leste personen deposeren van een saecke daervan syluyden naer presumpcie van rechten geen kennisse en hebben, als eerst de voors. twee sacerdotes ende clerici wesende *de sorte dni et quorum dns sors est*, niet en verstaen van sulken seer hoge verborgen weerlicke saeken, als van rechten adels des werelds, ende alle die differentien ende reden van dien, hier boven breeder gededuceert, noch veel te min oock van haerluder quartieren.

Dan hadden sy getuygen haer affirmatien van adel cenich effect van bewys willen geven, soo hadden syluden behoren redenen van hun depositie te verclaren, alse datse des Impt. huysfr. vader, grootvader ende andere haer voorouders gekent hadden voor eedelluyden. Item, datse hun voor sulcx droegen ende leefden, verciert met offitien, staten ende digniteyten, eedelluyden tot excusie van plebeien ende anderen niet van adel synde alleen toestaende ende competeerende, *juxta notata Bartholi et Joh. de Platea in L. 1 C. de dignitatibus, et novissime Joseph. Mascardus, de Probat. volum 2, conclusionem 4094.*

Boven het voorseyde hadde de voors. Impt. oock wel behoort ten minsten te exprimeren acht laeste quartieren van des Impts. huisfr. omme die gehoort ofte gesien ende daerop gebracht wesende by de ged. syn defensie, syn getuygen beschaemt ende hem van de waerheit onderricht hadde mogen worden.

Maer neen de voors. pretense getuygen hebben sulcx mogelijk vuyt een doleus opset geomiteert, vuyt mede weten ende vreesse van by de expressie van sulcx in haer pretense ende temeraire affirmatie achterhaelt te sullen worden.

Dan soo verre d'Impt. sulcke syne ende syne getuygen pretensien eenige apparentie van saecken souden hebben willen geven, soo hadde by behoort ter gelykenisse van parthyen ouders voors. quartieren oock hebben moeten nomineren, exhiberen ende verifiëren syn huisfr. acht laeste quartieren, mitsgaders oock haer vyfde quartier hier vooren geroert.

Ende dat ten eynde men hem soude hebben mogen verstaen: *Utque similia et contraria iuxta se posita magis potuissent elucescere.*

Hierom soo ist gebuert dat als de ged. sach dat d'eyschr. int doen van syn productie hem niet vervorderde eenige quartieren van syn huysfr. ouders alliantien te exhiberen nochte

eenige productie te doen op die eerste orige ende stam van Oostrum, soo heeft de ged. selfs in faveur van de waerheit nae eenige quartieren ofte wapenen van des Impts. huysfrou moeten vernemen, daervan hy ged. anders geen kennisse en heeft wecten te geerygen dan van hooren seggen ende dselve heeft moeten voortbrengen *in quantum pro.*

Ende alsulcx bevynt hy Oostrum aen Oostrum gehylict wesende, beyde de stam wapenen van vader ende moeder van des Imptes huisfr. daer van d'Impt. sall hebben te doen *ex duplici capite de nominatie*, ende bewys van welcke knapen ofte ridderhuys van dese landen ofte vuyt welck oude stamhuys deser stadt Utrecht etc. datse gesproten syn, ofte welcke oude titule van noblissement, oft anders sy hebben van adeldom.

Item, alsoo syluden oock stellen Malsen voor Jan van Oostrums grootemoeder ende datter in de stadt ofte landen van Utrecht binnen die tyt van hondert iaeren, noch oyt van oude tyden geen eedele stammen van Malsen bekent syn geweest, dan wel burgers, als daer van noch eene die laeste die meuchgen van Malsen genaamt was, wonende by St. Jacobs kerck, ende noch alhier een soon achtergelaten heeft tot een schilder, de welke Malsens voorts aan de Jongenaers gehuyt syn geweest, ende oock noch tegenwoirdich eenen Cornelis van Malsen, borger alhier t Utrecht ende gesproten van St. Catarynpoort ende oock het wapen van de selve (Malsen) overal bevonden werdt onder de borgeren ende haerluder aliancien.

Soo sal d'Impt. moeten verthonen ende verifiren van het selve Malsen tot genoch doen.

Ende bevyndt hy oock in de selve quartieren gestelt het wapen van Meerthen ende Verhaer voor Jan van Oostrums moeder twe quartieren.

Ende alsoo die van Meerthen gecomen syn (soo men houdt) eertyts van bastarden van Apcoude, soo stelt de Ged. dat in iugement van myn E. heeren oft sulck quartier gelyck ofte egael is, de quartieren naem ende wapenen van den Impt. volgende de voors. vuyterste wille haers vaders.

Ende belangende het wapen van der Haer, hout de gedaegde voor goet, soo verre die geene die syn moeder dat aen geerft hebben, als ionger soonen gedescendeert syn geweest vuyt den huys van der Haer.

Want van name ende van wapenen van Verhaer diverse syn geweest, ende noch syn, malcander niet bestaende in den bloede ende bysonder niet Jonckheer Nicolaes van Zuylen

van Drakenborch ende van der Haer, wiens voorvaders gedescendeert syn geweest van de rechte erfdr. van der Haer.

Ende comende tot des Impts. huysfr. moeders quartieren, ende eerst op de wapenen van Spruyt ende Sonnevelt, gestelt voor desselven grootmoeders quartieren van haers moeders syde;

Seyt de Ged., dat hy hem daerop bevraegt hebbende verstaet, datse in dese stadt ofte lande van Utrecht noyt eedelen van dien name ofte wapenen en syn geweest dan wel borgers van de naeme van Spruyt ende van de name van Sonnevelt een bagyn in Bethlem clooster, daer van de ander susterkens seggen, dat sy was een borgers dr. van Leyden.

Ende ist saeke dat sy eedelen van Hollant syn, alwaer sy gewoont hebben, soo hy ged. verstaet, is hem ged. onbekent, ende sal daeromme d'Impt. moeten bewysen.

Ende aangaende dat quartier dat Blockhoven van Jutphaes genaempt wordt;

Seyt alsoo dat quartier ende meer andere boven benoempt, al meest geen bekende naem ofte wapenen syn, nu ter tyt in esse ofte voor Eedelen bekend wesende. Soo heeft de ged. die niet seer oudt en is, ende lange iaeren alhier te lande niet verkeert heeft, hem oock bevraecht op het quartier van Blockhoven, ende verstaet datter by menschen memorie alhier te lande geen eedelen van dier name bekend en syn geweest, te weten, die hem voor eedelen gedragen hebben, ofte die daervoor bekend syn geweest.

Dan is alhier binnen Utrecht wel bekend geweest by menschen memorie eenen Pauwels van Blockhoven, die daer woonde onder de schuytenmaekers, ende was een osseweyder ende droeg hem als een slecht borger.

Item, noch is alhier binnen Utrecht wel bekend geweest des predicants Blockhovens vader, die herberge plach te houden ende te tappen inde minrebroersstraet.

Ende ist saecke datter oick eedelen van dien naeme ende wapenen van Blockhoven syn geweest, die dat quartier gevuert hebben, ende dat hy daarvan gecomen is, des de ged. al ignoreert, sal d'Impetrant sulcx moeten bewysen.

Ende soo veele den naeme van Jutphaes aangaet bekend de ged. wel, dat hy wel bevynt, datter eedelluyden van dien naem syn geweest in desen lande.

En dat die van Ryn, oock Eedele knapen van deesen lande, daer van gehadt hebben de erfdr. langer geleden als twee hondert iaeren tot dat de stamme ofte mans oire daer van gefailleert is geweest.

Ende dat die van Ryn oversulcx lange iaeren genaempt syn geweest Ryn van Jutphaes vuyt dien dat syluyden het huys, thienden, leenmannen ende ambachtsheerlickheit van Jutphaes daermeede behylict hadden, die sy geappliceert hebben aen haer huys te Rynhuysen ende Joffr. Janna tegenswoordich d'erffdochter van Ryn, wed. van Wauter van Baexen noch jegenwoirdich besittende is.

Uytgesondert het huys van Jutphaes mette bouwinge daer aen behorende, twelck altyts by broeder deylinge toegeleyt is geweest een ionger soon van Ryn wiens descendenten ten lesten dat getransmetteert hebben, op een erfdr. die getrouwt heeft gehadt eenen van Ghent van Rycxstel wiens naecomers tselve huys van Jutphaes noch tegenwoordich besittende syn.

Ende alsoo men de tweede naem van een ander geslachte achter de stamnaem niet en plach te voeren, dan de geene die de *erffdochter, huys ofte heerlickheit behylict ofte gekocht* hadde, alse Zuylen van der Haer, Nyenrode van Velsen, Vianen van Rysenborch, Renesse van Renouwen, Renesse van Wlven ende van Wilp, Baern van Schonauwen, Ryn van Jutphaes ende meer dese gelycke.

Soo en can de ged. niet verstaen, hoe ofte waer deur dat het voorseyde laetste quartier Blockhoven met den naeme Jutphaes geintituleert werde.

Ende schoongenomen (sonder te bekennen) off alle deese quartieren, all eedelluyder wapenen geweest hadden, ende daer voor bekent waren, soo soude nochtans d selve wesen impertinent in cas alhier, als voor dese tegenwoordige tyden onbekent ende obscuyr wesende.

Want sy oversulcx geensins egaal ofte gelyck en syn d voors. notoire en seer wel bekende ridderlicke stam, name ende wapenen van dyn van des Impts. ouders hier voor gededuceedert, met alsulcke statelicke goederen, titule van Ridderschap, hoge nobiliteerende officien, glyms met eere versiert ende bevesticht.

Ende oversulcx dselve quartieren van des Impts. Huysfr. ende alles anders datter beneffens noch gedesidereert wort geensins genoeg ofte voldoen en mogen, d voors. intentie ende vuyterste wille van parthyen ouders.

Hierby gevoecht in teycken dat de ged. met recht wel mag ignoreeren soodanigen adeldom, soo ist dat hy ged. sich noch wyders daerop bevragende verstaet, dat een dr. van Oostrum gehylict geweest is aan een Gosen van Scayck

borger t Utrecht, daarvan een soon gecomen is, die gehylict is geweest aen een d^r. in Hollant van cleynen respecte.

Item, dat Diederick van Oostrum oock gehadt heeft een syn oudste broeder, die gehylict is geweest aen een burgers d^r. wiens broeder geheeten was Jan den Engelsman een schoenmaecker wesende, ende daarvan gecomen was een d^r. genaemt Joffrou van Oostrum die getrouwt hadde een Jacob de Ridder subst. schout ofte dienaar van parthyen heer vader, doen hy hoochschout was van Utrecht.

Item, noch verstaet hy ged. datter tot Houten onlanx noch gewoont hebben ende noch wonen van die van Oostrum, die hem dragen als huysluyden, als Adriaen van Oostrum; Jan van Oostrum, ende hier t Utr. Caerl van Oostrum, die oock naem, helm ende schilt al vol van die van Oostrum syn voerende.

Item, datter oock ontrent vyftich iaeren geleden eenige van die van Oostrum haere kynderen hantwercken, als kistemaeken ende diergelycken hebben laeten leeren.

Sulcx, dat d'Impt. sulcken adel als voorseyt is, hem vermetende van syn huysfr., nae rechten gehouden is daer van te bewysen tot genoch doen, want de ged. die niet en can vernemen in eenige passaije.

Ende belangende dat d voors. getuygen voorts gaende haer partydicheyt claerlicken te kennen geven, sonderlinghe alwaer H. Gerrit van Scade seyt dat die van Oostrum over twee hondert iaeren dochters in stiften gehadt soudent hebben, het welck hy seyt Rynsburg te wesen.

Niet tegenstaende, niet alleen, dat hy maer omtrent xliij iaeren hem seyt oudt te wesen, ende alsulcx immers niet heugen en can van die geschiedenis van twee hondert iaeren.

Sonder hem ook te refereren tot eenige registren ofte schriftelicke memorien, die daer van spreekent soudent.

Hoe wel tselve alhier oock impertinent is, soo dat maer naulicx een acte van possessie *vel quasi* is van adeldom en geen bewys van titule van rechtige geboortige Adel, die inde de voors. titulen van ridderen ofte der voors. knapen afkomste ende adele stamhusen gefundeert staet, als voorseyt is, soo het comen ofte wesen in sulcke stichten dickwils geprocureert ende te weege gebracht wordt, door bevel van princen van den lande; Item, deur recommandatie van sommige groote meesters; Item deur faveur van Abdissen; item van collegien ende stiften wel ontfangen syn geweest geheel nieuwe edele, tsy van Raetsheeren, presidenten ende onlanx genobilitteert ofte andere patritien gecomen, die nauwelicx vier eedele,

iae somptyts geheel geen quartieren en hadden, als alle menschen notoir is.

Ende te meer is sulcx noch impertinent, dat d voors. van Scade seyt dat die van Oostrum noch onlanx twee abdissen gehadt hebben in de ioffr. cloosteren van deser stadt en lande van Utrecht.

Aengesien ende gemerkt, dat d voors. iofferen cloostren van Utrecht int ontvangen van eenige ionge iofferen noch in ouden tyden niet veel gelet en hebben op de hooge authentycque eedele affcomste, noch op die quartieren van dien, noch als noch niet seer daer op lettende en syn.

Regard genomen hebbende meest op de liberale ende eerlicke educatie van de kynderen, ende dat haer ouders goede luyden waren, ende alsulcx weerdich omme in sulcke vergaderinge ontfangen te worden.

Ende alsulck bevynt men, dat van allen ouden tyden onder die eedele knapen ende riddermatige haer kynderen soo van eedelen als oncedelen patritien, als te weten, vrou Witte, vrou van der Wilde, vrou van Voerde, vrou Daelen, vrou van der Borch en diergelycke ontallicke andere meer Abdissen. Item oock Joffrouwen, als Joffrou Pots, van Leuwen, van Schroyesteyn, van Beeflant ende andere meer geweest syn.

Ende als myn Heeren regard sullen gelieven te nemen, dat men dagelicx voor oogen siet gebueren, datter sommige gemeen eedelen wel *dickwils* hylicken aen dochteren van borgeren, t sy om goet ofte andere consideratien wille, ende dat *vice versa*, rycke borgeren oock wel hylicken aen Eedelyden etc.

Ende dat als van sulcke eedelen gedescendeert in mans ofte ionckvrouwen cloosteren quam te werden Lantcommandeurs ofte abdissen, soo hebben die haere patrytien, vrunden, al waren sy maer cedelen sonder titule, soo wel in de voorschreven cloosters cunnen ende mogen brengen als oude rechte eedelen.

Want een yder van natuere genegen is syn bloetvrinden ende magen te avanceren.

Sulcx dat daar op niet veel te letten en is, ten fijne alhier gepretendeert, ten sy dat meede blycke van de hier voor verhaelde eedele qualiteyten.

Ende dat H. Gerrit Scade voorts gaende in syn depositie, seyt dat Dirck van Oostrum als Eedelman int sticht, in den Heemenraedt van de Leckendyck geweest conde syn ende mede Jan van Oostrum syn soon.

Seyt alsoo die van den conventen, soo binnen als buyten

Utrecht elcx haer tour ofte buerte hebben om een Heemraet te stellen op ten Leckendyck.

Ende dat alsulcx die van den convente van de Witte vrouwen haer buerte geworden was, hebben syluyden gecommiteert Dirck van Oostrum van haer convents wege, Heemraet ende als hy Dirck van Oostrum ontrent syn taxe van vier jaeren wt gedient hadde ende middelretyt eenen sterft van de gecommiteerde Eedelen.

Soo heeft hy van Oostrum gesolliciteert aen de Staten dat hy in die plaetse gesurrogeert soude mogen werden.

Ende overmits hy alsdoen tamelicke de saecken hadde leeren kennen, ende dat hy oock naeby ende genochsaem op den dyck was dagelicx verkeerende, ende alsulck alle opwateren ende andere gebreecken, dagelicx voor oogen siende, als wonende tot Wyck, ende meede gemerct dat hy een goet vrolick man was, die den swaren dronck te dier tyt aldaer vallende wel verdragen conde ende alsulck die oude Heemraden seer aangenaem.

Soo heeft hy, soo deur recommandatie van syn medebroeders, alse groote instantie ende sollicitatie van hem selven aen de Staten gedaen, geobtineert Heemraedt te wesen over den voors. Leckendyck, in het welck syn soon Jan van Oostrum deur vrienden, recommandatie voorts is gecontinueert geworden.

Edoch, alsoo oock alhier eene haest edelmans genoch is omme in den Heemraedt van den Leckendyck geelingeert te worden.

Ende alsoo tselve offitie oock niemant Edeldom en geeft ofte en neemt.

Ende dat hy Dirck van Oostrum alsdoen noch alsnoch in Staten niet bescreven en werde, ende alsulcx als bescreven Edelman, ofte vuyt het collegie van de bescreven eedelen niet geputeert en is geweest.

Soo is sulcx geheel Impt. in veele manieren bysonder in cas alhier.

Maer alsoo dvoors. H. Cristiaen Cool en H. Gerrit Schade grote familiare vrunden en dagelicxse gelachgenoten geweest syn van Dirck ende Jan van Oostrum en dat Mr. Willem van Otterspoor rentm^r. ende negotiorum geset is van den Impt. soo geven syluyden wel by haer depositie te verstaen, datse den Impt. geerne helpen soudent.

Ende overslaende het test. van parthyen ouderen by d'Impt. overgeleyt onder de letteren R. en S. soo d'Impt. met syn andere broeder en susters parthyen ouders genoch tot haerluder meeninge geseducert hebben gehadt deur syn ged. vuytlandigheyt ende absentie.

Accepteerende niettemin tselve test. en cocidille int geene voor hem ged. doende is.

Vuyt welcke testamente en tgeene voorens gededuceert is, promptelick verstaen wordt, dat d'Impt. in conventie oock in allen gevalle door de trouwe door de d^r. van Johan van Oostrum gedaen, die clause van verval ende privatie, int selve testament geexpresseert, niet ontgaen en is.

Ende mitsdien oock niet de clause van verbant aengaende de principale woonplaatse en de Ridderhofstede van Amerongen, in den selven testament vuyt gedrukt, in cas van aflivichheit sonder geboorte van syns gelycke geprocreert, ibi:

Voorts is onse meninghe ende wille dat indien cenige van onse soons quamen te sterven, sonder echte lyffs erven te laten van haers gelycke geprocreert, dat in sulcken gevalle haer principael woonplaatse ende ridderhofstede, als Amerongen, t huis van der Horst, Zuylesteyn op de levende blyvende broeders ende hoer rechte kynderen erven ende comen sullen.

Waerdoor dan oock verstaen wort den Impt. te min by de transactie in questie, aangaende thys van Amerongen beswaert te syn.

Soo tselve huys doch in allen gevalle ende cesserende alle voorwarden, by syns gedaagdes hyllicxe vorwarden gemaect, op hem ged. soude hebben te comen in crachte van het voors. verbant.

Als de ged. oock accepteert den accorde tusschen parthyen gemaect ende syns ged. hyllicxe vorwarden, mitsgaders dat de ged. hem daarmede behelpende is

Ende reprocherende de pretense hyllicxe vorwarden van den Impt. als *res inter alios acta*, also hem ged. niet connen preiudiceren.

Noch en is dselve oock niet in *forma probante*, soo die gene, die die beteyckent soude hebben, daerop niet gehoort en syn ende daerover gerecoleert synde, mogelijk wel wat verclaren souden, dat den Impt. niet seer mede en soude gaen.

Edoch en is dselve niet inhoudende eenich vordel van den Impt., dan eene *telle quelle* gesimuleerde meedegave noch geen gemeen burgersd^r. goet gelyck wesende, ende voorts groote titulen ende andere gemaecte dingen die veel veeren en luttel vleesch syn medebrengeude.

Ende aengaende de 2 acten van vrou Geertruyt van Nyenrode, wed. van H. Goort van Reede ect. seyt do ged. dat d'Impt. met syn broeder Jonckh. Gerrit van Rheede parthyens vroumoeder lastich en importuyn genoch gevallen syn om H. E. te brengen tot alle haer quade in-

lentie en also tot het passeren van de pretense acte, dan alsoo dselve seer *obscur* diepe ende *subtile* motiven syn begrypende met een sonderlinge sinistre fabricatie van een adt. gebaptiseert, soo sullen myn E. Heeren wel lichtelicken kunnen verstaen, dat haer vroumoeder, so myn heeren immers bekennt, het inhouden van sulcke acte niet verstaen ende alsulcx metter harten niet gepasseert en heeft gehadt.

Insonderheyt soo haerlyuder vroumoeder anders niet en intendeert dan dat de vuyterste wille van haren man ende het accoort van haere kynderen daer op gevolcht onderhouden sal worden.

Doch d'voors. twee acten van vrou Geertruyt van Nyenrode by de Impt. overgeleyt, wel insiende en wort daer by niet bevonden dat de clausulen privatoir ende van verbant in den principalen testamente geinsereert, int minste gederogeert worden.

Ende dalende tot seeckere stucken confuselicken annex den anderen overgeleyt, ende eerste leenbrief en gerechtsbrief van Haerlem.

Reprocherende seyt de ged. dat hy niet en can bedencken tot welcken eynde d'Impt. die mach exhiberen, soo immers niet en doet yet wes tot bewys van adeldom, dat ymant can bewysen syn voorouders 2 ofte 3 hondert iaeren geleest, ofte dat die van Edelluden eenich goet aengecocht hebben gehadt.

D'wyle men over menich iaeren gesien heeft ende noch dagelick siet, dat die borgers schoone goederen oock eedelluyder huysen van de edelluyden gecoht hebben gehadt.

Als namentlick notoir is van Cornelis van Schoordyck aengecocht hebbende het geheele stamhuys ende Ridderhofstede met alle syn eminentie te Renauwen, beneffens meer andere ridderlicke goederen.

Als men oock van gelycke noch dagelick siet ende van oude tyden, noch meer gesien heeft, datter eedelluyden getrouwt hebben gehadt tot huysfr. borgers dr., ende bysonder als sy weduwnaers waren ende veele kynderen hadden ende dat oock *vice versa* rycke borgers soonen wel getrouwt hebben Eedelluyden dochters.

Ende alsulcx noch onlangs gesien is, dat Mr. Marten Meester, getrouwt heeft gehadt eene dr. Coninx ende Mr. Jasper van den Berch oock haer suster. Item Hendrick Meyster een dochter van Bockhorst, Mr. Cornelis de Groot een dr. van Vuyteneng en meer anderen.

Maer dat de kynderen daarvan bysonder, als die geen erfdr. geweest en syn ende alsulcx geen *feuda nobilitantia* achter-

gelaten en hebben, veel te min noch de collaterale vrienden van sulcke wel gehylycte borgers souden willen seggen, datse daerom meede Eedelluyden waren, laet de ged. hem beduncken, datse haer selven souden abuseren, ende dat sulcx ook veel te min die aencopinge van goederen van Edelluyden tot eenich bewys van adeldom niemand en soude mogen strecken.

Ende voor soo veel aengaet seecker cartebelle twelcke d'Impt. noemt acte van consent (1) etc.

Seyt de ged. tselve te weesen een onbewesen geschrifte ende geensins in forma probante nae rechten, noch niet authentieq nae ordonnantie van den hove, dicterende dat op geen copyen recht gedaen sal worden, dan die *parte vocata* geauthentiseert syn.

Ende soo dan tvoors. geschrifte meedebrengh dat het selfde besegelt soude syn geweest van twee riddersen, en dat de pretense copyst daer onder benoempt niet en seyt ofte verclaert dat hy eenige seegelen noch in roden, noch in groenen wasse ofte in enckelen nochte in dubbelen sterte daer onder aen hangende bevonden heeft.

Soo ist tselve geschrift te achten ofte houden niet anders dan een project ofte ontwerp van een imperfect geschrift.

Ende schoon genomen dit geschrifte in forma probante ware, des neen, soo soude t inhoud van dien ter materie alhier oock impertinent wesen, vuyt diverse consideratien.

Alsoe in den eersten dat hy soo verde het woort knechten aldaer geuseert, meede van knapen te verstaen is (des de ged. ignoreert) dat alsdan die knechten syn geweest die Eedelluyden daer onder benoempt, die geen riddersen en waren als by naemen die van Ryn, die van Wtenham, die van Nievelt, die van Wteneng, als notoirlick vuyte bekende knapen stamhuysen gedescendeert, ende die noch besittende.

Ende niet van Willem van Hardevelt daer inne benoempt en andere naevolgende personen.

Maer dat hy van Hardevelt met de selfde naevolgende personen als raetsgenoten en raetsvrienden van de stad en de steeden van Utrecht ende van Amersfoort gecommiteert syn geweest.

Als te weeten van wegen die van Amersfoort Willem van Hardevelt met Steven van Nievelt Stevenss., dwelcke van Nievelt aldaer tot Amersfoort oock plagen te wonen.

(1) Dit stuk volgt hier achter.

Ende van wegen die van Utrecht, Claes van Oostrum ende Willem de Wael met Thyman de Wael.

Aengesien ende gemerct d'voors. Willem van Hardevelt notoirlick een borger van Amersfoort is geweest ende geen knaep ofte voor Eedelman oyt geacht of gehouden is geweest, als allen menschen binnen Amersfoort kennelicken is.

Want hy is geweest die groote vader van Styntge van Hardevelt, huisvrouw in haer leven van Peter van Davelaer, borger t Amersfoort, dwelcke Styntgen noch onlanx is gestorven.

Ende is oock geweest dselve Willem van Hardevelt, die oom over Willem Botterssoon was van Jacob Botter ende syn huysfr. suster van den voors. Willem van Hardevelt, dwelcke Willem Botters Jacobsz oock in de wandeling Willem van Hardevelt genaamt werde, overmits hy op de vonte nae den voors. oude Willem van Hardevelt genaempt was.

Van de welcke Willem Botter van Hardevelt gecomen is Jacob Botter van Hardevelt, noch tegenwoordig in levende lyve wesende borgem^r. certyts tot Amersfoort.

Edoch naedemael de voors. Willem van Hardevelt wel bekend is, ende dat hy nochtans staende is in ordine, boven iae noch een persoon hoger als Claes van Oostrum, soo sullen myn Heeren wel cunnen colligeren welcke knechten ende eedelen die andere naevolgende personen geweest syn.

Ten tweeden soo is hier op sulcke pretense verschryvinge van Staten niet te achten om dien, dat de domdekens plagen de Staten selfs te beschryven met haer eygen hant ende daer over meesters ende hoofden te syn.

Ende dat syluyden alsulcx die van heuren vrunden ende magen, al waren sy van compste ofte rechts wegen niet daer toe gequalificeert, wel conden mede in de Staten trecken, deur haer verschryvinge alst bequame personen waren van verstande ende gemoet.

Ende dat sulcke bescreven personen als die rechte deur niet ingecomen, wel somptyts nae dode van sulcken domdekens weder achtergelaten worden.

Gelyckerwys men noch siet dagelicx gebeuren in Betuwe, soo in den ampte van Thiel, alsoe oock sonderling in den ampte van Bommel, alwaer die Amptmannen oick dickwils hebben hare vrinden ende magen ofte anderen, die sy des gunstig waren, bescreven onder haere respectieve ridderschap.

Ten derden, soo is sulcke beschryvinge oock dickwils binnen Utr. ingevoert geweest door die oorlogen ende partydich-

heden die daer dickwils gevallen syn, te weeten, als men personen van doen hadde ofte die stadt ofte die steden die haer mosten helpen haer parthye houden, met vechten, met dringen ende diergelycke, daer toe oock menichte en wel verstandige personen van nooden waren.

Als oock wel schynt dat de acte van t voors. geschrifte by tyden van oorloge ende vuyt saecke van oorloge geschiet moet syn geweest, te weeten het oorloge gevallen by tyden van Bisschop David van Bourgoignien in den iaere 1484, twelck men noemt t groote oorloge.

Ende dat men oock sulcke personen naedien het oorloch ter nedergeleyt was, ofte als syluyden gestorven waren, haer kynder weder achter liet.

Ende oversulcx vynt men veele namen van geslachten van cleynen ofte onbekenden respecte in sommige beschryvinge, als die van Attevelt, die van Uter Leen, die van Zuymont ende meer anderen.

Ende in teycken van dien is oock gebuert, dat in den iaere van 1527, by tyden van Bisschop Hendrick van Beyeren weder een oorloch en partidichheit is opgestaen binnen Utrecht, daer ettelicke van de treffelicxste Ridderschap neutrael bleven, die hem des niet moyen en wilden ende dat midderlertyt de saecke tot extreme noot begonste te verlopen, ende dat oversulcx die Staten ende ridderschap binnen Utrecht wesende, hem cranck en swack vonden, hebben bescreven ofte geconvoceert in Staten veel eedele patritien ende andere goede luyden, die te verliesen hadden, ende nochtans niet en plagen verscreven te worden, omme de saecken ten besten te helpen raeden ende dirigeren.

Gelyckerwys als men in de steeden van Hollant, ende oock int sticht in tyden van grooten noot neffens die oude raet ende nieuwe wel plach alle welgestelde ende verstandige borganen te convoceren, die men de vroetschap nomincert.

Ende oversulcx ist oock gebuert dattet huys van Bourgoignien te weeten de Keyserlicke ma. deur de voors. partydichheit, van iaer 1527, aen den lande van Utrecht gecomen synde, heeft sulcke gesellen die geen goederen ofte andere titulen en hadden van bescreven te werden, volgende de cedulle van de voors. beschryvinge der voors. iaeren 27 en 28.

Ende naemaels tselfde deur importune instantie van sommige ingevoert, ende tot meermaels verscryvinge daerop gevolcht was, hebben ten laesten die Ridderschap ende Eedelen selfs weder een groot getalle van de selve bescreven personen thuis gelaten ende onder ander oick Dirck van Oostrum.

Desen behalve is immers gesien dat Jan Wanroy Utenham soo by keyzers conincx als deesc-regieringe tyden van Staten bescreven is geweest onder de Ridderschap tot syn sterfdach toe.

Hoewel ende niet tegenstaende een ygelicken notoir is, dat hy van syn vaders syde alhier te lande noch voor borger noch Edelman bekent en was, soo syn moeder geworden synde een erfdr. van Wtenham, haers vaders knecht getrouwt hadde.

Waer uyt dat myn Heeren sullen mogen claerlicken colligieren ende verstaen sulcke singuliere ende difforme bescrevinge van Staten geen deuchdelicke possessie van Adeldom, veel min titulen van dien, te cunnen maecken.

Dan soo verre d'Impt. een wettige ende concludente bescrevinge wilde fundeeren, soo hadde hy moeten bewysen, dat die vader van Claes van Oostrum, aldaer genomineert voor, ende Claes van Oostrum syn soon nae, elcx te haeren sterfdach toe, in Staten bescreven waren geweest uniformelick.

Ende dat vuyt goede titule te weeten: dat sy van Oostrum van haer selfs wegen, vuyt eenen knapen stamhuys gesproten ofte dat syluyden van een erfdr. van eenige andere knapen gecomen ende van haeren eedelen stamhusen geerft ende dat besittende waren geweest.

Want anders notoir is nae die oude Stichtse rechten ende ordonnantien opt stuck van bescrevinge gemaect, dat niemant in Staten bescreven en mach worden dan die oudste soon van die geene die van oudts altyts bescreven syn geweest, ofte issen geen soon, die geene dan die d'erfdochter van sulcke ridders ofte knapen getraut heeft.

Hieromme is oock suspect, dat die van Oostrum sulcke voorseyde frivole geschriftgens dus lange tyt bewaert hebben gehadt te weeten, om haer saecken daer mede wat voor de simpele naecomers te mogen coloreren.

Soo andersins sulcx den ouden authentycquen ende wel bekenden knapen sulcke geschriftgens niet van noode en syn te bewaren.

Als van de welcke knapen haer bescrevinge alle de oude staten-boeken, acten, registren ende tegenwoordige seer notoire waarheyt ende titule ofte recht van bescreven behoren te worden daer van openbaere getuygenisse syn gevende tot overvloet.

Boven allen desen soo syn alle d'voors. geexhibeerde ende diergelycke pampieren en geschriften impertinent, alleenlick vuyt

Utr. voorheen en thans, I Dl. I St.

dien, dat al waert dat alle tgeene voors. staet cesseerde, des neen, ende dat die van Oostrum knapen ofte sulcke eedeluyden waren, die vuyt goede titulen in Staten behoirden beschreven te worden, ende daer inne oock uniformelicken altyt beschreven waren geweest.

Soo en soude d'Impt. immers niet derven ofte cummen mitte waerheyt seggen veel te min bewysen dat syluyden in naem ende wapensn, afcompste ende beginne van dien, in bloet, in quartieren, in goet, in glyms, staet ende alles anders parthyen ouders in geenen puncten gelyck ende egaal en syn, omme diverse redenen, differentien en graden wille, boven verhaelt.

Soo immers alle de geene, die oock met recht ende vuyt goede titule in Staten beschreven worden malcanderen niet gelyck ofte egael en syn, doch geensins alsoo gelyck, dat syluden aen malcander souden willen, iac niet eens dencken te hylicken als voren breder verthoont staet.

Ende alsoo daer niet sonderlinex meer by den Impt. ge-exhibeert en wordt vorder reprochens behoevende.

Soo employeert de ged. voorts reprochen in rechten.

Ende presenteert syn feyt te verifiëren, voor soo veel totte intentie van hem ged. noodich sal syn.

Sonder hem te willen astringeren, etc. (4).

Concludeert *pnt moris atque styli*, op als etc. ende was onderteyckent.

ADRIAN VAN REEDE.

Copie van seeckere acte by de Oostrums bewaert en in dese scripture gementioneert.

Wy Jan van Renesse van Renouwen, Jan van

(1) Omtrent den uitslag van deze procedure lees ik in een oud handschrift: » Hr. Frederick van Reede, zoon van Goorf van Reede, heeft met syn oudste broeder lang over dese Heerlyck-heyte (Amerongen) geprocedeert, maer by revisie, A°. 1608 de- » selve geobtineert. »

Dit is ook de reden, waarom ik aan het hoofd dezès gesteld heb, het jaar 1608. Het proces is waarschijnlijk begonnen na den dood van de moeder, die den 6 April 1605 overleden was.

Al hetgene tegen de familie van van Oostrum enz. gezegd is, moet, onzes bedunkens, alleen beschouwd worden als gesteld en geenszins als bewezen.

Die van Oostrum dan ook zijn voor goede Edellieden erkend; want twee van de Heeren van Oostrum zijns wegens de Ridderhofstad Broekhuizen in de Ridderschap van Utrecht beschreven. Zie Tegenw. Staat van alle Volken, XXII Deel, pag. 398 en 399.

Zuylen van Nievelt riddersen, Ger'rit van Ryn, Louwens, Johan van Renesse van Baer, Gerrit Utenham, Beernt Uteneng, Willem van Hardevelt, Steven van Nievelt Stevensz., Claes van Oostrum, Willem de Wael, Tyman de Wael ende Gysbert van Hemerten, doen condt allen luyden, alsoo in het overgeven van der vuytsettinge van de morgen gelde, by de Staten der ridderschap overcomen is, dat men Hendrick van Ghent van Rixstel afdoen ende betalen soude tot redelicker wys syne scade overmits de drien Staten geleden, ende anders totter vuytsettinge van den morgen gelde niet treden en woude, ten ware saccke dat Hendrick *voors. te vreedem gestelt* worden, het welcke hem voor mynen genadigen Heer ende synder gen. hogen raet beloofd wort, soo ist dat wy geadmitteert, geconsenteert ende toegelaten hebben, admitteren, consenteren ende laeten toe, mits desen onsen openene brieve alle alsulcke supplicatie, als onsen gen. heere van wegen Hendrick *voors.* den drie Staten van den lande overgelevert heeft totter somme toe van vier hondert enckeke guldens hem die te betalen van dese vuytsettinge *voors.* van des gemeenen lants gelde ende anders niet, in oirconde der waerheyt soo hebben wy riddersen ende knapen *voors.* gebeden den eerbaren Johan van Renesse van Renauwen rid. ende Johan van Renesse van Baer te willen deesen placaat over ons gesamentlick besegelen, het welck wy Johan van Renesse van Renauwen rid. ende Johan van Renesse van Baer *voors.* ter begeerte als boven ende meede over ons selven geerne gedaen hebben met onse segelen, geschiet in het iaer dusent vierhondert ende negen ende tnegentich des donderdaechs naer Pontiani.

Ao. 1499. Dynxdags nae Pontiani.

De raeden oudt ende nieu hebben beliest en consenteren, dat men Hendrick van Gent vuytreycken sal alsulcke 400 rynsguldens als syne supplicatie, die ons Gen. heer van Utr. den drien Staten van Utrecht heeft doen presenteren, inhoudende soo veer die andere Staten daer in believeen, ruerende van synen trouwen dienst aen den Staten *voors.* bewesen, daerover syn huysingen tot Jutphaes gebrant syn.

STAAT DER BEVOLKING
EN DERZELVER GODSDIENSTIGE GEZINDHEDEN VAN DE GEMEENTE
UTRECHT, OP DEN 1 JANUARIJ 1844.

BENAMING DER STAD EN BUITENWIJKEN, GEZAMENLIJK ÉÈNE GE- MENTE UITMAKENDE.	Godsdienstige Gezindheden.										Bevolking in elke Gemeente afzonder- lijk.	AANMERKINGEN.
	Gereformeerden.	Rooms- Catholijken.	Oud-Roomschen.	Luthersche Evangelischen.	Doopsgezinden.	Remonstranten.	Hoogduitsche Israëlitcn.	Portug. Israëlitcn.	Tot geene der voor- meldegezindheden behoorde.			
Utrecht.....	23878	14050	602	1192	136	56	664	5	61	57694	Het getal Leden der Waal- sche Gemeente, is gebracht onder die der Gereformeer- den.	
Absteede, of wijk I.....	721	4645	26	52	9	8	1	«	«	2460		
Tolsteeg, of wijk K.....	681	4654	«	25	40	2	1	«	«	2551		
Catharijne, of wijk L..	788	4225	1	«	1	«	«	«	«	2015		
Lauwenrecht, of wijk M.	1676	2259	527	117	17	7	15	«	«	4418		
Totaal.....	27744	17789	956	1584	175	75	681	5	61	48866		

Sommier Rapport van 't gene die Heeren, Jonckheer Johan van Duvenvoirde, Domdeecken, Mr. Floris Heermale, Thesaurier t'Oude Munster, Joncheer Nielaes van Zuylen, Heer tot Zevender Scholtes, Peter Ruysch, Burgemeyster, Roetart van Lanscroon, Schepen van de Stadt Utrecht, Mr. Pauwels Buys ende Mr. Floris Thin, Advocaet van den Staten van Utrecht, gebesoigneert hebben, in de Commissie van den voorsz. Staten op hem luyden gedepecheert den vyfden dach Decembris anno LXXXV stilo veteri, ende dat om te voltrecken die handelinghe met de Co. Ma^t. van Engelant, in Engelant begost ende gesloten.

Ende mede om t'ontfangen den Heere Grave van Leicester van wegen hare Ma^t. voor Gouverneur in dese landen gesonden, ende met deselve voorts te handelen, op 't gene Syne Excell. d'selve landen aendienien of voordragen, ende tot dienste ende welcaren van deselve strecken soude.

Om den gront deser saecke te weten, is te verstaen, dat die Generale Staten by hare brieven van den xii^{en} Novembris 1585 stilo novo die Generale Staten overgesonden hebben, copie van eene missive van den Gedeputeerden van de Generale Staten in Engelant gebleven, gedateert den eersten Novembris stilo novo daer by sy schryven, dat die van den Raide van hare Ma^t. op hem luyden hadden versocht, dat sy souden willen vervougen, dat die Generale Staten, jegens den xv^{en} derselver maent, dat Zyne Excell. meende in Zeelant te syn, eenige gequalificeerde persoonen in competenten getale aldaer tot Middelburch souden willen seynden, versien met goede volmacht, om met Syne Excell. te adviseeren ende te sluyten, 't gunt tot behoudinge van de landen nodich soude wesen, sonder rapport te moeten doen, als 't welck veeltyts occasie ende goede middelen doet verliesen, ende veel inconvenienten, die naemaels irrepairabel syn, causeert, dat daeromme hare Ma^t. ende die voorsz. Heeren van den Raide begeerden ende verstonden in 't selve alsoe versien te moeten syn als voorsz. is, dat sy, te weeten de Generale Staten voorts goetvinden, uyt redenen in de voorsz. missive van den Gedeputeerden in Engelant verhaelt, dat de provincien

Utr. voorheen en thans, I Dl. I St. 44

soe haest mogelyck wesen soude, eenige Gedeputeerden van aensiene in competenten getale, ende onder andere mede die gene, die in Engelant geweest waeren, souden schicken in den Hage, gelast ende geauthoriseert, omme alle pointen van den tractate te mogen afhandelen, ende van wegen de geunieerde provincien te doen voltrecken, zoe aengaende de regieringe als contributie ende vorder te resolveeren, op al 't gene Syne Exell. soude moegen proponeeren het beleyt der saecke als in den tractate aengaende.

Oock mede om Syn Exell., als van hare Ma^t. herwaerts over ten versoucke van de provincien geschickt synde, ende sulcx hare Ma^t. persoon alhier representeerende in alle saecken den chrychshandel ende 't gene daarvan dependeert, betreffende, te defereren, die overste macht ende autoriteyt, ende den provincien, steden ende leden, met den Gouverneurs ende Regierders van dien, te verbinden ende assubveteren tot volcomen gehoorsaemheyt ende executie van 't gene by Syne Exell. ende by den Raide, by Syne Exell. te ordineeren, volgende den tractate geordineert, bevolen ende gestatueert sal worden, op dat die behoorlycke autoriteyt in den geunieerden provincien over lange, godt betert, cesseerende, ende daer alle personen, van wat staet ofte standt die mogen syn, zoe lange naer gehaeckt hebben, eens gerestaureert ende weder ingevoert mochte worden, ende voorts op alle andere voorvalende saecken het welvaeren van de landen betreffende.

Om op welke missiven te resolveeren, die Staten van den lande van Utrecht, jegens den vyftiden van de maent van November nae d'oude stile beschreven syn geweest, ende te samen gedelibereert hebbende, op de macht hierboven geroert, hebben geresolveert, dat men dienvolgende seekere personagie van qualité deputeeren soude, die Syne Exell. nefens de Gedeputeerde van de andere provincien bewillecomen souden, die voirts geauthoriseert, ende volle macht hebben souden, om hem te vinden in den Haege, omme met d'aenwesende van de geunieerde provincien te communicereen, delibereren ende resolveeren op de voorsz. pointen ende een yeder van dien.

Ende nopende 't point van de regieringe, dat sy haer desaengaende souden reguleeren, achtervolgende d'instructie daer op geconcipteert, ende genouchsaem gearresteert, ende op de vorder articulen, begrepen in den tractate van Engelant, die regieringe ende macht van den Gouverneur Generael ende Raeden van Staten concerneerende.

Ende soe veel 't point van de contributie belangt, dat sy

haer souden reguleeren, achtervolgende die consenten daerop gedragen, ende de Gedeputeerden in Engelandt medegegeven.

Dat sy voorts op alle voorvallende saecken, die geen vertreck souden mogen lyden, delibereren, adviseren ende resolveeren souden mogen, zoe als zyluyden tot dienste, nut ende prouffyt van de landen souden bevinden te behooren, midts dat sy van saecken van groter gewichte, ende die vertreck mochten lyden, rapport nemen souden.

Ende syn ten eynde voorsz. gecommiteert, den Edelen Erentfesten, Hoochgeleerden seer Voorsieninghen Heeren Joncheere Johan van Duvendoerde, Domdecken, Mr. Floris Heermale, Thesaurier tot Oude Munster, Nicolaes van Suylen van Draeckenburch, Heer van de Sevender ende Scholtes, Peter Ruysch, Borgermeester, Roetart van Lantscroon, Schepen der Stadt Utrecht, Mr. Pauwels Buys ende Mr. Floris Thin, Advocaat van den Staten van Utrecht, naer breder inhoud van de Commissie hier van synde etc.

Item alsoe die Staten haer verlaten vonden, van die van Hollant, die nyet en presteerden over desen quartier de vyftich duysent gulden ter maent belooft, daerover ons lant in groot verloop gecomen was, ende dat oock des lants saecken, hoe langer hoe meerder in confusie liepen, by gebreck van een Hooft ofte Gouverneur Generael, hebben de Staten die men binnen Utrecht heeft connen becomen op den vi^{en} ende vii^{en} December haer luyden voorsz. Gedeputeerden belast, die van Hollant met ernste de seekere gelegentheyte van desen quartier te remonstreren ende te versoucken, dat sy d'selve souden willen met merckelycke quantiteyt van vivres, ammuniions ende sonderlinge van penningen assisteren, ende by faulte van dien, dat sy te samen souden delibereren, oft geraden soude syn, alle gelegentheyte die Vroetschappen van de grote steden van Hollant te remonstreren als by de voorsz. Commissie, ende van gelycken, oft geraden souden wesen, eenige aen de Coninginne van Engelandt te schicken, om te doen vorderen die compste van den Grave van Leycester als breder by de Commissie etc.

Met welke voorsz. Commissie de Gedeputeerden voorn. den viii^{en} December xv^o lxxxv stilo veteri gereyst syn uyt Utrecht, ende syn den ix^{en} des avonts gecomen in den Haege.

Den x^{en} hebben haer Commissie gecommuniceert met de Heere Heermale, die daer was, ende goetgevonden nyet te compareren voor des anderen daeges, ende dat men middelre tyt sich op alle gelegentheyte soude informeceren.

Ende hebben bevonden, dat noch nyemant van d'ander provincien gecomen was, ende dat die van Hollant noch nyet al vergadert waeren.

Hebben oock tydinge gehadt van de compste van den Grave van Leycester, sulcx wy met drie brieven dien dage aen onse Meesters geschreven hebben, ende sonderlinge, dat die van Hollant gemeynt waeren, die Engelsche peerden naer Sticht te schicken, ten eynde daertegens versien mocht worden.

Den xi^{en} syn de Gedeputeerden voornt. uytgesondert die Heere van de Sevender ende Buys, die noch nyet aengecomen waeren, in de Staeten gecompareert ende hebben geleverd hare brieven van credentie van den vii^{en} Decembris, ende hebben verclaert, gelast te syn op den poincten van de beschryvinge, ende dat sy bereyt waeren neffens d'andere provincien, haren last te openen, gelyck sy het disposityff derselver openbaerlick oplasen.

Ten selven dage hebben in den Staten Generael aengedient, die vreese, die wy hadden, dat men die Engelsche peerden, in onsen quartier soude willen senden, ongemonstert, ende daer toe geallegeert die laste, die wy hadden, 't welck goetgevonden is, den Staeten van Hollandt aen te dienen, gelyck wy met den cancelier van den lande van Geldre gedaen hebben, dan hebben geen uytdragende antwoord ontfangen.

Ten selven dage verstonden die compste van den Heere van Noortwyck ende Buys op Delfshaven, ende hebben die Heeren Staeten van Hollant ons gecommuniceert copie van haer luyder brief, by dewelcke wy verstonden anders tot die peerden voorsien te syn, te weten, dat die in den Haeghe ende daeromtrent geaccommodeert soude worden, alleenl. van logysen, waervan wy terstont Myn Heeren Staten by onse missive van den xi^{en} ende xii^{en} neffens copie van de missive van Heer van Noortwyck ende Buys geadverteert hebben.

Insgelycx de vorder tydinge, die wy hadden van de Grave van Leycester.

Item van de clachten, by die van Hollant gedaen, van dat hare schepen aen de Vaert opgehouden waeren, ende verhindert, volgende der Generaale Staten resolutie den Ryn op te vaeren.

Item gelycke clachten, van dat men 't Utrecht 't geheele recht van den convoyen wilde doen betaelen. Van alle 't welck de Generale Staten aen onsen Staten oock geschreven hebben by haer brieven van den xxi^{en} Decembris *stilo novo*.

Ten selven dage, te weten den xi^{en} syn Leoninus, Barneveldt ende Thin gecommitteert, om met Maurits te reeckenen.

't Welck met den Thesaurier begonst is den xii^{en}. Eodem die tydinge gecomen van Graeff Maurits nopende d'aencompste van Leycester, daarvan wy onse Staten geadverteert hebben.

Den xiii^{en} Decembris met oversendinge van copie van de missive.

Ten selven dage hebben Buys ende Heere van Noortwyck haer rapport gedaen, bestaende principalick in de neersticheyt by hem luyden gedaen, om te vorderen de compste van den Graeff van Leycester, ende van de peerden van hare Ma^t. tot dienste van de Landen gedestineert, ende hebben voorts geleverd brieven van hare Ma^t., in haer luyder faueur geschreven *etc.*

Hebben noch geseyt, dat hare Ma^t. geadverteert was, dat den vyant van meeninge was, Utrecht te beleggen, dat voorts hare Ma^t. in 't afscheyden hem luyden seer gerecommandeert hadden, den persoon van den Grave van Leycester; ende dat hy geëgeert, respecteert ende ontfangen soude worden, als syn qualiteyt meriteerde, ende dat hem daertoe gegeven soude worden sulcken autoriteyt als 't behoorde, ofte dat anders hare Ma^t. geoorsaect soude wesen, dese landen te verlaten, daertoe verscheyden vyanden hadden getracht.

Heeft Buys ten selven daege van gelycken ons luyden verclaert, die affectie, die hare Ma^t. ende Syné Exell. hadden, om dese landen te verlossen, ende particulierlyk tot de provincie van Utrecht, gelyck die Heeren hebben moegen sien uyt de missive van haere Ma^t., by ons overgesonden.

Ten selven daege des nanoens syn brieven gecomen uyt Zeelant, inhoudende de compste van den Grave van Leycester aldaer, die wy terstont oock aen den Staeten overgeschickt hebben.

Den xiiii^{en} hebben geproponereert, 't gene die Gedeputeerde belast was, nopende den Grave van Moers, te doen comen in den Haege, om Syn Exell. te bewillecomen ende de advis versocht aen de Gesanten van syne G.

Ten selven dage hebben die van den lande van Geldre geproponereert van de hondert last coorns, daer van wy terstont by onse missive de Heeren Staten geadverteert hebben, mitsgaders van den propoosten desen aengaende in den Staten van Hollandt gevallen.

Den xv^{en} Corsdach, ende nyet gedaen.

Den xvi^{en} hebben die Gedeputeerden rapport gedaen van 't gene gebesoigneert was, met de Gesanten van den Grave van Moers, gelyck d'acte, den Staten gesonden, sulcx mede-

brengh, wesende in effect, dat het noch nyet gelegen noch geraden was, dat syne G. comen soude, ende dat sy selve gesonden waeren, omme d'excuse te doen.

Tot den xxii^{en} Decembris toe is nyet besonders gedaen, in de saecken van Engelant.

Dan hebben ten selven dage ontfangen brieven van de Staeten van Utrecht, inhoudende de sobere gelegenheyt van onsen quartiere ende merckelick de inlegeringe van de ruyter ende soldaten, 't verlies van 't huys te Heumen, 't pericule van 's Herenberge, van Bommel, van Deventer, ende van den apparat van den vyant, om in Veluwe te comen *etc.* d'welcke wy terstont de Generale Staten, ende daernaë die Staten van Hollant geremonstreert hebben, dan hebben sonderlinge geen vertroostinge gecregen, als wy by onse brieven van den xxiii^{en} ende xxv^{en} den Staten aengeschreven hebben.

Dan den xxiiii^{en} Decembris hebben die van Hollant geacordeert, noch veerthiendalff duysent gulden t'Utrecht te senden, vermogens d'acte daarvan synde, van date den vyffden January 1586 gesz. ende by ons overgeschickt by onse brieven van den xxvi^{en}, daerby wy oock geschreven hebben van de vyftich last roggen tot Arnhem te senden, *etc.*

Den xxvii^{en} December is Syne Exell. des nanoens ingecomen, ende besonden met Haersholte, Caron ende Buys, om te weten, wanneer het Syne Exell. gelegen soude wesen, dat die Staten Syne Exell. souden salueeren, ende heeft tyt bescheyden des anderen daeges 's morgens ten ix^{en} ofte x ueren.

Den xxviii^{en} is Syne Exell. by de Generale Staeten deur monde van den Heere Cancelier van den Lande van Gelre bewillecomt volgende 't geschrifte daarvan overgesonden, ende heeft Syne Exell. den Staeten doen bedancken deur monde van Clercy sulcx als *apud acta.*

Den xxix^{en} Decembris syn gecommen brieven van de Ma^t. van Engelant, van den lesten Novembris, inhoudende, dat haere Ma^t. oversendt den Grave van Leicester, sulcx als by de brieven.

Ten selven dage des nanoens, is de Ambassadeur Davison gecompareert, ende heeft in 't lange verhaelt de goede gegentheyt ende affectie van hare Ma^t. tot dese landen bethoont, soe deur het afsenden van haren volcke, als principalick van Syne Excell., insgelycx d'affectie van Syne Excell. bethoont in t overcomen op sulcke tyden *etc.*, ende dat hy bereyt was hem tot het redresseeren van onse verlopene saecken te emploieeren, soe die geen langer uytstel mochten lyden, ende versocht te weten, hoe die Heeren Staeten hem

daerinne wilden gebruycken, op wat voet ende op wat middelen. Heeft voorts in 't particulier gerecommandeert in cracht van brieven van hare Mat. by hem ontfangen, den Heere Graeve van Leycester etc. als *in textu*.

Ten selven dage hebben de provintien ordentlick, elcx hare opinie geseyt op t geproponeerde van de Ambassadeur, ende soe d'opinion nyet al accordeerden, syn eenige gecommiteert, om die te vereenigen, ende te vervatten by geschrifte, dan is goetgevonden eerst te versoucken lecture van de Commissie, die Syne Exell. hadde van hare Ma^t.

Ende dien volgende syn Leoninus ende Buys gecommiteert, om den Ambassadeur lecture van de voorsz. Commissie af te eysschen, ten eynde die provincien heur resolutie op 't geproponeerde naerder ende conformer die meeninge van haere Ma^t. souden moegen besluyten.

Den xxx^{en} Decembris heeft Menyn geleverd de stucken van den Engelschen handel, syn de Gedeputeerden bedanckt, ende is hen beloofd, dat sy tot een gedachtenisse van hare nacomelingen souden worden vereert, ende ten desen eynde syn brieven gedepecheert, die alhier geexhibeert worden, geteekent, etc. Menyn is vereert extraordinarie met de somme van driehondert guldens.

De Gesanten hebben de provincien bedanckt.

Syn hiernaec weder d'opinion geresumeert op de autoriteyt, die men Syne Exell. geven soude, ende deselve aengeteykent sulcx den text medebrengt.

Ten selven daege hebben de Heeren Leoninus ende Buys gedaen rapport van de lecture van de Commissie van hare Ma^t. op Syn Exell. als *in textu*.

Ten selven daege is gecompareert de Heer van Si ende heeft gepresenteert brieven van haere Ma^t. van den eersten Octobris lestleden, nopende syn gouvernement etc. get.

Op den lesten Decembris syn d'opinion, nopende d'authoriteyt van Syne Exell. verëenicht, uytgesondert die van Vrieslandt.

D'acte staet *in textu*.

Ende lecture gedaen in de Generaele Staten van de Commissie van Syne Exell.

Item is naederhant weder geresumeert 't point van de Domainen, ende by die van Utrecht verclaert, dat zy verstaen, dat die binnen lants geadministreert, ende die reeckeninge daer gedaen soude worden volgende de satisfactie.

Ten selven dage nae de noen is gedelibereert op het point van de contributien, Syne Exell. in handen te stollen ende syne opinion verclaert als in den text.

Ende soe die van Vrieslandt geheel singulier, in haer opinie waeren, syn vervangen ende overstemt volgende 'tix^e arle van de Naerder Unie.

Den eersten January *stilo veteri* syn de Staeten staetsgewyse gegaen by Syne Exell. ende hebben deselve gedefereert deur monde van den Heere Cancelier van den lande van Geldre, het Gouvernement ende Capitainschap Generael over alle de geunieerde provincien, volgende de resolutie, schriftelick daer op genomen, met beloften van te furneeren die middelen totter oorloge van node, volgende d'acte oock daerop beraempt.

Den ii^{en} January hebben die van Hollant verclaeringe gedaen op t stuck van de contributie, *ut in textu*.

Insgelycx die van Zeelant ende Utrecht.

Is voorts dispute gevallen op de acte van contributie, daerinne die van Hollant singulier bleven, ende haer acte van consent apart ende op hem selven willen exhibeeren *ut latius in textu*.

Den xiii^{en} heeft de voorsz. questie op de contributie gecontinueert *prout in textu*.

Des nanoens is geresolveert op de petitie van den Ceurvorst van Coolen, *ut in textu*.

Den xiiii^{en} is gearresteert d'acte van contributie Syne Exell. in handen te stellen *prout in textu*, ende is by de Here Menyn, Vosbergen ende Aerntsuma geleverd, in handen van d'Ambassadeur Davison.

Die van Vrieslant hebben apart geleverd seekere acte nopende de delatie van 't gouvernement *prout ut textu*.

Ten selven dage hebben de Gedeputeerden van Utrecht de Generaele Staeten aengedient, de moetwillicheyd van de ruyters in t Sticht leggende, die desen aengaende geloofd hebben te schryven brieven aen Syn Exell.

Gelycke brieven hebben oock geloofd te schryven de Staten Generael.

Ten selven daege hebben die Gedeputeerden van Utrecht verclaert t'accepteeren de presentalie, by die van Hollant gedaen, nopende die submissie van 't point van de contributie ende hebben 't selve verbleven aen Syne Exell. *prout ut textu*.

Is oock ten selven daege gearresteert het compromis tuschen die van Hollant ende Zeelant.

Den v^{en} *stilo veteri* ende xv^{en} *stilo novo* is de Ambassadeur Davison, in handen gestelt d'acte van contributie.

Ende die van Vrieslandt hebben dies aengaende oock een particulier acte geleverd *prout ut textu*.

Ten selven dage is rapport gedaen van die handelinge met Maurits.

Is noch rapport gedaen van t gebesoigneerde op de instructie van den Raide van State.

Den xvi^{en} off vi^{en} is in deliberatie geleyt het getal ende nominatie van den Raide van Staten, neffens Syne Exell. te committeeren ende geresolveert, dat men Syne Exell. eerst d'instructie soude communiceeren, om te weeten, met wat getal hy soude gedient syn ende of hy een collegie van wilde hebben ofte nyet *ut latius in textu.*

Den xvii^{en} of vii^{en} January heeft Syne Exell. deur Gilpyn doen versoucken, alsoe hy die geschriften hem geleverd doorsien hadde, die Staten drie ofte vier uyt den haeren souden willen deputeeren, om met Syne Exell. op t voorsz. geschrift te communiceeren, ende syn dienvolgende vuyt elcke provincie een gecommitteert.

Volgende welcke de voorsz. Gedeputeerde, ende onder deselve Thin van wegen die van Utrecht by Syne Exell. des nanoens gegaen syn, ende syn aldaer gevallen, de communicatien vervat in t verbael daarvan gemaect ende geteyckent M. daarvan den Generale Staten ten selven daege mondeling rapport gedaen es.

Ten selven daege hebben die van Brabant by requeste versocht, dat die Edelen ende overgebleven Steden van Brabant soude worden gehouden in de Unie ende sulcx mede plaets ende stem mogen hebben in de Generale Staeten ende Raide van Staten, ende es geseyt, dat men op haer versouck letten soude.

Den xviii^{en} ofte viii^{en} January is getracteert, om te committeeren op de monsteringe van de Engelsche Ruyter, ende is geseyt, dat men volgende den tractate eenige committeeren soude.

Noch syn brieven gecomen van de Gecommitteerde lantraeden aen d'oestysde der Mase, nopende den schulden etc. *ut in textu.*

Is voorts gelesen t verbael van den xvii^{en} ende dien volgende begonst te besoigneren op de redresse van de acte van de delatie ende contributie.

Des nanoens syn die articulen van de delatie ende contributie gelesen, soe die gedresseert waeren ende voorts gearresteert.

Is gecompareert Guilpyn, Secretaris van Syne Exell. hem beclagende van de verlegsaemheyte van de Staten breder als in den texte.

Is voorts gelesen ende goetgevonden de instructie gemaect op den Raide neffens Zyn Exell.

Den ix^{en} ofte xix^{en} is gearresteert de forme van den eedt van Syne Excell voor te dragen.

Ten selven dage syn die voorgén. Gedeputeerden geweest by Syne Excell. ende hebben deselve gecommuniceert die articulen van de delatie van t gouvernement ende contributie soe die gedresseert waeren, ende naer veel woorden ten beyde syden gevallen, heeft Syne Excell. verclaert t gouvernement t'accepteeren, sulcx als breder by den verbale dien aengaende gehouden.

Ende syn volgende t voorsz. verbael by de Generale Staten gecommiteert, om met die gecommiteerde, van Syne Excell. te besoeigneeren op de vordere swaericheyden der voorgén. Heeren.

Den x^{en} ofte xx^{en} January is die revue van de Engelsche ruyteren gedaen ende worden getelt vi^c xc hoofden, daer onder waeren ongewapende i^c xxxviii ende geringe peerden ontrent xxx.

Ten selven daege hebben die Gecommitteerden van de Generale Staten gebesoeigneert mette Gecommitteerde van Syne Excell.

Ende is van t selve besoeigne des nanoens rapport gedaen in der vougen gestelt is by geschrifte.

Het rapport gehoort ende in deliberatie geleyt t getal van de personen van den Raide, ende of die provincien van de nominatie van de personen souden begeren te wycken, emmers voor d'een helft by Syne Excell. versocht es bevonden, dat de Gedeputeerden van de provincien nyet gelast waeren, ende voorts als in den texte.

Op den xxi^{en} gehoort t rapport van t gene die voornoen gebesoeigneert was met die van den Raide ofte Gecommitteerde van Syne Excell. volgens t gene daer van by geschrifte gestelt is, hebben die van Hollant verclaert dat voor al verclaert synde, hoe veel personen vuyt die respective provincien in den Raide van State neffens Syne Excell. soude wesen, dat zy verstonden dat men Syne Excell. coviunctum soude geven contentement, indien d'ander sulcx nyet wilde doen dat syt dan alleen van haer der syden doen souden als breder in den texte.

Die van Zeelant vonden goet conivinctum contentement te geven, indien nyet, dat sy van haerder syde oeck contentement souden geven.

Utrecht ende Vrieslandt ad idem.

Die van den Lande van Geldre conformeren haer genouch met d'andere als breder in den texte, mits oeck dat in t getal op haer qualiteyt ende situatie regard genomen soude worden.

Daer naer is geadviseert op t getal van de Raiden ende goetgevonden by de meeste stemmen, volgende de verclaringe van Syn Exell., datter maer thien Raiden wt de provincien soude wesen, daer onder die van Gelderlant twee, Vlaenderen een, Hollant drie, Zeelant twee, Utrecht ende Vrieslant elcx een soude hebben, als breder in den texte van de acten.

Des nanoens alsoe eenige provincien nyet te vreden waeren met t getal van Raiden hun toegeleyt, is in deliberatie geleyt off overstemminge in dat point plaets hadde, ende is by de meeste stemmen verstaen, jae, ut in textu, mits dat die sich beswaert vonden soude moegen Syne Exell. suppliceren, die d'andere provincien gehoort, daerop soude disponeren, mits dat de Gecommitteerde Raiden middelre tyt souden besoigneeren.

Den xxii^{en} January stilo novo is Thin ontboden geweest by den Heere Davison, ende versocht, dat hy de Generaele Staeten soude willen aendienē, dat sy yemanden vuyt haer collegie soude willen aen hem schicken, hy was van meninge hem luyden eenige saecken aen te dienen, streckende tot vorderinge van de gemeene saecke.

Volgende welcke die Gedeputeerde des nanoens daer geweest syn, ende heeft hen voorgehouden, dat aengesien de saecken scheenen te loopen in vertreck mits dat de Gedeputeerden hadden begeert rapport te nemen op t point van de nominatie, dat hy goet vindt dat men Syne Exell. cenige byvougē soudē vuyt die vergaderinge van de Generaele Staeten, die Syn Exell^a. soudē moegen bystaen als Raiden in alle voorvallende saecken ter tyt toe den Raidt van State soude wesen ingestelt, seggende t selve te dienen, om te weeren alle vreemde suggestien die Syne Excellentie gedaen worden by eenige quaetwillige, die de saecke liever verachtert dan gevordert saege, begeerde oeck dat men Syne Exell. soude willen goede verseeckertheyt doen van de middelen ende maentlycke quote ende voorts als in d'acte ende verhaele van den voorsz. daege.

Die van den lande van Gelre resolveren op t aengeven, consentereen in t selve.

Vlaenderen, dat men eenige committeeren sal absolutelick met Syne Exell. aff te handelen, sonder vorder rapport, off dat by provisie den Ouden Raidt van State soude worden geauthoriseert, omme met Syne Exell. te besoigneren.

Hollant persisteert by de opinie den xxi^{en} gegeven van Syne Exell. te geven contentement, ende breder als in den text van de acte, ende dat den Raidt sal worden gestelt, vuyt de respective provincien tot genougen van Syne Exell.

Zeelant ut in textu.

Utrecht uts dan te letten, dat t gene geteykent staet op die van Utrecht geweest is, d'opinie van die van Hollant, soe die van Utrecht verclaerden, dat men enige vuyt de Generaele Staten Syne Excell. by vougen soude.

Den xxiii^{en} is Thin met d'andere Gedeputeerden vertrocken naer Leyden, ende gebesoigneert als in t verbael van den selven daege.

Den xxiiii^{en} is Aertssens naer Leyden gesonden, om te dressereren de Commissie, is voorts gebesoigneert, als in den verbaele van den selven dage.

Den xxv^{en} ende xxvi^{en} is gebesoigneert als in den verbaele.

Ende was meermalen in deliberatie geleyt, off men de Generaele Staeten soude tot Leyden beschryven, om voorts aff te doen, dan worden nyet goetgevonden, om alle empesschement te schuwen, gelyck de Generaele Staeten op t scriven van den Cancelier van Geldre den xxvi^{en} January post prandium oeck geresolveert hebben.

Is oeck te letten, dat by syn Raiden twee projecten gemaect waren, ende dat die by den Ambassadeur ende twee Raetsheren gevisiteert syn geweest ende eyntelicken geaprobeert, ende weder geresumeert, d'acten van de delatie van t Gouvernement, ende van de middelen, d'welcke oeck weder geplicieert worden, ten eynde Syne Exell. met de laste daer op staende nyet gemoyet soude syn.

Waervan rapport gedaen synde aen Syne Exell., heeft dselve goetgevonden, ende is alsoe de Commissie op Maenendach den xxvi^{en} des avonts geteykent.

Den xxvii^{en} des morgens hebben de Gedeputeerden van Utrecht oorloff genomen van den Heere Davison ende hem bedanckt van de groote eere ende dienste, die hy dese landen gedaen hadde, in t vervolgen ende vorderen van dese saecke ende die particulier faveur, die haere Ma^t. die landen van Utrecht gethoont hadde, by haere particuliere brieven van den eersten Decembris, ende van de sorge, die sy voor 't welvaeren van deselve was draegende; ende versocht, dat hy die stadt steden ende landen van Utrecht wilde houden in favorable recommendatie, ende haer oeck aen hare Ma^t. sulcx recommendeeren, die sy oeck dachten by haere brieven te bedancken hebben oeck de Ordinaris Gedeputeerden, ten selven daege oorloff genomen aen Syne Exell. daermede Horscholst jegenwoordich was, die des avonts op de teyckeninge, ende nu op t oorloff nemen met den Here Cancelier seer in-

sisterden, ten eynde die van den lande van Gelre noch een in den Raïdt soude moegen hebben, als wesende een forstendom, daer op Syne Exell. antwoorden met veele propoosten, die hy ten laetsten besloot seggende, dat hy in tyden ende wylen daer op letten soude, dan nu daerinne nyet te connen disponeren, ende dat overmits Thin van wegen die van Utrecht, ende die van Hollant ende Zeelant, insgelycx sustineerden in sulcken gevalle noch een te willen hebben.

Ten selven daege waeren gecomen tot Leyden de Heren Domdeecken Heermaele, Ruysch ende Lanscroon, vermits Thin hadde tydinge gecregen van de cranckte van syn huysfrouwe, ende dat sy weder aen de beter hant was.

Ten selven daege syn weder naer den Haege gereyst ende is des avonts t rapport mondelinge gedaen.

Den xxviii^{en} is t rapport schriftelick geleverd, als by t selve insgelycx is geleverd, de minute van de Commissie met laste dat men daervan nyemanden copie soude geven sonder ander ordonnantie.

Den xxix^{en} nanoen is d instructie op den Raïdt gelesen ende goetgevonden.

Den xxx^{en} is geresolveert op de solemniteyten van den eedt te doen ende Graeff Maurits versocht dselve te willen of comen nemen.

Om t woort te doen is versocht de Cancelier, ende vermits syn weygeringe Mennyn, die het aengenomen heeft, is geresolveert, dat den eedt sal worden gedaen in Duytsch ende Latyn.

Syn voorts de eeden gecollationeert.

Den xxxi^{en} syn alle die stucken Syn Exell. te handen gestelt door den Gedeputeerden met presentatie van deselve van nyeus te doen collationeren, ende heeft Syne Exell. soe wel de minuten als de principaële behouden, om door die van synen Raide te doen visiteren.

Des Naenoens de Here Leoninus heeft weder enige swaricheyt aengedient by Syne Exell. bevonden, in de acte van Commissie ende andere ende sy gecommiteert d'eerste Gedeputeerden, om met die van den Raide van Syne Exell. hierop te communiceren *etc.* als in den text.

Den xxii^{en} ende i^{en} February stilo novo, is nyet gedaen.

Den xxiii^{en} ende ii^{en} February syn de swaricheyden by ofte van wegen Syn Exell. gemoveert geresolveert, ende die oude gedeputeerden gecommiteert, die stucken met die van den Raide van Syn Exell. derde mael te collationeeren, ende dat gedaen synde heeft Syne Exell. alle d'acten geteykent *ut in textu.*

Op den xxvii^{en} January ende vi^{en} Febr. is gearresteert t placæt op t Gouvernement Generael geconcipteert ende geordonneert t selve te drucken.

Item syn geordonneert brieven aen alle Gouverneurs ten eynde sy Syn Exell. als Gouverneur ende Cappitein Generael kennen ende gehoorsamen.

Item syn mede gearresteert brieven aen den Raiden van Staten daerby sy bedanckt worden van haer regieringe ende gelast haer die nyet meer te bemoyen mer allen saecken te renvoyeeren aen Syne Exell. ut latius in textu, ende dat sy oock leveren souden haer staet.

Den xxviii^{en} January ende vii^{en} February heeft Syne Exell. ontboden de Staten Generael op t hoff te comen, ende daer synde heeft Syne Exell. door Davison versocht tot de costen van den oorloghe boven de geconsenteerde contributien de vyftich guldens op t hondert wit souts, twee stuyvers op yder tonne biers ende twaelf stuyvers op yder tonne sepe.

Item verclaeringe van de lasten op de convoyen staende.

Item effectuele traditie van de middelen Syne Exell. be- loeft, in handen te stellen tot vervallinge van de maentlycke quote.

Item dat die van Hollant, Zeelant ende Vrieslant souden willen oprusten vier ende twyntich schepen van oorloge tot defencie van de rivieren als breder apud acta ende by de propositie.

Den xxx^{en} January ende viii^{en} February hebben die van Hollant in plaetse van alse zout seepe by Syne Exell. versocht, geproponeert, seeckere andere middelen op de laeckenen, sulcx t selve by geschrifte is overgelevert, ende is des naenoens daer op weder geadviseert ende voorall goetgevonden, dat men t selve soude communicateeren met den Here Davison.

Is noch gebesoigneert op de Instructie van den Raide.

Den xxx^{en} is d'instructie op de Raiden gearresteert.

Item is oock verclaeringe gedaen op de oude schulden van de Lantraiden, sulcx d'acte daer van synde medebrengh.

(Naar een oorspronkelijk duplicaat, berustende in 't Archief der Oud-Roomsche cleresie).

JUSTINUS VAN NASSAU (1) en EMERENTIA SONOY.

Nemo ex omnibus oratoribus nostris Justinum (Nassavium) memoravit etc., zegt Prof. Peerlkamp (2); dat dan wel zoo zijn zal. Ik ben niet in de gelegenheid, om die orationes na te gaan. Maar, nu juist eene eeuw geleden, in 1744, berigte van Goor (3), dat Justinus, onwettige zoon van Prins Willem I., in 1559, uit Eva Elinx, namaals getrouwd met A. Arondeaux, Secretaris van Hulst, geboren werd, in 1597 in 't huwelijk trad met Anna van Merode, wed. van den Engelschen Overste Morgan, bij welke hij onderscheidene dochters verwekte, dat hij op den 26 Jan. 1631 overleed, en met zijne gade in de Hooglandsche of S. Pancras-kerk te Leijden begraven ligge, onder een' zerksteen, waarop beide zijn uitgebeiteld. Het gebeurde kleine

(1) Ik heb bij herhaling gesproken van den leermeester van Justinus, van Remb. Horraeus (zie dit Tijdschrift, Series II. Deel I. p. 62), zonder mij te hebben herinnerd, over dien Horraeus, eens met den Heer Prof. de Wal, nadat deszelfs oratie de *clavis IC^{ta}. Frisiae*, was in 't licht verschenen, te zijn in aanraking gekomen. Zijn Hoogtel. had II. p. 120 der Aanteekeningen, raken- de Horraeus, aangehaald Suffr. Petri de *SS. Frisiae*, die XVI. 2. zegt, dat Horraeus aan Nic. Vigelius, in 1576 uit Leijden zou hebben geschreven met eene *methodus juris civilis* bezig te zijn, welke brief met de *Praxis forensis* van Vigelius te Fr. a. M., zou zijn gedrukt geworden. Suffr. Petri bedoelt Vigelii, *Richterbüchlein*, Fr. a. M., 1579, 8°., dat voor mij ligt. De bedoelde brief van Horraeus staat aan 't einde van het boek, en is daar gedagt. Leidae, 9 Maji, 1576. Ten aanzien der maand schijnt zich Petri, die Maart opgeeft, dus te hebben vergist. Horraeus zegt in dezen brief, onder anderen, van zich zelven sprekende: » . . . nunc quoque liberis (!) *Auraici principis praefectus, difficilem, quod tu non ignoras, et molestam sane sustineo provinciam.* . . . » Naar Prof. Peerlkamp, II. p. 4. werd Justinus in 't tweede jaar der Leijdsche academie, geïmmatriculeerd, en volgens den zelven, p. 53 zegt Te Water in zijne oratie van 1790, dat Justinus in 1576 te Leijden studeerde; men mag dus wel vermoeden, dat Horraeus hem op de Academie, vergezelde. Hoe deze er aan komt, om van *liberis* te spreken, weet ik niet te zeggen.

(2) *Oratio de etc. Necessitudine etc.* (ed. in 8°.) p. 53.

(3) Beschrijving van Breda, pag. 36 sq.

twintig jaar daarna, in 1762, dat van Mieris (1), de op dien steen gestelde grafschriften mededeelde, waaruit blijkt, dat Justinus, bij zijn overlijden in 1631, den ouderdom van 72 jaren had bereikt. Daarnevens berigt ons van Mieris, dat Justinus, te Leijden ten Noorden van het Sint Anna-hofje zijne woning hadde. Hoe hiermede te vereenigen is, hetgeen Prof. Peerlkamp (2) uit het *Horoscoop* van Justinus van Nassau, door Jo. Stadius in 1574 gesteld, aanteekent: « Justinus natus 1562 etc., zie ik niet, en zonderling komt mij voor, bij het door van Goor en van Mieris berigte, af te steken, hetgeen men vindt, genoegzaam eene halve eeuw later in Kok's *Woordenboek*, gezegd te zijn: « *het laatste berigt, welk wij, hem (Justinus) betreffende, vermeld vinden, was de verdediging van Breda in 1625. Hij bereikte toen eenen hoogen ouderdom, en zal misschien, sedert het verlies dier stad in stilte zijne dagen geeindigd hebben.*” Wat Justinus huwelijk met Anna van Merode aangaat, bij zijne kennisgeving daarvan aan hare Ho. Mo., viel den eersten December van het gezegde jaar 1597, deze Resolutie: « Compareert de Heere Admiraal Justinus van Nassau, verthoont, dat hy christelyck, met consent van syne Excellentie, myn vrouwe de Princesse ende anderen van den huise van Nassau, voorgenomen heeft eene alliantie aen te gaen mette dochter van den Heere van Merode, weduwe van Colonel Morgan saliger, daertoe den dache van feesten ende solemnisatie des houwelyck beraempt is te geschieden, in Godes naem, van morgen in verthien dagen naestcomende, versoekende oversulex, dat de Heeren Staten, souden gelieven hem die eere te doen van deselve syn feeste met haer E. presentie te cohonesteren ende vereeren; Is geresolverert ende geantwoordt, dat de Heren Staten seer geerne verstaen hebben die voorgaende alliantie, ende daerover hem wenschen mette selve alle geluk ende voorspoet, dat haer E., volgende syn heeren eenighe vuyten heuren sullen deputeren, die ter voorsz. feesten, ten daghe voorsz. van hare E. weggen sullen comparereren.” Opmerkelijk is het, dat hiervan in de Resolutien van dat jaar verder geene de minste melding geschied, daar toch anders bij zoodanige gelegenheden, van de nadere deputatie, van eenige vereering, rapport van den afloop der zake, of wat dies anders zij, pleegt gewag te worden ge-

(1) Beschrijving van Leijden, I. pag. 82.

(2) II.

maakt. Anders is het gelegen met de Staten van Holland. Ook aan deze verzocht Justinus van Nassau, gelijk uit derzelyver Resolutie van den 5 Decemder blijkt, zijn bruiloftsfeest met eene deputatie te willen vereeren, hetwelk hem accorderende, hare Edel. Mog. de vereering hem te doen, daarbij tevens op omtrent 2000 pond begrooten, die daar bij besluit van den 15^{den} Decemder in eene lijfrente van 3000 werd veranderd, waarvan de brief in *forma* ter gezegder plaatse in de Resolutien is geinsereerd. Justinus was toen omtrent 58 jaren oud. Ik vinde niet, dat hierin zijne keus, door eenige staatkundige inzigten is bestemd geworden, gelijk men zou mogen vermoeden, dat vijftien jaren te voren, het geval was, ten aanzien van eene verbindtenis, waarin hij zou treden met Emerentia, eenige dochter van den in de Spaansch-Nederlandsche oorlogen, eene zoo beduidend rol gespeeld hebbenden, Dirk Sonoy. *Prins Willem* schijnt met zoodanig plan niet alleen bekend te zijn geweest, maar hetzelfde gevormd, en deszelfs uitvoering bevorderd en bespoedigd te hebben. Dit een en ander blijkt, dunkt mij, uit den volgenden brief, door *Prins Willem* in deze aanlegenschap aan Sonoy geschreven:

« Ed. Erentfeste L. bysundere.

Achterevolgende tgene lestmael verhaelt is aengaende het houwelyck tusschen onsen sone Justin van Nassou ende uwe dochter, hebben wy hem belastet U te komen besocken, omme dat beyde parthyen heur sien ende spreken moghen, ende ghy ende vrouwe van Sonoye U. L., des te beter, mogen resolveren, na dien ghy hem gesien sult hebben. Is daeromme ons versoeck, om U. L. ons U advys dienaengaende te willen overscryven, op dat men, in geval het alsoo sal goet gevonden worden, voerts daerinne mach procederen. Den Heere Grave van Laval heeft hem syn guydon gemaect, waeromme van node is, dat hy hem corts te gemoet come; want het volck van oorlog begint op die frontieren te comen, twelck wy U. L. wel hebben willen adverteren, om dat ghy niet vreempt en vynt, dat hy niet lange daer en mach bliven.

Hiermede

Ed. Erentf. frome L. bysondere, tot Godt bevolen, gescreven te Vlissingen, den 16 Jul., 1582.

U seer goede vrundt,

Guille de Nassau."

Sonoy antwoordde hierop in dezer voege:

« Doorluchtige hoochgeboren furst ende heer,

Ick gebiede my in alder onderdanicheyt aen Uwe F. G. ende hebbe door Uwen F. G. soen Justinus van Nassau Uwe F. G. missyf van den xvi deses ontfangen, ende als Uwe F. G. goetwillich dienaer op het inhouden derselver missiven sulcx gehandelt, als my onder Reverentie van Uwer F. G. bedunckt in sulcker saken der redenen gelyck te syn, of ick my al (myns affairens halven) sulcker aliancen niet gelyck en can achten. Doch dewyle sulcx meest haerlyuder beyder personen aengaet, als ewich verbont (haer beyder leven geduyrende) betreffende, die van tselve wel eerst nu syn gesproken, is niet onbillyck, dat sulcx in voorder bedencken voor als noch sy gestelt, twelck Uwe F. G. voor myn advys in dese myn prive sake dan sal gelieven in alder onderdanicheyt in 't goede af te nemen, die in alles als over syn onderdanich dienaer heeft te gebieden (1).”

Er kan wel minder onzekerheid bestaan, omtrent de gewaardwordingen, waaronder *Prins Willem* dit antwoord zal hebben gelezen, dan omtrent den invloed, dien hetzelfde mag gehad hebben op de houding tusschen hem en Sonoy, ja, later, tusschen dezen en *Prins Maurits*, die zijnen broeder Justinus, wel schijnt genegen te zijn geweest, en hem op prijs te hebben gesteld.

Deze bijzonderheid was, tot hiertoe, mijns wetens, in de Geschiedenis onbekend, en mij is ook diesaangaande niets naders voorgekomen. Emerentia stierf, naar men weet, ongetrouwd.

J. J. DOBT v. FL.

(1) Eene copie van beide deze brieven van de overbekende hand van Arent van Buchell komt voor in een folio-boekdeel geschiedkundiger bescheiden, geheel door hem geschreven, berustende in 't Archief der Ridder-hofstede *Hardenbroek*, waarover ik, door bemiddeling van den Heer van der Monde, Uitgever van dit Tijdschrift, in 't belang der landsgeschiedenis heb kunnen beschikken, van welke gelegenheid, ik het gebruik door mij gemaakt, hierna bij herhaling zal doen blijken.

STAAT DER GEBORENEN, VOLTROKKEN HUWELIJKEN,
 OVERLEDENEN, enz., in de Steden der Provincie
 UTRECHT, gedurende de maanden April, Mei en Junij,
 1844.

	GEBORENEN.							HUWELIJKEN. ECHTSCHIEDINGEN.	OVERLEDENEN.		
	Getal.		waaronder:								
			Onechte.		Tweel.	Doodgeb.					
M.	V.	M.	V.	M.	V.		M.	V.			
UTRECHT.	208	181	21	13	6	13	9	155	»	147	157
AMERSFOORT.	39	38	5	3	»	4	4	30	»	30	33
RHENEN.	14	13	»	»	»	»	»	5	»	7	10
WIJK BIJ DUURSTEDEN	9	9	»	»	»	1	»	1	»	4	8
MONTFOORT.	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
IJSSELSTEIN.	18	14	1	»	»	»	»	10	»	12	16

De opgave van MONTFOORT, voor het afdrukken niet ingekomen zijnde, zal nader volgen.

DE VIJF AARDEN BOLWERKEN,

OP LAST VAN PRINS WILLEM I., 1577-1579, OM
UTRECHT AANGELEGD, GESCHIEDKUNDIG
BESCHOUWD.

Met Afbeelding.

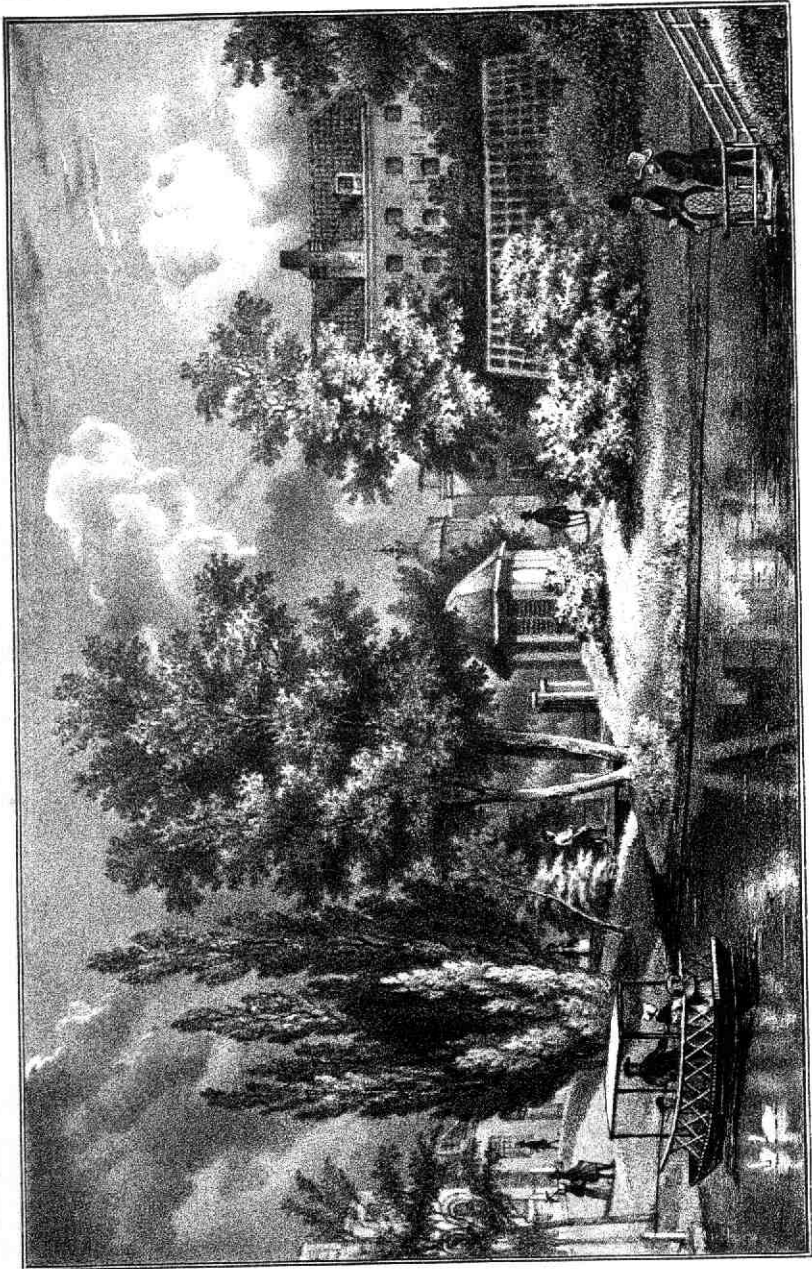
Kort Overzicht van Utrecht, als vesting.

De ommuring der stad Utrecht in den vorm gelijk wij dien nog gekend hebben, dagteekent van het jaar 934, onder het bestuur van Bisschop Balderik van Cleve (1), hoewel van Buchell, Booth, Cortgeen en anderen, en met grond, aan eene vroegere ommuring gelooven (2). Van welke uitgestrektheid de eerste wallen geweest zijn, is niet zeker, doch mag men op het kaartje van den burg Tricht, zoo als deze zich in 690 voordeed, vertrouwen, dan zouden de Romeinen dezen Burg reeds met torens en bolwerken, ter verdediging hunner vesting, hebben voorzien. Zeker weten wij, uit het aangehaalde charter van Bisschop Balderik, van 934, dat hij de muren met torens en poorten voorzag, die evenwel door den tand des tijds weggeknaagd, later door anderen vervangen werden, ingerigt naar den gevorderden krijgs-bouwtrant van het tijdperk, waarin de veranderingen plaats hadden.

(1) Heda, p. 15, de Nederd. Vert. komt voor bij van Mieris, I. 35.

(2) Tijdschrift van Utrecht VIII, 289, 292, 361.

Copyright, 1894, by the American Paper Mill Co.

AMERICAN PAPER MILL CO.

Zoo begon binnen deze stad een nieuw tijdperk ter verbetering des vestingbouws, bij de uitvinding van het buskruid, hetwelk in 1374 het eerst in het Sticht zou zijn gebruikt door Hertog Albrecht van Beijeren, bij de belegering van het Blokhuis Gildenburg te Vreeswijk aan de Vaart (1).

De vroegere muren en torens, genoegzaam bestand tegen het werpen van steenen, voldeden niet langer om weerstand te bieden aan de verhoogde kracht, waarmede de kogels door het buskruid werden voortgestuwd. Men begon, na deze vernielende uitvinding, er op bedacht te zijn, om op meer verwijderde afstanden van de sterkten, vergravingen te maken, welke door bolwerken verdedigd werden. De muren en torens versterkten men met steenen beeren en voorzag dezelve van schietgaten voor ligt geschut, en vooral strekte men deze zorg uit tot de poorten, die met hameijen en valschermen voorzien, uitwendig tot het voeren van geschut van een zwaarder kaliber, bekwaam werden gemaakt.

Een ander tijdperk tot verbetering van Utrecht's vestingbouw brak aan in 1483—84, in den zoogenaamden grooten oorlog, welken de Hollanders tegen het Sticht voerden. Maximiliaan van Oostenrijk, onder wiens regering het krijgswezen merkelyk verbeterde, sloeg het beleg om de stad, hetwelk hij in persoon bestierde. Doch een' niet minder ervaren veldheer vond hij in zijnen tegenstander, den Heer van Montfoort, die het bevel binnen de stad voerde. Deze toonde, door het aanleggen van meer geregelde aarden bolwerken, vooral voor de

(1) t. a. p. 1836 II. 192.

poorten, welke van onderaardsche gewelven, *mesekauwen* genaamd, voorzien, en met grachten omgeven waren, een zeer ervaren krijgswaarkundige te zijn; maar in weerwil van alle zijne voorzorgen, moest de stad voor den zegevierenden Maximiliaan bukken.

Van dien tijd, tot het jaar 1528, toen Keizer Karel V. wereldlijk Heer van het Sticht werd, bleven de muren en torens in denzelfden toestand. Toen echter onderging de wijze van verdediging eene groote verandering. De torens, oudtijds buitengewoon hoog opgemetseld tegen het bestormen, werden thans, als ondoelmatig, gelaagd, verscheidene nieuwe aangelegd, sommige gedeelten van den wal afgebroken, en aan de muren en torens eene zoodanige rigting gegeven, dat de doelmatige bestrijking van alle punten werd mogelijk gemaakt. Vier sterke steenen bolwerken werden toen gemetseld, als Zonnenburg, Manenburg, Sterrenburg en de Morgenster, wier hechte kluizen, nog gedeeltelijk aanwezig, van den verbeterden vestingbouw dier tijd getuigen (1).

Toen echter na het verdrijven der Spanjaarden, den Prins van Oranje, als Stadhouders van het Sticht, de versterking der stad werd opgedragen, liet deze Vorst, in 1579, met behoud der vier steenen bolwerken, nog vijf groote van aarde in eenen steenen ringmuur aanleggen, als: het St. Lucas bolwerk en dat van Lepeleburg aan de Oostzijde; dat van St. Maria, achter de Kerk van dien naam, aan de Westzijde; het Bolwerk achter het Begijnhof, tusschen de Weerdpoort en den

(1) Memorie van fortificatie der stad Utrecht, op bevel van den Graaf van Hoogstraten, 1537, Stads-archief.

Plompentoren, aan de Noordzijde; en Wolvenburg bij den Plompentoren, aan de Noordoostzijde der Stad.

Na het aanleggen dezer aarden Bolwerken, wil men dat dezelve van eenen te grooten omvang bevonden werden tot eene geregelde verdediging van de uitgestrektheid der vesting; te veel geschut en manschap zou tot eene behoorlijke bezetting worden vereischt (1).

Deze Bolwerken aan het voorgestelde doel niet beantwoordende, was de Raad bedacht, aan de uitgestrekte gronden eene andere bestemming te geven en voornamelijk tot aanmoediging der nijverheid aan te wenden: de ledige gronden werden aan hen, die tot vestiging van Fabrieken binnen deze stad gezind waren, voor eene geringe jaarlijksche erfpacht uitgegeven, waardoor der stads-kas eene te ontmoetkoming onderging, en tevens van derzelve onderhoud bevrijd werd, hetwelk in den beginne ten laste van de huurders kwam.

Wij willen trachten deze Bolwerken, waarover de schrijvers tot heden het stilzwijgen bewaarden, eenigzins meer van nabij te beschouwen. Doch de in de Archieven gevondene aantekeningen ons niet in staat stellende om een aaneengeschakeld geheel van allen te kunnen zamenstellen, geven wij, wat wij vonden.

(1) Van Buchell, Descr. Urb. Rh. Tr., p. 3.

St. Lukas Bolwerk.

De oorsprong van de benaming dezer sterkte weten wij niet op te geven. Waarschijnlijk ontving zij van den Raad dezen naam naar den Bouwmeester of aannemer ter onderscheiding van de anderen.

Niet altijd echter werd het Bolwerk bij dezen naam genoemd. Soms komt het voor als « 't Bolwerk achter de Kickvorst, » waarschijnlijk ontleend van een der wachthuizen op den wal, die in 1537, bij de versterking der stad opgerigt, ter onderscheiding met namen van verschillende dieren bestempeld werden (1).

Van het Bolwerk zelve vinden wij de uitgifte in erfpacht niet vóór 1616. Het werd toen gegund aan Jacob Martensz. Meerlingh, zonder vermelding tot welk doel de bruiker dit erf bezigde. Uit het rapport omtrent het opnemen der Bolwerken, van 1633, blijkt, dat het toen door hem in vennootschap bezeten en tot bouwland verhuurd werd. De leden des Raads, tot deze opneming belast, zeggen: « Het bolwerck achter de Kickvorst heeft in huyren van den geweldigen (2) ende Jacob Merling, (*sic.*) Lucas . . . (?) om 12 gl. jaerl. ende voorts gebruyckt tot Moeslandt. »

Zeer schaars zijn overigens de aantekeningen en resolutiën, betreffende de overgangen in erfpacht van

(1) Vergel. Dodt v. Fl., Archief III, 218 volgg. alsmede de Besch. van Utrecht's Straten enz., I, bl. 227.

(2) Omtrent dit woord, zie men, t. a. p. I. 228.

dit bolwerk, waardoor wij in de onzekerheid gebleven zijn, tot welk einde en door wien hetzelfde, gedurende een tijdperk van eene halve eeuw, gebruikt en bezeten werd; het zal waarschijnlijk, even als de overige bolwerken, door verschillende bruikers zijn afgewisseld. Omstreeks het jaar 1694 komt het op den plattengrond der stad van G. Specht voor als met boomen beplant, zonder dat toen nog een enkel huis op hetzelfde gevonden werd (1).

De latere bescheiden, welke ons van hetzelfde ter hand kwamen, dagteekenen van 1720, het jaar van de oprigting der Commercie-compagnie, meer algemeen bekend onder de benaming van het Actie-jaar. Een H. S. van een' tijdgenoot, D^r. E. Engelbert van Engelen, geeft van dit bolwerk eene korte beschrijving, welke wij, van onze aantekeningen voorzien, hier laten volgen (2).

« Op den 9 September 1720 was er een generale state vergaderingh van alle de leden op de state camer binnen Utrecht, in de welke wierd besloten een compagnie op te rechten van commercie en assurancie (3)

(1) De kaart is zonder jaartal, doch dat zij in 1694 uitgegeven is, bleek ons uit het douceur van f 130, door de Vroedschap aan den maker vereerd. Kamer.-reken. bij Dodt, Archief, III, bl. 326.

(2) Het oorspronkelijke handschrift berust in de belangrijke verzameling van Oudheid- en Geschiedkundige stukken, voornamelijk betrekkelijk ons Vaderland, van den Heer Mr. T. J. Bodel Nijenhuis te Leijden, waarin o. a. de volledigheid der kaarten en plans als eenig mag genoemd worden.

(3) De Vroedschap gaf aan het voorstel van J. W. Meinershagen, tot het oprigten eener Commercie-compagnie binnen deze Stad, niet onvoorwaardelijk hare goedkeuring. Het vóór den 26 Augustus bij haar ingekomen rekwest, werd naauwkeurig onderzocht door eene

en deselve met verscheyde voorrechten te begunstigen, als een grift te mogen graven van Utrecht tot in de Zuiderzee (1), de tollén t'ontfangen (2), loteryen op te rechten met verbod van alle andere loteryen in dese provincie (3), een zegel (aan de compagnie alleen eygen) te mogen gebruycken etc. Op den 16 dito wierden alle hoge en lage personen versocht, indien zy hierin deel wilden hebben, schriftelyk en wel op een gedruckt en gezegelt pampier in te leveren, hoeveel actien zy begeerden; gelyck onder eenen grooten toevloed

daartoe benoemde Commissie, welke den 2 September haar rapport uitbragt. Na den voorsteller daarop gehoord te hebben, besloot de Vroedschap hare toestemming te zullen geven aan het project, « mits dat als eene conditie *sine qua non*, vooraf moest vaststaan het graven en in staat brengen van de Vaart naar de Eem en Zuyderzee, en dat men alvorens met den voorstemmenden leden der Staten of derzelver Gecommitteerden, het project in eenige poincten wat nader behoorden te beschouwen.” Op den 3 September, werden in het gedrukte reglement nog eenige veranderingen voorgeslagen, en den 9 daaraanvolgende na vele deliberatiën, het project goedgekeurd. t. a. p.

(1) Als eene eerste voorwaarde van goedkeuring was door de Stad het graven van eene Vaart naar de Eem op den voorgrond gesteld; geen wonder dat de Vroedschap op de doorzetting herhaalde malen terug kwam. Vergelyk de Resolutiën van 30 September en volgende.

(2) Onder de vastgestelde voorwaarden behoorde ook eene uitkeering van de Compagnie aan de Staten van f 8,000 voor de inning der tollén op de voorgenomen Eemsche Vaart; daar deze steeds achter bleef, werd den 9 December deze uitkeering op de helft vermindert; doch den 11 November de Compagnie van de opbrengst geheel ontheven om de gedaalde actiën weer op te beuren.

(3) Even als met de uitkeering op der Staten tollén, ging het met den afstand der Stads-loterijen; de bedongen f 8,000 werden eerst op de helft vermindert, daarna geheel opgeheven.

van menschen elck zyn versoeck inbracht. Om goede ordre in alles te houden was de trap van de statecamer bezet met soldaten int rond en acht ruyters met bloote swaarden achter haar. Men gingh één voor één op, smeed het gemelde pampier van verzoek in een groote kist, geplaatst voor de binne deur op de groote zaal en men gingh achter weer af.

Den 24 October 1720 wierden bij de Staten-vergaderingen vercoren zeven Directeurs op een aanzienlyk tractement; dese souden niet alleen het geld voor de actiën ontfangen maar tot het meeste profyt voor 't gemeen aanleggen. Onder andere vonden zy goed een huys tot een Zuykerrafenadery te bouwen op een bolwerk aan d'Oostzyde, en wel van gedaente als boven (1) en gelyk zy den 1 Mei 1721 daarvan de grondstenen lyden so begon zy in dit nieuwe gebouw op den 1 Mei 1722 te wercken."

Omtrent het oprigten dezer suikerfabryk vinden wij het volgende in de Vroedschaps resolutiën. « Gehoort het rapport van de H. H. Gecommitteerdens tot de provinciale comp. op de req^{de}. van de bewindhebbers van dezelve comp. accordeert de Vroedschap aan voorz. provinciale geoctroyeerde compagnie by desen octroy omme met seclusie van allen anderen en dese stad of vryheyt van dien voor den Supp^{tn}. 30 jarig octroy op te rigten en houden een of meer suykerraffinaderyen (2)."
Voorts :

(1) Deze gebrekkige afbeelding, voorstellende de Fabrykgebouwen, zoo als die er nog staan, zonder eenig bijwerk, hebben wij door een behagelyker gezigt, uit den tegenwoordigen tijd, doen vervangen.

(2) Vroedschaps-Resol., 10 Februarij 1721.

« Gehoort 't rapport als boven op de req^{de}. van de geoctroyeerde commercie comp. heeft de Vroedschap na dat den tegenwoordigen bruyker door de Heeren Gecom^{den}. daarop gehoord was aan voorsz. compagnie geaccordeert een gedeelte van het Lucas bolwerck naest de Wittevrouwepoort, omme daarop te plaatsen een suykerraffinaderye en wort aan voorn. comp. ten dien fine alsoo daerby nagt en dag moet gewerkt worden, toegestaan, dat de sleutel van t waterpoortje agter der geweldiger of militair gevangenhuys onder haerl. bewaring sal blijven mits behoorlyk sorge dragende en ook geen aanleyding door haer bediendens gevende tot sluykerye, ook dat tot wering voorsz. aldaer by nagt en ontyde een schildwagt soo nodig sal worden geplaatst (1).»

Al ras bleek het, dat deze Commercie-compagnie door zekere Johan Wernard Meijnerts Hage (2) op schoonschijn klinkende woorden gegrondvest was; overdreven speculatiën en actiën, verzekeringen, loterijen, nijverheid, tollën en wat dies meer zij was het doel, om met eenen inleg van 10 millioenen, binnen korten tijd, 100 te winnen (3).

(1) Vroedschaps-Resol., 24 Maart 1721.

(2) Zekere Rhijnhart van Meinershagen, wonende te Keulen, verzocht octrooi tot het oprigten van eene geel- en roodkoper smelterij voor 20 jaren; dit verzoek werd in comm. gesteld, doch bleef, zoo ver wij konden nagaan, zonder gevolg. Vroedschaps-Resol., 22 September 1721.

(3) Om eenige stalen der overdrevene aanbiedingen van eenige speculanten ter misleiding van de Staten te geven, zij het genoeg uit een verzoekschrift aan de Vroedschap van zekere N. Hohm en Robert de Vlieger in September 1720 de volgende punten te vermelden. Zij vragen o. a. een millioen van de inschrijving waarvoor

Het mislukken van zijn schoonste ideaal, de vereeniging der stad met de zee door een kanaal in de Eem, waardoor Utrecht de mededingster van het magtige Amsterdam zou worden, de voedster van den handel, zoo niet de eerste dan toch de tweede stapelplaats van Europa, was de voornaamste oorzaak, dat al spoedig na de oprigting der Compagnie, hare actiën begonnen te dalen (1). Zij worstelde een dertigtal jaren kwijnende voort, tot eindelijk het jaar 1750 hare geheele vernietiging besliste (2).

Dat met den val der Compagnie, wier huurjaren aan dit Bolwerk toen juist eindigden, de suikerraffinaderij in andere handen overging, is als zeker te veronderstellen, doch daar de documenten hiervan ontbreken, ble-

zij de actiën der Comp. tot 300 pC. zullen docu stijgen op een » soliede fundament.”

Zij zullen de Comp. een instrument bezorgen tot het maken van hare haven, met welk een man meer kan doen als tien andere op de oude wijze.

Zij beloven de Comp. te bezorgen alle nodige manier van boekhouden enz., zoo als dit in » Engeland gepractiseert wordt.”

Zij zullen onder toevoeging van twee of drie leden uit de Vroedschap, de Comp. doen winnen 25 millioenen door assureren enz.

Voorts verzekeren zij dat de Comp. zal magtig zijn een dividend van 100 ten 100, te betalen voor 20 jaren lang, dat na de uitdeeling van 20 jaren de Comp. nog zal bezitten tien maal meer als de eerste ;utteenaren ooit hebben betaald (de inleg van 10 millioen).

Voorts verzoeken zij » een stem neffens de Directeuren te hebben, in acces tot hare boeken en affaires” enz., welke voorwaarden door de Raad besloten werden op de beschrijving der Staten te accepteren. 19 September 1720.

(1) Zie noot (2) bl. 131.

(2) Staten-Resol., 18 September 1750.

ven wij onzeker of dezelfde E. en G. Post, die in 1768 gemeld worden, daarvan toen bezitters zijn geworden.

De eerste aantekening wegens de uitgifte van dit Bolwerk in erfhuur, na de vernietiging der Compagnie, komt voor in de Vroedschaps notulen van 1768, waarin wij vinden, dat aan de crediteuren van E. en G. Post vergund werd, het getimmerte op het Bolwerk openbaar te verkoopen, terwijl de Vroedschap het gebruik van hetzelfde Bolwerk aan den koper zal afstaan, mits dezelfde of eene andere, voor de stad nuttige, Fabrijk, op den grond uitoefenende (1).

Op den 30 Julij 1768 ging het bolwerk over in handen van Huibert van Ee (2), die de toestemming verzocht er eene loodgieterij op te mogen stellen, hetwelk hem werd toegestaan, onder beding binnen een jaar ook de suikerfabrijk te laten werken; hetwelk hij aannam te bewerkstelligen.

In eenen koopbrief van 1770, gaf van Ee de suiker- raffinaderij over aan Willem en Dirk Wernard van Vloten; doch of dit koopcontract werd vernietigd, dan of hij het later weder inkoocht, is onzeker; tien jaren later verkocht hij het suikerhuis op nieuw aan Jacobus van Someren, onder de oude voorwaarden, op eene jaarlijksche uitkeering van 20 gulden in het jaar voor het Bolwerk, en 8 voor de bermen onder den wal. Uit de koopcedul blijkt, dat toen van Someren eigenaar der gebouwen werd, het bolwerk in

(1) Transportbrief, d. d.

(2) Zekere van Ee, zoo niet dezelfde dan waarschijnlijk een zijner Zonen, bezat een magazijn van Aardenwerk in de Minrebroederstraat W.Z., in het huis hetwelk in 1842 tot de Latijasche school vertimmerd is.

twee gedeelten door van Ee verhuurd was: het eerste gedeelte, zijnde het Bolwerk, werd voor *f* 1,200 gebruikt door Hendrik Hulsman en C^o., terwijl het andere, de berm en onder den wal bij het stadspoortje bevattende, voor *f* 70 verhuurd was aan M. Schroyestein die er zijne loodgieterij in twee schuren uitoefende, niet onwaarschijnlijk dezelfde fabriek door van Ee opgerigt. De huur duurde tot in 1784, doch hoe lang den termijn der erfpacht aan de stad zich uitstreckte, wordt in geene der koopbrieven, die voor ons liggen, gemeld. Na den dood van J. van Someren gingen deze goederen met de erfpacht over, aan zijne dochter Jacoba, gehuwd met D^r. S. van Beuningen, die het den 31 Januarij 1804 verkochten aan den Heer Jac. Fred. Gobius, welke met goed gevolg er de suikerraffinaderij uitoefende.

Blijkens eenen steen in den gevel van het heerenhuis, aan de westzijde, is hetzelfde naast de Fabriek vernieuwd.

Deze steen draagt dit opschrift:

JAC. FRED. GOBIUS.

18- $\frac{3}{7}$ -04.

Deze vertimmering bragt aan dit bolwerk eene merkelijke verfraaijing te weeg, doch de donkere wallen verborgen het schoone van het gebouw, zoowel als van den in 1823 smaakvol aangelegden tuin. De sedert weggebroken walmuren en poort, vervangen door welig plantsoen, benevens eene fraaije brug, welke het Bol-

werk, door eene gracht van de wandelwegen afgescheiden, met de laatsten verbond, geven hetzelfde aanspraak om onder de prachtigste lusthoven in de Vrijheid der stad, gerangschikt te worden. De bewoners en de wandelaars genieten even ruimschoots het gelijktijdig genot van dit betooverend schoon.

Na het verscheiden van den Heer J. F. Gobius in 1822, die toen de burgemeesterlijke waardigheid van Utrecht bekleedde, ging deszelfs weduwe een vennootschap aan met den nestor der nijverheid den Heer J. P. Dorselen, onder de firma van Gobius en C^o., welke tot in dit jaar heeft blijven bestaan. Het verval der oudwerkende suikerraffinaderijen was de reden, dat dit Bolwerk in het openbaar geveild werd. Den 27 Julij werd het door de Firma Roijaards en Comp. in openbare veiling, voor de som van f 26,750 gekocht.

Naar men verzekert, zal de tegelbakkerij van gemelde firma, tot heden achter de Twijstraat uitgeoefend, op dit Bolwerk worden overgebracht, waardoor het fabrijkwezen en de nijverheid, welke vroeger zoo zeer de welvaart dezer stad hebben uitgemaakt, zullen bevorderd worden.

N.—M.

(Het vervolg later).

Het Slot ter Horst,

DOOR WIJLEN

Jhr. Mr. H. M. A. J. van Asch van Wijck.

A A N H A N G S E L.

Bij een onderzoek aangaande de grondvesten van het Slot de Horst, hetwelk echter zonder eenige vergraving geschied is, blijkt het, ten gevolge eener opmeting in de strekking der nog blijkbare sporen dier grondvesten, dat het Slot bestaan moet hebben uit twee groote en met elkander in oppervlakte gelijke gebouwen. Ieder derzelve werd bevonden te hebben eene breedte van vier en tachtig Ned. Ellen en eene diepte van 42 N. Ellen. Zij waren door eene gracht breed 18 N. Ellen, welke tusschen deze beide gebouwen was gegraven, van elkander gescheiden, en de beide parallelogrammen der grondvlakten van de gebouwen waren omgeven door eene gracht, wijd dertig Ellen.

De rigting dier gebouwen is nagenoeg van het Zuidwesten naar het Noordoosten; aan de Zuidzijde zijn nog eenige sporen van een buitenwerk; de hoofdgebouwen staan in verband met eenen dijk, die door den Canera-weg van Hemmerstein over Remmerstein naar Prattenburg loopende, wordt doorsneden, en in eene Noordwestelijke rigting voortloopt. Deze dijk is een breedte, met het puin van het Slot, zoo het schijnt, onderhouden landweg. Aan beide zijden van denzelfden zijn gelegen acht en twintig huizen, welke gelijkvormig zijn met elkander, en aan eenigen van welke nog oude bouwsteenen worden opgemerkt, gelijk aan die van het Slot. Dezelve worden door de Dijkers bewoond, ieder van welke bij zijn huis een morgen gronds heeft, behalve de inkomsten van gemeenschappelijke gronden, welke door twee personen uit hun midden worden beheerd; deze morgens worden onder de best bebouwde in die landstreek gerangschikt.

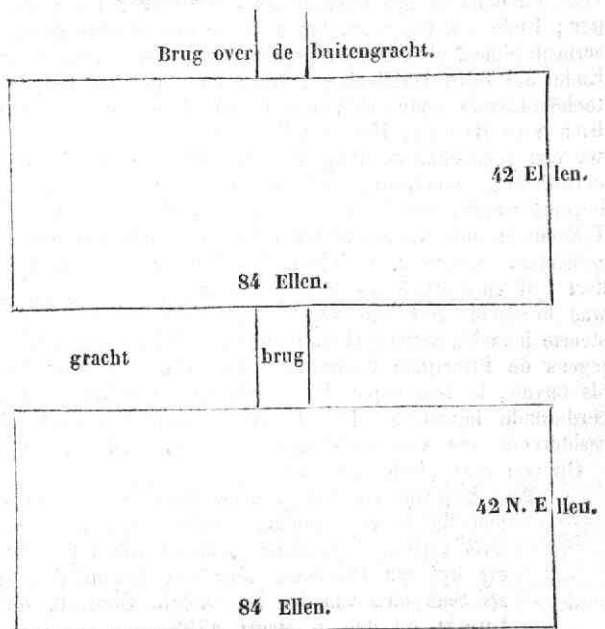
Het blijkt dat van dien dijk eene brug naar het Slot heeft gelegen, zoo als ook nog sporen zijn der hoofden van de bruggen, welke de hoofdgebouwen met den Dijk, en deze

weder met elkander hebben vereenigd. Het Perk dat noordwestwaarts van het voorste hoofdgebouw gelegen is, is thans gedeeltelijk water, gedeeltelijk veen.

Wat verder betreft den bouwtrant van de beide hoofdgedeelten van dit Slot, is het bevonden dat de hoofdmuren gebouwd zijn op een grondvest van keijen met zware metselspecie aaneen gegoten, en nog onwrikbaar vast verbonden. Eenige brokken tufsteen worden daarbij opgemerkt. De vorm der bouwsteen is zeer groot; men kan dezelve op acht Nederl. duimen dikte en dertien breedte stellen, geheele steenen liggen niet bloot; waarschijnlijk zijn zij in hare lengte het vier dubbelde der dikte, en dus 52 Ned. duimen; zij zijn hard, maar niet zoo goed gevormd, als die des ouden binnenwals der stad Utrecht, en schijnen eenigzins kleiner te wezen dan deze, welke 56 Ned. Duimen lang, 18 breed en 9 duimen dik zijn.

De met gras begroeide steenhoop der overblijfselen van dit Slot, is thans nog in zijn toppunt ruim drie Ellen, boven de oppervlakte des omliggenden gronds verheven.

Men kan zich den vorm der hoofdgebouwen voorstellen, volgens de hierbij gevoegde schets.

W U L V E N .

Sepultuur in het Convent der Predikheeren.

AANHANGSEL OP BLADZ. 1.

Wy Prior ende ghemeen Convent van die Prediker Oirden bynne Utrecht, doen kondt ende certificeren overmits dese onse tegenwoordige certificatie, als dat die Baroen Heeren van den Huysc ende Heerlykheyt van Wulven, gelegen in den Lande van Utrecht, een Sepultuer leggende hebben in onsen Convente, in onsen Capittelhuys die welcke daer boven mensche memorie gelegen heeft, op welcke Sepulturen gehouden is een gewapent personage, hebbende in zyn rechter handt zyn banniere in t viercant met die wapen van Wulven, ende onder zyn Luchterhant een schilt mit die zelve wapen; Ende oock bevonden wy in onsen gueuts oude Boecken gescreven aldus, obyt Dns. Arneistus de Wulven Barons etc. Ende die zelve Heerlycheyt, Huys ende goeden van Wulven, toebehoerende ende bezit die Edele Waelgeboren Heren Johan van Renes, Heer tot Wulven, Ridder etc., Ende want wy een yegelicken schuldig zyn die gerechte waerheyt altyt te certificeren, zonderlinge als wy des versogt, ende op ons begeert wordt, zoe hebben wy Prior ende Convent voirs. des T oirconde onse Convents segel hier beneden aen desen brieff gehangen. Gegeven in 'tjaer ons Heeren Duysent vyff hondert vyff en dertich op ten sevensten dach inne Aprill; ende was bezegeld met een zegel van rooden wasse in dubbelde steerte beneden uythangende. (onder stond) Naer gedaene collatie jegens de Principale Francyne Brieve van date ende bezegelt als boven, is dese copie daer mede op ten 8 Maert 1631 accorderende bevonden, by my Nots. publicq binnen Utrecht residerende (en was geteekend) W. van Galen, Nots.

Op een later afschrift vinden wij:

Naer gedaene collatie is dese bevonden te accorderen met de voorz. geauthentiseerde copie door de Notaris van Galen alhier gemaakt wicens handtekening my uyt zyn Prothocol zeer wel bekend is, by my als Secretaris van den Ed. Achtb. Gerechte der Stad Utrecht op den 3 Maert 1768.

E. van Wachendorff.

Algemeene invoering van Veld-molens bij het Staten-Leger in 1593.

Onder de veld- of wagenmolens, zegt Beckmann (1), die werkelijk gebruikt zijn geworden, zijn de meeste wel zoodanige geweest, die door menschen of paarden gedreven worden, nadat de wagen, waarop de molen rust, in de aarde gelaten of op eene andere wijze bevestigd is.

Van deze soort is althans de molen, waarvan Zonca eene slechte afbeelding zonder beschrijving heeft geleverd. Dezelve zou, naar hem, zijn uitgevonden geworden, door Pompeo Targone, den bekenden Ingenieur van Ambrosio Spinola. De afbeelding draagt het opschrift: *Nova inventione de'molini per macinare e condurre in guerra, inventati dal Sig. Pompeo Targone, Ingegniero dell'Eccell. Sig. Ambr. Spinola generale par la Maestà cattolica in Fiandra dietro il numero ottanta otto*, gelijk Beckmann ze opgeeft, uit Zonca's *novo teatro*, enz., volgens de uitgave van dat werk van 1636 (2), waarbij hij aanmerkt: *« Aus der Vorrede des Verlegers (Zonca's) scheint das Buch schon einmal 1621 gedruckt zu seyn.»*

Maar in den Catalogus der gedrukte boekwerken van het Britisch Museum staat op, Vittorio Zonca, genoteerd: *« Novo teatro di machine e edificy. Pad. 1607, 4e.»* waartoe ik niet weet, hoe zich verhoudt, de opgave in den nieuwen *Catalogus bibliothecae Regis Angliae, in voce Zonca*: *« Nova (!) teatro di machine ed edificeij per varie e sicuri operationi: con figure, fol. Padova,»* zonder opgave van het drukjaar. Het ligt ook buiten mijn bestek hier verder over te nemen, al het anders zeer wetenswaardige, dat Beckmann, t. a. p., van den vermaard gewordenen Ingenieur, Targone heeft bijgebragt. Belanghebbenden mogen dat daar zelve lezen.

(1) Die, in zijne *Beiträge zur Geschichte der Erfindungen*, I. 334 sqq., aan dit onderwerp een eigen hoofdstuk heeft toegewijd, dat door Poppe, *Gesch. der Technologie*, I., 143 sqq., en wel, zonder Beckmann daarbij te noemen, is uitgeschreven.

(2) Ook deze uitgave wordt gezegd nog al zeldzaam te zijn. De Leijdsche Bibliotheek, is, naar den gedrukten *Catalogus* van 1716, in bezit van een exemplaar daarvan.

Maar, waaruit deze geleerde schrijver heeft opgemaakt, dat, gelijk hij zegt, Zonca, de uitvinding van Targone in het einde der XVI eeuw zou schijnen te hebben gesteld, hadde ik wel gewenscht, dat door hem nader ware uiteengezet. Trouwens, Ambrosio Spinola kwam, voor zoo ver men weet, niet voor 1602 in de Nederlanden, kreeg in 1603 het beleid van het beleg van Ostende, wordt voor 'tlaatst als hier te lande zich bevindende, in den jare 1625 vermeld, en overleed in 1630 in Italie. Het zou evenwel kunnen zijn, dat de gezegde molen door Targone was uitgevonden, eer hij gevoegelijk ingenieur van Spinola kon worden genoemd, en toch door Zonca, bij de opgave van dat werktuig, in den tijd, waarin hij het werkelijk was, met dien naam belegd werd. Hoe dat daarmede moge geweest zijn, van eenen vroegeren veld-molen, dan dezen van Targone, is tot hiertoe geen zeker spoor gevonden, of aangewezen. Nogtans, zij hebben vroeger bestaan, zijn vroeger hier te lande gebruikt, ja, reeds in den jare 1593 bij het staten-leger algemeen ingevoerd geworden. De Generaliteits-Notulen van dat jaar behelzen omtrent zoodanige molens, derzelve uitvinders, aard en inrigting de volgende bijzonderheden:

« July 30. Opte requeste van Joris Fries van Empden, ende Marten Jansz van Dortmund in Wespahlen, inventeurs van zekere coren-molen, die een peert alleene bearbeyden kan, ende transportatijff is met twee peerden te velde, machtich om op eenen dach te malen zoe veel meels als noodich is, tot onderhoudenisse van sesse off zeven duysent mannen, zyn gecommiteert die thesaurier de Bic ende de heere Bruyninex raedt van zyne Ex^{te}, om die voersz. Remonstranten te hooren, ende den voersz. molen te sien ende proeven, gebruyckende daertoe persoonen, hen het molenwerck verstaende, gelyck zy zullen goet vinden.”

« Sept. 4. Compareeren de raatsheer Pauli, etc., doen rapport, in welker voeghen sy hebben sien werken die nieuwe inventie van den coren-molen, die men in allen plaatsen den leger soude mogen ende kunnen navoeren, ende is goetgevonden, dat deselve gecommiteerden sullen beproeven, of het voersz. molenwerck oock langdurich soude zyn, hoe vele dat den corenmoelen meer kan malen, dan een queern-molen, ende in wat tyt, om etc.”

« Sept. 9. Die raetsheer Pauli, etc., rapporteren, dat zy gesproken hebben metten inventeurs van den nieuwen coren-molen, ende dat dezelve voer haere inventie, ende den

molen eysschen 1500 ponden, mitsgaders octroy *etc.*, dat zy denzelven alleene inde geunieerde provinciën zullen moghen brengen, maecken ende vercoopen, *etc.*, zyn die voers. ge-committeerde geautoriseert. (Gehoort het advys, dat men hen zoude mogen accorderen het versochte octroy ende geven wterlyk thien hondert ponden, ende haerl. daarmede niet begerende te contenteren eene vereeringhe van vier hondert guld.), om mette voerscreven inventeurs te treden in naerdere conferentie, ende mette zelve aff te handelen ter somme wterlyck van acht hondert ponden ende het octroy voor thien jaren."

« Sept. 16. Op te remonstrantie overgegeven by Gerart Slangenborch, Joris Fryes ende Marten Jansz inwoonders van Empden, Rhenen in Westphalen ende van Dortmund, inventeurs van eenen coren-molen, gehoort het rapport *etc.*, dat die voers. suppl^a. mette acht hondert guldens hen nyet en hebben laten contenteren, maer insisteren, om behalve het octroy *etc.*, den molen, teringhen ende andere kosten, te ontfangen 1200 L., dat dezelve gedeputeerden mette suppl^a. *etc.* affhandelen, ter somme van negen hondert guldens ende octroy van thien jaeren."

« Sept. 18. Is geresolveert dat de heeren raeden van state Gerart Slangenborch, Joris Fryes ende Marten Jansz, inventeurs *etc.* sullen besorgen betalinge vande neghen hondert guldens, daertoe mette zelve getransigeert is, vuytte ordinaris ofte extraordinaris contributien van de provinciën, ten aensien dat die practique vande inventie vande voersz. nieuwe molen ordinaris in den dienst van den lande zal worden gebruyekt."

Ik heb in dit Tijdschrift, VII. p. 387, bij gelegenheid, dat ik, van het molen-wezen hier te lande handelende, deed zien, hoe weinig er, ook door van Wijn, partij getrokken is van de landspapieren, om de verdiensten der Nederlanders in dat opzigt, behoorlijk en naar waarheid te doen uitkomen, ik heb daar, zeg ik, aangewezen, dat onder de *Burghley-Papers* in het *British Museum* gevonden wordt: « *Georgen Freysh a Dutchman of Utrecht's account to Lord Burghley of a very serviceable mill he has brought into England, 1594.* »

Ik voegde er toen bij: « Mij is van dezen Utrechenaar anders niets voorgekomen. » Dat was toenmaals zoo. Men mag wel naauwelijks twifelen, of die Georgen Freysh is onze Joris Fryes, en de *very serviceable mill*, onze *Veld-molen*. Hoe echter dan Joris Fryes aan het praedikaat: « *Dutch-*

man of Utrecht, is gekomen, moet ik nu weer bekennen, niet te weten. Hiermede stap ik van dit onderwerp af. Het was mijne bedoeling niet, om eene geschiedenis der Veldmolens te schrijven, maar, om enkel aan te toonen, dat, zoo als het bewijs door Beckmann II. gevoerd is, de molen door Targone uitgevonden, niet met grond kan gezegd worden, het eerste werktuig van dien aard te zijn geweest, maar door eene andere, bij het staten-leger in gebruik gebragte uitvinding van dien aard werd voorafgegaan. Van andere veldmolens daarna bij hetzelfde leger ingevoerd, vindt mede eenig berigt in mijn geschiedkundig Archief, IV. pag. 123 sqq.

J. J. DOBT v. FL. (*)

P A A R D E N M A R K T E N .

Gemarkt op den 3 Augustus 1844.

Kantoor Wittevrouwenpoort.	82 Stuks.
» Catharijnepoort.	162 »
» Ridderschapsvaart.	140 »
» Vaartschen Rijn.	25 »
» Roodebrug.	16 »
» Weerd Barrière.	9 »
» Tolsteeg Barrière.	35 »

te zamen 491 Stuks.

(*) Ik heb, ik weet niet op welken schrijver afgaande, hierboven p. 123 gezegd, dat Emerentia Sonoy ongetrouwd zou zijn overleden. Dat is mij daarna anders te zijn gebleken. Zij trad in 't huwelijk met L. van Manninga, welke echt niet kinderloos bleef.

**AERT VAN EYCK, lector quartae classis
bij de Hieronymus-school te Utrecht.**

Van de ouders van Arnoldus Eickius, heeft, mijns wetens, nog geen schrijver gerept. Regtstreeksche melding heb ook ik van deszelfs vader, noch moeder gemaakt gevonden. Joost van Eyck (1), bekwaam goudsmit te Utrecht, van wien zich de stedelijke Regering in munt- en lotto-saken (2) veelvuldig bediende, zou den tijd in aanmerking genomen, vader of oom van onzen Aert kunnen zijn geweest. Ik heb eenige redenen, om te gelooven, dat het eerste het geval was. Hij had althans een' zoon, die Aert heette, zoo als uit deze aanteekening in 's Raads dagel. Boek op den 7 Dec. 1535, blijkt: « Peter Foecking ende Thys van Alblas syn momboers geschiet over die onmundige kynderen van Joest van Eyck ende Gerrit van Eyck gebrueders, hoer beider onmundige kynderen, te weten, Jan, Cornelis ende Aert, Joest van Eyckens drie onmundige zonen, daer moeder of is Enghel, Jacob Jansz. dochter, die Joesten wyf was, Berthelemeus ende Joest, Gerrit van Eycken's twee onmundige zonen, daer moeder of is Bigge, Jan Bruynens dochter, die Gerrits wyf was, sal. ged.;" en in eene procuratie van den 20 Febr. 1563 lees ik: « Mr. Aert van Eyck ende Cornelis van Eyck, zijn broeder." Dat Arnoldus getrouwd was, wist men sedert Valerius Andreas, die zegt, dat zeker historisch

(1) Voor de eerste maal ontmoette ik hem in een' transportbrief van den 25 Febr. 1522.

(2) Gelijk blijkt uit 's Raads dagelijksch boek. Zoo lees ik daarin op Woensdach na Letare: » Belieft byden Rade, dat Joest van Eyck sel moegen munten doytgens van der stat wegen, elcx wegende drie fierlinck scaers, behouden, dat hy syn eedt doen sel, die ordinancy opter wisselen gemaect, anno xiv^o xcm des Vrydaghes na Pauli conversio, ende oeck anno xv^o des Woensdaechs na Martini Translatio, t'onderhouden, ende daertoe borgen stellen sel, als recht is ende syn voorvaders gedaen hebben gehad"; en op Zaturdach na Palmdach des zelfden jaars staat in 't gezegde register aangeteekend: » Scepenen, Rade ende Oudermans hebben dat silverwerck van de lotterye, die men alhier, en God wil, houden sel, Magdalenen naestcomende, aenbestaet Joest van Eyck," etc.

werk van hem, door de zorgeloosheid zijner vrouw zou zijn verloren geraakt (1). Uit de volgende Acte van 1576, welke ik in de gelegenheid geweest ben, uit het oorspronkelijke over te schrijven, blijkt, dat Aert van Eyck in 't huwelijk was getreden met eene Catharina, Jan van den Kerchovens dochter van Brussel, dat die in 1572 was overleden zonder hem kinderen achter te laten, en dat hij nu, 1576, voornemens was zich voor de tweedemaal in den huwelijken staat te begeven:

« Op huyden, den 2 October 1576, Mr. Aert van Eyck, Schoolmeester Sinte Hieronymus bynnen Utrecht, ende verclaerde, hoe dat hy tot andere tyden tot syne geechte huisfrou gehadt heeft, Catharina, Jan van den Kerchovens dochter van Brussel, dewelcke deser werelt overleden is in den jaer 1572 in Januario, sonder levende kynderen by hem comparant vercregen nae te laten, ende dat hy comparant sedert dyer tyt hem inden weduwelyken staet tot noch toe onthouden heeft, dan alsoe hy bevyndt, dat hy, soe vermits deser ellendigen ende langdurende troeblen tyt, als deser andere merkelyke redenen, hier te lang te verhalen, gansselyck verlopen ende gecomen is in grote excessive schulden, staende tot laste van synen boedel, onghelyck, Godt betert, meer bedragende, dan alle syn, comparanten goederen, insonderheyty syn comparants boedel, twelck hem volgende d'ordonancie deser stadt Utrecht competeert voer wtgenomen synde, als hy by eede verclaerde, ende te allen tyd bereyt is, des noodich synde, vorder te verclaren, soe ist, dat hy comparant van meeninge is, hem weder in huweliken state te begeven, protesterende wel expresselyk, dat hy comparant, vermits desen voorsz. tyt in Brabant nyct gecomen en can, omme de naeste vrunden ende magen van syn sal. overleden huisfrou voorsz. te constringeren tot schiftinge, scheydinge ende deylinge van goederen des boedels voorsz., of tot renunciacie vande erfenisse van dyen als egeen synde; overleverende hy comparant tot dien eynde den inventaris of boedeledule geapostilleert op huyden, dewelcke hy verclarende by eede oprecht ende deuchdelick te syn, ende dat hy alle syne goederen, in ende wtschulden, daerinne doen stellen hadden, ende geen ter quader trouwe verswegen te hebben, op dat,

(1) » *Miraculorum variorumque motuum et eventuum suae aetatis liber,* » zegt Andreas, » quem summa diligentia scripserat, et mille florenorum pretio aestimare solet, periit incuria uxoris, dividendus cum ceteris suis libris.»

off enige vande voersz. erfgenamen in toecomende tyden nae deselven wilden wtsien, die te mogen vynden ende den state te weten van alle 'tselve, ende off hy comparant enige betere fortuyn van goederen quam te crygen, dat deselve nyet strecken en sullen tot enich voerdeel van de voersz. erffig. ende nadeel van hem comparant ende syn toecomende huysfrou, successivelyk protesterende, soe hy geensins en denkt langer in gemeenschap te blyven, versoekende hiervan acte remissie aen den erffig. ter gelegchen tyt te insinueren, die hem by den gerechte geaccordeert is."

Dat dit tweede huwelijk werkelijk voortgang heeft gehad, mag, met eenigen grond, wel niet betwijfeld worden, en uit hetzelfde zal denkelyk, althans, een zoon, Joost, zijn voortgekomen, tot wien zich de vader, Arent, in 1582, in onderscheidene latijnsche versjes wendde, zoo als wij nader zullen zien.

Uit de bijgebragte Acte leert men mede, dat van Eyck in 1576 leeraar was aan de Hieronymus-school, en uit de, door mij, in mijn geschiedkundig Archief IV, medegedeelde staten van die school, van 1577—1585, blijkt, dat hem, gedurende dien tijd, bepaaldelyk het onderwijs in de vierde klasse was toevertrouwd, met den titel van *lector quartae classis* (4), en dat hij, als zoodanig, eenen *lector tertiae classis* benevens een' *rector*, die in *prima* en *secunda classe* doceerde, boven zich had.

Dat van Eyck vóór 1576 in eenige hoogere betrekking tot die school zou hebben gestaan, mag wel, met eenige waarschijnlijkheid, niet voorondersteld worden, en, dat hij in die vroegere jaren, den post van Rector zou hebben bekleed, wordt ook nog daardoor wederlegd, dat tusschen Macropaedius en Sarcerius, anderen (2) kunnen worden aangewe-

(1) De verdeeling van het onderwijs naar acht klassen dagteekent althans van 1565. Men vindt de *institutio scholae distributae in octo classes* van dat jaar in 't stads-plakkaat-boek, p. 498 sq. Het stads-plakkaat-boek, verscheen in 1729; en evenwel is het wjl. de Heer Staatsraad, Burgerm. van Asch van Wijck geweest, die zich, voor het eerst in 1836 (Instellingen etc. p. 79 sq.) tot deze *Institutio* betrokken heeft. Hij zegt daar: » Hoedanig de inrigting dier school nog in 1565 was. . ." Ik kom bij eene naaste gelegenheid hierop terug.

(2) Corn. Laurimannus, die in 1573 overleed, en na hem Hiero. Crommius, die in 1575 een verzoek, om ontslag van het Rectoraat indiende, zoo als dit een en ander mede nader zal worden aangewezen, in eene volgende mededeeling over het leerpersoneel der school in de xvi eeuw.

zen, welke in die betrekking zijn ingetreden. En, om aan te nemen, dat Eickius ooit het bestuur der school zou hebben gehad, is ook volstrekt onnoodig, daar zich, uit de gezegde verdeeling van het onderwijs naar klassen, en het voorhanden zijn van een meertal van leeraars, als van zelf oplossen, die allerzonderlingste zwarigheden, waarin men zich schijnt te hebben gewikkeld, door zich de zaak voor te stellen, als of het geheel leer-personeel enkel in eenen Rector hebbe bestaan, zwarigheden, welke men, door de spitsvindigste redeneringen niet heeft kunnen te boven komen; gelijk ik het voor de beoefening der letterkundige geschiedenis oorbaar achte, dat zulks hier nader worde aangetoond.

Nadat Val. Andreas (Bibl. Belg., 1625), Eickius: « *bonarum literarum*,” en, Fra. Sweertius (Ath. Belg., 1628): « *bonarum artium professor*,” had genoemd (iets, waarin zij mij voorkomen juist niet zoo grootelijks te hebben gezondigd, zoo men slechts de uitdrukking *Professor* niet in dien positiven zin opvat, waarin men hetzelfde thans gewoon is te nemen), vierde Reitz, genoegzaam eene eeuw daarna (Oratio de Gymnasio Hieronymiano, 1754), in dezen, zijn kritisch genie bot. « Ik geloof,” zegt hij daar (bladz. 49), « dat van Eyck nooit rector aan de Hieronymus-school geweest is (1), daar hij gezegd wordt in 1580 hier in de letteren te hebben onderwezen, op welken tijd toch uitgemaakt het Rectoraat door Sarcierus (!) werd bekleed, die, naar de getuigenis van zijnen leerling, Rosweide, gedurende twintig jaren (d. i. van 1566 tot 1587 (2)) in die betrekking tot de school zou hebben gestaan, waardoor dan Eickius en Laurimannus werden buitengesloten. Daar echter Jan Nijpoort in zijne Oratie, gehouden bij de Inauguratie van de Illustre school in 1654, zegt, gehoord te hebben, dat

(1) » *Quem (A. E.) Gymnasio Hieron. non praefuisse credo.* Wel; maar wie had dan nog beweerd, dat zulks het geval was geweest?

(2) Neen; Rosweide zal denkelijk wel geweten hebben, dat Sarcierus eerst in 1578 het Rectoraat aanvaardde; ook wel, dat hij in 1586 van zijn rectoraat werd verlaten, en, dat Joannes Arcerius toen dien post aanvaardde. Maar, het zal aan Rosweide mede bekend geweest zijn, dat Arcerius in 1589 zijne dienst weer opzede, en R. Sarcierus, in deszelfs plaats, op nieuw tot rector werd aangesteld, en als zoodanig in 1597 overleed; en, zonder die drie jaren rectorship van Arcerius in aanmerking te nemen, zal hij, de Jesuit, zijnen geloofsgenoot, den roomsch-katholijken rector Sarcierus eene twintigjarige dienst hebben toegelegd. Men vergelijke verder mijn *Geschiedk. Archief IV.* en Reitz, p. 36.

er weleer te Utrecht geleerde mannen zouden zijn geweest, die, ter oefening (1), openlijk, het burgerlijke regt en de Romeinsche geschiedenis doceerden, « zoo weet ik niet, » zegt Reitz, « of men van Eyck niet gevoeligker onder deze zou rekenen. *Sed plura de his postea,* » sluit hij hier, met welk *plura* wel zal bedoeld zijn, het *Addendum* op deze woorden, door hem bldz. 55 gesteld, alwaar hij zich nog in dezer voege doet hooren: « V. Andreas zegt, dat Eickius alhier *professor bonarum artium* zou zijn geweest, en in 1582 dus voor de stichting der Academie en de instelling der illustre school, *tabulas in grammaticam graecam* hebben uitgegeven, waardoor ons vermoeden schijnt te worden bevestigd, dat hij onder degenen zou kunnen worden gerangschikt, die, *animi causa*, openbare lessen in de letteren gaven (2). » « Voeg nog hierbij, » gaat R. voort, « dat Andreas, (ed. 1645) bldz. 447 zegt, dat Jo. Heurnius, in 1545 geboren, zijn eerst onderwijs ontving van Macropaedius en Eickius, dan zou deze, wanneer men Heurnius op dien tijd den ouderdom van 15 jaren toelegt, reeds in 1555 te Utrecht in 't openbaar hebben gedoceerd (3). »

Vier jaren na de Oratie van Reitz, in 1738, verscheen in 't licht het *Trajectum Eruditum* (4) van Burman, waarin Arnoldus Eickius te zijner plaatse weer ter sprake komt. Zich, over het algemeen, met de redeneringen van *Diligentissimus* Reitzius vereenigende, wijzigt *Amplissimus* Burman-

(1) Joannes Niportius zegt daar: « Audio extitisse aliquando magno et excellenti ingenio viros, qui liberaliter eruditi, exercitii atque animi gratia, jus civile et historiam Romanam publice hic explicarunt. » Ook hiervan nader. Dat zat anders zamen. Dat geschiedde, van den kant der leeraars, noch *exercitii* noch *animi*, maar *lucris causa*.

(2) Hoe dat zamenhangt, beken ik niet te begrijpen. Omdat hij zoodanige *tabulae* uitgaf, zou hij, *animi causa*, in 't openbaar moeten hebben gedoceerd!

(3) In de *vita* Johannis Heurnii, voor deszelfs *Opera*, bezorgd door zijnen zoon Ottho, wordt gezegd: « *Natus est Johannes Heurnius Ultrajecti 1543, Jan. 25 Prima linguarum fundamenta posuit sub G. Macropaedio Ultraj. scholae rectore. . . .* » Van Eickius wordt daar geen gewag gemaakt.

(4) Zelfs den tijd in aanmerking nemende, mag ik dat werk niet prijzen. Hetzelve kan, naar vorm noch inhoud, met andere diergelijke, in dien tijd verschenene werken, monsteren, en een nieuw *Trajectum Eruditum* zou, mijns inziens, vooral niet in eene verrijkte en vervolgdte uitgave van het werk van Caspar Burman moeten bestaan.

nus deszelfs gezegde evenwel, door te zeggen, dat men in plaats van 1555 wel zou dienen te lezen 1558, daar Heurnius, in 1543 geboren, in 1558, en niet in 1555 zijn vijftiende jaar bereikt had, en dat van Eick daarnaar welligt zou kunnen worden aangenomen, Macropaedius in het rectoraat te hebben opgevolgd, die in dat jaar overleed, dat Eickius voorts in die betrekking zou kunnen zijn gebleven tot 1578, als wanneer *rector* en *praeceptores* van hunne dienst werden verlaten en anderen in derzelve plaats gesteld (1). Deze stelling wordt nog aannemelijker door de bewoordingen van het besluit van den 13 Sept. 1578. . . . « Brengt men voorts het begin van zijn Rectoraat tot 1578, in plaats van tot 1577, dan komt alles wel overeen; 't en zij men liever wil aannemen, dat hij in eene andere school de behoeftige jeugd hebbe onderwezen. . . . »

Foppens, wiens *Bibliotheca Belgica* vijf jaren na de Oratie van Reitz in druk uitkwam, heeft daarin, aangaande van Eyck, zonder aan de berigten van Reitz en Burman kennis te hebben, dat van Andreas genoegzaam woordelijk herhaald; en, voor den Heer Delprat (2) hebben de letterkundige hulpmiddelen, die hij in dezen ter beschikking had, slechts gediend, om hem de zaak in meerdere en grootere verwarvingen te doen wikkelen, dan waarin zij zich in elk van deze afzonderlijk reeds bevonden.

Onder de in druk uitgekomene werken van Eickius is wel het beduidendste het werkje over de Grieksche taal, waarvan ik uit de academische bibliotheek een exemplaar voor mij heb liggen. Hetzelve werd door den schrijver, gelijk zulks door

(1) In dit gezegde liggen te vele misslagen opgesloten, dan dat die hier gevoelig zouden kunnen worden bloot gelegd. Ook deze zullen in eene volgende mededeeling aangewezen en uit den weg geruimd worden. Men vergelijke voorloopig de bovengemelde rekeningen over de administratie der school, door mij in mijn *Archief IV* medegedeeld.

(2) Over de broederschap van G. Grote, 125—138. Mogt men het geheel geschrift van den Heer Delprat (aan wiens subjective bekwaamheid als Geleerde en Schrijver ik anders hiermede niets te kort wil gedaan hebben) naar het daarin, II., voorkomende hoofdstuk over de Utrechtsche school, beoordeelen, ik zou aarzelen hetzelve een goed boek te noemen. Want, de *Episode* uit Paquot over Macropaedius niet gerekend, bevat dat hoofdstuk althans even zoo veel onwaars als waars; en het zou mij dan spijten, indien men den inhoud van dat geschrift, door Mohnike hoogduitsch aangeregt, en door Ullmann, Cramer en anderen bij porties voorgediend, bij ons nog mogt smakelijk vinden.

hem zelven op den titel in een latijnsch *distichon* is te kennen gegeven, ten geschenke gegeven aan Everaert van de Poll, met wiens boeken hetzelfde in de stadsbibliotheek overging. De titel van dit boek in kl. quarto is deze:

Tabulae graecae, in grammaticam graecam; ipsam rem ita studiosorum oculis, veluti lineamentis quibusdam subjicientes, ut iis adjuti *φειλέλληνες* ipsa artis praecepta expedite, solidèque assequantur duce magistro, pluraque alia suoapte Marte, suoapte industria, per se facillè addiscant *αὐτοδίδακτοι*. Auctore, Arnoldo Eickio Ultrajectino

Εἰς τὴν τύχην,

Ἐλπίς καὶ σὺ τύχη, μέγα χαίρετε τὸν λιμένα εὖρον
οὐδὲν ἔμοι χ' ὕμιν' παίξετε τοὺς μετ' ἑμέ.

In Fortunam.

Inveni portum: Spes et Fortuna valete.

Nil mihi vobiscum est, ludite nunc alios.

(Het *intersignium* van Plantijn: de hand uit de wolken met den passer, en daarom het: *Labore et constantia*).

Antverpiae,

Ex officina Christophori Plantini.

M. D. LXXXII.

In *dorso tituli*, een latijnsch lofdichtje van vier *disticha*, geteekend: A. v. B., denklijk: Adrianus vander Burch; voorts een ander van twee *disticha*, Tironi graecae linguae, van Gul. Eickius, die mij verder onbekend is. Er volgt eene opdracht van Arnoldus aan den magistraat van Utrecht, van ruim eene bladzijde, zonder dagteekening, waarin de schrijver zegt tot de uitgave van deze *tabulae* bewogen te zijn geworden *instinctu hortatuque quorundum* van denzelven magistraat, en dat hij, ingeval dit boekje mogt genoegen geven, zou trachten *alia quaedam majoris ingenii et ponderis*, in 't licht te zenden. Bladzijde 5 staat een latijnsch *carmen* van Eickius aan denzelven Magistraat, waarin onder anderen, aan Janus Ceratinus, Danielis Brouchusius, Hermannus Pollio, Theodericus Canter en Adrianus Burchius, elken op zijne wijze, een verdiende lof wordt toegezwaard. De volgende bladzijde beslaan deze twee latijnsche gedichtjes:

Eickius Justo,

Fili, Pieridum chori future
Cultor, Argolicaeque linguae amator,
Quae clausit brevibus pater tabellis
Fundamenta, animo leges benigno

Quando aetas aliis vigeat annis.

Nam, quod si reliquos eae juvabunt,
Te certè patris et rei et laborum
Haeredem, studio gravi levabunt,
Quo carum nihil est magis parenti.

Idem eidem.

Fili, Castalidum praeduleis alumne dearum,
Atque future chelys cultor Apollinae,
Hasce leges tabulas, ubi porrò adoleverit aetas
Dulce tui munus, mnemosynumque patris.
Hac methodo, Graecae disces primordia linguae,
Et facilem carpes ad graviora viam.
Interea his, studio florens utatur ephebus
Inventis, curas ut levet ille suas.

Het werkje zelf, dat eigenlijk slechts het eerste deel eener Grieksche *grammatica*, (of nog niet eens), gelijk wij nu zouden zeggen, de vormen-leer bevat, komt mij, den tijd in aanmerking nemende, voor, zich onder andere soortgelijke, in die eeuw verschenen werken, door orde en duidelijkheid, voordeelig te onderscheiden, en wel te verdienen, in eene geschiedenis der methodologie van het onderwijs in het Grieksch, bepaaldelijk hier te lande, nader te worden gewaardeerd. Aan 't einde van zijn boek verwijst Eickius, ten aanzien van het gebruik der *praepositiones*, *adverbia* en *conjunctiones*, en van de *phrasis* op de grieksche *grammatica* van J. Ceperinus, en de grieksche *syntaxis* op G. Fabricius en I. Verrennius. Bladz. 72 wordt eindelijk gesloten met eene:

Conclusio Eickii
ad suum Eickium Justum.

Haec sunt, quis sine Graeca tu Latinis
Mista, neque Latina ducta Graecis
Fili, non capias, neque assequaris.
Ergo haec post animo sagace disces,
Cum matura feret tua istud aetas,
Donec ipse voles: voles at ipse,
Dum non poeniteat tui in studendo
Te cursus, methodo brevi juvante.

De Magistraat schijnt in de opdracht van het boek genoeg te hebben genomen. Ik lees althans in 't Raads-dagelijksch boek op den tienden Aug. 1581: « Mr. Aernt van Eyck is by den rade toegevoecht de somme van dertich guldens ende dat tot recompense van syn moeten ende vervallinge vande costen van een nye *grammatica* in 't Griecx, by hem

gemaect ende dese stat toegeschreven, in 't druk te doen brengen." Toen het boek van de pers was, en hij den raad eenige exemplaren daarvan presenteerde, werden hem andermaal 50 gl. toegelegd.

Op een vóór-blad van ons exemplaar schreef van Eyck met de pen nog het volgende gedicht:

Ad amplissimum senatum
Ultrajectinum

ὀκτάστιχον praesentatorium.

Mnemosynum tandem vestri donumque clientis,
Clarentes virtute viri, quamvis levidensae.
Fronte tamen laeta accipite, et quem gratia vestro
Totum servitio jam diu devinxit, eundum
Pergite munifico vestro splendore tueri.
Quicquid enim ingenii studio valet atque labore
Eickius, hoc vestro genio debere fatetur,
Acceptum ut ferre est solitus Maro Maecenati.

Vr. C.

A. Eickius.

Voorts worden gezegd door van Eyck te zijn in druk uitgegeven:

Praecepta decalogi, versu elegiaco reddita.

't Zijn waarschijnlijk deze *praecepta*, waarop van der Burch, in zijn boven gemeld lofdicht toespeelt, met de woorden:

• Eickius hic idem est, sacro qui carmine Mosis,
Lustravit veteris et monumenta novi."

Ik heb dezelve nooit ontmoet, zoo min, als den *epithalamiorum libellus*, dien hij, naar Andreas en de latere letterkundigen, moet hebben uitgegeven. Op den *Catalogus* der drukwerken van het *British Museum*, staan in: Arnold Eickius, genoteerd:

Elogia Roberti comitis Leycestrii cum Elogio D. Philippo Sidnei. Ultraj., 1582 (!) 4°.

Carmen Epithalamion ad Honorem Jac. de Renesse de Baer et Annae de Grypskerken. Ultraj., 1582. 4°.

Carmen Epithalamion Fred. de Wael a Fronestein et Joannae d'Aemstel a Mynden. Ultraj., 1582. 4°.

Het komt mij voor, dat met de beide laatste stukken, wel de *libellus epithalamiorum*, zou kunnen bedoeld zijn. Met betrekking tot Leycester, vinde ik in de rekening van den tweeden Kameraar op 1587 dezen post: « Item, Mr. Aert van Eyck, in respecte van sekere *carmina* ende andersins, by ordonnancie van den 8^{en} May 1586, 12 L." Ik heb, mede uit de academische bibliotheek, nog voor mij leggen:

Brevis narratio Triumphí quo a Senatu populoque Trajectensi Illustriss. princeps Robertus DudIAEus Comes LeicESTRIUS etc. Trajecti Batavorum exceptus est Anno restituae salutis 1586, quarto idus Martii.

(Het *intersignium* van Borculo; het gevleugeld hert).

Ultrajecti

Henricus Borculous Excudebat.

Anno 1586.

Het geschrift is door Jacobus Chrysopolitanus (van Gouda), onder dagt.: Traj., 1586 quarto idibus Martiis, opgedragen aan Leicester, *velut alter Hercules*, en het sluit met eene: « *Oratio qua Jacobus de Pottere Ordinis Senatorii vir, cum doctus tum facundus principem S. P. Q. Traject. nomine exceptit,* » welke ééne bladzijde beslaat. Of het echter in deze Latijnsche en Nederduitsche versjes, die toen te Utrecht ten toon werden gespreid en in dit geschrift gezameld zijn, geweest is, dat onze van Eyck eenig deel had, moet ik onbeslist laten.

Naar de rekening over den opbrengst van de nalatenschap van den aartsbisschop Fre. Schenck van Toutenborch (Geschiedk. Archief, IV. p. 45), ontvangt: « Mr. Aert van Eyck, wt saken hy sekere *Epitaphium carminibus* (!) gemaect heeft van syn Genade, ende den gedeputeerden van den sterfhuise gepresenteert, 6 gl. »

A. van Buchell, teekende in zijn dagboek, op het jaar 1580 aan:

« Mense Martio imagines e templis quibusdam ejiciuntur Trajecti, quod hoc acrosticho annotavit Ar. Eyckius:

Vespere sVb nona TraleCtI CVncta rVebant

SaCra doLo nonIs, MartIe, fraCta tVIs.

Een van zijnen naam, Eyck (quercus), op zijn dichttalent, toespelend *distichon* van een' *Anonymo* gaf voor 't eerst Andreas, en een graf dicht op hem, door A. van Buchell, leest men bij Sweertius II.

J. J. DODR v. FL.

NALATENSCHAP

VAN

Johan Philips, Grave van Falckensteyn.

Johan Philips, Graaf van Falckensteyn, van wiens krijgs-bedrijven hier te lande bij eene andere gelegenheid nader de rede zal zijn, sneuvelde, zoo als men weet, in het jaar 1591, voor Zutphen. Bor maakt (III. p. 562, van dit treurig voorval melding in dezer voege: « Grave Johan Philips van Valckesteyn is in 't beginsel van dese belegeringe, namentlyck den 27^{en} May, doodgeschooten, als hy met meerder couragie dan voorsichticheid eenige soldaten van den vyant naejaegde. . . Die van de stadt meenden het lichaem binnen gekregen te hebben, mer het werde haer ontweldigt en na Arnhem gesonden, alwaer het eerlyck nae syne staet en qualiteyt begraven werde; Hy was een jong en couragieus krygsheld van grooter hope, zoo hy hadde mogen te lyve blyven, was oock seer verstandig. De Grave van Meurs, wien hy bemaechsapt was, hadde hem veele gevorderd, syne vrienden waren seer bedroeft om hem, Syn Excell. (1)

(1) De Heer van der Kemp heeft nu (Maurits etc., I. p. 326) medegedeeld den brief door Prins Maurits wegen de overgave van Zutphen, aan hare Ho. Mo., op den 30 Mei geschreven. » De Graaf van Everstein,» zegt M. daarin, » werd eergisteren in het besichtigen der voorschreven stede geschoten, waaraf Z. E. terstond is gestorven.» Op het *Everstein* merkt de Heer van der Kemp in eene noot aan: » Denkelijk door eene fout des afschrijvers voor *Valkenstein*.» Neen, dat geloof ik niet. Hij heet in dien tijd, ook in de stukken, waaruit ik hier iets mededeele, Grave van *Valckesteyn* ende *Oversteyn*, en afzonderlijk *Zijn Genade* van *Valckesteyn*, of van *Oversteyn*. Staat er dus in den bedoelden brief werkelijk *Ebersteyn*, dan zal dat abusivelyk zijn gesteld voor *Oversteyn*, verkeerdelyk gemaakt uit het Hoogd. *Ober-* of *Obernsteyn*. Maar, staat in den brief ook *Ubersteyn*; want zoo vinde ik dien naam ook in oorspronkelijke stukken, onder anderen, door Renghers vander Arenshorst gespeld?

Prince Maurits gaf bevel, dat men syne nagelaten goederen soude inventariseren en toe segelen. Hy hadde een tamelyk groete familie, ende daer werde geschreven aan den Grave van den Broeck, dat hy soude komen ordre stellen in den boedel en de familie te scheyden." Het is omtrent de, door Prins Maurits, naar den wensch van 's Graven broeder, begeerde inventarisatie en te gelde making der goederen, dat mij de oorspronkelijke stukken ter hand kwamen, waaruit ik mededeele, hetgeen mij voorkomt te verdienen voor de vergetelheid te blijven bewaard.

Maurits, geboren Prince van Oraengien, Grave van Nassau etc. Marquis vander Vere etc.

Edele, eersame, wyse ende discrete, lieve besondere. Alsoo de welgeboren Philips Frantz Grave van Falckensteyn etc. ons deur zyne brieven vanden xxv^{en} Novembris heeft vrundelycken versocht, de aenvoorderinghe te willen doen, dat een Inventaris der verlatenschap ende staet der nagelatene schulden synes broeders, des oock welgeboren, Johan Philipsen christel. gedachtenis, gemaect ende hem overgesonden te worden, ten eynde S. E. daerby wete, hoe verre sulcx streckt, ende diens volgende ordre totter betalinghe derselver schulden mochte stellen, die wy achten dat zulckx doende nyet dan tot voordeel der crediteuren sal wesen, daer deur te spoediger contentement van hun achterwesen sullen erlanghen; Soo is hier mede onse gonstige begeren ende versoeck yemandt vuyt den uwen te committeren ende neffens Nicolaes Smel-singh ende Baptise van Clermond, gewesen hooffmeester ende secretaris des welgedachten Grave Johan Philipsen (als de beste kennisse der saecken hebbende), nyet alleen staedt mackende der voorn. schulden, maer oock Inventaris alier verlatenschap; ende daer beneffens de voorsieninghe te doen, dat alle procedueren opgehouden ende de goederen in goede bewaringe mogen blyven. Hiermede, Edele, eersame, wyse ende discrete lieve besondere, zyt Godt bevolen. In 's Gravenhage den 9 January 1592.

V luyder zeer goede vriendt,

(get.) Maurice de Nassau.

Opschrift. Den Edelen etc., burger-mrs. etc. van Utrecht.

Den 5 January 1592.

Achterevolgende ende wt crachte vande missive van zyn Ex^{cie} Graeff Maurits van Nassau etc. in date den 9 January 1592 ende den appointemente van commissie daerop gevolcht in date den 4 January verleden, hebben Cornelis van Malsen ende Oth Jansz van Rooy, schepenen ende pantvercopers geassisteert met Joncheer Niclaes Smelsing, gewesene hoofmeester ende Baptista van Cleermont, eertyts Secretaris van Graeff Johan Philips van Valckensteyn, ho. me. hun getransporteert opt hoff van zyn Gen. Graeff Adolff van Nyeuvenaer, Moers etc., mede ho. me., alwaer bevonden zyn dese naebeschreven goederen, achtergelaten hyden voorsz. Graeff Johan Phls., ende zyn zulex hiernaes gespecificeert staen:

Eerst een grote schoene silvere vergulden overdede cop met syn custodie.

Een golden baech, daer in staet St. Joris met ix diamanten.

Voorts geopent synde een swerte coffer, syn daerin bevonden dese goederen:

Also een groene damaste nachtabbert met zilvere passamenten coorden geboort ende gevoedert met engels kuyen bonte.

Een roden armesyden hemptrock.

Een purperen laeckensche mantel met swerte syde coorden.

Een swerte ende een grouwe beveren hoeden, d'een met golde ende d'ander met een bourduerden bande ende pluymen.

Een poenjaert met vergult gevest, met syn riem vergult.

Een vergulden hanxsel van een rappier.

Een grote houtte cam.

Item een cleyn cofferken, daerinne bevonden zekere pampieren ende brieven.

Een goude medaalgie, daer in staet een grote agaet ende drie robynen met zyn custodie.

Een zegel ofte cachet in goudt, met syn custodie.

Noch een goude signet ring.

Een grote schone blauwe saphier in goudt gestelt.

Noch een goude mariage ring met een diamant ende twee robynen.

Een goude trauring met een robyn ende diamant.
 Een goude ketting wegende vyff merck min een loot.
 Noch een goude kettingke wegende scherp een merck.
 Noch een kleyn goudt kettingken.
 Noch een grote coffer met dese naevolgende goederen daerinne bevonden :

Eerst een paer ghele syde neerhosen.

Noch een paer van oraengien.

Noch een paer doncker filiamoert.

Een paer lichte filiamoert.

Een paer fiolette.

Een paer blauwe.

Een paer incarnatyn.

Een paer papegayen groen.

Een paer gras groen.

Twee cleyne silvere beeckertgens.

Een incarnate veder ofte pluyme.

Een wit grauwe laeckensche mantel met brede goude passementen, gevoedert met argentyn fluweel met een capiелge.

Een paer boxen van tzelve met een paer craensonen.

Een paer geperfumeerde hantschoenen met silveren passementen geboort.

Een swerte fluweele corte mantel met armsyde gevoedert ende met syde quasten.

Een wambeys met een paer boxen van swart satyn met een roden ofte incarnaten gront.

Een wambeys met een paer boxen van fiolet fluweel ende vol silveren passementen geboort ende onderset met root armsyde.

Een wambeys met een paer boxen van groen syde grof greyn, met rode gront ende met gheel taffa onderlecht.

Een paer boxen ende een wambeys van doncker grau fluweel, met breet silvere passementen geboort.

Een lange mantel van doncker grau fluweel met twee brede silvere passementen geboort ende gevoedert geblomt fluweel met fiolette gront.

Een syde groffgreyne lange mantel met een swerte passament geboort ende gevoedert met geblomt fluweel.

(In margine: Den 25 Aprilis 1593 syn dvoers. twe grote cofferen met het cleyne cofferken daer inne gesloten mette clederen ende goederen daerinne wesende volgende dvoers. specificatie gelicht van thoff van haer Gen. van Nyeuwenaer ende gebrocht ten huysse van den borgerm^r. Beernt Stel, al volgende ende in conformité van de appointementen van de-

sen gerechte op gisteren gegeven, ende is 't cleyn cofferken met het zegel van den schoudtampt (1) toebesegelt, wt welck cleyn cofferken by den voers. Stel, op den x Marty verleden, waren gelicht zeeckere cleynoidgens, volgende dspecificatie daervan gemaect. *Praesentibus* Malsen ende Rooy, schepenen, ende pantvercopers).

Item een viercant casgen ofte kistgen met verscheyden brieven, reeckeningen ende andere pampieren ende munimenten, daerinne mede was een dose met een yseren wecker.

Noch een horlogie mede in een dose staende.

Ende zyn dvoers. twee cofferen met het viercant casgen toebesegelt met het zegel van den schoudtampt, gelaten opt voers. hoff.

Noch een rappier met een vergult gevest.

Noch een rappier met een vergult gevest.

Noch een slachswert.

Twee spacnsche deeckens met een groen sitcussen.

Een silvere regiment stock.

Vyflich tinne schottelen zoe groot als cleyn.

Drie dosyn tinne tellioren ende een.

(En voorts eenig onbeduidend huisraed).

Hierna hebben dvoers. commissarissen ende assistenten hun gevonden ten huuse van Gerrit Jansz. Volmering, cleermaccker, alwaer dvoers. Gerrit Jansz. verclaerden, wel te moegen lyden ende tevreden te zyn, die goederen van wylen syn Gen., den Grave van Valckesteyn geïnventariseert te worden, nochtans sonder prejudicie van zyn goet recht, ende achterwesen, ende onder protestatie van egeen van dezelve weerloos te worden voor ende alleer hy gecontenteert, emmers verseeckert zal syn van syn achterwesen, bedragende ongeveerlyck ter somme van twe duysent twe hondert ende vyflich carolus gulden, zoe van 't gene hy zyn Gen. verstreckt, verschoten ende aen hem verdient heeft, als daer voren hy noch eensdeels verobligeert is te betalen, als zynde hem daer-

(1) Aangaande dit zegel vond ik in de Resolutien der Ed. Mo. H. Staten op den 30^{en} Januarij 1582 genotuleerd: » Op 't aengeven van Jo^e. Nic. van Zuylen, scholtus der stad Utrecht, is geresolveert, dat hy by den muntmeester een zegel sal doen maken, om totte saken van justitie, in plaets van 't oude seghel, te gebruiken, en dat hy sal doen stellen in den schilt, sulks als volgt, twee cruyssen ende twee leeuwen (dat figuur volgt, met de pen getrokken) ende om den schilt doen snyden: *S. officii schulteti civitatis Traiectensis.*»

vorens dezelve goederen geopignoreert ende verseeckert, daervan by dezen protesterende by expresse.

Ende syn dvoorsz. goederen, aldaer bevonden, alhier gespecificeert :

Eerst een roden poolschen rock met goude passementen ende lissen.

Een lap groen armesyde omtrent lang drie ellen.

Een ruytervaen met een wapenrock ende twe cleyn vaentgens van armesyde.

Eenen buffelsche colder vol goude brede passementen geboort, met incarnaet fluweel gevoedert, met een smal goudt passament.

Een incarnaet satyne wambuys met een paer incarnaet fluwele boxen met smal silvere passementen geboort.

Een incarnaet syde grofgreyne borstlap.

Een purple satyne wambuys met een paer boxen met brede goude passementen geboort.

Een wit satyne wambuys met een silveren tock ondersneden, met een cleyn wit silvere passament geboort.

Een broeckielge van silver laecken, die sneden van breet silver passament.

Een gheel satyne wambuys met gouden tock ondern eden, met goudt cleyn passament geboort.

Een broeckielge van goudt laecken, die sneden van breet gouden passament.

Een wambuys van swert fluweel met een paer boxen van swert fluweel, vol breet goudt passament.

Een swarte fluwele spaensche casack met een paer boxen van tselve fluweel, vol goudt breet passementen geboort spoorsgewys, dsack gevoedert met root volp.

Noch een spaensche casack van incarnatyn fluweel met een paer boxen van tselve, tsamen met brede goldt passament vol geboort, ende deasack met goudt laecken gevoedert.

Een lange swerte fluwele mantel met twe brede goude passementen geboort ende met volp gevoedert doorgaens.

Een lange incarnatyn fluwele mantel met twe brede goude passementen geboort ende doorgaens met goldt laecken gevoedert.

Ten huysse van Beernt Stel gewesene borgermeester een rappier met een silver gevest ende een fluwele scheyde met een custodie, ende een poenjaert, ook met een silveren hecht, twelck geëstimeert wordt, soe men verstaet, op vyfhondert gulden.

Item den hooffmr. Smelsing verclaerden onder hem

te berusten het rusting van zyn Gen., een carbynder, een sryfftafel met silver beslagen ende syn Gen. groot silveren secreet zegel.

Item de voers. Baptista van Cleermont verclaerden mede onder hem te berusten een silveren segel van syn Gen. ende een silvere pitsier met twee ysere stampers daer men het thin mede teyckent.

Een blauwe saphier, eensdeels gesneden, berustende onder Wolphert Roeloffsz, steensnyder.

Den hoofmr. Smelsing verclaerden noch, dat den admirael, van syn Gen. onder heeft twe metalen stuckgens geschut.

Den 16 Maert 1595 leverde de cleermaker Volmering nog over specif. van goederen van syner Genaden ten synen huysse berustende:

Twee doortrecksels van broeckielgens, een van goudt ende een van silver.

Noch anderhalf el incarnaet volp met eenige stuckgens daerby.

Noch drie ellen anderhalf vierendeel gout laecken met eenige stuckgens.

Een halff el geblomt fluweel, paers die gront.

Twee ellen ende een halve silveren tock ende een el oraegie tock.

Noch een deel lappen van fluweel satyn, taffa, damast ende anders van verscheyden coleuren.

Noch een pont min twe loot goude ende silvere passementen.

Den 5^{en} Dec. 1595 leverde B. Stell aan den erfhuis meester over drie cofferen. Item noch een cleyn coffertgen rontom vergult. Is daerinne bevonden.

Een ruycker met peerlen ende van syde gerocht etc.

Noch een oudt brasscletgen, met een gout sloetgen daeracn.

Een syde buydeltgen met vyff peerlen.

Noch een syde cussentgen van groene syde.

Noch een fluweele duymtgen.

Noch een memorie taeffel-boecxken.

Onder degenen, die met vorderingen tegen den boedel opkwamen, was ook Joh. Renghers van der Arenshorst, als gemachtigd, door Jo^r. Wilhelm zu Inhuysen ende Knyp-huysen, wegen 200 daalders, den Grave van Falckensteyn geleend.

Het geheele bedrag, na aftrek der onkosten, was 3589 gl. 3 st.

J. J. DOBT v. FL.

**Hoe Bisschop DIERCK van Wtrecht aflyvigh
worde, en van eenen dispensier ofte Rent-
meester des voorsejden Bisschop.**

(Uit eene oude Chronijk).

De Bisschop Dierck van Wtrecht, die in deese oor-
loge vele schats ende goets gewonnen hadde, lossede syn
Landen ende sloten ende spysde syne casteelen ende Burgen,
ende betaelde syn schult die hy int hof van Roomen schul-
digh was, ende hy is ten lesten gestorven tot Deventer, en-
de wert tot Wtrecht gebrocht ende daer begraven in der
Domkercken by syne voorvaders, int jaer ons Heeren mcc en-
de x, als hy dat Bisdom XIII jaren lang hadde gheregeert
met grooter eeren.

Dese Bisschop Dierck van Wtrecht, ter wylen dat hy
noch leefde, hadde eenen dispensier oft Rentmeester, die alle
syn goeden tot vele plaetsen leggende dispensierde ende be-
rechte tot des Bisschops profyten ende oorbaer, ende in syne
officie getrou, neerstigh ende voorsichtigh was, so dat hy
van synen heere de Bisschop seer bemint ende liefgetal was:
dese goede man genoemt Everwach, wert van sommige
des Bisschops dienaers voor synen heere den Bisschop uyt
haet ende nyt geaccuseert, ende beclaegde hem seer voor den
Bisschop seggende: Mynheer ghy meynt dat u Everwach
getrouwelic dient, maar ten is so niet, wy raden u dat ghy
rekeninghe van hem neemt van syn ontfangen ende uytgeven.
Dwelc de Bisschop dede, ende Everwach dede so propelic
ende discretelic syn rekeninghe dat de Bisschop des te vreden was,
ende sette alle quade suspitie ende vermoeden uyt syner herten.

De gene die hem dus hadden gemaect, vraechden den Bis-
schop hoe hy syn rekeninghe had gedaen? Antwoorde by seer
wel. Neen spraken sy, had hy gerekent in onser presencie,
men soude bevinden, dat hy groote schade had gedaen, en-
de als hem dit van den Bisschop was gesejt, verduchtende
van syne vyanden beschaemt te worden, ende ooc mede om
dat hy de charte van der rekeninghe verloren hadde, dochte hy
aldus in hemselves. Ist dat ic nu in eeniger manieren in
myn rekeninghe dwale oft dat daer twist in gevonden wert, so
sal ic dat met myn lichaem moeten betalen, oft inder van-
genisse daerom gaen, ende door ingeven des duyvels (door
wiens behendigheyt hem dit van syne vyanden geschiede) ginc
hy alleen als desperaet wandelen buyten der poorten int velt,
aenroepende den duyvel, ende sprack aldus: Heere ist dat ghy
my te hulpe coemt in myner noot ende last, daer ic nu in
ben, Ick sal u hulde ende eet doen voortaan onderdanich te
wesen. De duyvel die daer haest by was, sprack aldus: Ist
dat ghy versaect God ende syne Moeder, ick sal u nemen in

mynre beschermenisse, ende ic sal u verlossen ende vryen van alle uwe vyanden. Hy dede also ende versaecte God, doende den duyvel hulde ende eet, ende syn rekeninge passeerde tot syner eeren ende syner vyanden schande ende confuys, ende van dier tyt voort began hy des duyvels cracht ende macht te verheffen ende te prysen, ende God ende syne lieve Moeder te blasphemieren, ende quam tot sulcker vertwyfelychheit, dat hy seyde, die God dienen sullen altyt arme ende onsalighe menschen blyven, maer die den duyvel dienen salt wel ende voorspoedelyck in allen saken voorwaerts gaen. Ende als hy aldus 5 jaer lang in dese blasphemie hadde geleeft, ist gebeurt dat in den Stichte van Wtrecht quam een groot Meester, geheeten Meester Olivier Scholaster van Ceulen, prekende de cruysvaert tegen den ongeloofigen, wiens predication ende sermoonen dese Everwach so seer tegenstond ende mishaechden, dat op een tydt desen Meester Olivier, sprack in teghenwoordicheyt van alle tvole, swycht ghy onsalige vat des duyvels, de duyvel spreeckt door uwen monde, nochtans en wist dese meester niet van synen state, of wat mensche dat hy was: dese Everwach wist wel, dat hy den duyvel synen heere gheene grooter diensticheydt doen en mochte, dan dat hy desen Meester dootsloege, ende hadden een groot lang messe ende ginc dese meester na dry dagen lang, of hy hem ergens conde alleene vinden, oin doot te slaen: ende siet opten derden dach worde dese Everwach met schielicke siecten bevaen, ende starf sonder eenige biechte ofte berouwe, ende wert van den duyvel, dien hy hem ghegeven hadde, totter plaetsen der pynen gevoert in de eerste plaetse, (also als hy selver heeft beleen teghen meester Jan Scholaster van Zancten, als hy weder van den doot verweckt was) daer hy was ghesendt in also grooter onverdrachliker litten des vyers, dat hy seyde, waert sake dat van al dat hout des Werelts een vier gemaect ware, so woude ic liever daer in barnen totten eynde des Werelts toe, dan hier een ure in liggen, van daer wert hy gebrocht in also condem plaetse dat hy weder begheerde int vier te wesen, van daer wert hy gebrocht in also grooter ghevoelige duysternissen dat hy plach te seggen, al had ick God hondert jaren gediend, so en begeerde ic anders niet te loon, dan weder te wesen in de coude, ende daer na wert hy gheleyt tot noch ses plaetsen daer de H. schrift af seyt. Als van de duysternisse tot dat knagen der wormen, tot groote onverdrachlicke slagen ende pynen, tot beschouwinghe der grysselicker monsteren ende dieren den duyvelen, tot confusie, schande, ende verwyte der sonden, tot schreyen ende huylen, ende ten lesten tot knersinghe der tanden, ende comende van de eene pynen totter anderen, begheerde al-

tyt weder totter eerster daer hy uyt ghecomen was te wesen, ende daer in te blyven tot den dagh des oordeels, dan een ure te wesen in de aenstaende pyne. Ende als hy aldus in deser lester pynen was, heeft God syner ontfermt aensiende syne goede wercken die hy in synen leven hadde gedaen, ende dat hy dat ghene, dat hy geleden ende ghesien hadde den menschen soude vertellen, heeft hy synen Engel tot hem gesonden, ende seyde: siet al dusdanighen loon ontfangen sy die den duyvel dienen, ende sprac voort, oft u ghebueren mochte weder te keeren int leven, wilt ghy oock God voldoen voor uwe sonden. Daer hy met dieper versuchten op antwoorde, ende seyde: Heere waert mogelick, geene penitencie hoe groot dat sy ware ic achter laten woude. Doe sprac de Enghel het belieft Gode dat ghy weder in de werelt sult keeren tot u lichaam, maer want ghy tegen dat cruyce gesondicht hebt, daerom sult ghy in den cruyce lyden; dit geseyt wesende rechte hy hem op, liggende op de bare, ende van vreesen liepen sy alle uyten huysse die daer waren, uytgenomen twee jongens, doe sprac hy, en syt niet verveert, ic bent ende liet terstont een biechtvader comen, ende beleet syn sonden met grooten berouwe, ende reysede met Heere Otte van der Lippe, Bisschop van Wtrecht, op die Heydenen, hy vastede alle dage te water ende te broot, ende liep barvoets by synen peerde, daer syn cleeder ende harnas op lagen dattet bloet aen de steenen bleef hangen. Ende als hy van syne ghesellen ghestraff wert, sprack hy, ick hebbe veel meerder pynen geleden. Ende als hy al syn goet ende gelt in Gods dienste met desen Bisschop had verteert, syn sy weder over see thuyswaert gecomen, ende als de schipper vracht van hem eysschende was, ende niet en hadde waarmede te betalen, presenteerde hy hem daer voren te dienen, maer door bede deser Heeren wert hy ontslagen. Ende thuys comende, leefde hy met syne eerbare huysvrouwe in grooter penitencien ende strengicheyt des levens, ende door Gods ghehengenisse wert hy namaels geslagen metten heyligen vyer, dat alle syn lichaem so swart verbrande gelycken een cole: ende in dese pyne liggende, wert hem gheseyt, dat hy gaen soude in een kercken, gheleghen in den lande van Arckel int dorp van Schalunen, daer soude hy door verdiensten des H. Confessoors S. Nicolaus verlost worden, dwelck also geschiede. Ende want hy noch ryck van landen ende goeden was, heeft hy t cleyne kercken af doen breken, ende liet weder een schoone groote kercke maken ende bleef daer wonen, God dienende ende S. Nielaes, in grooter abstinacien ende innicheyt. Ende als hy gestorven was, wert hy onder dat hooghe outaer in der selver kercken begraven, die hy met groote giften ende gaven, hadde gedoteert ende versien.

**DE RIVIEREN DE VECHT, ANXTEL,
DREGT, GEUZESLOOT, DE ZUDDE,
WEER EN NIEUWE WETERING.**

Het stuk, dat hier volgt, vonden wij in de adversaria van Utrechtsche zaken, uit de Bibliotheek van wijlen den Heer Burgemeester J. van Doelen afkomstig, en thans in het Stads-Archief aanwezig. Deze verzameling, die uit 5 deelen in 4°, bestaat, is door eene ongeoefende hand bijeengebragt, schijnbaar tot de zamenstelling eener beschrijving van het Sticht, en bevat weinig meer, dan korte uittreksels uit gedrukte werken. Dit stuk echter, achter het 4° deel gebonden, is den bewerker der adversaria geheel vreemd; het schrift en papier is veel ouder, en het laatste ook verschillend van vorm. De ons, bij name onbekend gebleven schrijver, die van zich zelve zegt, de lees- en schrijfkunst in eene dorpsschool te hebben geleerd, en zich met vertalingen te hebben moeten behelpen, heeft ons erachtens zich zoo lofselijk van zijne moeilijke taak gekweten, dat de helderheid van 's mans brein, zonder beschaafde ontwikkeling, bewondering verdient. Het nederige opschrift, aan het hoofd van het opstel geplaatst, doet ons den schrijver in zijne eenvoudigheid kennen. In plaats van eene drooge beschrijving van de Vecht, leert hij ons den loop der meeste rivieren en kanalen, alsmede de bewoners der onderscheidene streken kennen. Zijn betoog, dat de Vecht haren naam van de Romeinen bekomen heeft, en de wezenlijke regter- of noorder-Rijnarm is, welke aan de zijde van Germanie in den Oceaan ontboezemde, weet hij uit de oude schrijvers zoo duidelijk aan te toonen, en anderen die mistasten, zoo oordeelkundig te wederleggen, en zijn

eigen betoog met wél doordachte en scherpzinnige aanmerkingen te kruiden, dat wij niet gearzeld hebben, hetzelvo zonder veranderingen of toelichtingen op te nemen, latende, even als de schrijver van zijn werk zegt, ook wij, de beoordeeling van hetzelve aan de lezers over.

RED.

DE RIVIERE *DE VECHT*.

Is niet alleen een zeer aangename en vermakelyke stroom, alsmeede van het grootste gebruyk en nut, zoo wel voor de wyd vermaarde stad Amsterdam als de van outs beroemde Stad Utrecht, maar is alzoo van groote outheyd, alschoon by de oude Romeynse Schryvers doen zoo niet genoemt, en by de meeste latere Autheuren van s Lands outheden ongeaght, als van een jongere geboorte qualyk gemeid, dog ik zal met goede redenen, myns eraghtens, in het kort aantoonen, dat *Vecht* als van outs was, en al van de Romeynen zynen naam om desselfs gebruyk heeft bekoomen, ende dat zy is de waare en wesentlyke reghter of Noorder Rhyn-Arm, welke aan de zyde van Duytschland met een geweldiege stroom in den Ocean uytviel.

De *Vecht* in de middeleeuwen wierd genaamd *Fech*, *Fecht*, ook *Vecta*, nu *Vecht*, gelyk het Casteel of de geweesen Burcht *Fechta* of *Vechten*, alwaar desselfs naam erst verkryght (1). Dat dit Casteel of Burcht *Vechten*, door de Romeynen was gebouwd, word ten overvloede aangeweesen uyt desselfs veelvuldige overblyfselen aldaar gevonden (2), als zeer konstige van aarde gebakken potten, testen, kannen, kommen, schaalen, altaarsteenen, veele goude, silvere en copere munten der Keyseren, als van Tiberius, Claudius, Nero, Vespasianus, Domitianus, Adrianus Antoni Pii. L. Veri, M. Agrippae, L. F. etc. als ook veele tiggels en pannen

(1) Heda, p. 29, 66, 87. (2) Buchel. ad Hedam, p. 7.

met dit byschrift EX. GER. INF. seggende van Neder-Duytschland. Dit casteel *Fethna*, *Fechta* ofte *Vechten*, was geleegeen een kleyn halff uur van Utrecht, en heeft gestaen op een party van omtrent 80 morgen lands, hetwelk men nog op heeden noemd de Burght aan de zuysyde des Rhyns, op het Batavische Eyland (1).

Dees Noordelyke Rhynarm verkreeg van dees gesegde Romeynsche Burght of Casteel, als gesegt, zynen naam, van daar *Vecht*. Hadde zynen cours door geen beysondere sprankel of waterloopie, maar nogh aanwysende volgens dien lagen streck, dien grooten Boesem van den ouden Rhyn, zynde nu lage weyden en houtackers, ten oosten aghter Utrecht om, buyten de bemuurde waard, zoo Noorden op zyn wegh nemende voorbey Zuylen, Maersen enz. tot Muyden in de hedensdaagse Zuyderzee van outs in en door het meer *Flevo* in den Ocean.

By deese Burght *Vechten* lagh, volgens de Traditie van Carolus Martellus, nogh een Casteel genaemd *Trajecto*, hetwelk seght overtocht, alwaar men van den Duytschschē boden overvoer in Batavia (2). In de aghtste eeuw wierd dit *Trajectum* al *Vetus Trajectum* genaamd, dat is het oude *Veer*, van hetwelk gekoomen is *Outrecht*, *Autrecht*, *Utrecht* (3), dogh in de sevende eeuw was het ook al genoemd door Carel den Grooten *Ulterius Trajectum*, omdat het was de benedenste ofte uysterste overtocht van de Noorder-Rhyn Arm; zoo men nu stelde, als sommigen willen, dat dees Noorder-Rhynarm doen door Leyden in zee liep, zoo konde men *Utrecht* geen *Ulterius Trajectum* noemen, dat is uterste ofte benedenste overtocht, dewyl dit middel Rhyntie, tusschen Utrecht en Leyden, al in de Roomsche tyd maar een matig Vlietgen was, dat zacht en lanksaam vloeyde, en wegens zyn weinig waater op de meeste plaatsen bequaam tot den overtocht (4), ende zoude

(1) Batav. Sac. I. LXXIV. (2) Heda, p. 29. — Bat. Sac. t. a. p.
 (3) Matth., de Nob. p. 160. (4) Bat. Sac. I. LXXI. II. — Plinius,
 Nat. Hist. L. 11. § 13.

dan met recht de naam van *Ulterius Trajectum* op veele plaatsen lager kunnen geweest zyn, ja zelve tot Catwyck; dogh het blykt dat de Romeynen ende andere Grieksche schryverren by dees Noorder Rhyn-Arm meenden een maghtiger stroom dan dit Leytse Rhynvlietge, alwaar men, lager komende, wyder oevers en verdronke landen vond, onbequaam om tot een overtoght te gebruyken.

Gesegde Romeynsche Burght, *Fethna*, *Fechta* of *Vechten* is de plaats als reets gemeld, waar ende van waar dees Noorder Rhyn-Arm verkreeg de naam van *Fech*, *Fecht*, *Vecht*, welke rivier de Vecht door Willem Heda te recht alsoo word *Vecta* genoemd, dat is de *Vaart*, omdat men daardoor opvoer ende afvoer, na, en van hunne vlooten tot de Burght op het Eyland *Flevo*, met alle hunne krygsbehoefstens, en is dees Romeynse naam *Vecta*, na een verloop van zoo veel eeuwen aan dees rievier, na de Duytsche schryfrant nog *Vecht* genoemd, gegeven. Het schynt ook niet buyten reeden dat dese burght *Vechten* hadde een zeer bequame havening of legplaats voor hunne Rhyn schieepen, waarom deselve *Vecta* ofte het *Veer* wierd genoemd, tot laaden ofte ontladen, om na beneden af te saken en op te komen zoodat dees burght ende dit gedeelte van dees Noorder Rhyn-Arm door haar gebruyk wegens hunne gelegentheyd verkreeg door den tyd de naam van *Vecta* ofte het *Veer* ende de *Vaart*, dat hier alsoo ook was op dees Burght *Vechten* een magasyn van allerley oorloghs Tuygh, ende een kragtiger besettinge als tot *Trajectum*, scheynd klaar by de zeer overvloedige Romeynsche overblyfselen aldaar gevonden, alschoon de Burght *Trajectum* ook *Wiltenburg* genoemd, na verloop van tyd door de Wilten, Friesen en Franken is tot een vastigheyd verkooren, ende door de Bisschoppen tot zoo een maghtige stad is verheeven, terwyl de burght *Vecta* die nogh na het jaar 200 was een besettinge der Romeynen, is te gronde gegaen ende gebleven alwaer nu de ploeg overgaat.

Het is te verwonderen, dat men zoo veel heeft geschreven en getwist over de Rhyndonden, voornamentlijk over de rechter-Rhynarm, welk het Batavische eyland benoorden bepaalde; hetgeen het verre grootste gedeelte der Autheuren stellen, dat het was het Rhyn sprankeltie, dat door Leyden in zee zoude hebben geloopt, andere willen weder den Eyssel, by Kampen in de Zuyderzee vallende, voor dees Noorder Rhyn-Arm houden, dus het Batavische eyland kragtig vergrootende, over welk wy onse korte aanmerkinge zullen laten gaan; hoewel dit voor myn, die selve maar de lees- en schryfkonst in een dorpschool hebbe geleerd en sikh met vertalingen moet behelpen, segge dan te oordeelen over schriften van beroemde ende bekende Autheuren, die de Griekse en Latynse Schryvers in de grond verstaan, en by het critiseren van woorden en namen ende de sin ofte meninge dier schryvers, veele omweegen weeten te maaken, waarhy men ook vind dat veelyds geleerde een stuk opvatten en verdedigen, schoon tegens alle recht en reeden; dus zal dees saak maar in het kort aanroeren en laten den leeser selve oordeelen, wat Tacitus, Caesar ende anderen, die ons land kondig waaren, daarvan seyden.

Tacitus zegd, dat den Rhyn sikh in tweeën deeld in het begin van het Batavische Eyland, waarvan de linkerarm, de *Wael* genaamd, sig in de *Maas* stort en zoo in de Noordzee vald, dogh noordwaard, aan de zyde van Duytschland, behoudende den selven naam en gelyck gewelt van stroom soo lange totdat hy in de Noordzee is invallende (1), en Julius Caesar, die omtrent 60 jaer voor Tacitus van den loop des Rhyns schreeff, zegd, dat hy hadde eenen arm genaamd de *Waal*, die zich door de *Maas* in den Ocean storte, daar zoo het Batavische eyland mede besloot, dogh des Rhyns oorspronk en desselfs gantsche loop beschreven hebbende, segt, wanneer zy de Noordzee naderd « scheydtse haerzelve in veele

(1) Jaarb. 2. p. 55.

stroomen, waerdoor sy vele ende groote Eylanden maect, zodat den *Rhyn* door vele uytganghen in de Oceanische zee is invloeyende (1).” Cluverius en anderen (2), schynen hier te willen hebben, dat Caesar alhier weder de *Wael* en *Maas* meend, die door dees verscheyde uytgangen de Zeeuwse eylanden maakte, hoe kan ymand denken, dat Caesar zoo naukeurig en kondig van desen stroom, zoude noemen den *Rhyn*, de Noordzee naderende, wanneer hy meende de *Waal* en *Maas*, hy wist emmers ook zeer wel als ook aantoonde, dat de Zeeuwse eylanden door de *Maas* gemaakt wierden, en wel beysonder met behulp van de Scheld, die hy seght met de Maas zich beneeden vermengde, gevolgelyk deze maakten door hun gemeenschap de Zeeuwsche eylanden. Dit waren die Eylanden daer Caesar van seght, welke gewonlicken door de vloet aldaar van het land gebrooken zyn. Maar Caesar van de Eylanden der Noorder Rhyn-Arm spreckende, seght niet dat ze door den vloed van het land gebrooken wierden, maar door de verscheyde stroomen vele ende groote Eylanden maakten, zodat den Rhyn door vele uytgangen in de Oceanische zee is invloeyende, ende dat op dees eylanden door den Rhyn gemaakt, veele inwoonders waeren die op visch leefden, ja ook op eyeren van vogels; daar legd noch op heeden het Eyerland, ende ten huydigen dage is het noch die eylanders beysonder eygen op visch te leeven. Hadde den Rhyn in Caesars dagen veel uytgangen in de zee, doen hadde deselve noch haaren vryen loop, door geen damminge of krebbinge gedwongen, tgeen naderhand van de Romeynen, denkelyk door Drusius, wel zal geschied zyn, om de beste schueringe des waters te hebben ter plaatse, alwaar het bequaamste en gelegenste was voor goede havening der vlooten, nu is het een saak buyten kyff, dat by het middel Rhyn-tie te Catwyck, geen andere uytloopen noch eylanden kon-

(1) Caesar, L. 1. IV et VI. (2) 1 Boek, p. 28, 182.

nen gedacht worden, maar wel dat den Leydschen Rhyu die in de dagen van Plinius (1), Tacitus tydgenoot, maer een kleyne kil was, dus onbequaam, en geen plaats voor een goede havening, mogelyk meede eene van die afgekrebde uytloopen was, als denkelyk ook by Egmond en by Petten enz. indien daar uytwateringen waaren geweest, als eenige scheyn-bewyzen daer van zyn.

Ende dewyl Virgilius, Claudianus, Strabo en Asinus Pollo, nevens Tacitus seyden, dat den Rhyu maar twee monden hadde, waarom deselve wierd genaamd *Bicornis*, het middel killeu na Leyden loopende, voor geen gebryk, en buyten beduydinge hierom ongeaght sonder meldinge van dees schryvers is voorbey gegaan; dogh Ptolomaeus spreekt van drie monden. Eghter magh de Vecht, die uyt den ouden Rhyu komd en voorbey *Flevo* nu in de Zuyderzee loopt, in geen consideratie koomen, den *Yssel* moest dan de darde mond zyn, volgens Pontanus (2), en den geleerden Adrianus Junius, welk in zyn *Batavia* segd: « uyt twee boezemen des Rhyns heeft Drusius drie gemaakt en alsoo uytgeset de landpaalen van Batavien, en een nieuw Batavien gegeven;” maar cylive, waar is een oud schryver te vinden, die dees geleerden Heer aanleydinge tot dese gedaghten heeft gegeven, wie heeft ooyt dees doorgegrave graft of den *Yssel*, den *Rhyu* genaamd; by Caesar was het althans onbekend, zynde onder Claudius door Drusius eerst gegraven, waarom maar *Fossa Drusiana* of de graft van Drusius wierd genoemd. Sied Tacitus en Sutionius, wie heeft ooyt gedroomd, dat door dees graft van Drusius der Batavieren land was vergroot, ofte gepraat van een *Batavia recenti* ofte *nieuw Batavia*. Tacitus segd lang, na dat dees graft van Drusius was gegraven, dat het gantsche eyland moerasch-

(1) Nat. Hist. IV. § 15. (2) A. Montanus v. Amstell, p. 15.

aghtig en laag was, dat emmers van de Velouwe nogh het Gooy niet kan gesegd worden.

Pomponius Mela, dewelke leefde ten tyde van den Keyser Claudius, spreekende van de Noorder-Rhynarm, segd: « dat die in het eerste nauw en sigh zelven gelyk, naderhand als de oevers wyd en zyd van malkander wyken, is hy geen rivier meer, maar een Meir, en de velden blank gezet hebbende, krygt hy den naam van het Vlie; eyndelyk een eiland van denzelfden naam omringt hebbende, word hy weder naauwer, en wederom een rivier geworden, stort hy zich in den Oceaan.” Plinius, Tacitus tydgenoot, beschryft des Rhyns uytgangen of monden zeer net en singulier, en vind hier, gelyk Caesar, verscheyde eylanden, daar de Noorder-Rheyns arm by, door, en langs liep, seggende: « in den Rhyn zelf, ter lengte van byna hondert duyzent schreden, is het edelste eyland der Batavieren, der Kaninefaaten; en noch andere eilanden der Vriczen, der Caukken, der Frisiabonen, der Sturieren, der Marsacen, dewelken alle gelegen zyn tusschen den Helius en het Vlie, dus worden de monden genoemt, langs dewelken de Rhynstroom zich ten Noorden in Poelen of meeren, ten Westen in de Maasstroom, uytstort, behoudende in het midden een kleine kil, die zynen naam behoudt.” Dus wierd de reghter of Noorder Rhyn-Arm duydelyk by dees twee schryvers aangetoont, dat dezelve by *Flevo* of het *Vlie* in zee liep, ook denkt Cluverius (1), dat indien de rivier de Vecht daar doen was, de scheidinge tussche de groote en kleyne Vriesen gevoeggelyk konde zyn, en met het seggen van Plinius heel wel konde strooken, dogh dit was by hem maar een gladde gissinge. De eylanders door Plinius aldaar opgenoemd, kan hy niet dulden, dat die aldaer bezuyden *Vlevo* zoude gezee-ten zyn geweest, als ook will met kracht en geweld het middel Rhyntie, welk door Leyden in zee zoude hebben ge-

(1) Deel II. p. 193, 196.

loopen, hetwelk Plinius als gesegd Tacitus tydgenoot, maar een kleyne Kil noemt, dat die eghter voor den oorlogh, die Claudius Civilis, A°. 72, met de Romeynen voerde, wyd genoegh was, en fel en snel doorstroomde, ende dat dat de reghte oude Rhyne was, die het Eyland der Batavieren benoorden afsloot, zoodat het geheele Batavische eyland alleen tusschen Waal en Maas en dit middel Rhyntie, beslooten lag. Ja zelve stelt Alting, dat de helft van Leyden op den Vriessen boodem lagh (1), zoodat al wat tusschen de middel Rhyne en het Vlie lagh, Vriesland was, eghter Tacitus seght dat de Caninefaten bewoonden een gedeelte desselven eyland met de Batavieren, en waaren hun in oorpronk en tale gelyk (2), hierom is het, dat Cluverius deselve plaast (3), bezuyden de middel Rhyne en Utrecht, omtrent Heycoop en Jutfaes; en alhoewel Alting met Cluverius veel een lyn trekt, zoo heeft hy dit gevoelen onwersprekelyk wederleyd, gelyk alle de hedendaagsche schryvers de oude benamingen van Kennevers, Kennefaers, de beke Kinheim, Kinna of Kanna, als een volkoomen getuygenis aannemen, dat de Caninefaten zyn de hedendaagsche Kennemers, omtrent Beverwyk en Alkmaar geseten. Deze Kennemers als gesegd, volgens Tacitus, bewoonden een Partem Insula, een gedeelte van het Batavische eyland, gevolgelyk was het Leydse Rhyne killetie niet, dat, hetwelk 't Batavische eyland, ten Noorden van de groote Vriessen, volgens de mening van Tacitus afsloot, waarlyk 't is wel te zien, dat Tacitus en andere dit Leydsche Rhyne Killetie niet hebben geteld of gemeld, alschoon Plinius in zyn tyd seyde, dat het evenwel zyn naam van Rhyne nogh behield, maar den Rhyne, die de groote Vriessen van de kleyne scheyden tot aan de Oceaense zee (4), daar waaren groote meynen, die doen in het oude Noord-Holland of West-Vriesland wel te vinden

(1) Rijnl. Oudh., p. 6. (2) Hist. IV. 599. (3) Zie zijne kaart.

(4) Tacit. IV. 599. Zeden van Duytsl. p. 699.

waaren. Maar boven dese Caninefaten bevind hier Plinius
 nogh dees vyff andere genaamde Eyland-bewoonders als: Vrie-
 zen, Chaukken, Frisiabonen, Sturieren, en Marsacen, welke
 door de Noorder Rhyn, die by Flevo in zee liep, als gekop-
 pelt of vereenight met de Batavieren, waarom den schryver
 van de Apologie voor de oude Hollandsche regeringe segd,
 dat alle dese volken te samen onder den generalen naam van
 de Batavieren wierden begrepen, waarmede den heer Hugo
 de Groot overeenkomd, als ook omdat het by Tacitus
 zelve blykt, dat hy dese volken op dit eyland door den Rhyn
 omvangen in het algemeen ofte gesamentlyk noemd Batavie-
 ren, omdat de Batavieren de grootste en vermogenste op dit
 eyland waaren, van wien dit gesegde eyland zyn naam Ba-
 tavia zelve hadde verkregen. Vergund myn hier een woord
 tusschen beyden, hoe gaat het heden buyten ons land in an-
 dere ryken en vorstendommen, hoord het discours, leest
 alle hun schryvers, worden niet alle de landsaten der ver-
 eenichte seven Proventien op heeden in het algemeen niet ge-
 noemd Hollanders, omdat die in vermogentheyd haar mede-
 bontgenooten te hooven gaan? ja geen eenige uyt de ses an-
 dere Provintien hebbe daar nooyt in Engeland of Vranckryk
 teegens hooren protesteeren, om met de naam van Hollander
 genoemt te worden, maar nogh eyts: indien de Batavieren
 benevens de Caninefaten tusschen de rivier Waal en Maas,
 die by Hellevoet in zee loopt, en het middel Rhyntie, dat
 door Leyden loopt, allenigh was de woonplaats der Batavie-
 ren, kan ymand denken, of volgens de reeden gelooven, dat
 uyt dees smalle landstreek, tusschen Hellevoet en Leyden op-
 waart tot Schenkenschans, zoo vele Batavische benden van strijd-
 baare manschap konde koomen, als de Grieksche en Latyn-
 sche autheuren veelmaal getuygenis van geven, die de wag-
 gelende, ja zelfs deynende Romeynse Heyrlegers, de volkoomene
 overwinninge doen bekoomen. Ik geloove van neen. Indien
 men dan, gelyk Cluverius, als dees beroemde Caninefaten

niet wil toelaten, dat ten dage der Romeynen woonden in het hedensdaags Kennemerland, en deselve inpropt als gesegd omtrent Jutfaes enz., hoe kan nu ymand dan denken, volgens het seggen van Tacitus, dat doen die ingesetenen van dat gesegde quartier Jutfaes, zoo spoedig zulke scheepen en volk zoude klaar hebben, om een vloot, door de Romeynen uyt Engeland gesonden, om de Batavieren op de zee kant te bestooken, dewelke zy uyt zigh zelve zoo hebben aangetast, dat zy het meerendeel dier scheepen hebben gesonken of gekreegen, en hier door groote roem behaalde, terwyl het Bataafse legerhoofd Claudius Civilis in het Keulsland was. De Marsacen of Marsaci, die Plinius hier mede bezuyden Flevo plaatst, en by Tacitus blykt, dat gebueren der Caninefaten waaren, doet Cluverius op de hooge Velouwe, tusschen Aarnhem en Deventer wonen (1), schoon alle schryvers deselve plaats geven in Noord-Holland, en dat de naam van Marsdiep, schoon zoo out by de schryvers niet bekend, eghter van dees Marsaci wel herkomstig is, ook heeft Cluverius het heel te quaet met de Chaukken ofte Cauchi van Plinius, en nadat hy lang genoeg geward en gepleyt heeft, voor ik weet niet wie, loopt het zoo arg, dat hy dit verhaal van Plinius verdaght houd, als ingelapt door een onkundig schryver of drukker bedorven (2), en dat enkel en alleen, omdat het met syn concept niet over een komd; daar zyn emmers van Plinius veele oude manuscripten in de verscheyde boekekassen van Europa en zoo vele uytlandische drukken, hoe komd dat die alle hier in over een komen?

Den Heer Alting, zoo geleerd als hy is, wil alhier, bezuyden het Vlie, ook geen Cauchen hebben, en kan de Sturiers ook niet veelen (3), ja band de Frisiabonen uyt de wereld, verminkt verdraayd, ja verbrod Plinius, welke Plinius geeft een groot light tot het begrip der oude schryvers in het

(1) Zie gemelde kaart. (2) Cluverius, T. II. 95, 96. (3) Rhijnf. oudh. 357.

algemeen. Ende indien men nu stelt, als gelooflyk is, dat een groot gedeelte van het volk aan dees zyde van de rechter Rhynarm, het Vlie, Vriesen by afkomst waaren, waarom by Tacitus de kleyne Vriesen worden genaamd, kan niet sien onse eere daardoor verkort ofte verminderd zoude zyn, om redenen dat de Vriesen altoos stout en kloekmoedig hebben gestreeden voor haare vryheid, daar de Batavieren wel als bontgenooten en met de naam van broeders en vrienden door de Romeynen verklaart wierden, omdat die dwinghlandden, om loon, met al haar vermoogen dienden, om alle vrye volkeren der drie wereldddeelen te helpen maaken tot tributarissen van de heerssuchtige Romeynen, en wat dank zy hier voor hadden blykt in Tacitus, in de aanspraak van Claudius Civilis aan zyn volk en bontgenooten (1), en alschoon dees geschillen niet zonder veel bloedstortinge wierden bygelegd, zoo waaren ten laatsten de uytgemergelde Batavieren nogh bleyde, om onder de Vriezen te koomen, waar by het gantsche Batavie ook Vriesland wierd genoemd.

Dogh gelyk eene quade bevattinge weder anderen na sig sleept, hebbe alhier nog wat te seggen, waartoe sal gebruyken een Engelsche vertalinge van Plinius gedrukt, A°. 1635 (2), die als onverschillig in ons disputet is, waar vind, dat Plinius segt: « in den Rhyn ter lengte van omtrent hondert duysent schreden, legt het alleredelste eyland der Batavieren en Cannufates, en nogh andere der Frisen, Cauchianen, Frisiabonnen, Stury en Marsasy, alle gelegen tusschen Helius en Vlevius, dit zyn de monden door den welken den Rhyn sigh van een scheyd en uytstort, en ontlast ten Noorden in seekere meeren, ten Westen in de rivier Mosa, maar in de middel mond tusschen beyden is het maar een kleyn loopie, canaal of waterleydinge, dewelke syn eygen naam behoud. Helius en Vlevius” dus waaren de twee uytloopen des Rhyns genaamd, dogh omdat Cluverius enz. der Batavieren eyland

(1) Hist., L. IV. 598, 601. (2) Nat. Hist., L. IV. § 13.

tot het Vlie niet wilde uytstrekken, en dat het Leydsche Rhyntie die geweldige stroom in den Oceaan moest zyn, ende men dan van Catwyck westwaard aan, tot Helius of Hellevoet geen 100000 schreden vinden kan, of men geraakt tot voorbey de Scheld, dat dus niet kan gaan, hierom moet Plinius niet tusschen de Rhynmonden hebben gerekent, maar gelyk Caesar, tellen van den Rhynarm de Waal, waar die begint af, tot dat door de oude Maas by Hellevoet in zee stort, hoewel Caesar seght, dat daar waeren niet meer dan 80000 schreden, de 4000 schreden voor een gemeene duytsche myl gerekent, kan van Schenkenschans, daar de oude Waal begint, tot de uytloop in zee by Hellevoet, Caesars rekening bequameelyk voldoen; maar Plinius heeft 20000 schreden meer, maar die seght omtrent 100000 schreden, hetgeen by Cluverius moet beduyden zoo veel minder, omdat dit getal van schreeden te veel zyn, en zyn concept gants tegen loopt; maar zoo men nu eens van Hellevoet tot het Vliese gat gaat meten, zal men bevinden 25 gemeene Duytsche mylen, zal dat dan niet zyn net als Plinius segd: « ter lengte van omtrent 100000 schreeden legd het Batavische eyland tusschen Helius en Flevius, » is dit dan Plinius meninge niet? of spreekt die als een onkundige, ik kan het altans niet zien of hy gist het met zyn *omtrent* zoo wel als of hy het nu nogh hadde naegemeeten.

Ook moet nog aanmerken, hoe dat men int algemeen in de war met de tyd wanneer dees Leydsen Rhyne zoude gestopt zyn. Eenige meenen, dat al het zoude geschied zyn, ten tyde van de Cimberse vloed, omtrent hondert jaer voor de geboorte onses Heylands: veele houden het weeder, dat het was geschied, ten tyde van Hungerus, Bisschop van Utrecht, A°. 860, Buchelius praat weeder van A°. 1170, Jan van Leyden van A°. 840, Heda weder A°. 900, andere weeder ten tyde van Willebrordus, A°. 700, dan spreekt men weder van een out bort tot Woerden in de Luytse

kerk, hetwelk seyde, dat A°. 4050 den Rhyu door Leyden doen noch in zee liep; indien nu eenige deser getuygenissen hadden eenige seekere merken of bewysen in de outheyd, zouden de voorige en hedensdaaghse schryvers daar zoo niet als na gissen.

Dogh aler hier van scheyde moet nog een plaats of ettelyk van Tacitus nasien, die ons land kondig was, en ons tot light voor de outheyd dient, om als meene, dat myne gesegde bevestigt. Gemelde Tacitus segd in het tweede jaar van Tiberius (1), dat « het eilandt der Batavieren is beteykent gheweest, om aldaar met de vloote by een te komen en te versamelen, uyt oorsaacke dat daar goede gelegentheyd van havenen was, om aan landt te komen, en heyrkrachten binnen de schepen in te nemen en te ontfangen, als oock seer goede bequaamheyt, om de oorloghe te wenden, waar sy wilden, » en dewyl een vloot van duysent scheepen, daar by een zoude koomen, ook was het maaxsel der scheepen, om over de watten te gaan, en niet over de volle zee, dewyl men na den Eems ende de Weser den oorlogh zoude gaan voeren; vorder seght Tacitus heeft men de uyt Duytschland koomenden legioenen met hunne voorraad, Fossa Drusiana of Drusius graft, vervolgens door den Eyssel afgevoerd, zoo door meeren tot de zee. Kan nu ymand denken, dat dees kleyne Kil by Catwyk, dees schoone gelegen havening hadde, bequaam om zoo een vloot te verzamelen tot dees Noorder scheepstocht? ik denk neen, eghter was het betekend deze vloot te vergaderen in dees Batavische haven, ook zoude het een gekelyk overlegh zyn geweest, om uyt den Rhyu, Drusius graft, ende den Eyssel af te schieten, indien dees samelplaats tot Catwyk was aangesteld, dus blykt het klaar, dat Drusius graft en den Eyssel afgekoomen zynde, quam men weder aan het eylandt der Batavieren, daar die wel gelegene haven was.

(1) Lib. II. zijner jaarb., bl. 35.

Verders de burght Flevum was een vestinge der Romeynen, welke den oever van de Noortzee bewaarde, belegert zynde, van de over Rhyense Vriesen, heeft Lucius Apronius, stedehouder des Schouts van Neder-Duytschland, uyt de boven preventie by hem ontbooden de uytgelesenste legioenen van Ruytery en voetvolk, en is met beyde dese heyrkrachten den Rhy afgekoomen en teegens den Vriesen aangevallen. Dit was emmers het Leytse Rhyntie niet, van hetwelke nooyt hebbe gehoort, dat daar ooyt eenige gedachten waaren, dat daar op den oever der Noort Zee de burght Flevo stond, maar wel op het eyland Flevo oft het Vlie, op de grensen der Vriesen, die door dees Noorder-Rhynarm van de Batavieren waaren afgeslooten, en uyt dien hoofde genoemd, een over Rhyns volk, denke niet, ymand hier zoude gissen, dat Tacitus hier de Fossa Drusiana en Eyssel meent. Neen, die word, als geseght, nooyd by de oude schryvers den Rhy genoemd, maar wel de rivier, nu Vecht genaamd, als hier doorslaande blykt, ende by desselfs hoedanige gelegenheid, als zelfs de reeden ook uytwyst, dewyl in dit meer Flevum uytstorten, alwaar ondergevoeyde landen en meeren waaren, daar de Vriesen om en aan woonden, gevolgelyk niet omtrent Catwyk.

Doen Gannascus den baas met de Emders Vriesen op de Noordzee speelde, heeft Corbulo teegens haar uytgebraght eenige galeyen met drie roeygangen, leggende in den (Alveus) boesem van den Rhy; voorts heeft hy over de verdronken landen, en door eenige grachten tegens haar uytgevoert eenige andere scheepen, die hiertoe bequaam waren. Dese schepen lagen in den Boesem of het Diep van den Rhy. Dese scheep-tocht moest Noorden op, om desen roover na te jagen; dees verdronke landen en grachten zyn emmers de meeren en poelen, en oude gedamde en afgekrebde uytloopen des Rhyns, by Caesar gemeld, waar, volgens Plinius en Mela, de Noorder-Rhynarm by, in, en doorliep.

(Het vervolg hierna).

Iets over THOMAS BAZIJN.

Hoezeer Thomas Bazijn ook persoonlijk (1) met de Utrechtsche zaken in aanraking is gekomen, zoo is het toch voornaamlijk door zeker zijn werk, waarin hij van de Stichtsche aangelegenheden op het einde der xv^e eeuw handelt, dat hij onze belangstelling verdient, te meer, naar mate dit werk, gelijk nu onlangs weer gebleken is (2), onder de beste bronnen voor dat tijdvak der Utrechtsche geschiedenis moet worden gerangschikt. Wat zijnen persoon aangaat, de berigten door Caspar Burman in zijn *Trajectum Eruditum* van Bazijn geleverd, komen zakelijk neer, op hetgeen hij, als reeds door den druk algemeen gemaakt, maar zoo kon overnemen, en, hetgeen hem door Drakenborch werd medegedeeld. Eigens heeft Burman in dezen, hoegenaamd niets gegeven, hoezeer juist hij het was, die daartoe het eerst in staat zou zijn geweest, gelijk ik mij hier bepaaldelijk heb voorgesteld, om aan te toonen, dat hij ongedrukte, hiertoe betrekkelijke bescheiden ongebruikt heeft gelaten, die hem zoo zeer als maar iemand anders ter beschikking stonden. Want, dat Thomas Basinus, van Calais afkomstig, in 1451 te Leuven bij de *facultas artium* geimmatriculeerd werd, en daarna in 1457 aldaar den graad van *Licentius Legum* verkreeg, dat hij Bisschop van Lisieux geworden zijnde, door Koning Lodewijk uit dit Bisdom

(1) Vergel. Burman, Jbb. III. p. 396.

(2) Zie: J^r. M^r. A. van Asch van Wijck, Driejarige oorlog. Utrecht, 1842. Dezelfde schrijver deelt in zijn werk: Intrede van Keizer Karel V. te Utrecht in 1540, p. 87 *sqq.* bijzonderheden mede omtrent de huizinge op 't S. Janskerkhof gelegen, welke door Tho. Basinus bewoond werd.

gestoten, en uit Frankrijk gebannen werd, dat hij daarna te Leuven het regt doceerde, vervolgens naar Trier trok, en door den Paus titulair Bisschop van Caesarie benoemd werd, dat hij zich eindelijk met der woon te Utrecht vestigde, aldaar, als Vicaris van Bisschop David, in 1491 overleed, en in de S. Janskerk begraven werd, zijn zaken, welke reeds eene eeuw voor Burman gedrukt te lezen stonden; en, van hetgeen door hem omtrent zeker opschrift in de gezegde kerk, op of over 't graf van Nicolaas (1), den broeder van Thomas, staande, berigt wordt, zegt hij, Burman zelf: « *Haec me monuit optimus Drakenborchius.* »

Onzeker bleef het hier naar, wanneer Thomas Bazijn zich bepaaldelijk, te Utrecht vestigde, hetgeen Burman toch oorkondelijk had kunnen vaststellen. Want, in hetzelfde stadscopijboek, over de jare 1470—1480, waaruit hij zoo veel voor zijne Jaarboeken ontleende, staat mede, op den 11 Sept. 1477 geregistreerd, eene « certificatie van leven », van dezen Bazijn, zakelijk van den volgenden inhoud: « Wy Burgerm. etc. doen kont, dat die Eerw. vader in Gode, Heer Thomas Bazijn, Artsb. van Caesarie etc. alhier residerende en woonachtich is, ende, by der gratie Gods, in goeder gesontheit etc., oeck zynt die heilighe hoechtyt van Pynxteren lestleden herwaerts in deser onser stat van Utrecht gewoent ende syn residentie gehad heeft, soe hebben wy etc. » Een soortgelijk *testimonium de vita*, werd, naar hetzelfde register, van hem op den volgenden 10^{en} Nov., bepaaldelijk aan die van Mechelen afgegeven. Twee andere acten, mede aldaar te hunner

(1) Hiertoe betrekkelijk is, hetgeen voorkomt in de *Rek. van Liveryan van 1322.*, afgedrukt in mijn *Geschiedk. Arch.* III. p. 181. » Item, cuidam laborator, qui mundavit capellam sanctae crucis in ecclesia nostra propter positionem lapidis super sepulcrum senioris Nicolai de Bazyn, fratris Reverendissimi Patris, domini Episcopi Caesariensis, etc., 16 sc. »

plaatse vinden, eene van den 15^{en} Jul., en het andere van den 16^{en} Dec. 1478, leveren, met hetgeen men in dezen van elders berigt is, het bewijs, dat Thomas, behalven den genoemden Nicolaas, althans nog eenen broeder, Jan, heeft gehad, en dat die drie broeders kinderen zijn geweest, van Nicolaas Bazijn en Katerina du Quesnoy. Het eerste stuk, eene procuratie van Jan Bazijn op zijnen broeder Nicolaas, is zakelijk van dezen inhoud: « Wy Burgermrn. etc. maken kont, dat voor ons ghecomen is die Eerb. Mr. Jan Bazijn, meester in regten, ende heeft machtich ghemaect, Nicolaus Bazijn, syn broeder, binnen de landen van Normandie etc. syn recht te verantwoorden etc., mede heeft die voersz. Jan Bazijn syn broeder Nicolaus machtich ghemaect, van synre wegghen, alle sulke erffnisse ende besterffnisse, als hem vermits dode Joffrou Katrina du Quesnoy, syne moeder, sal. ged., aenghecomen mocht wesen, van Nicolaus Bazijn synen vader, te heischen etc., naer de costumen ende gewoenten der landen, daer die deylinghe gheschieden sal, ende sonderlinghe der stat van Brugghe etc. Des t'oerconde etc." De tweede acte, behelst den afstand van die nalatenschap door Jan, ten voordeele van zijnen broeder Nicolaas, gelijk daar gezegd wordt; « om sonderlinghen dienst ende vruntscap, die deselve Nicolaes hem t'anderen tyden ghedaen heeft ende noch daghelicx doet."

Van Nicolaes, vinde ik nog in de Kameraars-Rekeningen van 1487 aangeteekend, dat hem « aan Carolus stivers 200 Rgl. souden syn gerembourseerd, van de penninghen, die hy der stat van Utrecht geleent had, die onse genedighe heer van Utrecht ontfanghen hadde van den twist van Aernt vander Hey." Wat Jan Bazijn aangaat, nog lang daarna wordt in de stedelijke registers van hem melding gemaakt, als zijnde, wegens zijne regtskennis door het bestuur gebruikt in zaken voor de hoven van Mechelen en van Holland. Zoo leze ik onder anderen in het Raads-daghelycks-boek,

Vrydaghes na S. Laurents avont, 1513: « Scepenen, Rade ende Oudermans, hebben op huyden openbaerlycken inden rade opten raethuse geconstitueert ende machtich gemaect Meyster Robbert de Ponte ende Meyster Jan Bazijn, advocaet ende procureur in den groten Rade van Mechelen, hem sulcke macht gevende als een *procurator ad lites* behoort ende competeert *cum potestate substituendi* etc.”

Wat de werken van Tho. Basinus aangaat, behalve het bovenbedoelde *fragment*, door Matthaeus in zijne *Analecta* te voorschijn gebragt, moet er van hem nog handschriftelijk voorhanden zijn:

1. In de Ko. Bibl. te Parijs (volg. den index van To. IV. van den Catalog. Mss.):

- a. Libri contra errores *Petri* (moet zijn Pauli) de Middeburgo. Vergel. Montf. BB. II. p. 751. d.
- b. Apologia. Zie ook Montf. II. II. 952. c.
- c. Breviloquium peregrinationis. Vergel. Le Long, Bibl. Hist. p. 578. b. No. 7440.
- d. Epistola ad Davidem episc. Traject.
- e. Libellus de optimo ordine forenses lites audiendi et diffiniendi.

2. In de Bibl. van den Vatikaan, onder de boeken van Christina van Zweden (naar Montf. II. I. p. 54 et 82.):

Opinio et consilium Tho. Lexoviensis episcopi super processu Joannae Puellae Aurelianensis.

J. J. DODT v. FL.

171	Wiltverwagheit	„
172	„	„
173	„	„
174	„	„
175	„	„
176	„	„
177	„	„

STAAT DER GEBORENEN, VOLTROKKEN HUWELIJKEN, OVERLEDENEN, enz., in de Steden der Provincie UTRECHT, gedurende de maanden Julij, Augustus en September 1844.

	GEBORENEN.										HUWELIJKEN.	SCHETSCHIEDINGEN.	OVERLEDENEN.			
	Getal.		waaronder:												M.	V.
			Onechte.		Tweel.		Doodgebo.									
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.				M.	V.			
UTRECHT.	194	228	16	21	7	16	13	102	»	174	168					
AMERSFOORT.	64	44	8	1	2	4	4	18	»	33	41					
RHENEN.	11	13	2	2	»	»	1	3	»	2	9					
WIJK BIJ DUURSTEDEN	8	14	»	»	»	»	»	2	»	1	5					
MONTFOORT.	11	8	»	»	»	1	»	1	»	7	6					
IJSSELSTEIN.	13	11	2	»	»	»	»	5	»	11	5					

P A A R D E N M A R K T E N .

Gemarkt op den 30 September 1844.

Kantoor Weerd Barrière.	6 Stuks.
» Wittevrouwenpoort.	74 »
» Catharijnepoort.	242 »
» Tolsteeg Barrière.	61 »
» Vaartschen Rijn.	45 »
» Roodebrug.	67 »
» Ridderschapsvaart.	157 »

te zamen 650 Stuks.

861
EENIGE

UTRECHTSCH E BISSCHOPPELIJKE MUNTEN

NIET VOORKOMENDE IN DE

BESCHRIJVING DER BISSCHOPPELIJKE MUNTEN EN ZEGELEN VAN UTRECHT IN HET BIJZONDER

DOOR

Frans van Mieris.

(2° Twaalfstal).

MET AFBEELDINGEN.

Meer dan ik mij had durven voorstellen, werd ik, na eene vroegere mededeeling in dit Tijdschrift (1) aangemoedigd, om zoo veel mij mogelijk was die munten mede te deelen, welke *niet of anders*, in de *Beschrijving van Bisschoppelijke munten en zegelen van Utrecht in 't bijzonder*, door Frans van Mieris, voorkomen.

Zoo wel vriendelijke medewerking, als nieuwe aanwinsten voor mijne verzameling stellen mij in staat, thans op nieuw een twaalfstal te kunnen mededeelen, welke eenvoudige mededeeling ook moge bijdragen, om meer en meer de behoefte aan eene nieuwe wetenschappelijke beschrijving der Utrechtsche Bisschoppelijke munten te doen gevoelen. Mag zij in eenig opzigt iets bijbrengen de zeker niet gemakkelijke taak te verligten van hem, die op zich zal nemen, door zoo-

(1) Zie Deel IX, 2° Stuk.

Fig. 1.

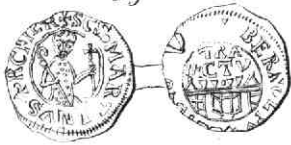

Fig. 7.

Fig. 2.

Fig. 8.

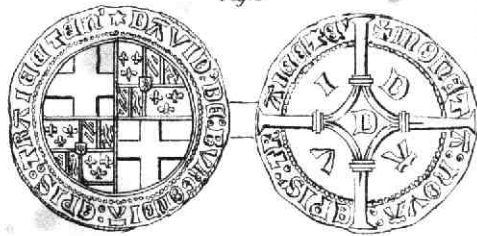

Fig. 3.

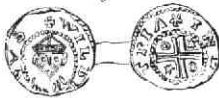

Fig. 9.

Fig. 4.

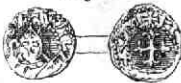

Fig. 5.

Fig. 10.

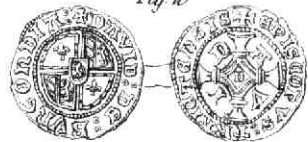

Fig. 6.

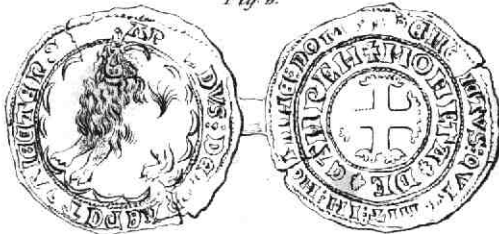

Fig. 11.

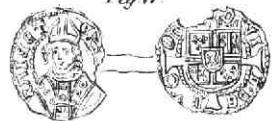
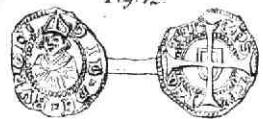

Fig. 12.

danig eene beschrijving den beoefenaar onzer middel-
eeuwsche muntstudie aan zich te verplichten, dan zal
het doel, waarmede ook dit stukje den liefhebber
wordt aangeboden, bereikt zijn.

Ook hier zij mijn dank toegebragt, aan de WelEd.
Heer van Dam te Rotterdam, voor het bereidwillig mij ter
afteekening en mededeeling afstaan der munten N°. 6, 10
en der keurige afteekening der zilveren munt van Da-
vid van Bourgondië N°, 9, alsmede aan den WelEd.
Gestr. Heer de Roije van Wichem te Nijmegen,
welke mij insgelijks aan zich heeft willen verplichten,
door mij de munten N°. 5 en 8 tot dit doel af te staan.

Vriendelijk noodig ik ook andere H. H. liefhebbers
uit, mijne jeugdige kennis in deze door verbeterende
aanmerkingen te gemoet te willen komen, als ook door
het mij ter afteekening afstaan van onuitgevene *U-
trechtsche Bisschoppelijke munten*, tot eene volgende
mededeeling te willen medewerken.

UTRECHT, October 1844.

J. H. Balfourt.

N°. 1.

Zilveren munt van Bernulphus, 20sten Bisschop,
A°. 1027—40.

Reeds in 1835 gaf ons Lelewel in zijne *Numis-
matique du moyen age* (Tom. II. pag. 191. Atlas,
Pl. XX. N°. 3) eene afbeelding van deze munt met de
navolgende beschrijving, welke wij ten gemakke van
liefhebbers, die minder in de gelegenheid zijn boven-

genoemd werk te kunnen opslaan, hier woordelijk overnemen.

« Une des pièces épiscopales tres-singulières que je
 « connais, est celle qui fut trouvée a Sierpov, (pl. XX.
 « 3), elle est donc antérieure a l'an 1040. D'un côté
 « elle offre dans le champ la figure de l'évêque, de
 « face presque aux genoux, en habit perlé, tenant dans
 « la droite la crosse, dans la gauche un bâton a la
 « croix; la tête est nimbée; la legende dit que c'est
 « l'image de l'archevêque Saint Martin . † SCS . MAR-
 « TINVS ARCBIEA. . . De l'autre coté on voit une
 « muraille et une inscription inclavée dans la legende.
 « La lacune, suite d'une imparfaite impression excitera
 « peut-être quelques incertitudes sur la lecture de l'in-
 « scription; elle me semble trilineaire ^{SCS}_{STRA}_{LECTV} Santus Tra-
 « jectus; pour la legende reste BERNOLPHVS EBIS-
 « COPVS.»

Geene opheldering geeft ons Lelewel, na deze beschrijving, aangaande het duistere in het omschrift der voorzijde, waarvan men, zoo als het daarin voorkomt, met eenige verbetering † SCS MARTINVS ARCHIBEA (tus) zoude kunnen vormen; (?) terwijl het mij niet bekend is, of hierop later door anderen nader is teruggekomen.

Het exemplaar van deze munt, in mijne verzameling voorhanden, en waarvan wij hier eene zeer nauwkeurige afbeelding geven, kan, ofschoon insgelijks niet zuiver van afslag, echter mogelijk tot eenige opheldering dienen: in het omschrift der voorzijde leest men duidelijk † SCS MART . . V. ARCHIER. Ik stel mij dus voor, dat men hier de letter R, daar zij op deze munt

dikwijls voorkomt, als eene fout van den graveur zal moeten aannemen, en als eene P aanmerken, wanneer het waarschijnlijke omschrift † SCS MARTINVS ARCHIEP (iscopus) duidelijk wordt. De tegenzijde heeft het opschrift TRAIECTV(m) tweelijng duidelijk geheel binnen een' cirkel besloten; terwijl het omschrift op deze munt mijns inziens genoegzaam aanwijst, dat men hetzelfde aldus † BERNO(lphus Episcop)V(s) zal moeten lezen.

N°. 2.

Zilveren munt van Boudewijn II, 29sten Bisschop,
A^o. 1178—96.

- Voorzijde:** De afbeelding van een' gemijterden Bisschop, met staf, gedeeltelijk binnen een' parelrand.
- Omschrift:** † B . . DWIN'EPC. *Baldwinus Episcopus.*
- Tegenzijde:** Binnen een' parelrand, een gespateld kruis; tusschen de armen twee stervormige en twee ψ dusdanige figuren.
- Omschrift:** † TRAIECTV ∞ .
- Gewigt:** 6 Korrels.
- Zilvergehalte:** = 0,969.

Even als de vroegere door ons medegedeelde munten van dezen Bisschop, en onderling en met de afbeelding bij van Mieris verschilden, zoo is ook de hier afgebeelde munt verschillende in de afbeelding van den Bisschop. En daar zij ook met zekerheid aantoot, hoe het ontbrekende en de omschriften der vroegeren zal moeten worden aangevuld, zoo kwam het mij niet ondoelmatig voor dezelve hier mede te deelen.

N°. 3 en 4.

Zilveren munten van Willebrand van Oldenburg,
35sten Bisschop, A^o. 1228—36.

N°. 3.

- Voorzijde :** De afbeelding van een^r gemijterden Bisschop, en face, binnen een' parelrand.
- Omschrift :** † WILB. . . DVS. *Wilbrandus*.
- Tegenzijde :** Binnen een' parelrand een gespateld kruis; tusschen de armen beurtelings een stervormig en een cirkelvormig figuur.
- Omschrift :** † IND TRIA. *In Daventria*.
- Gewigt :** 6 Korrels.
- Zilvergehalte :** = 1,000.

N°. 4.

- Voorzijde :** De afbeelding, en face, van een^r gemijterden Bisschop, houdende in den rechterarm den Bisschopsstaf, in de linkerhand een boek; gedeeltelijk binnen een' parelrand.
- Omschrift :** † WIL D' *Wilbrandus*.
- Tegenzijde :** Binnen een' parelrand een geklaverd kruis, met 4 stippen tusschen de armen
- Omschrift :** T. . . . TVM. *Trajectum*.
- Gewigt :** Niet met zekerheid op te geven, daar het stukje niet zuiver geconserveerd is, in deszelfs tegenwoordigen toestand weegt het bijna 3 Korrels.
- Zilvergehalte :** = 1,000.

Dit muntje heeft, naar het mij voorkomt, geheel het

aanzien, van een onderdeel te zijn der munt, vroeger van dezen Bisschop medegedeeld.

N°. 5.

Zilveren munt van Johannes van Diest,
45sten Bisschop, A°. 1322—40.

- Voorzijde:* Een zittende leeuw, gedekt met een helm met het wapen van het *Sticht*, waarboven als helmteeken een bundel paauwenvederen, gedeeltelijk binnen een' parelrand en eenige versiering besloten.
- Omschrift:* . IOHANNES: DEI: GRA: EPCS: TRAJECTEINS ?
Johannes Dei Gratia Episcopus Trajectensis.
- Tegenzijde:* Een gebloemd kruis, binnen een' parelrand.
- Omschrift:* † BENEDICTVS: QVI: VENIT: IN: NOMINE: DOMINI.
Binnen een' tweeden parelrand.
† MONETA: DE: ZALANDIA.
- Gewigt:* 17 Korrels.
- Zilvergehalte:* = 0,333.

Zeer veel overeenkomst heeft deze munt met de munten van Willem VI, *Graaf van Holland* en Lodewijk van Male, *Graaf van Vlaanderen*, en welligt geeft de hierna volgende munt van Bisschop Arnoldus van Hoorn insgelijks aanleiding, om dezelve liever aan Johannes van Vernenburg, 48sten Bisschop, toe te kennen. Ofschoon ik mij gaarne aan het rijpere

oordeel van anderen onderwerp, meen ik echter deze munt, als van Johannes van Diest te kunnen aanmerken. Op geene der Utrechtsche Bisschoppelijke munten toch van dit tijdvak, komt, voor zoo verre mij bekend is, het helm versierend onderscheidingsteeken, de bundel paauwenvederen voor, dan alleen op het muntje door van Mieris aan dezen Bisschop toegekend, waarvan wij (te oordeelen naar een exemplaar van deze munt bij mij voorhanden) eene zeer naauwkeurige afbeelding aantreffen in zijne nagelatene aantekeningen, ons door den Heer A. D. Schinkel bezorgd.

N°. 6.

Zilveren munt van Arnold van Hoorn,
49sten Bisschop, A^o. 1371—79.

- Voorzijde:** Een zittende leeuw binnen een' parelrand en eenige versiering.
- Omschrift:** AR. . . DVS: DEI: GRA: EPC: TRAJECTENS. . .
Arnoldus Dei Gratia Episcopus Trajectensis.
- Tegenzijde:** Binnen een' parelrand een gebloemd kruis.
- Omschrift:** † BENE . ICTVS QVI: VENIT: IN: NOMIN: DOM ?
Benedictus qui venit in Nomine Domini.
Binnen een' tweeden parelrand.
† MONETA* DE* CAMPEN.
- Gewigt:** Onzeker.
- Zilvergehalte:** = 0,333.

N°. 7—12.

Munten van David van Bourgondië,
55ten Bisschop, A^o. 1457—96.

Gouden.

N°. 7.

Vergelijk bij van Mieris, *Pl. IX*, N°. 13.

- Voorzijde:** Een zittende gemijterde Bisschop, in de linkerhand een kruis staf houdende; aan de beide zijden van het beeld de ornamenten van den zetel; aan den voet der munt het wapen van het *Sticht*; gedeeltelijk binnen een' parelrand,
- Omschrift:** SANCTVS MARTIN EPIS. *Sanctus Martinus Episcopus.*
- Tegenzijde:** Binnen een' parelrand en eenige versiering het wapen van Bourgondië.
- Omschrift:** MONETA * NOVA * AVREA * TRAIECTEN'
- Moneta nova aurea Trajectensis.*
- Gewigt:** 3 Wigtjes.
- Goudgehalte:** = 0,790.

Zilveren.

N°. 8.

- Voorzijde:** Het wapen van het *Sticht*, gevierendeeld met dat van Bourgondië, binnen een' parelrand.

Omschrift: DAVID: DE: BVRGONDIA: EPIS: TRAJECTEN'

David de Burgondia Episcopus Trajectensis.

Tegenzijde: Het kruis van Bourgondië over het geheele veld der munt; tusschen de armen en op het midden van het kruis binnen een' parelrand des Bisschops naam DAVID.

Omschrift: † MONETA: NOVA: EPIS: TRAJECTE'

Moneta Nova Episcopi Trajectensis.

Gewigt: 17 Korrels.

Zilvergehalte: = 0,333.

N°. 9.

Voorzijde: Het wapenschild van Bourgondië, geplaatst op een gebloemd kruis, binnen een' parelrand.

Omschrift: † MEMENTO* DOMINE* DAVID* 1482.

Tegenzijde: Twee tegenover elkander zittende leeuwen, waarboven het tondeldoosje en vuurslag, het blasoen van het Bourgondische huis; binnen een' parelrand.

Omschrift: † MONETA* NOVA* EPI* TRAJECTENS'

Moneta Nova Episcopi Trajectensis.

N°. 10.

Voorzijde: Binnen een' parelrand het wapen van Bourgondië.

Omschrift: † DAVID: DE: BVRGONDIA:.

Tegenzijde: Binnen een' parelrand een Bourgondisch kruis; tusschen de armen en op

het midden van hetzelfde des Bisschops naam DAVID.

Omschrift: † EPISCOPVS: TRAIECTENSIS.

Gewigt: 9 Korrels.

Zilvergehalte: = 0,333.

N°. 11.

Voorzijde: De afbeelding van een' gemijterden Bisschop in plegtgewaad, met het wapen van het Sticht voor de borst.

Omschrift: E(pc) TRAIECT. *Episcopus Trajectensis.*

Tegenzijde: Een kruis over het geheele veld der munt, waarop het wapen van Bourgondië, binnen een' parelrand.

Omschrift: DAVID: DE B. RGON. . . *David de Burgondia.*

Gewigt: Onzeker.

Zilvergehalte: = 0,333.

Koperen.

N°. 12.

Voorzijde: De afbeelding van een' gemijterden Bisschop in plegtgewaad, gedeeltelijk binnen een' parelrand.

Omschrift: D . . ID: DE: BVRG . . DI. *David de Burgundia.*

Tegenzijde: Een kruis over het geheele veld der munt; op het midden van het kruis, binnen een' parelrand het wapen van het Sticht.

Omschrift EPS TRAIECTEN *Episcopus Trajectensis.*

**DE RIVIEREN DE VECHT, ANXTEL,
DREGT, GEUZESLOOT, DE ZUDDE,
WEER EN NIEUWE WETERING.**

(Vervolg van *Bladz. 179*).

Maar luysterd nogh eens verder. Corbulo gelast zynde, met zyn volk aan dees zyde des Rhyns te koomen, heeft doen graven een graft van den Maas tot in den Rhyn (1). Sommige houden dees graft te zyn de Rotte, andere de Schie, dogh met veel kraght willen eenige beweeren, dat het is de Vliet van Maassluys door Delft tot Leyden (2), ende dese graft zoude gegraven zyn, om de binnenlanden hooger op, te bewaaren voor de groote zeevloedden; kan niet denken eymand meenen zoude dat dit dwars gekronkeld Vlietie of eenige van de andere aangehaald, zonder dat daar eenige dykinge of hooghte ooyt by te vinden was, zoude kunnen hinderen, de lage landen van ondervloeying, ik kan ook niet gissen, dat den ouden ervaren Corbulo zyn volk aan zoo een verlooren arbeyd zoude geset hebben, dog geen ander Rhynarm noordwaard, moester zyn, dan dat Rhyn Killetie by Catwyk, en waarom niet de Leck, met Ortelius, of liever den Yssel voor Corbuloos graght gehouden? Ik denke althans voor het grootste gedeelte, alschoon de rest verloopen en verland is, cours hebbende door de lage landen na Vechten of anders na Trajectum, dat is Utrecht, en zoo in de Noorder-Rhynarm Vecta nu de Vecht genaamd. Dunkt dit nu eymand vreemd, dat omtrent Vechten of Utrecht niet meer van dien loop van dees graft is te vinden, die magh denken, dat deselve het eyge lot heeft ondergaan, als den Rhyn, die yt Utrecht quam, en na het Westen ging, daar ook geenderhande voetstappen by die stad, ja van desselfs haven van

(1) Cluverius, 1 Deel, pag. 110, enz. (2) Xiphelin yt Dion Cassius, myn voll. I. p. 320.

zyn te vinden. Dus rekene den Yssel by Ysselmonde of de Leek, die by Krimpen begint, die door verloop wel wat gekronkeld, dogh tot Vechten of by Utrecht de graft van Corbulo is geweest, lank zynde, volgens Tacitus, drie en twintig Romeynse meylen, zynde drie van dese meylen een uur gaans gerekent, welk de maat kan voldoen, dan konde de oude en de nieuwe Maas, hebbende groote wyde monden, en als de zee, door de weste wind opgeset zynde, die dan de laage landen aldaar drukte door dees nieuw gedolve graft na de Vecht of Noorder-Rhynarm zigh kragtig ontlasten, ende dan konde het Corbuloos oogmerk volkoomen voldoen; want Tacitus (1), die sekerlyk het land ende de stroomen alhier beeter bekend waaren, dan Dion Cassius, segd duydelyk, dat hy het dede, om de onseekere vaart der Noordzee te vermeyden, dus konde men de scheepen alsoo van de Maas door dees gedolven graft brengen tot de Noorder-Rhynarm Vecta, en zoo voort in het meer by en agter de Burght Flevo, alwaar, als gesegd, eene schoone havening was voor alle soorten van scheepen, ende eene beysondere gelegentheyd om den kryg noordwaard te voeren, zonder de onseekere vaart op de Noordzee te hasarderen, want zoo die scheepen weder het Catwyker stroomtie uyt moesten, (daar denkelyk geen vaartuig ooyt uyt of in liep,) zoo won het niet uyt, en men was daar aanstonds zoo wel in de volle Noordzee als uyt de Maas (2), maar van dien Rhyn, die de groote van de kleine Vriesen afsloot, alwaar de groote meeren waaren, daar was een goede havening, van daar gingen de Romeynse vlooten langs, welk waaren dieptens en ondieptens en afgescheurde landen, waarlangs zy de tochten deden tegens de Emders Vriesen (3), hetwelk men nu de watten noemd; van daar heeft Drusus Germanicus het ook op de volle zee

(1) Jaarb. 11, pag. 239. (2) Tacitus, Zeden van Duytsland, p. 699, 700. (3) Tac., Jaarb. I. p. 38, 44.

gewaacht, dog die maakten hem het veel te bangh, hier was de plaats van hetwelk de gerugten gingen, dat eenige pilaren van Hercules waaren overgebleeven.

Dewyl nu vermeyne ten vollen aangetoond te hebbe, dat dees reghter Rhyn-Arm, volgens Tacitus, die geweldige stroom, welk de kleyne Vriesen van de groote scheyde en by Flevo of het Vlie in den Oceaan storte, niet en konde zyn de gegrave graft van Drusus of Yssel, nogh het sagtvloeyent Rhyn Killecie, dat na Leyden loopt, zoo is nu de questie wat reeden daar moogen zyn, dat men de Vecht dien roem niet wil laten genieten, en deselve met alle slinkse drayen voorbey gaat. Cluverius (1) vind de Vecht wel geleege, om te zyn dees Noorder Rhyn-Arm, dogh, twyffeld of die wel zoo oud is, gevolggeleyk, segd dien Heer, is het maer een gladdes gissinge de Vecht daar voor te houden. A. Sichtenhorst en A. Montanus vinden eglter goed, dat dees Noorder Rhyn-Arm ter reghter zyde zyn drift door de Vecht nam, en met een eng loopje door Utrecht na Leyden gink. Petrus Divœus, in zyn Antiq. Belg. p. 27 met veel redenen bewyst, dat de Vecht is de waare reghter Rhyn-arm, die het oude Batavische eyland, ten Noorden tot een scheyding was, den Heer van Heusden (2) en voernamentlyk den arbeysamen Heer van Rhyn, by alle omstandigheeden steld vast de Vecht, de Noorder Rhyn-Arm was, hoewel zyn toeleg niet was hier over te pleyten.

Dogh omdat men de outheyt van de Vecht bedisputeert is niet de burght of het casteel Fecta of Vechten, alwaar de rivier de Vecht zyn naam begind, buyten alle geschil geëght een Romeynse stichtinge, vrage maar wat naam vind men in de Romeynse schryvers aan de Burght gegeven? Laat de geleerde outheydskundige Autheuren deselve eens opgeven. Ik

(1) 2 Deel, p. 193, 196. (2) Voorbericht der Bat. Sacra. XLVIII, LIV en LXII, enz.

segge, dat deselve door het gebruik, als reets hebbe geseht, zynen naam Vechten van Vecta of het Veer heeft bekoomen, als ook de rivier of Noorder Rhyne-Arm, de Vecht, welk aldaar zyn naam verkryght van Vecto of de Vaart, en was dees Romeynse burght Villa of Castra, A°. 726, al by de naam Fethna of Vechten bekend en alschoon de Burght is te gronde gegaan, heeft nogh de naam van Vechten, als ook dees Noorder Rhyne-Arm zyn naam van Vecht als noch behouden, en werd alsoo dees rivier de Vecht (1), A°. 953, by Koning Otto doen nogh niet beschreeven, als een zeer voorname stroom, hebbende buyten haar zelven waterloopen, visseryen, staende wateren of poelen, welk uyt de gemelde Vecht haaren oorspronk hadden? en volgens de oude schryvers blykt het nogh al verder, want Bonifacius, de tweede Bisschop van Utrecht, A°. 754, voer den Rhyne-stroom af naar Vriesland, over het meer Flevo, segd Beka, p. 46; was dees Rhyne de Vecht niet? Heda (2) zal zeggen, ja, die noemd de Vecht, A°. 1471, nogh den Rhyne, en merkt eens verder, dezen Bisschop Bonifacius in Vriesland omgebracht zynde, was weder gevoerd over het meer doen genoemd Elmeer (3) na Utrecht, welk meer Beka weder noemd Flevi, gevolgelyk over de nu zynde Zuyderzee, door de Vecht (4) na Utrecht. Odulphus gink ook van Utrecht na Vriesland over de zeeboesem, genaamd Almeer of Elmeer, was dit niet door de Vecht, weet geen andere Vaart van Utrecht derwaards.

En zied eens verder, A°. 834 Interim etiam Classis de Danis veniens in Frisiam aliquam partem ex illa devastavit et inde per vetus Trajectum ad emporium quod vocatur Dores-tadus venientes omnia deriperunt (5). Dit zoo verre als begrypen kan, segt A°. 834 de vloot der Deenen ook in

(1) Heda, p. 78, 86. (2) Heda, p. 294. (3) Bata Sacra, 1^e Deel, p. 260, 262. (4) Ibidem, p. 339. (5) Ant. Matth., de Nobilitate, p. 53.

Vriesland koomende, heeft daar een gedeelte van verwoest en daarna door Vetus Trajectum (Utrecht) tot de coopstad die genaamt word Dorestadus (Wyk te Duerstede) komende, hebben alles uytgeplondert; dus is dees Deensche vloot in het meer Flevo, ofdoen al genoemd Elmeer, ingevallen, verwoestende in hun doortocht een gedeelte van het doen genaamde Vries hartogdom, opvarende door Utrecht na Wyk te Duerstede, gevolgelyk door de Vecht, want weet doen derwaard van geen andere vaart, soo ook door den ouden Rhyn van Utrecht tot Wyk te Duerstede, dit was met geen enkel schip maar met een gantsche weerbare vloot. Rekene dit benevens het vooren gesegde een volkoomen bewys van de aloude grootheyd van dees beroemde reghter of Noorder Rhyn-Arm, voor veel eeuwen al Vecta of de Vecht genoemd.

Ook zullen wy by deze gelegentheyd aanroeren, den voorigen stand der Zuyderzee, die alhoewel merkelyk vergroot, eghter niet anders is dan het oude Flevo, hetwelk omtrent de sevende eeuw ook was genaamd Elmeer ook Almera.

Sommige, onder allen den geleerden Heer Alting (1), schynen van gedaghten, als of daar voor het jaar 1203 nogh geen Zuyderzee was geweest, en om dit zyn zeggen, also hy daght, klem te doen hebben, brengt hiertoe een kreupel bewys uyt Melis Stoke, als dat Graaf Willem de eerste, zyn broeders dood verstaan hebbende, uyt Vriesland te paard in het dorp Zyp zoude zyn gekoomen. Stokius segd wel dat gemelde Grave uyt Oostvriesland, « es hi ter Zipe comen ghereden ende hi bat om ghelede (2),” dogh hier word in het minste niet gesproken te paard, of met paarden, maar het woord ghereden, dunkt hem hier in zyn kraam te pas komd, maar hoe is het mogelyk, dat den Heer Alting, zooervaaren in de oude Duytsche woorden, dit woord ghereden

(1) Outh. en gestig. van Vriesl., 2 d. p. 292. (2) Stoke van Alkemade, p. 67.

anders verstaan wil als Melis Stoke selve en veel andere oude Duytsche schryvers, welke het doorgaande gebruyken, om daar mede uyt te drukken gereed, bereyd of klaar te zyn. Derhalven bad gemelde Grave vorders om ghelede, dat is om goed geleyde, om met zyn broeder ten grave te konnen gaan. Segge, hoe konnen geleerde luyden hun met zulke misselyke gedaghten troetelen, teegens de oude Romeynsche autheuren, die ons land en stroomen doen zoo wel bekend waaren, net als men ook heeft gepraat, als dat men A°. 1253 van Enckhuysen tot Stavorden met een plank, raster of daly (1) nogh tot elkander konde gaan; spinrokkens praat die nu niet geld. Het is waar, volgens eenige Vriesche schryvers (2), zoo zoude Vlieland en Ter Schelling tot het begin der dertiende eeuw aan malkander vast zyn geweest (3), en zoo als zy schryven, zoude daar maar een zeegat geweest zyn, tusschen Texel en Vlieland, dogh by laag waater waaren die aan elkander ook vast, ik weet niet wat al meer, dogh dat men kort hierop door de landen hier tusschen geleegeen vaarten hadde gegraven, om daar by water te kunnen koomen, waardoor met der tyd door de Noortweste winden zoo swaare vloedden, zulke inbreuken waaren geschied, dat dezelve tot Eylanden waren gemaakt, gelyk men op heeden nogh siet; het kan zyn, dat men hier en daar wel doorsnydingen konde gemaakt hebben, om de stroomen te verleggen, waar de zee door de Noordweste winden opgeset groote inbreuken en verwoestingen gemaakt hebben, dat ook certyds Wieringen ende Texel aan een was gehegt, ende dat by laagh waater aan Noordholland vast was, schynd ook meede by de overgestroomde steeden en dorpen, aldaar by laag waater ontdekt, dat ook de gaaten grooter en grooter ende den boesem kraghtig is verweydt, leyd geen tegenspraak.

(Het vervolg hierna).

(1) Aant. op de besch. van N. Holl. 395. (2) P. Winsemius, l. 6. p. 157, 164. (3) C. Schota, l. 4. p. 106.

UTRECHTSCH E BRIEVEN.

(Stedelijke-kopij-boeken).

Van der Voehdien vant Kynt van Beverwerde,
a°. (XIV°) XXXVI.

Wy Borghermeysteren, Scepenen ende Rade der Stat van Utrecht doen kont allen luden, dattet waer ende ons kenliken is, dat Ghisebr. van Vianen ende van Rysenborch een recht echte enich *olt oem* is van *Joncfr.* Johanna, Ghisebr. dr. van Vianen ende van Beverwerde, syns broeders soens, ende die oltste ende naeste inden bloede van hore sweertsyde, ende daeromme rechte voecht ende momber is synre nichten voirsr.; ende die momberscap ende voehdien ghebruecken sal ende mach totter *Jonc*frouwen voorsz. mundinghe daghen toe, ende die momberschap ende voehdie voirsr., bevelen, te goede schelden ende overgheven mach tot nutscap der *Joncfr.* ende hore goede voersr., naden rechten ende ghewoenten vanden lande sghestichts van Utrecht, sonder arghe list.

Meyster Claes van Edam, auditori rotae praeposito
S. Andreae Coloniensis (XIV°) LXXI.

Erweerdighe vader, besondere lieve heer. Alsoe die eerbare heren Deken ende capitel der kercken van S. Marien alhier ghegheven hebben *Meyster* Gysbert Braem, *canonicatum* mitten proven, vacerende ende verschynende in hoer kerken vermits dode *Meyster* Gheryts Sugerode, sa. gedachten, ende uwe Eerweerdicheyt, dieselve van onsen heylighen vader, den Paus van Romem, gheimpetrecert soude heb-

hen; Wanttan, lieve Heer, soe wy verstaen, die selve Meyster Ghysbert, van enen goeden, eerbaren stam, ende wortelen ghesproten ende ghecomen, ende oeck in syn selfs persoen, eerbaar ende duechdelick is, daer om wy sonderlinghe toeneyginghe tot hem hebben, ende hem gheerne beholpen ende ghevoert saghen; Is onse yerste vruntlike bede aen uwen Eerbaerheiden, ons te lieve sulke weghe ende *remedia* te sueken ende te vynden, dat Meyster Gysbert voersz. die voersz. *canonicatus* mitten proven, rustelic ende vredelic besitten ende behouden moghe, daer aen ons sonderlinghe dankelike doen sellen, ende wy oeck nae onsen vermoghen, gheerne weder verschulden willen teghen uwen Eerweerdigheiden, die over ons ghebedende, God behueden wil, selich ende ghesont. Ghescreven onder onser signet, opten XXI in Augusto, anno etc. LXXI.

Certificatie van ghenomen laken (XIV°) LXXIX.

Eersame Rittmeysteren, Burghermrs. *etc.* van Arnhem *etc.*, Burgermrs. *etc.* van Utrecht saluyt *etc.* Kont ende kenliken *etc.*, dat wy, ten versoeke van Jan Wybrantsz., ons burgers, *etc.* voer ons hebben doen hyeden *etc.* Aernt Luytghents, een wagheman, woenaftich buten Wittevrouwenpoerte *etc.* die *etc.* verschynende, heeft by synen ede *etc.* gheseyt, alsoe dat hy des woensdaghes op Sante Gelysdach lestleden, is komen ryden mit enen waghens, gheladen met enen pack lakens, den voern. Ja. Wybrantsz. toebehorende, daer inne waren tien *halve lakenen*, by Hoghe Soelenrebosch op die Veluwe, omtrent twe uren naden middach; Ende daer syn hem aenghecomen tien ofte twaelf ruter ghesellen, daer van die twe, die te peerde waren, *ene leverye aen horen tabbarden aen horen armen, half swart ende half wit*, aen hadden, ende dat *ene peert was ghehaert bruyne blesse*, ende dat andere was *ghehaert grauwe*, en die andere ghesellen waren meest deel ghecleet, mit *langhen groten grauwen sloven*, hebbende

grote grauwe brede hoeden op haren hoefden; ende hebben hem ghevanghen, ende waghen, peerde ende goedere opten waghen wesende, ghenomen; Ende alsoe een groot stucke weechs in *Soelenre Bosch* voersz. ghevoert, ende hem mit enen anderen man, daer oick by wesende *elcx aen enen boom ghespannen*, ende alsoe ghespannen ghelaten staen, tottes avonts omtrent seven uren; Ende binnen middelen tyden, dat voersz. pack lakens *etc.*, ende meer ander goete *etc.*, ghenomen ende ghebrocht, daer hen dat beliefte. Ende daerna hebben sy denselven Aernt ontslaghen ende hem sekerlich affgenomen, dat hy over veertien daghen na den voersz. S. Gelysdaghe inkomen sel moeten tot *Nykerken*. Ende, want dit aldes gheschiet is, *etc.* is ons begheren, den voersz. Jan Wybrantsz. *etc.* beholpich tot syne rechte te wesen *etc.*

Des Voerconde *etc.* Ghegheven int jare ons Heren XIV° LXXIX opten VIII dach in Septembri.

Certificatie van valschen Salpeter (XIV°) LXXX.

Wy Borghermrs. *etc.* van Utrecht, maken kont *etc.*, dat opden dach van huden in synre eyghenen properen persoen voor ons ghecomen is Willem vander Haer, onse borgher, ende heeft ons gheopenbaert ende te kennen ghegheven, dat hy opten V. dach in Meye lestleden binnen die stede van *Brugghe* wesende, aldaer teghens synen weert, ghenaempt Joest Caboit ghecoft gehadt heeft *eene tonne salpeters*, als hy waende van VI° ende IX ponden, toebehorende enen, gheheten Jorden Berck; ende hy, anders niet wetende, dan hy salpeter ghecoft hadde, heeft die tonne daermede alhyer binnen onse stadt doen brenghen, om den salpeter, als hy anders niet en wiste, voirt tot synen oerber ende profijt, te ghebruken ende te verkopen, ende als hy een deel, daarvan voer salpeter den goeden luden van *Buren* ende oeck van *Vyanen* vercoft hadde, ende sylude den voersz. salpeter oerberen ende besighen wouden, hebben sy ter waarheit bevonden, dattet gheen sal-

peter mer valsch goet was, ende was *eenreleye kruyt ghemenghet met soute*, hietende *scalco*, waer omme die voerghen. goede lude van *Buren* ende van *Vyanen* hem dat selve kruyt, dat gheen salpeter en was, weder ghebrocht ende overghelevert hebben, gevryet ende ontslagen vander selven koipmanscap, daer van sy doch niet te vreden en waren, ghelyck die voerghen. Willem vander Haer, onse borgher ons dat in als, ghelyck voerscr. staet, gheopenbaert ende te kennen ghegheven ghehadt heeft. Soe dan dieselve Willem ons voerder te kennen ghegheven heeft, dattet hem van noide sy, hiervan certificatie ende kennisse der waerheyt te hebben, hebben wy, ten ernstighen versoeken ende vervolghen van hem, voer ons, met enen onsen gesworen dienre gheboden, doen komen Gheryt Groetwische, *onsen ghesworen bussenschieter*, ende Peter Victoersz., onse borgher gheloeflike, eerbaer, twychbaer personen, om ghetuych der waerheyt te gheven vander materien hyervoren bescreven, die alsoe opten dach van huden voer ons comparerende ende verschyuende in horen eygenen properen personen, hebben ons by horen eeden, *etc.*, tot onser vraghen gheantwoert ende gheseyt, dattet voersz. cruyt, gheen salpeter en is, mer is valsch kruyt, gemencht met zoute, *etc.*

J. J. DONT v. FL.

**DE RIVIEREN DE VECHT, ANXTEL,
DREGT, GEUZESLOOT, DE ZUDDE,
WEER EN NIEUWE WETERING.**

(*Vervolg van Bladz. 200.*)

Maar als al weder seggen moet, zal het verhaal der Vriessche schryvers van 't geen lang voor haar tijd gebeurd is, daar laten en zal myn nogh eens wenden tot de oude Romeynse Autheuren dewelke schryven, hoe zy het in haar eyge leeftyd omtrent de Noorder-Rhynarm, die by Flevo in zee storten, het hebben bevonden, en doen te zien was, een getuygenis welk vermeyne de aannemenlykste te zyn. Ten tyde van Caesar viel den Noorder-Rhynarm, door verscheyde uytloopen in den Oceaen, en maakten doen al verscheyde groote eylanden. Plinius vind hier meede al verscheyde groote eylanden en meeren, ja betuygd dat aldaar de vloedden der zee, daar groote streeken lands onder water dompelden, welke met de Ebbe weder droog liepen. Pomponius Mela vind daar een groot meer de velden blank geset hebbende, Flevo genaamd, aldaar door den Rhyn gemaakt, welk een eyland van die naam omliiep, ende dan in zee storten; op dit eyland stond, volgens Tacitus, de Burcht Flevum, om den oever der Noortzee te bewaaren; dese Burcht na een belegering van de Vriessen weder verlaaten, zoo konde de Romeynschen stadhouder van daar in Vriesland niet koomen, dewyl daar by veele ondergevloeyde landen en diepten waaren, dan met cadyken ende bruggen te maaken, gevolgelyk waaren hier niet allen verdronke landen, maar ook dieptens, ook wel graften genoemd buyten den Rhyn boesem, waar, volgens Tacitus (1), ook scheepen overgevoerd

(1) Jaarb. 11. p. 238.

konde worden. Den Rbyn maakten aldaar een scheidinge tusschen het groote en kleyne Vriesland (1), strekkende tot de Noordzee toe en in dees landen, segd hy duydelyk, laagen zeer groote meeren beslooten, die de romeynse vlooten bevaaren hadden, ende tusschen den Eems ende den Noorder-Rhynarm hadde men langs de strand, niet alleen moerassen, maar ook afgescheurde landen en drooghtens (2), waarop haare scheepen lightelyk vast geraakten, dat de vloed en Noordewind in het najaar, daar nogh verdere strecken onderdompelden, ook vond men daar, volgens Plinius (3), van de cimberce of Jutse uythoek, tot de Scheld, 25 eylanden, alle meede bekend ende door de Romeynen bevaaren, dus het wel te zien is, dat al over de seventien hondert jaaren de wateren aldaar zoo gering niet waaren, als de Vriessche ons van het jaar 1203 willen wijsmaaken.

Deeze eylanden zyn door de swaare stormvloeden zederd dien tyd verkleynd, en verminderd ook in getal; ook was by de Romeynen bekend (4), dat buyten dees eylanden was de openbare zee geweldig boven alle zeeën, by alle hetwelken men klaar kan zien, dat de Romeynen van hier, Noordwaard, over de Watten voeren (5), ook blykt het al dat in die selve dagen groote stukken van het vaste land, aldaar door de stormen en zeevloeden nu en dan wierden afgescheurt, door het welk het met den tyd gekoomen zal zyn, dat dit meer Flevo, in het begin der aghtste eeuw verkreeg de naam van Almeer, Almere, het ledeken Al, van ouds als op heeden by Cimbren, Gotten, Saxen, Brittoenen etc. beduyd *geheel*, zoo dat dit meer Flevo te met door zyn geduerige aangroey wierd genaamd, Al, ofte geheel meer ofte zee.

(1) Zeeden van Duytsland, p. 699. (2) Jaarb. I. p. 40, 44. (3) Natur. historie, l. 4. c. 13. (4) Tacitus, Jaarb. 2. p. 64. (5) Plinius, Nat. Hist., l. 16. c. 1.

Sommige zyn wel van gedaghten geweest; dat dit Almeer was de Aelsmeer ofte de Haarlemmer meer, dogh is het kenbaar genoeg, dat men voor een groote 200 jaar met een koddestok, daar recht over konde koomen van Rhysaterwoude tot Hillegom (1), ende dat het waater daar doen zynde, maar zeer geringh was, en daar en tegens vind men all, dat voor de tyden van Adelboldus, A°. 866, dat de kerke van Utrecht doen al bezat in Almeer, het recht der visscherye ende de tienden der groote vischnetten, ende daar en boven de Koninklyke Tiende die genoemd Coggeschuld (2), zynde een belastinge, die op groote scheepen was geleght, wat scheepvaard, indien doen daar geen Haarlemmer meer was, zoude daar geweest zyn, en wat groote visnetten zoude men daar doen gebruyken? andere zyn wederom van gevoelen, dat dit Almeer, by Alckmaar was geleegen, ende dat die stad hier van zyn naam hadde bekoomen; waar vind men, dat alhier zoo groote vaart is geweest, met coggescheepen, of het moest geweest zyn op die valsch vercierde maghtige stad Vroonen, daar men zoo veel tot belaggens toe van heeft gebeuzeld, dus om gemelde reedenen meede niet aannemelyk. Daar en booven hebben de Graven van Holland, het land tusschen Haarlem en Leyden, als ook om Alkmaar altyd gerust bezeeten, zonder dat de kerk of eenig Bisschop van Utrecht, daar ooyt eenige eysch van recht op hebben gepretendeert wegens een Aelsmeer (3) of Alckmaar, maar word dit Almere geduerig by Muyden ende de Vecht, die daar in uytliiep, opgegeven. Sied gemelde Odebaldu Blaffaard (4) ende de diplomaas ofte bullen der Keysers, zynde een volkoomen bewys teeken, dat het daar by, als gesegd, was geleegen.

(1) S. van Leeuwen, Bat. illustrat., p. 46. (2) A. Matth. Epist. Syl., p. 84, 343. Hedae, p. 84, 86. (3) Besch. tonneel van Holl., p. 26. (4) Hedae, p. 84, 86, 87, 88 etc.

Dat dit Meer Flevis of Almeer, of de nu zynde Zuyderzee als by de oudheidsschryvers blykt, in de dertiende eeuw kragtig heeft toegenoomen, ende haar heeft vergroot, niet alleen tusschen Muyden en Stavorden hebbende ook Wieringen, Texel etc. van Noord-Holland en verder wat groote veranderingen het waater aldaar heeft gemaakt (1), betoonen de ruwien der steeden en dorpen als van kerken, huysen, straaten, muurwerk in de Zuyderzee by laag waater ontdekt (2), als by de Helder en Wieringen, ook by het Calandsogge, meede voor het oosterhoofd van Enckhuysen legd het oude kerkhoff in zee verdronken. De bosschen Creupel en Kreyl, zyn nu zeebanken, Oud Stavorden en Naarden leggen meede in zee. Urk, Schokland, anders Emmeleroord en Enst, zyn haast ten eenemaal wegh, dog veele steene overblyfsels van muurwerk en straten (3) zyn nu en dan door de schippers met de boomen by stil weeder gevoeld. Dat wel dees groote veranderingen omtrent het begin der dertiende eeuw was voorgevallen, volgens de schryvers, is na alle gedaghten waarheid, als men aanmerkt, dat alle steeden en plaatsen rond den oever der Zuyderzee gelegen, volgens haare beschryvingen eerst zeederd, die tyd haar begin hebben genoomen, uytgenoomen Muyden en Medemelake of Medenblik, Stavorden, word ook gemeld, dogh het oude als gesegd legd meede in zee. Dees riviere de Vecht of Noordelyke Rhynarm zal mede als vroeg rampen hebben gehad. Civilus, geport door de voorspoed der Romeynen, heeft omtrent A°. 72 (4) een dam dwars in den Rhyn gelegd, om het afkoomende waater te stuyten, om de lage omliggende velden te doen onderloopen; dezen dam zal na alle gedaghten omtrent Rhenen zyn geslagen, alwaar den ouden nu haast verdroogden Rhyn, be-

(1) Sied D. Burger. (2) Schoorel zyn Chr. van de stad Medeblik. (3) A. Slichtenhorst, l. 1. p. 107. (4) Tacitus, Historiën, lib. 5, p. 653.

gind, dus konde het Rhyntwaater by de Grebbe overvloeyen en alle de Rhenensche veenen en lage landen aldaar onder waater setten, dogh de Romeynen ten laatsten dees verdronke landen doorwadende door het geleyde van een overlooper, heeft Civilus niet alleen het veld aldaar, maar zelfs ook Batavodurum ofte Duurstede, doen open leggende, moeten ruymen, want dees riviere dus opgestopt, hadde het benedenste gedeelte deser riviere geen doorstrominge van het booven waater, maar doen de vrede, kort hier op, met de Batavieren getroffen wierd (1), was dees dam met den eersten weggenoomen, om door de stroom van het bovenwaater dees Noorder Rhynt-Arm weeder vaarbaar en tot gebruik van hunne vaartuygen te houden, om met hunne scheepen te kunnen afschieten, na de gelegeene Batavische haaven by Flevo (2), als ook blykt, dat deselve nogh in de aghtste eeuw volkoomen bequaam was, ja zelve als gesegd voor een Deensche oorloghs vloot van over zee gekoomen, die hier door dit doen genoemde Vriesland, dus dees Noorder Rhynt-Arm, de Vecht opvoer door Utrecht na de doen vermaarde koopstad Dorestadus, nu Wyck te Deurstede.

Cluverius (3) meend, dat Civilus den Rhynt doen in den boesem van de Leck hadde gestort; ik en kan niet zien wat Civilus zoude uytvoeren, met een dam dwars in den Rhynt te leggen, om door de opstopping van het boven waater de lage landen aldaar onder te setten, zoo op die tyd den Rhynt in de Leck dede uytstorten, immers behoefden dan de Romeynen de Moerassen (4) ende ondergeloopde landen niet te doorwaaden, om als reeds gemeld, Duurstede te naderen, indien den Rhynt boven die stad storten in de Leck, die bezuyden die stad zyn loop heeft.

(1) P. Merula, tydt threzoor, p. 136. (2) Siet hier voor. (3) Cluv., Bat. Oudh., 1 hoek, p. 104, 114. (4) Tacitus, l. 8, p. 655, 65 c.

Het zal eghter sommige toescheynen, dat deze Vecht en wel byzonder de boven Vecht, wynig na die oude magtige stroom op heeden gelykt, zynde aghter Utrecht maar een gemeene wateringe ende van Utrecht tot Maarsen zeer nauw ende ondiep, derhalven dat alle het gesegde, schoon bondige redenen daar zyn, eghter maar schynen gedaghten die voortgebragt worden, zoo als een yder het in het zyne het gaaren hadde. Dogh wat denken die luyden van den ouden Rhyn, die van beneden Rhenen tot Utrecht gaat, dat is dogh den ouden Rhyn, denke zonder tegenspraak. Toond die nogh zyn oude grootheyd? Segge alzo weynigh als het geringste gedeelte van de Vecht, en wat zal zoo een seggen op het verhaal van Heda (1) en Hortensius (2), die seggen, dat de oude Rhynhaven tot Utrecht zoude geweest hebben by het Jans-kerkhoff, dat daar nogh in haar tyd in het graaven veel planken van scheepen, masten, sprietten, riemen en ankers zyn gevonden, ende dat over de Noorderdeur van de Domkerk, men hadde opgedolven uyt de grond een geheele bargie met oude kruyken; waar quam doen den Rhyn tot die haven, en waar is eenigh teeken, waar hy ten westen in of ten noorden uyt die stad liep, zodat wie u de gestal-tenis van Utrecht beschouwd moet dit vreemd voorkoomen. Dogh men moet indaghtig zyn, dat omtrent A°. 857 etc. etc. de stad Utrecht wierd geplonderd en verwoest tot de grond toe (3), door de Deenen en Nooren. Den Bisschop Hungerus met alle voorname burgers waaren weghgevlucht, de gemeene of arme barbaris omgebracht of in slaverney ver-overt, bleeff de stad Utrecht voor veele jaaren verdestruëerd leggen; de haven buyten gebruyk, geraakten verstoppt, vorders met slyk etc. gevuld, houdende den Rhyn of Vecht aghter Oudwyk om zyn cours, hoewel verminderd, dewyl den Rhyn

(1) Heda, p. 5. (2) Hortensius, Utrechtsche geschied., 1. 1. p. 2. (3) Bat. Sacra., 1 d. p. 593. Will. Nagge, p. 292, etc.

meer en meer zyn waater storten in de Leek. Rhyn en Leek zonder bedykinge zynde, maakten dat alle winter, en beysonder in het voorjaar, de woede van het opperwaater, altyd over dese landen wiede, den ouden Rhynboezem met slip en slyk vullende, nemende den stroom zyne stortingen werwaards hy woude, zoo dat het oude Rhynstroomtie tot of in Utrecht daar te met geheel verdroogde en te niet geraakte, waardoor de stad Utrecht geheel zonder waater geraakte. Een swaaren brand (1131) de stad Utrecht overkoomende (1), welk bedroefde ongemak hun weder troff, A°. 1148, waar door dees beroemde stad, alle hun prachtige gebouwen in puynhoopen wierden veranderd; doen begon men op middelen te denken, om de periculen van brand voor het toekomende zoo veel als het doenlyk was te weeren, dus heeft Bisschop Heribertus de wateren uyt den ouden Rhyn weder geleyd in ende door de stad, en heeft de oude graft doen graven die men weder buyten de Waard in Vectam of in de Vecht bragt. Dees was de stad Utrecht weder van waater voorsien, dogh Holland en het Sticht Utrecht wierd egther te dezer tyd in het voor- en najaar kragtig gedrukt met overstromingen door het opper- of boovenwaater des Rhyns, waardoor veelvuldige schaade en ellende de landen over quamen, zoodat Bisschop Baldewyn, A°. 1165 (2) verkreeg de bewilliging van Keyser Frederikus, dat den dyk Noda, anders Niedam, by de Greb, doorgestoken wierd, waardoor het water door de Eem na de Zuyderzee konde loopen, als ook dat de opstoppinge van den Rhyn, die men doe gemeenelyk den Dam noemde by Wyk te Duyrstede, die aldaar al opgeworpen was, om het geweld van het afkoomende waater dus buyten den beneeden Rhyn te houden, aldaar zoude voor eeuwig blyven staan, waar door alle het Rhynwaater doen in

(1) Bat. Sacra, 2 deel, p. 94. Heda, p. 163. (2) Heda, p. 181.

de Leck moeste storten, alzoo ook dat den grave van Holland, teegens recht en redenen eene opstoppinge by Swammerdam hadde gelegd, dat die wegh moest, opdat het waater, als van ouds, zyn loop derwaards zonder hinder moght behouden. Den Leck dien doen alle het boovenwater moest ontfangen geene dyken hebbende, overstroemde alle voor- en najaar de landen tot zeer groote schaade van het Sticht, daar Holland mede zyn deel van hadde. Bisschop Otto hadde reets te kost gelegd, al wat konde spaaren tegens dit ongemak. Dogh heeft hy Grave Florens de vierde, zynen broeder, door zyne ootmoedige beede het hier toe gebragt, om een swaaren dyk daar tegens langs de Leck te leggen, van Amerongen tot Schoonhooven, welk werk den Grave tot zyn eeuwige loff heeft volbragt omtrent A°. 1254. Hier door geraakten deze landen bevryd van dese overstromingen, maar ook de beneden Rhyne en booven Vecht weder zonder doortoght of scheuringe blyvende, verkleynde zeer, dus geraakten de stad Utrecht door de bedamminge ende bedykinge der gesegde rivieren weder slegt voorsien van waater, want wat van Zeyst en het Hooge quam, door regen ofte opwellinge, konde niet maaken. Ook was de doorvaart met schepen of schuyten geheel gedaan (1), om dit gebrek te verhelpen, heeft de stad Utrecht, A°. 1373, doen schieten en graven een Vaart, die men noemde Nyenvaart (2), uyt de Leck tot der grooter wade by de Tollensteegspoort, heeden genaamd den Vaartsen Rhyne, ende hebben daar op den oever van de Leck geleght twee swaare sluysen, om het waater te kunnen inlaten, wanneer en zoo veel het hun beliefsde. Dus hadde de stad Utrecht niet alleen weder een inlaat van het bovenwaater, maar ook alzoo een open vaart voor schepen, dus verkreeg de Vecht weder een goede doortoght,

(1) Voss., Jaarb. p. 438. (2) Gro. Chro. p. 133, de Duytsche. Beka, 270.

ende om dit gerieff in tyd van oorlogh te kunnen bewaaren, hebben de gildens aldaar een sterk casteel gebouwd, genaamd Gildenburg, dat veel onlust baarde. Ook hebben de Burge-meesteren en Raaden der stad Utrecht, A°. 1390 (1), de Nieuwe graft in de Oudelle doen delven, die by St. Servaas inkomd, en by den Plompentoorn weder uytgaat. Men heeft door den tijd alzo bevonden, dat de booven Vecht door zyn verscheyde ongemakken ondiep ende geheel vervuyld was geworden, zoodat Bisschop David van Bourgondien, A°. 1472, de Vecht heeft laten uytgraven, ter diepte van twee ellen (2), van de Waartpoort af tot Maarsen toe, welken Bisschop naderhand, wanneer door twist de stad hadde moeten ruymen, met de Hollanders was aangespannen, zoo wierd dit sterke Blokhuis Gildenburg, A°. 1482 (3), niet alleen ingenoomen, en tot de grond toe verwoest, maar ook de sluisen en al het paalwerk tot het waater toe afgebrand ende de Colk gevuld met de puy, zoo van het afgebroken Casteel of Blokhuis en van de andere verbrande huysen, zoodat men daar op 3 à 4 plaatsen met wagen en paarden over konde ryden (4), en alhoewel na dit geschil de sluisen wierden gezuyverd ende herbouwd, egher, A°. 1525 (5), was de boven Vecht en Vaart door den tyd wegens dees rampen en sloffigheyd weder zoo vervuyld en verdrooght, dat dezelve moest gediept ende gesuyverd worden, ende was doen een jaarlykze schouw op dezelve geordonneerd.

De Vecht, voornamentlyk de boven Vecht, heeft veel ondieptens bekoomen door de steenovens 1500, 1400, 1300, alle hooge kleylanden vertiggelende, alle gebrooke steenen geraakten aan desselfs oevers in de Vecht, welke ondieptens men nogh klippen of steenklippen noemd, ja ik hebbe van

(1) Annot. op de Duytsche Beka, p. 97. (2) Heda, p. 294.
 (3) Ant. Matt., Anal., tom. 1. p. 491. (4) W. van Gouthoeven, p. 531. (5) Hortensius, Utrecht. Historie, p. 73.

oude luyden hooren seggen, of het waar is weete niet, dat men voortyds van de doen geweese bruyker, nu Nieuwerhoek, heeden de plaats van de Heer Leonard Lups, daar mede oudstyds een steenoven hadde gestaan, dat men van daar voor deesen met een draay konde over de Vecht gaan tot op het voorland voor het heden zynde reghthuys van Mynden, geen wender dan dat P. Bor (1), A°. 1576, de Vecht maar een vlietgen noemde; ook wierd den Rhyu by Aernhem, hoe langer hoe drooger, omdat by Schenkenschans zig geheel in de Waal storten, zoo dat men heeft getracht, A°. 1595 (2), waater uyt de Waal in den Rhyu te moogen leyden, dogh, Dort, Bommel en Nymegen waren hier tegen. A°. 1628 hadden die van Gelderland verloff, om waater in de Eyssel te bekoomen, tot het leggen van een hoofd voor Malburg (3), ter lenghte van drie à vier roeden, hetgeen zy maakten van aghit roeden, voornemens zynde, het op twaalff roeden te brengen, waardoor de geheele Rhyu op twee roena, dicht zoude zyn, die hier op onvermydelyk moeste verlanden tot ruwiene van de daaraan gelegene steeden, dogh de Staten Generaal, met consent van die van Utrecht, tot conservatie van den beneden Rhyuystroom, resolveerden, dat het hoofd maar zoude zyn van vier roeden, dewyl men al bevond, dat de stroom zich al met maght in den Eyssel storte, dus zoo deze en geene saaken maakten, dat den Rhyu en Vecht voor de Rhyu-scheepen onvaarbaar wierd, waar door alle swaare scheepen over Dort moesten, tot groot nadeel voor Utrecht, Amsterdam etc., dogh in Juny 1707 oorlogh zynde, brak of stak men een gat by Panderen in de Zuyd oosterhoek van de Betuwe, welk binnen wynigh jaaren zig zoo heeft verdiept en verweyd, waar door het waater uyt de Waal in het voor- en najaar zoo geweldig stort in den Rhyu, zoo

(1) P. Bor, Hist. I. 9. fol. 144. (2) P. Bor, I. 34. f. 103. (3) Aitsema, deel 1, p. 779.

tot de Leck, waardoor de Vecht meede zoo veel waater be-
komd, dat men alle desselfs bedykingen en kaayen heeft moe-
ten verswaaren ende verhoogen, zoo dat nu niet alleen op
heeden de groote Rbyn-scheepen konnen passeren, maar zelfs
meede scheepen van de Eyder etc. door de Vecht tot Utrecht
konnen opkoomen, ende indien men tot Muyden geen sluyzen
benodight was, en bequaame dyken hadde, konde de schee-
pen met de vloed tot Utrecht van veele gewesten nogh op-
koomen, als in de dagen van ouds.

Dees riviere de Vecht heeden tot Muyden in de Zuyderzee
uytloopende, was, A°. 866 (1), in zyn geheel den eygendom
van St Martyns kerke tot Utrecht, en in dit recht was de
kerk naderhand gevestight (2), door verscheyde volgende Key-
sers; dogh den dwingland Graaf Florens, de 5^e op onge-
rechtelyke pretentien nam Muyden en Wesep wegh (3), en
alzo de volgende graven met dit euvcl mede besmet waaren
hielden zy de besittinge van dezelve. De Bisschoppen woel-
den in het eerst hier wel kragtig tegen, en toonden ook
hun bullen en brieven, maar waaren in geen staat in het
vervolg hun recht door het swaard te doen stand houden.
Dus bleef hun recht op de Vecht, maar uytgestrekt tot den
Hinderdam. Zoo mede de respective ingelanden van Loenen
aan de beyde zyden des Vechts geseeten, hadden van ouds
ja van alle immemoriale tyden den eygendom, om te mogen
visschen met zeegens, werpnetten, schakels, setangels, als
andere vischtuygen, met of sonder schuyten, van de Breukelse
brug af, noordwaards, tot Dirk Alambers Cade by Vrede-
land St. Andries Giesen, bezitter van Huys en Plaats,
aan de riviere de Vecht, geleege onder den gereghte van
Mynden, leggende met zyn schuytie in de uytwateringe van
de Breukelewaardse Moolenvliet by de plaats heeden ge-

(1) Boxh., Tonn. van Holl., p. 26. (2) A. Matt., de jure gladii,
421, 423. (3) A. Matt., Epistol. Sylloge, p. 354.

noemd Vyverhoff, A°. 1683; twee personen welk seyden te zyn dienaars van de Maarschalk van Abcoude, namen dit schuytje wegh na Breukelen, slooten het aldaar aan een ketting, en van daar het brengende tot Maarsen. Alle de oude ingezetenen van Breukelen, Loenen en Vredeland gaven wel verklaringe voor de Heeren onder Loenen aan de Vecht geërfd en belend, dat die dees vrye visscherye altoos van ouds zonder eenigh hinder hadden gehad, welke gesegde ingelanden geseten aan de Vecht, sigh ook gesamentlyk verbonden, en alzoo authoriseerden Advocaten, om dese hunne vrye visscherye te verdedigen voor de Staten van Utrecht, welke staaten uyt dese questie formeerden haar een volstrekt eygendom over dit quartier van de Vecht, en gaven het recht der visscheryen van de geheele breete van de Weersluys tot Alamberds cade toe in erffpacht over, aan de Heeren van Cronenburg, waarop die Heeren alle en een yder interdiccerden, met geen netten of ander vischgewant hier te mogen visschen, zonder schriftelyke permissie van de Heeren van Cronenburgh.

Uit het Mss. van van Doelen, Prov. Arch. I. 172.

(Het vervolg en slot hierna).

**PETER VON GHISTELLE volgt VAN DER
NOOT op in het Gouverneurschap van
Ostende, in 1603.**

Het is gewis geene oncer voor den Heer Advokaat Schüller, dat een onzer schranderste schrijvers (1) deszells: *Verzamelde berigten omtrent de krijgsbevelhebbers bij Nieuwpoort: 2 Julij 1600*, door hem, Schüller, toen student te Utrecht, bij gelegenheid van de feestviering aldaar in 1836, (bij N. van der Monde) uitgegeven, aan Prof. Bosscha heeft toegeschreven. Ook meen ik dien schrijver wegens die vergissing niet te mogen lastig vallen (2); en, moest ik er al iets op aanmerken, ik zou, te dien behoeve, juist niet trachten, om te doen blijken, dat de verzamelaar dier *Berigten* daarin getoond heeft, in naauwkeurig onderzoek, bij den schrijver van *Nederlands Heldendaden*, achter te staan; want, het zou mij gemakkelijker vallen, het tegendeel aan te toonen. Ziet hier een voorbeeld in den bovengenoemden gouverneur van Oostende.

Wat in de eerste plaats den naam aangaat, Prof. Bosscha zegt II. p. 381. overeenkomstig de berigten van Te Water in dezen gegeven: „Filips van Ghistelles, een vlaamsch Edelman, maar wiens vader het verbond der Edelen ondertee-kend had;” terwijl de Heer Schüller II. p. 56., en gewis met regt, naar die berigten van Te Water, als naar „stalen van verwarringen” heen wijzende, hem noemt: „Piet-ter, Vrijheer van Ghistelles,” daarbij evenwel aanmerken-de, dat te dezer tijd wel twee stamgenooten van gelijken rang in het Nederlandsche Leger zouden hebben kunnen gediend, wier daden op de rekening van éénen Ghistelles gesteld worden, maar dat de geschiedschrijvers slechts van éénen

(1) Prof. Tijdeman (op *Bilderdijk*, VII.) XI. p. 238.

(2) Het geschrift geeft, ook mijns erachteus, getuigenis van breed angelegde en grondige beoefening der landgeschiedenis. Is de Heer Schüller sedert met zijne historische studien zoo blijven voortgaan, hij zou, dunkt mij, wel doen, met eene tweede uit-gave van zijn boek te bezorgen.

hoofdofficier van dien naam spreken. Ziet hier, hetgeen mij door eigen onderzoek op dit punt is gebleken.

Reeds in een besluit der Algemeene Staten van den 28 September, 1593 (1), ontmoet men Jo^r. Peter van Ghistelles, Overste Lieutenant van het regiment van Brederode; en, hoe zeer in eene diergelijke Resolutie, van den 5^{en} October 1594, betreffende het secours voor Frankrijk, onder Philips van Nassau, v. Ghistelles als « Lieutenant Generael over het voetvolk, » zonder doopnaam voorkomt (2), zoo blijkt toch weer voldingend uit een daarna, op den 13

(1) Dezeive luidt: opte Requeste van Jo^r. Peter van Ghistelles, Overste Luit. van het regiment van Brederode, versoekende maentelyk tractement te genieten, gelyk andere van syn qualiteyt, is geaccordeert, dat men den Remonstrant zal doen betalen voor d'extraord. dienst by hem in de voorn. qualiteyt te velde gedaan, 300 gl. eens, ende voorteen, voor den tyt, dat hy in de voorn. qualiteyt, te velde sal worden gebruyckt, 100 gl. ter maent, etc. uit de extraord. Consenten van de Provincie van Utrecht.

(2) De inhoud is woordelyk deze: » Is geadviseert op te ordre te nemen ende te houden opt secours, te zenden naer Vrankrycke, tot assistentie van zyne Mat., ende geresolveert den raedt van State te authoriseren, om te handelen metten welgeboren Grave Philips van Nassau opt commandement generael over 't selve secours, tot twee duysent ponden ter maent, wezende duysent gulden boven het tractement, 't welck zyne E. treckt voor den tyt, dat hy alhier te velde gebruyckt wordt. Item, dat als Lieutenant generael over die ruyteren zal gestelt ende gecommitteert worden de Baron de Pesches. Item, Ghistelles, als Lieutenant generael over het voetvolck, met een ordinaris tractement van hondert ponden ter maent, ende noch andere hondert ponden extraordinaris ter maent, zoe lange de tocht in Vrankrycke dueren zal. Item, Crassonier als Sergeant Major met dobbel tractement. Item, Bombergen, als monstercommissaris met hondert ponden ter maent, ende Franchois Doublet, als pagador, die met hem zal mogen nemen, een conducteur, om met eenen tsamen opsicht te nemen opte amunitien, op dubbelde gaigen. Item, dat den voersz Heere Generael zullen worden gegeven vier bagagie wagens. Den Lieutenant Ghistelles twee wagens, elck compaignie ruyteren tsestich ponden, ende elke compaignie voetknechten vyftig guldens ter maent, daervoren zy ten minsten eenen wagen zullen moeten hebben ende houden, daerop dat die voerscreven monstercommissaris ende pagador regardt zullen hebben te nemen. Item, sesse wagens tot het voeren van de amunitie, te weeten drye duysent ponden pulvers, loot ende lonten, naer advenant; schuppen ende harvelen na de gelegentheyf. Ende eenen wagen voor den pagador ende monstercommissaris tsamen.»

derzelve maand October, bij hare Ho. Mo. genomen besluit, dat daarmede Jo^r. Pieter v. Ghistelles, bedoeld werd (1), die nu Lieut. Colonel getituleerd wordt. Men zal zich hierbij niet stoten, aan de spelling van Ghistelles; want eensdeels staat mij slechts een afschrift der gezegde besluiten ter beschikking, en anderdeels, zou, indien het oorspronkelijke ook dezelfde lezing mogt hebben, dit toch niets afdoen. Want twee oorspronkelijke acten voor Notaris en getuigen gepasseert, die voor mij liggen, zijn door hem eigenhandig geteekend: Peter von Ghistelle. De eerste dier stukken, eene acte van wederkeerige lijftochtiging tusschen hem en zijne huisvrouw, Anna Maria van Cloudt, door haar mede geteekend, is gedagteekend uit von Ghistelle's woning te Utrecht, in de Nyeuwe Straet gelegen, op den 22 Augustus 1598 (2); en de andere van den 4 September daaraanvolgende is eene notule van den notaris, gesteld op het testament van van Ghistelle, bij hem gedeponeerd (3). In het eerste

(1) Woordelijk van dezen inhoud: » Opte Requeste van Jo^r. Pieter van Ghistelles, Lieut. Colonel is geacordeert, dat zyn Tractement van 100 L. ter maent, 't welck hem toegeleit is voor den tyt, dat hy te velde gebruikt wordt, loop zal hebben van maent te maent, het geheele jaer gedurende.»

(2) Ziet dezelve hier in substantie: » By desen *etc.* instrumente *etc.*, dat in den jaere *etc.* duysent vyff hondert acht ende tnegentich des Dynxdaechs den 22 des maents Augusti *etc.* gecompareert zyn *etc.* Jo^r. Peter von Ghistelle, Lieutetenant Colonel ende Capitain vande Heeren Staten Generael *etc.* ende Joffr. Anna Maria van Cloudt zyne echte huysfrou, ziek te bed leggende *etc.*, ende verclaerden *etc.* malcanderen reciproce gelyftocht te hebben *etc.* in alle goets so wel ruerende ende onruerende *etc.*, versoeckende zy comparanten *etc.* Gedacu 't Utrecht, ter woonplaetse der comparanten, staende in de Nyeuw straet, in den jaere *etc.* ter presentie van Dirck van Dolre ende Nycolaes Mouthaen, borgers tUtrecht, als getuygen *etc.*

(Get.) } Peter von Ghistelle.
 } Anna Maria van Clout.

(3) Op heeden den 1^{en} Sept. 1598 *etc.* compareerden *etc.* die E. ende vrome Jo^r. Peter von Ghistelle, ende verclaerde *etc.* dit geschrifte, by syn eygen hant *etc.* geschreven ende onderteekent, ende met syn pitzier onder opgedrukt, als oock toegesloten, te weesen zyn testament *etc.*, 't welck hy wilde ende begeerde *etc.* Ende soe verre tselve nyet strecken en mochte in forme van testament *etc.*, nyetgegenstaende alle solemniteyten *etc.*, behoudelick

stuk wordt zijne vrouw gezegd, ziek te bed te leggen, in het tweede wordt van haar geen gewag gemaakt.

Wat het gouverneurschap van Ostende van von Ghistelle aangaat, Prof. Bosscha vergist zich in dezen niet minder, zeggende II.: « na het vertrek van van der Noot en Veer, aanvaardde Frederik van Dorp het opperbevel. . . . Op dezen volgde Filips van Ghistelles . . . ,” terwijl de Heer Schüller, II. p. 69, der waarheid overcenkomstig, zich echter over de opvolging in het gouverneurschap niet uitlatende, zegt: « Gedurende de belegering van Oostende bekleedde van der Noot tweemaal met roem de belangrijke waardigheid van Gouverneur dier stad.”

De resolutien der Staten Generaal helderen dat aldus op. Reeds voor den einde der maand Maart 1603 moet van Dorp er op aangedrongen hebben, van zijne post als Gouverneur van Ostende ontslagen te worden. Een besluit der Algemeene Staten van den 28^{en} dier maand houdt in: « dat het de Heeren Staten leed doct, dat men tot noch toe niet heeft kunnen voorzien op zijne veranderinge, maar dat men het eerstdaags verhoopt te doen.” Evenwel, dat liep nog eenigen tijd aan. Op den 14 April schreef Frederik van Dorp op nieuw aan de Generaliteit, « dat men het gouvernement soude willen veranderen, ten aensien van zynen langen, ende continuëlen aerbeyt binnen Oostende gedaen den tyt van 14 maenden, hem daeruyt zou willen verloonen (!), ende een ander in de plaetse daerbinnen senden ende committeren”; waarop goetgevonden werd, « dat men daerop met Zyn Ex^{tie} zou communiceren, ende sonderen den Colonel vander Noot, of hy hem tot het voersz. gouvernement niet en zou willen laten gebruyken.” Op den laatsten April resolveerde men, hem comparant hieraan zyn revocatie *etc.*, versoeckende *etc.* Gedae'n t Utrecht, ter woonstede myns openbaer Notaris, staende aldaer onder die laeckensnyders by der stadplaetse, in den jare *etc.* ter presentie van Peter Aelbertsz. Coninck ende Antonis Thoenisz, Kistemaaker, borgers t Utrecht, als getuygen *ett.*
(Get.) Peter von Ghistelle.

« dat Zyn Ex^{tie} zou worden versocht te dispiceren op een commandeur, hebbende de qualiteyt ende partyen, om in dese gelegenheit binnen Ostende te commanderen.” Weer eene maand daarna, op den laatsten Mey, hebben zich de Staten « opt rapport van den Griffier Aerssen, van dat Zyne Ex^{tie} den persoon vanden Colonel vander Noot gecoosen ende genomineert hadde, om inde plaetse vanden Overste Fred. van Dorp te commandeuren binnen Oostende, daarmede geconformeert, en geconsenteert, dat Zyn Ex^{tie} den voorsz. Overste van Dorp (1) uit Ostende zou trekken, en den Colonel vander Noot daerbinnen, in deszelfs plaets senden, ende eindelijk goetgevonden, op 't begeren van Zyn Ex^{tie}, van wegen de Generaliteyt vander Noot van deze nominatie te ver Wittigen, ende hem te belasten het gouvernement ende commandement binnen Ostende aan te nemen, en hem terstont daartoe te prepareren, ende in diligentie naer Oostende te vertrekken.” Vander Noot schijnt in de aanvaarding van dien post echter bedenken te hebben gehad. Althans op den 19^{en} Juny « wordt na deliberatie op deszelfs remonstrantie geresolveert, dat de Raet van State hem zou mogen toeseggen, dat men hem in 't commandement binnen Ostende niet langer sou laten, als den tydt, by Zyn Exc. hem belooft, zonder hem nogtans acte daarvan te geven.” Wanneer vander Noot zijn gouverneurschap bepaaldelijk heeft aanvaard, is mij uit de Resolutien niet gebleken.

Maar met October schijnt de tijd reeds verlopen te zijn

(1) Op den 21 Julij « onderrigtte Jo^r. F. van Dorp, Gouverneur van Oostende de Heren Staten ter vergaderinge van den staet der stadt, op den 23^{en} delibereerde men, wat recognitie hem zou dienen te worden toegelegd voor zijne diensten gedurende 18 maanden als Gouverneur van Ostende, etc., maar zonder eindelijke Resolutie, en eerst op den 25^{en} besloot men, hem boven hetgene voor zijn 18 maandsche dienst binnen Ostende « tot eene vereeringe te doen verstrekken, in een gouden ketting of andersints de somme van 1600 gulden, onder cortinge nochthans, van hetgene hij aan extraord. tractement te veel mogt ontvangen hebben »; welke ketting, volgens resolutie van den 20^{en} Aug., ruim 500 gl. kwam te bedragen

geweest, voor welken hij dit opperbevel op zich nam. Want naar eene resolutie van den 13 dier maand zou « aan den gouverneur van Oostende worden geschreven, dat voor zoo-veel hy verzocht van het gouvernement ontslagen te worden, nademaal haar Ed. considereerden, dat hy alreeds eenen geruimen tyt binnen Oostende geweest was, er op zou gelet, en met den eersten op het gouvernement verzien worden.” Op den 20^{en} daarna werd geadviseerd « op den brief van Zyn Ex^{tie}, van den 8^{en} derzelve maent, beroerende het gouvernement der stede van Oostende, in plaets vanden Colonel vander Noot, die verzocht daarvan ontslagen te worden, om dat zyn tyt zou geexpireert zyn, ende is geresolveerd, dat men Zyn Ex^{tie} daerop zal antwoorden, dat de Staten, considererende, dat Zyn Ex^{tie} de beste kennis hebbe van die Oversten inden dienst van het lant, gequalificeert, om in 'tvoorsz. commandement te succederen, goedgevonden hebben, de verkiezing aen Zyn Ex^{tie} te remitteren, dat Zyne Ex^{tie} zoude gelieven iemand te dispiceren, die hy bequaem ende gequalificeert achte, ende dien te ordonneren hem in diligentie naer Oostende te vervoegen, ende 't gouvernement aldaer aan te nemen, in plaetse van vander Noot, tot welken einde, ende, op dat Zyn Ex^{tie} in deze gelegenheit naerder daarop zoude mogen letten, werd geordonneert, dat men het advis by extract vandien, overgeschreven by den Agent Saily zoude voegen, beroerende het voornemen vanden Marquis Spinola voor Oostende, ende alsoo de veranderingh van Gouverneur tot Oostende het lant brenghe in veele nieuwe kosten van fortificatie werken ende anderen, tot groote beswaernis van 't zelve, verzoeken, dat Zyne Ex^{tie} ook daerop soude gelieven te letten, dat er geen belofte of limitatie aan den gouverneur van Oostende en worde gedaen vanden tyt haers commandements, maer gelaten aan de Heeren Staten ende Zyn Ex^{tie}, om daarna met alle goede discretie te disponeren.” Ook de Heer Bosscha houdt er voor, dat de verandering van het opperbevel binnen Ostende, nadeelig zou zijn

geweest, maar uit een ander oogpunt beschouwd. « Het was, » zegt hij II., « voor eene geregelde en planmatige verdediging der belegerde vesting, geenzins voordeelig, dat het opperbevel in dezelve gedurig in andere handen overging... » Maar wat het sneuvelen en wonden betreft, waarom vernieuwing van bevelhebbers zou hebben plaats gehad, dat kan vóór 1604, niet van het opperbevel verstaan worden; want vóór von Ghistelle was daardoor nog geene vacature in het gouvernement ontstaan. Het hier uit de gezegde resolutien bij gebragte geeft daaromtrent mede inlichting. « Opt aangeven (door den Heer Advocaet van Holland) dat Zyn Ex^{tie} voor dezen tyt niemand bequamer hield, om binnen Oostende te commanderen, als den Heer von Ghistelles, hebben de « Heeren Staten, hen op den 15 November, met advis van den raet van State daarmede geconformeert ende den voersz. v. Ghistelles daertoe gecommiteert. » Daags daarna op 14 November werd « op begeren van Zyn Ex^{tie} geordonneert aen v. Ghistelles te schryven, alsoo de Heeren Staten zyn persoon voor sekeren tyt hadden te gebruiken, om te commanderen te Oostende, dat hy hem daerom terstont na receptie deses naer den Haag sou hebben te vervoegen, met zyne bagagie, om daerop nader te verstaen, d'intentie vande Heeren Staten ende Zyn Ex^{tie}, om hem daarna te reguleren. » Het blijkt tevens uit dezelve resolutie, dat von Ghistelle toen het commandement over Rhijnberk had, waarin hem de Colonel Bruce, voor den tijd, dat hij te Ostende zou commanderen, zou vervangen. Hierover verliep al weer genoegzaam eene maand, en het was niet voor den 9 December, dat von Ghistelle beschreven werd, « om te commanderen tot Oostende in de plaets vanden Heer vander Noot, daaruit beschreven, ter vergadering gecompareert, aengeseyt werd, d'intentie ende begeren vande Heeren Staten, ende gelast zich in diligentie naer Ostende te vervoegen, ende sorge voor de conservatie van dezelve stat tegen 't geweld des vijands ende van de zee te dragen, gelijk hare Ho. Mo.

hem dat toe vertrouwden, hetwelk hij aennam, naer zijn uiterste vermogen t'achtervolgen."

Het blijkt weer niet bepaaldelijk uit de gezegde notulen, wanneer von Ghistelle te Ostende is in functie getreden. Maar van de drie uitvoerige, door hem na zijne komst te Ostende eigenhandig aan de Staten van Utrecht geschrevene, brieven (1) over den staat, waarin hij de vesting aantrof, en de maatregelen, die hij te nemen noodig vond, begint de eerste, dagteekenende uit Ostende den 28 December 1605, aldus: « Ick en heb vooreerst niet kunnen laeten UE te kennen te geven, dat ick den 20 deser geluckelyck, God heb lof, te Ostende ben aengekomen." Het ligt hier buiten mijn bestek, om den inhoud dezer brieven verder aan de geschiedenis dienstbaar te maken.

Aangaande zijne nagelatene weduwe vinde ik nog in een oorspronkelijk Utrechtsch Register, op den 14 Sept. 1604 aangeteckend: « Palmert *etc.*, ten versoeke van Jan vander Meer, soo hy procedeeert, in arreste gestelt te hebben, die huysinge met syn toebehoren ende de huypenningen vandien, toekomende de weduwe vanden Overste Ghistelle, staende allier binnen Utrecht tusschen de St. Jans ende de Viebrugge, om daeraen te verhalen de somme van 1254 gl. 4 st., van gecofte ende geleverde peerlen, vermogens obligatie in date den 16 Dec. 1605."

En zoo gaat dat voort. Naar den Heer Bosscha l.l. zou van Ghistelles in het gezegde opperbevel weer zijn opgevolgd door « den Kolonel Jacob van Loon, zoon van Anthonij van Loon, Raad in het Hof van Utrecht", terwijl de Heer Schüller, l.l. p. 60, dezen bevelhebber noemt: « Jo^r. Johan van Loon, zoon van Mr. Pelgrim van Loon, Raadsbeer in den Hove van Holland." Deze Joh. van Loon kommandeerde in 1597 als Kapitein de Utrechtsche waartgelders, zoo als uit de Generaliteits-notulen van den 15 Jan. van dat jaar blijkt.

(1) Afdrukt in mijn Geschiedk. Archief, IV. p. 320 sq.

Bolwerk Lepelenburg.

(Voortzetting van Bladz. 158).

Het bolwerk Lepelenburg ontleent zijaen naam van twee sterke huizen, Groot en Klein Lepelenburg, welke vroeger stonden, het eerste op den Z. O. hoek van de Bregittenstraat, thans veranderd in een' tuin, toebehoorende den Heer M^r. J. Kol, wiens huis aan de overzijde gelegen, daardoor een aangenaam uitzigt verkregen heeft; het tweede, aan den Wal, achter Groot Lepelenburg is nog kenbaar aan zijaen fraaijen gebeeldhouwden ingang (1).

Van den slechten bouw der vijf aarden Bolwerken onder Prins Willem I, in 1579, aangelegd (2), gaf dat van Lepelenburg de eerste proef; de wanden van dit bolwerk, nauwelijks opgetrokken, stortten aan beide vleugels in; de Kameraar brengt in 1578 in rekening: « betaald aen Alert ende Gilles van Hoboken voor het opnemen ende opt nye uyt de fondamenten weder ophaelen van de twee vleugelen van het bolwerk achter Lepelenborch gestort synde (3).” Niet vroeger dan 40 jaren na hare oprigting vinden wij deze sterkte in erfpacht uitgegeven. Bij resolutie van 9 November 1619 werd het vergund aan Jan Foeijt (4), doch daar

(1) Vergel. Beschr. van Utrechts straten enz. I. Bl. 262.

(2) vergel. boven Bl. 127.

(3) Kameraars rekeningen. Dodt, Arch. III. p. 254.

(4) Conditie van verkoop van 't bolwerk Lepelenburg, losse stukken Stads Archief, 1631.

de Vroedschaps-notulen van dat jaar in het Stads Archief ontbreken, hebben wij niet kunnen ontdekken of hetzelfde toen reeds tot het spinnen van lonten werd gebezigd, even min of deze Jan Foeijt dezelfde is, aan wien wij vinden, dat dit bolwerk in 1637 in erfpacht gegeven werd; hoe dit ook zij, de verhuur-conditiën van 1619 hielden o. a. in, dat het in tijd van gevaar op de eerste aanmaning terstond moest verlaten worden, alsmede dat de uitkeering op *f* 20 jaarlijks bepaald was. Het extract uit de Kameraars-rekening van 1637 zal daaromtrent meerder licht verspreiden; wij laten dit, zoo ver wij weten, ongedrukte stuk in zijn geheel hier volgen:

« Het bolwerk achter Lepelenburgh is provisioneel gegonst Jan Foeyt cum. s. tot revocatie, omme daerop alleenlick lonten te spinnen ende maken ende vorders niet, sonder dat hy daerop eenich huysken ofte anders sall mogen timmeren off opslaen als alleenlick de baen noodich tottet voersz. handwerk. Dat syluyden oock sulen moeten de portier loonen voor het openen en sluiten van de poorten (1). Het verlaten zal moeten geschieden terstont tot vermaninge van de overheyt sonder eenige pretensie van actie, volgens de resolutie van IX November 1619, op eene recognitie van jaarlyks *f* 20.»

In 1631 was Johan Peterszoon van Loemel bezitter van dit bolwerk. Wanneer hij dit geworden is, bleek ons niet: dat hij den 21 April van dat jaar de gebouwen daarop staande, verkocht aan Armand de Courtillot *dict la Chapelle*, leert ons de koopbrief,

(1) Dit is de poort of doorgang, welke vroeger door den wal naar het bolwerk leidde.

waarin gezegd wordt, dat hij verkoopt, « alsoodane actie, recht ende gerechticheyt als hem vercooper cenichsints competeert tot ofte aen het gebruyck van t bolwerck by ofte achter Lepelenburgh alhier t Utrecht gelegen, competerende t bolwerck, die Ed. Regeerders deser stad Utrecht, op wiens behagen ende approbatie dese vercoopinge oock gedaen wert,» enz., en dat voor eene som van 300 gulden (1). Of er toen reeds eene lontspinnerij op stond, die tevens onder den koop behoorde, wordt in de acte van verkoop niet uitgedrukt; doch het volgende raadsbesluit maakt dit vermoeden wel waarschijnlijk: « De vroetschap in ervaringe geomen synde, dat die geene, die althans by gunninge in huyren gebruyckt het bolwerck achter Lepelenburch, van meninge is aldaer te timmeren, daer nochtans syne voorsaten tselve bolwerck maer provisionelick ende tot revocatie gegonst is geweest, alleenlick omme daerop te spinnen ende lont te maecken; ende vorders niet, sonder daerop eenich huysken oft andersints te mogen timmeren ofte opslaen dan alleen die baen noodich tot het voorsz. handwerck etc. Ordonneert den voorsz. jegenwoordige bruycker van syne voorgenomen timmeringe te desisteren, immers daerinne niet voort te varen, sonder nairder consent hem daervan by desen waerschouwende (2).» Waarschijnlijk ten gevolge hiervan ordonneerde de Vroedschap, kort daarop, eene algemeene opneming der stads bolwerken en bermen, welk rapport den 7 Janij 1633 uitgebragt, omtrent den staat van dit bolwerk

(1) Koopbrief in de port. losse stukken, t. a. p.

(2) Vroedsch. resol., 27 Aprilis, 1632.

het volgende beheist: « Het bolwerk achter Lepelenburch was beplant van voren tot achteren over tpleyn met alderley schoone boom ende aerdruchten, ende woond in seeckere loodse daerop staende Armand de Cortiller (1), den bruiker van het bolwerk.»

Hoe lang deze lontspinnerij aldaar aanwezig bleef, en of deze sedert door andere fabrieken vervangen werd, verzwijgen de stadsboeken. Niet vóór 1756 komt dit bolwerk weder op het tapijt. Uit een raadsbesluit van dat jaar blijkt, dat hetzelfde in dat tijdperk, perceelsgewijs tot hoven en tuinen was uitgeslagen, want aan Gerrit van Beeck werd toen toegestaan 30 voet grond, aan zijnen tuin, gelegen op het bolwerk Lepenburg, van den stads grond te mogen trekken, tegen eene jaarlijkse erfrente van één gulden (2). Ongeveer 20 jaren later, in 1775, werden de tuinen aan de bruikers op nieuw, voor 25 jaren, in erfpacht gelaten (3), welker bezit zij trouwens gedurende dat geheele tijdperk niet ongestoord mogten genieten.

In 1786, bij de versterking der stad, werd ook dit bolwerk geschikt geoordeeld tot een punt van verdediging. De Maliebrug werd afgebroken, en aan de zuidzijde op het bolwerk, even als op den wal, batterijen aangelegd, welke de Maliebaan en de Biltstraat bestreken (4). Dit was trouwens slechts van korten duur;

(1) Losse stukken, Stads Arch. B. 16.

(2) Vroedsch. Not. 5 Jan. 1756.

(3) t. a. p. 27 Febr., 31 Maart 1775. De huur hernieuwd in 1800 en op nieuw in 1823, ieder voor hetzelfde tijdvak.

(4) Op het voorstel van Gecomm^d. tot het defensiewezen zijn dezelve geauthoriscert eene batterij met eenig geschut te doen plaat-

het volgende jaar bij de herstelling der oude orde van zaken, werden deze batterijen afgebroken, en het bolwerk in deszelfs vroegeren staat hersteld.

Thans nog strekt hetzelfde tot lust- en nitspanning van Utrechtsch ingezetenen, die hier bij het genot der landelijke rust, na hun' volbragten arbeid, een aangenaam gezigt genieten, hetwelk zeer verhoogd is door het wegbreken der sombere wallen, en de vereeniging van het nieuw aangelegd plantsoen met de tuinen op dit bolwerk, waardoor het geheel meer het aanzien oplevert van een modern aangelegd landgoed, dan van eene gewone wandelplaats.

N.—M.

sen, op den wal voor het huis Bellevue, en wijders zoodanig gebruik te maken van de vier ravelijnen of bolwerken buiten deze stad, zoo aan de Maliebaan en Bagijne-waterpoorten, als daar thans een suikerraffinaderij en een lakmoesfabriek geëxerceerd worden, als dezelve tot de defensie van de stad geraden zullen vinden, en zal aan de bruikers van tuinen, als andersints, op die bolwerken, uit naam van den Raad, worden aangezegd, dat dezelve met allen spoed hunne tuinen, huizen en tuinhuizen zullen behooren te ontledigen, van zoodanige meubelen, welke daarin mogten worden gevonden, en dezelve tuinen enz., verder zoodanig op te ruimen, als dezelve met de Heeren Gecomm^d, tot de defensie zullen conveniëren.

Vr. Resol. 8 Sept. 1786.

**DE RIVIEREN DE VECHT, ANXTEL,
DREGT, GEUZESLOOT, DE ZUDDE,
WEER EN NIEUWE WETERING.**

(*Vervolg en slot van Bladz. 216*).

DE ANXTEL.

Dat den Anxtel een oude Vecht sprankel is, leyd geen tegenspraak, zy hadde in heele vroege dagen, dat is A°. 866 (1) de naam van Lonara Laca, van Loenen of Lonen, waar aan zy behoorden. De Leck in oude dagen noemde men ook Laca, Laka, Lokia, welke naam men van het Duytsche afleyde, als off dezelve was uyt den Rhyn uytgeleckt, afgeleckt, leckte, uytlockte, dus waren der ook redenen, om Lonara Laca te houden, voor een aflecking uyt de Vecht onder Loenen, hierom Lonara Laca of de Loender Leck genoemd, ook blykt het by de diploma van Otto de Grootte, A°. 953, dat alhier waeren veel wateren en waterloopen, staande wateren en meeren, dien doen uyt de Vecht voortquamen; dogh alschoon dit waarheyd is, dat dit water Laca, uyt de Vecht zyn oorspronk hadde, zoo zynder eghter bondige redenen, dat het geen Laca is genoemd, omdat van de Vecht uyt leckte, maar dat het heeft zyn naam verkreegen van de Romeynen van Laca, Lacus, welk seght poel, graft, sloot (2). Niemand stoote zich hier aan, want het is bekend, dat de Romeynen hier hebben gehuysvest, welk uytwyst het steene doodvat tot Loenresloot gevonden, ten anderen vind men dit Laca all

(1) Boxhorn, Tonn. van Holl.

(2) Hedae, fol. 13. P. Schriverus, oud Batav., p. 21. Utrechts Bisdom, deel 2, p. 419.

over de sestehalf honderd jaaren vertaald voor slot, sloet, sloot, als by het stamhuys Lonreslote, Loenresloot aldaar gebouwd, blykt, dus heeft eghter dit waater Lonara Laca, als mede dit stamhuys, ende het vlek van die naam, hierop gelegen, zyn naam van het over oude by geleegen Lona off Loenen bekoomen, en is de wagen ofte Reywegh van Loenen na Loenresloot, ook alzo van ouds genaamd de slootdyk.

Ook heeft dit waater voor een gedeelte den naam van Aa verkreegen, en quam voortyds over het huys Oudaen, uyt de Vecht aan de zyde van Rhyn en Vecht, en was dat waater; A°. 1585, aldaar all genoemd den Alden ofte den Ouden Aa; aghter Ruweel om loopende verkryght het den naam van nieuwen Aa, aan het dorp ter Aa den naam gevende; van daar tot Loenresloot word genaamd den Anxtel Aa, van daar weder de naam Gain, hebbende dan Gaasp. etc. dat mogelyk alle voortyds was de Lonara Laca of de Loenresloot.

Heeden word hier dit waater voor een gedeelte, als gesegd, genaamd de Anxtel Aa en Anxtel, dat het nu dees laatste benoeminghe heeft bekoomen van de Aemstels die hier voor den jare 1290 (1) een streek lands, langs dit waater, ter leen bezaten van de Bisschoppen van Utrecht, als reeds gemeld Pag..... is na alle gedaghten waarheyd, om dat die lage landen langs den Anxtel, daarop de oostzyde gelegen, nogh A°. 1424, waaren genaamd het Aemsterveldt, hetwelk men omtrent den jare 1500 weder noemde het Anxstel veld en het Anxterveld, dit blykt te meer, dewyl dit waater ook niet verder den Anxster word genaamd, dan als het langhs de Hollandse Loense landen loopt.

Verders kunnen wy hier niet voorbey, zonder aan te roeren eenige groote geschillen, die hier voortyds zyn geweest. Men moet weeten, dat A°. 1285 den Yssel, op het oostende van de Leck, is dicht gemaakt met het goedvinden der Gra-

(1) A. Mat., de Jure glad., pag. 427.

ven van Holland ende der Bisschoppen van Utrecht, om dat die landen daar langs leggende hun waater daar in weegens de hooge vloeden niet meer konden loosen. Middelerwyl is dit oosteynde van den Yssel zoo verdrooght ende ondiep geworden, dat die van Heycoop sig meer en meer met hun waater verleegeen vonden, omdat in den Yssel hun waater niet meer konde quyt geraken, zoodat zy verkreegen, A°. 1585, van den Bisschop van Utrecht, om te moogen graven door de laage landen de lange Vliet tot de Aa toe, en zoo door Breukelen door de Vechtdyk tot in de Vecht, om zoo hun waater door dees riviere tot in de Zuyderzee te kunnen loosen, met beloften zonder eymand van hunne gebeuren schaade toe te brengen, ende omdat deese waateren niet zouden loopen in den Anxel, ende koomen zoo ter beswaaringe van die van Abcoude ende van Amstelland, is een dam gelegd by Gerrit Kaan; aghter Ruweel, in de Aa, daar men de schuyten overhaalden die van Amsterdam na Utrecht voeren, dogh vermids de zeegaaten wyder en wyder wierden, ende de Vecht zonder schutsluysen tegens het zeewaater zynde, was veelmaal door de noorde winden opgeset, zoo dat die van Heycoop met hun water verleegeen raakte, daarop zoo kogh-ten zy beden, A°. 1422, van Gerrit van der Aa, de schouwe van het waater de Aa, om zoo haar waater door de Aa in den Anxel op die van Abcoude en Amstelland te kunnen loosen, waarop die van Abcoude, Dennemark, Vinkeveen, met den Heer van Loenresloot hebben een nieuwen dam geleght, by de Aa kerk in die Heerlykheyd van Loenresloot, ende die Aa in gesegde heerlykheyd laten toe groeyen; als die van der Aa nu sagen, dat zy met het Heycooper waater beswaard waaren, zoo wierd die stads wateringe nu genaamd *de drase vaart*, gegraven, om daar alzoo in de Vecht meede te kunnen nytwaateren, ende alzoo die Vecht meer en meer door de hooge vloeden der zee haar waater veelyds niet quyt konde geraaken, hebben zy Heycoopers,

A°. 1484, de schouw gekoght van de Aa en de Anxtel van Heer Dirck van Sweeten, Heere van Loenresloot, ende hebben den Dam by de Aa kerk opgebrooken, ende hebben de Aa, doen genaamd de ruyge Aa, laten opgraven; dog doen die van Abcoude en Amstelland dit sagen, hebben zy terstond by Loenersloot in het Gain, onder die heerlykheyd van Abcoude weeder een dam gelegd, den welken by nacht weeder was opgebrooken, en waaren daar spinrokkens by gestooken, eeven als off het vrouwen hadden gedaan ende omme deeze saaken, zoo zyn verscheyde dagvaarden gehouden tot Neywersluys, tot Amsterdam ende elders, dogh om de oorloogen zyn die t samenkomsten altyd vruchteloos geweest. A°. 1525 heeft Keyser Carel ingesteld een schouw op den riugh van Amstelland, om hun te bevryden van dat Heycooper waater, waarop met die van het Sticht een accoord is gesloten, om een dam in de Aa te leggen, alwaar hy nu leght, dogh de onlusten met Spangien opgekoomen zynde, geraakte die dam weeder oopen, die men met veel vrindelyke vermaningen niet weeder dicht konde krygen, tot dat die van Ouderkerk, Amsterveen, Abcoude, Loenen, Wesep, en Wesepper carpsel, A°. 1579, vrywaarende de Ed. Heeren, Borgemeesteren van Amsterdam, die dezelve hebben dicht gemaakt, ten coste van gescgde dorpen, Loenen uytgesonderd, hebbe deze onlusten weegens het Heycooper waater zoo kort als doenlyk verhandeld, die zoo lange tyd hadden geduurd, het waater van den Anxtel men segd is Sticht, ende hoord onder Loenresloot, dogh het sandpad of jaagpad, aldaar is Hollandse grond.

DE DRECHT.

Dit waater is meede eene der waterloopen, in de diploma van Otto de Grootte gemeld, en komd van de Loosdrecht, en vald door de Myndersluys in de Vecht. Het woord Drecht voor die geene, die het waater kend, zoude wel gissen met

schyn van redenen, dat deze naam bequam van dracht, dreck, dit is, droesem of drabbig waater, dat het uyt de veenen gestadig meede neemt, dogh veele schryvers stellen, dat het woord Drecht komd van Trecht, en zoo van Trajectum trajicere, seggende trecken, nu heeft dees Drecht altyd gediend om het waater, dat daar van het hooge komd afloopen tot een trek ofte doortreck, om te loosen in de Vecht, gelyk ook dit lange dorp Loosdrecht van outs Loesdrecht zyn naam daar af heeft bekoomen van Loosen, waterloosen, waterlossen, dat is ontlasten. Het hooge of de Nieuwe Loosdrecht word Syp outstyds Sybe, Syb, genaamd, om dat het aldaar Seperden syperden ende toelecten van het Gooy in de van ouds genaamde Bennycksbroek, alwaar den Drecht heeft zyn begin of oorspronk.

DE ZUDDE.

Loopende tusschen Mynden ende Mynreveld of Mynderveld nu gesegd Muyevelt hierom genaamd de Mynreveldse off Muyeveltse Zudde, dewelke waterd in den Drecht. Het heeft zyn naam vande grond, door dewelke het loopt. Een Zudde ofte Zoode op het water of op moer leggende, als men daarover loopt alles drild en beweeght. Geweest zynde in oude tyden een Modderpoel nu boven begroeyd met een corst, gelyk een ried Zudde, anders genaamd een riedkragh, zulk een beevende grond legd alhier by het watertie de Zudde.

DE GEUSESLOOT.

Is meede een gegraven graft, komende uyt de ronde veenen en loopende niet verre van Loenresloot en den Anxel, dogh wanneer dezelve is gegraven, is myn meede onbekend. A^o. 1085 (1) waaren in Mydrecht etc. nogh veele moerasige landstreeken, om welke moerige landen ten nutte te

(1) Hedae, p. 142.

brenghen, heeft men hier en daar by tyden en geleegentheden afwateringen moeten graven, waarom ik my houde verseekerd, dat de Geusesloot ten dien eynde is gegraven, om het water uyt de veenen te kunnen lossen in den Anxtel, het schynd myn alzo ook toe, dat de jurisdicties of heerlykheeden van Aesdoem Proosdy, Vinckeven, Denmaricken, Oueoop en een gedeelte van Abcoude eerst met haare liniale afgravinge hun begin hebben genoomen, en dat met dees gegravene uytwateringen, deeze landen eerst bequaam wierden, om met vee te beweyden etc. De beyzondere naam van Geusesloot heeft het naderhand verkreegen van de Geusen, die dezelve van hier omtrent gedurig op en affvoeren na Willis, na eenen Henderick ten Brinck, gewezene Schoolmeester tot Antwerpen, die met de komst van Duc de Alba van daar was gevlucht en alhier in stilte den Evangelischen godsdienst leerde. Men segd alzo, dat de genaamde Wilde Geusen, aldaar op een affgelegten hoek hebben gecampeerd.

DE WEERE OF VOYE.

Ten zuyden van Mynden en Muyevelt, of liever als gezeght Mynreveld, comd de Weere van het hooge tot in de Vecht, zynde door Hertogh Albert van Beyerens gedolven, omtrent A°. 1580, tusschen die van de Loosdrecht en Breukelveen, tot een landscheydinge voor Holland en het Sticht van Utrecht (1), waarom doen genaamd was een vuye, voye, hetgeen segd, omtrek, grensscheydinge, gelyk ook het woord Weere.

DE NIEUWE WETERINGE.

Gaande van den Anxter na de Nieuwersluys, tot de Vecht; wanneer dezelve gegraven is, is myn onbekend, dogh vinde, dat de Nieuwersluys al is gemeld, A°. 1448, gevolgelyk was

(1) Boxh., Tonneel van Holland, p. 330.

daar doen all een nieuwe Weteringe, indien nu na myn gedaghten de tyd zoude gissen, wanneer dees nieuwe Weteringe was gegraven, zoo zoude dezelve stellen, omtrent het jaar 1400, omdat die van Denmarken, Outhuysen, Loenresloot etc. doen zigh zoo beswaard vonden met het Heycooper waater, waaruyt veele klaghten en moeyelykheden voortquamen ende in dese gedaghten worde ik verder gevestigd, om dat die van Denmarken, Outhuysen en Loenresloot, de cade van de gandsche noordzyde van de nieuwe Weteringswalle, waaren verplight te onderhouden, daar die van Loenen als haar ter-ritoir de schouwe over hadden, en op gesette tyden dezelve voerden; die van Denmarken en Outhuysen, A°. 1609, dit na vereysch niet waarnemende, geraakten hierover in geschil met die van Loenen, welke questie door Arbiters wierd bygelegd, mits die van Denmarken en Oudhuysen in twee termynen tot een recognitie aan die van Loenen zoude betaalen aght en twintigh stuyvers per roede eens, dus wierden die van Denmarken en Outhuysen van dees last voor altyd ontheft, dat die van Loenen, zedert als hun best geleegeen zyn-
de, yder in zyne jurisdictie hebben waargenoomen. Een schryver (1), die eghter behoorden beeter te weten, noemd dit den reghten Anxtel, welk abuys weder door een wys criticus hier in is nagevolgd (2). Neen, het is en was altyd genaamd de nieuwe Weteringe een gegraven graft tot een weeteringe ofte uytwaateringe voortyds als hebbe gesegd.

N.—M.

(1) L. Smids, Schatkamer, p. 19. (2) J. le Long, Kabinet van Nederl. etc., deel 5, p. 267, 268.

CLEMENTIA WINTERS,
tweede vrouw van Prof. M. SCHOTANUS.

Voet (*Oratio in obitum M. Schotani*), Burman (*Traj. Erud.*), Vriemoet (*Athen. Fris.*) en Paquot (*Mémoires*) hebben opzettelijk, en de stellers der respectie *series professorum* beknoptelijk van Schotanus gehandeld. Vriemoet zegt II. p. 252, en na hem Paquot, dat Schotanus in den jare 1644 stierf, na tweemaal te zijn getrouwd geweest, eerst met Dodonea, dochter van Joh. Schotanus, Predikant in Goutum, en na haar overlijden met Mensia Winters, *quam Ultrajecti duxit et viduam reliquit. De qua nuper domum ducta ei gratulatur Rein., Neuhusius X. cal. Mart. 1639 (XII. 55)*, gelijk Vriemoet daarbij aanmerkt. Het bleek dus, dat deze laatste echtverbintenis van niet langen duur geweest is. Meer wist men tot dus verre hiervan niet. Dat die Clementia (want zoo schrijft zij zelve) Winters, toen zij met Schotanus in 'thuwelijk trad, weduwe was van een' Knijff, bij wien zij althans eenen zoon had, dat zij mede Schotanus ten minste één kind, eene dochter, schonk, en dat zij, benevens die twee kinderen, in 1662 nog in leven was, leert men uit deze acte, welke ik uit het oorspronkelijke overschrijve:

« Compareerden, *etc.* die cerbaere Joffr. Clementia Wynters, weduwe wylen den Ed. Heren Meynardus Schotanus, in syn leven *Professor Theologiae* ende dienaer des goddelyken woorts alhier binnen Utrecht *etc.*, haer verstant, sprake, sinnen ende memorie, door Godes genade wel hebbende, als openlyk bleek, ende verclaerde, wt crachte van octroye *etc.*, van meyninge te syn van hare goederen eenichsins by forme van codicille te disponeren, heeft *etc.* gepre-

legateert *etc.* aen Joffr. Wilhelmina Schotanus, hare dochter, alle haer comparanten cleederen, van syde, wollen, ende linnen, clenodien van goudt ende silverwerken, te haren lyve eenichsins gedient ende behoort hebbende, voerts alle hare inboedel, meublen ende huisraet van goudt ende silverwerken, bedden, thinnen, coper, yser, houtwerkeu, schilderyen, porceleynen, glasen, aerdewerken, ende boeken *etc.*, wtgesondert alleen haer linnen, tot haren lyve behorende, dat sy wil, dat tusschen den Heere Abraham Knyff, Raet van de Camere van Justitie tot Vianen, haeren soon, ende de voorn. Joffr. Wilhelmina Schotanus, haere dochter gedeelt sall werden, gelyck sy comparante daerenboven nog prelegateert aende voorn. Wilhelmina Schotanus, hare dochter, eene somme van twee duysent gulden, willende, dat de voorsz. hare dochter rustelyk *etc.* Aldus gedaen t' Utrecht, ten woonhuise van de comparante, staende in de *Poelenborch's steege*, omtrent Domskerchoff *etc.*, de 1^{en} Dec., 1662.

**De Vrouw en Kinderen van Prof. KAREL
DE MAETS.**

Hoe breedvoerig Burman (T. E. p. 205 sqq), de levenbijzonderheden van dezen geleerden man heeft te boek gesteld, van deszelfs huiselijke betrekkingen, leert hij ons niets, dan dat dezelve eenen zoon, Karel Lodewijk, achterliet, wien in 1668 te Utrecht vergund werd, openlijke lessen over de chemie te houden, en in 1670 een leerstoel in dat vak aan de Leijdsche Hoogeschool gegeven werd. Oorkonde-lijk is mij echter gebleken, dat Karel de Maets tot vrouw had, Catharina van Sanderen, en bij haar, althans drie kinderen, en wel, behalve dien zoon, nog twee dochters, Dina en Anna verwekte, waarvan de eerstgenoemde met den Advokaat Frans Leijdecker, de laatste, Anna, met

Joach. Nieuwstadt, blijkt in 'thuwelijk te zijn getreden. Eene acte van den jare 1652, Jan. 27, die voor mij ligt, houdt zakelijk in: « Compareerden Catharina de Graeff *etc.* en verclaerde, *etc.* getransporteert te hebben, *etc.* ten behoeve van Catharina van Sanderen, weduwe van Here Carel de Maets, Prof. Theol. alhier *etc.* totte cooppenningen van haers comparante's huysinghe, staende opten hoeck vande *Drakenborchsteechje*, aen Joost vanden Ende vercocht, de som van 4400 gl. *etc.*”; en eene diergelijke acte van den 11^{en} Febr. dezelfden jaars, behelst onder anderen: « dat Fra. Leydecker, Adv., voor hem ende als man en voorsz. Joffr. Dina de Maets, ende Anna de Maets, geassisteert met haren schoonbroeder, Leydecker, en deselve noch als voocht ende moeder van 't onmundige kind van den Heer Carel de Maets, wyl. Prof. *etc.* machtig gemaekt heeft *etc.* Joach. Nieuwstadt, hoeren neve, *etc.* te vorderen *etc.* van Jo. van Rhenen, erfhuismeester, alsulke penningen,” *etc.*; terwijl eindelijk een derde instrument van dien aard, zakelijk bevat: « dat Joach. Nieuwstadt, ende Joffr. Anna de Maets, echteluyden *etc.*, d'een den anderen *etc.* gemaect hebben *etc.* den *ususfructus* ende lyftocht van alle alsulke goederen *etc.*, verclarende zy comparant, tot universele erfgenamen te nomineren *etc.* Carel de Maets, haren vollen broeder *etc.*, stellende tot mombaer van haren onmondige broeder, den Heer Joost Davelaer tot Middelburch, haren oom, ende Joach. Nieuwstadt, haren man,” *etc.*

J. J. DODT v. FL.

STAAT DER GEBORENEN, VOLTROKKEN HUWELIJKEN, OVERLEDENEN enz., in de Steden der Provincie UTRECHT, gedurende de maanden October, November en December 1844.

	GEBORENEN.						HUWELIJKEN.		ECHTSCHIEDINGEN.		OVERLEDENEN.	
	Getal.		waaronder:									
			Onechte.		Tweel.		Doodgeb.					
M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	
UTRECHT.	236	198	9	16	2	16	12	101	»	166	170	
AMERSFOORT.	48	53	8	1	2	3	4	21	»	35	32	
RHENEN.	17	17	»	3	»	1	»	7	»	6	11	
WIJK BIJ DUURSTEDEN.	11	12	»	1	»	»	»	»	»	6	9	
MONTFOORT.	7	13	»	»	»	»	1	3	»	6	8	
IJSSELSTEIN.	21	12	3	»	»	2	»	3	»	13	8	

STAND DES WATERS,
te VREESWIJK in de Rivier DE LER.

	onder Nulpeil.
4 December 1844.	4 el 09 duim.
15 —————	3 - 50 ———
31 —————	3 - 43 ———

**STAAT DER GEBORENEN, VOLTROKKEN HUWELIJKEN, OVERLEDENEN ENZ.,
IN DE STAD UTRECHT, OVER DEN JARE 1844.**

GEBORENEN.	ONDER WELK GETAL BEGREPEN ZIJN.						GETROUW DEN.	OVERLEDENEN.					
	GESLACHT.			Tweelingen.	ONSCHE.			Getal Paren.	GESLACHT		Doodgeboren.		TOTAAL.
	Mannelijk.	Vrouwelijk.	TOTAAL.		Zonen.	Dochteren.			Mannelijk.	Vrouwelijk.			
JANUARIJ.....	71	73	144	1	3	8	24	72	89	8	11	161	
FEBRUARIJ..	79	66	145	3	6	α	31	61	72	4	6	153	
MAART.....	67	76	143	1	6	10	13	69	58	6	3	127	
APRIL.....	82	72	154	3	7	4	50	47	41	3	α	88	
MEL.....	74	50	124	2	9	2	81	52	64	6	4	116	
JUNI.....	52	57	109	1	5	7	44	48	52	4	5	100	
JULIJ.....	68	75	141	2	7	9	40	65	59	4	6	124	
AUGUSTUS...	64	63	127	4	6	7	33	50	59	5	3	109	
SEPTEMBER.	62	92	154	1	3	3	27	59	50	7	4	109	
OCTOBER....	67	58	125	α	7	5	40	43	54	6	4	99	
NOVEMBER..	78	65	143	1	1	3	40	56	54	7	3	110	
DECEMBER..	91	75	166	1	1	8	21	63	62	3	3	127	
TOTAAL...	833	820	1673	20	77	68	426	689	714	63	54	1403	

GODSDIENSTIGE GEZINDHEDEN VAN DE

GEBORENEN.

Hervormden.	938.
Roomsche Katholijken.	629.
Lutherschen.	48.
Oud-Roomsche Katholijken.	35.
Israëlitcn.	49.
Doopsgezinden.	6.

Totaal. .4675.

OVERLEDENEN.

Hervormden.	686.
Roomsche Katholijken.	501.
Lutherschen.	40.
Oud-Roomsche Katholijken.	36.
Israëlitcn.	14.
Doopsgezinden.	8.
Engelsch Episcopaausch.	1.
Als Levenloos aangegeven Kin- deren.	117.

Totaal. .1403.

GETAL DER JAREN VAN OVERLIJDEN 1841.

MAANDEN.	Doodgeboren.		Onder het Jaar.										TOTAAL.		TOTAAL GENEHAAL.							
	M.	V.	V. 1 tot 10.	V. M.	V. M.	V. M.	V. M.	V. M.	V. M.	V. M.	V. M.	V. M.	V. M.	V. M.		V. M.	V. M.	V. M.	V. M.			
JANUARIJ.	8	11	14	11	4	6	2	6	1	8	9	5	4	3	10	6	7	2	2	72	39	161
FEBRUARIJ.	4	6	8	15	3	6	4	6	6	3	7	3	7	3	8	2	3	3	3	61	72	133
MART.	6	8	13	7	2	6	4	4	4	5	4	4	4	3	3	4	4	1	1	69	58	127
APRIL.	3	3	7	7	5	2	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	47	41	88
MAY.	6	4	16	19	9	2	4	5	7	2	1	3	3	5	3	2	3	3	3	52	64	116
JUNIJ.	4	5	15	14	9	3	3	4	4	4	4	4	6	1	2	4	3	3	43	52	100	
JULIJ.	4	6	22	21	2	6	2	1	3	4	6	5	3	4	2	4	5	1	3	65	59	124
AUGUSTUS.	5	3	17	16	1	4	2	1	4	2	3	5	5	4	2	3	3	3	3	50	59	109
SEPTEMBER.	7	4	20	12	4	2	3	2	4	1	3	3	3	2	4	2	4	1	3	53	50	109
OCTOBER.	6	4	9	7	5	4	4	5	2	1	4	2	5	4	2	7	1	7	3	45	54	99
NOVEMBER.	7	5	16	13	3	2	4	4	3	3	4	4	2	6	9	1	1	1	1	56	54	110
DECEMBER.	3	3	11	16	1	1	5	3	4	4	4	4	4	7	12	4	4	1	1	65	62	127
Totaal....	63	54	182	161	125	180	27	49	47	32	39	47	42	40	46	43	54	41	65	689	714	1403

Ziekten of Toebalen

DER

O V E R L E D E N E N

over het jaar 1844.

BENAMING DER ZIEKTE.	Januarij.	Februarij.	Maart.	April.	Mei.	Junij.	Julij.	Augustus.	September.	October.	November.	December.	TOTAAL.
Doodgeboren.	49	10	9	3	10	9	10	8	11	10	12	6	117
Stuipen.	23	19	13	13	13	15	15	21	19	6	17	15	193
Kinderziekte.	1	4	4	5	3	1	3	4	4	2	1	»	34
Tering.	43	45	33	24	29	23	28	24	25	28	23	38	367
Waterzucht.	9	8	6	4	2	7	3	4	6	6	9	10	74
Gevolgen der Kraam.	2	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	»	1
Verval van krachten.	27	20	19	12	13	10	18	13	13	16	17	26	204
Tanden.	2	1	2	»	6	2	2	4	3	1	1	2	26
Beroerte.	4	4	5	1	6	3	8	3	2	7	7	3	35
Long en Longvlies-ontstekg.	4	6	1	2	»	3	1	2	»	»	2	2	23
Hersenontsteking.	1	»	1	1	1	1	1	1	»	»	1	1	8
Bloedspongezwell.	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1
Leverziekte.	1	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2
Klierziekte.	2	2	3	2	2	2	6	3	7	3	2	5	39
Waterpokken.	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1
Aanhoudende Koortsen.	10	4	7	7	10	7	6	8	4	4	2	5	74
Keelziekte.	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2
Zelfmoord.	1	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	2
Zuur.	2	2	6	1	7	4	11	3	1	4	4	4	49
Verdronken.	2	»	»	»	2	»	1	»	1	»	»	»	6
Croup.	»	3	5	5	»	1	»	»	1	1	»	3	19
Maagziekte.	»	1	1	»	»	»	»	1	»	»	»	»	3
Geelzucht.	»	1	»	1	»	»	1	2	1	»	»	»	6
Darmontsteking.	»	1	2	»	2	4	1	4	2	4	1	1	22
Het koud vuur.	»	1	2	1	»	»	»	»	»	»	1	»	5
Polyp.	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1
Bloedspuwing.	»	»	2	»	»	»	1	»	»	1	»	»	7
Borstwaterzucht.	»	»	1	»	2	»	»	»	»	»	»	»	3
Belroos.	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1
Operatie eener breuk.	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1
Algemeen vochtbederf.	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1
Spruw.	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	1
Verzwering aan de bil.	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	1
Roodvonk.	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	1
Gewrichts-ontsteking.	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	1
Fistel.	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	1
Totaal.	161	133	127	87	110	96	117	105	100	94	102	122	1357

BENAMING DER ZIEKTE.	Januarij.	Februarij.	Maart.	April.	Mei.	Junij.	Julij.	Augustus.	September.	October.	November.	December.	TOTAAL.
Transport.	161	133	127	87	110	96	117	105	100	94	102	122	1357
Bloedbraking.	»	»	»	1	»	1	»	»	»	»	»	»	2
Kinkhoest.	»	»	»	»	2	1	4	2	8	3	5	»	23
Kanker.	»	»	»	»	3	»	»	»	»	»	»	1	4
Slagaderbreuk.	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1
Verzw. aan de ruggegr. wervl.	»	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	1
Slokdam verlamming.	»	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	1
Mazelen.	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»	1
Gevolgen van een breuk.	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	»	2	3
Blaas ontsteking.	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»	1
Zenuwziekte.	»	»	»	»	»	»	»	1	»	1	»	»	2
Gewond.	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	»	1
Beenbederf.	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	1
Oude rheumatismus.	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	1
Doodgevallen.	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Beenbreuk.	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1
Totaal.	161	133	127	88	116	100	124	109	109	99	110	127	1403

**STAAT der GEBORENEN, VOLTROKKEN HUWELIJKEN
OVERLEDENEN enz., in de STEDEN der PROVINCIE,
over den jare 1844.**

STEDEN.	GEBORENEN.										Over- ledenen.		
	GETAL.		Waaronder						HUWELIJKEN.	EGTSCHEIDING.			
			Onechte.		Tweelingen.		Doodgeboren.						
M	V.	T.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	T.		
AMERSFOORT.....	208	199	407	30	10	4	16	13	31	»	130	152	282
RHENEN.....	60	58	118	2	6	»	5	1	19	»	28	47	75
WIJK BIJ DUURSTEDEN..	39	55	94	»	1	»	2	1	6	»	22	33	55
MONTFOORT.....	44	39	83	2	»	»	3	3	13	»	27	27	54
IJSSELSTEIN.....	66	51	117	7	»	»	2	»	23	»	52	41	93

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND JANUARIJ 1844.

Geborenen

op den

- Januarij.** Jacoba, D. van Joseph de Rooij.
Maria Anna, D. van Henricus Johannes Brom.
Johannes Balthazar, Z. van Willem Jacob van der Burg.
Jacoba Johanna, D. van Dirk Johannes Waanders.
Cornelis, Z. van Jan Jansen Oudegeest.
Jan, Z. van Pieter Vlaanderen.
Wilhelmina Maria, D. van Albertus Mulder.
Johannes Petrus, Z. van Cornelis de Rijk.
Hendrika Maria, D. v. Driekes Bos.
Alida, D. van Daniel Stuijvenberg.
Nicolaas, Z. van Arie van Putten.
Paulina Maria, D. van Cornelis Simon Dekker.
Hendrina Catharina, D. van Gerardus Verweij.
Catharina, D. van Andries de Wolf.
Joseph, Z. van Henricus van Dijk
Sophie Wilhelmine Antoinette
Henriette, D. van Willem Hendrikus de Heus.
Adrianus, Z. van Theodorus Baljet.
Tijmen, Z. van Arie de Bruijn.
Petrus, Z. van Petrus van Swol.
Hendrika, D. van Arnoldus Beumken.
5. Geertruij Maria, D. van Gerrit van Beusekom.
Johannes, Z. van Gijsbert Slagmolen.
Maria Mathilda Cornelia, D. van Cornelis van Dijk.
Johanna Hendrika, D. van Jurrianus van Laar.
6. Theodorus Hendrikus, Z. van Gerardus Theodorus Hunck.
Willem Hendrikus, Z. van Hendrik van Buuren.
Justus, Z. van Justus Wildschut.
Clara Johanna Maria, D. van Abrahamus Wiesman.
Maria Mechtelina, D. van Philippus Maas.
Theodorus, Z. van Jan Hendrik de Groot.
7. Jacoba, D. van Cornelis van den Burg.
Geurt, Z. van Geurt Broekman.
Johanna, D. v. Andries van Batum.
Johannes, Z. van Leendert Nielsen Verspuij.
Simon, Z. van Philip Salomon Berlijn.

8. Magdalena Anthonia Laurentia Elisa, D. van Mr. Jan Laurens Ram.
Albertus, Z. van Gijabertus Hol.
Albert Josephus, Z. van Adrianus Swaak.
9. Johanna, D. van Johannes van Deudekom.
Hendrika, D. van Hermanus Masman.
Johannes Mattheus, Z. van Mattheus Fonville.
Jacobus Wijnandus, Z. van Jacobus Wijnandus Heijl.
10. Johannes, Z. van Hermanus van Soest.
Johannes Adam, Z. v. Jan Bakker.
Wessel Stephanus, Z. van Stephanus van de Bilt.
11. Adriana Christina Maria, D. van Arnold Arij Beket.
12. Maria Anna Geertruida Petronella, D. van Aalbertus Geogradus Remkes.
Huberta, D. van Andreas van Leeuwen.
Cornelia Margaretha, D. van Vincent Antonie van Dolder.
Albertus Cornelis, Z. van Willem van der Flier.
Franciscus Josephus, Z. van Aloijsius Michaël de Fiouw.
13. Johannes Paulus, Z. van Jan Linschoten.
Gerrit, Z. van Hermanus Daniel Deussen.
Pieter Johannes, Z. van Johannes Elias Borra.
- Catharina, D. van Johannes Jacobus Arnold.
Adriana Cornelia, D. van Cornelis Verbeek.
Richardus Adrianus, Z. van Johannes Verhaar.
Charlotte, D. van John Brijan.
14. Wilhelmus, Z. van Hermanus de Groot.
Christina Catharina, D. van Adrianus Johan Godlieb Staffhorst.
Leonardus, Z. van Leonardus van Swam.
15. Christina Johanna, D. van Anthonie de Korte.
Jacobus, Z. van Adrianus Wilhelmus Wolswijk.
Cornelis, Z. van Franciscus de Winter.
Pieter Elize, Z. van Marius Judocus Reese.
Catharina Antoinetta, D. van Stephanus Cohu.
Levi, Z. van Alexander Hamburger.
Wilhelmina, D. van Jan Oostveen.
16. Willem Christiaan, Z. van Willem Christiaan ten Berg.
Hendrik, Z. van Hendrik Jansen.
Maria Johanna, D. van Hendrikus Josephus van Thoor.
Cornelia Hendrika, D. van Hermanus de Liefde.
17. Jacoba Johanna, D. van Willem Horst.
Johanna Bernarda, D. van Bernardus van der Valk.
Jansje Frederika, D. v. Cors Breij.

- Maria Cornelia, D. van Jacobus van der Worp.
 Wilhelmina, D. van Evert Schoonderbeek.
18. Antonie, Z. van Jacobus Roest.
19. Catharina Maria, D. van Jacobus de Cleef.
20. Jan Dirk, Z. van Evert Ruth Vermeer.
 Hendrika Wijnanda, D. van Dirk van Ek.
 Nicolaas Louis, Z. van Antonie Cornelis van Woerden.
 Adolphus Felix Johannes, Z. van Johannes Petrus Kipp.
 Alida, D. van Gerrit van Kossum.
21. Albertus Willem, Z. van Antonie Hensbergen.
 Jacobus Engel, Z. van Johannes Gijsbert Fischer.
 Gerardus Wilhelms, Z. van Barend van Zijl.
 Martinus Gijsbertus, Z. van Hendrik van der Hammen.
 Hendrik Marinus, Z. van Johannes Hardenbol.
 Wilhelmina, D. van Martinus Pardon.
 Gerritje Willemina, D. van Antonie van Oord.
22. Steven, Z. van Gerardus Wenneker.
 Elisabeth Petronella Cornelia, D. v. Edouard François Georges.
23. Agnes Maria, D. van Gerardus Linnebank.
 Gijsberta Cornelia, D. van Gerrit Spiereburg.
- Cornelia, D. van Antonie Meulenbeek.
24. Gerrit, Z. van Jan van Wildernis.
25. Johannes Christoffel, Z. van Wijnand van Beest.
 Marinus, Z. van Bernardus Franciscus Koeman.
 Cornelia Johanna Maria, D. van Gerrit Visser.
26. Agnes, D. van Hendricus Schuurman.
 Julius Constantijn Frederik, Z. van Fredericus Joannes Has.
 Allegonda Elisabeth, D. van Johannes Cornelissen.
 Dirk, Z. van Arnoldus Sniijders.
 Maria, D. van Wilhelmus van der Steen.
 Dirk, Z. van Theodorus de Wolf.
27. Christiaan, Z. van Willem van der Lingen.
 Albertus, Z. van Hendrikus Gijsbertus Hendriksen.
 Wilhelmina Johanna, D. van Johannes-Jacobus Aarssen.
 Naatje, D. van Pieter Sakkers.
 Helena, D. van Joannes Quant.
 Petronella Catharina, D. van Pieter Kortlever.
28. Maria Cornelia, D. van Johannes Flantua.
 Alberta, D. van Gerrit Hamsen.
 Dirkje Gerarda, D. van Willem van Buuren.
 Adrianus Jacobus en Willem Hendrik, Zonen van Jacobus Hagen.
 Adrianus Leonardus, Z. van Christiaan Meloen.

- Johanna Petronella, D. van Willem Cornelis van Gorkum.
29. Bernardus Johannes, Z. van Hendrik Gies.
Jansje, D. van Evert de Vrindt.
Carel Willem, Z. van Pieter Carel Lagas.
Jannetje, D. van Paulus Lorija.
30. Emmerina, D. van Josephus Bosch.
Maria Mechtelina, D. van Willem de Koff.
Gerardus Nicolaas, Z. van Johannes van Blaricum.
31. Abraham Rudolph, Z. van Franciscus Johannes Zwagers.
Johannes, Z. van Stephanus van Gend.
Johanna Carolina, D. van Arnoldus Theodorus van den Hemel.
Hendrikus, Z. van Hendrik van Schroon.
Jan Jelis, Z. van Hendrik van de Wal.

GEBORENEN 444, waaronder 13 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

3. **Januarij.** Johannis Vervoorn, Boerenknecht, 30 j. en Anna Straver, Dienstmeid, 31 j.
Gerardus Looijestein, Werkman, 26 j. en Maria de Kruijff, weduwe, Waschvrouw, 25 j.
10. Johannes Rietveld, Werkman, 28 j. en Alida Hoogelander, buiten beroep, 19 j.
Paulus Stainer, weduenaar, Werkman, 58 j. en Johanna Catharina de Koning, Mattenmaakster, 35 j.
Salomo Dasberg, Koopman, 27 j. en Geertruij de Vries, zonder beroep, 23 j.
Gerrit Jan van Assenbergh, Schilder, 25 j. en Rijkje Grondeijs, Dienstmeid, 42 j.
11. Johan Hendrik van der Linden, weduenaar, Geëmploijeerde bij de Nederl. Handelmaatschappij, 24 j. en Anna Maria Eger, zonder beroep, 18 j.
17. Gerardus van Gils, Werkman, 26 j. en Elisabeth Steenmeijer, Naaister, 21 j.
Wilhelmus Otho, weduenaar, Werkman, 41 j. en Elisabeth van Kesteren, Dienstmeid, 20 j.
19. Daniel de Bruijn, weduenaar, 45 j. en Gesina Maria Mulder, beide zonder beroep, 34 j.
24. Adrianus Attevelt, Hovenier, 30 j. en Petronella van der Wurf, 25 j.
David Franciscus van Dijk, weduenaar, Pettenmaker, 32 j.

- en Raijnilda Aleida van Kalken, 28 j.
- Pieter van Eijk, Onderwijzer, 26 j. en Geertruida Angenita van Schaick, 21 j.
- Christiaan Elling, weduenaar, 63 j. en Kuijotje van der Tol, 60 j.
- Joannes Henricus Bredeboom, Kleermaker, 51 j. en Joanna van der Meijden, Dienstmeid, 37 j.
- Arnoldus Westerman, Boekbinder, 25 j. en Geertruijda Maria Daris, Naaister, 25 j.
25. Reinier van Vlijmen, Mr. Timmerman te Amsterdam, 30 j. en Engelberta Arnoldina Heijligers, zonder beroep, 27 j.
31. Abram Serlijn, Oppasser, 30 j. en Johanna van der Linden, 24 j.

- Andries Gijsbert van Batenburg, weduenaar, Bliklager, 34 j. en Cornelia Webber, Dienstmeid, 33 j.
- Johannes van Leeuwen, weduenaar, Werkman, 41 j. en Willempkje Kool, Dienstmeid, 34 j.
- Gijsbertus van Doorn, Slagter, 31 j. en Cornelia Laurens, Dienstmeid, 27 j.
- Aard Rietvelt, weduenaar, Koetsier, 44 j. en Johanna Helena Borman, Dienstmeid, 37 j.
- Joannes Cornelius van de Bildt, Broodbakker, 33 j. en Cornelia Antoinetta Ermans, zonder beroep, 22 j.
- Johannes Hendrik Weissenborn, Schipper, 30 j. en Cornelia van Rec, 22 j.

TE ZAMEN 24 PAREN.

Overledenen

op den

1. **Januarij.** Martina Catharina Jenner, 5 d., Breedstraat.
- Wilhelmina Johanna Martina Morren, 2 j. en 5 m., Walsteeg. Levenloos aangegeven Dochter (onecht).
- Johannes Bernardus Bosman, circa 3 j., Geertruidasteeg.
- Maria Verzijde, ongeh., 32 j., Harmelen.

- Elisabeth Schoorl, huisvr. van Joannes Adrianus Haarmans, 25 j., buiten de Tolsteegpoort.
- Aaltje Catharina Willemiëna Korver, 4 d., Voorstraat.
- Martinus van Ingen, geh., 42 j., Koestraat.
2. Hendrika Bakker, wed. Jan Maarschalkerveerd, 73 j., buiten de Tolsteegpoort.

Elisabeth Gijbels, 6 m., Catha-
rijnstraat.

Johanna van Oosterwijk, ongeh.,
66 j., Vinkenburgsteeg.

3. Gerdina Johanna Werren, 1 j. en
7 m., Geertruidabrug.

Aletta Niczen, wed. Hermanus
Okhuizen, 86 j., Bergstraat.

Theodorus Alexander Halswijk,
geh., 41 j., te Amsterdam.

4. Petrus Attevelt, 5 w., buiten de
Weerd.

Aletta Ditmars, wed. Hendrik van
den Berg, 77 j., Lange Ham-
steeg.

Levenloos aangegeven Zoon van
Gerrit van Dam, Lange Lau-
werstraat.

5. Abraham Wolfferts, 4 m., Stroo-
steeg.

Eva Adriana van Dijk, ongeh.,
54 j., Ziekenhuis.

Abraham de Rue, weduenaar,
49 j., buiten de Weerd.

Maria van Elk, wed. Dirk Kerk-
hof, 73 j., Lange Rosendaal.

Annijge Bosch, huisvr. van Jo-
hannes Veelo, 61 j., Springw.

Teuntje van der Poel, wed. Jo-
hannes van Wijk, 34 j., lui-
ten de Tolsteegpoort.

Levenloos aangegeven Dochter v.
Nicolaas van Dranen, Lijnmarkt.

Jaantje van Striep, ongeh., 25 j.,
Oudkerkhof.

Elisabeth Boumans, 12 w., Juf-
ferstraat.

Levenloos aangegeven Zoon van

Joannes Middendorp, Kleine
Eligensteeg.

6. Dietrich Heinrich Victor Schrier-
meier, 2 m., Lollestraat.

Levenloos aangegeven Zoon van
Wilhelmus Soesbergen, Wa-
tersteeg.

Levenloos aangegeven Dochter v.
Jan Lebbink, Loefbergmaker-
straat.

Cornelia van Schaik, wed. Pieter
Soesbergen, 82 j., Achterom.

Levenloos aangegeven Dochter v.
Cornelius Baars, Nieuwe Kade.

7. Magdalena van Dalen, wed. Ja-
cobus van Goudoever, 33 j.,
Mariplaats.

Hanna van Lier, ongeh., 70 j.,
Zadelstraat.

8. Elizabeth Maria van Vierhouten,
huisvr. van Johannes Kanne,
61 j., buiten de Wittevrouwenp.

Levenloos aangegeven Dochter v.
Cornelis Rietveld, buiten Tol-
steeg.

Levenloos aangegeven Dochter v.
Christophorus de Haas, buiten
Tolsteeg.

9. Dirk de Boer, weduenaar, 82 j.,
buiten de Weerd.

Johannes Buije, 3 j., buiten de
Weerd.

Philippus Marinus Maas, 1 j. en 6
m., buiten de Weerd.

10. Gerrit Erasmus Haksvoort, 15 j.
en 6 m., Jufferstraat.

Johannes Didericus Smit, geh.,
54 j., Achter Clarenburg.

- Johannes van Cuijlenburg, circa 5 j., Elisabethstraat.
11. Dina Zebbenvelt, huisvr. van Bart van Es, 50 j., Zandstraat.
Franciscus Anthonius van den Heuvel, circa 4 j., Brandsteeg.
Willem Hendrikus van Buuren, 5 d., Hemdmouwsteeg.
Commerijntje Jacobs, 3 m., Molensteeg.
Wiecher de Ruiters, geh., 74 j., buiten de Weerd.
Adriana Elisabeth Elsing, 3 w., Achterweg.
Cornelis Hoogelander, weduwnaar, 57 j., buiten de Tolsteeg.
12. Anthonie Wilhelmus Frederik van Rheenen, circa 3 j., Springweg.
Bertha Bekker, 5 m., Zandstraat.
Levenloos aangegeven Dochter v. Jan Mink, Catharijnestraat.
Gerrit van den Brink, 8 m., buiten de Weerd.
Hendrik van der Tol, weduwnaar, 74 j., Koestraat.
Elizabeth Regina Hoorn, ongeh., 19 j., Bakkersteeg.
13. Willem Bredero, 1 j. en 6 m., Boterstraat.
Maaike Schreuder, ongeh., 55 j., buiten de Weerd.
Frederica Wilhelmina Bauman, wed. Gerrit Antonie Reijne, 35 j., Voorstraat.
Pierre Thomas Joseph Korff, 3 w., achter den Dom.
Catharina de Vries, 4 j. en 10 m., Nieuwe Zandstraat.
- Ludovica Maria Anna Haak, ongeh., 18 j., Potterstraat.
Cornelis Johannes Martens, 6 w., buiten de Weerd.
Johanna Vis, wed. Anthonius Clarenbeek, 80 j., Mariastraat.
Jannigje Wouda, wed. Ulrich Frij, circa 79 j., Jufferstraat.
14. Gerdiina Jenna Kroon, huisvr. van Gerrit van Dam, 33 j., Lange Lauwerstraat.
Willem Cornelis Bekker, 3 j., Zandstraat.
Johannes Baas, weduwnaar, 50 j., Catharijnestraat.
Hendrik van Elk, weduwnaar, 84 j., buiten de Tolsteegpoort.
Maria Edelman, ongeh., 49 j. en 11 m., Driehoek.
Levenloos aangegeven Zoon van Christianus Hardi, Boterstraat.
Jacob van Claerenbos, weduwnaar, circa 86 j., Watersteeg.
Wilhelmina Catharina Kastelijn, 3 m., Nieuwe Gracht.
15. Maria Bernarda Smit, huisvr. van Johannes Henricus Schutter, 35 j., Nicolaikerkhof.
Christina Margaretha Koenen, huisvr. van Hendrik Korveze, 53 j., Korte Nieuwstraat.
Henrich Wilhelm Edouard de Bock, 3 w., in de Twijestraat.
Martinus Henricus Beeckman, gehuwd, circa 79 j., Gaardbrug.
16. Johanna Terlingen, 1 j. en 7 m., Lange Lauwerstraat.

- Pieter Severin Baarspul, 5 w., ABCstraat.
- Dirk de Kruijf, geh., 94 j., buiten de Weerd.
- Stephania Maria Dender, wed. Pieter Fierst, 51 j., Springweg.
17. Johanna van Nimwegen, ongeh., 19 j., te Zeist.
- Catharina Permentier, wed. Johannes van der Straten, 61 j., Zilversteeg.
- Adrianus Groeneveld, geh., 80 j., buiten de Wittevrouwenp.
- Cornelis van Dijk, geh., 64 j., Sint Annastraat.
- Johanna Maria van Luijn, 3 j., Groenesteeg.
- Hendricus Bongenaar, 7 j., Kleine Eliensteeg.
- Maria van der Geer, huisvr. van Simon Heus, 50 j., in de Twijestraat.
- Dina van Tergouw, ongeh., 18 j., Korte Pelmolenstraat.
18. Neeltje van Hulst, ongeh., 73 j., Vollerbrug.
- Suzanna Cornelia van Eelde, wet-
tig gesch. echtg. van wijlen Hen-
drik van Lith de Jeude, circa
90 j., Gaardbrug.
- Franciscus Hendricus Johannes
van der Hoop, weduwenaar,
51 j., op 't bolwerk Wolvenburg.
- Bart van Veen, geh., 90 j., bui-
ten de Tolsteegpoort.
19. Anthonie Johannes Verheul, 5
m.; buiten de Weerd.
- Maria de Sweijger, wed. Pieter
Frankhuijsen, 83 j., buiten
de Tolsteegpoort.
20. Anna Catharina Welles, wed.
Wilhelmus Maassen, 76 j.,
Gaardbrug.
- Hans Herman Henrich Kracht,
geh., 33 j., Grootte Eliensteeg.
- Emerentia Petronella de Rijk, 5
w., buiten de Catharijnepoort.
- Sophia Maria van Emmerik, huis-
vr. van Joannes Verheul, 51 j.,
Zonstraat.
21. Elizabeth van Beest, wed. Adriaan
van Pesch, 79 j., Voorstraat.
- Geertruida Ubing, wed. Arie de
Jong, 93 j., Springweg.
- Alijda Kock, wed. Reinhard Wä-
gener, circa 76 j., Zwaansteeg.
- Levenloos aangegeven Dochter v.
Johannes Hendrikus van Heijs,
Koestraat.
- Levenl. aangegev. Zoon (onecht).
22. Albertus Taris, geh., 67 j.,
Rodenburgstraat.
- Jansje Wildenburg, huisvr. van
Gerard Willem Dekking, 30 j.,
Oudkerkhof.
23. Margaretha Gijsberta Koppers, 1
j., buiten de Catharijnepoort.
- Maria Frankruijter, ongeh., 27
j., Zandstraat.
- Martina Atteveld, 8 j. en 3 m.,
buiten de Weerd.
- Sara Maria Brandt, huisvr. van
Hendrik Peter Scholte, 38 j.,
Nieuwe Gracht.
- Bernardus Goes, geh., 60 j.,
buiten de Catharijnepoort.

- Hendricus ten Boden, weduenaar, 58 j., Luiten de Weerd.
 Levenloos aangegeven Dochter v. Anthonij Gerrit Ullm, Suikerstr.
 Helena Kölker, 3 m., buiten de Wittevrouwenpoort.
24. Jan Carel Juta, ongeh., circa 38 j., Korte Nieuwstraat.
 Clara Elisabeth Jacoba Ram, 52 j. en 9 m., Kr. Nieuwe Gracht.
 Jan Vermeer, weduenaar, 80 j., Zandstraat.
 Hendrika Westing, 7 m., Nicolaassteeg.
25. Levenloos aangegeven Dochter v. Mozes Nathan Schepp, Varkenmarkt.
 Samuel Johannes de Lang, 3 m., Brandsteeg.
26. Levenl. aangev. Dochter (onecht). Clasina Godart, 14 j., Steenweg.
 Gijberta Cornelia Spierenburg, 3 d., Catharijnestraat.
 Wilhelmina Oostveen, 11 d., Haverstraat.
 Hendrik Stam, ongeh., 27 j., Watersteeg.
 Pieter van der Meijden, geh., 26 j., Koestraat.
 Levenloos aangegeven Zoon van Arie van Veldhuizen, Pelmolen.
 Gerrit van Luijn, geh., 40 j., Zandstraat.
27. Antonia van Olderen, ongeh., 20 j., Lange Nieuwstraat.
 Levenloos aangegeven Zoon van Johannes Cornelis Everaars, Beggijnehof.
- Jacob Hogeweg, 9 m., Korte Smeesteeg.
 Wilhelmina Petronella van den Hemel, 3 m., Korte Lauwerstr.
 Johanna Louisa Versteegen, 1 j. en 8 m., Achter den Dom.
 Johannes Christiaan Wennekes, 1 j. en 5 m., Elisabethstraat.
 Jean Marie Watrin, ongeh., 48 j., buiten de Wittevrouwenp.
 Helena Susanna van Schermbeek, wed. Mr. Anne Maurits Cornelis van Hall, 28 j., buit. de Weerd.
28. Jacoba de Ridder, 2 j. en 5 m., buiten de Weerd.
 Samuel Gerardus Romijn, 7 m., Zwaansteeg.
 Jenneke Wilhelmine Schut, 2 m., Amsterdam.
 Franciscus Anthonius Pouw, circa 11 m., Zandstraat.
 Johannes Hartman, weduenaar, 63 j., Achter den Dom.
 Levenloos aangegeven Zoon van Theodorus van der Steen, buiten de Weerd.
 Johannes Bernardus Michiel de Groot, circa 4 m., Plein Vredend.
 Anna Anke, wed. Dirk Teeuwesse, 83 j., Korte Nieuwstraat.
29. Catharina van der Valk, ongeh., 29 j., Springweg.
 Johannes Verkerk, geh., 67 j., Jacobiekerksteeg.
 Johannes Frederik Vries, geh., 44 j., buiten de Weerd.
 Anna Maria de Haan, 1 j. en 6 m., Rodenburgstraat.

- Johannes van der Wolk, geh.,
55 j., Vissersteeg.
30. Maria Catharina van Heijningen,
wed. Cornelis Verzijl, 79 j.,
Achter St. Pieter.
- Johannes Petrus van Rooij, circa
1 j., Loefbergmakerstraat.
- Hartog Joseph Cohen, weduwe-
naar, 54 j., Zandstraat.
- Arnoldus Jacobus Bruijns, 1 j. en
11 m., Telingstraat.
- Andries Theodorus de Wit, 1 j.
en 5 m., buiten de Weerd.
- Wilhelmina Kloot, 11 j. en 2 m.,
Zandstraat.
31. Abraham van Schaik, weduwe-
naar, 55 j., Zakkendragersteeg.
- Johanna Hendrica Rijnders, on-
geh., 53 j., Schalkwijksteeg.
- Catharina Maria van Cleef, 12 d.,
Kleine Eliensteeg.
- Johannes Jacobus van Beusekom,
2 j., Reguliersteeg.
- Stijntje Eijkman, 1 j. en 7 m.,
Jufferstraat.
- Alexandre Pierre Godon, geh.,
65 j., Vinkenburgsteeg.

 OVERLEDENEN 164.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Doodgeboren.	19.	Transport.	134.
Stuipen.	25.	Bloedsponsgezwel.	1.
Kinderziekte.	1.	Leverziekte.	1.
Kliertering.	1.	Klierziekte.	2.
Water.	9.	Waterpokken.	1.
Gevolgen der kraam.	2.	Zenuwkoortsen.	9.
Borstkwaal.	20.	Keelziekte.	2.
Verval van krachten.	27.	Bezetting op de borst	3.
Tanden.	2.	Slijmziekte.	2.
Beroerte.	4.	Zelfmoord.	1.
Pleuris.	1.	Zuur.	2.
Borsttering.	1.	Verdronken.	2.
Hersenontsteking.	1.	Koortsen.	1.
Teting.	21.		<u>161.</u>
	<u>134.</u>		

Met getal der Jaren , hetwelk de Overledenen bereikt hebben , is als volgt :

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren.	8	11	19.	Transport.	48	57	105.
Beneden het jaar.	15	16	31.	Van 50 tot 60 jaar.	3	9	17.
Van 1 tot 10 jaar.	14	11	25.	» 60 » 70 »	5	4	9.
» 10 » 20 »	1	6	7.	» 70 » 80 »	3	10	13.
» 20 » 30 »	2	6	8.	» 80 » 90 »	6	7	13.
» 30 » 40 »	2	6	8.	» 90 » 100 »	2	2	4.
» 40 » 50 »	6	1	7.				
			<u>48-57-105.</u>				<u>72-89-161.</u>

VERKOCHTE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 27 Januarij 1844, door den Notaris
H. DUIJFJES.

N°. 1. Eene Woning met Erf en Grond, staande en gelegen te Utrecht, achter den Stadswal, op den hoek van het Zilversteegje, wijk B, N°. 728. Verkocht voor *f* 420.

N°. 2. Eene Woning, gelegen naast het vorige Perceel, wijk B, N°. 727. Verkocht voor *f* 205.

N°. 3. Eene Woning, gelegen naast het vorige Perceel, wijk B, N°. 725. Verkocht voor *f* 310.

N°. 4. Eene Woning, gelegen naast het vorige Perceel, wijk B, N°. 724. Verkocht voor *f* 250.

N°. 5. Eene Woning, gelegen naast het vorige Perceel, wijk B, N°. 723. Verkocht voor *f* 250.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand JANUARIJ 1844,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijsschool

te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. J. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12ur.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12UREN.
	9 ur.	12 u.	3 ur.	9 ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	753	751	750	751	52	58	56	17	w.	Betrokken.
2	750	749	749	753	05	14	12	13	idem.	idem.
3	762	762	762	762	0	24	23	-08	z.	idem.
4	756	755	755	758	02	12	12	16	idem.	idem.
5	753	757	757	753	4	76	88	88	idem.	Regen.
6	750	749	748	748	9	104	96	74	idem.	Betrokken.
7	748	749	750	752	7	8	67	58	N. w.	Regen.
8	735	737	760	768	56	52	04	-08	idem.	idem.
9	773	773	776	778	-52	-12	-14	-48	o.	Helder.
10	773	774	774	773	-58	-22	-15	-12	z. o.	Betrokken.
11	774	773	773	773	04	14	14	1	z.	Mistig.
12	773	773	773	770	-08	01	02	-44	z. o.	Betrokken.
13	769	769	766	766	-62	-32	-1	-68	idem.	Helder.
14	763	763	763	772	-86	-35	-42	-78	N. o.	idem.
15	774	774	774	774	-98	-52	-54	-74	o.	idem.
16	772	770	770	768	-74	-26	-1	1	idem.	Betrokken.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100 ^o .				WINDSTREEK 'S MIDD. te 12 ur.	WEERSGESTELDHD. 'S MIDD. 12 UREN.
	9 ur.	12u.	3 ur.	9 u.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	767	767	766	766	26	44	5	47	W.	Betrokken.
18	766	766	766	755	46	62	44	38	idem.	idem.
19	762	759	757	757	5	68	52	22	idem.	idem.
20	757	753	760	760	06	22	14	12	N. W.	idem.
21	760	760	757	759	22	42	5	26	idem.	idem.
22	760	760	760	759	46	66	64	48	idem.	idem.
23	764	766	767	763	-18	04	1	-26	N.	Helder.
24	770	770	770	770	-06	14	24	28	W.	Betrokken.
25	770	770	770	766	22	42	44	28	idem.	idem.
26	763	763	763	763	48	64	6	58	N. W.	idem.
27	766	766	763	763	5	64	64	62	idem.	Regen.
28	763	759	757	756	6	68	5	44	idem.	Betrokken.
29	760	762	762	760	5	58	62	36	idem.	idem.
30	755	756	756	753	8	8	7	45	W.	idem.
31	753	753	753	753	54	06	1	02	N.	Sneeuw.
	GEMIDDELDE WAARNEMING									
1	753 ₂	757 ₈	753 ₁	760 ₀	22 ₅	56 ₆	52 ₉	19 ₀	Vanden 1st. tot den 1le.	
2	767 ₉	767 ₇	767 ₃	766 ₁	-20 ₄	04 ₆	07 ₆	-13 ₈	— 10en. — — 2le.	
3	762 ₃	762 ₄	762 ₀	761 ₄	53 ₄	46 ₁	46 ₁	50 ₀	— 20st. — — 31st.	

1 's avonds regen.
 2 den geheelen dag mistig.
 4 's namiddags mistig.
 5 den geheelen dag regen.
 7 den geheelen dag regen.
 8 idem.
 10 's morgens sneeuw.
 11 's avonds hagel.
 17 's avonds regen.

19 's middags regen.
 20 den geheelen dag sneeuw.
 22 's avonds regen.
 26 idem.
 27 's morgens regen.
 29 's avonds regen en wind.
 30 den geheelen dag wind.
 31 den geheelen dag sneeuw.

Algemeen gemiddeld, Barometer 762,5, Thermometer 2,03.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

1 Januarij 1844. onder Nulpeil.
 4 el 65 duim.
 15 ————— 4 - 01 ————
 31 ————— 4 - 24 ————

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND FEBRUARIJ 1844.

Geborenen

op den

<p>1. Februarij. Gosina, D. van Jan van Baalen.
Regina, D. v. Johannes Kelfkens.
Matthias Johannes, Z. van Joannes Vernooij.
Catharina Maria, D. van Johannes Greeven.
Johannes, Z. van Anthonie de Kruijf.</p> <p>3. Maria Christina, D. van Hendrikus Hendrikz. Jansze Nous.
Wessel, Z. van Cornelis Hoozenman.
Jacobus Johannes, Z. van Jacobus Balledux.
Johanna Catharina, D. van Joseph van de Vondel.
Nicolaas, Z. van Nicolaas Smit.
Herman, Z. van Johannes Slotboom.</p> <p>4. Willem, Z. van Willem Hardenberg.
Catharina Sophia Huberta, D. van Joannes Duppen.
Louise Maria Adelaide, D. v. Adolphus Pieter Boellaard van Tuijl.
Cornelis Hermanus, Z. van Cornelis Hermanus de Haart.</p> <p>5. Elisabeth, D. van Johannes Steigerwald.</p> | <p>Johannes, Z. van Dirk Pieter Veldhoven.
Wander en Hermina, Z. en D. van Dirk Blom.
Hermanus, Z. van Jan Willem Bleumer.</p> <p>6. Andreas Jacobus, Z. van Abraham Joannes Kemmink.
Coenraad Johan, Z. van Johannes Coenraad Herber.
Cornelia Maria, D. van Jan Hentenaar.</p> <p>7. Martinus Petrus, Z. van Hendrik Anraad.
Kasper Hendrik, Z. van Johann Friedrich Michel.
Margaretha, D. van Jan Smit Tjabring.
Martha Wilhelmina, D. van Gerit Jan Nebbeling.</p> <p>8. Gijsberta Lamberta, D. van Joannes Lambooij.
Hendrika, D. van Hendrik Adolf van Laar.</p> <p>9. Susanna Frederika Sophia, D. van Johannes van Charldorp.
Geertruida, D. van Jan van der Hoeven.
Albertus, Z. van Jan Vermeulen.</p> |
|--|---|

- Elisabeth Maria , D. van Jan Antonij Rijntjes.
- Johanna Maria , D. van Dirk Uitenbosch.
- Cornelia , D. van Abram van Rossum.
- Barbara , D. van Harmannus Bernardus Oderom.
10. Elisabeth , D. van Teunis de Lang.
- Bernardina Sophia , D. van Friedrich Wilhelm Roos.
- Wilhelmina , D. van Arie van Beek.
- Hendrikus , Z. van Pierre Derksen.
- Cornelia Margaretha , D. van Paulus Stoltenkamp.
- Antonius Franciscus , Z. van Jacobus Koster.
- Jantje , D. van Mattijs van Zetten.
- Cornelia Maria Johanna , D. van Cornelis Ligteringe.
- Hugo , Z. van Johannes Kalesvaart.
11. Johannes Valentijn , Z. van Johannes Valentijn Heijsser.
- Jacobus Gerardus Wilhelmus , Z. van Henricus Joannes Baljet.
- Johanna Roberta , D. van Johannes Robertus Peij.
- Johanna Gerarda , D. van Johannes Kalkhooven.
- Johanna , D. van Willem Ewald Rietveld.
12. Gauda Maria , D. van Willem Gerardus van Tessel.
- Otto , Z. van Otto van Tessel.
- Rijk , Z. van Thomas Diks.
- Geertruida en Reijer , D. en Z. van Lambertus Hendrikus Cirkel.
13. Franciscus , Z. van Jacobus van Dijl.
- Nicola , Z. van Nicola Janssen.
- Bernardus Johannes , Z. van Bastiaan Smits.
- Christina Theodora , D. van Christiaan Haagen.
- Juriaan Marinus , Z. van Arie Gerrit van Velthuisen.
- Hermanus , Z. van Hermanus Nelsestein.
- Wilhelm Alexander , Z. van Ludwig Wilhelm Mulder.
- Johannes Hendrikus , Z. van Jan van den Bender.
14. Wilhelmina , D. van Pieter Seelen.
- Johanna , D. van Joannes van Dam.
- Maagje , D. van Dirk Bleijerveld.
15. Geertruida Francina Gijsberta , D. van Gerardus Johannes van den Berg.
- Arnoldus , Z. van Johannes van Scherpenseel.
- Catharina Hendrika , D. van Willem van Kalken.
- Johanna , D. van Joannes Broere.
- Arnolda Elisabeth , D. van Nicolaas Kok.
- Breunis , Z. van Otto Bakkenes.
- Cornelia , D. v. Wilhelmus Jansen.
- Willem , Z. van Bernard Krebber.
16. IJda , D. van Jacobus Johannes Cornelis Mastwijk.
- Henrietta Johanna Catharina , D. van Johannes Hegeman.

- Nicolaas, Z. van Harmanus van der Vlis.
- Maria Anna, D. van Theodorus Mulder.
- Johanna Elisabeth, D. van Pieter Henricus Everaars.
- Leonardus, Z. van Leonardus Rosmuller.
- Louisa Maria Theodora Frederica, D. van Jan Hessing.
17. Maria Johanna, D. van Coenraat Rood.
- Anthonye Johan, Z. van Henricus Antonius Tiegcs.
- Jan, Z. van Frederik Johannes Westerman.
- Anthonia, D. van Henricus Kippersluis.
- Christoffel, Z. van Albertus Knipers.
- Willem, Z. van Willem van Loverden.
18. Thomas, Z. van Hendrik van der Velden.
- Franciscus Hendrikus, Z. van Cornelis van den Brink.
- Gijsbertus, Z. van Jan Scheggetman.
- Arie, Z. van Barend Willem Rijkers.
19. Johanna, D. van Baltus Vermeulen.
- Johannes Isaak, Z. van Cornelis Isaak Mostert.
- Wilhelmina Geertruida, D. van Johannes Hildebrand.
- Hendrik Jan Willem, Z. van Hendrik Jan Willem van Emmerik.
- Cornelis Andreas, Z. van Andreas van Deijl.
- Joris Cornelis, Z. van Izaak Frederik van Voorthuijsen.
- Jannetje, D. van Hendrik Lucas.
- Elisabeth Antoinetta, D. van Jan Gerrit Jenken.
20. Hendrik, Z. van Hendrik Goudriaan.
- Dirkje Dina, D. van Dirk Bollemeyer.
- Aaltje, D. van Pieter Lubach.
- Catharina Maria Elisabeth, D. van Cornelis van Dijk.
- Albertus Petrus, Z. van Jan Driehuis.
- Theodora, D. van Wilhelmus de Vos.
21. Johannes Hendrikus Wilhelmus, Z. van Wilhelmus Gijsbertus Franciscus van Romondt.
- Gijsbertus, Z. van Steven Stam.
- Johanna Christina Wilhelmina, D. van Lambertus van der Wurff.
- Alberta Jacoba, D. van Lenard Hendrikus Meij.
22. Bernardus Laurens, Z. van Bernardus Cral.
- Wilhelmina Dorothea, D. van Willebrordus Johannes Theodorus van Es.
- Daniel, Z. van Antonie van Dorsten.
- Jan Hendrik, Z. van Wouterus van Hennekeler.
- Gerrit, Z. van Jacobus Giling.
- Hendrik, Z. van Gerrit Agterberg.

23. Anthonia, D. van Jan Koelee.
Pieter, Z. van Pieter van Soest.
Johannes Stephanus, Z. van
Adrianus Johannes van Riezen.
24. Alida Elisabeth, D. van Adriaan Ribbens.
Bernardus Johannes, Z. van Willem Pastoor.
Anthonie Gerard, Z. van Hendrik Duiverman.
Margaretha, D. van Johannes van Zutphen.
25. Jacques François Corneille, Z. van Daniel George Pesters.
Jan, Z. van Matthijs Rapis.
26. Arnoldus Marinus, Z. van Leendert Bekes.
Gerardus Hubertus Johannes Jacobus, Z. van Gerardus van Piekeren.
- Catharina Johanna, D. van Johannes Brasselaar.
Jacob, Z. van Pieter Eikelenboom.
Hendrik Jan, Z. van Hendrik Jan Molsbergen.
Evert Jan, Z. van Antonie Hendrik van den Berg.
Hendrikus, Z. van Evert van Voorthuizen.
Jacoba Paulina, D. van Arend van Stijnvoordt.
27. Cornelia, D. van Hendrik Huijden.
Daniel, Z. van Evert Takken.
28. Johannes, Z. van Johannes Westerman.
Johannes Petrus, Z. van Cornelius Petrus Verbon.
29. Maria Christina, D. van Johannes Carolus Uijlenberg.
Cornelis, Z. van Johannes Bosch.
Maria, D. van Johannes de Klerk.

GEBORENEN 148, waaronder 6 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

7. **Februarij.** Arie van Eijk, Bediende, 28 j. en Trijneke van Brenk, Dienstmeid, 30 j.
Evert van Oijen, Broodbakker, 28 j. en Hendrika Jeths, zonder beroep, 41 j.
Nicolaas van Kraaij, Hovenier, 28 j. en Geertruida de Wit, Hovenierster, 24 j.
Bernardus van Gelder, Broodbakker, 23 j. en Willemijntje van Delfswijk, 23 j.
- Antonie van Emmerik, Mandenmaker, 25 j. en Maria van Rossum, Breidster, 22 j.
Cornelis Kragten, Hovenier, 29 j. en Hermina van Beusekom, Hovenierster, 29 j.
Jan Wolf, weduwnaar, Werkman, 49 j. en Maria Wouters, weduwe, Werkster, 41 j.
Jan Rinkel, Koopman, 30 j. en Francina Hausser, zonder beroep, 25 j.

- Justus de Swart, Kuiper, 21 j.
en Elisabeth van Alphen, buiten beroep, 24 j.
14. Johannes Koot, weduenaar, Werkman, 51 j. en Antonia Jacoba Kok, Werkster, 54 j.
- Hermanus Albertus van Beusekom, Hovenier, 37 j. en Hermina de Groot, Hovenierster, 25 j.
- Johannes Agterberg, Hovenier, 29 j. en Susanna Fonville, Fruitverkoopster, 33 j.
- Theodorus Knippers, weduenaar, Hovenier, 41 j. en Johanna Pastoor, Naaister, 26 j.
- Eliza Johannes Faassen, Zaagmolenaar, 30 j. en Johanna Catharina Grundman, Dienstmeid, 21 j.
- Dirk Smits, Stukadoor, 24 j. en Maria Corver, Naaister, 25 j.
- Cornelis Kinningim, weduenaar, Hovenier, 39 j. en Petronella van Oort, Hovenierster, 40 j.
- Franciscus Hendricus van Sandt-
wijk, Schoenmaker, 21 j. en Barendina de Brons, Dienstmeid, 23 j.
- Arie Middelkoop, Kleermaker, 23 j. en Antonia van Gelderen, 24 j.
- Hendrikus Leemans, Timmerman, 22 j. en Drika van Doorn, zonder beroep, 24 j.
- Pierre Augustin de Munck, weduenaar, Smid, 43 j. en
- Hendrikje van Dijk, Dienstmeid, 22 j.
- Wilhelmus Pot, Hovenier, 23 j. en Wilhelmina Schouten, Dienstmeid, 26 j.
- Hermanus Jelles, Pianomaker, 28 j. en Elisabeth van Blaricom, Werkster, 22 j.
21. Hendrik de Man, Smid, 19 j. en Johanna Kool, Naaister, 19 j.
- Jacobus Beidevier, Schrijnwerker, 31 j. en Adelijda Bernardina Renard Verleij, Naaister, 32 j.
- Corstiaan van der Lek, Koopman, 22 j. en Catharina Hardij, Naaister, 23 j.
- Johannes de Klerk, weduenaar, Opperman, 52 j. en Joanna van den Brink, Breidster, 33 j.
28. Christiaan Frederik Racké, Korporaal Tamboer bij 't 3e Reg. Inf., 25 j. en Anna Maria Terhijde, Naaister, 25 j.
- Johannes van Daalen, Schoenmaker, 27 j. en Johanna Westenant, Naaister, 22 j.
- Frank Schoonhoven, Werkman, 29 j. en Marritje Lamme, Dienstmeid, 31 j.
- Hendrik Moerman, Bestelder, 28 j. en Carolina Tileman, Naaister, 30 j.
- Daniel Brinkerink, Koperslager, 26 j. en Johanna Petronella van der Wolk, buiten beroep, 21 j.

Overledenen

op den

1. **Februarij.** Arnolda Smorenburg, huisvr. van Arie van den Berg, 53 j., buiten Catharijneg. Sara Kraak, huisvr. van Willem van Doorn, 69 j., Pelmolen. Helena Schram, ongeh., 67 j., Achterstraat.
2. Geertruida Jacoba de Rijk, ongeh., 28 j., St. Jansveld. Johannes Hoogenboom, 24 j., Hospitaal.
3. Anna Maria Wiesman, 1 j., Lichtegaard. Neeltje van der Kroon, 11 m., buiten Tolsteeg. Arnoldina Vöcking, wed. Jurrien Vleming, 70 j., Zonstraat. Cornelis Godart, 6 j. en 3 m., Steenweg. Cornelia Joanna van Beek, huisvr. van Adrianus Hoogelander, 44 j., Mijlpoort.
4. Willem Stam, ongeh., 48 j., Zandstraat. Leonardus de Raad, ongeh., 24 j., buiten de Weerd. Jacobus Christiaan Cappee, 5 j. en 11 m., Donkerstraat. Aletta Bonier, 5 m., Bergstraat. Maria de Bruijn, huisvr. van Johan Heinerich Kampert, 44 j., Lange Viesteeg.
5. Jacomijntje Woudenberg, wed. Hermanus Maarschalkerweerd, 46 j., buiten Tolsteeg. Andries Cornelis Dirk Wegenaar, 4 m., Regulierbrug. Kasper Tetenburg, 4 m., buiten Tolsteeg. Magdalena van Hoorn, huisvr. van Johan Georg Jorg, 66 j., Ba-gijnesteeg. Andries Enders, 5 j. en 4 m., Kalverstraat.
6. Christina Sterk, wed. Johan Christiaan Herber, 74 j., Korte Jansstraat. Nantje Kuipers, ongeh., 26 j., buiten Tolsteeg. Johanna Hendrica Ligteringen, 4 j. en 3 m., Lange Rosendaal. Josephus Verhoogen, geh., 45 j., te Lokeren, Prov. Oost-Vlaanderen.
7. Gerrit van Doorn, ongeh., 28 j., Kort Ademstraat. Hendrika Catrina Elisabeth Bonte, huisvr. van Antonij Willem Wilten, 39 j. en 10 m., Viebrug. Anna Hofmans, wed. Jean Jermis, 76 j., Groenesteeg.
8. Theodora van Gelder, huisvr. van Ellis Hoefste, 35 j., buiten de Weerd. Anthouie Weisman, weduwnaar, 59 j., Bredstraat.

- Evert Veer, 3 m., buiten Tolsteeg.
9. Filippus Adam Velde, weduenaar, 90 j., Ridderhofstad.
10. Pieter Lens, 6 m., buiten de Weerd.
Henrietta Francisa Louisa van Nimwegen, 1 j. en 7 m., Korte Smeesteeg.
11. Evert Schoonderbeek, geh., 35 j., buiten Wittevrouwenpoort.
Hendrik Agterberg, 1 j. en 3 m., Abstede.
Willem Frederik van Zijl, circa 2 m., buiten Tolsteeg.
Roelanda Niekerk, wed. Anthonius Ebergen, 74 j., aan de Keukenstraat.
Johannes de Rijk, geh., 70 j. en 2 m., Jacobiebrug.
Levenloos aangegeven Dochter (onecht).
12. Gerritje Kraak, ongeh., 33 j., Ziekenhuis.
Johannes Klinkvis, weduenaar, 69 j., Nieuwe Gracht.
Geertruij van Heel, wed. Pieter Jacobus van Beusekom, 80 j., Jufferstraat.
Jacoba Kemp, wed. Abraham van Hall, 69 j., Zandbrug.
Johannes van der Karst, geh., 27 j., Jurrien Rodenburgh.
Twee levenloos aangegeven Dochters van Hendrik Böhmer, Hooge Jacobijnestraat.
Abraham van Leersum, weduenaar, 91 j. en 8 m., Steenweg.
13. Johanna Petronella Wiefart, 2 j. en 3 m., ABCstraat.
Wilhelmus Johannes Swikker, 2 j., Lauwersteeg.
Caroline Charlotte Guillaumine van der Bruggen, huisvr. van Joost Baron Taets van Amerongen van Natewisch, 37 j., van Wijckskade.
Martinus Goes, weduenaar, 95 j., buiten de Wittevrouwenp.
Hillegonda de Zwart, wed. Martinus Tioland, 50 j., Zandstraat.
14. Gerrit Buitenhuisen, 32 j., Wijde Doelen.
Jacobus van der Sluijs, 4 m., Stroosteeg.
Johanna Rietveld, 3 d., buiten de Weerd.
Alida Maria van Bellekom, 7 m., Jacobiekerkhof.
15. Simon Salomon Emmelot, geh., 29 j., aan 't Zand.
Lammert Smink, geh., 31 j., Zilversteeg.
Anthonia Cornelia Lington, 1 j. en 10 m., Potterstraat.
Hendrika Meeuwissen, 1 j. en 9 m., buiten de Weerd.
16. Hendricus Muller, geh., 45 j., Steenweg.
Hendrik van Holk, geh., 29 j., Steenweg.
Jacobus van Piggelen, 1 j., Groote Eliensteeg.
Catharina Jacoba van Rossem, wed. Jan Hendrik Lammerts van Bueren, 49 j., Choorstraat.

- Maria Schneiders, ongeh., 25 j.,
Kromme Nieuwe Gracht.
17. Lambertus van Lint, weduenaar,
84 j. en 6 m., Vinkenburgsteeg.
Johanna van den Broek, ongeh.,
67 j., Ger. Diakonie Oude Man-
nen- en Vrouwenhuis.
Aletta van Zuijlen, wed. Hendrik
de Koning, 73 j., buiten Tol-
steeg.
Jannetje van Dijk, wed. Pieter
Kroese, 68 j., Bartholomaei-
gasthuis.
Martinus de Groot, circa 12 j.,
Bakkerbrug.
Levenloos aangegeven Zoon van
Gerardus Koppers, buiten de
Catharijnepoort.
18. Joannes Nicolaas, geh., 38 j.,
buiten de Weerd.
19. Geertruida de Jong, 3 w., Zandstr.
Helena Elisabeth Mulder, wed.
Jan van den Heuvel, 80 j.,
Bartholomaeigasthuis.
20. Abraham Hubert Louis Le Gra, 2
m., Steenweg.
Hermanus Petrus van Rooijen, 3 j.
en 2 m., Wijde Doelen.
Levenloos aangegeven Zoon van
Bartholomeus de Ligt, Haverstr.
Maria Catharina Kram, huisvr. van
Johann Friedrich Ostermann,
50 j., Breedstraat.
21. Cornelia Helena Weks, wed. Wil-
lem Kroonenburg, 68 j., Ach-
terweg.
Richardus Schoonhoven, geh.,
49 j., Tuchthuissteeg.
- Jacob Bueno de Mesquita, 14 j.,
Paramaribo.
- Johannes Petrus de Rijk, 7 w.,
buiten de Weerd.
- Alida Geertruida Jacobs, 7 m.,
Korte Jufferstraat.
- Hendrika Maria van Rossum, 1 j.
en 5 m., Loefbergmakerstraat.
- Johannes Franciscus Fischer, ge-
huwd, 69 j. en 6 m., Lange
Nieuwstraat.
- Pieter Sier, geh., 51 j., Brand-
steeg.
- Maria Jacoba de Jongh, ongeh.,
ruim 82 j., Voorstraat.
22. Jan Westerman, 5 d., Molensteeg.
Evert Jacob Bijleveld, geh., 30
j., Magdalenasteeg.
Cornelis van Zanten, weduenaar,
84 j., Vissersteeg.
Elizabeth Balfort, huisvr. van
Bartholomeus de Ligt, 43 j.,
Haverstraat.
23. Pieterella Stomp, ongeh., 24
j., buiten de Wittevrouwenp.
Hendrika Elsje van der Schroeff,
ongeh., 51 j., Lange Smeesteeg.
Alida van Dreven, ongeh., 55 j.,
Potterstraat.
Dirkje Mientjes, circa 5 m., bui-
ten Wittevrouwen.
Wilhelmus de Vos, geh., 39 j.,
in de Twijestraat.
24. Helena Elisabeth van der Kast,
9 m., Molensteeg.
Mechteld van Lottum, huisvr. van
Jan van Zutphen, 77 j., Diac.
Oude Mannen- en Vrouwenhuis.

- Hendrika Albertie, huivr. van Jan van Luijn, 44 j., Zandstraat.
 Cornelis van Dijk, 7 w., buiten Tolsteeg.
 Maria van Leeuwen, 3 j. en 8 m., buiten de Weerd.
25. Jacob Simons, 1 j. en 8 m., Jufferstraat.
 Aletta Flentge, 5 j. en 4 m., Korte Smeesteeg.
 Cornelia Flentge, 1 j. en 2 m., Korte Smeesteeg.
 Aloisius Nicolaus Joannes Maassen, 9 m., Nieuwe Gracht.
 Levenloos aangegeven Zoon van Johannes Anthonius Brouwer, buiten de Weerd.
 Levenloos aangegeven Dochter v. Johannes Kuhle, Oudkerkhof.
 Levenloos aangegeven Dochter v. Johannes van der Linde, buiten de Wittevrouwenpoort.
26. Cornelia Velling, 11 w., Zandstraat.
 Joseph Schwartz, geh., 45 j., Kleine Eliensteeg.
 Clasina Rietveld, huivr. van Petrus Janssen, 71 j. en 6 m., buiten de Catharijnepoort.
27. Barbara Johanna Baumann, ongeh., 19 j. en 2 m., Oudkerkhof.
 Carel Josef van der Muelen van Maarssenbroek, geh., 61 j., Breedstraat.
 Maria Angenita Liers, 3 j., Geertruidakerkhof.
 Petrus Janssen, weduenaar, 72 j., buiten de Catharijnepoort.
- Hendrika van den Brink, circa 2 j., buiten de Weerd.
 Levenloos aangegeven Zoon van Cornelis van den Hooven, buiten de Weerd.
 Engeltje Klaarenbeek, 12 j., buiten de Weerd.
28. Willem Paak, geh., 29 j., Predikheerenstraat.
 Hugo van Emmerik, geh., 56 j., Voor Klarenburg.
 Cornelia Hendrika de Liefde, 6 w., Achterom.
 Aletta Cornelia Godron, wed. Cornelis Barreveld, 67 j., St. Jansveld.
 Johanna Hendrika Otto, circa 3 j., Lange Viesteeg.
 Jeanne Terwogt, 1 j. en 10 m., Pauwsteeg.
 Johannes Stephanus van Riezen, 5 d., Mariaplaats.
 Elisabeth van Welbergen, huivr. van Willem van der Teems, 59 j., Keukenstraat.
 Levenloos aangegeven Dochter v. Hendrik Hekman, Zandstraat.
 Hendrik Sakkers, geh., 47 j., onder Tolsteeg.
 Jan Voortman, 16 j., Hospitaal.
 Cornelis van Schaik, geh., 74 j., Zonstraat.
 Antje Sanders, geh. met Johannes van der Doorn, 78 j., Lange Nieuwstraat.
29. Anthonie Neerings, 4 w., Walst.
 Petronella van Dongen, 2 j. en 9 m., buiten Tolsteeg.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Doodgeboren. 10.	Transport. 102.
Stuipen. 19.	Maagziekte. 1.
Kinderziekte. 4.	Borstziekte. 16.
Waterzucht. 3.	Strottenhoofdontsteking. 1.
Verval van krachten. 20.	Longontsteking. 1.
Tanden. 1.	Borstontsteking. 1.
Beroerte. 3.	Keeltering. 2.
Forsttering. 3.	Geelzucht. 1.
Tering. 20.	Groep. 3.
Klierziekte. 2.	Inwendige ontsteking. 1.
Zenuwkoorts. 4.	Koude vuur. 1.
Bezetting op de borst 3.	Polijp. 1.
Slijmziekte. 3.	Slijmberoerte. 1.
Zuur. 2.	Longtering. 1.
102.	133.

Het getal der Jaren , hetwelk de Overledenen bereikt hebben , is als volgt :

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.	
Doodgeboren.	4	6	10.		Transport.	47	47	94.
Beneden het jaar.	13	10	23.	Van 50 tot 60 jaar.	3	7	10.	
Van 1 tot 10 jaar.	3	15	23.	» 60 » 70 »	3	7	10.	
» 10 » 20 »	3	2	5.	» 70 » 80 »	3	8	11.	
» 20 » 30 »	7	4	11.	» 80 » 90 »	2	3	5.	
» 30 » 40 »	6	4	10.	» 90 » 100 »	3	»	3.	
» 40 » 50 »	6	6	12.					
47-47-94.		61-72-133.						

VERKOCHE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 3 Februarij 1844, door den Notaris
M. WIGMAN.

N°. 1. Eene Huizinge, Erf en Grond, gelegen te Utrecht, aan de Zuidzijde van het Drie dorstige Hertsteegje, wijk A, N°. 470. Verkocht voor *f* 790.

N°. 2. Eene Woning, Erf en Grond, gelegen te Utrecht, onder de Lauwenrecht, aan de Zuidzijde van de Kraansteeg, wijk M, N°. 38. Verkocht voor *f* 560.

N°. 3. Eene Woning, gelegen te Utrecht, naast het vorige Perceel, wijk M, N°. 39. Verkocht voor *f* 310.

Den 10 Februarij 1844, door den Notaris
G. H. STEVENS.

N°. 1. Eene Huizinge, benevens Koetshuis en Stalling, met Erf en Grond, zijnde van ouds het Logement *de Vogelstruis*, gelegen te Utrecht, aan het Vreeburg, wijk C, N°. 157. Verkocht voor *f* 10,200.

N°. 2. Een Perceel Bouwland, groot acht Bunders, 25 Roe-den, 50 Ellen, gelegen onder Galekop, Gemeente Ouden Rijn aan de Galekopperdijk. Verkocht voor *f* 3,450.

N°. 3. Eene Huizinge, Erf en Grond, te Utrecht, buiten de Waard over de Sluis, wijk M, N°. 437. Verkocht voor *f* 1,430.

Den 17 Februarij 1844, door den Notaris

G. H. STEVENS.

N°. 1. Eene Heerenhuizinge, Erf, Grond en groote Tuin, gelegen te Utrecht, aan de Oostzijde van de Kromme Nieuwe Gracht en den Regenboog, wijk G, N°. 351 en

N°. 2. Een Koetshuis en Stalling, achter den Tuin van bovengemeld Perceel aan de Over- of Oostzijde van de Lollestraat, wijk G, N°. 421. Te zamen verkocht voor *f* 16,205.

Den 24 Februarij 1844, door den Notaris

N. DE GRAAF.

N°. 1. Het Logement genaamd *de Vergulde Engel*, met deszelfs Erf en Grond, gelegen te Utrecht, buiten de Catharijnepoort aan de Noordzijde van den Rijn, wijk L, N°. 6 en 7 en

N°. 2. Een Huis of Woning met Bergplaats, staande achter het vorige Perceel, wijk L, N°. 7.

N°. 3. Eene Paardenstalling met derzelve Erf, gelegen als voren achter het Perceel. Te zamen verkocht voor *f* 5,900.

Denzelfden datum, door den Notaris H. VAN OMMEREN.

N°. 1. Het Stads voormalig binnen Timmerhuis, staande en gelegen binnen Utrecht, aan de Oude Kamp, wijk A, N°. 1118. Verkocht voor *f* 3,300.

N°. 2. De kleine Vleeschhal, staande binnen Utrecht, aan de Lange Nieuwstraat, op den hoek van de Catharijnesteeg, wijk A, N°. 559. Verkocht voor *f* 3,950.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand FEBRUARIJ 1844,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijsschool

te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12 ur.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12UREN
	9 ur.	12 u.	3 ur.	9 ur.	9 ur.	12 u.	3 ur.	9 ur.		
1	736	737	739	760	-06	22	3	1	N. W.	Saceuw.
2	733	737	736	736	04	18	16	08	Z. O.	Betrokken.
3	739	762	760	760	0	24	26	-08	N. O.	idem.
4	739	737	736	733	-26	-06	0	-02	idem.	idem.
5	732	732	731	731	-12	06	-02	-14	O.	idem.
6	736	735	735	735	-44	-5	-14	-4	idem.	idem.
7	731	731	749	746	-12	16	0	12	Z. O.	idem.
8	746	746	748	748	22	34	36	02	w.	idem.
9	747	746	745	743	06	26	2	12	Z.	idem.
10	746	747	749	731	-08	1	22	12	Z. O.	Mistig.
11	736	737	738	760	16	2	1	12	w.	Betrokken.
12	763	763	763	764	-06	24	18	-32	idem.	idem.
13	766	766	766	767	-14	08	0	-18	N. O.	idem.
14	767	767	767	766	-44	-04	06	-4	idem.	idem.
15	766	765	765	763	-24	18	34	18	Z.	idem.
16	763	763	763	763	22	154	14	26	w.	idem.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 'SMIDD. te 12 ur.	WEERSGESTELD. 's MIDD. 12 UREN.
	9 ur.	12 u.	3 ur.	9 ur.	9 ur.	12 u.	3 ur.	9 ur.		
17	763	766	766	763	52	66	62	42	W.	Betrokken.
18	763	762	759	759	24	4	48	12	Z. W.	idem.
19	754	752	749	747	44	54	7	56	idem.	Regen.
20	751	754	754	756	2	22	14	-02	N. W.	Betrokken.
21	755	754	749	748	04	2	2	02	Z. W.	idem.
22	747	748	749	753	02	08	04	-24	idem.	idem.
23	735	736	736	733	08	2	22	04	W.	idem.
24	736	736	741	752	5	28	-02	-08	N. W.	Regen.
25	738	738	750	745	02	16	1	66	N. O.	Betrokken.
26	733	733	733	734	63	72	5	56	W.	idem.
27	744	743	747	748	-24	-08	-1	-14	N. O.	Bewolkt.
28	751	753	753	754	-07	07	15	24	idem.	idem.
29	755	754	755	753	28	42	56	28	Z. W.	Betrokken.
1	7528	7528	7526	7515	-076	120	134	-003	GEMIDDELTE WAARNEMING	
2	7618	7617	7612	7614	070	502	516	074	Vanden 1st. tot den 11e.	
3	7505	7490	7528	7513	142	226	183	126	— 10en. — 21e.	
									— 20st. — 29st.	

1 's avonds regen.

4 's middags sneeuw.

7 's middags sneeuw.

10 's morgens mistig.

19 den geheelen dag regenachtig.

21 's middags sneeuw.

24 regen en wind.

25 's namiddags sneeuw en 's avonds regen.

26 's avonds hagel en regen.

27 's avonds sneeuw en onweder.

Algemeen gemiddeld, Barometer 756,2, Thermometer 1,35.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

	onder Nulpeil.
1 Februarij 1844.	4 cl 01 duim.
15 —————	3 - 90 ———
29 —————	2 - 22 ———

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND MAART 1844.

Geborenen

op den

2. **Maart.** Adriana, D. van Thomas Vosmeer.
Simonnetta Salomina, D. van Simon Salomon Emmelot, overl. 15 Februarij 1844.
Everdina Gesina, D. van Antonie van Demmeldraadt.
Theodorus, Z. van Joannes Maarschalkerweerd.
Willem Frederik, Z. van Willem Frederik Thämer.
Hermina Ursule, D. van Nicolaas Antoon Muller.
Pierre Augustin, Z. van Pierre Augustin de Munck.
3. Catharina, D. van Enoch v. Arkel.
4. Anthonius, Z. van Anthonius Markus.
Veronika, D. van Gerardus Daniel Deussen.
Geertruida, D. Isaak van der Kaaij.
Maria Elisabeth, D. van Jacobus van der Meijden.
5. Johannes Franciscus, Z. van Antonij Lamie.
Franciscus, Z. v. Gerardus Debbes.
6. Marianna Geertruida, D. van Hendrik Stephanis Scheepes.
Johanna Jacoba, D. van Christiaan de Grijff.
- Margaretha Geertruida, D. van Dirk Straatman.
Jacobus Hendrikus, Z. van Rutger Adrianus van Geelkerken.
Gijsbertus, Z. van Gijsbertus van der Grint.
Jacobus Cornelis, Z. van Pieter Hendrik Duburg.
7. Matthijs, Z. van Gerrit Rietveld.
Jan Derk Willem, Z. van Louis Mathieu Koentz.
Maria Gijsbertha, D. van Johannes van der Burg.
Jacobus Theodorus, Z. van Willem van Arnhem.
Anthonia, D. van Antonius Pothuijsen.
Frederik George, Z. van Marinus Broedelet.
8. Barendina Helena, D. van Gerrit Moesman.
Maria Elisabeth, D. van Willem Cino.
Cornelis Johannes, Z. van Wilhelmus Ludovicus Hasenbos.
9. Gijsberta, D. van Albertus Hendrikus van Ekeris.
Bartha Maria, D. van Arij Buijzerd.
Jan Gerrit, Z. van Klaas Verhoef.

- Marinus, Z. van Andries Ingen.
Geertruida Antoinetta Wilhelmina, D. van Pieter Jacob Kelfkens.
- Willem, Z. van Jan Seldenrath.
Christiaan, Z. van Andries Hunteelaar.
- Wouter Jacobus, Z. van Albertus Froom.
10. Alida Johanna Hendrika, D. van Jan van den Bol.
Lambertus, Z. van Hendrik Godart.
Cornelis, Z. van Cornelis Schoonheim.
11. Cornelis Hendrikus, Z. van Wilhelmus Houtsagers,
Thomas, Z. van Petrus Boon.
Gerardus Johannes, Z. van Joannes Henricus Mol.
Pieter, Z. van Gerrit Hendrik van der Heiden.
Elisabeth Geertruida, D. van George Adam de Wit.
12. Susanna Catharina, D. van Franz Henrich Wehmöller.
Helena Jacoba, D. van Johan Christoffel Ingenastius.
Petrus, Z. v. Joannes van Rooijen.
Dirk Petrus, Z. van Dirk Bredero.
13. Cornelia Maria, D. van Joannes Jacobus Elling.
Maria Gijsberta, D. van Gerrardus Ludovicus Keultjes.
Gerardus Antonius, Z. van Fredericus Christiaan de Kruijf.
Elisabeth Johanna, D. van Abraham Jacobus Vernee.
Wijnand, Z. van Wijnand Faber.
14. Johanna Hendrika, D. van Theodorus Johannes Brakké.
Wilhelmus Petrus, Z. van Joannes Gerhardus Spitsbaard.
Geertruida, D. van Theodorus Weeuwissen.
Gerardus Adrianus, Z. van Gerardus Jacobs.
Maria, D. van Jan Abraham Peijster.
Wilhelmina, D. van Hendrikus Bakker.
Johanna Cornelia, D. van Willebrordus Gijsbertus de Rijk.
Gerrit, Z. van Abraham van Gorkom.
15. Anna Margaritha, D. van Christiaan Vugts.
Wijnand, Z. van Fredrik van Nimwegen.
Johannes, Z. van Joannes van Rooij.
Johanna Elisabeth, D. van Willem Hendrik de Jong.
Theodora Petronella, D. van Willem Nicolaas Wintershoven.
16. Hendrik, Z. van Antonius van Putten.
17. Johanna Cornelia, D. van Thomas van der Steen.
Barend Hendrik, Z. van Hendrik Koot.
Anna Sophia, D. van Johannes Werkmeester.
Willem, Z. van Adrianus van Beem.
18. Maria, D. van Christiaan Alexander Vocht.

19. Dirk, Z. van Hendrik Ziermans.
Jan, Z. van Jan Laarman.
Hendrik en Jan, Zonen van Jacobus van der Lingen.
20. Johanna Gijsberta, D. van Jacobus Martinus van den Berg.
Govert, Z. van Joannes de Rijk.
Sophia Gerharda, D. van Georg Joseph Fischer.
Petrus Johannes, Z. van Jacobus Verweij.
Albertus Anthonius, Z. van Albertus Homan.
21. Antoinetta, D. van Jan Hendrik van Schalkwijk.
Petrus Anthonius, Z. van Petrus Wilhelmus Josephus van Antwerpen.
Catharina Wilhelmina Mechtelina, D. van Adrianus Deijman.
Elisabeth, D. v. Henricus Scholten.
Johanna Louisa, D. van Johannes Verkerk.
Hermine Adelijda, D. van Jacobus Beidevier.
Johanna Catharina, D. van Willem Christiaan Perbal.
22. Petronella, D. van Jan Kraak.
Jan Tieleman, Z. van Hermanus Barend van Baalen.
Maria Catharina, D. van Richardus van Haagen.
Pieter, Z. van Johannes Lissenberg.
Alida Hendrika, D. van Hendrik Wagener.
Clasina Maria, D. van Johannes van Beusekom.
- Johannes Gerardus, Z. van Antonij Muller.
23. Gerritje, D. van Dirk Mulhof.
Maria, D. van Lambertus Tragter.
Maria Hendrika Geertruida Angenita, D. van Pieter van Eijk.
24. Johan Christoph, Z. van Wouter Ambrosius van der Maal.
Hendrikus, Z. v. Henricus Kuijpers.
Anna Maria Adriana, D. van Cornelius de Groot.
Gijsbertus, Z. van Gijsbertus Morren.
Ida Gerarda, D. van Johannes Westers.
Aartje, D. van Hendrik van Amerongen.
Gerarda Adriana, D. van Johannes Willem Wessels.
25. Anna Maria Catharina, D. van Christiaan Wiesman.
Nicolaas Vincentius, Z. van Gijsbertus Johannes van Beest.
Maria Hendrika, D. van Jan Drinkenburg.
Elias, Z. van Alexander Kooh.
26. Aletta Johanna Theodora, D. van Hendrik Vredendaal.
Hendrik Dirk, Z. van Hendrik Stomp.
Helena Johanna Catharina, D. van Leonardus Neerings.
27. Paulina Hendrika, D. van Hendrik Johannes van Egdom.
Johannes Hendrikus Marius Jennes, Z. van Petrus Maas.
Charlotta Frederika, D. van Johan Jacob Kukuffskij.

- Johannes Laurens, Z. van Louwerens Roelevelt.
28. Maria Ida Elisabeth, D. van Frederik Schumacher.
29. Hendrika Johanna, D. van Gerrit Jan Eggink.
Johannes Martinus, Z. van Joannes Clarenbeek.
30. Adriana Wilhelmina, D. van Willem de Roos.
Arnoldus, Z. van Joannes van Herden.

- Barbara, D. van Mattheus Baartmans.
- Nicolaas Albertus, Z. van Wilhelmus van Helsdingen.
31. Berendina, D. van Jan Willem Bosveld.
Alius Dorus, Z. van Johann Heinrich Adolph Rose.
Jan Hendrik, Z. van Jan Hendrik de Winter.

GEBORENEN 144, waaronder 15 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

6. **Maart.** Andries de Voest, Vischkoopman, 28 j. en Metta Huiberdina van Kragten, Dienstmeid, 29 j.
Johannes Rijnbergen, Wolkammer, 24 j. en Willemina Catharina Krum, buiten beroep, 26 j.
Jacobus van Nus, Koperslager, 31 j. en Johanna Heijhof, zonder beroep, 27 j.
Adolf Wijgmans, weduenaar, Koopman, 42 j. en Jacomina van Rijn, Winkelierster, 37 j.
Cornelis Souer, Societeitsbediende, 29 j. en Elisabeth Alida Maria Klaasen, zonder beroep, 22 j.
13. Joannes van der Linden, weduenaar, Hovenier, 27 j. en Antje van Brugge, Dienstmeid, 25 j.
- Cornelis Brij, Schipper, 28 j. en Johanna van Dijk, buiten beroep, 32 j.
- Evert Jan van Duuren, weduenaar, Timmerman, 33 j. en Grietje van Ballegoijen, Dienstmeid, 31 j.
20. Andries Agterberg, Werkman, 24 j. en Hendrica van Elk, Bleeckersmeid, 22 j.
Bernardus Mansvelt, Winkelknecht, 21 j. en Maria Wilhelmina van Kooij, Dienstmeid, 26 j.
27. Hendrik de Leur, Kamerbeheerder, 23 j. en Maria Eleonora Dorothea van Gorkom, zonder beroep, 27 j.

Wilhelmus Paap, Zadelmaker,
24 j., en Antje Hoeflaken,
Stijfster, 21 j.

Pieter Lafontain, Smid, 22 j. en
Gerarda Branse, Dienstmeid,
40 j.

TE ZAMEN 45 PAREN.

Overledenen

op den

1. **Maart.** Casparus Simon Bruder, geh., 55 j., Heerenstraat.
Claudi Pardon, weduwnaar, circa 92 j., Nicolaasteeg.
2. Anna Elisabeth Trouwman, wed. David van der Kellen, 81 j., Nieuwe Kamp.
Bernardus Johannes Smits, 18 d., Zadelstraat.
Wilhelmina Johanna Aarssen, 6 w., Jufferstraat.
Theodor Albers, geh., 56 j., Vissersteeg.
Philippe Joseph Jaquet, weduwnaar, 83 j., Schoutensteeg.
Adriana Maria van den Heuvel, 1 j. en 4 m., Brandsteeg.
Anthonia Agnes Hendrika Camue, 4 m., Jacobiebrug.
3. Johannes Bakkenes, 12 w., Catharijnestraat.
Johanna Maria van Stijnvoort, 2 j. en 6 m., Stroosteeg.
Cornelis van Megchelen, weduwnaar, 83 j., Walsteeg.
Carel Ludovicus Rogier, 12 j., Rijnstraat.
Johan Jacob Seilberger, 3 j. en 7 m., Nieuwe Gracht.
Helena Kraamwinkel, wed. Anthonie de Bie, 81 j., Jufferstraat.
- Susanna Cornelia Groothuizen, circa 8 j., Vrouwjuttestraat.
4. Stephanus Hendrikus van der Horst, 11 w., buiten de Witte-vrouwenpoort.
Cornelis Stroeve, 14 d., Springw.
Cornelis Wolfswinkel, 1 j. en 2 m., buiten Tolsteeg.
Anna Maria Wilberg, wed. Philippus Franciscus Gerritsen, 81 j., buiten de Catharijnepoort.
Catharina Keijzer, 1 j. en 2 m., Lange Lauwerstraat.
5. Maria Barbara van Zutphen, ongeh., 31 j., Lange Lauwerstr.
Hendrik Frederik Borra, 14 d., Varkenmarkt.
Maria Christina Uijlenberg, 5 d., Kromme Nieuwe Gracht.
Levenloos aangegeven Zoon van Hendrik Adrianus Woestheer, Florasteeg.
6. Hendrina Johanna van Doorn, ongeh., 19 j. en 8 m., Groenesteeg.
7. Johannes Berlijn, geh., 51 j., Lange Smeesteeg.
Adrianus van Berlijn, geh., 72 j., Gereformeerd Diakonie Oude Mannen en Vrouwenhuis.
Anthonie Korvezee, 5 j. en 3 m., Korte Elisabethstraat.

8. Jan Eijndhoven, weduenaar, 60 j., Molensteeg.
 Johannes Gerardus Waal, 5 j. en 8 m., Zakkendragersteeg.
 Johanna Francina de Man, 3 m., Lange Nieuwstraat.
 Wouter Kroeskamp, ongeh., 66 j., te Maartensdijk.
 Johanna Jansen, huisvr. van Steven van den Brink, 28 j., buiten de Weerd.
 Eléonora Baronesse van Spaen van Schouwenburg, ongeh., 36 j., Runnebaan.
9. Christina Carolina van Dommelen, 5 m., Korte Jansstraat.
 Maria Tieson, wed. Hendrik van den Brink, 61 j., Vissersteeg.
10. Joseph Philippus Smit, geh., 24 j., Vinkenburgsteeg.
 Anthonia Iseger, ongeh., 23 j., Vuilesloot.
 Johannes Vink, 2 j. en 4 m., Donkerstraat.
 Arnold Wijnandts, geh., 59 j., Smeebrug.
 Levenloos aangegeven Dochter van Theodorus Peters, Smeebrug.
11. Hendrik de Winter, ongeh., 22 j., Pelmolenstraat.
 Hendrikus Broere, 1 j. en 4 m., buiten de Weerd.
12. Alida Elizabeth Enderlé, ongeh., 45 j., Domtrans.
 Grietje Schroevers, wed. Johannes Woudenberg, 55 j., Maliebaan.
 Hendrik Vroonhof, 1 j. en 1 m., buiten de Weerd.
- Sarah Thompson, geh. met Benjamin Pearson, 62 j., Breedstr.
 Wilhelmus Martinus Gijsbrechts, 9 m., Geertruidabrug.
 Albertus Klarenbeek, 11 m., buiten de Weerd.
 Anna van Rijn, huisvr. van Nicolaas Baars, 39 j., buiten de Catharijuepoort.
 Levenloos aangegeven Dochter van Matheus van den Dorpe, Hekelsteeg.
13. Drikus Klinkenberg, 9 m., Achterweg.
 Anthonie Roep, ongeh., 44 j., Zandstraat.
 Willem de Kruijff, ongeh., 30 j., buiten de Weerd.
 Jacobus Bresser, geh., 62 j., Smeebrug.
 Jacoba Cousijnse, wed. Gijsbertus Stelt, 68 j., Paddemoessteeg.
14. Cornelia Johanna van Sandwijk, 6 j., Florasteeg.
 Marinus de Leur, 3 m., Jansbrug.
 Cornelia Adriana Hurau, ongeh., 77 j., Heerenstraat.
 Zwaantje Regina Opperheijden, huisvr. v. Aart Jordanus Hoorn, 56 j., Bakkersteeg.
 Frans van den Ham, ongeh., 22 j., buiten de Weerd.
15. Wilhelmus van den Brink, 1 j. en 9 m., buiten de Weerd.
 Arnoldus Marinus Bekes, 18 d., Lange Smeesteeg.
 Willem van Oostrom, 78 j., Oude Kamp.

- Barbara Johanna Haarmans, 3 m.,
buiten Tolsteeg.
- Willem Gerardus Schadee, 8 j.
en 9 m., Predikheerenstraat.
- Cornelia Agterberg, 11 j. en 3 m.,
onder Tolsteeg.
16. Adrianus Baljet, 10 w., Keuken-
straat.
- Willem Broedelet, geh., 33 j.,
Smeebrug.
- Johanna van Loeven, ongeh.,
25 j., Nieuwe Kade.
- Hendrika Andree, huisvr. van
Jacobus Duijveman, 49 j.,
Hartsteeg.
17. Maria Anna Elisabeth Mulder, 3
m., Achter de Twijestraat.
- Cornelia Jansen, 1 m., Molen-
steeg.
18. Catharina Poesenou, wed. Fran-
ciscus van Tuijl, 78 j., Juf-
ferstraat.
- Christoffel Lantzaat, 1 j. en 3 m.,
Magdalenasteeg.
- Joannes Jacobus Warren, circa
7 m., Voorstraat.
19. Johannes Bertrand, geh., 41 j.,
Rietsteeg.
- Catharina Fox, ongeh., 25 j.,
Achter Clareburg.
20. Marinus Ingen, 12 d., Loefberg-
makerstraat.
- Levenloos aangegeven Zoon van
Hendrik van der Straaten, bui-
ten de Weerd.
- Dirkje de Bie, huisvr. van Hen-
drik van der Straaten, 33 j.,
buiten de Weerd.
21. Alida Delwijns, wed. Johannes
Petrus Castroph, 83 j., Oud-
Munsterkerkhof.
- Joseph Muller, ongeh., 20 j.,
Steenweg.
- Hendrik de Leeuw, ongeh., 44
j., Ganzenmarkt.
- Johannes de Bruin, 9 j. en 2 m.,
buiten de Weerd.
22. Gabriël Preijs, 2 j. en 3 m., Lange
Smeesteeg.
- Johanna Hendrica Muller, ongeh.,
39 j., Heemstede.
- Zeliea Rietvelt, huisvr. van Mari-
nus Holl, 48 j., Lange Koestr.
- Neeltje van Schaik, 10 j. en 9 m.,
aan de Molensteeg.
- Levenloos aangegeven Dochter van
Petrus Cohu, Gaardbrug.
- Alexander Andree, 2 j. en 1 m.,
Zilversteeg.
23. Leonardus Bongers, weduenaar,
80 j., Mariastraat.
- Levenloos aangegeven Zoon van
Gerrit Plaizier, onder Tolsteeg.
- Johannes Carel Bakker, 9 j. en
8 m., Zadelstraat.
24. Willemkje Jebbink, 2 j. en 2 m.,
buiten Catharijne.
- Helena Rijnsewijn, wed. Govert
Sakkers, 53 j., Watersteeg.
- Willem Brans, geh., 63 j., Bo-
terstraat.
25. Jaantje Hartman, huisvr. van
Nicolaas Scheffer, 49 j., Ach-
terweg.
- Hermina Adelijda Beidevier, 4 d.,
Springweg.

- Anton Reinhard Hora Siccama, 6 m., Muntstraat.
- Hendrik Hofman, 10 j. en 2 m., Mijlpoort.
- Levenloos aangegeven Zoon van Adrianus van Doorn, buiten de Weerd.
26. Geertruida Angenita van Schaick, huisvr. van Pieter van Eijk, 21 j. en 2 m., van Wijkstraat.
- Dirk Gerardus van Embden, geh., 39 j., Predikheerenkerkhof.
- Gerardus van Bruggen, 4 j. en 6 m., Magdalenasteeg.
- Jacoba Aletta Vroon, 7 m., Buurkerkhof.
27. Jan Julianus Schmitt, ongeh., 48 j., Zilversteeg.
- Gerardus Johannes Baars, 7 m., buiten de Wittevrouwenpoort.
28. Cornelia van Bootselaar, huisvr. van Dirk Bekker, 79 j., Zandstraat.
- Catharina Fourmij, wed. Wouter van Dijk, 81 j., Lijnmarkt.
- Anna Maria Weijand, 7 w., buiten Tolsteeg.
29. Willem van Muijen, 2 j. en 11 m., Achterstraat.
- Hendrikus Leonardus de Boer, 1 j. en 10 m., Zandstraat.
- Johanna van den Hoed, geh. met Huibert Bom, 57 j., buiten Tolsteeg.
- Johanna Geertruida de Bouter, 1 j. en 6 m., buiten de Weerd.
- Johan Pieter Edzard Falck, ongeh., 27 j., Ganzenmarkt.
30. Elisabeth van Holk, 5 m., Steenweg.
- Gerrit van Rooijen, 8 d., Stroosteeg.
- Levenloos aangegeven Zoon van Gautier van ter Haterd, Korte Jansstraat.
- Carolina Stolwerk, ongeh., 30 j., Hekelsteeg.
- Nicolaas de Rooij, geh., 75 j., Lange Viesteeg.
- Geertruida van Zevenhuizen, wed. Lambertus Serto, 80 j., Mijlpoort.
- Maria Strang, wed. Arnoldus van Gulik, 82 j., Magdalenaplein.
31. Levenloos aangegeven Zoon van Jan Matthijs Fonville, Maliebaan.
- Geertruida Alida Maria Philippina Dieterich, 3 w., Agnietestraat.
- Cornelis Verweij, geh., 52 j., aan 't Zand.

**Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen
gestorven zijn :**

Dodgeboren.	9.	Transport.	101.
Stuipen.	13.	Gebrek aan de maag.	1.
Verval van krachten.	19.	Bloedspuwing.	2.
Tanden.	2.	Pokken.	4.
Beroerte.	1.	Buikontsteking.	1.
Tering.	13.	Kramp.	1.
Klierziekte.	3.	Water in de borst.	1.
Zenuwkoortsen.	4.	Zenuwberoerte.	3.
Slijmziekte.	2.	Belroos.	1.
Zuur.	6.	Koortsen.	3.
Groep.	3.	Operatie eener breuk.	1.
Koud vuur.	2.	Gevolgen der kraam.	1.
Slijmberoerte.	1.	Kliertering.	2.
Longtering.	3.	Stikzinking.	2.
Borstkwaal.	13.	Stinkziekte.	1.
Het Water.	6.	Ontsteking in het hoofd.	1.
Pleuris.	1.	Leverziekte.	1.
	101.		127.

**Het getal der Jaren , hetwelk de Overledenen
bereikt hebben , is als volgt :**

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Dodgeboren.	6	3	9.	Transport.	52	41	93.
Beneden het jaar.	16	13	29.	Van 50 tot 60 jaar.	5	4	9.
Van 1 tot 10 jaar.	17	7	24.	» 60 » 70 »	4	3	7.
» 10 » 20 »	2	3	5.	» 70 » 80 »	3	3	6.
» 20 » 30 »	5	5	10.	» 80 » 90 »	4	7	11.
» 30 » 40 »	2	6	8.	» 90 » 100 »	1	»	1.
» 40 » 50 »	4	4	8.				
	<hr/> 52-41-93.				<hr/> 69-58-127.		

VERKOCHTE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 2 Maart 1844, door den Notaris
M. WIGMAN.

N°. 1. Eene Hofstede, met 11 Bunders, 66 Roeden, 28 Ellen Wei, Hooi, Bosch en Teellanden, gelegen onder de Gemeente Kockengen, in den Polder van dien naam, en

N°. 2. 2 Bunders, 57 Roeden, 30 Ellen Wei- en Hooilanden, gelegen onder de Gemeente Gerverskop. Te zamen verkocht voor *f* 7000.

N°. 3. 43 Roeden Boschland, gelegen onder Kockengen, in den Polder Spengen. Verkocht voor *f* 160.

Den 9 Maart 1844, door den Notaris
N. DE GRAAF.

Eene Huizing, met Erf en Grond, staande en gelegen te Utrecht, aan de Oostzijde van de Oude Gracht, tusschen de Vie- en Jacobiebruggen, wijk H, N°. 11. Verkocht voor *f* 5,030.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand MAART 1844,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

D A T U M.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 1000.				WINDSTREEK 's MIDD. te 3 ur.	WEERGESTELDH. 's MIDD. 12UREN
	9 ur.	12 u.	3 ur.	9 ur.	9 ur.	12 u.	3 ur.	9 ur.		
1	746	747	750	755	42	78	86	42	N.	Bewolkt.
2	749	750	750	749	54	7	74	56	idem.	idem.
3	747	747	748	749	46	78	8	5	N. W.	idem.
4	750	748	745	746	56	76	67	22	Z. W.	idem.
5	754	756	756	757	58	44	53	06	N. O.	idem.
6	756	756	755	755	1	55	46	24	N.	idem.
7	762	765	764	766	26	47	42	14	N. O.	idem.
8	770	770	771	771	08	47	28	-06	O.	idem.
9	764	765	761	761	23	5	42	72	Z. W.	Betrokken.
10	757	755	755	755	5	5	56	52	idem.	Regen.
11	754	749	745	745	28	5	74	32	w.	idem.
12	748	745	745	749	5	55	42	18	N. W.	Bewolkt.
13	756	758	759	761	52	32	48	05	N.	idem.
14	760	760	760	759	56	56	42	-06	idem.	idem.
15	754	752	751	754	12	58	68	2	Z. W.	Betrokken.
16	754	755	755	758	32	82	95	48	Z.	Bewolkt.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12 ur.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN.
	9 ur.	12u.	3 ur.	9 ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	765	764	763	764	06	46	6	1	O.	Betrokken.
18	765	762	761	761	06	32	44	28	idem.	Bewolkt.
19	762	761	761	757	35	43	3	4	N.	Betrokken.
20	748	748	744	733	38	46	32	-04	N. W.	Regen.
21	753	759	760	761	35	45	46	16	N.	Bewolkt.
22	757	756	755	752	28	44	55	28	idem.	Betrokken.
23	754	755	753	754	42	47	68	52	N. W.	idem.
24	754	753	752	752	6	92	94	62	O.	Bewolkt.
25	755	754	752	750	64	92	38	74	idem.	Betrokken.
26	748	752	753	753	64	63	7	36	N.	idem.
27	761	762	763	763	76	98	117	36	N. o.	idem.
28	769	770	771	773	86	10	8	36	O.	idem.
29	776	777	777	773	64	74	35	36	idem.	idem.
30	773	773	774	774	73	97	101	48	Z. o.	Helder.
31	773	771	771	771	38	12	125	64	idem.	idem.
									GEMIDDELDE WAARNEMING	
1	7535	7335	7335	7622	333	520	374	292	Vanden 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
2	7339	7331	7344	7339	275	420	355	211	— 10 ^{en} . — 20 ^{en} .	
3	7613	7620	7619	7627	390	797	346	343	— 20 ^{en} . — 31 ^{en} .	

1 's morgens regen.	15 's morgens sneeuw en regen.
2 's avonds wind en regen.	20 regen en wind.
4 's namiddags en 's avonds regen.	21 's morgens sneeuw.
6 's avonds regen.	23 regen.
9 's namiddags regen en wind.	24 's avonds regen.
10 regen en wind.	25 idem.
11 idem.	27 idem.
12 's morgens buijig.	28 's morgens mistig.

Algemeen gemiddeld, Barometer 753,1, Thermometer 0,0.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

	onder Nulpeil.
1 Maart 1844.	2 el 03 duim.
15 —————	1 - 89 ———
31 —————	2 - 50 ———

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND APRIL 1844.

Geborenen

op den

<p>1. April. Gerrit, Z. van Gerrit Amen.
Barbara Gesina, D. van Bastiaan Muijzert.
Leonardus, Z. van Leonardus Ockhuijsen.
Pieter, Z. van Johan Albert Luca.
Cornelis, Z. van Cornelis Vuurmans.
Hermanus, Z. van Willem Fredrik Linschoten.
Helena Delfina, D. van Cornelis Jannis Baptist Kuijper.
Elisabeth Hendrika, D. van Leendert Hocijenbos.</p> <p>2. Gouda, D. van Johannes van Loevezijn.
Leendert Karel, Z. van Leendert Harmsen.
Petronella Wilhelmina, D. van Cornelis van de Groenekan.
Johannes Cornelis, Z. van Johannes David Eijtinger.
Maria Engelina, D. van Pieter Marcus Luca.
Willem, Z. van Izak Jongbloed, overleden den 8 Sept. 1843.
Leonie Victoire Henriette, D. van Leopoldus Joannes Antonius van der Kun.</p> | <p>Theodora, D. van Nicolaas Johannes Witkamp.
Gerardus Hendrikus, Z. van Cornelis Lambertus Raams.</p> <p>3. Charlotte, D. van Herman Hendrik Bischoff.
Johanna Catharina, D. van Bernhard Heinrich Entken.
Gerardus Antonius, Z. van Jacobus Antonius Mulder.
Clara, D. van Meijer Jonas Boding.
Susanna Maria Rosalia, D. van Justinus van Rijn.</p> <p>4. Gijsberta Jeannetta, D. van Henricus Joannes van den Berghe.
Neeltje, D. van Andries de Voest.
Cornelis Willem, Z. van Johannes Verloop.</p> <p>5. Catharina Wilhelmina, D. van Johannes Emmels.
Maria Clara Anthonia, D. van Jacobus Hendrikus Rietvelt.
Arnoldus Stephanus, Z. van Stephanus Alter.
Margaretha, D. van Dirk de Kruijff.
Gijsje Maria, D. van Willem Smaaling.
Dirk, Z. van Jacobus van Leur.</p> <p>6. Antonius, Z. van Josua Gerritse.</p> |
|---|---|

- Bernardus Wilhelmus, Z. van Hendrik Croes.
- Johanna Aletta, D. van Albertus Verkerk.
- Theodorus Michiel, Z. van Wilhelmus Johannes van Wijk.
- Cornelia Hendrika, D. van Hendrik Mica.
- Cornelia en Huibert, D. en Z. van Gerrit Galesloot.
- Mekka Margaretha, D. van Cornelius van der Kaaij.
7. Marinus, Z. van Christoffel Tongeren van Vlissingen.
- Anthonie, Z. van Johann Franciscus Josephus Theodorus Besamusca.
- Clasina, D. van Cornelis Blonk.
- Johanna Maria, D. van Johannes van Emmerik.
- Johanna Maria, D. van Johannes Slinkers.
- Helena Elisabeth, D. van Cornelis van Bree.
8. Engelina, D. van Willem van Kooten.
- Salomon, Z. van Simon Simons.
- Anthonij Theodorus, Z. van Hendrik Verheem.
- Gijsbertus, Z. van Josephus van Montfoort.
- Cornelis, Z. van Joseph de Bont.
- Lamberta Cornelia Geertruida, D. van Wilhelmus Anthonius Geelen.
9. Johanna, D. van Arie Flantua.
- Johannes Marinus, Z. van Albert van Weelderen.
- Elisabeth Sophia Gerharda, D. van Melis Johannes Velthuis.
- Willem, Z. van Elias Lobel.
- Frederik, Z. van Johannes Na-huijsen.
10. Cornelis Anthonie, Z. van Jacob Ruigrok.
- Willem, Z. van Hendrik Gerrit van der Wolk.
- Maria Hendrika, D. van Johannes Vreedendaal.
- Hendrika Maria, D. van Johannes Visscher.
11. Pieter Anthonie, Z. van Pieter Anthonie van Veen.
- Johannes Gerardus, Z. van Theodorus Franciscus Kleijn.
- Willemina Elisabeth, D. van Alexander Willem Michiel van Hasselt.
- Willem, Z. van Johannes Ros.
12. Hendrik Benjamin, Z. van Hendrik Nagtegaal.
- Aaltje, D. van Gerardus Leeman.
- Johanna Clasina, D. van Kristiaan de Ruiter.
- Pieter Hendrikus, Z. van Willem Vollenhoven.
- Johanna, D. van Dirk Sonnius.
- Catharina, D. van Thomas van Straalen.
- Clara en Wouter, D. en Z. van Jan Wolf.
13. Theodora, D. v. Hermanus de Rijk.
- Franciscus Johannes, Z. van Christiaan Martens.
- Johannes Jacobus, Z. van Reinier Wesselo.

- Adolphus, Z. van Adolphus Maas.
14. Georgius Johannes Hendricus, Z. van Hendricus Johannes Terlingen.
 Maria Wijnanda, D. van Gerrit Scholten.
15. Johannes Hendrikus, Z. van Jan Mulder.
 Bernardus Johannes, Z. van Willem Pieter Combee.
 Engel Theodorus, Z. van Joannes Derks.
 Jacoba, D. van Cornelis van der Steen.
 Jacoba, D. van Paulus Stainer.
 Agetaa Geertruijen Johannes, D. en Z. van Hendrikus Johannes van Hiel.
 Wilhelmina Frederika Cornelia, D. van Jens Jensen Dodt.
16. Maria Johanna Engelberta, D. van Petrus van Wijk.
 Hendrikus Wilhelmus, Z. van Claas Frederik Kreeftmeijer.
 Hendrikus Theodorus Ernestus, Z. v. Theodorus Ernestus Kuijper.
 Adrianus, Z. van Arie Middelkoop.
 Rijk, Z. v. Hendrik Kroonenburg.
 Jacobus, Z. van Johannes Jacobus van Loveren.
17. Maria, D. van Bernardus Fitser.
 Johanna Wilhelmina, D. van David van Gorkom.
 Johanna Elisabeth, D. van Johannes Kraner.
 Johanna Elisabeth, D. van Nicolaas de Ligt.
- Mechtelina, D. van Marinus Cruijs.
 Jetje, D. van Abraham Levie Bouwman.
18. Margaretha, D. van Christianns de Bruin.
 Adriana, D. van Dirk de Jager.
 Cornelis Corstiaan, Z. van Corstiaan van der Wagt.
 Cornelis Andries, Z. van Johannes Weegenaar.
 Hendrik, Z. van Hendrikus Lee-
 mans.
 Pieter, Z. van Jacobus Antonie van Oort.
19. Gijsbertus Franciscus, Z. van Gijsbertus Ivo.
 Jacobus, Z. van Jacobus Loffeld.
 Albertus Johannes, Z. van Albertus Johannes van Vogelpoel.
20. Theodora Adriana, D. van Johannes Isaak de Haart.
 Joannes Adrianus, Z. van Joannes Vuerhard.
 Hermanus Marinus, Z. van Johannes van Wichen.
21. Martinus, Z. van Hendrik Diefenbach.
 Stephanus Bernardus, Z. van Hermanus Ligteringen.
22. Carolina Christina, D. van Carel Roerebach.
 Hendrika, D. van Cornelis Kun-
 neman.
 Johannes, Z. van Johannes Deu-
 velingen.
 Elizabeth Geertruijda, D. van Jan Wildschut.
23. Dirkje, D. van Jan Pieter Vogt.

- Gerard Anton, Z. van Henrich Anton Schakman.
 Glasina Elisabeth Johanna, D. van Matthijs Balanges.
24. Willem, Z. van Hermanus de Groot.
 Gijsbertus Hendrikus, Z. van Hendrik van Spankeren.
 Alida, D. van Jacobus van Mansveld.
25. Johan Marius, Z. van Jan Pieter Schalenkamp.
 Adriana Johanna, D. van Bart van Oort.
26. Hendrik Johannes, Z. van Hendrik Johannes Osti.
 Hendrikus, Z. van Jacob Krijnders.
27. Elisabeth, D. van Gijsbertus van der Steen.
 Herman, Z. v. Meijer Hamburger.
 Willem Johan, Z. van Henricus Friedericus Heijman.
28. Anthonie, Z. van Wilhelmus Kok.
 Jacoba, D. van Lambertus van Nijendaal.
 Wilhelmina, D. van Johannes van der Linden.
 Cornelis Lambertus, Z. van Anthonie de Winter.
29. Hartog, Z. van Salomon Dasberg.
 Hendrik Daniël, Z. van Willem Berg.
 Anthonia Maria, D. van Wouter van der Horst.
 Willem, Z. van Wilhelmus Pot.
30. Aaltje, D. van Johannes Woerst.
 Jacobus Petrus, Z. van Johannes van den Berg.
 Christiaan, Z. van Thomas van Basten.
 Johannes, Z. van Hendricus Smit.
 Margaretha Johanna, D. van Willem Frederik de Man.
 Adrienne Jacqueline, D. van Guillaume Leonard Koppers.

GEBORENEN 154, waaronder 11 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

3. April. Johannes Vreeswijk, Muzijkmeester, 23 j. en Maria Jongelijn, zonder beroep, 26 j.
 Pieter Benjamin van Veen, Schrijnwerker, 25 j. en Maria Aletta Scherrenbeek, weduwe, buiten beroep, 43 j.
10. Hendrik Jan Hulleman, weduwnaar, Pedel, 57 j. en Jacoba Johanna van den Steen, zonder beroep, 44 j.
 Johannes Pennin, Schoenmaker, 20 j. en Margaretha van Helden, zonder beroep, 29 j.
 Gerrit van de Vooren, Kamerbehangler, 29 j. en Johanna Wicart, zonder beroep, 31 j.
 Wilhelmus Papendorp, Schip-

- per, 22 j. en Dirkje Rietveld, Werkster, 22 j.
11. Johannes Petrus Hazen, beroepen Predikant te Koorndijk, 24 j. en Maria Francina Hermina Trompert, zonder beroep, 33 j.
16. Wijer Antonij Beck, 2^e Luit. 1^e Reg. Lanciers, 27 j. en Henriette Jacqueline Baronesse van Utenhove, 28 j.
17. Fredericus van Lint, Grutter, 34 j. en Hendrica de Haas, Dienstmeid, 23 j.
 Antonie Jacobus van Harreveld, Huisbediende, 39 j. en Fredrica Catharina Geertruida Weber, zonder beroep, 37 j.
 Rudolph Franciscus Ullersma, Grutter, 28 j. en Anna Beurmanjer, Dienstmeid, 33 j.
 Jacob de Kruif, Smid, 31 j. en Niulletta Jacoba van den Borg, Naaister, 30 j.
 Philippus van Helvoirt, Winkelbediende, 26 j. en Helena van Dijk, zonder beroep, 25 j.
 Lowies Severijn, weduenaar, Suikerballenmaker, 34 j. en Neeltje van Aller, weduwe, Winkelierster, 48 j.
 Willem Frederich Kelbling, Schoenmaker, 23 j. en Theodora Maria Oosterbaan, zonder beroep, 21 j.
 Johann Oosterbaan, Kamerbehan-
 ger, 25 j. en Jacoba Wilhelmina Taris, zonder beroep, 34 j.
- Johannes Westerman, Metselaar, 24 j. en Maria Kanth, zonder beroep, 31 j.
18. Jacobus Franciscus Marinus van Wichem, weduenaar, Adj. Comm. 2^e Klasse bij het Prov. Gouv. van Utrecht, 36 j. en Angenitha Elisabeth Reijne, zonder beroep, 37 j.
19. Anthonij Willem Muijsken, 2^e Luit. 3^e Reg. Artillerie, 30 j. en Leonora Catharina Saaij-
 mans, zonder beroep, 21 j.
24. Hendrik Meijer, Timmerman, 23 j. en Christina Gijse, Dienst-
 meid, 25 j.
 Antonie van Beurden, Broodbak-
 ker, 26 j. en Christina Jacobi, zonder beroep, 34 j.
 Arnoldus Reinier Zwier Joost, 34 j. en Johanna Meester, beide zonder beroep, 22 j.
 Willem Klinkvis, Kamerbehan-
 ger, 34 j. en Antonia Wester-
 hout, zonder beroep, 33 j.
 Leendert Zacharias Eijtinger, Schrijnwerker, 27 j. en Aletta Boonemeijer, zonder beroep, 29 j.
 Jan Rietvelt, Hovenier, 29 j. en Sophia Otte, Hovenierster, 22 j.
 Albertus Kragten, Hovenier, 26 j. en Maria van der Mark, zon-
 der beroep, 23 j.
 Johannes Jacobus Driessen, Tim-
 merman, 25 j. en Gerarda van Ewijk, Naaister, 21 j.

25. Edmond Georges de Hartitzsch ,
2^e Luit. bij het Reg. Gren. en
Jagers , 28 j. en Antoinette
Louise Hora Siccama , zonder
beroep , 28 j.
Philips Ram , 25 j. en Magdalena

TE ZAMEN 30 PAREN.

Overledenen

op den

1. **April.** Cornelis Bosch , 1 m. ,
buiten Tolsteeg.
Godhart Kraft Neervoord , geh. ,
72 j. , Lange Smeesteeg.
Margaretha Pieterse , ongeh. , 64
j. , Grootte Eliensteeg.
Maria van Luijn , 1 j. en 8 m. ,
Zandstraat.
Bernardus Petrus Mulder , 2 j. en
3 m. , Tuchthuissteeg.
Franciscus Petrus Mijnders , 7 m. ,
buiten Catharijne.
Levenloos aangegeven Zoon van
Gerardus Tap , Voorstraat.
2. Pieter van Soest , 5 m. , Maria-
plaats.
Maria Elisabeth de Reuver , huis-
vr. van Petrus Steenwijk , 41 j. ,
Suikerstraat.
Jacoba van Wijk , huisvr. van
Leendert van Kasteel , 44 j. ,
Lange Smeesteeg.
3. Hendrik Willem Krebber , 7 j. en
9 m. , Voorstraat.
4. Johanna Broere , 7 w. , Weerd.
Gerrit van der Sneij , geh. , 27 j. ,
Weerd.
- Maria des Tombe , beide zonder
beroep , 22 j.
Johannes Coenraad Eger , Onder-
wijzer , 25 j. en Henriette Char-
lotte Teisseire , zonder beroep ,
22 j.
- Hendrik de Graaf , geh. , 52 j. ,
St. Jacobs Gasthuissteeg.
Theodora Bakker , wed. Cornelis
van der Steen , 72 j. , Gaardbrug.
5. Petronella Wilhelmina de Rijk ,
1 j. en 5 m. , buiten de Catha-
rijnepoort.
Johanna Soesbergen , huisvr. van
Johannes Godee , 77 j. , Lange
Viesteeg.
6. Adriana Smies , wed. Arie van
Nier , 81 j. , Koestraat.
7. Levenloos aangegeven Zoon van
Bart van Elsen , Brandsteeg.
8. Cornelis van Beek , 1 j. en 6 m. ,
Lange Jansstraat.
Levenloos aangegeven Zoon van
Hendrikus Caro , Haverstraat.
Antoinetta Ballibus , 6 m. , Zwaan-
steeg.
Leendert Westmaas , 4 j. en 3 m. ,
Elisabethstraat.
Joseph Laurent , 13 j. , Willems-
kazerne.
9. Johannes Jan Rozel , 1 j. en 2 m. ,
Klein Eligensteeg.
Antonius Peters , 46 j. , Walsteeg.

- Cornelia van Gorsel, huisvr. van
Anthonie Rietveld, 61 j., Wij-
den Doelen.
10. Matthijs Serlijn, 88 j., Loefberg-
makerstraat.
11. Gijsbertus Rietveld, 4 j. en 7 m.,
Lauwenrecht.
Johannes Hoedemaker, 3 j. en 4
m., Mariaplaats.
12. Cornelis de Bie, 3 j. en 4 m.,
Kaatsteeg.
Gerardus Hendrikus Kempe, 5
m., Achterweg.
Gerritje Schuurkamp, huisvr. van
Dirk van Zutphen, 25 j., Lange
Nieuwstraat.
Marinus Koeman, 2 m., buiten
Tolsteeg.
13. Catharina Elisabeth van Giessen,
7 j. en 9 m., Groenesteeg A.
Maria Janetta Rogier, 1 j. en 6 m.,
Veenstraat.
Wilhelmina Regter, huisvr. van
Isaac van der Linden, 44 j.,
Zuilensteeg.
14. Johanna Henriette Perk van Lith,
ongeh., 37 j., Jan Pompepoort.
Catharina Herkens, wed. Stepha-
nus Bakker, 69 j., ABCstraat.
Johannes Leonardus Besters, 6
m., Mariastraat.
Elisabeth de Bruijn, 9 m., Vreeb.
Dirk Stoker, 7 j. en 8 m., Korte
Lauwerstraat.
15. Theodora Kinnegim, 8 j. en 4 m.,
Hooglandsche brug.
16. Frederik Jacobus Ross, 3 j. en 10
m., buiten de Catharijnepoort.
- Cornelia Verhoef, wed. Jacobus
Beidevier, 90 j., Springweg.
Hendricus de Wolf, 14 j., Ach-
terstraat.
17. Anna Catharina Vodde, huisvr.
van Herman Heuvingh, 70 j.,
Bemuurde Weerd.
18. Dirk Johannes Wildeboer, 4 m.,
Rijnstraat.
19. Rijk de Lang, 8 m., Knipsteeg.
Hendrik Rietman, 20 j., Hospitaal.
Cornelia de Boer, wed. Willem
Lebbink, 66 j., Oord.
Cornelis Schoonheim, 5 w.,
Weerd.
Cornelis de Winter, 1 j. en 2 m.,
Achterweg.
Johanna Sonnius, 7 d., Water-
steeg.
Jacoba Margaretha Faddëgon, 1 j.
en 3 m., Stroosteeg.
Maria Kessler, wed. Martinus
Verbeek, 87 j., Pelmolen.
20. Johannes Jansen, 2 d., Nicolai-
steeg.
Johanna Margaretha Barthe, wed.
Bartholomeus Mol, 82 j., Korte
Viesteeg.
Helena Boksteijn, wed. Anthonie
van der Velden, 82 j., Korte
Hamsteeg.
Jacobus Philippus Duparant, on-
geh., 19 j., Korte Elisabethstr.
21. Marinus Bruinjé, ongeh., 24 j.,
Hospitaal.
22. Maria Bosson, ongeh., 42 j., Zand.
23. Albertus Seldenrath, 2 j., Be-
gijnsteeg.

- Gerrit Johannes Godart, 4 j. en
3 m., Jurrie Rodenburgsteeg.
Johannes Seton, 19 j., Lange
Viesteeg.
Helena Barbara Ditmars, wed.
Johannes van Zutphen, 78 j.,
Weerd.
24. Johannes van Zeijl, geh., 31 j.,
Lange Viesteeg.
Harriett Rosa Brijan, 4 j., Plein
Vredenburg.
Jacoba Hanoch, huisvrouw van
Adrianus van Piggelen, 69 j.,
Geertruidasteeg.
25. Theodora Geertruida Verhoef, 22
j., Vollerbrug.
Agetaa Geertruij van Hiel, 10 d.,
Zilversteeg.
26. Jacobus Zwaan, 10 j., Zwarte
water.
Johanna Flantua, 15 d., Groene-
steeg.
Jan Oostveen, geh., 26 j., Ha-
verstraat.
Willem Frederik Slee, 5 j., Tol-
steeg.
- Maria Anna van der Hoop, ongeh.,
46 j., Voorstraat.
Margaretha Coster, ongeh., 71
j., Pottestraat.
27. Elisabeth Godee, wed. Georg
Frederik Kellerman, 57 j.,
Breedstraat.
28. Gerrit Huntelaar, geh., 39 j.,
Lange Lauwerstraat.
Hendrik Oudemast, ongeh., 28
j., Tienhoven.
Barbara Cornelia van Rossum, on-
geh., 31 j., Smeeburg.
Hendrika Goedhart, 3 j. en 6 m.,
buiten de Wittevrouwenpoort.
29. Hendrina Catharina Verweij, 4
m., Heerenstraat.
30. Rijk Riepe, 12 d., Diendersteeg.
Daniël van Dorsten, 9 w., Voor-
straat.
Teunis Ruijs, geh., 49 j., Zil-
versteeg.
Elisabeth Cornegge, ongeh., 77
j., Putsteeg.
Jacobus van Maarseveen, 71 j.,
Lauwenrecht.

 OVERLEDENEN 88.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn:

Dodgeboren.	3.	Transport.	68.
Suipen.	13.	Kinderziekte.	5.
Verval van krachten.	12.	Accident aan de bil.	1.
Tering.	14.	Zenuwzinkenkoorts.	2.
Klierziekte.	2.	Bezetting op de borst.	1.
Zenuwkoortsen.	2.	Roodvonk.	1.
Slijmziekte.	2.	Galkoorts.	1.
Zuur.	1.	Slijmkoorts.	1.
Groep.	4.	Vuur.	1.
Slijmberoerte.	1.	Gewrichtontsteking.	1.
Borstkwaal.	6.	Longtering.	1.
Het Water.	4.	Ziekte in het hoofd.	1.
Stikzinking.	1.	Longontsteking.	1.
Koortsen.	1.	Fistel.	1.
Spruw.	1.	Geelzucht.	1.
Borstziekte.	1.	Bloedbraking.	1.
	<u>68.</u>		<u>68.</u>

Het getal der Jaren, hetwelk de Overledenen bereikt hebben, is als volgt:

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Dodgeboren.	3	»	3.	Transport.	43	24	67.
Beneden het jaar.	12	7	19.	Van 50 tot 60 jaar.	1	1	2.
Van 1 tot 10 jaar.	13	7	20.	» 60 » 70 »	1	6	7.
» 10 » 20 »	5	1	6.	» 70 » 80 »	1	5	6.
» 20 » 30 »	6	2	8.	» 80 » 90 »	1	4	5.
» 30 » 40 »	3	2	5.	» 90 » 100 »	»	1	1.
» 40 » 50 »	1	5	6.				
			<u>43-24-67.</u>				<u>47-41-88.</u>

VERKOCHTE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 6 April 1844, door den Notaris
M. WIGMAN.

N°. 1. 5 Bunders, 26 Roeden, 20 Ellen Wei- of Hooiland, gelegen in den Polder Galecop, Gemeente Ouden Rijn. Verkocht voor *f* 1,480.

N°. 2. Eene Woning met Erf en Grond, gelegen binnen Utrecht, ten Noorden van den Steenweg, wijk D, N°. 336. Verkocht voor *f* 490.

N°. 3. Vier Woningen, binnen Utrecht, onlangs gebouwd, achter den Stadswal, over het Bolwerk Wolvenburg bij de Wittevrouwenpoort, wijk H, N°. 702^a—702^d. Verkocht voor *f* 2,350.

Den 20 April 1844, door den Notaris
J. H. VAN SCHERMBEEK.

N°. 1. Een Winkelhuis met Grond, Kelders en Kluis, gelegen te Utrecht, aan de Westzijde van de Choorstraat, wijk D, N°. 12. Verkocht voor *f* 3,735.

N°. 2. Een Huis met Erf en Grond, staande te Utrecht, aan de Oostzijde van de Predikheerenstraat, wijk H, N°. 452. Verkocht voor *f* 1,960.

Den 27 April 1844. door denzelfden Notaris.

N°. 1. Een Huis met Erf en Grond, staande en gelegen te Utrecht, aan de Noordzijde van den Steenweg, wijk D, N°. 375. Verkocht voor *f* 5000.

N°. 2. Een Huis, Erf en Grond, staande en gelegen te Utrecht, aan de Zuidzijde van de Vrouwjuttestraat, wijk A, N°. 340. Verkocht voor *f* 800.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand APRIL 1844,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

D A T U M.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 'S MIDD. te 12 UR	WEERSGESTELD H. 'S MIDD. 12 UREN
	9 ur.	12 u.	3 ur.	9 ur.	9 ur.	12 u.	3 ur.	9 ur.		
1	771	770	769	769	84	128	144	8	Z. O.	Helder.
2	768	767	768	764	107	142	168	83	idem.	idem.
3	762	761	760	759	126	167	175	88	Z.	idem.
4	758	757	757	757	122	163	19	112	idem.	Bewolkt.
5	758	758	759	761	116	156	17	92	Z. W.	Helder.
6	760	760	761	762	124	158	124	7	O.	idem.
7	767	767	767	770	72	10	106	54	idem.	idem.
8	774	774	774	774	78	122	158	78	N.	idem.
9	775	776	775	776	104	146	14	85	idem.	idem.
10	775	774	772	770	97	15	174	10	Z. O.	Bewolkt.
11	765	763	764	764	15	174	156	92	idem.	idem.
12	764	762	762	762	115	15	104	58	N. W.	idem.
13	756	757	754	756	86	103	104	26	Z.	Regenachtig.
14	757	758	761	765	102	104	104	68	N. W.	Betrokken.
15	766	766	767	767	112	124	156	8	Z. W.	idem.
16	769	769	770	771	124	148	156	86	idem.	idem.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN.
	9 ur.	12 u.	3 ur.	9 ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	771	771	770	770	14 ₂	16 ₄	16 ₄	10 ₄	N. O.	Bewolkt.
18	768	767	768	768	15 ₄	17 ₂	19 ₄	10	idem.	idem.
19	770	772	773	773	9 ₆	11 ₄	12 ₂	68	idem.	idem.
20	773	772	771	770	108	13 ₂	15	108	Z. O.	Betrokken.
21	770	770	770	770	116	12	106	9	N.	idem.
22	770	769	769	768	140	169	17	94	Z. W.	Bewolkt.
23	769	770	770	769	13 ₂	13 ₄	17 ₄	10	N. W.	idem.
24	766	763	763	763	12 ₂	13 ₂	12 ₄	64	idem.	idem.
25	769	769	770	770	108	13 ₅	136	9 ₂	Z. W.	idem.
26	768	766	763	763	146	135	216	12 ₂	Z. O.	idem.
27	766	767	763	770	116	12	123	66	N. O.	idem.
28	772	772	773	773	9 ₄	116	117	7	idem.	idem.
29	773	773	773	772	7 ₄	104	118	74	idem.	idem.
30	772	772	772	772	106	134	142	10	idem.	idem.
GEMIDDELTE WAARNEMINGEN										
1	7668	7664	7639	7662	1030	1412	1539	812	Vanden 1 ^o . tot den 10 ^{en} .	
2	7639	7639	7660	7664	1169	1370	1570	850	— 10 ^{en} . — — 20 ^{en} .	
3	7695	7693	7693	7697	1160	1369	1446	872	— 20 ^{en} . — — 30 ^{en} .	

14 's morgens regen.

Algemeen gemiddeld, Barometer 767,2, Thermometer 11,98.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

	onder Nulpeil.
1 April 1844.	2 el 45 duim.
15 —————	3 — 65 ———
30 —————	3 — 67 ———

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND MEI 1844.

Geborenen

op den

1. **Mei.** Cornelis Albertus, Z. van Thomas Verbeek.
Frederik, Z. van Frederik Menge.
Samuël, Z. van Jan van Zutphen.
2. Wilhelmina, D. van Leonardus Peterzen.
Gerrit, Z. van Arie Rijsdam.
Adrianus Josephus, Z. van Jan van Groeningen.
Adriana, D. van Nicolaas van Leeuwen.
Cornelia, D. van Gerrit van Breenen.
Nicolaas, Z. van Reijnier Kuiper.
3. Susanna Alijda, D. van Gerardus Wilhelmus Cremer.
Maria Adriana, D. van Theodorus Engelen.
Melchior Folkert, Z. van Adrianus Beuken.
Hendrik Nicolaas, Z. van Daniel Jan Ludolph Strick van Linschoten.
4. Richardus Johannes, Z. van Rijk Schouten.
Helena, D. van Johannes van der Linge.
Christina Geertruida, D. van Paulus van Maanen.
5. Maria, D. v. Hendrik van Limme.
Hendrika Alida, D. van Jacobus van Doorn.
Johanna, D. van Huijberstus Weijburg.
Cornelis, Z. van Jacobus de Rijk.
6. Jan Louis, Z. van Adriaan Hendrikse.
Johanna, D. van Hermannus van der Heiden.
Arent, Z. van Arent van Petten.
Anthonius Adrianus, Z. van Adrianus van Roest.
Jodocus, Z. van Jodocus Heringa.
Johannes Theodorus, Z. van Theodorus Nieukerk.
7. Cornelia, D. van Johannes Weerdenburg.
Gijsbertus, Z. van Pieter Jacobus Steffaan.
8. Johannes, Z. v. Johannes Hoervers.
Gerrit Willem, Z. van Willem van Lieffland.
9. Hermanus Zacharias, Z. van Hendrikus Coenen.
Gerardus, Z. van Gerardus van der Vlis.
Johanna Maria, D. van Wilhelmus Maarseveen.
Frederik Pierre, Z. van Pierre Luderus.

- Hermanus Johannes , Z. van Hermanus Okhuisen.
- Geertruida , D. van Johannes Filippus Maas.
- Arnoldus Marinus Stephanus , Z. van Stephanus Jacobs.
10. Petronella Christina , D. van Johannes Adrianus Kerkhoven.
- Wilhelmina Sophia , D. van Aalbert van Schaik.
- Johanna Jacoba Clasina , D. van Gijsbert van Esveld.
11. Judith , D. van Reijer van Kooten.
- Justus , Z. van Justus de Swart.
- Johannes Bartholomeus , Z. van Johannes Nieuwenhuijs.
12. Antoinetta Elisabeth Alphonsa , D. van Gerrit Weijers.
- Wiebe , Z. van Hermen de Ruiter.
- Elisabeth Anthonia Maria , D. van Arnoldus Gordens.
- Barendina Maria , D. van Cornelis van Boeschoten.
13. Anthonie Johannes , Z. van Jan Hendrik Rutgers.
- Anthonia , D. van Antonij' Minkhorst.
14. Anthonie Gijsbertus , Z. van Dirk de Leur.
15. Cornelis , Z. van Nicolaas Hoogelander.
- Cornelia , D. van Marinus Cornelissen.
16. Damis Josephus , Z. van Franciscus Johannes Okhuijsen.
- Jacobus Wilhelmus Folkert , Z. v. Jacobus Wilhelmus van Haagen.
- Jan Karel , Z. van Jan Lamfers.
- Petronella Josina , D. van Hendrik Antoni Bosshardt.
- Jan , Z. van Dirk Glissenaar.
17. Willem , Z. van Nicolaas Pasman.
- Henri Pieter , Z. van Johan Hendrik Schröder.
- Maria Anna Elisabeth , D. van Leonardus Ummels.
- Wilhelmina Maria , D. van Theodorus Dikhoff.
- Anthonia , D. van Jan Teunis Wigt.
18. Petronella Maria , D. van Fredricus Theodorus Ashof.
19. Petrus Johannes , Z. van Johannes Bernardus Bosman.
20. Maria Louisa , D. van Antonij Catharina Vierbergen.
- Alexander , Z. van Johannes Jacobus van Amerongen.
- Lammert Pieter , Z. van Antonie van Emmerik.
- Pieter , Z. van Pieter van Loverden.
- Bertje , D. van Bernardus Mansvelt.
- Johannes , Z. van Hendrik Schoonhoven.
- Gerrit , Z. van Johannes Hendricus van Dalen.
- Gerardus Josephus Theodorus , Z. v. Gerardus Josephus Reindre.
- Wilhelmina Maria , D. van Willem Pot.
21. Aaltje , D. van Johannes Verdonk.
- Dirkje , D. van Johannes Mok.
- Johann , Z. van Johann Pastoors.
22. Johanna Cornelia , D. van Johannes van Rooijen.

- Wouter Egbertus, Z. van Thomas
Jacobus van Stappershoef.
- Frederik, Z. van Hendrik Adriaan
Hauer.
- Gijsbertus Wilhelmus, Z. van
Gijsbertus Wilhelmus Swaan.
- Gerardus, Z. v. Gerardus Bovard.
- Cornelis Bernardus, Z. van Klaas
van Ginkel.
- Jacoba, D. van Johannes van der
Steen.
23. Kasper, Z. van Casper van der
Wouden.
Alberta Jacoba Adriana, D. van
Johannes Gravendaal.
24. Johanna Wilhelmina, D. van
Johannes Baptist Reinders.
Martina Johanna, D. van Nicolaus
van Zutphen.
Otto Johannes, Z. van Jan Samuel
van Raven.
25. Cornelis, Z. van Cornelis Mastink.
Dirk, Z. van Johannes Stoops.
Leendert en Gerardus, Zonen van
Johannes Gijbels.
Hendrika Geertruida, D. van Hen-
drik de Groot.
26. Gijsbert, Z. van Gijsbert van de
Vooren.
Philippina, D. van Philippus
Lambres.
27. Christina Wilhelmina, D. van
Arij Mooij.
- Willemijntje, D. van Geurt Steen-
beek.
- Marinus Gerardus, Z. van George
In der Maur.
28. Cornelia, D. van Cornelis van
Dalen.
Aloïsius Nicolaus Joannes, Z. van
Nicolaus Joannes Maassen.
29. Jan Hendrik, Z. van Jan Hendrik
de Wilt.
Hendrika, D. van Albert Romberg.
Jan Joseph Justus, Z. van Jan
Joseph Justus de Heij.
Wimpje Paulina, D. van Jacob
Keers.
Johanna Catharina, D. van Ger-
hardus Giesen.
Hendrikus Jacobus, Z. van Ge-
rardus Wilhelmus Baljet.
Sara Elisabeth, D. van Jacobus
van Rossum.
30. Jan Hendrik, Z. van Jan Visser.
Johannes, Z. van Henricus Ber-
nardus Swaak.
Hendrikus, Z. van Franciscus
Versteeg.
31. Anthonia Johanna, D. van Hen-
drik Geerers.
Jan, Z. van Jan van den Bol.
Pieter Antonie, Z. van Johan Pie-
ter Theodoor van der Lith.

GEBORENEN 126, waaronder 11 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

1. **Mel.** Franciscus Cornelis Wil-
lekes, Kamerbehangen, 21 j.
en Anthonia Penning, Naaister,
20 j.
- Simon Ales, Koetsier, 32 j. en
Maria Femia Eijlenbos, Dienst-
meid, 39 j.
- Gerrit Hermen Leppink, wedu-
wenaar, Winkelier, 39 j. en
Gerregien Reijmelink, we-
duwe, Dienstmeid, 46 j.
- Johannes Stephanus Bresser, Kan-
toorbediende, 23 j. en IJda
Schoonhoven, zond. ber., 24 j.
- Willem van Doorn, weduenaar,
Slagter, 37 j. en Jacoba Helena
Soelst, Dienstmeid, 27 j.
- Pieter Wilhelm, Schoenmaker,
22 j. en Adriana van Helsdin-
gen, zonder beroep, 28 j.
- Johannes Gies, Huisschilder, 45
j. en Jacoba van IJssendoorn,
Dienstmeid, 55 j.
- Marinus Loran, Timmerman, 28
j. en Mechtelina Bijlaart, Dienst-
meid, 23 j.
- Gijsbertus Gallicciotte, Schoen-
maker, 24 j. en Maria Kooij-
man, Dienstmeid, 28 j.
- Cornelis van der Flier, Brood-
bakker, 24 j. en Geertruij Maria
Morison, Dienstmeid, 34 j.
- Arie Geefhuijsen, Schrijnwer-
ker, 29 j. en Aaltje Versteeg,
Dienstmeid, 31 j.
- Carel Frederik Willem Rietveld,
Barbier, 25 j. en Hendrika van
Doornik, Dienstmeid, 27 j.
- Jan Wandelaar, Arbeider, 27 j.
en Wilhelmina Johanna Tim-
mer, zonder beroep, 29 j.
- Leendert Flentje, Timmerman,
22 j. en Driesje Krabbenbos,
Dienstmeid, 27 j.
- Stephanus Franciscus Jacobse, we-
duw., Smid, 50 j. en Louiza van
Stralen, wed., Werkster, 45 j.
- Theodorus Wirds, weduenaar,
Werkman, 36 j. en Catharina
Kraak, Dienstmeid, 31 j.
- Johannes Wilkes, Koperslager,
23 j. en Johanna Hendrica van
der Vlis, Breidster, 23 j.
- Johannes van Oort, Hovenier,
25 j. en Petronella Kinnegim,
Hovenierster, 19 j.
- Hartog Jacob Pinto, weduenaar,
Leerlooijer, 51 j. en Jaantje
Emanuel Gans, Naaister, 45 j.
- Johannes Jansen, Kamerbehan-
ger, 29 j. en Jacoba Budding,
Dienstmeid, 27 j.
- Nelis Gabriel van Assenbergh,
weduenaar, Schilder, 28 j.
en Maria Hillegonda Schouten,
zonder beroep, 31 j.

- Adrianus Paulus van Os, Stukador, 26 j. en Everdina Christina IJpenburg, Dienstmeid, 26 j.
2. Adrianus Nicolaas Johannes Maassen, Banketbakker, 27 j. en Johanna Willemina van Boom, zonder beroep, 24 j.
8. Josephus de Wit, 28 j. en Cornelia Apollonia van Leeuwen, beide zonder beroep, 26 j.
- Jacobus van Stokkum, Koopman, 23 j. en Cornelia Korvezee, Winkelierster, 22 j.
- Jacobus Bartholomeus van der Puijl, Timmerman, 26 j. en Cornelia Johanna van Santwijk, zonder beroep, 29 j.
- Johannes Christiaan Mens, Wagenmaker, 26 j. en Christina van Zuilichem, Dienstmeid, 30 j.
- Cornelis Frijling, Koetsier, 26 j. en Johanna Dam, zonder beroep, 24 j.
- Johannes de Goede, Koetsier, 30 j. en Hendrika Elisabetha van Veen, zonder beroep, 28 j.
- Jacobus Antonius van der Meer, Timmerman, 33 j. en Gerrada Broenen, Dienstmeid, 36 j.
- Gerrit Remkes, Landbouwer, 23 j. en Hendrica Verheul, Melkverkoopster, 18 j.
- Antonij Klaversteijn, Timmerman, 27 j. en Cornelia van der Weijde, zonder beroep, 30 j.
- Jeannes Kanne, weduenaar, Directeur eener Diligence, 60 j. en Elizabeth Aukhuijsen, zonder beroep, 33 j.
- Nicolaas Eijndhoven, Brouwersknecht, 32 j. en Dirkje Hijkoop, Dienstmeid, 27 j.
- Hendrik Oudemast, Visscher, 29 j. en Gertrudis Mijer, Dienstmeid, 40 j.
- Johannes Morgenstern, Arbeider, 39 j. en Agieda Boomen, Naaister, 34 j.
- Willem van Spengen, Schipper, 23 j. en Marie Agathe Flore van der Pijl, Naaister, 24 j.
- Jan Rudolph Wout, Bediende, 27 j. en Jacoba Klasiena Reijksen, Huishoudster, 37 j.
- Cornelis Dirk Lam, Oppasser, 26 j. en Maria Cornelia Coops, weduwe, zonder beroep, 28 j.
- Gerrit van der Bundt, Tuinman, 25 j. en Niesje van Laere, zonder beroep, 23 j.
- Gerrit Willem Grutterink, Horologiemaker, 29 j. en Elisabeth van Bommel, zond. ber., 43 j.
- Pieter Johannes van den Berg, Barbier, 23 j. en Elisabeth Hendrika Wischhoff, Dienstmeid, 24 j.
- Pieter Dirk Christiaan Luca, weduenaar, Wijkmeester, 39 j. en Anna Willemijntje Broekhuijsen, Dienstmeid, 39 j.
- Willem van der Mark, Werkman, 26 j. en Johanna Spliet, zonder beroep, 19 j.

9. Hendrikus Johannes de Haas, Timmerman, 22 j. en Maria Cornelia Mol, buiten beroep, 22 j.
15. Dirk Kooij, Werkman, 29 j. en Reijntje Aaldering, Dienstmeid, 30 j.
- Martinus Johannes Eijkman, Timmerman, 27 j. en Geertje Klaasen, Dienstmeid, 39 j.
- Leendert Johannes Broekhuijsen, Smid, 37 j. en Anna Hendrica Helmond, Dienstmeid, 36 j.
- Hendrik Christoffel Milius, Kantoorbediende, 22 j. en Franciena Fredrika Schellink, buiten beroep, 27 j.
- Mattheus Boshuisen, Kantoorbediende, 27 j. en Gerrigje van Lind, Dienstmeid, 26 j.
- Johannes Henricus Schutter, weduenaar, Suppoost in 't huis van Burgerlijke en Militaire Verzekering, 46 j. en Joanna Kloek, Naaister, 39 j.
- Christiaan Bernardus Hardie, Stal-knecht, 27 j. en Jacobsa Boshenstein, Dienstmeid, 28 j.
- Franciscus Philippus Chavanu, Zadelmaker, 24 j. en Anthonia Maria van Lint, Naaister, 31 j.
- Christoffel Verheem, Arbeider, 27 j. en Johanna Otto, Dienstmeid, 30 j.
- Arnoldus Emmelot, weduenaar, Baardscheerder, 53 j. en Gerarda Verhoef, Werkster, 43 j.
- Bastiaan Gijsbert Visser, Koopman, 27 j. en Petronella Verheul, zonder beroep, 25 j.
- Johannes Herfkens, Boekbinder, 21 j. en Casperina Hendrina Coenraads, buiten beroep, 24 j.
- Petrus van Gelderen, Arbeider, 36 j. en Truitje van Dijk, Naaister, 35 j.
- Joannes van Dijk, Rietdekker, 33 j. en Anthonia Kragten, Naaister, 31 j.
- Willem Frederik Hollenbeek, Huisbediende, 27 j. en Gergje van Dolder, Dienstmeid, 37 j.
22. Johannes Wouter Verbeek, Timmerm., 22 j. en Hendrika Willemina van Schaik, zon. ber., 21 j.
- Reinier van Egmond, Tuinman, 34 j. en Willemina Lutje-Hulsik, Dienstmeid, 25 j.
- Jan Boshuisen, Timmerman, 24 j., en Johanna Louisa Hendrika Jansen, Dienstmeid, 23 j.
- Gerardus Petrus Vermeulen, Schilder, 23 j. en Johanna Griffioen, zonder beroep, 22 j.
- Seraphinus van den Eeckhout, Bediende, 26 j. en Petronella Rijksen, Breidster, 18 j.
- Johannes van Gool, Huisbediende, 30 j. en Josina Her, weduwe, Winkelierster, 38 j.
- Adrianus Paling, Huisbediende, 21 j. en Cornelia van Erp, zonder beroep, 33 j.
- Willem de Kruijf, Bediende, 29 j. en Cornelia Johanna Groot, buiten boerep, 33 j.

Johannes Eckker Porton, wedu-
wenaar, Opperman, 50 j. en
Wilhelmina Elisabet Colle, we-
duwe, zonder beroep, 41 j.
Willem Cator, Zeepsieder, 26 j.
en Fransina Barrie, Dienst-
meid, 34 j.
George Roodenburgh, Werkman,
30 j. en Johanna Dirkse, Naai-
ster, wettig gescheiden, 43 j.
Lodewijk van Zonderen, Timmer-
man, 30 j. en Geertruij van den
Bol, zonder beroep, 29 j.
Albertus Brouwer, Winkelbe-
diende, 27 j. en Maria Winters-
hoven, Werkster, 30 j.
Alexander Johannes Josephus de
Block, Winkelier, 26 j. en
Clara Johanna Maria de Groot,
zonder beroep, 22 j.
Gijsbertus Beukers, Bediende,
38 j. en Maria Rietveld, zonder
beroep, 26 j.

Johannes Baptist Reinders, Schil-
der, 30 j. en Jansje van Soelen,
zonder beroep, 24 j.
Theodorus Weijers, Metselaar,
22 j. en Adriana Alida Ket,
Werkster, 23 j.
29. Jan Willem Emmelot, Baard-
scheerder, 26 j. en Adriana de
Blaauw, Fruitverkoopster, 28 j.
Willem van Ter Meij, Putten-
graver, 31 j. en Lena van Gor-
kom, Werkster, 22 j.
30. Frederik Constans van den Ham,
Predikant bij de Hervormde ge-
meente te Veenendaal, 26 j. en
Elizabeth Antonia Backer, Par-
ticuliere, 28 j.
Willem Barreveld, Vleeschhou-
wer, 37 j. en Elizabeth Johanna
Maria Sikkell, zonder beroep,
25 j.

TE ZAMEN 81 PAREN.

Overledenen

op den

<p>1. Mei. Franciska Wiedefeldt,
wed. Johann Henrich Emel, 46
j., Hildesheim (Hanover).
Gerritje Laurier, huisvr. van Mar-
tinus Geul, 46 j., Molensteeg B.
Willemina Dwars, wed. Gerrit
van Rijn, 68 j., Schoutensteeg.</p>	<p>3. Wilhelmina van Druten, 4 m.,
Helling.
Willem van der Kieft, 6 m., Lijnm.</p>
<p>2. Hendrika van Piggelen, 4 w.,
Groot Eligensteeg.</p>	<p>4. Geertruida de Bouter, 24 j.,
Zwarte water.
Alida van der Steen, 5 j. en 5 m.,
Abstede.
Jacoba Christina Leeftang, 2 j.,
Springweg.</p>

- Jacoba Johanna Vermeer, 3 j. en 9 m., Mariastraat.
5. Aaltje Leeman, 3 w., Koestraat.
Geertruida Cirkel, 11 w., Ganssteeg.
Jacobus van Luijn, 1 j., Zand.
Johanna Maria de Vos, huisvr. van Johannes Jacobus Bosshardt, 45 j., Suikerstraat.
Levenloos aangegeven Dochter (onecht).
6. Jan Hendrik Schrooijensteijn, ongeh., 57 j., Lange Nieuwstraat.
Maria Johanna van Thoor, 4 m., Steenweg.
Jacobus Hendrikus van Geelkerken, 2 m., aan de Hoogt.
7. Levenloos aangegeven Zoon van Abraham van Schack, Zadelstr.
Amelie Constance Ter Haar, ongeh., 28 j. en 9 m., Lange Nieuwstraat.
8. Johannes Boshuizen, weduenaar, 84 j., Voorstraat.
Lamberta Vrind, 5 m., Lollestr.
Sibijlla Catharina Bruining, wed. Ecco Epkema, 73 j., te Middelburg.
Matje de Kloet, ongeh., 46 j., Vissersteeg.
Alida Hendrika Wagener, 6 m., Domtrans.
9. Pieter Jan Deegens, 9 j. en 6 m., Bergstraat.
Gerritje Hazendonk, circa 6 m., Korte Smeesteeg.
Anthonius Johannes Donker, 11 d., Molensteeg II.
- Joggem Matthijs Dros, geh., 75 j., buiten de Weerd.
Levenloos aangegeven Dochter (onecht).
10. Simmetje de Jong, wed. Samuel Koopmans, 70 j., Springweg.
Teophile Briatte, weduenaar, 68 j. en 9 m., Lange Nieuwstr.
Clasina Anthonia van Cleeff, ongeh., 50 j. en 8 m., Janskerkh.
Maria Theresia Serto, wed. Gerardus van der Welk, 76 j., Oude Kamp.
Hendrika Wilhelmina Werson, 1 j. en 4 m., Zandstraat.
11. Carolina Lorette, 11 m., Koestr.
George Maree, 8 m., Begijnshof.
Mechteld Weldam, 8 m., onder Tolsteeg.
Jacobus van Rossum, 36 j., buiten de Wittevrouwenpoort.
Levenloos aangegeven Zoon van Jean Louis Comblain, Veenstr.
Sara Isabella Geertruid Blankaart, ongeh., circa 84 j., Vrouwjuttestraat.
12. Casper van der Wouden, 1 j. en 11 m., buiten de Weerd.
Hendrik Vernooij, 10 m., onder Tolsteeg.
Carel Frederik Willem van Maanen, 11 m., onder Catharijne.
13. Maria de Kievit, 5 m., St. Annastraat.
Wilhelmina van Zijl, wed. Jacobus Berbers, 83 j., Rodenburgbr.
Gijsbertus Hendrikus van Spankeren, 3 w., Jacobiekerksteeg.

- Simon Theodorus Johannes van Everdingen, 3 j., Jufferstraat.
- Maria Wilhelmina Schroijestijn, ongeh., 64 j., St. Jansveld.
- Catharina Conelli, ongeh., 47 j., Loefbergmakerstraat.
14. Michiel de Groot, 1 j. en 10 m., onder Tolsteeg.
- Johannes Herfkens, geh., 40 j., Groenesteeg C.
- Jeannette Jacobina Wilhelmina de Beer, 6 m., Vuilesloot.
- Maria van Zutphen, wed. Petrus Kluts, 65 j., Brandsteeg.
- Helena Johanna Catharina Neerings, 7 w., buiten Catharijne.
15. Anthonie Kok, 17 d., buiten de Weerd.
- Geertruij van den Brink, ongeh., 23 j., buiten de Weerd.
16. Nicolaas Scholten, 2 j. en 7 m., Nicolaikerkhof.
- Cornelis Hendrikus van Rossum, geh., 40 j., Loefbergmakerstr.
17. Jean Louis Hofmann, geh., 33 j., in de Twijstraat.
- Catharina Engelina de Groot, 5 m., onder Catharijne.
- Petronella Straver, ongeh., 17 j. en 3 m., onder Tolsteeg.
- Dirk van der Vooren, geh., 52 j., Herdebollstraat.
- Petrus Rosenberg, 8 m., Vischmarkt.
- Willemkens Wansink, huisvr. van Hermanus Luca, 25 j., Nieuwe Gracht.
- Levenloos aangegeven Dochter van Antonius Uijterwaal, onder Tolsteeg.
18. Gerarda Maria Monrooij, 1 j. en 2 m., Bakkersteeg.
- Catharina Jacoba Frederica Heijl, 5 j. en 1 m., onder Tolsteeg.
- Mechtildes Klinkvis, huisvr. van Jacobus Christianus Langlois, 39 j., Volraadsbrug.
- Catharina Leeuw, wed. Hendrik Christoffel Strackke, 69 j., Neude.
- Andreas Wilhelmus Jungmann, 7 m., Lichtegaard.
- Twee levenloos aangegeven Zonen (onecht).
20. Cornelia Jacoba Vermaak, 8 m., Naauwe Watersteeg.
- Johanna Alexandrina Montfoort, 1 j. en 4 m., Geertruidakerkhof.
- Sophia van Ravenswaaij, wed. Wilhelm Johan Ulrich, 75 j., Korte Jufferstraat.
- Johanna Eijkman, huisvr. van Johannes Albertus Molhelm, 34 j., Vuilesloot.
- Johannes Schouten, weduenaar, 83 j., buiten de Weerd.
- Jacoba Margaretha Verhoeff, huisvr. van Volquerus van 't Hlof, 31 j., buiten de Weerd.
21. Wilhelmina Maria Mulder, 5 m., Boterstraat.
- Hendrikus de Bruijn, 6 m., Abst.
- Jacob van Eind, geh., 64 j., buiten de Weerd.
- Dirk Janszen, weduenaar, 72 j., in 't Wed.

22. Carl Jung, ongeh., 44 j., zonder vaste woonplaats.
Gerritje Willemina van Oord, 4 m., in de Twijstraat.
23. Hermanus van der Meijden, circa 7 m., Koestraat.
Hendrika Beumken, 4 m., St. Annastraat.
Levenloos aangegeven Dochter van Pieter van Velsen, Korte Pelmolenstraat.
Margaretha Petronella Floor, 1 j. en 11 m., Zandstraat.
24. Theodoor Willem Vrolik, 1 j., Viebrug.
Christiaan Leonardus Ummels, circa 3 j., onder Tolsteeg.
Johannes Nicolaas van Rijn, 1 j. en 7 m., Korte Hamsteeg.
Johanna van der Zegel, huisvr. van Gerrit van Deventer, 65 j. en 10 m., buiten de Weerd.
25. Willem Rietveld, ongeh., 43 j., Putsteeg.
Johannes Robert, geh., 76 j., Nieuwe Gracht.
Jan Korvzee, geh., 63 j., Beijerbrug.
26. Cornelia Markgraaf, ongeh., 22 j., Korte Viesteeg.
Franciscus van Nus, geh., 49 j., Molensteeg B.
Levenl. aangegev. Zoon van Willem Tollenaar, Nicolaassteeg.
27. Levenloos aangegeven Zoon van Harmen Dijkstra, Rijnstraat.
Gerrit Amen, circa 2 m., Jufferstraat.
28. Arie van Wierst, geh., 71 j., buiten de Weerd.
Johannes Hendrikus van Laar, 4 m., Koestraat.
29. Johanna Hogelande, huisvr. van Jan Menselaar, 68 j., onder Tolsteeg.
Arie Rietveld, ongeh., 21 j., onder Tolsteeg.
30. Gerarda Fonville, 1 j. en 4 m., Maliebaan.
Joanna Christina van Hazendonk, huisvr. van Jacobus Philipoom, 44 j., Jufferstraat.
Cornelia van Eijek, huisvr. van Adam Schutz, circa 49 j., achter de Twijstraat.
Adrianus Hartman, geh., 78 j., buiten de Weerd.
31. Petronella Ingen, huisvr. van Dirk de Meester, 64 j., Hertsteeg.
Willem Pot, 4 w., Maliebaan.
Johannes Koenders, 11 m., Jufferstraat G.
Johanna Amalia Magdalena Heijthekker, 3 m., buiten de Weerd.
Allegonda van de Wetering, wed. Willem van Amerongen, 83 j., buiten de Wittevrouwenpoort.
Gijsbertus Wilhelmus van Empeleen, 14 j., Pauwsteeg.
Hendrica Maria Vuijstingh, ongeh., 31 j. en 7 m., Predikheerenstraat.

**Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen
gestorven zijn :**

Dodgeboren.	10.	Transport.	91.
Stuipen.	15.	Tijphus koortsen.	1.
Verval van krachten.	13.	Tanden.	6.
Tering.	17.	Beroerte.	6.
Klierziekte.	2.	Kinkhoest.	2.
Zenuwkoortsen.	5.	Rumat. koortsen.	1.
Zuur.	7.	Kanker.	3.
Borstkwaal.	11.	Verdronken.	2.
Water.	2.	Slagaderbreuk.	1.
Koortsen.	3.	Hersenvliesontsteking.	1.
Kinderziekte.	3.	Kramp in den buik.	1.
Borstwaterzucht.	2.	Vuur in de ingewanden.	1.
Slijmtering.	1.		
	<hr/>		<hr/>
	91.		116.

**Het getal der Jaren , hetwelk de Overledenen
bereikt hebben , is als volgt :**

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Dodgeboren.	6	4	10.	Transport.	40	49	89.
Beneden het jaar.	16	19	35.	Van 50 tot 60 jaar.	2	1	3.
Van 1 tot 10 jaar.	9	9	18.	» 60 » 70 »	3	8	11.
» 10 » 20 »	1	1	2.	» 70 » 80 »	5	3	8.
» 20 » 30 »	1	5	6.	» 80 » 90 »	2	3	5.
» 30 » 40 »	2	4	6.	» 90 » 100 »	»	»	»
» 40 » 50 »	5	7	12.				
	<hr/>				<hr/>		
	40-49-89.				52-64-116.		

VERKOCHTE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 4 Mei 1844, door den Notaris
H. VAN OMMEREN.

N°. 1. De Buitenplaats genaamd *Jaffa* met deszelfs Heerenhuis en Hofstede met Koeijen-, Ossen- en Paarden-Stallen, Hooiberg en Schuur, Moestuin, Engelsch Bosch en Boomgaard, Lanen met Ijpenboomen, te zamen groot 1 Bunder, 40 Roeden, 82 Ellen.

N°. 2. De Opstal van een gocd ingerigt Badlocaal op hetzelfde Erf gelegen, in den jare 1837 geheel nieuw gebouwd, en bestaande in twee Receptiekamers, 14 Badkamers, alles gelegen onder de Hooge en Lage Weide aan de Vleutensche Wetering. Verkocht voor *f* 5,900.

N°. 3. 6 Bunders, 14 Roeden, 30 Ellen Kleiweiland, achter het voorschreven Buitengoed. Verkocht voor *f* 8,600.

N°. 4. 5 Bunders, 36 Roeden, 90 Ellen, dito liggende voor hetzelfde Buitengoed. Verkocht voor *f* 5,800.

Den 25 Mei 1844, door den Notaris
J. H. VAN GROOTVELD.

Een Huis, Erf en Grond, staande aan de Zuidzijde van den Steenweg, wijk D, N°. 481, met eenen vrijen uitgang door het steegje in de Mariastraat. Verkocht voor *f* 2,160.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand MEI 1844,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

D A T U M .	BAROMETER IN MILLIMETERS.			THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREK 's MIDD. te 12ur.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12UREN	
	9 ur.	12 u.	3 ur.	9 ur.	9ur.	12u.	3ur.			9ur.
1	774	774	774	774	148	162	164	94	N. O.	Bewolkt.
2	774	774	775	772	142	153	15	106	idem.	idem.
3	774	774	766	767	10	126	108	96	idem.	Betrokken.
4	766	766	766	766	128	184	19	126	idem.	idem.
5	766	764	765	765	17	20	196	156	idem.	Bewolkt.
6	762	761	760	758	17	188	188	14	O.	idem.
7	757	757	757	759	146	18	184	123	idem.	idem.
8	761	761	761	762	158	178	17	154	N. O.	idem.
9	762	762	762	762	14	164	186	104	idem.	Betrokken.
10	762	762	762	762	126	176	18	128	Z. O.	Helder.
11	761	761	761	765	142	182	198	14	O.	Bewolkt.
12	766	763	768	769	148	154	16	122	idem.	idem.
13	772	772	772	772	154	15	152	104	N. O.	Betrokken.
14	772	772	771	771	126	156	182	10	N. W.	idem.
15	771	771	771	770	104	11	108	82	N. O.	Bewolkt.
16	770	768	768	768	106	152	153	88	idem.	Helder.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 1000.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12 ur.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN.
	9 ur.	12u.	3 ur.	9 ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	761	760	760	759	10a	128	12	68	N. o.	Betrokken.
18	759	759	759	760	8	9a	94	8	idem.	idem.
19	759	758	758	758	104	105	98	96	idem.	Regenachtig.
20	753	753	753	753	106	114	96	88	idem.	Betrokken.
21	760	762	763	764	13	16	175	114	Z. o.	Bewolkt.
22	766	766	766	766	12a	148	134	134	N. w.	Betrokken.
23	766	766	766	766	124	17	134	124	N. o.	Helder.
24	766	764	764	764	154	143	139	11	N.	idem.
25	763	763	762	762	13	14	12a	94	N. o.	Bewolkt.
26	762	763	764	766	104	126	13	94	N.	idem.
27	766	763	763	763	12a	144	13	9	N. o.	idem.
28	764	763	762	762	9	106	9a	10	idem.	Betrokken.
29	761	761	761	761	108	108	103	104	idem.	idem.
30	761	761	761	762	12a	134	145	104	idem.	Bewolkt.
31	764	764	763	764	118	136	133	116	idem.	idem.
GEMIDDELDE WAARNEMING										
1	7638	7635	7644	7645	1423	1611	1686	1192	Vanden 1 ^{en} . tot den 10 ^{en}	
2	7649	7647	7643	7645	1152	1323	1311	968	— 10 ^{en} . — — 20 ^{en} .	
3	7635	7634	7633	7638	1185	1377	1388	1076	— 20 ^{en} . — — 31 ^{en} .	

4 's avonds regen.
9 's morgens regen.
10 's middags regen.
17 's avonds regen.

18 's morgens regen.
20 's middags regen.
28 den geheelen dag regen.

Algemeen gemiddeld, Barometer 764,3, Thermometer 13,07.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

		onder Nulpeil.
1 Mei 1844.	3 el 70 duim.
15 — — — —	4 — 21 — —
31 — — — —	4 — 38 — —

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND JUNIJ 1844.

Geborenen

op den

1. **Junij.** Maria, D. van Cornelius Attevelt.
Gerardus Josephus, Z. van Gerardus Vroomans.
Hendrika Petronella, D. van Frederik van Egmond.
2. Albertina Jacoba, D. van Jacob Teengs.
Neeltje, D. van Karel Lamars.
Willem Cornelis, Z. van Willem Johannes van Gent.
Jacobus Johannes, Z. van Abraham Correljé.
Willem Johannes, Z. van Jacobus Bresser.
3. Everdina Theodora, D. van Dirk Ben.
Johannes Marinus, Z. van Ferdinand Jacobus Domela Nieuwenhuis.
4. Wilhelmus Josephus Augustinus, Z. van Cornelis Gerardus Die-mel.
5. Hermanus, Z. van Jan Koot.
Hendrika, D. van Hendrik Kok.
Johanna Hendrika, D. van Johan Gerard Sulzle.
Geertroïda Maria, D. van Adrianus Horsthuis.
6. Leendert, Z. v. Leendert Flentge.
7. Johannes Bernardus, Z. van Joannis Gisbertus Elzendoorn.
Petronella en Johanna Catharina, Dochters van Cornelis Jansen.
Cornelis, Z. van Johannes Oosterum.
8. Cornelis Johannes, Z. van Dirk Willem van Engelen.
Anthonia Elisabeth, D. van Johan Hendrik Schaad.
Adriana, D. van Johan Willem Berger.
Willem, Z. van Klaas Kilian.
Jan Karel, Z. van Paulus Schrier.
Franciscus, Z. van Cornelis van Dijl.
Jacobus, Z. van Paulus van Lokhorst.
9. Cornelia Maria, D. van Joannes Cornelius van de Bildt.
Antonia Aletta, D. van Jan Nebeling.
Jacobus, Z. van Johan Peter Mohr.
Marinus, Z. van Machiel Kersten.
Petronella, D. van Petrus van der Steen.
Anthonius Christianus Hendrikus, Z. van Jacobus de Zwart.
Anthonia Johanna, D. van Willem van der Graaf.

- Leendert, Z. van Leendert Hester.
10. Johannes Albertus, Z. van Franciscus Hermanus Neuhuijs.
Adrianus Johannes, Z. van Pieter Permetier.
Cornelia Wilhelmina, D. van Cornelis Willem Hoevenaar.
11. Dirk, Z. van Hendrik de Man.
Wilhelmina Barendina, D. van Johan Cornelis Andriessen.
12. Johanna, D. van Jacob Groenhuijse.
Hermanus, Z. van Cornelis Verhoef.
Hendrik Karel, Z. van Hendrik Moerman.
Anthonia, D. van Hendrik Rigteringen.
13. Hermanus, Z. van Joannes Koenders.
14. Elisabeth, D. van Cornelis Kalkhoven.
15. Elisabeth Theodora Maria, D. van Wijnand van Oostrum.
Johannes, Z. van Johannes van de Bilt.
Gerardus, Z. van Gerrit Jan Pieterse.
16. Franciscus Johannes, Z. van Gerardus Joannes Stevens.
17. Jeannetta Christina, D. van Coenraad Ferdinand Everaars.
Albertus, Z. van Andries van der Horst.
18. Sophia Francina, D. van Godofridus Amelis van Maanen.
Gerarda Maria, D. van Johannes Giezen.
19. Martinus Jacobus, Z. van Martinus Jacobus van Garderen.
Johan, Z. van Johan Wasman.
Maria, D. van Cornelius van de Bild.
Barendina Christina Johanna, D. van Henricus Cornelius Blom.
Engelina Geertruida, D. van Jean Everard Germain Landré.
20. Cato, D. van Jacobus Kreijnders.
Geertruida Alida, D. van Jan Cornelis Godec.
Wilhelm, Z. van Wilhelmus Koch.
Anthonia Cornelia, D. van Everardus van Koot.
Johannes Marinus, Z. van Jan Sieleman.
Cornelia Hendrina, D. van Jacobus Didericus van Blaricum.
21. Salomon, Z. van Jacob van Aals.
Constant Wijnand, Z. van Jurrianus Grolman.
Maria, D. van Antonie Lington.
Nicolaas, Z. van Thonis van den Dorpe.
22. Elisabeth Cornelia, D. van Antonie Henricus Kelfkens.
Fredericus Wilhelmus, Z. van Fredericus Wilhelmus Le Blanc.
Catharina Geertruij, D. van Gijsbertus Rietveld.
Catharina, D. van Hendrik Milius.
Petronella, D. van Zacharias de Nijis.
Hendrikus, Z. van Johannes Hermanus Hoonakker.

23. Elisabeth Maria Catharina, D. van Bartholomeus van de Weijer. Johannes, Z. van Johannes Schut. Elisabeth, D. van Gerrit van Woudenberg.
24. Alida, D. v. Gerardus Rempkens. Elisabeth Jacoba, D. van Willem Pietersen.
25. Petrus Hendrikus, Z. van Pierre Ivo. Johannes, Z. van Cornelis Hendriks. Jannetje, D. van Hendrik Sterkenboom.
26. Johanna Maria, D. van Arie Antonie Krommert. Thomas Johannes, Z. van Johannes Preij. Wilhelmina Elisabeth, D. van Gerardus Janssen.
- Johannes Leenhart, Z. van Johannes Zacharas Muller.
27. Hendrika, D. van Martinus van Doorn. Hendrik, Z. v. Jacob van Egmond.
28. Margaretha, D. van Jacob de Kruif. Jansje, D. v. Jan Albertus Meijer. Johanna, D. van Pieter van Berkel.
29. Andries, Z. van Daniel Eijkelkamp. Magdalena Geertruida, D. van Hendrik Woortman.
30. Jan Jacobus, Z. van Gerrit Johannes Hendriks. Cornelis Hendrikus, Z. van Cornelis van den Broek. Agnita, D. van Jacobus Anthonie van Asch.

GEBORENEN 109, waaronder 12 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

5. **Junij**. Simon Willem Moulijn, 24 j. en Gijsberta van Dugteren, beide zonder beroep, 20 j. Pieter van Berkel, Werkman, 27 j. en Cornelia Dorothea Engbrechts, buiten beroep, 32 j. Pieter Wennips, Hoefsmid bij het 1° Reg. Lanciers, 34 j. en Catharina Johanna Rijnhart, Winkelierster, 19 j. Pierre Mannaert, weduenaar, Timmerman, 40 j. en Barbara van Emmerik, zonder beroep, 45 j. Johannes Hendricus Westerhoudt, Timmerman, 26 j. en Pieter-nella van der Linden, Dienstmeid, 23 j. Cornelis van Rossum, Werkman, 31 j. en Stoffelina Nobel, buiten beroep, 35 j. Pieter Johannes Nahuijs, Metselaar, 25 j. en Lamberta Surreo, Naalster, 21 j.

- Frans Gobels, Schoenmaker, 29 j. en Gerritje Hermans, Dienstmeid, 28 j.
- Bartholomeus van Es, weduenaar, Timmerman, 49 j. en Frederica Dussenbroek, weduwe, Werkster, 35 j.
- Hendrik Imans, Kleermaker, 29 j. en Johanna Hendrika van der Ster, Naaister, 26 j.
8. Mr. Eugene Gustave Boessis, Advocaat en Ontvanger van het Polder District Maas en Waal, 27 j. en Johanna Alida Wilhelmina Jacoba Falck, 23 j.
12. Frans Isak Graavendaal, Steenhouwer, 22 j. en Cornelia Gijzen, Dienstmeid, 24 j.
- Dirk van Schaaik, Metselaar, 25 j. en Grietje van de Geer, zonder beroep, 32 j.
- Johannes Meulenveldt, Werkman, 24 j. en Cornelia van der Linden, Naaister, 26 j.
- Lambertus Koster, weduenaar, Slijter in sterke dranken, 39 j. en Wilhelmina Josepha Westhoff, zonder beroep, 26 j.
- Hendrik Slaghuis, Wever, 31 j. en Geertruij Maurits, Werkster, 24 j.
- Josephus Rademaker, Werkman, 48 j. en Wilhelmina van Kleef, weduwe, Werkster, 50 j.
- Johannes van der Wolk, weduenaar, 57 j. en Maria van der Linden, zonder beroep, 60 j.
- Hendrikus van Schaick, 18 j. en Maria Marta van Liefeland, beide zonder beroep, 18 j.
15. Pieter Johannes de Quartel, Ingenieur bij 's Rijks Waterstraat, 27 j. en Anna Maria Anthonia Imans, Particuliere, 26 j.
19. Albertus van Binsbergen, Arbeider, 25 j. en Clasina Elisabetha Hageman, Breidster, 28 j.
- Johannes Koning, Mattenmaker, 26 j. en Maria van Leeuwen, zonder beroep, 22 j.
- Leendert de Vogel, Koetsier, 36 j. en Geertruij van der Ham, weduwe, zonder beroep, 34 j.
- Isaak van Gorkom, Timmerman, 23 j. en Maria Oxenaar, buiten beroep, 18 j.
- Willem Knippers, Hovenier, 31 j. en Hendrika Drinkenberg, zonder beroep, 26 j.
- Steven van den Brink, weduwen., Timmerman, 29 j. en Geertruij van den Broek, Werkster, 30 j.
- Bernardus van Olderen, Tabakskerver, 34 j. en Aaltien Verheek, Dienstmeid, 24 j.
- Pieter Jacob van Endt, Schilder, 23 j. en Jantje van den Born, zonder beroep, 21 j.
- Johannes Antonius Hubertus Werenburg, Voerman, 24 j. en Piaternella Elisabeth Verheul, zonder beroep, 24 j.
- Johannes Jacobus van Schaik, Knopenmaker, 24 j. en Petronella van Schalkwijk, Dienstmeid, 25 j.

- Wijnand Stemp, Werkman, 22 j. en Cornelia Scherrenberg, zonder beroep, 23 j.
- Wijnand van Deudekom, Opperman, 21 j. en Hendrica Gesina van Houte, buiten beroep, 24 j.
- Antonius Martinus Visser, Knoopenmaker, 25 j. en Anthonia Helsdingen, Werkster, 19 j.
20. Johannes van Schaick, Droogist, 32 j. en Elizabeth Johanna Houtzager, zonder beroep, 34 j.
- Louis Auguste Alphonse Henrij Weijtlandt, 1 Luit. bij 't Reg. Infanterie, 31 j. en Jeanne Wilhelmine Adrieane Cornelia Roijen, Particuliere, 24 j.
21. Hendericus Haga, Predikant bij de Doopsgezinden, 30 j. en Maria de Stoppelaar Blijdesteijn, Particuliere, 30 j.
26. Willem van den Broek, Metseelaar, 21 j. en Harmina Pouw, Naaister, 29 j.
- Jan de Bruijn, Goudsmid, 43 j. en Treijntje Croesberge, zonder beroep, 37 j.
- Pieter van Dranen, weduwnaar, Schilder, 34 j. en Cornelia van Doorn, weduwe, zonder beroep, 26 j.
- Antonie Elzendoorn, Schilder, 25 j. en Elisabeth van Goor, 32 j.
- Petrus Cornelis Kools, 29 j. en Hendrica van den Berg, 24 j.
- Cornelis Loggen, Bediende, 25 j. en Johanna Koerssen, Mutsenwaschster, 30 j.
- Gijsbertus Theodorus Verheijen, weduwnaar, Smid, 33 j. en Gonnionda Hendrika Roth, buiten beroep, 21 j.
27. Johannes Izaäk Machielsen, Luitenant ter Zee, der 2de Klasse, bijna 34 j. en Anthonetta Wilhelmina Augusta Polders, Particuliere, 31 j.

TE ZAMEN 44 PAREN.

Overledenen

op den

1. **Junij.** Cornelia Margaretha Stoltenkamp, circa 4 m., Veenstraat.
- Hermína Clasina Groot, wed. Theodorus Hendrikus Balledux, 62 j., Jufferstraat B.
- Levenloos aangegeven Dochter van Pieter Nagtegaal, Zandstraat.
- Levenloos aangegeven Dochter van Theodorus Johannes van Everdingen, Jufferstraat G.
2. Johannes Jacobus Dupree, ongeh., 22 j., Oude Kamp.
- Gijsbertus Kerssen, 7 j. en 4 m., Kleine Eligensteeg.
- Geestruif van Scherpenseel, 9 j., buiten de Wittevrouwenpoort.

- Willem Johannes Bresser , on-
geh. , 33 j. , buiten de Weerd.
3. Cornelia Maria Dekking , circa 6
m. , Oudkerkhof.
- Theodorus Cornelis van Eck , 7 j.
en 10 m. , Molensteeg H.
- Anna Maria Volker , ongeh. , 39
j. , Maliebaan.
- Everardus Rietveld , geh. , 43 j. ,
Choorstraat.
4. Johannes Zemsch , 8 m. , buiten
Catharijne.
- Anthonius Johannes , 3 w. , Lange
Rosendaal.
- Johanna Willemina van Gulik ,
huisvr. van Pieter Jacobus Lis-
senberg , 29 j. , Vrouwjutte-
straat.
- Geertruij van Beest , geh. met
Petrus Hendricus van Beuse-
kom , 48 j. , Bakkersteeg.
5. Catharina Wilhelmina Poesse-
nouw , circa 1 j. , Slagtsteeg.
- Johannes Theodorus Bresser , on-
geh. , 21 j. , Geertruidabrug.
- Boudewijn Richard Clement ,
geh. , 46 j. , Bakkerbrug.
- Nicolaas Albertus Johannes Heijl ,
9 j. , onder Catharijne.
6. Willem Jan Geurt van de Wal ,
3 j. en 6 m. , Springweg.
- Anthonia Wigt , 3 w. , Tuin-
straat.
- Jacob Bambach , weduenaar ,
29 j. , Nieuwe kade.
7. Margaretha Moesman , wed. Cor-
nelis Schoonheim , 61 j. en 6
m. , Voorstraat.
- Catharina Bongen , wed. Johannes
Horstman , 63 j. , Oude Kamp
- Maria Attevelt , 6 d. , Roodebrug.
- Willem Krobber , circa 4 m. ,
Voorstraat.
9. Catharina van Mercus , ongeh. ,
23 j. , Heerenstraat.
- Jan Hertshouwer , ongeh. , 33 j. ,
te Nieuwvliet.
- Judith Vrolik , echtgenoot van
Eliza Cornelis Unico van Doorn ,
41 j. , Achter St. Pieter.
- Jan Antoni Teunisse , 1 j. en 1 m. ,
Keukenstraat.
10. Levenloos aangegeven Zoon (on-
echt).
11. Johannes Hendrikus van den Ben-
der , 4 m. , Hartsteeg.
- Christoffel Loman , geh. , 68 j. ,
onder Tolsteeg.
- Sara van Mastenbroek , huisvr.
van Jan van Laar , 44 j. , Roode-
brug.
- Levenloos aangegeven Dochter
van Cornelis Griffioen , Grut-
tersdijk.
- Nicolaas van Loendersloot , geh. ,
circa 70 j. , Korte Nieuwstraat.
12. Hendrikus Bol , 9 m. , Springweg.
- Maria Agneta d'Achard , wed.
Cornelis Adriaan van Enschut ,
60 j. , Domsteeg.
- Margaretha Elisabetha Uitermark ,
15 j. en 2 m. , Watersteeg.
- Levenloos aangegeven Zoon van
Willem van der Linden , Lange
Koestraat.
- Jannigje van Uijtert , 8 m. , Abstede.

13. Laurens van Hoorn, 6 m., Kromme Rijn.
 Willem Hendrik Bettink, circa 6 m., Loefbergmakerstraat.
 Levenloos aangegeven Dochter van Jan Hendrik Mostert, Hekelsteeg.
 Johanna Essalina Vroon, 1 j., buiten de Weerd.
 Jacoba Maria van Eldik, wed. Jan Jasper Willem van Gelder, 74 j., Voorstraat.
14. Saartje Kastrop, ongeh., 27 j., Massegast.
 Anna Sophia van Trigt, huisvr. van Andries Mesman, 39 j., Mijlpoort.
 Govert de Rijk, circa 3 m., Nieuwe Weerd.
 Gerritje Smorenburg, ruim 6 m., Predikheerenstraat.
15. Jan de Vries, geh., 70 j., te Hoorn.
 Johannes Gerardus Martinus Arnoldussen, 10 j. en 2 m., buiten Tolsteeg.
 Reijna Weppelman, ongeh., 34 j., Kromme Nieuwe Gracht.
 Margina Willemina Maria van Oord, 2 j. en 9 m., in de Twijestraat.
16. Johanna Christina Elisabeth Comsen, huisvr. van Dirk Meelé, 63 j., buiten de Weerd.
 Johannes Pabst, geh., 66 j., Predikheerenkerkhof.
 Johanna Brack, huisvr. van Bernardus Besseling, 57 j., Lange Hamsteeg.
17. Anna Petronella Maria van der Lingen, 1 j. en 8 m., Plein Vredenburg.
 Petronella van Kampen, huisvr. van Dirk Willem van Engelen, 25 j., Jufferstraat.
18. Maria Tragter, 3 m., Roodenburgstraat.
 Maria Anna Adriana Picard, 1 j. en 5 m., St. Jansveld.
19. Reijer Cirkel, 4 m., Ganssteeg.
 Bartha Maria Rierink, wed. Jan Jacob Kuhn, 83 j., St. Jansveld.
 Gerardus van Dam, 2 j. en 2 m., Oude Kamp.
20. Anton Thielke, geh., 35 j., Vissersteeg.
 Leendert Flentge, 15 d., buiten de Weerd.
 Hermanus Linschoten, circa 3 m., aan de Zilversteeg.
 Jacob Straus, ongeh., 56 j., Varkenmarkt.
 Dirkje Sluijter, wed. Franciscus Mock, 61 j., buiten Catharijne.
21. Cornelia Maria van Stigt, wed. Godefridus Balthazar de Kruijff, 34 j., Lange Viesteeg.
 Antonius van Beek, 4 j., onder Tolsteeg.
 Susanna de Rijk, 10 m., buiten de Weerd.
 Johannes Bernhardus Winkeler, geh., 47 j., Hooge Jacobijnestr.
 Anthonie Schok, geh., 65 j., Lange Koestraat.
22. Jan Karel Lamfers, 5 w., Breedstr.

- Adriana Anna Dorothea Brouwer ,
7 j. en 2 m. , buiten de Weerd.
24. Cornelia Holl , huisvr. van Rijk
Derksen , 56 j. , in de Twij-
estraat.
- Wilhelmina Vermeulen , 7 m. ,
buiten de Weerd.
- Johanna Cornelia van Nulck , huis-
vr. van Louis Mathieu Koentz. ,
31 j. , Oud Munsterkerkhof.
- Levenloos aangegeven Zoot van
Lucas Mur , Achter den Dom.
- Jannetje Schouten , wed. Dirk
van Alphen , 78 j. , Lange
Slagsteeg.
25. Gijsbertus Morren , 3 m. , Pre
dikheerenkerkhof.
- Levenloos aangegeven Zoon van
Willem Scheer , Geertruidabrug.
- Nicolaas Scheffer , weduwnaar ,
52 j. , Achterweg.
26. Cornelis Theodorus Boers , on-
geh. , 50 j. , Nicolaisteeg.
- Alida Cornelia van Rennes , 5 m. ,
onder Catharijne.
- Levenloos aangegeven Dochter
- van Wijnand Schmidt , Geer-
truidasteeg.
- Jan Hendrik Roep , circa 6 m. ,
Geertruidasteeg.
- Dirk Bomer , geh. , 59 j. , Zeedijk.
27. Cornelis van Ooijen , 27 j. , Wil-
lemskazerne.
- Adrianus van den Hoeven , 3 j. en
7 m. , buiten de Weerd.
- Jacoba van Duren , huisvr. van
Hendrik Baljet , 66 j. , Mijlpoort.
28. Sophia Margaretha Ohr , huisvr.
van Johann August Michaël
Bressler , 44 j. , Jansbrug.
29. Catharina Maria Elisabeth van
Dijk , 4 m. , Korte Viesteeg.
- Johanna Maria Krommert , 3 d. ,
Wijde Doelen.
30. Dirk Eggelaar , 2 j. en 10 m. ,
Varckenmarkt.
- Franciscus Debbes , circa 4 m. ,
onder Catharijne.
- Maria Frederika Huisman , 6 m. ,
Lange Viesteeg.
- Geertruida Spierenburg , 1 j. en
1 m. , onder Tolsteeg.

OVERLEDENEN 100.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Doodgeboren.	9.	Transport.	78.
Stuipen.	15.	Pleuris.	3.
Verval van krachten.	9.	Verzwering in de ingewan-	
Tering.	14.	den.	1.
Klierziekte.	2.	Plotseling toeval.	1.
Zuur.	4.	Borstziekte.	3.
Water.	7.	Ontsteking in het hoofd.	1.
Koortsen.	7.	Verzwakking.	1.
Tanden.	2.	Gevolg van de kraam.	1.
Beroerte.	4.	Diarrhee.	1.
Kinkhoest.	1.	Kramp.	1.
Accident aan de ruggegraats-		Verlamming in den slokdarm.	1.
wervelen.	1.	Verstopping.	1.
Pokken.	1.	Zelfmoord.	1.
Bloedbraking.	1.	Slijmziekte.	1.
Groep.	1.		
	<hr/>		<hr/>
	78.		100.

Het getal der Jaren , hetwelk de Overledenen bereikt hebben , is als volgt :

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren.	4	5	9.	Transport.	39	39	78.
Beneden het jaar.	15	14	29.	Van 50 tot 60 jaar.	4	2	6.
Van 1 tot 10 jaar.	9	8	17.	» 60 » 70 »	4	6	10.
» 10 » 20 »	1	1	2.	» 70 » 80 »	1	2	3.
» 20 » 30 »	4	4	8.	» 80 » 90 »	»	3	3.
» 30 » 40 »	3	3	6.	» 90 » 100 »	»	»	»
» 40 » 50 »	3	4	7.				
	<hr/>				<hr/>		
	39	39	78.		48	52	100.

VERKOCHTE VASTE GOEDEREN ENZ.

*Den 1 Junij, door den Notaris N. DE GRAAF en
den Procureur A. S. VAN HENGELAAR.*

Een Huis, Erve en Kelder, aan de Oostzijde van de Oude Gracht bij de Lauwerstraat, wijk C., No. 85. Verkocht voor *f* 2,785.

Denzelfden datum, door denzelfden Notaris.

Een Huis, ingerigt tot eene Broodbakkerij, aan de Westzijde van de Korte Jansstraat, wijk F, No. 89. Opgehouden voor *f* 4,500.

Denzelfden datum, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

No. 1. Een Pleiziertuin met steenen Koepel, aan de Oostzijde van de Maliebaan, op den Noordhoek van de Oudwijker Veldsteeg, wijk J, No. 271. Verkocht voor *f* 2,750.

No. 2. Een Huis, Erf en Grond, aan de Zuidzijde van het Oud-Munster Kerkhof, op den Hoek van de Korte Nieuwstraat, wijk F, No. 211. Opgehouden voor *f* 6000.

No. 3. Een Huis, Erf en Grond, aan de Westzijde van de Nieuwe Gracht, onder de Linden, wijk A, No. 782. Opgehouden voor *f* 4,105.

No. 4. Een Woning, aan de Oostzijde van de Hamsteeg, wijk C, No. 635. Verkocht voor *f* 220.

Den 15 Junij, door den Notaris H. DUIJFJES.

No. 1. Een Huis, Erf en Grond, aan de Oostzijde van de Korte St. Jansstraat, wijk F, No. 65. Verkocht voor *f* 3,400.

No. 2. Een Huis, Erf en Grond, buiten de Weerd-Barrière, op den Hoek van de Leusdensteeg, aan de Oostzijde van de Sluis, wijk M, No. 105. Opgehouden voor *f* 2,500.

Den 22 Junij, door denzelfden Notaris.

No. 1. Een Huis, met afzonderlijk Bovenhuis, aan de Noordzijde van de Boothstraat, wijk E, No. 546. Verkocht voor *f* 4,525.

No. 2. Een Perceel Warmoeseniersland genaamd *Paterhof* in de Nieuwe Weerd onder Pijlsweerd in de Cothersteeg, groot 50 Roeden, 10 Ellen. Verkocht voor *f* 2,025.

Den 29 Junij, door de Notarissen J. H. VAN SCHERMBEEK en DWARS.

No. 1. Een Woning, aan de Zuidzijde van de Zandstraat, wijk C, No. 429. Verkocht voor *f* 4,010.

No. 2. Een dito westwaarts naast het voorgaande Perceel, No. 428. Verkocht voor *f* 410.

No. 3. Een dito, aan de Noordzijde van de Zandstraat, No. 500. Verkocht voor *f* 770.

No. 4. Een dito, aan de Oostzijde van de Groenesteeg, achter de Jacobiekerk, No. 415. Verkocht voor *f* 290.

No. 5. Een dito, aan de Oostzijde van de Groenesteeg, No. 418. Verkocht voor *f* 270.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand JUNIJ 1844,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijsschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des mid-
dags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.			THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREK 's MIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELD. 's MIDD. 12UREN	
	9 ur.	12 u.	3 ur.	9 ur.	9 ur.	12 u.	3 ur.			9 ur.
1	763	765	763	765	166	18 ₂	13	11	N. O.	Helder.
2	762	762	761	761	11	15 ₂	13	10	idem.	idem.
3	762	763	764	763	104	11	11	9 ₄	idem.	Betrokken.
4	763	763	763	763	118	14 ₄	16 ₃	117	N. W.	Bewolkt.
5	756	753	754	764	17	19 ₆	21 ₆	14 ₈	Z. W.	idem.
6	760	760	759	761	176	19 ₂	20 ₅	14 ₇	idem.	idem.
7	764	764	764	764	164	13	197	13 ₄	idem.	idem.
8	764	766	766	766	164	17 ₃	13	14 ₄	W.	idem.
9	764	764	764	764	134	134	21 ₂	13 ₆	N.	Helder.
10	766	766	766	766	144	138	138	14 ₂	Z. W.	idem.
11	763	763	769	769	163	13	19	13	N. W.	idem.
12	769	769	763	763	13 ₂	20 ₆	21 ₃	14 ₆	W.	idem.
13	766	763	764	764	136	22	244	18 ₆	idem.	idem.
14	763	763	763	763	16 ₂	17 ₆	18 ₆	14	N. W.	idem.
15	763	763	763	763	13 ₂	13 ₂	13 ₆	13 ₆	idem.	Bewolkt.
16	766	767	763	769	146	13	13 ₂	9 ₈	idem.	Betrokken.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12 ur.	WEERSGESTELDHD. 's MIDD. 12 UREN.
	9 ur.	12u.	3 ur.	9 ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	768	768	768	768	145	158	172	11	N. W.	Helder.
18	761	760	759	756	14	158	155	124	O.	Betrokken.
19	756	759	760	762	116	126	144	11	N. W.	Regen.
20	764	763	763	764	146	16	166	138	idem.	Helder.
21	764	764	764	764	138	136	208	172	idem.	idem.
22	759	759	759	760	194	22	254	168	w.	Bewolkt.
23	761	762	762	762	198	238	242	184	Z.	Helder.
24	760	758	758	758	222	268	294	21	Z. O.	idem.
25	755	752	752	752	162	182	182	156	N. W.	Betrokken.
26	755	756	756	759	128	174	17	132	N. O.	idem.
27	759	759	759	759	132	159	15	118	N. W.	idem.
28	760	761	762	763	124	15	154	122	idem.	idem.
29	764	765	765	765	124	148	142	124	idem.	idem.
30	765	764	762	762	158	152	154	156	N. O.	Helder.
	GEMIDDELDE WAARNEMING									
1	762,9	763,1	762,9	764,5	1500	1636	1806	1292	Vanden 1 ^{en} . tot den 10 ^{en}	
2	764,4	764,7	764,7	764,6	1344	1635	1773	1318	10 ^{en} . — — 20 ^{en} .	
3	760,0	760,0	759,9	760,4	1585	1857	1910	1522	20 ^{en} . — — 30 ^{en} .	

6 's namiddags onweder, regen en hagel.
 9 's morgens regen, 's namiddags onweder.
 15 den geheelen dag veel wind.
 14 idem.
 18 idem.

18 's avonds regen.
 19 's morgens regen.
 20 's middags en 's avonds regen.
 24 's avonds regen.
 25 's morgens en 's middags regen.
 28 's middags regen.
 29 's morgens regen.

Algemeen gemiddeld, Barometer 762,1, Thermometer 16,23.

STAND DES WATERS,

te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

onder Nulpeil.

1 Junij 1844.	4 el 35 duim.
15 ———	4 — 47 ———
30 ———	4 — 37 ———

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND JULIJ 1844.

Geborenen

op den

1. **Julij.** Adriana, D. van Adrianus van der Schaft.
Catharina Maria, D. van Andreas Jacobus Greeve.
Aaltje, D. van Willem Hogeweg.
Petronella Johanna, D. van Cornelius de Zeeuw.
2. Jan Dirk, Z. van Barend Zonnenberg.
Pieter, Z. van Coenradus Christianaanse.
Arie, Z. van Gijsbertus van Maren.
3. Albertus, Z. van Johannes van Dijk.
Adriana, D. van Hendricus Hufferman.
4. Cornelis Marinus, Z. van Johannes Lodewijk van Hasselt.
Maria Hendrika, D. van Paulus van Bunnik.
Willem, Z. van Jacobus Smit.
Leonardus Ludovicus, Z. van Gerardus Wilhelmus van Rossum.
5. Lodewijk Pieter, Z. van Jacobus van Beest.
Margaretha Alida Hendrika, D. van Gerrit van Boven.
Neeltje, D. van Cornelis Dirk de Heus.
6. Antje, D. van Johannes Willem Hester.
Gerardus, Z. van Steven van Ewijk.
Catharina Antoinetta Elisabeth, D. van Martinus Koele.
Hendrik, Z. van Corstijaan Arnoldus van Veen.
Hendrik, Z. van Hendrik van Basten.
Johannes, Z. v. Bernardus Beekes.
Johannes Jacobus, Z. van Johannes Jacobus van Zutphen.
Marinus Cornelis, Z. van Evert Huijs.
7. Thomas, Z. van Jochem Thomas de Boer.
8. Gerrit Pieter, Z. van Hendrik Brouwer.
Betje, D. van Philip Samuel Weijl.
Christiaan, Z. van Nicolaas de Brons.
Gerardus, Z. van Gerardus Hendriks.
Johannes, Z. van Hermanus Stulting.
Hendrika Maria, D. van Antonius Thomassen.
9. Sophia Barendina Elisabeth, D. van Johannes Georg Forger.

- Johannes Philippus, Z. van Johannes Kok.
- Johanna Maria Theresia, D. van Carolus Johannes Wolff.
- Pieter Adrianus, Z. van Hubertus van Dongen.
- Elisabeth Johanna, D. van Gerrit Leusden.
10. Adriana Maria Magdalena, D. van Johannes Morgenstern.
Jacobus, Z. v. Lammert de Bruijn.
11. Maria, D. van Hubertus Vink.
Johannes, Z. van Johannes Weselo.
Egbertus, Z. v. Antonie de Wilde.
Hermanus Hendrik, Z. van Johannes Wilhelmus Kroesen.
Martinus Kasper, Z. van Martinus Bogert.
12. Cornelis, Z. van Gijs van Rossum.
Adriana, D. van Johannes Godee.
Alberta Cornelia, D. van Johannes Dirk van Reemst.
Klara Gerardina, D. van Christianus Johannes Baars.
13. Johanna Frederika Catharina, D. van Corstiaan van der Lek.
Johanna Bregitta, D. van Gerrit van Zijl.
Cornelis Anthonie, Z. van Cornelis Hoonings.
14. Catharina, D. van Gijsbertus Emmelot.
Johanna Henrietta, D. van Gerhard Ludwig Treseler.
15. Anna Engelina, D. van Dirk van Wijk.
Dirk, Z. van Dirk Arendts.
- Wilhelm Adriaan, Z. van Adriaan Brood.
- Cornelia, D. van Johannes Hendricus Molenbeek.
- Martinus, Z. van Johan Adam Jenner.
16. Maria Cornelia, D. van Dirk Smits.
Catharina Hendrika, D. van Hendrik van Doesburg.
Gijsbertus, Z. van Gijsbertus van Draanen.
17. Franciscus Matthijs Hendrikus, Z. van Franciscus Eppings.
Hendrika Cornelia, D. van Cornelis Hendrikus van Rossum, (overleden den 16 Mei 1844.)
Catharina Maria, D. van Wilhelmus Makaij.
Jan, Z. van Johan Georg Jorg.
Rijk, Z. van Jacobus Kronenberg.
18. Maria Johanna, D. van Johannes Bernardus Determan.
Johannes Hermanus, Z. van Hermanus Josephus Credoe.
Theodora, D. van Coenradus Ciphers.
19. Johanna Hendrika Jacoba, D. van Hendrik Jacobus Meessen.
Hendrika, D. van Jan Goedel.
Catharina Maria, D. van Abraham Rudolf Swagers.
Jacobus, Z. van Teunis van Zon.
Adriaan Jacob Willem, Z. van Mr. Willem Matthias Jan van Dielen.
20. Anna Margaretha, D. van Jacob te Boekhorst.
Hendrina Hendrika, D. van Pieter Lansmans.

- Anthonie Johannes, Z. van Anthonie Gijsbert Garjeanne.
 Pieter, Z. van Joannes Herfkens, (overleden den 14 Mei 1844).
 21. Sara Cornelia, D. van Antonie Patist.
 Johanna Catharina, D. van Willem Gijsbertus van Maanen.
 Hendrik, Z. van Joannes van der Linden.
 Hendrikus Wilhelmus, (Tweeling met een doodgeboren), Z. van Johannes Adrianus Verweij.
 22. Johannes Josephus, Z. van Maarten Kist.
 Elisabeth Gerarda Maria, D. van Gerrit Meijer.
 Josua, Z. van Gerrit Josua van Ekeris.
 Hendrik Christiaan, Z. van Wilhelmus Josephus van der Bilt.
 Johannes Jacobus, Z. van Joannes de Groot.
 Johanna Catharina Anthonia, D. van Franciscus Odijk.
 23. Petronella Helena, D. van Jan Everaars.
 24. Catharina Wilhelmina, D. van Cornelis Ett.
 Maartje Helena, D. van Bernardus Cornelis de Kort.
 Cornelia Hendrika, D. van Johannes van Amersfoort.
 Cornelis Gerrit, Z. van Gerrit Johannes Hendricus van der Schroeffer.
 25. Cornelis, Z. van Josephus de Wit.
 Hendrikus Jacobus, Z. van Hubertus Theodorus Mittelbeck.
 Helena Cornelia Wilhelmina, D. van Wilhelmus van Liesland.
 Cornelia, D. van Jan van Ooij.
 Henrietta Christina, D. van Hendrik Christoffel Milius.
 Sophia Francina, D. van Willem Zuidam.
 Cornelia, D. van David Johann Nicolaus Bischoff.
 Hendrikus Wilhelmus, Z. van Antonius van Ramele.
 Abraham Johannes, Z. van Pieter Cornelis Wijndans.
 26. Jozef, Z. van Jacob van Aalst.
 Helena, D. van Jacobus van der Horst.
 Willem, Z. van Jan Theodorus Voorneveld.
 Mechtelina Sophia, D. van Carolus Wilhelmus Hoegen.
 Joseph David, Z. van Jan Antonij Wagenaar.
 Christiaan Arnoldus, Z. van Leonardus van Veen.
 Frederika Maria, D. van Hendrik Albertus van den Berg.
 27. Johanna Catharina, D. van Johannes Penning.
 Johannes Hendrikus Bernardus, Z. v. Henricus Bernardus Dolmans.
 28. Johanna Christina, D. van Johannes Lamaire.
 Petronella, D. van Arie Adrianus Galesloot.
 Johanna Petronella, D. van Pieter Soels.

- Adriana Maria en Johanna Geert-
truida, Dochters van Nicolaas
Ballangee.
- Hendrikus Wilhelmus, Z. van
Willem Frederik Slec.
29. Anthonie, Z. van Nicolaas van
den Brink.
- Naatje Hendrika, D. van Arnoldus
Eliza de Kivit.
30. Anna Maria, D. van Willem Cas-
trop.
- Dirkje, D. van Jacobus Bakker.
- Jacoba Hendrika, D. van Jan Hen-
drik van Soelen.
- Catharina Cornelia, D. van Chris-
tophorus Wintershove.
31. Wijnand, Z. van Willeim Pontier.
- Anthonie, Z. van Hermanus Koot.
- Cornelis Johannes, Z. van Fran-
ciscus Cornelis Willekes.

GEBORENEN 141, waaronder 16 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

3. **Julij.** Cornelis van Mechelen,
Schilder, 26 j. en Maria Elisa-
betha de Wilde, zonder beroep,
21 j.
- Johannes Martinus van de Bilt,
Opperman, 33 j. en Wijntje
van Deudekom, Vischverkoop-
ster, 25 j.
- Carolus Josephus Burgers, Stal-
houder, 22 j. en Johanna Aletta
Brouwer, zonder beroep, 23 j.
- Emanuel van Stigt, Zaagmolenaar,
22 j. en Cornelia van Wijk,
zonder beroep, 20 j.
- Marinus Holl, weduwenaar, Pet-
tenmaker, 46 j. en Johanna
Duijveman, zonder beroep, 49 j.
- Jacobus Jansen, Metselaar, 25 j.
en Engeltje Esperenheuvel,
Dienstmeid, 26 j.
- Johan Hendrik Schuller, wedu-
wenaar, Schoenmaker bij 't 1
Reg. Inf., 51 j. en Johanna
Maria Hoed, zonder beroep, 31 j.
- Dirk Schouten, weduwenaar,
Bode op IJsselstein, 45 j. en
Pietronella Voor Endt, zonder
beroep, 23 j.
10. Cornelis Johannes Molenkamp,
Onderwijzer in de Godsdienst,
31 j. en Johanna Maria de Vos,
zonder beroep, 23 j.
- Jacobus van Boekhoven, Boek-
drukker, 25 j. en Jacoba Ar-
noldina Maria Elisabeth Pfeil,
zonder beroep, 27 j.
- Gerardus van Soest, weduwenaar,
Werkman, 55 j. en Gertrudis
Burgemeester, weduwe, Koop-
vrouw, 43 j.
- Johannes Jacobus Pauw, wedu-
wenaar, Schilder, 36 j. en

- Teuntje van der Weert, weduwe, Werkster, 33 j.
- Pieter Molekamp, Timmerman, 23 j. en Johanna Sophia Jansen, Naaister, 20 j.
- Dirk Smit, Smidsknecht, 28 j. en Agatha van Zijp, zonder beroep, 35 j.
17. Jan van Hensbergen, Broodbakker, 21 j. en Gijsje van Lesuwen, Dienstmeid, 26 j.
- Hendrik Antonie van Tessel, zonder beroep, 24 j. en Johanna Willemina Engel, Werkster, 35 j.
- Jacobus Johannes Biljart, Werkman, 23 j. en Mechtelina Courti, Werkster, 32 j.
- Johannes Angenend, Pottenbakker, 34 j. en Cornelia de Kruijf, Koopvrouw, 29 j.
- Johannes van Straalen, Schoenmaker, 24 j. en Elisabeth van Luijn, Naaister, 23 j.
- Albertus Ladrak, Kleermaker, 23 j. en Maria Wesselo, zonder beroep, 28 j.
- Hendrik Elbertsen, Schuitenvoerder, 26 j. en Antonia Karbo, Werkster, 24 j.
19. Henricus Bernardus Wilhelmus Kerckhoff, Koopman, 41 j. en Klara Hendrika Roos, zonder beroep, 35 j.
24. Gijsbert Hendrik Dirksen, weduenaar, Onderwijzer, 31 j. en Katrina Elisabeth de Jong, Dienstbaar, 40 j.
- Gerrit Welbergen, Orgenist, 29 j. en Maria Heij, zonder beroep, 37 j.
- Jacobus de Rooij, Voerman, 40 j. en Maria de Meijere, Naaister, 41 j.
- Cornelis Melchior de Roij, Schrijnwerker, 22 j. en Louisa Willemina Hes, zonder beroep, 20 j.
- Gijsbertus Nagtegaal, Werkman, 23 j. en Geertruijda Maria Luca, zonder beroep, 26 j.
- Christiaan Ockeloen, Kleermaker, 27 j. en Maria Petronella Verzun, Naaister, 24 j.
- Willem Dekker, Werkman, 23 j. en Geertruij Maria van Arkel, zonder beroep, 22 j.
- Antonius Kloek, Opperman, 35 j. en Margrieta Johanna Maria Palies, weduwe, Werkster, 33 j.
- Pieter de Hoogt, Schipper, 20 j. en Maria Elberts, Dienstmeid, 21 j.
- Jan Groenen, Arbeider, 26 j. en Elisabeth Berendina de Groot, Werkster, 28 j.
25. Harmen Ruijs, Beroepen Predikant te Slijk Ewijk en Oosterhout, 29 j. en Anna Sibilla Arends, zonder beroep, 25 j.
31. Matthijs Schaddé, Schoenmaker, 34 j. en Helena Willemina van Hilbrand, Dienstmeid, 33 j.
- Johannes Penning, Kleermaker, 25 j. en Cornelia de Koning, Naaister, 26 j.

Cornelis Nieuwkerk, Kleerbleeker, 36 j. en Marie Augustine Virginie Boucher, Dieastmeid, 30 j.

Gerardus Ruijs, Kleermaker, 20 j. en Anthonia Makkee, zonder beroep, 20 j.

Jacobus van Vreeswijk, Kleer-

maker, 33 j. en Agata IJkel, weduwe, zonder beroep, 49 j.
Cornelius Verheul, Broodbakker, 34 j. en Hester de Lang, weduwe, zonder beroep, 30 j.
Lammert Hazs, Touwslager, 27 j. en Cornelia Maria Vreeswijk, Werkster, 25 j.

TE ZAMEN 40 PAREN.

Overledenen

op den

1. **Julij.** Stephanus van Amersfoort, 3 j. en 2 m., buiten de Weerd.
Jan Willem Rietveld, 2 d., Korte Smeesteeg.
Willem Sluiter, ongeh., 58 j., Geertruidakerkhof.
Anthonia van Beek, 7 m., onder Tolsteeg.
Levenloos aangegeven Zoon van Johannes Jacobus van der Valk, Springweg.
Jan Martinus Rijnsburg, 1 j. en 8 m., Zandstraat.
2. Albertus van der Maas, circa 4 m., Groenesteeg.
Helena Quant, 5 m., buiten de Weerd.
Metje Christine Rulfs, 5 m., buiten de Weerd.
Catharina van der Linden, wed. Cornelis van den Heuvel, 80 j. en 5 m., Bartholomei gasthuis.
3. Maria Vocht, 4 m., Springweg.
Petronella Theodora Maria van der Sanden, 7 m., Beijerbrug.

- Wessel Johannes Eijkman, weduwenaar, 63 j., Vuilesloot.
Adriana Maria Dinant, wed. Adam Smit, 59 j., ABCstraat.
Mr. Gerard Bartholomeus van den Velde van Voorst, ongeh., 77 j. en 8 m., Bakkerbrug.
4. Wilhelmus Adrianus Lebbing, 1 j. en 5 m., Roodebrug.
Steven van Doorn, weduwenaar, 63 j., Ganssteeg.
Maria van Limme, 2 m., buiten de Weerd.
Aart Oostveen, geh., 76 j., Magdalenasteeg.
Gerritje Schiveen, 6 m., buiten de Weerd.
 5. Maria van der Star, ongeh., 59 j., Groenesteeg.
Mr. Reinder Willem Baron van Hemert tot Dingshof, geh., 48 j. en 7 m., Nieuwe Gracht.
Johannes Hendrikus Mulder, 2 m., Achter Klarenburg.
 6. Johan Weber, geh., 72 j., Lange Nieuwstraat.

- Helena Delfina Kuijper, 3 m.,
Vissersteeg.
7. Elisabeth van der Steen, 10 w.,
Maliebaan.
- Petronella van Rossum, huisvr.
van Antonius Smits, 40 j.,
Nieuwe gracht.
- Arie van Dijk, 1 j. en 6 m., bui-
ten Tolsteeg.
- Cornelia Hol, wed. Johannes
Vromans, 85 j., Lange Lau-
werstraat.
- Jan van Buuren, 9 m., Wijde
Watersteeg.
- Margaretha de Kruijff, 3 m.,
buiten de Weerd.
- Levenloos aangegeven Dochter van
Anthonie Martinus Visser, Var-
kenmarkt.
- Jan van Groot Batavé, 1 j. en 5
m., Zwarte Water.
- Wilhelmus Martens, weduwe-
naar, 75 j., buiten de Witte-
vrouwenpoort.
8. Jacobus van Goudoever Stouw,
ongeh., circa 25 j., Mariaplaats.
- Jan van Hulst, geh., 68 j.,
Amersfoort.
- Anna Coch, wed. Johan Schmidt,
84 j., Blindesteeg.
9. Gardina Hendrika van Melsen,
22 j., te Scherpenzeel.
- Willem Ferdinand van Maastricht,
8 m., buiten de Weerd.
- Elisabeth van Piggelen, wed.
Dirk Verhoef, 71 j., Ger. Dia-
konie Oude Mannen en Vrou-
wenhuis.
10. Dirk van den Hoven, 7 j. en 9 m.,
buiten de Weerd.
11. Wilhelmina Schalkwijk, 2 j. en
6 m., onder Catharijne.
Cornelia Hartwich, 4 m., Mijl-
poort.
12. Johan George Reinier Swagers,
4 j. en 10 m., Loefbergmaker-
straat.
- Cornelis Atteveld, 9 j., buiten
de Weerd.
- Willem van Hensbergen, ongeh.,
57 j., Brandsteeg.
- Gerardus Antonius de Kruijff, 5
m., buiten de Weerd.
- Levenloos aangegeven Dochter van
Willem Boeijen, Pelmolen.
13. Arnoldus van der Steen, 2 j. en
3 m., buiten de Weerd.
- Levenloos aangegeven Dochter van
Lucas Blankers, Mariastraat.
- Cornelia van Breenen, 10 w.,
buiten Catharijne.
- Maria Lentjes, wed. Leonardus
van Uden, 64 j., Gruttersdijk.
- Johanna van der Steen, 4 j. en 8
m., Nieuwe Weerd.
14. Anthonius Franciscus Koster, 5
m., Potterstraat.
- Elisabeth Gevers, 4 m., St. Ja-
cobs gasthuissteeg.
- Pieter Bonekamp, geh., 52 j.,
Mariaplaats.
- Levenloos aangegeven Dochter van
Arnoldus Reinier Zwier Joost,
Vischmarkt.
- Lambertus Wilderbeek, geh.,
53 j., buiten de Wittevrouwenp.

- Maria Jacoba Huber, wed. Adrianus Bernardus Trip, 81 j., Domskerkhof.
15. Hermanus Straatman, 2 j. en 7 m., Nieuwe Weerd.
Covert van der Steen, 7 j., Nieuwe Weerd.
Michaël Remkes, geh., 68 j., St. Jansveld.
16. Johannes Licias Reboli, 8 m., Catharijnestraat.
Daniël Takken, circa 5 m., Elisabethstraat.
Johannes Vernooij, circa 2 j., onder Tolsteeg.
Levenloos aangegeven Zoon van Willem Maarschalkerweerd, buiten de Weerd.
Ubertina Maria Henrietta Burwick, 9 m., buiten de Weerd.
17. Juriaan Marinus van Velthuijsen, 5 m., buiten de Weerd.
Paulus Straver, geh., 68 j., Achter Clarenburg.
Jacoba Serlijn, wed. Hendrik Haak, 85 j., Keukenstraat.
Jean François Chretien Mattheijer, geh., 55 j., Walsteeg.
18. Gerardus Bovard, 2 m., Lange Lauwerstraat.
Cornelis de Rijk, geh., 43 j., buiten de Weerd.
Jacob Sellbach, ongeh., 34 j., onder Tolsteeg.
Willem van der Linden, 8 j., Haverstraat.
Sophia Klokke, ong., 24 j., Zeedijk.
Hendriena Johanna Harderwijk, huisvr. van Jacob Slingenberg, 41 j., Loefbergmakerstr
19. Maria Cornelia Flantua, 6 m., buiten Catharijne.
Cornelia Hendrina van Blaricum, 4 w., Hartsteeg.
Maria de Haart, huisvr. van Johannes Marinus Verhoesen, 58 j., Rodenburgbrug.
Geertruida Smit, ongeh., 22 j., Mariaplaats.
20. Cornelia van Rossum, huisvr. van Cornelius van Montfoort, 44 j., buiten de Wittevrouwenpoort.
21. Mijntje van Aalst, 2 j., Steenweg.
Nicolaas Terbruggen, ongeh., 38 j., Predikbeerenkerkhof.
Johannes Laurens Roelevelt, circa 4 m., onder Catharijne.
Gerrit Schuring, weduenaar, 81 j., Heerenstraat.
Clasina Velthuijsen, 1 j. en 7 m., buiten de Weerd.
Margaretha Anthonia van Deijl, ongeh., 25 j., Vuilesloot.
Jacob Eikelenboom, 5 m., Plein Vredenburg.
Christoffel Honig, weduenaar, 92 j., Groenesteeg A.
Gerrit Jans Bonjernoed, 25 j., Hospitaal.
Antonius Gresnig, ongeh., 51 j., aan de Maliebaan.
Petronella van der Rijst, 3 w., Achterweg.
Levenloos aangegeven Dochter van Johannes Adrianus Verweij, Lange Lauwerstraat.

22. Arnoldus Marinus Stephanus Jacobs, 11 w., Gasthuissteeg.
Mieke Schouten, 4 m., 's Bosch.
Petronella Spruijt, huisvr. van Cornelis van Veenendaal, 61 j., buiten de Weerd.
Gerrit Rijnsburg, weduenaar, 80 j., Zandstraat.
23. Jacobus Franciscus te Boekhorst, 1 j. en 9 m., Dorstige Hartsteeg.
Augustinus Kemp, ongeh., 80 j., Korte Elisabethstraat.
24. Johannes Josephus Kist, 2 d., Walsteeg.
Cornelis Linschoten, geh., 46 j., Kleine Tuinstraat.
25. Gerrit van den Broek, 4 m., te Maartensdijk.
26. Henriette van Lier, ongeh., circa 22 j., Steenweg.
Wouter Wolf, 3 m., Rijnstraat.
27. Levenloos aangegeven Dochter van Joannes van Ingen, Koestraat.
Clasina Jurk, ongeh., 21 j., Craansteeg.
Johanna Wilhelmina Helena van der Horst, 1 j. en 9 m., Heerenstraat.
Catharina Maria Jaquet, circa 9 j., Lange Nieuwstraat.
Levenloos aangegeven Zoon van Jacobus Wijbergen, Nicolai-
steeg.
28. Margaretha Maria Anna Jannetta Glinderman, circa 8 m., Mariaplaats.
29. Jannigje van Soelen, huisvr. van Joannes van den Broek, 64 j., buiten de Wittevrouwenpoort.
Elisabeth Nijland, 1 j. en 1 m., buiten de Weerd.
Lena Blonk, huisvr. van Rijk Jansen Hoogland, 70 j., Watersteeg.
Jan Jelis van de Wal, 6 m., Springweg.
Maria Taris, ongeh., 35 j., Lange Lauerstraat.
Geertruij van Veen, 1 j. en 8 m., Mariaplaats.
Hendrik Witmeijer, weduenaar, 82 j., Molensteeg.
30. Cornelis de Rijk, circa 3 m., Zwarte Water.
Jan Hoervers, 1 j. en 8 m., Engen doelen.
31. Alida Rempkens, 5 w., onder Tolsteeg.
Johanna Catharina Scheffer, huisvr. van Abraham Oxenaar, 48 j., Achter de Twijestraat.
Barendina Hendrica van Ingen, 8 j. en 7 m., Koestraat.
Levenloos aangegeven Zoon van Philip Wilhelm Malcomesius, Lijumarkt.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn:

Doodgeboren.	10.	Transport.	107.
Stuipen.	15.	Ontsteking in de ingewanden.	1.
Verval van krachten.	15.	Borstziekte.	5.
Tering.	22.	Verzwakking.	3.
Klierziekte.	6.	Slijmziekte.	1.
Zuur.	10.	Geelzucht.	1.
Water.	3.	Mazelen.	1.
Koortsen.	6.	Verdronken.	1.
Tanden.	2.	Gevolgen van eene breuk.	1.
Beroerte.	8.	Slijmgraveel.	1.
Kinkhoest.	4.	Bezetting op de borst.	1.
Pokken.	5.	Koperzuur.	1.
Bloedspuwing.	1.		
	<u>107.</u>		<u>124.</u>

Met getal der Jaren, hetwelk de Overledenen bereikt hebben, is als volgt:

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren.	4	6	10.	Transport.	45	46	91.
Beneden het jaar.	22	21	43.	Van 50 tot 60 jaar.	6	3	9.
Van 1 tot 10 jaar.	12	8	20.	» 60 » 70 »	5	3	8.
» 10 » 20 »	»	»	»	» 70 » 80 »	4	2	6.
» 20 » 30 »	2	6	8.	» 80 » 90 »	4	5	9.
» 30 » 40 »	2	1	3.	» 90 » 100 »	1	»	1.
» 40 » 50 »	3	4	7.				<u>65—59—124.</u>
	<u>45—46—91.</u>						

VERKOCHTE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 27 Julij 1844, door den Notaris G. H. STEVENS.

De Suikerrafinaderij met de Heerenhuizinge, gelegen op het Sint Lucas bolwerk te Utrecht. Verkocht voor f 26,750.

Denzelfden datum, door den Not. Mr. C. G. DE BALBIAN VAN DOORN.

N°. 1. Een aanzienlijk dubbel Heerenhuis met grooten Tuin te Utrecht, in de Domsteeg, wijk F, N°. 307.

N°. 2. Een Koetshuis, Stal en Koetsierswoning, achter en uitkomende in den Tuin van het vorige Perceel.

N°. 3. Een aanzienlijk dubbel Heerenhuis, naast het eerste Perceel, op den hoek van de Domsteeg, wijk F, N°. 307.

N°. 4. Een Winkelhuis, naast het vorige, wijk F, N°. 338.

N°. 5. Een Huis, naast het vorige en naast Perceel 2, wijk F, N°. 339. De Perceelen, N°. 1—5. Verkocht voor f 23,580.

N°. 6. De Buitenplaats de Bongenaar te Jutphaas, aan den Vaartschen Rijn, bestaande in een ruim Heerenhuis enz.

N°. 7. Een Bosch met ruim 2000 Boomen geschikt voor Werkhout, naast Perceel 6.

N°. 8. Wei- en Hooiland, ruim 3 Bunders, naast het vorige. Opgehouden voor f 12,800.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand JULIJ 1844,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 'S MIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELD. 'S MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	762	762	762	762	126	156	16	12	N. O.	Helder.
2	761	761	760	760	163	186	194	134	N. W.	idem.
3	760	761	761	761	142	143	152	124	N.	Betrokken.
4	760	759	758	757	166	186	192	15	Z. O.	Bewolkt.
5	755	755	755	755	156	185	166	14	W.	idem.
6	757	758	759	760	144	154	158	124	N. w.	Regen.
7	762	762	762	762	144	154	158	124	idem.	Betrokken.
8	762	762	762	762	128	164	17	108	idem.	idem.
9	762	762	762	762	154	16	165	146	N. O.	idem.
10	762	762	762	762	152	16	17	13	idem.	Bewolkt.
11	762	761	761	761	15	163	184	148	Z. w.	Betrokken.
12	761	760	759	760	17	18	174	138	N. W.	idem.
13	760	760	760	758	162	182	18	142	idem.	Helder.
14	751	750	752	757	172	182	176	152	N.	Bewolkt.
15	760	760	760	761	166	196	204	154	Z. W.	Helder.
16	763	763	763	763	158	168	172	116	W.	Bewolkt.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 1000.				WINDSTREEK 'S MIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELD.H. 'S MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u	3ar.	9ar.	9ur.	12u.	3ar.	9ur.		
17	764	764	763	762	159	178	182	13	N. W.	Helder.
18	757	756	757	756	132	144	154	124	N.	Betrokken.
19	755	756	757	759	122	145	155	11	idem.	idem.
20	763	765	767	769	128	146	146	126	N. W.	Regenachtig.
21	771	772	772	772	152	162	178	142	N. O.	Bewolkt.
22	770	768	768	767	173	213	21	17	N.N.O.	Betrokken.
23	766	765	765	765	202	21	206	175	idem.	Bewolkt.
24	765	764	765	765	202	225	222	15	N. O.	idem.
25	765	764	764	763	206	222	233	178	idem.	Helder.
26	762	762	763	765	187	202	195	166	N.	Betrokken.
27	766	767	768	769	167	164	167	156	Z.	idem.
28	769	769	769	768	188	205	214	17	N.	Bewolkt.
29	761	760	760	760	158	162	168	123	idem.	Betrokken.
30	759	759	757	751	168	174	178	144	idem.	idem.
31	750	750	752	754	168	174	18	14	N. W.	Bewolkt.
GEMIDDELTE WAARNEMING										
1	7603	7604	7603	7603	1485	1653	1635	1300	Vanden 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
2	7596	7595	7599	7606	1519	1689	1727	1340	— 10 ^{en} . — 20 ^{en} .	
3	764	7636	7639	7635	1791	1921	1955	1558	— 20 ^{en} . — 31 ^{en} .	

4 's avonds regen.
 5 's middags regen.
 6 's morgens regen.
 8 's morgens regen.
 10 idem.
 11 idem.
 13 's avonds regen.
 14 's morgens sterke wind.

15 's avonds sterke wind.
 18 's morgens regen.
 19 's morgens en 's namiddags regen.
 20 's morgens regen.
 29 's morgens regen.
 30 's namiddags een weinig regen.
 31 's morgens en 's namiddags regen en wind.

Algemeen gemiddeld, Barometer 7613, Thermometer 16 3/4.

STAND DES WATERS,

te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

		onder Nulpeil.
1 Julij 1844.	4 el 40 duim.
15 — — — —	5 — 73 — —
31 — — — —	5 — 80 — —

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND AUGUSTUS 1844.

Geborenen

op den

1. Augustus. Johanna Maria, D. van Otto Jongbloed.
Arnoldina Francina, D. van Adrianus Wilhelmus Nicolaa van Straaten.
Hendrika, D. van Zeger Schouten.
2. Jekke, D. van Evert van Minklen.
Gerrit Johannes, Z. van Gerrit Helsdingen.
Hendrika Catharina, D. van Hermanus van Dijk.
Albertus Johannes, Z. van Bart de Jong.
Ludovicus, Z. van Lodewicus Hessing.
Abraham Dirk, Z. van Abraham de Bruin.
3. Barendina Johanna, D. van Dirk Voortman.
Rudolf Franciscus, Z. van Johannes Kipp.
Cornelis, Z. v. Cornelis van Noort.
Philippus, Z. van Philip Ooms.
Maria Henrietta Philomena, D. van Bernardus Henricus Cornelis de Bont.
4. Hendrik en Cornelia, Z. en D. van Coenraad Spiering.
Anthonius Aloisius, Z. v. Wilhelmus Petrus Martinus van Odijk.
5. Wijnand, Z. van Wijnand van der Wolk.
Jacobus Cornelis, Z. van Cornelis van der Flier.
Maria, D. (Tweeling waarvan een doodgeboren) van Wilhelmus Papendorp.
Johannes Theodorus, Z. van Theodorus Etmans.
6. Johannes Nicolaas, Z. van Johannes Nicolaas Halbeck.
Adriana Juditha, D. van Johannes Verkerk.
Hendrika, D. van Burghardus Agterberg.
Dirkje Adriana, D. van Bartholomeus Eijkelenstam.
Arnoud Christiaan, Z. van Jacob Anna Grothe.
7. Jan, Z. van Alexander van Doorn.
Adrianus, Z. van Johannes van den Berg.
8. Johanna Jacoba, D. van Johannes Cornelis Hutjeus.
Aletta, D. van Jan de Heus.
Adolf, Z. van Walterus Gruijthuijzen.
9. Geertruida, D. van Antonius Franciscus Sagijs.
Johannes, Z. v. Jacobus Hendriks.

10. Louwerens, Z. van Louwerens Meulenbeek.
 Beatrix Catharina, D. van Pieter Thomassen.
 Maria Aleides, D. van Josephus Wilhelmus Eerkens.
11. Anna Maria, D. van Leonart Letschert.
 Jan Dirk, Z. van Gerardus Hendricus van der Stroom.
 Jan Cornelis, Z. van Pieter Cornelis de Fuijk.
 Hendrikus Johannes, Z. van Hendricus Joannes van Nimwegen.
12. Anthonia Catharina, D. van Johannes Stroenk.
 Johanna, D. van Pieter van Ingen.
 Sara Leonora, D. van Jan van Dorssen.
 Neeltje, D. van Johannes Broekhuijsen.
 Petrus Josephus Adrianus, Z. van Pierre Adrien de Caes.
 Cornelia, D. van Willem van der Linden.
 Jacobus Ludovicus Conradus, Z. van Jacobus Ludovicus Conradus Schroeder van der Kolk.
 Wilhelmina (Tweeling, waarvan een doodgeboren) D. van Cornelis Hooglander.
13. Cornelia Catharina, D. van Hendrik van Woudenberg.
 Pieter, Z. van Pieter Siblesz.
 Gijsberta Wilhelmina, D. van Johannes Rietveld.
 Johanna Wilhelmina, D. van Adrianus Willemse.
- Gerrit, Z. van Paulus de Groot.
 Jean Daniel, Z. van Jean Daniel Sebastien Landré.
 Nicolaas, Z. van Dirk Klarenbeek.
14. Johannes Cornelis, Z. van Joannes Jans.
 Anna Maria Margaretha, D. van Gerardus Petrus Vermeulen.
 Franciscus Johannes, Z. van Joannes Schreijer.
15. Anne Cornelia, D. van Jan Frederik van Selm.
 Adrianus Robertus, Z. van Joannes Jansen.
 Maria Alberta, D. van Martinus Wessel Goes.
 Isabella Joanna Francisca, D. van Joannes Franciscus Terlingen.
16. Johanna Gesina, D. van Roelof Cornelis Groot.
 Hermanus, Z. van Jacobus Johannes Cornelis Kruls.
 Cornelia, D. van Melchior van Rooijen.
17. Gerarda Arnolda, D. van Johannes van Munster.
 Cornelis Johannes, Z. van Johannes Albertus Hagen.
 Jacob, Z. van Pieter van Vulpen.
 Alida, D. van Hendrik Visser.
19. Johannes Cornelis, Z. van Willem Johannes Westhof.
 Cornelia, D. van Johan August Adam van Woerden.
 Nicolaas Jan, Z. van Klaas Vischer.
20. Adrianus Hendrikus, Z. van Antonius Maarschalkerweert.

- Hendrik Johannes, Z. van David Broekman.
- Adriana Petronella, D. van Gerardus Johannes Rietveld.
- Theodorus Johannes, Z. van Thimotheus van der Steen.
- Johannes, Z. van Arie den Boode.
- Gerardus, Z. van Philippus Carel Rakké.
- Anna Sophia, D. van Gerrit Lageman.
21. Anthonia Elisabeth, D. van Arnoldus Jacobus Sutherland.
- Charlotte, D. van Jhr. Mr. Jan Everard Pestere van Cattenbroek.
- Noach, Z. van Leendert van Velze.
22. Cornelis, Z. van Cornelis van Veenendaal.
- Adrianus Theodorus, Z. van Petrus Willebrordus Verheij.
- Catharina Willemina, D. van Jan Koeleman.
23. Cornelis Wilhelmus, Z. van Johannes Cornelis Woudenberg.
- Andries Gerardus, Z. van Johan Hendrik Akkerman.
24. Wilhelmus, Z. van Willem Joseph Bosquion.
- Cornelia, D. van Hendricus Anthonius van der Horst.
- Matthijs Hendrik Adrianus (Tweeling waarvan een doodgeboren), Z. van Matthijs van Reusel.
- Cornelis, Z. v. Cornelis Bokhorst.
25. Louise Amelia, D. van Pierre Corneille Oliviers.
- Judith Catharina, D. van Geurt van Kuijk.
26. Cornelia Maria Helena, D. van Willem Richel.
- Jansje, D. van Arent Jan Kappers.
- Gerardus Cornelis, Z. van David Hendrik Rooster.
- Catharina Elisabeth, D. van Jacob van Olpen.
- Johanna Helena, D. van Franciscus Henricus Ebbing.
27. Wilhelmina Jacoba, D. van Corneille Terwogt.
28. Christina, D. van Johannes Jacobus Minjon.
- Karel Lambertus, Z. v. Arie Monné.
- Hermanus Theodorus, Z. van Johannes Antonius Verkerk.
29. Hendrik, Z. van Hendrik van Montfoort.
- Bartholomeus, Z. van Johannes Hensbroek.
- Geertruij Elisabeth, D. van Gerrit Nieuwersteeg.
- Wilhelmina, D. van Wouter Ganseveurder.
30. Johannes, Z. van Jan Hulsebos.
- Hendrika Gerarda, D. van Petrus Johannes Clemens.
31. Wilhelmina, D. van Hendrik Johannes Coene.
- Maria, D. van Christoffel Loman.
- Joannes Ferdinand Justus, Z. van Justus Joannes van Maurik.
- Meindert Adolf, Z. van Hendrik Jansen.
- Maria Sophia, D. van Johannes Matheus van Kempen.
- Johan Wilhelm, Z. van Jan Christiaan Flentge.

GEBORENEN 127, waaronder 13 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

7. **Augustus.** Johannes Hendricus van Daalen, Timmerman, 23 j. en Anna Catharina van Bakkenes, Dienstmeid, 23 j.
- Dirk Jan van de Vooren, Schoenmaker, 22 j. en Anna Geertrui Jong, zonder beroep, 20 j.
- Petrus de Groot, 20 j. en Geertruij Cornelia van Ekeris, beide zonder beroep, 20 j.
- Jan Deutman, Werkman, 25 j. en Johanna Middelhoven, zonder beroep, 32 j.
- Jacobus Rijke, Slagter, 21 j. en Pieterrella Smits, zonder beroep, 25 j.
- Pieter de Winter, zonder beroep, 28 j. en Seijtje van den Brink, Werkster, 25 j.
- Benjamin Voerman, Bediende, 24 j. en Elisabeth Nonnemaker, Naaister, 32 j.
- Adrianus Hendricus Alaicidas Verburg, Metselaar, 25 j. en Elisabeth Antonia Straatman, zonder beroep, 29 j.
- Leonard Kocken, Broodbakker, 30 j. en Gerritje van de Geer, zonder beroep, 30 j.
- Jan Vester, Smid, 28 j. en Maria Hendrica Verheuser, zonder beroep, 25 j.
14. Ludwig Carl Göttmann, Boekbinder, 32 j. en Maria Agnes Lietze, zonder beroep, 25 j.
- Joseph Heinrich Lietze, Kantoorbediende, 22 j. en Sjoukje Schotanus, zonder beroep, 27 j.
- Julianus van der Toom, Bediende, 28 j. en Margrieta Catriena Ockeloen, Dienstmeid, 33 j.
- Cornelis Pouw, Wagenmaker, 32 j. en Barbara Elisabeth van Tergouw, zonder beroep, 35 j.
- Klaas Anglino Tap, Bediende, 21 j. en Lambertia Peters, Winkelierster, 23 j.
- Leendert Cornelis van der Straten, Borstelmaker, 23 j. en Dirkje van Maurik, Dienstmeid, 31 j.
- Hendrik Steekelenburg, Sluiswachter, 26 j. en Barendina Gerard Maarschalkerveerd, zonder beroep, 22 j.
- Dirk Verhoeven, weduenaar, Turfdrager, 41 j. en Johanna de Haan, wed., Werkster, 39 j.
- Gerrit van Embden, Kamerbehangen, 32 j. en Hendrika van Schaick, zonder beroep, 27 j.
- Augustinus Holl, Werkman, 25 j. en Cornelia Albertha Vermaak, zonder beroep, 20 j.
- Nicolaas de Boer, Werkman, 40 j. en Johanna van Weenen, Werkster, 31 j.

- Toers Schubart, weduenaar, Prosector aan de Academie alhier, 39 j. en Neeltje Maria Coenraads, zonder beroep, 27 j.
15. Leonard van de Kastele, Ingenieur bij den Waterstaat, 26 j. en Maria Margaretha Heijligers, zonder beroep, 25 j.
- Friedrich Rijser, weduenaar, Koffijhuishouder, 38 j. en Cornelia Johanna Unterhorst, zonder beroep, 20 j.
21. Gijsbertus Blom, Loodgieter, 32 j. en Gelida Roep, Breidster, 29 j.
- Johannes Andries Baart, Kuiper, 29 j. en Johanna Maria de Heeger, Dienstmeid, 26 j.
- Matheus van der Horst, Smid, 27 j. en Sibilla Trip, weduwe, Smidse, 40 j.
- Jacobus van Mook, Schoenmaker, 26 j. en Petronella Monnee, zonder beroep, 22 j.
22. Daniël de Stoppelaar Blijdestein, weduenaar, Koopman, 55 j. en Josina Kops, zonder beroep, 48 j.
28. Arnoldus Sikkell, Slagter, 34 j. en Annette Caroline van Ellekom, Winkelierster, 22 j.
- Pieter Jacob Weidner, Zadelmaker, 25 j. en Charlotte Theodore van Ellekom, Winkelierster, 24 j.
- Jacobus Wintershoven, Smid, 33 j. en Maria van den Hoven, zonder beroep, 30 j.
- Johannes Simon Huinck, Zadelmaker, 29 j. en Christina Geertruida de Graaf, zonder beroep, 20 j.
- Joannes Antonius Versteeg, Opperman, 35 j. en Gerritje Hartman, Turftonster, 30 j.
- Rijnier Christiaan Soto, Opperman, 36 j. en Maria van der Grent, Werkster, 33 j.

TE ZAMEN 35 PAREN.

Overledenen

op den

1. **Augustus.** Rijk Rijksen, 1 j. en 10 m., Zandstraat.
- Anna Philippina van Piggelen, 1 j. en 10 m., Strooisteeg.
- Catharina Maria Swagers, 14 d., Nicolaikerkhof.
- Johanna Vermeulen, 5 m., Zandstraat.
- Willem Pisa, 4 w., Donkerstraat.
- Jannetje van Kooten, 7 j. en 6 m., aan 't Zand.
2. Gerardus Hendrikus Oosterhout, 1 j. en 7 m., Volraadsbrug.
- Maria Everdina van Vulpen, 1 j. en 4 m., Minnebroederstraat.
- Johanna Philips, huisvr. van Gerrit van den Agtersloot, 66 j., Zandstraat.

- Adrianus Hendrikus Elsing, geh.,
40 j., Achterweg.
- Jacobus van Zon, 14 d., Keukenstraat.
- Cornelis Schwartz, 6 w., Kleine Eligensteeg.
3. Johannes Theodorus Schuwer, 1 j. en 3 m., Naauwe Watersteeg.
- Johanna van Berkel, 5 w., aan 't Zand.
- Gijsberta van der Veen, ongeh., 39 j. en 8 m., Plein Vredenburg.
- IJpe Klaas de Jong, 20 j., Hospitaal.
4. Clasina van der Linden, huisvr. van Samuel Alter, 88 j., Lijnmarkt.
- Robertus Sanders, 11 m., onder Tolsteeg.
- Anna Wijnanda Maria van der Vlis, 9 m., Choorstraat.
- Cornelis van Groningen, geh., 71 j., Hooglandschbrug.
- Jan Karel Schrier, 2 m., onder Tolsteeg.
- Albertus Straatman, 9 m., buiten de Weerd.
5. Johannes Hendrikus Verhagen, 6 m., Zuilensteeg.
- Rijk Rijkse, weduenaar, 68 j., Oude Kamp.
- Petronella Elsendoorn, 11 m., Lange Lauwerstraat.
- Hendrika Otto, 2 j., Telingstraat.
- Marinus Kersten, 2 m., Abstede.
- Cornelis Anthonius Verhoef, ongeh., 27 j., Volraadsbrug.
- Levenloos aangegeven Dochter van
- Wilhelmus Papendorp, Bergstraat.
6. Maria Veldman, ongeh., 57 j., Zandstraat.
- Levenloos aangegeven Zoon van Gerrit Christiaansen, Steenweg.
- Jacobus Hendrikus van Gosen, 1 j., St. Jacobssteeg.
- Christiaan Huntelaar, circa 5 m., Vissersteeg.
7. Theodorus Alexander Boedens, ongeh., 23 j., aan de Magdalenasteeg.
9. Antje Gijbels, 4 m., Korte Viesteeg.
10. Elisabeth de Blaauw, 2 j. en 4 m., Donkerstraat.
- Jacobus Hekman, circa 13 j., Wijde Watersteeg.
11. Elisabeth Hendrika van Empelen, 1 j. en 3 m., Pauwsteeg.
- Willem van Middeldijk, 8 m., Massegast.
- Jan Hendrik de Wilt, 10 w., Boterstraat.
- Maria Smitzert, wed. Lambertus Krommert, 77 j., in de Twijestraat.
12. Martinus Geul, weduenaar, 72 j., Molensteeg.
- Levenloos aangegeven Dochter van Cornelis Hooglander, Tuinstr.
13. Gerrit Smit, 3 m., Groote Eligensteeg.
- Wijnand Godart, 1 j. en 2 m., Stroosteeg.
- Aletta Oostrom, ongeh., 46 j., buiten de Weerd.

- Geertruij Lit, wed. Johannes Hendricus Dieben, circa 75 j., Springweg.
- Neeltje Schoonhorst, wed. Albert Kerkkamp, 58 j., Loefbergmakerstraat.
14. Maria van Rossum, huis. v. Jacobus Verheul, 64 j., buit. de Weerd.
15. Johannes Hermanus Bedet, 3 m., Willemskazerne.
Willem Bloklander, geh., 57 j., Korte Smeesteeg.
16. Alida Catharina Salman, wed. Joannes Gouverneur, 43 j., Vissersteeg.
Anna Maria Verheul, huisvr. van Gerardus Anthonius Ebbers, 46 j., buiten de Weerd.
Zwebertus Hoeyers, geh., 65 j., Engen Doelen.
Willem Papendorp, geh., 33 j., Veenstraat.
17. Anthonius van Liefland, ongeh., 22 j., Smeebbrug.
Johannes van Dam, weduwenaar, 46 j., Ganssteeg.
Annaalje van Essenberg, huisvr. van Johannes Broekman, 40 j., Elisabethstraat.
Elisabeth Scheffers, wed. Cornelis Broekman, 66 j., Achter Clarenburg.
Cornelia Maria Johanna Ligte-
ringe, 6 m., Rijnstraat.
Petrus Hendrikus Ivo, 7 w., Donkerstraat.
Wilhelmina Hooglander, 5 d., Tuinstraat.
- Alberta de Kleijn, wed. Hendrik Loosdrecht, 62 j., Korte Koe-
straat.
18. Anna Maria Dorothea Egler, 1 j.
en 2 m., Lange Smeesteeg.
Levenloos aangegeven Zoon van
Wouter van Leeuwen, Achter
de Twijestraat.
Alida Johanna Hendrika van den
Bol, 5 m., Tuchthuissteeg.
Maria van Rooijen, 1 j., Hoog-
landschbrug.
Maria van Meegen, 9 m., buiten
de Weerd.
19. Anthonia Lamberdina van den
Hoff, 4 j. en 8 m., buiten de
Weerd.
20. Hendrikus Wilhelmus Verweij,
4 w., Lange Lauwerstraat.
21. Bernardus Schuurmeijer, wedu-
wenaar, 35 j., Bergstraat.
Christina Johanna Brouwer, 3 j.,
buiten de Weerd.
Levenloos aangegeven Dochter van
Johannes Sakkers, Florasteeg.
Cornelis Willebrordus van Rijn,
2 j. en 11 m., aan de Catharijne-
poort.
22. Hieronijmus Holtzschue, wedu-
wenaar, 73 j. en 6 m., Lichte-
gaard.
Johannes Gerardus Kelleneer,
geh., 85 j., Neude.
Barendina Johanna Voortman,
20 d., onder Tolsteeg.
Sara Maria Martens, 1 j. en 3 m.,
Jerusalemsteeg.
23. Catharina Hellinx, wed. Johan-

- nes Sonnius, 59 j., Achter de Twijestraat.
- Thomas van der Steen, geh., 60 j., Lange Rosendaal.
- Maria Rosina Bleemer, wed. Bartholomeus Kesnig, 85 j., buiten de Weerd.
- Barendina Preijs, circa 4 j., Lange Smeesteeg.
- Johanna Maria van der Mandele, huisvr. van Gerardus Molenkamp, 39 j., te Delft.
24. Johanna Helena Schoenmaker, 1 j. en 6 m., Hartsteeg.
- Johanna Maria Rietveld, 6 j. en 8 m., buiten de Weerd.
- Maria Catharina Taris, ongeh., 38 j., Lange Lauwerstraat.
- Levenloos aangegeven Zoon van Matthijs van Reusel, Jufferstraat.
26. Aartje van der Plaats, 1 j. en 2 m., Plein Vredenburg.
- Maria Cornelia Markgraaf, 3 m., Korte Jufferstraat.
- Aloisius Nicolaus Joannes Maassen, 3 m., Nieuwe Gracht.
27. Anthonia Cornelia van Koot, 2 m., Maliebaan.
- Levenloos aangegeven Zoon van Carolus Josephus Burgers, buiten de Wittevrouwenpoort.
- Maria Sophia Stevens, 5 j., onder Catharijne.
- Alida Lobel, 7 d., Kort Rosendaal.
28. Levenloos aangegeven Zoon van Johannes van Schip, Zwarte Water.
- Adrianus van der Heijde, ongeh., 32 j., Zilversteeg.
- Adrianus Hendrikus Maarschalkerveert, 8 d., onder Tolsteeg.
29. Regina Kelfkens, 6 m., Zandbrug.
- Anthonij van Solingen, weduwnaar, 74 j., Ger. Diak. Oude Mannen- en Vrouwenhuis.
- Anna Elizabeth Schellink, ongeh., 42 j., Reguliersbrug.
- Clara Post, wed. Claas Marsbag, 63 j., Voorstraat.
- Maria Cornelia Verhoef, ongeh., 53 j., Kruisgasthuissteeg.
30. Wilhelmina van Kesteren, ongeh., 21 j., Drakenburgsteeg.
31. Sophia van Maanen, huisvr. van Dirk de Man, 58 j. en 8 m., Veenstraat.
- Willem Johannes Engel, circa 3 j., Zuilensteeg.
- Josephina van Vliet, 4 w., aan 't Zand.
- Mechteld Papendorp, wed. Johannes Beekes, 81 j., Korte Rietsteeg.
- Hermanus de Rijk, weduwnaar, 65 j., buiten Catharijne.
- Willem de Kruif, geh., 63 j., Lange Rosendaal.

Ziekten en Tcevalen waaraan de Overledenen gestorven zijn:

Doodgeboren.	8.	Transport.	92.
Stuipen.	21.	Verzwakking.	1.
Verval van krachten.	12.	Slijmziekte.	5.
Tcing.	13.	Geelzucht.	2.
Klierziekte.	3.	Kramp in de ingewanden.	1.
Zuur.	3.	Borstvlies en luchtspijptak	
Water.	4.	ontsteking.	1.
Koortsen.	8.	Ontsteking in 't hoofd.	1.
Tanden.	4.	Verharding van de maag.	1.
Beroerte.	3.	Zenuwziekte.	1.
Kinkhoest.	2.	Pleuris.	1.
Pokken.	4.	Krampkolijk.	2.
Ontsteking in de ingewanden.	1.	Gewond.	1.
Borstziekte.	6.		
	<hr/>		<hr/>
	92.		109.

Het getal der Jaren , hetwelk de Overledenen bereikt hebben , is als volgt :

	Mann. Vr. Tot.				Mann. Vr. Tot.		
Doodgeboren.	5	3	8.	Transport.	37	44	81.
Beneden het jaar.	17	16	33.	Van 50 tot 60 jaar.	1	5	6.
Van 1 tot 10 jaar.	7	16	23.	» 60 » 70 »	5	5	10.
» 10 » 20 »	1	»	1.	» 70 » 80 »	4	2	6.
» 20 » 30 »	4	1	5.	» 80 » 90 »	3	3	6.
» 30 » 40 »	1	4	5.	» 90 » 100 »	»	»	»
» 40 » 50 »	2	4	6.				
	<hr/>		<hr/>				<hr/>
	37-44-81.						50-59-109.

VERKOCHE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 3 Augustus 1844, door den Notaris G. H. STEVENS.

N°. 1. Een Huis aan den Steenweg, wijk D, N°. 447, op den Hoek van de Buurkerksteeg. Verkocht voor f 1,475.

N°. 2. Een Huis, op de Lange Nieuwstraat, bij de Groenesteeg, wijk A, N°. 695. Verkocht voor f 1,750.

N°. 3. Een Huis, aan de Westzijde van de Kerkstraat of Achterweg, over de Koningssteeg, wijk A, N°. 165. Verkocht voor f 510.

N°. 4—11. Acht Woningen, in het Lange en Korte Rozendaal, wijk B, N°. 452, 453, 465, 472—476. Verkocht voor f 1,485.

Den 17 Augustus 1844, door den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK.

N°. 1. Een kapitaal, hecht en sterk Huis en Erf, met Kelders en Kluiszen aan het water uitkomende, aan de Noordzijde van de Oude Gracht, tussehen de Bezem- en Bakkerbruggen, wijk G, N°. 20. Verkocht voor f 6000.

N°. 2 en 3. Twee Huizen en Erven, gelegen naast elkander in de Vrouw-Juttestraat, wijk A, N°. 355 en 356. Verkocht voor f 1,805.

N°. 4. Een sterk en weldoortimmerd Huis, Erf en Tuintje, gelegen aan de Westzijde van de Wijstraat, wijk B, N°. 168. Verkocht voor f 3,250.

N°. 5. Een hecht en sterk Huis en Grond, gelegen op den Hoek van de Korte St. Jansstraat, over het Oudkerkhof, wijk F, N°. 66. Opgehouden voor f 3,550.

Den 24 Augustus 1844, door den Notaris G. H. STEVENS.

N°. 1. Een kapitale dubbele Heerenhuizinge, aan de Oude Gracht, nabij de Tolsteeg-Barrière, uitzigt hebbende op den Singel, de Wandelingen en den Spoorweg op Arnhem, Kelders aan het water uitkomende, en twee Zolders over het geheele Huis, verder een groot Erf, waarop de Gebouwen der Tigchelfabriek zijn, bijzonder geschikt tot aanleg van eenen Tuin.

N°. 2. Een groot Koetshuis en Stalling voor 5 Paarden, met Pakhuis daarnevens staande naast het vorig Perceel.

N°. 3. Eene Huizinge, Erve en Grond, aan de Zuidzijde van het eerste Perceel, bestaande in twee Beneden- en twee Bovenkamers, benevens nog eene Woning daarachter. Opgehouden voor f 19,000.

Den 31 Augustus 1844, door denzelfden Notaris.

N°. 1. Een kapitale Huizinge, Erf, Grond en Tuin, aan de Noordzijde van het St. Mariekerkhof, wijk D, N°. 549, benevens twee Woningen annex en naast gemelde Huizinge, en eene Poort, wijk D, N°. 552 en 553.

N°. 2 en 3. Twee Woningen en eene Poort, naast het voorgaande Perceel, wijk D, N°. 550 en 551. N°. 1, 2 en 3 opgehouden voor f 7,950.

N°. 4. Een Huizinge, Erf en Grond, in de Lange Viesteeg, wijk C, N°. 185. Verkocht voor f 1,460.

Denzelfden datum, door den Notaris J. C. DWARS.

Eene hechte, sterke, welbetimmerde en goed ondehoudene dubbele Heerenhuizinge, voorts Orangerietuin met Broeikasten en ruim Koetshuis met Stalling voor zes Paarden, gelegen aan de Zuidzijde van de Heerenstraat, nabij de Nieuwe Wandelingen, wijk A, N°. 1167, strekkende van gemelde Straat tot in de Ridderhofstad, alwaar het Koetshuis en de Stalling uitkomen. Opgehouden voor f 16,000.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand AUGUSTUS 1844,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Oec-Artsenijsschool

te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 's MIDD. 12 UR	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	756	756	757	756	154	17	138	126	Z. W.	Bewolkt.
2	758	759	760	761	145	15	16	11	N.	Betrokken.
3	756	754	753	753	15	173	148	116	W.	idem.
4	751	754	757	760	142	14	15	132	N.	Bewolkt.
5	762	762	762	761	162	19	196	148	W.	idem.
6	756	756	756	757	206	236	184	155	Z. W.	idem.
7	758	759	759	758	164	18	176	138	idem.	idem.
8	756	755	755	757	166	18	162	12	W.	Bewolkt.
9	756	758	757	758	145	143	168	132	N. W.	Betrokken.
10	755	754	754	755	144	16	15	105	idem.	idem.
11	758	759	760	760	16	165	166	122	N.	Bewolkt.
12	755	754	753	753	148	168	168	142	N. W.	idem.
13	755	755	755	755	168	168	165	134	W.	Betrokken.
14	751	748	747	745	174	192	142	122	idem.	Bewolkt.
15	747	748	748	751	142	156	14	142	idem.	Regenachtig.
16	758	760	762	763	162	166	174	128	N.	Betrokken.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 1000.				WINDSTREEK 'S MIDD. 16 12 UR.	WEERSGESTELDHD. 'S MIDD. 12 UREN.
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	758	757	758	759	15 _a	168	168	128	Z. W.	Bewolkt.
18	761	762	762	763	128	138	13	13	N. W.	Regenachtig.
19	760	761	761	761	13	15	14 ₆	12 ₂	N.	Betrokken.
20	758	757	756	755	15 _a	17 _a	167	12 ₄	idem.	idem.
21	755	755	755	755	128	138	15 _a	12 ₂	idem.	idem.
22	755	756	756	757	14 ₂	148	15	128	N. W.	idem.
23	758	757	757	755	157	168	178	14 ₅	Z.	Bewolkt.
24	754	755	754	751	148	15 ₂	15	13 ₆	O.	Betrokken.
25	757	758	759	760	13	137	148	12 ₆	N. W.	idem.
26	762	762	762	763	128	136	15	116	W.	Regenachtig.
27	762	763	763	764	13 _a	145	146	106	N.	Betrokken.
28	765	766	766	767	14 _a	146	15 ₅	12 ₂	N.N.W.	Bewolkt.
29	767	767	767	767	138	145	14 ₁	12	N.	Betrokken.
30	767	767	767	768	13 _a	156	16 ₂	137	idem.	Bewolkt.
31	772	773	773	774	15 _a	17 ₂	18	14	idem.	Helder.
1	7564	7567	757	7576	1570	1722	1634	1282	GEMIDDELTE WAARNEMING Vanden 1en. tot den 10en.	
2	7561	7561	7562	7563	1516	1643	1566	1294	— 10en. — 20en.	
3	7613	7617	7617	7635	1380	1494	1557	1270	— 20en. — 31en.	

- 1 's namiddags onweder en regen, 's avonds sterke regen.
 2 's nachts en 's morgens sterke regen.
 3 's avonds een weinig onweder met regen.
 4 's morgens en 's namiddags wind en regen.
 6 's namiddags onweder en regen.
 8 's namiddags regen en 's avonds onweder en regen.
 9 's morgens regen.
 12 's morgens, 's namiddags en 's avonds regen.
 13 's namiddags en 's avonds regen.

- 14 's namiddags regen.
 15 's namiddags sterke regen.
 17 windrig.
 18 's morgens wind en regen.
 19 sterke wind.
 20 's morgens en 's middags regen.
 21 's morgens en 's avonds regen.
 23 's avonds regenachtig.
 24 den geheelen dag regen en 's avonds onweder, regen en wind.
 25 's nachts sterke regen en onweder, 's morgens regen.
 26 's morgens regen.
 29 's namiddags een weinig regen.

Algemeen gemiddeld, Barometer 758 4, thermometer 14 9_a.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

	onder Nulpeil.
1 Augustus 1844.	5 el 80 duim.
15 —————	5 — 92 ———
31 —————	5 — 23 ———

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND SEPTEMBER 1844.

Geborenen

op den

1. **September.** Henricus Adrianus Geertrudis Theodorus, Z. van Rudolphus Johannes van Rooijen.
Johannes, Z. van Lambertus van Eijk.
Gijsbertus, Z. van Antonie Elzendoorn.
Johanna Maria, D. v. Dirk Mulder.
Dorothea Carolina Aletta, D. van Bernardus Johannes Bolwerk.
Johanna Adriana, D. van Nicolaas Eijndhoven.
Steven, Z. van Lammert van de Bilt.
Wilhelmina, D. v. Dirk Schouten.
2. Hendrik Johannes, Z. van Jacobus van Mook.
Alberta, D. van Adrianus van den Ham.
Hendrikus, Z. van Derk van der Mars.
Gerarda Geertruij, D. van Hendrik Ketelaar.
Maria Cornelia, D. van Cornelis Hogelander.
Anna Barbara, D. van Arend Verbrugge.
3. Maria, D. van Johannes van Maarle.
- Maria, D. van Gerardus Rijns-
hoeven.
Catharina Wilhelmina, D. van
Petrus Hattink.
Maria Cornelia, D. van Bernardus
van den Berkhof.
Geertruida Johanna Elisabeth, D.
van Gerrit Rijdsdam.
Antonius, Z. van Antonius Atte-
velt.
4. Catharina, D. van Dirk de Ruijter.
Elisabeth Johanna, D. van Joan-
nes van Doorn.
Nicolaas Constantijn, Z. van Cor-
nelis van de Vooren.
Johanna Petronella, D. van Cor-
nelis Antonie Toeteman.
Johannes, Z. v. Wilhelmus Paap.
Willemijntje, D. van Johannes
Cornelis de Rooij.
5. Jacobus Cornelis, Z. van Willem
Hendrik Cronselaar.
Johanna Clasina, D. van Hendrik
Antonij Leniger.
Gerardus Daniel, Z. van Gerardus
Huntelaar.
Janna Kaatje, D. van Wijnand
Spiereburg.
Cornelis Antonius, Z. van Cor-
nelis de Rijk.

- Geertruida Susanna, D. van Willem Gerrit Verbeek.
- Cornelis, Z. van Cornelis van der Tol.
- Adriana Gerarda Delia, D. van Pieter van Dranen.
- Wilhelmina Johanna, D. van Hermanus Muiteमार.
6. Frederika, D. van Pieter Renes. Adrianus, Z. van Willem Klink. Elisabeth, D. van Jacobus van der Werf.
- Maria, D. van Willem Lit.
7. Willem Siegel, Z. van Jacobus Rijke.
- Juliana Josephina Johanna, D. van Franciskus Joannes Hermanus Reijgers.
- Catharina Maria Gerarda Hermina, D. van Johannes Heijl.
- Anna Maria, D. van Carolus Antonius van Dommelen.
- Johanna, D. van Pieter Adelaar.
8. Hendrina, D. van Wilhelmus Kragten.
- Jan, Z. van Willem Roerhorst.
- Carolina, D. van Jan Hendrik van Helsdingen.
- Johannes, Z. van Joannes Peters.
9. Johannes Willebrordus, Z. van Antonius Smits.
- Maria Johanna Cornelia, D. van Johannes Blom.
- Anne Marius Dorus, Z. van Martinus Carel Egler.
- Josephine Johanna, D. van Josephus Johannes Schellink.
- Maria, D. van Johannes Haringcaspel.
- Hendrika Maria, D. van Petrus Johannes van Dillen.
- Neeltje, D. van Hermanus van Schaik.
- Gijsbertus Christiaan, Z. van Jan Willem de Groot.
- Willem, Z. van Jacobus van der Linden.
- Catharina, D. van Joannes Trijsburg.
10. Jansje Maria, D. van Frederik Jacobus Ross.
- Theodorus Johannes, Z. van Jan Willem de Hoog.
11. Maria, D. v. Arnoldus van Lingen. Anton, Z. van Willem Arnoldus van Veen.
- Nicolaas, Z. van Abraham Johannes Visser.
12. Wilhelmina Johanna, D. van Antonie Joseph Beck.
- Wilhelmina, D. van Nicolaas Gentenaar.
- Jacobus Johannes, Z. van Jacobus Wassink.
- Hendrik, Z. van Jacobus Schroot Bettink.
- Catharina Wilhelmina, D. van Johannes de Leur.
- Adriana, D. van Jan van Leeuwen.
- Maria, D. van Johannis Leunen.
13. Joannes Lambertus, Z. van Lambertus van der Wurff.
- Adriana Jacoba, D. van Jacob Dolleman.
- Arie, Z. van Jan de Bruijn.

- Isaak, Z. van Jan van Rennes.
14. Willem Hendrik, Z. van Mr. Pieter de Beaufort.
 Maria Catharina, D. van Frederik Sandkuijl.
 Augustina Jacoba, D. van Hendrik Carel Berghuijs.
 Abraham Johannes, Z. van Jan Kiers.
 Jeannetta Henrietta, D. van Alexander Houdijk.
 Christiaan, Z. van Louwerens van Kasteel.
 Rika, D. van Pieter van der Vleut.
 Cornelia Petronella, D. van Gerrit Hermanus Cino.
15. Wilhelmina Maria, D. van Vincent Hendrikus Bartels.
 Machiel, Z. van Wilhelmus Willemse van den Bedem.
 Johanna Christina, D. van Adrianus Oderom.
 Jan, Z. (Tweeling waarvan een doodgeboren) van Brand van de Geer.
16. Clasina, D. van Matthijs Blonk.
 Stijntje, D. van Gerrit Hendrik Blotkamp.
17. Johannes Stephanus, Z. van Jacob Willem Oudegeest.
 Dirk, Z. van Kornelis Daniël de Haas.
 Sara, D. van Hermanus Straatman.
 Johanna Helena, D. van Gijsbertus Joannes Wijnands.
18. Paulina Constantia Elisabetha, D. van Johan Petersen Grolman.
 Jacoba, D. van Jacobus Regter.
- Marinus, Z. van Wilhelmus Jacobus van Zutphen.
- Nicolaas, Z. van Aart Borreman.
 Sophia Gijsberta, D. van Pieter Antoni Roeper Bosch.
 Alida, D. van Simon van Hienen.
 Johannes Cornelis, Z. van Gerrit van Schaik.
19. Willem Jan Hendrik, Z. van Hendrik Wegerief.
 Janna Kaatje, D. van Willem Schalken van Arkel.
 Steventje, D. van Gerardus Wiekenkamp.
 Hendrik Arie, Z. van Hendrik Arie van Raam.
 Cornelis, Z. van Jan Carel de Wit.
20. Gerardus, Z. van Jan Jacob van Ingen.
 Geurt, Z. van Cornelis van Schieveen.
 Francina, D. van Gideon Visser.
21. Helena, D. van Frans Uré.
 Maria, D. van Hendrikus Mander-sloot.
 Susanna, D. v. Hendrikus Tieland.
 Dina Petronella, D. van Johannes van Rams.
 Arie, Z. van Cornelis van de Bilt.
22. Hendrika, D. van Cornelis Veloo.
23. Marinus Theodorus, Z. van Martinus Joannes Niesen.
 Jan, Z. van Wijnand Damen.
 Walraven Robbert, Z. van Jhr. Willem Iman Cornelis Rammelman Elsevier.
 Jeannette Gerardina, D. van George Lodewijk Klein.

24. Jacobus Josephus, Z. van Coenraad Vermeulen.
Aaltje, D. van Hendricus van Blaricom.
Jacobus Petrus, Z. van Theodorus de Rijk.
25. Geertruij, D. van Hermanus van der Sluijsen.
Anthonius, Z. van Johannes Attevelt.
Cornelia, D. van Adrianus Maarschalkerveerd.
Martha Geertruida, D. van Johannes van der Straten.
Karel Marinus, Z. van Bernardus Jacobus van de Vegt.
26. Janus, Z. van Leonardus van Leeuwen.
Rudolph Elias, Z. van Cornelis Wernard van Voorst van Beest.
Alojsius Johannes, Z. van Hendrikus Corver.
Charlotta, D. v. Gerrit van Hoorn.
Cornelia Theodora, D. van Wilhelmus van Maarschalkerveert.
Louisa Ernestina, D. van Willem de Sturler.
- Maria Elisabeth, D. van Wouter Gesel.
Gesina Wilhelmina, D. van Jan Hendrik Koelman.
Maria Alida, D. van Stephanus Joannes Carels.
27. Gerardus Frederikus, Z. van Gerardus Johannes van der Schroeff.
Maria, D. van Hendrik Hoonakker.
Wilhelmina, D. van Gregorius Willem Stangenberger.
Willem Arnoldus, Z. van Willem Arnoldus Sniijders.
Anna Catharina, D. van Hendrikus van Schaick.
Johanna Hermina, D. van Albert van Beusekom.
28. Arnoldus, Z. van Arnoldus Westerman.
29. Elisabeth, D. van Lambertus Martini.
30. Wilhelmina, D. van Jan Olivier.
Adriana Johanna, D. van Rijk Verhaar.
Karel, Z. van Johannes Mientjes.
Johanna, D. van Joannes de Lang.

GEBORENEN 154, waaronder 8 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

4. **September.** Christian Reneker, Kunstdraaijer, 29 j. en Teuntje van Baalen, weduwe, Tapster, 38 j.
Jacobus van Rhijn, weduwenaar,
- Knopendraaijer, 39 j. en Antje Verheul, Naaister, 24 j.
Pieter Dons, Kleermaker, 20 j. en Johanna Verhoef, Naaister, 26 j.

- Ernst Hendrik Klokke, Timmerman, 31 j. en Margaretha Keeja, zonder beroep, 22 j.
- Johannes Jacob Rijnders, Timmerman, 24 j. en Maria Johanna Weijenberg, zonder beroep, 21 j.
- Hendricus Cornelis Visser, Knoepenmaker, 24 j. en Clara Cecilia van Deijl, weduwe, Werkster, 30 j.
5. George Adolph de Haart, weduenaar, Apotheker, omtrent 32 j. en Catharina Geertruijda Verhoeff, Particuliere, 27 j.
- Pieter van der Jagt, weduenaar, Winkelier, 38 j. en Henderina Elizabeth van der Meulen, zonder beroep, 22 j.
11. Willem Hendrik Tetenburg, Schipper, 19 j. en Helena Antonia Augustinus, zonder beroep, 23 j.
- Petrus Johannes Slegers, Winkelier, 29 j. en Antonia Beek, zonder beroep, 28 j.
- Josephus Johannes Martens, Huis schilder, 25 j. en Theodora van der Wurf, zonder beroep, 20 j.
12. Franciscus Christiaan de Grijs, Koopman, 28 j. en Maria Anna Cecilia Haak, Muziekonderwijzeresse, 35 j.
18. Gerrit van den Agtersloot, weduenaar, Werkman, 51 j. en Cornelia Linschoten, Breidster, 44 j.
- Gerrit Jan Cubes, Metselaar, 23 en Clasina Sara Essenberg, zonder beroep, 26 j.
- Jan Minjon, Schoenmaker, 24 j. en Carolina Flentge, zonder beroep, 29 j.
- Adrianus van Stralen, Kleermaker, 29 j. en Gijsberta Grondijs, Naaister, 31 j.
- Johannes Gothard Rusconi, Schoorsteenveger, 28 j. en Cornelia Jansen, zonder beroep, 27 j.
- Martinus Dominikus Velthuijsen, Wagenmaker, 26 j. en Johanna Lowisa Hoolwijn, zonder beroep, 38 j.
19. Eilard Ludwig Plagge, Koopman, 28 j. en Cornelia Anna Theodora Sels, Particuliere, 22 j.
25. Petrus Steenwijk, weduenaar, Metselaar, 38 j. en Naatje Eve-raarts, zonder beroep, 23 j.
- Bernardus Strik, Broodbakker, 23 j. en Geertruij Voest, Dienstmeid, 27 j.
- Gerrit Jan Berlijn, Onderwijzer, 21 j. en Johanna Wouterina Kroonenburgh, Naaister, 22 j.
- Johannes Theodorus Wiegand, zonder beroep, 27 j. en Everdina Theodora de Ruiter, Nutsenwaschster, 24 j.
- Willem Gerardus Regters, Timmerman, 23 j. en Cornelia van Bellekom, Naaister, 20 j.
- Jan Schipperijn, Boerenknecht, 35 j. en Willemijntje Vringer, weduwe, Melkverkoopster, 30 j.

Johann Friderich Anton Legedör,
Koopman, 43 j. en Catherina
Schoenberger, Werkster, 48 j.

Huisonderwijzer, 25 j. en Lu-
cretia Coenradina de Wolff,
zonder beroep, 24 j.

26. Hubertus Adrianus Gerritsen,

TE ZAMEN 27 PAREN.

Overledenen

op den

<p>1. September. Nicolaas Alber-
tus van Helsdingen, 5 m., Juf-
ferstraat.
Hendrikus van Schroon, 7 m.,
buiten de Weerd.
Augustinus Naudts, ongeh., 83
j., Viebrug.
Levenloos aangegeven Zoon van
Jacob de Jong, Nieuwe Gracht.
Levenloos aangegeven Zoon van
Reinier Christiaan Soto, Grut-
tersdijk.</p> <p>2. Carel Louis Hensing, 1 j. en 2 m.,
Boterstraat.
Betje Weijl, 2 m., Loefbergma-
kerstraat.
Leendert Gijbels, 3 m., Korte
Viesteeg.</p> <p>3. Catharina Wilhelmina Thomas-
sen, circa 9 j., Maliebaan.
Suzanna Adriana Filet, 1 j. en 2
m., Elisabethstraat.</p> <p>4. Christoffel Johannes Knippers, 2
j. en 7 m., Maliebaan.
Antonia Sabel, huisvr. van Wij-
nand van Beest, 23 j., buiten
de Weerd.
Adriana Maria Ballange, 2 m.,
Vrouwjullestraat.</p> | <p>Levenloos aangegeven Dochter van
Petrus Josephus Martens, Pot-
terstraat.</p> <p>Gerardus Hendriks, 2 m., onder
Tolsteeg.</p> <p>5. Hendrik Doeff, 13 j., Amsterdam.
Hendrikus van Karsbergen, 82 j.,
Ger. Diekonie Oude Mannen en
Vrouwenhuis.</p> <p>6. Regina Goldberg, huisvr. van
Juda Mozes Lewenstein, 44 j.,
Vrouwjullestraat.
Johannes Wijnandus de Jeeger,
weduwenaar, 69 j., Predik-
heerenkerkhof.
Johannes Paap, 2 d., Groenesteeg.
Pieter Verkerk Koster, 24 j.,
Hospitaal.</p> <p>7. Bartje Oostendorp, 1 j. en 4 m.,
Zwarte Water.
Karel Willem Frederik de Bree,
5 j. en 10 m., onder Catharijne.
Anna Catharina Karsdorp, huisvr.
van Gilles van der Wall, 36 j.,
Watersteeg.</p> <p>8. Gerarda Johanna Jahns, 1 j. en
7 m., onder Tolsteeg.
Helena Maria van Schaik, 10 m.,
Walsteeg.</p> |
|---|---|

- Maria de Klerk, 6 m., Naauwen Doelen.
- Johannes Cornelis Jans, 3 w., Naauwen Watersteeg.
9. Hendrikus Marinus van Kordenoordt, 3 j. en 8 m., 1^e Achterstraat.
- Johannes Gerardus van Kuijk, 1 j. en 11 m., Molenwerf.
- Simon van Croghten, 23 j., Willemskazerne.
10. Johannes Jelissen Morren, geh., 42 j., Pausdam.
- Johannes Rijnsburg, weduwnaar, 37 j., Ganssteeg.
- Hendrikus van Zijl, 1 j. en 5 m., Ganssteeg.
- Johanna van Eijk, wed. Jan van Beest, 59 j., onder Tolsteeg.
- Hermanus Moorkate, 20 j., Hospitaal.
12. Johanna Cornelia de Moor, 9 m., onder Tolsteeg.
- Johanna Kelderman, geh. met Willem Maarschalkerweerd, 71 j., onder Tolsteeg.
13. Joseph de Bont, geh., 43 j., Bergstraat.
- Lambertus van den Brink, 58 j., Nieuwe Gracht.
- Levenloos aangegeven Zoon van Johannes Blanken, Twijstraat.
- Levenloos aangegeven Dochter van Hannes Hendriksen van den Berg, Geertuidabrug.
15. Nicolaas Klarenbeek, 1 m., onder Tolsteeg.
- Levenloos aangegeven Zoon van Brand van de Geer, buiten de Wittevrouwenpoort.
16. Franciscus Henricus de Winter, 4 j. en 8 m., Paddemoessteeg.
- Maria Geertrui Catharina Melius, 4 j. en 8 m., Rietsteeg.
- Maria van Maarle, 14 d., onder Tolsteeg.
- Anna Elisabeth Haarts, 10 m., Wijde Doelen.
- Anthoonius Johannes Preijs, 11 m., Lange Smeesteeg.
- Levenloos aangegeven Zoon van Everd van Soest, buiten de Weerd.
- Elizabeth Harderwijk, 2 j., Kraansteeg.
- Cornelis van Veen, 1 j., Gruttersdijk.
17. Anna van Rootselaar, ongeh., 18 j. en 11 m., Gaardbrug.
- Pieter Grieff, 12 j. en 4 m., Catharijnesteeg.
- Maria Wilhelmina Koning, 1 j. en 7 m., buiten de Weerd.
- Anthonia de Bie, circa 3 j., aan 't Zand.
- Anthonie Roest, 3 m., Roodebrug.
18. Wilhelmina Sophia van Schaik, 4 m., Lollestraat.
- Adriana van Straalen, 1 j. en 2 m., Ganssteeg.
19. Margaretha Hermans, 1 j. en 3 m., Abramdolesteeg.
- Dirk Cornelis Spierenburg, 11 m., Roodebrug.
- Abraham Storm, weduwnaar,

- 69 j. , Ger. Diak. Oude Mannen en Vrouwenhuis.
- Maria Cornelia Hondvorst , huisvr. van Evert Huijs , circa 45 j. , Geertruidasteeg.
- Wilhelmina Vermeer , 8 j. en 6 m. , Molensteeg.
20. Cornelia Koos , 5 j. en 5 m. , Watersteeg.
- Johannes van Eijk , 3 w. , Groenesteeg , C.
- Jacobus Lancee , ongeh. , 13 j. , Catharijnestraat.
- Alida van Mansveld , circa 5 m. , Keukenstraat.
- Jan Koster , geh. , 44 j. , te Ankeveen.
21. Johannes Dirk Raasveld , 11 m. , Donkerstraat.
- Alexander Verbeek , 2 m. , onder Catharijne.
- Cornelia Verhoeff , wed. Dirk van den Broek , 84 j. , buiten de Weerd.
- Johannes Wabes , weduwenaar , 77 j. , Ger. Diak. Oude Mannen en Vrouwenhuis.
22. Anthonia van Doorn , 6 j. , Springweg.
- Willem Christiaan van Dokkum , 11 j. en 9 m. , Elisabethstraat.
- Jetje Bouwman , 5 m. , Hekelsteeg.
23. Levenl. aangegev. Zoon (onecht). Marinus Cornelis Huijs , 2 m. , Geertruidasteeg.
- Anna Maria Wassink , 2 j. , Zakendragersteeg.
- Sara Straatman , 6 d. , onder Catharijne.
- Levenloos aangegeven Dochter van Johannes Tenbrink , Zadelstraat.
- Johanna van Groeningen , wed. Jacobus Schuurman , 77 j. , onder Catharijne.
- Nicolaas Visser , 11 d. , Groenesteeg , A.
24. Gijsbert van de Vooren , 4 m. , Mariastraat.
- Gerrit Tulp , weduwenaar , 77 j. , Zandstraat.
- Johannes Maseland , weduwenaar , 81 j. en 3 m. , Bakkerbrug.
- Gerrit van Rossum , ongeh. , 18 j. en 6 m. , Abstede.
25. Levenloos aangegeven Zoon van Lambertus Mandersloot , Korte Minnebroederstraat.
- Elisabeth Jansen , huisvr. van Jan Smit , 55 j. , Springweg.
- Clasina Kalkhoven , 2 j. en 4 m. , Zandstraat.
- Johannes de Bond , 1 j. en 7 m. , Keukenstraat.
26. Ernst Frans Pitloo , ongeh. , 27 j. , buiten Catharijne.
- Johanna Blom , huisvr. van Bernardus van der Valk , 63 j. , Springweg.
27. Adriana Magdalena de Bloklander , 11 j. , Mariaplaats.
28. Johanna Cornelia Jacobs , 4 j. , Korte Jufferstraat.
- Catharina Verheem , 1 j. en 8 m. , Strooisteeg.

- Catharina Trijsburg, 3 w., Achterweg.
29. Anthonia van Dijk, huisvr. van Gerrit van Doorn, 27 j., Veenendaal Stichts.
- Matthijs Hendrik Adrianus van Reusel, 5 w., Jufferstraat, G.
- Christiaan van Kasteel, 15 d., Jufferstraat, G.
30. Johanna van Maarschalkerweerd, 6 j. en 2 m., Gasthuissteeg.
- Rudolf Franciscus Kipp, 2 m., Jufferstraat G.
- Cornelia Maria Agatha Anthonia van der Muelen, wed. Arnoud Christiaan Loten van Doelen, 51 j., Lange Nieuwstraat.

- Antonie Haussen, geh., 66 j. en 5 m., Geertruidakerkhof.
- Levenloos aangegeven Dochter v. Alexander Gerardus Elich, Pelmolenstraat.
- Dirk Valk, 1 j. en 6 m., Watersteeg.
- Gerrit van der Wall, 11 m., Zuilenstraat.
- Sophia Wilhelmina Tieland, wed. Arie van der Plaats, 36 j., Plein Vredenburg.
- Elisabeth Balfoord, 2 j. en 1 m., Magdalenesteeg.

OVERLEDENEN 109.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn :

Doodgeboren.	11.	Transport.	86.
Stuipen.	19.	Ontsteking in de ingewanden.	1.
Verval van krachten.	13.	Geelzucht.	1.
Tering.	15.	Waterzucht.	6.
Klierziekte.	7.	Longziekte.	1.
Zuur.	1.	Verdronken.	1.
Koortsen.	4.	Borstkwaal.	9.
Tanden.	3.	Beenbederf.	1.
Beroerte.	1.	Stikzinking.	1.
Kinkhoest.	8.	Koudvuur in de ingewanden.	1.
Kinderziekte.	4.	Beroerte in 't hoofd.	1.
	<hr/>		<hr/>
	86.		109.

Het getal der Jaren, hetwelk de Overledenen bereikt hebben, is als volgt :

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren.	7	4	11.	Transport.	49	43	92.
Beneden het jaar.	20	12	32.	Van 50 tot 60 jaar.	1	3	4.
Van 1 tot 10 jaar.	10	17	27.	» 60 » 70 »	3	1	4.
» 10 » 20 »	5	4	9.	» 70 » 80 »	2	2	4.
» 20 » 30 »	4	2	6.	» 80 » 90 »	4	1	5.
» 30 » 40 »	»	2	2.	» 90 » 100 »	»	»	»
» 40 » 50 »	3	2	5.				
	<hr/>		<hr/>				<hr/>
	49	43	92.				59—50—109.

VERKOCHTE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 14 September 1844, door den Notaris H. VAN OMMEREN.

Twee kapitale en aanzienlijke Hofsteden genaamd *de schoone Hofstede en Loogendaal* en daaraan behoorende landen, te zamen groot 120 Bunders, 54 Roeden, 20 Ellen, gelegen onder de Gemeente van Houten en 't Goij, Schalkwijk, Schonauwen en Werkhoven. Verkocht voor *f* 63,600.

N°. 1. Een kapitale wel ter nering staande Huizinge, met afzonderlijke ingang voor het Bovenhuis, Erf, Grond en zeer grooten Tuin, benevens Bergplaats, gelegen binnen Utrecht, in de Twijstraat, wijk B, N°. 212. Opggehouden voor *f* 5,220.

N°. 2. Een aangenaam gelegen Tuin, groot 10 Roeden, 8 Ellen, gelegen aan de Zuidoostzijde van de Maliebaan, wijk I, N°. 207, tot aanleg van een Buitenverblijf bijzonder geschikt. Opggehouden voor *f* 3,940.

Den 21 September 1844, door den Notaris J. H. VAN GROOTVELD.

Een hechte, sterke en weldoortimmerde Huizinge met Erf en Grond, waarin sedert lang de Broodbakkerij is uitgeoefend enz., gelegen binnen Utrecht, aan de Westzijde van de Lange Nieuwstraat, wijk A, N°. 322. Verkocht voor *f* 3,525.

Denzelfden datum, door den Notaris H. DUIJFJES.

Een kapitaal Koopmanshuis, staande binnen Utrecht, aan de Westzijde van de Oude Gracht, wijk B, N°. 1. Verkocht voor *f* 6,000.

Den 28 September 1844, door den Notarissen G. H. STEVENS en J. H. VAN SCHERMBEEK.

N°. 1. 16 Bunders, 67 Roeden, 60 Ellen allerbest Elzen- en Essensboschland, gelegen onder de Gemeente Cothen, aan den Dwarsdijk, bekend onder den naam van *het groote Kantoer*. Verkocht voor *f* 1,6400.

N°. 2. 3 Bunders, 36 Roeden, 40 Ellen best Elzen- en Essensboschland, gelegen onder de Gemeente van Amerongen, nabij de Amerongsche Watering. Verkocht voor *f* 2,800.

N°. 3. Een Hofstede met 28 Bunders, 73 Roeden, 16 Ellen best Tuin, Bouw, Wei, Hooi en gedeeltelijk Boschlanden, gelegen onder de Gemeente van Kamerik Houtdijken bij den Ouden Dam. Verkocht voor *f* 9,100.

N°. 4. 3 Bunders, 50 Roeden, 76 Ellen Weiland, gelegen onder de Gemeente van Westbroek, in den Buitenweg, nabij den Groeneweg. Verkocht voor *f* 800.

N°. 5. 5 Bunders, 92 Roeden, 86 Ellen Weiland, gelegen als voren, in den Binnenweg, nabij den Gageldijk. Verkocht voor *f* 1,255.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand SEPTEMBER 1844,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijsschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12 ur.	WEERSGESTELD. 's MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	775	775	775	774	16	187	192	14	N. O.	Helder.
2	773	772	771	769	16	182	188	154	idem.	idem.
3	767	766	764	764	14	152	176	168	o.	Betrokken.
4	764	763	762	762	18	216	212	186	idem.	Helder.
5	761	761	760	762	18	226	232	186	idem.	idem.
6	763	763	763	764	197	224	21	16	z.	idem.
7	764	763	762	763	20	203	214	166	o.	Betrokken.
8	761	761	761	759	18	197	202	17	N.	Bewolkt.
9	755	756	756	757	177	198	19	16	W.	idem.
10	759	759	760	761	158	188	18	124	idem.	Betrokken.
11	763	764	763	763	15	16	165	104	N.	Bewolkt.
12	763	763	763	765	136	16	17	123	idem.	Betrokken.
13	767	767	768	768	152	167	155	98	idem.	Bewolkt.
14	767	767	766	767	156	177	18	14	idem.	Betrokken.
15	765	764	763	760	144	163	176	154	z.	idem.
16	759	759	759	758	172	16	166	16	N. W.	idem.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 1000.				WINDSTREEK 'S MIDD. te 12 UR.	WZERSGESTELDHD. 's MIDD. 12 UREN.
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	757	757	756	756	164	182	178	152	N. W.	Regenachtig.
18	760	760	761	762	142	145	14	112	N. O.	Betrokken.
19	762	761	760	760	138	148	148	116	idem.	Bewolkt.
20	762	763	763	764	134	145	135	118	O.	Betrokken.
21	765	765	765	766	124	137	136	84	idem.	Helder.
22	765	764	763	762	114	132	136	88	idem.	Bewolkt.
23	758	756	755	755	86	88	102	88	idem.	Betrokken.
24	758	760	761	766	98	116	127	7	idem.	idem.
25	767	768	768	770	112	132	144	78	idem.	Bewolkt.
26	771	771	770	770	118	142	147	82	N.	idem.
27	769	768	767	767	125	146	155	86	Z.	Helder.
28	765	764	763	762	124	158	162	88	O.	idem.
29	760	760	760	766	112	126	128	10	N. O.	Betrokken.
30	771	771	771	771	116	12	115	62	idem.	Bewolkt.
	GEMIDDELDE WAARNEMING								Vanden 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
1	7642	7639	7634	7635	1749	1978	1996	1614	—	10 ^{en} . — 20 ^{en} .
2	7625	7625	7622	7623	1488	1608	1613	1283	—	— 20 ^{en} . — 30 ^{en} .
3	7649	7647	7643	7655	1130	1305	1352	822	—	— 20 ^{en} . — 30 ^{en} .

- 4 windrig.
 5 idem.
 6 's namiddags regen en onweder.
 7 idem.
 8 's namiddags regen.
 9 's nachts onweder en regen.
 10 's namiddags regen.
 15 's avonds regen.

- 16 regenachtig.
 17 's morgens en 's namiddags regen.
 20 's namiddags regen.
 23 windrig.
 24 's nachts regen en wind.
 29 's morgens mistig en 's namiddags regen.

Algemeen gemiddeld, Barometer 763,5, Thermometer 14,95.

STAND DES WATERS,

te VREESWIJK in de Rivier DE LEE.

		onder Nulpeil.
1 September 1844.	3 el 35 duim.
15	_____	4 - 39 _____
30	_____	4 - 00 _____

- Nicolaas , Z. van Nicolaas Tromp.
 Petronella , D. van Nicolaas Roelofs.
 Johanna , D. van Klaas van den Broek.
 Helena , D. van Evert Gerritsen.
13. Johannes , Z. van Hermanus Paas-
 sen.
 Arnoldus Johannes Petrus , Z. van
 Livius Petrus van den Broek.
 Johannes Jacobus , Z. van Johan-
 nes van Piggelen.
 Willem Dirk , Z. van Johan Jacob
 Flienter.
 Maria Hillegonda , D. van Nelis
 Gabriël van Assenbergh.
 Agnes Adriana Maria , D. van An-
 tonius Piket.
 Jacobus Johannes , Z. van Jacobus
 Johannes Edelkoort.
 Pieter , Z. van Johannes de Rooij.
14. Hendrikus , Z. van Willem van
 den Broek.
 Cornelia , D. v. Lambert Ottenhof.
 Maria Johanna , D. van Ludovicus
 Antonius Rogier.
 Anthonius , Z. van Jan Doeser.
15. Pieter Willem , Z. van Cornelis
 van Oostrom.
16. Jan Cornelis , Z. van Gerardus
 Johannes van Berkel.
 Johanna , D. van Cornelis Marinus.
 Gerrit Jan Albert , Z. van Johan-
 nes Rijkhart de Jong.
 Petronella Hermina , D. van Arie
 de Bruijn.
 Gerrit Laurens , Z. van Johannes
 van der Klugt.
17. Hendrika Elisabeth , D. van Hen-
 drikus Johannes Doornenberg.
 Geertruij , D. van Jacobus Rijn-
 bergen.
 Albertus , Z. van Franciscus van
 Zutphen.
 Janna Kaatje , D. van Frans van
 Ammers van Arkel.
 Harmanus Bartholomeus , Z. van
 Harmanus Berkhout.
18. Johan Pieter , Z. van Dirk Con-
 stantinus Matthijs van Vlierden.
 Elisabeth Cornelia Francina , D.
 van Herman Leonart Philip
 Lechleitner.
 Francina Machtildis , D. van Cor-
 nelis Vianen.
 Geertruij , D. van Hendrik Slag-
 huis.
 Johannes , Z. van Johannes Saur-
 walt.
 Helena Johanna , D. van Gerrit
 van de Vooren.
 Susanna , D. van Adolph Johaa
 van Hoeij Schilthouwer.
 Josina Machteld , D. van Mr. Pieter
 Jacob Ridder van der Does de
 Bijje.
 Elisabeth Maria Johanna , D. van
 Arnoldus Wagenaar.
19. Gerardus Antonius , Z. van An-
 tonij de Groot.
 Jan , Z. van Antonius van Maurik.
 Anne Elisabeth Hester , D. van
 Mr. Jean Scipion Vernède.
 Wijnand Johannes , Z. van Wij-
 naud Wolsing.
 Gerrigje , D. van Gerrit van Soest.

- Nicolaas, Z. van Nicolaas Tromp.
 Petronella, D. van Nicolaas Roelofs.
- Johanna, D. van Klaas van den Broek.
- Helena, D. van Evert Gerritsen.
13. Johannes, Z. van Hermanus Paassen.
- Arnoldus Johannes Petrus, Z. van Livius Petrus van den Broek.
- Johannes Jacobus, Z. van Johannes van Piggelen.
- Willem Dirk, Z. van Johan Jacob Flenfer.
- Maria Hillegonda, D. van Nelis Gabriël van Assenbergh.
- Agnes Adriana Maria, D. van Antonius Piket.
- Jacobus Johannes, Z. van Jacobus Johannes Edelkoort.
- Pieter, Z. van Johannes de Rooij.
14. Hendrikus, Z. van Willem van den Broek.
- Cornelia, D. v. Lambert Ottenhof.
- Maria Johanna, D. van Ludovicus Antonius Rogier.
- Anthonius, Z. van Jan Doeser.
15. Pieter Willem, Z. van Cornelis van Oostrom.
16. Jan Cornelis, Z. van Gerardus Johannes van Berkel.
- Johanna, D. van Cornelis Marinus.
- Gerrit Jan Albert, Z. van Johannes Rijkhart de Jong.
- Petronella Hermina, D. van Arie de Bruijn.
- Gerrit Laurens, Z. van Johannes van der Klugt.
17. Hendrika Elisabeth, D. van Hendrikus Johannes Doornenberg.
- Geertruij, D. van Jacobus Rijnbergen.
- Albertus, Z. van Franciscus van Zutphen.
- Janna Kaatje, D. van Frans van Ammers van Arkel.
- Harmanus Bartholomeus, Z. van Harmanus Eerckhout.
18. Johan Pieter, Z. van Dirk Constantinus Matthijs van Vlierden.
- Elisabeth Cornelia Francina, D. van Herman Leonart Philip Lechleitner.
- Francina Machtildis, D. van Cornelis Vianen.
- Geertruij, D. van Hendrik Slaghuis.
- Johannes, Z. van Johannes Saurwalt.
- Helena Johanna, D. van Gerrit van de Vooren.
- Susanna, D. van Adolph Johaa van Hoeij Schilthouwer.
- Josina Machteld, D. van Mr. Pieter Jacob Ridder van der Does de Bijje.
- Elisabeth Maria Johanna, D. van Arnoldus Wagenaar.
19. Gerardus Antonius, Z. van Antonij de Groot.
- Jan, Z. van Antonius van Maurik.
- Anne Elisabeth Hester, D. van Mr. Jean Scipion Vernède.
- Wijnand Johannes, Z. van Wijnand Wolsing.
- Gerrigje, D. van Gerrit van Soest.

- Frederika Wilhelmina, D. van Daniel Antonius Siern.
- Theodorus Johannes, Z. van Christiaan Gerrit Montijn.
- Willem Petrus Quirinus, Z. van Quirinus van Rijn.
- Gesina, D. van Evert Broekman.
20. Johannes, Z. van Johannes Braaij.
- Hermanus, Z. van Jan Willem te Kolste.
- Louis Joseph, Z. van Louis Joseph Verhoeff.
21. Hubertus, Z. van Jacob Kuneken.
- Gijsbertus, Z. van Willem van Maurik.
- Petronella, D. van Willem Engbers.
- Margina Willemina, D. van Antonie van Oord.
22. Frans Felix Albert, Z. van Albert Willem Tentije.
24. Florus Carolus, Z. van Florus Carolus Isegard.
- Bastiaan, Z. van Rijk Hendrik Joolen.
25. Hugo, Z. van Jacob Uijtewaal.
- Heijntje, D. van Wolff Mozes van Laar.
- Leentje, D. van Mozes van Frank.
26. Jan, Z. van Klaas Jongerius.
- Johanna Amelia, D. van Mr. Johan Hora Siccama.
- Cornelia, D. van Petrus Vroonhof.
- Margaretha Johanna, D. van Franciscus Pouw.
- Anna Jacoba, D. van Mr. Jan Ignatius Daniël Nepveu.
27. Willem George Frederik, Z. van Johannes Nahuijs.
- Maria Alida, D. van Jan Lambertus van Doorn.
- Dirkje Johanna, D. van Aart Hendrikse.
- Adriana, D. van Everardus Buije.
28. Jan, Z. van Johannes Jacobus de Wit.
- Christina Antoinetta, D. van Johannes Godart.
- Petrus, Z. van Willem Meulenbeek.
29. Anna Cornelia, D. van Jacobus Hofstede.
- Johanna, D. van Pieter Lens.
- Anthonia, D. van Willem Dekker.
- Roelandus Adrianus Johannes, Z. v. Adrianus Johannes Huisman.
30. Abraham, Z. van Hartog Frank.
- Wilhelmus Johannes, Z. van Willem van Rooijen.
- Susanna Christina, D. van Glaudi Vreeswijk.
- Cornelia, D. van Hendrikus de Vos.
- Arnoldus, Z. van Arnoldus Lauterslager.
31. Dora, D. van Gerardus Kuhne.
- Cornelis Martinus, Z. van Jan Arend Oxener.

GEBORENEN 125, waaronder 12 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

- 2. October.** Philip Jacob Frenkel, Koopman, 21 j. en Belie Raphael, Koopvrouw, 24 j.
 Antonie Verheul, Opperman, 36 j. en Johanna Christina Mattu, Werkster, 25 j.
 Hermanus Valk, Bouwman, 32 j. en Geertruij Otten, Hovenierster, 24 j.
 Aart de Graaf, zonder beroep, 25 j. en Hendrikje Verkerk, Naai-ster, 32 j.
- 9.** Johannes Schalkwijk, Logementhouder, 28 j. en Theodora Cornelia Rietveld, zonder beroep, 21 j.
 Jacobus Kooning, Werkman, 28 j. en Aaltje Ten Hoed, Dienstm-aid, 35 j.
 Wouter Kelfkens, Schilder, 21 j. en Catharina Elisabeth Ras, Naaister, 22 j.
 Arie van der Werff, Hovenier, 26 j. en Janna van Beest, Naai-ster, 27 j.
 Cornelis de Groot, Knopenmaker, 21 j. en Francina Hendrika van Groot Battave, zonder beroep, 19 j.
 Arie Bogert, weduwnaar, Brood-bakker, 32 j. en Henrica van Dijk, zonder beroep, 40 j.
 Moses Levi de Leeuw, Koopman, 25 j. en Betje Roeg, zonder be-roep, 21 j.
- 16.** Dirk Bettink, Schrijnwerker, 24 j. en Petronella Catharina Caro-lina Pierson, Modemaakster, 27 j.
 Pieter Siedenburg, weduwnaar, Timmerman, 36 j. en Johanna van Daalen, Dienstmeid, 44 j.
 Jacobus Martens, Kleermaker, 24 j. en Margaretha Maria Steen-wijk, Naaister, 27 j.
 Hendrik Schippers, Schoenma-ker, 23 j. en Margaretha de Rooij, buiten beroep, 23 j.
- 17.** Wijnand van Deudekom, Win-kelier, 24 j. en Anna Catharina van der Linden, zon. ber., 25 j.
- 23.** Johannes Wilhelmus Schelkes, Broodbakker, 29 j. en Cornelia Adriana Theodora Koning, zon-der beroep, 24 j.
 Andreas Schaap, Smid, 35 j. en Helena Catharina Verweij, Koopvrouw, 26 j.
 Christiaan Lucas, Kleermaker, 33 j. en Susanna Sara Eversen, weduwe, Naaister, 32 j.
 Johannes Verkerk, Kleermaker, 27 j. en Bartha Kligge, zonder beroep, 24 j.
 Johannes Turel, Timmerman, 21 j. en Maria Hendrika Seve-rijn, zonder beroep, 21 j.
 Pieter Turel, Metselaar, 24 j. en Theodora Verkerk, zonder beroep, 20 j.

- Thomas Imhof, Kleermaker, 27 j. en Johanna Reijnders, Naaister, 29 j.
- Johannes Cornelis Wiekart, IJzerdraaijer, 20 j. en Johanna Antonia Smits, Naaister, 23 j.
- Franciscus Smit, Schoenmaker, 21 j. en Johanna Willemina Gamelkoort, Naaister, 20 j.
- Joannes de Wildt, Kleermaker, 37 j. en Johanna Barbara Stauffenbeil, Naaister, 19 j.
- Anthony van Leeuwen, 30 j. en Jacomina Klazina van Hall, beide zonder beroep, 32 j.
- Thomas den Daas, Steenbakker, 20 j. en Johanna Maria Clara Jongbloed, zonder beroep, 19 j.
30. Everhardus Goedemans, Pettenmaker, 19 j. en Johanna Maria Kloos, zonder beroep, 25 j.
- Martinus Nebbeling, Smid, 26 j. en Maria van Dijk, Dienstmeid, 22 j.
- Bartholomeus de Ligt, weduenaar, Schilder, 37 j. en Hendrikje van Eck, Naaister, 30 j.
- Willem Gijsbertsen, Barbier, 25 j. en Teuntje Stoffels, zonder beroep, 23 j.
- Gerrit van Rijn, Landbouwer, 31 j. en Maria de Kruijff, zonder beroep, 31 j.
- Johannes Hendrikus Etmans, Zadelmaker, 28 j. en Maria Gertrudis Hackfoort, zonder beroep, 34 j.
- Gijsbertus van der Steen, Bloemist, 25 j. en Catharina Maria Geertruida Haanappel, Dienstmeid, 29 j.
- Jacobus Willekes, Geëmpl. bij den Rijnspoorweg, 26 j. en Jannetje Bierman, zonder beroep, 21 j.
- Hendrik van der Straaten, weduenaar, Blikslager, 37 j. en Catharina Jansen, Dienstmeid, 29 j.
- Reijndert van Zaanen, Touwslager, 26 j. en Dirkje Maas, Naaister, 25 j.
- Johannes Nagel, Koopman, 25 j. en Maria Lucia Nagel, zonder beroep, 28 j.
- Joannes Wilhelmus Pieters, weduenaar, Gep. Militair, 50 j. en Hendriena Schuurman, zonder beroep, 25 j.

TE ZAMEN 40 PAREN.

Overledenen

op den

1. **October.** Marinus van Zutphen, 13 d., Wijde Doelen.
2. Johannes Christoffel van Beest, 8 m., buiten de Weerd.
Jacoba Boks, circa 1 j., Korte Lauwerstraat.
Jacobus van Nieuwenhuijzen, geh., 72 j., Rijnstraat.
Jannigje van den Andel, wed. Willem Rouwenhorst, 83 j., Vissersteeg.
Johannes Cornelis Kievits, circa 4 m., te Waspick.
3. Johannes Oostendorp, ongeh., 21 j., Zwarte Water.
Anthonie Vosmar, circa 6 j., onder Catharijne.
Johanna Geertruida van Schaick, ongeh., 24 j., Boothstraat.
4. Hendrikus Marinus van Putten, 7 m., Mariastraat.
Johan Christiaan Waller, ongeh., 44 j., te Harderwijk.
Willem van Buuren, 1 j. en 5 m., Loefbergmakerstraat.
5. Jannetje Oosterbroek, 1 j. en 4 m., buiten de Waard.
Jan Johannes Leunen, 1 j. en 2 m., buiten de Weerd.
Henrietta de Groot, ongeh., 21 j., Mariastraat.
Margaretha de Kruif, 3 m., buiten Wittevrouwen.
Margaretha Bouers, wed. Herma-
- nus Schoonhoven, 88 j., aan de Bregittenstraat.
6. Wilhelmina Hendrika van Heijkamp, 2 j., buiten Wittevrouwen.
Johannes Cornelis de Bruijn, geh., 42 j., Voorstraat.
Cornelia Theodora van Maarschalckerweert, 10 d., Roodebrug.
7. Maria Pauw, huisvr. van Abraham Verhoeven, 72 j., Nicolaaskerkhof.
Johanna Elisabetha Wolff, huisvr. van Frederik Willem Knackwoerst, 65 j., Rodenburgstraat.
Arie van de Bildt, geh., 34 j., onder Tolsteeg.
Anna Paulina Zwaarig, 4 j. en 9 m., Koestraat.
8. Levenloos aangegeven Dochter van Abraham Theodorus Lankhout, Lauwersteeg.
Gerardus Mulder, geh., 66 j., Lange Nieuwstraat.
9. Jan Hol, ongeh., 31 j., te Lithoije (Prov. Noordbrabant).
Levenloos aangegeven Zoon van Gerardus Velthuijsen, buiten de Weerd.
Tennisje Visscher, huisvr. van Hendricus Holman, 37 j., Brandsteeg.
10. Jaques Ambrosius Wouters, geh., 40 j., te Dokkum (in Vriesland).

- Cornelis Uitermark, 12 j., Kindjeshaven.
- Theodorus Antonius Bernardus Haman, 1 j. en 8 m., Jufferstraat, B.
- Gijsbertus Brantse, geh., 50 j., Steenweg.
- Theodora Hendrica Thijssen, wed. Johannes de Rijk, 45 j., Springweg.
11. Dirk Hendrik Bakhuijs, 1 j. en 9 m., buiten de Weerd.
- Helena van Kasteel, ongeh., 87 j., Ger. Diak. Oude Mannen- en Vrouwenhuis.
- Levenloos aangegeven Zoon van Cornelis Verloop, buiten de Weerd.
12. Levenloos aangegeven Dochter van Cornelis Attevelt, buiten de Weerd.
- Johannes Hendriks, 2 m., Pauwsteeg.
- Adriana de Graaf, ongeh., 50 j., Abstede.
- Johanna Geertruida Ballange, circa 3 m., Vrouwjuttestraat.
13. Johanna Markus, 1 j. en 9 m., buiten de Weerd.
- Hugo Edmund Conrads, 16 j., Hagen, in Pruisen.
- Adrianus de Vroom, weduenaar, 73 j., Lauwenrecht.
- Joanna Pragt, geh. met Petrus van de Vlierbeek, afwezig, 79 j., Suikerstraat.
14. Hendrikus Westenend, 1 j. en 2 m., Lange Lauwerstraat.
15. Jan Gijsbert Buddingh, ongeh., 47 j., St. Janskerkhof.
- Marinus Lobel, 6 d., Achterweg.
- Nicolaas Mensburg, weduenaar, 56 j., Jacobiekerkhof.
16. Agatha Hendrika Preij, 3 j. en 2 m., Rosenstraat.
- Marin van Nier, ongeh., 28 j., buiten de Weerd.
- Gijsbertus Vergeest, 22 j., Hospitaal.
17. Margaretha Hulsmeijer, weduwe Theodorus de Wit, 57 j., Lange Lauwerstraat.
- Johanna Margaretha Verschoor, 5 j. en 8 m., onder Catharijne.
- Levenloos aangegeven Dochter van Henricus van Berghenhegouw, Nicolaaskerkhof.
18. Hendrika van Ingen, 3 j. en 4 m., Blindesteeg.
- Levenloos aangegeven Dochter van Cornelis Otto, Lange Viesteeg.
- Martinus Kasper Bogert, 3 m., Haverstraat.
- Adriana Zwambach, wed. Johannes Wennekes, 66 j., Vrouwjuttestraat.
20. Levenloos aangegeven Zoon (onrecht).
21. Clasina Achterberg, 9 j. en 7 m., Abstede.
- Maria Anna Verzijl, Echtg. van Henri Theodore David de Favauge, 51 j., Nieuwe Gracht.
- Anthonia Bon, wed. Jan Hendrik Nauman, 78 j., Ger. Oude Mannen- en Vrouwenhuis.

- Henrica Cornelia Bosch , ongeh. ,
85 j. en 5 m. , Nieuwe Gracht.
22. Elisabeth Hendrika Hoeijenbos ,
6 m. , ABCstraat.
- Bastiaantje van den Heuvel , wed.
Lambertus Franciscus Hoebe ,
72 j. , Ger. Oude Mannen- en
Vrouwenhuis.
- Otto Johannes van Raven , 5 m. ,
Ganssteeg.
- Dirkje Peek , 2 j. en 6 m. , Dors-
tige Hertsteeg.
23. Antoinetta Maria Margaretha El-
bers , huisvr. van Johannes Ja-
cobus Ten Brink , 27 j. , Zadel-
straat.
- Francina Lansaat , ongeh. , 17 j.
en 3 m. , Springweg.
- Joannes van Straalen , geh. , 48 j ,
Galekopsteeg.
- Willemina Penning , wed. Jan
van Groot Battave , 34 j. , Berg-
straat.
24. Mechtilda Siebelink , 11 m. ,
Fockestraat.
- Levenloos aangegeven Zoon (on-
echt).
- Levenloos aangegeven Zoon (on-
echt).
- Helena Nanan , ongeh. , 60 j. ,
buiten de Weerd.
- Levenloos aangegeven Zoon van
Joannes Petrus de Cruijff , aan
de Twijestraat.
25. Jan van Vliet , geh. , 44 j. ,
ABCstraat.
- Johanna Oekhuijsen , wed. Hen-
drik Heffels , 68 j. , Achterstraat.
- Willem Kleinhout , 19 j. , Hos-
pitaal.
- Jansje van der Stricht , 4 d. , bui-
ten de Weerd.
26. Hendrik Grauw , ongeh. , 21 j. ,
Lange Smeesteeg.
- Elizabeth van den Berg , ongeh. ,
23 j. , Boterstraat.
- Pieter Marinus van Loverden , 4 j. ,
Brandsteeg.
28. Clasina Latdorp , 4 j. , Rietsteeg.
- Petrus Odewald , circa 11 m. ,
buiten Tolsteeg.
- Joanna Catharina Schuller , huis-
vr. v. Joannes Petrus de Cruijff ,
33 j. , aan de Twijestraat.
29. Maria Mechtelina Maas , circa 9 m. ,
Gruttersdijk.
- Magtildis Eijkman , wed. Johan-
nes Wijbrandus Hoedser , 68 j. ,
Bartholomeïgasthuis.
- Johanna Hermsen , wed. Petrus
van Stralen , 34 j. , Telingstraat.
- Elizabeth Vermeulen , huisvr. van
Wilhelmus Kempkens , 56 j. ,
onder Catharijne.
- Willem Op ten Noort , geh. , 72
j. , aan den Drift.
- Adriana Everaars , wed. Leendert
Monné , 70 j. , Ger. Diak. Oude
Mannen- en Vrouwenhuis.
- Michiel Johannes Vermeer , 14 j.
en 10 m. , aan 't Zand.
30. Cornelia Rouwenhorst , weduwe
Pieter van Voorn , 34 j. , Oude
Kamp.
- Johanna Lamie , wed. Leonardus
Bruinninck , 80 j. , Achterweg.

Cornelis van Schip, weduenaar, 81 j., buiten de Weerd.	31. Anna Elisabeth van Cuilenborg, wed. Willem van Lokhorst, 75 j., Zadelstraat.
Gerardus Versteeg, geh., 64 j., buiten de Wittevrouwenpoort.	

OVERLEDENEN 99.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn:

Doodgeboren.	10.	Transport.	32.
Stuipen.	6.	Pokken.	2.
Verval van krachten.	16.	Subiet overleden.	1.
Tering.	17.	Water.	6.
Klierziekte.	3.	Diarrhee.	1.
Zuur.	4.	Kramptolijk.	1.
Koortsen.	4	Groep.	1.
Tanden.	1.	Zenuwziekte.	1.
Beroerte.	6.	Vliesontsteking.	1.
Kinkhoest.	3.	Gevolgen van de kraam.	1.
Ontsteking in de ingewanden.	1.	Besloten colijk.	1.
Borstkwaal.	11.	Bloedspuwing.	1.
	<u>82.</u>		<u>99.</u>

Het getal der Jaren, hetwelk de Overledenen bereikt hebben, is als volgt:

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren.	6	4	10.	Transport.	39	31	70.
Beneden het jaar.	9	7	16.	Van 50 tot 60 jaar.	1	4	5.
Van 1 tot 10 jaar.	7	10	17.	» 60 » 70 »	2	5	7.
» 10 » 20 »	4	1	5.	» 70 » 80 »	2	7	9.
» 20 » 30 »	4	5	9.	» 80 » 90 »	1	7	8.
» 30 » 40 »	3	2	5.	» 90 » 100 »	»	»	»
» 40 » 50 »	6	2	8.				
	<u>39</u>	<u>31</u>	<u>70.</u>				<u>45-54-99.</u>

VERKOCHE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 19 October 1844, door den Notaris H. VAN OMMEREN.

Onder *Wulverhorst*.

N°. 1. Eene kapitale Hofstede, met Woon- en Bouwhuis, gemerkt N°. 10, twee Bergen, Schuur, Wagenloots en verdere Getimmerten, met 27 Bunders, 19 Roeden, 4 Ellen Boomgaard, Bouw-, Wei-, Hooi- en Boschlanden. Verkocht voor f 12,500.

Onder *Jutphaas*.

ene Hofstede, genaamd *het Pannenhuis*, bestaande in een Huis, twee Bergen, Schapenhok en Duivenhok, met 19 Bunders, 33 Roeden Bouw-, Wei-, Hooi- en Boomgaardland, gelegen onder het Overeinde van Jutphaas. Verkocht voor f 9,000.

N°. 3. Twee Bunders, 36 Roeden, 80 Ellen Boschland, gelegen bij het voorgaand Perceel. Verkocht voor f 4200.

N°. 4. Het goed Wijjestein, bestaande in een Huis, Schuur en Eendenhok, met 7 Bunders, 43 Roeden, 10 Ellen Bouw- en Boomgaardlanden, staande en gelegen in het Overeinde van Jutphaas. Verkocht voor f 11,100.

N°. 5. Een Huis, gemerkt N°. 7, genaamd *Bloemlust*, met een Perceel goed Teelland, groot 69 Roeden, staande en gelegen in het Overeinde van Jutphaas. Verkocht voor f 4200.

N°. 6. Een Huis, Erf en Grond, staande en gelegen in het Nedereinde van Jutphaas. Verkocht voor f 1,030.

N°. 7. Een Huis, Erf en Grond, staande en gelegen in het Nedereinde van Jutphaas. Verkocht voor f 490.

Denzelfden datum, door den Notaris N. DE GRAAF.

Eene hechte, sterke en weldoortimmerde Huizing, met Erf, Grond en Tuin, staande en gelegen binnen Utrecht, aan de Westzijde van de Lange Nieuwstraat, wijk A, N°. 506, met eenen Uitgang in het Abraham Dolesteegje. Verkocht voor f 3,500.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand OCTOBER 1844,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijsschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des mid-
dags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 'S MIDD. te 12UR.	WEERSGESTELDH. 'S MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u	3ur.	9ur		
1	767	765	763	760	8	13 ₂	13 ₄	9 ₂	W.	Vveinig bewolkt.
2	755	752	750	752	12 ₆	12 ₂	13 ₄	12 ₅	idem.	Buijig.
3	756	755	754	754	13 ₂	13 ₆	14 ₈	13 ₈	N. W.	Betrokken.
4	761	761	762	762	13 ₂	14	13 ₄	9	idem.	Bewolkt.
5	761	760	757	756	12 ₄	15 ₂	13 ₆	12 ₄	Z. W.	idem.
6	762	763	762	761	11 ₈	13 ₅	12 ₇	9 ₅	N. W.	Betrokken.
7	760	759	759	762	10 ₈	11 ₂	11	6 ₈	Z. W.	idem.
8	763	764	762	761	9 ₃	11 ₆	11 ₄	7 ₄	Z.	Bewolkt.
9	755	754	752	749	7 ₄	9 ₄	10 ₉	9 ₉	Z. O.	idem.
10	748	748	748	752	13 ₂	15 ₁	13 ₈	10 ₆	idem.	idem.
11	754	756	757	759	11 ₃	14 ₈	14 ₂	10 ₂	Z. W.	idem.
12	759	759	758	758	11 ₄	14 ₂	13 ₆	10 ₅	Z.	Helder.
13	756	755	754	753	11 ₉	15 ₅	15 ₈	12 ₈	Z. O.	Bewolkt.
14	752	752	751	748	11 ₄	13 ₇	13 ₇	12 ₆	Z. W.	Vveinig bewolkt.
15	743	743	743	744	11 ₇	14 ₄	14 ₅	9 ₄	Z.	idem.
16	741	740	739	741	10 ₉	12 ₈	12 ₃	9	idem.	Bewolkt.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 1000.				WINDSTREEK SWIDD. 10 12 UR.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	743	743	744	746	103	12	118	96	Z. W.	Bewolkt.
18	752	753	754	757	101	116	12	82	idem.	idem.
19	757	758	757	757	74	85	95	67	idem.	idem.
20	754	754	753	753	75	105	117	74	Z.	idem.
21	754	754	754	755	75	109	111	89	idem.	idem.
22	758	759	759	761	8	11	111	93	idem.	idem.
23	763	762	762	761	63	115	121	6	idem.	Helder.
24	757	757	756	756	78	92	92	87	N.	Bewolkt.
25	756	756	756	757	83	92	103	96	Z. O.	idem.
26	759	761	762	764	10	97	96	9	N.	idem.
27	768	768	768	768	94	113	102	66	N.N.O.	idem.
28	768	767	767	767	77	111	99	66	W.	idem.
29	767	767	766	766	41	85	86	61	N.	Helder.
30	764	764	763	763	67	84	86	62	O.	Bewolkt.
31	763	763	762	762	52	87	86	37	idem.	Helder.
1	7588	7581	7569	7569	1119	1290	1284	1011	GEMIDDELDE WAARNEMING Vanden 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
2	7510	7513	7510	7516	1029	1280	1291	954	— 10 ^{en} . — 20 ^{en} .	
3	7615	7616	7613	7618	736	995	993	733	— 20 ^{en} . — 31 ^{en} .	

2 den geheelen dag regen en wind.
3 veel wind, sterke regen en wind.
5 's middags en 's avonds regen.
7 's morgens en 's middags regen.
10 's morgens en 's middags regen.
11 's middags en 's avonds regen.
14 's avonds regen.
16 's middags regen en wind.
17 's morgens regen en wind.

18 's middags en 's avonds regen.
19 's morgens en 's middags regen.
23 's morgens mist.
24 's middags regen, 's avonds mist.
25 den geheelen dag mistig.
26 's morgens en 's middags mist en
regen
27 's middags en 's avonds regen.
31 's avonds sterke wind.

Algemeen gemiddeld, Barometer 7568, Thermometer 10,60.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

1 October 1844.	4 el 04 duim.
15 —————	5 - 77 ———
31 —————	5 - 95 ———

onder Nulpeil.

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND NOVEMBER 1844.

Geborenen

op den

<p>1. November. Cornelis Leonardus, Z. van Antonius Cornelius van Heijkamp.
Johannes Willem, Z. van Johannes van Geelkerken.</p> <p>2. Willem, Z. van Bernard Jaques Cornelis Rijnders.
Cornelia Maria, D. van Adrianus Smorenburg.
Johanna, D. van Theodorus Cooltjes.
Johannes George, Z. van Onno Herdt Pol.
Cornelis Pieter, Z. van Cornelis Pieter van Rijn.</p> <p>3. Hendrika Maria Cornelia, D. van Willem Smits.
Antonius Gijsbertus, Z. van Hermanus Bergman.
Elisabeth Bartha, D. van Jan Cornelis Edema.
Cornelis Albertus, Z. van Johannes Koff.
Nicolaas Gerardus Hendrikus, Z. van Gerhardus Hendrikus Nicolaas van Spanje.</p> <p>4. Dirk Jan, Z. van Hermannus Nicolaas Wismeier.
Petronella, D. van Johannes Tien.
Franciscus, Z. v. Frederik Straus.</p> | <p>Pieter Johannes, Z. van Pieter Johannes Ducro.
Andries Gerardus, Z. van Martinus Dominikus Velthuijsen.
Johanna Maria en Helena, Dochters van Jacobus Hendricus de Nas.</p> <p>5. Nicolas André Jean Dominique, Z. van Dirk van Ruijven.
Gerrit, Z. van Hendrik van Appeldoorn.
Hendrika, D. v. Henricus Degens.
Elisabeth Maria, D. van Dirk Gerardus van Embden, (overleden den 26 Maart 1844).
Geertruij, D. van Hendrik van Geelen.
Maria Cecilia, D. van Jean Baptist Burie.
Hendrik Pieter, Z. van Pieter Schottel.</p> <p>6. Johann Adam, Z. van Johann Henrich Raabe.
Johanna, D. van Jan van Wierst.</p> <p>7. Cornelis, Z. van Jacobus Johannes Calboo.
Anthonia, D. van Gerrit van Eijndhoven.
Margaretha Geertruida, D. van Willem van Stokkum.</p> |
|--|--|

- Arnoldus Marinus, Z. van Gerrit
Jacob Wernert.
8. Hendrikus Hubertus, Z. van Hen-
drik Hol.
Cornelia, D. v. Martinus Michielse.
Adrianus Johannes, Z. van Jo-
hannes Petrus Bruininck.
Helena, D. van Hermann Gerhard
Kölker.
Elizabeth Anna Louise, D. van
Mr. Cornelis Lodewijk de Vos.
Johanna Maria, D. van Johannes
Westerman.
Hendrikus, Z. van Jacobus Jo-
hannes Biljart.
9. Anthonie Jacobus, Z. van Dietrich
Heinrich Victor Schiermeiër.
Johannes Franciscus, Z. van Frans
van Leeuwenstijn.
Hermanus Hendrikus, Z. van Hen-
ricus van Dam.
Catharina, D. van Casparus Loe-
kemeijer.
10. Joseph, Z. v. Jacobus van de Bilt.
Salomon, Z. van Lion de Vries.
Anna Elisabeth Geertruij, D. van
Philip Gerhardus Heitz.
11. Alida, D. van Johann Gottlob
Weijrauch.
12. Hendrikus Johannes Theodorus,
Z. van Johannes Turel.
Johannes Petrus, Z. van Joannes
Terlingen.
13. Christina, D. van Bernardus El-
bertse.
Maria Cornelia Wilhelmina, D.
van Johannes Anton van den
Heuvel.
- Gijsberta Maria, D. van Hermanus
Cornelius Dikmars.
- Willem Pieter, Z. van Willem
Antonie de Leur.
Cornelia Maria, D. van Andries
Gijsbert van Batenburg.
Marianna, D. van Jean Rovers.
Evertje, D. van Markus de Raad.
14. Cornelia Wilhelmina, D. van
Hendrik Leeman.
Johanna Margaretha, D. van Hen-
ricus Gerardus Koeleman.
Egberdina Johanna Maria Chris-
tina Hermina, D. van Wilhel-
mus Franciscus Blom.
James George, Z. van Emanuel
Herman François de Roubaix.
Catharina, D. van Petrus Ester
Pompe.
Hendrikus Johannes, Z. van Jo-
hannes Hendrikus Saveur.
15. Maria, D. van Cornelis van Schaik.
Johanna Geertruida, D. van Jan
van der Kaaij.
Johanna, D. van Antonius Ste-
phanus Wessel Pol.
Gerritje, D. van Joseph Kitz.
Johanna Giliana, D. van Willem
van Amerongen.
Anthonia Johanna, D. van Wil-
lem van Zwol.
Wilhelmus, Z. van Benjamin Bos.
Hendrik, Z. van Gerrit Joannes
van Eldik.
16. Johannes Hendrikus, Z. van Pau-
lus Laurens Hessing.
Evert, Z. van Evert van der
Weert.

- Petronella Elisabeth, D. van Jacobus Maarschalkerweerd.
 Coenradus Gijsbertus, Z. van Jan Schalkwijk.
 Maria Gerardina, D. van Hendrik Cornelis Goosens.
 Johannes, Z. v. Antonij de Bondt.
17. Christiaan Rudolph, Z. van Antonie Jacobus Boers.
 Herman, Z. van Hendrik Wallenburg.
 Hendrik, Z. van Jacobus Wijnen.
18. Cornelis, Z. van Arnoldus van der Werf.
 Elisabeth, D. van Adriaan Melis.
 Pieter, Z. van Gerrit Torman.
 Johanna Petronella, D. van Jacobus van den Elsken.
19. Hendrikus Johannes, Z. van Hendrikus Rijnders.
20. Barbara Jacoba, D. van Simon Karsten.
 Hermina, D. van Lambertus van den Ham.
 Gerrit, Z. van Pieter Nicolaas den Daas.
 Maria Johanna, D. van Johannes Koning.
 Maria, D. van Willem van Miltenburg.
21. Johannes Bernardus, Z. van Theodor Sträter.
 Nicolaas, Z. van Hermanus Ligtelingen.
 Jan, Z. van Pieter Wagemaker.
 Clara Johanna Geertruida, D. van Hugo Christiaan Samuel Wanting.
22. Johanna Philippina Maria, D. van Cornelis van der Meulen.
 Wilhelmina, D. van Albert van Dijk.
 Petrus Adrianus, Z. van Johannes Gerardus Wolff.
 Jan Dirk, Z. van Hendrik Lamie.
23. Adrianus Johannes, Z. van Adrianus Johannes Huinck.
 Jan, Z. van Johannes Vlok.
 Johanna Zwaantje, D. van Johannes Stein.
 Maria Louisa, D. van Johannes de Beer.
 Gijsbertus, Z. van Wilm Blom.
24. Johanna, D. van Jacobus de Fij.
26. Jacoba, D. van Johannes Antonius Koltee.
 Dirk, Z. van Cornelius Schoonhoven.
 Coenraad Frederik, Z. van Coenraad Meerhoff.
 Cornelis, Z. van Hendrikus Wegenaar.
 Johanna Geertruida, D. van Gerrit Gijsen.
 Diderikus Johannes Eliza, Z. van Carel Marinus Pannebakker.
27. Neeltje, D. van Jacob Hulsman.
 Melis Hermanus, Z. van Melis Hermanus van Baalen.
 Catharina, D. van Cornelis Jolen.
 Jan, Z. van Johannes van der Teems.
 Jacobus, Z. van Cornelis Jansen.
 Nicolaas, Z. van Pieter Abramson.
 Anthonie, Z. van Pieter Thien.

28. Johannes, Z. van Johannes de Kruijff.
 Gerarda, D. van Johannes Rijnbergen.
 Hendrikus Gerardus, Z. van Gerardus Brouwers.
 Elisabeth Maria, D. van Willem Eernst.
29. Leendert Jacob, Z. van Hendrik Verschoor.
 Pieter, Z. van Leendert Gijbels.
 Gijsbertus Jacobus, Z. van Gijsbertus Jacobus Nebbeling.

- Wilhelmina Elisabeth, D. van Johannes Cornelis Wiekart.
 Aletta Hendrika, D. van Adrianus van Geelen.
 Jacoba, D. v. Leonardus Wiegers.
30. Maria Gertrudis Wilhelmina, D. van Odilius Aleijdis Josephus Robert.
 Frans, Z. van Jacobus Bos.
 Wilhelmus, Z. van Jan Sorch.
 Elisabeth, D. van Jan Hollart.
 Pieter Johannes, Z. van Gerrit Johannes Jenken.

GEBORENEN 143, waaronder 12 Onechten.

Voltrokken Huwelijken

op den

1. **November.** Mr. Steven van Nellesteijn, Grondeigenaar, 26 j. en Alida Hermina van Hees, Particuliere, 32 j.
6. Gerrit Johannes Ruijsch, 22 j. en Ermina Margaretha Ludwig, beide zonder beroep, 21 j.
 Albertus Beek, Koekbakker, 23 j. en Henrietta Theijs, zonder beroep, 16 j.
 Nicolaas van Maarle, Zadelmaker, 33 j. en Clasina Catharina Diemel, zonder beroep, 24 j.
 Michiel van Zijl, Hovenier, 24 j. en Alberta Oostveen, Hovenierster, 22 j.
 Wilhelmus van Wiers, Timmerman, 41 j. en Hendrika van Haasbergen, Dienstmeid, 30 j.
 Frederik Willem Vogelsang,

- Kleermaker, 31 j. en Gerrigje Pheresch, zonder beroep, 20 j.
 Teunis van Ee, Werkman, 23 j. en Margretha Adelheid Holtkamp, zonder beroep, 18 j.
 Johannes de Bruijn, Knopenmaker, 26 j. en Clasina Kampes, Naaister, 32 j.
 Henricus Bakker, Werkman, 33 j. en Geertruijda Slinkers, Dienstmeid, 27 j.
 Dirk van der Tier, Werkman, 25 j. en Elisabeth Boomhout, Dienstmeid, 23 j.
 Johannes Broekman, weduwnaar, Kleermaker, 38 j. en Anna Piaternella Plieger, zonder beroep, 27 j.
 Hendrik Frederik Grondijs, Kleermaker, 23 j. en Hendrika

den Hartoog, buiten beroep, 23 j.

Abraham Storm, weduenaar, Slagter, 36 j. en Janna Kornelisse, zonder beroep, 35 j.

Gerrit van der Wouden, Geneverstoker, 27 j. en Johanna Jossina Haselaar, Dienstmeid, 30 j.

Jacobus Hentenaar, weduenaar, Baardscheerder, 37 j. en Maria Alida Carelsse, Naaister, 39 j.

Jacobus Nicolaas Duijvemen, Kleermaker, 26 j. en Dina van den Blink, zonder beroep, 35 j.

David Jan van Loenen, Koetsier, 25 j. en Petronella Regtering, buiten beroep, 39 j.

9. Mr. Jan Gerard de Witt Hamer, Advocaat, 27 j. en Claudine Jacoba van der Muelen, Particuliere, 25 j.

13. Jacobus Viveen, Schilder, 26 j. en Dorothea Kimmel, Dienstmeid, 35 j.

Cornelis Colmbijn, Schoenmaker, 24 j. en Jacoba Cornelia Oosterbaan, zonder beroep, 30 j.

Ceelis Kool, Conducteur, 26 j. en Clasina Poesenouw, Dienstmeid, 26 j.

Engbert Everts, 36 j. en Zanna Maria Kortuwaal, beide zonder beroep, 42 j.

Johannes Smits, Smid, 26 j. en Maria Koba Sabee, 36 j.

Matthijs van Buuren, Landbouwer, 31 j. en Adriana Vervoorn, zonder beroep, 29 j.

Albertus Ouds, Steendrukker, 24 j. en Johanna Anthonia Rijnders, Werkster, circa 20 j.

Jan Hagens, Werkman, 31 j. en Dirkje Lavoer, buiten beroep, 21 j.

20. Lodewijk van Plateringen, weduenaar, zonder beroep, 45 j. en Hendrica Maria Heijl, Schoolhoudster, 30 j.

Evert Schuurman, Werkman, 28 j. en Anna Maria Loucriza Nelle, weduwe, Dienstmeid, 35 j.

Wilhelmus van der Kuijl, weduenaar, Timmerman, 35 j. en Theodora van Doorn, zonder beroep, 34 j.

Johannes Theodorus van Schaik, Koormolenaar, 24 j. en Christina Elisabetha Broodkoorn, zonder beroep, 23 j.

Gerrit Evertsen, Mandenmaker, 25 j. en Anna Kroes, Dienstmeid, 30 j.

Frederik Wijtenaar, Winkelbediende, 27 j. en Johanna Froonhof, Dienstmeid, 30 j.

Michiel van Zijl, Hovenier, 24 j. en Cornelia Woudenberg, Hovenierster, 21 j.

Christiaan Fredrik Gesel, weduenaar, Smid, 44 j. en Jacoba Helena Bonzert, zond. ber., 38 j. Gerardus Glissenaar, weduenaar, Arbeider, 33 j. en Regina Clasina van den Burg, Hovenierster, 24 j.

Johan Casper Christiaan Carel
Meens, Heel- en Vroedmeester,
29 j. en Johanna Visser, zonder
beroep, 27 j.

27. Pieter Verweij, weduwenaar, 44
j. en Jacoba Bongaards, we-
duwe, beide zonder beroep,
30 j.

Jacob Schumacher, Werkman,
44 j. en Frederica Reppel, we-
duwe, zonder beroep, 43 j.

29. Hubertus Johannes Janssen, be-
roepen Pred. bij de Herv. Gem.
te Katzand, 27 j. en Hendrika
Maria van Piekeren, zonder be-
roep, 29 j.

TE ZAMEN 40 PAREN.

Overledenen

op den

1. November. Johannes Philip-
pus Schalkwijk, geh., 52 j.,
Amsterdam.

Johann Frederich Anton Legedör,
geh., 44 j., Achterweg.

Margina Willemina van Oord,
11 m., in de Twijestraat.

Hendrina Kragten, circa 2 m.,
onder Tolsteeg.

2. Mijntje Vermeulen, huisvr. van
Jan Verduin, 55 j., Vinkeveen.
Jannigje Geelkerken, huisvr. van
Bernardus Mulder, 51 j., Lange
Nieuwstraat.

Anna Christina van Beest, wed.
Willem Jansen, 62 j., Vreeburg.

3. Jan Hendrik Boers, geh., 75 j.,
Steenweg.

4. Catharina Peters, ongeh., 72 j.,
Korte Viesteeg.

Geertruij Maria Verzijde, 1 j.,
buiten de Weerd.

Maria van Leusden, ongeh., 79
j., Tuchtuissteeg.

Rijkje Mechtelda Adriana Johanna

Stuijlen, huisvr. van Abraham
de Lanoij, 78 j., St. Janskerkh.

5. Rosette Vet, 10 m., Lange Smees-
steeg.

Gijsbertus de Graaf, geh., 59 j.,
Hilversum.

Willem Jan Hendrik Wegerif,
6 w., Nieuwe Gracht.

Levenloos aangegeven Zoon (on-
echt).

Levenloos aangegeven Zoon (on-
echt).

6. Sientje van den Broek, ongeh.,
28 j., Watersteeg.

7. Anna Cornelia Starrenburg, wed.
Jacobus Cornelis van Selm, cir-
ca 62 j., in de Twijestraat.

Geurt van Schieveen, 7 w., on-
der Catharijne.

8. Egbertus van Schieveen, 7 j. en
9 m., onder Catharijne.

Anthonia Kippersluis, 8 m., bui-
ten de Weerd.

Levenloos aangegeven Dochter van
Louis Gras, Jufferstraat.

- Aletta Maria Verweij, 5 j. en 6 m., Heerenstraat.
- Catharina Sophia Huberta Duppen, 10 m., Haverstraat.
- Jacobus Boenink, 5 j. en 6 m., Korte Jufferstraat.
- Theodorus Vianen, 11 j. en 4 m., buiten de Weerd.
- Helena Johanna Overbrugge, 1 j., Kromme Nieuwe Gracht.
- Arie Poort, geh., 67 j., Lange Nieuwstraat.
- Frederik Nahuijsen, 7 m., Vischmarkt.
- Ettien Ullersma, wed. Meindert Cornelis Janssen, circa 79 j., buiten de Weerd.
- Jan van de Geer, circa 2 m., buiten de Wittevrouwenpoort.
9. Teunis Spierenburg, ongeh., 73 j., Ger. Diak. Oude Mannen- en Vrouwenhuis
Levenloos aangegeven Dochter (onecht).
Elizabeth Catharina Sophia Vetzo, 22 j. en 8 m., Smeebrug.
10. Johanna Geertruida Kalf, wed. Jacobus van Buuren, 76 j., Mijlp. Wilhelmina Weber, ongeh., 26 j., Lollestraat.
Jacobus Rentmeester, geh., 60 j., Jufferstraat.
11. Wilhelmina Sophia van Lint, 1 j. en 2 m., in de Twijestraat.
Cornelia Maria Verkerk, ongeh., 36 j. en 6 m., Mariaplaats.
Magdalena den Helt, ongeh., 84 j. en 6 m., Mariaplaats.
- Jan Hendrik Op den Hooff, weduenaar, 80 j., Vollerbrug.
Levenloos aangegeven Zoon (onecht).
Levi Hamburger, circa 10 m., Geertesteeg.
Johannes Schreutelkamp, circa 11 m., Bergstraat.
Cornelia Ottenhof, 4 w., buiten de Catharijnepoort.
Hendrikus Koert Post, 22 j., Gemeente 't Zandt.
Neeltje Glaser, 9 j. en 4 m., achter Clarenburg.
12. Johanna Elizabeth van Basten, ongeh., 19 j., Zwarte Water.
Levenloos aangegeven Zoon van Arie Romijn, Zwaansteeg.
Theodora de Vos, 9 m., Tucht- huissteeg.
13. Levenloos aangegeven Dochter van Izaak Gerardus van Haarlem, Plein Vredenburg.
Gerrit Pieter Brouwer, 4 m., Voorstraat.
Elisabeth van Berkel, 1 j. en 4 m., Lange Lauwerstraat.
Teuntje Alblas, huisvr. van Johannes Portouw, 80 j., Zilversteeg.
Frederik Duiveman, ongeh., 35 j., Koestraat.
Maria van Veen, huisvr. van Johannes van Eijkelenburg, 31 j., buiten de Weerd.
Petrus Emmels, geh., 36 j., onder Catharijne.
14. Cornelis Leonardus van Heijkamp,

- 13 d., buiten de Wittevrouwenpoort.
- Nicolaas Gerardus Hendrikus van Spanje, 11 d., Steenweg.
- Hendrik van Geelen, geh., 69 j., Springweg.
- Christiaan Gerard Immens Blom, ongeh., 21 j., Mariaplaats.
15. Gijsbertus van der Grint, 8 m., buiten de Weerd.
- Maria Hermina Josephina Outhoorn, ongeh., 33 j., Schalkwijksteeg.
- Steven van de Bilt, 11 w., aan de Maliebaan.
- Gerardus Cornelis Rooster, circa 3 m., aan de Maliebaan.
- Nicolaes Cornelis de Fremerij, weduenaar, 74 j. en 10 m., Hieronijmusplein.
16. Carolina Johanna Bakker, 3 j. en 8 m., Zadelstraat.
- Theodora Jacoba Gaukes, ongeh., 57 j., Lange Smeesteeg.
- Levenl. aangegev. Zoon (onecht).
17. Johanna Elisabeth van Ees, 6 w., onder Catharijne.
18. Mr. Jan Kijmmell, geh., 42 j., te Leeuwarden.
- Benoit Boas, geh., 40 j., te Amsterdam.
- Levenloos aangegeven Dochter van Charles Auguste Jean van der Meersch, buiten de Weerd.
- Aletta Josina Lens, ongeh., 25 j., Kromme Nieuwe Gracht.
19. Johanna Ooms, 1 j. en 11 m., onder Catharijne.
- Petronella Bos, 3 j. en 2 m., Kleine Eliensteeg.
- Hendrik van der Linden, 4 m., Schuttersteeg.
20. Gerritje Ten Raa, huisvr. van Gerrit Johannes van Leeuwen, 50 j., Jacobiekerkhof.
- Levenloos aangegeven Dochter van Bernardus Johannes Proost, Lange Rietsteeg.
- Johanna Adolfinia Bax, 10 m., Masegast.
- Jacoba Johanna van Dongen, 1 j. en 9 m., onder Tolsteeg.
21. Johannes Pieter van Hoorn, geh., 33 j., Pauwsteeg.
22. Catharina Landzaat, 1 j. en 2 m., Lange Hamsteeg.
- Catharina Wilhelmina Hattink, 12 w., Bakkersteeg.
- Jan Hendrik Stevensaar, geh., 78 j., onder Catharijne.
- Nicolaas Petrus Heijmans, geh., 56 j., Lange Nieuwstraat.
23. Johannes Casper Lodewijk Kok, ongeh., 23 j., Veenstraat.
24. Johannes Adrianus de Groot, 11 j., onder Tolsteeg.
- Johanna Hansen, huisvr. van Paulus Hartman, 79 j., Zandstraat.
- Willem Herman le Cosquino de Bussij, 4 j. en 9 m., Jufferstraat.
25. Hendrik Marce, 1 j. en 9 m., Naauwe Watersteeg.
- Eva Abrahamson, huisvr. van Hartog Moses Koch, 77 j., Lange Smeesteeg.

Martina Johanna van Zutphen, 6 m., Schoutesteeg.
 Anthonie Mendelaar, geh., 39 j., buiten de Waard.
 Jan Rietveld, weduenaar, 94 j., Korte Rosendaal.
 Levenloos aangegeven Zoon van Joseph Mulder, onder Catharijne.
 Mr. Jan Willem Hendrik Conradij, geh., 76 j., Heerenstraat.
 26. Wilhelmina Mattu, 2 j. en 4 m., Brandsteeg.
 27. Petrus Meulenbeek, 1 m., Bergstr.
 Levenloos aangegeven Zoon van Laurens Jan Roeper Bosch, Choorstraat.
 Jacques Gerard van der Burch, ongeh., 21 j., Wittevrouwenstr.

Carel Kasterop, geh., 63 j., Catharijnestraat.
 Jacobus ten Boom, 14 j. en 10 m., buiten de Wittevrouwen.
 Jacob van Haeften, ongeh., 40 j., Oud Muuster Trans.
 28. Anna Elizabeth Zorn, ongeh., 20 j., te Lexmond.
 Christina Cappee, 4 j. en 4 m., Donkerstraat.
 Hendrica van den Bosch, wed. Matthijs Serlijn, 77 j., onder Catharijne.
 29. Johanna Veronica van Benthum, 7 w., aan 't Zand.
 Roelandus Adrianus Johannes Huisman, 1 m., Oud Munsterkerkhof.

OVERLEDENEN 110.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn:

Doodgeboren.	12.	Transport.	79.
Stuipen.	17.	Subiet overleden.	2.
Verval van krachten.	17.	Water.	9.
Tering.	13.	Bloedspuwing.	2.
Klierziekte.	2.	Longontsteking.	2.
Zuur.	4.	Buikontsteking.	1.
Koortsen.	2.	Borstziekte.	12.
Tanden.	1.	Koud Vuur.	1.
Beroerte.	5.	Doodgevallen.	1.
Kinkhoest.	5.	Ontsteking in het hoofd.	1.
Pokken.	1.		
	<hr/>		<hr/>
	79.		110.

Het getal der Jaren, hetwelk de Overledenen bereikt hebben, is als volgt:

	Mann.	Vr.	Tot.		Mann.	Vr.	Tot.
Doodgeboren.	7	5	12.	Transport.	41	39	80.
Beuuden het jaar.	16	13	29.	Van 50 tot 60 jaar.	4	3	7.
Van 1 tot 10 jaar.	3	12	15.	» 60 » 70 »	4	2	6.
» 10 » 20 »	3	2	5.	» 70 » 80 »	6	9	15.
» 20 » 30 »	5	4	9.	» 80 » 90 »	»	1	1.
» 30 » 40 »	4	3	7.	» 90 » 100 »	1	»	1.
» 40 » 50 »	3	»	3.				
	<hr/>		<hr/>				<hr/>
	41-39-80.				56-54-110.		

VERKOCHE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 1 November 1844, door den Notaris M. WIGMAN.

N°. 1. De plaats, genaamd *Rotswijk*, bestaande in eene Heeren Huizinge, Erf, Grond en Tuin, gelegen te Utrecht onder Tolsteeg, even buiten de Barrière, aan de Oostzijde van den Vaartschen Rijn, met eene annexe woning. Verkocht voor *f* 4,800.

N°. 2. Een Bunder, 58 Roeden, 40 Ellen Warmoeziersland, mede gelegen te Utrecht, onder Tolsteeg, strekkende van den Hoogravenschen dijk of erf van het voorgaande perceel. Verkocht voor *f* 2,625.

Door den Notaris J. H. VAN SCHUERMBEEK.

N°. 1. Een hecht, sterk en weldoortimmerd Huis, Erf en Grond, te Utrecht, aan de Zuidzijde van het Oudkerkhof, wijk F. N°. 69. Verkocht voor *f* 6,300.

N°. 2. Drie Huizen of Woningen, met Erf en Grond of Tuin, te Utrecht bij den Rijnspoorweg, wijk L. N°. 98, 98^c en 98^d. Verkocht voor *f* 2,505.

N°. 3. Een Huis, Erf en Grond, te Utrecht, aan de Westzijde van den Springweg, wijk B. N°. 799, nabij de Molensteeg. Verkocht voor *f* 1,060.

Den 23 November 1844, door den Notaris H. DUIFJES.

N°. 1. De om deszelfs bekoorlijke ligging algemeen geroemde Grebbe of Tafelberg, met de Bepooting en Beplanting daarop staande, alsmede een Huis, Erf, Grond en Tuin, aan den voet van denzelfden Berg gelegen, onder de gemeente Rhenen, te zamen groot 44 Bunders, 6 Roeden, 50 Ellen, in 10 perceelen. Verkocht voor *f* 24,930.

N°. 2. Een Huis en Tuin, staande en gelegen onder de gemeente Rhenen, aan de Grebbe, aan den Straatweg. Verkocht voor *f* 1,200.

N°. 3. $\frac{5}{8}$ gedeelte in het regt tot het heffen van een Tol- of Weggeld, tusschen de Grebbe en Wageningen, bij het Koninkrijk der Nederlanden in admodiatie genomen voor den tijd van 99 jaren. Verkocht voor *f* 4,500.

N°. 4. De grove en smalle Tienden van den Huize *Amerongen*, gaande uit landen, gelegen onder Leersum, genaamd *de Boveneng*, *de Middelen*, *de Weitiend* en *de Broektiend*. Ogehouden voor *f* 15,800.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand NOVEMBER 1844,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijsschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerlij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 's MIDD. te 12UR.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
1	757	756	755	754	33	53	53	03	O.	Helder.
2	748	748	748	748	14	3	12	22	idem.	Bewolkt.
3	748	747	747	747	06	0	0	04	idem.	Buijig.
4	747	746	746	746	1	31	34	28	Z.Z.O.	Regenachtig.
5	745	745	745	745	25	69	64	48	O.N.O.	Betrokken.
6	746	747	747	750	62	82	77	28	Z.	idem.
7	751	752	752	752	57	9	102	74	Z.Z.O.	VVeinig bewolkt.
8	749	746	746	745	8	92	76	64	O.Z.O.	Bewolkt.
9	745	744	744	743	76	104	95	89	Z.Z.O.	idem.
10	745	746	745	744	81	86	9	76	W.Z.W.	idem.
11	744	743	745	749	74	85	76	65	Z.Z.W.	idem.
12	750	751	750	751	5	41	72	74	Z. O.	Regenachtig.
13	753	753	752	758	119	122	116	77	Z. W.	idem.
14	763	765	767	769	83	11	10	76	W.	Bewolkt.
15	769	767	766	765	104	122	118	114	Z. W.	idem.
16	768	769	770	771	106	121	114	85	W.	VVeinig bewolkt.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK 8 MIDD. te 12 UR.	WEERSGESTELDH. 's MIDD. 12 UREN.
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	771	772	772	772	109	124	118	105	W.	Bewolkt.
18	772	772	772	771	108	123	113	108	Z. W.	idem.
19	770	770	770	770	97	105	101	92	idem.	Mistig.
20	769	768	767	767	7	7	76	92	idem.	idem.
21	769	769	769	769	73	10	92	65	N.	Wveinig bewolkt.
22	770	770	769	770	57	59	6	37	O.N.O.	Betrokken.
23	770	770	770	768	33	63	5	38	O.	Helder.
24	764	762	761	760	25	37	37	14	idem.	Wveinig bewolkt.
25	762	762	762	764	24	32	28	32	Z. O.	Bewolkt.
26	768	769	771	772	64	86	78	54	W.	idem.
27	774	774	774	772	47	61	61	4	idem.	Betrokken.
28	771	769	768	768	39	47	5	24	idem.	idem.
29	767	766	766	766	22	2	24	18	O.	idem.
30	766	766	766	766	-08	-06	-04	-08	N. O.	idem.
GEMIDDELTE WAARNEMING										
1	748 ¹	7477	7475	7474	444	637	603	436	Van den 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
2	762 ⁹	763 ⁰	7631	7643	920	1030	1004	888	— 10 ^{en} . — 20 ^{en} .	
3	768 ¹	7677	7676	7675	376	909	476	314	— 20 ^{en} . — 30 ^{en} .	

- I den geheelen dag sterke wind.
 2 's middags regen, 's avonds sterke wind.
 3 's morgens en 's middags sneeuw.
 4 's morgens regen.
 8 's middags regen.
 9 's middags en 's avonds regen.
 10 geheelen dag regen.
 11 's nachts, 's middags en 's avonds sterke regen en wind.

- 12 's morgens en 's middags regen.
 13 geheelen dag regen.
 17 geheelen dag mist.
 18 's morgens mist en regen.
 19 's middags en 's avonds mist.
 20 geheelen dag mist.
 24 's middags en 's avonds regen.
 25 's morgens regen.
 27 den geheelen dag mistig.
 28 's avonds regen.

Algemeen gemiddeld, Barometer 75957, Thermometer 6.28.

STAND DES WATERS, te VREESWIJK in de Rivier DE LEK.

	onder Nulpeil.
1 November 1844.	4 el 05 duim.
15 —————	3 — 08 ———
30 —————	4 — 08 ———

Naamlijst

DER

GEBORENEN, HUWELIJKEN EN OVERLEDENEN

BINNEN UTRECHT, IN DE MAAND DECEMBER 1844.

Geborenen

op den

1. **December.** Gijsbertus Baptista Natalis, Z. van Johannes Gothard Rusconi.
Heiltje, D. van Johan Henrich Kroese.
Jan Barend, Z. van Mijndert Henstedt.
Antoinette, D. van Josephus Anthonius Weller.
Michelline Adriana, D. van Michiel Adriaan van Koetsveld van Ankeren.
Arend, Z. van Jan Kuiper.
2. Jacobus, Z. van Cornelis Verheem.
Elisabeth Maria, D. van Jan Soesbergen.
3. Theodorus Wilhelm, Z. van Pieter Jacobus van Beusekom.
Justus Jacobus, Z. van Joannes van Dijk.
Johannes, Z. van Joannes Jungerius.
Jacobus Johannes, Z. van Jacobus van Nus.
4. Dirkje Johanna, D. van Teunis van Tellingen.
Johannes Samuel, Z. van Samuel Cornelis Tijkens.
Hendrikus, Z. van Arie Hermanus Willemse.
- Catharina, D. van Joannes Rietvelt.
Karel, Z. van Albertus Castrop.
Arie Cornelis, Z. van Gijsbertus Kampers.
5. Johanna Agnita, D. van Jan Gerrit Abendrooth.
Wendelina Elizabet, D. van Johannes Abraham Dederiks Molster.
Neeltje, D. van Leonardus van Soest.
6. Johanna, D. v. Arnoldus Beumken.
Johanna Petronella Maria, D. van Jan Lieven de Lange.
Rijk Willem, Z. van Willem Barreveld.
Conradus Hendrikus, Z. van Jacobus van Dillen.
Geertruida Maria, D. van Huibert van Aken.
Petrus, Z. van Jan Sennef.
7. Cornelia, D. van Jan Kaldenhoven.
Johannes, Z. van Willem Frederik Rijnhart.
8. Alida Mathilda, D. van Maurits Johannes Martens Morren.
Johannes, Z. van Johannes Cornelis van der Heijden.

- Dirk Jan , Z. van Johannes Wilhelmus Schelkes.
- Allegonda Wilhelmina , D. van Christoffel Heijn.
9. Wijnand , Z. van Wijnand Stomp.
Reinier , Z. van Bernardus van Wijngaarden.
Hendrikus Johannes Thomas , Z. v. Hendricus Johannes Vocking.
Theodora , D. van Johannes Gijsbertus van Roijen.
David Nathan , Z. van Nathan Manus Salomon.
Johanna , D. van Willem Bax.
Allegonda Catharina en Albertus , D. en Z. van Dirk Adrianus van Eijk.
10. Abraham , Z. van Abraham van den Brink.
Carl Gottlieb , Z. van Carl Gottlieb Bluthgen.
Susanna Christina , D. van Johannes Christoffel Paap.
11. Willem Johannes Marinus , Z. van Bartholomeus Wilhelmus Hoendervanger.
Gerardus , Z. van George Dor.
Johannes , Z. v. Joannes Wenting.
Petronella , D. van Coenraad van Elzen.
Anthonia , D. van Rijnier Renes.
Johan Ferdinand , Z. van Pieter Emmelot.
12. Gerrit , Z. van Jan de Groot.
Johanna Maria , D. van Gerrit Jan Soeterik.
Wilhelmina , D. van Bartholomeus Daagen.
- Arie , Z. van Pieter van Steenis.
Jacobus Philippus Cornelis , Z. van Cornelis van Mechelen.
Clasina Elisabeth , D. van Hendrikus de Lang.
Wilhelmus Marinus , Z. van Willem van Praag.
Hermina Johanna , D. van Willem de Kruijf.
Arie , Z. van Paulus Koele.
Maria , D. van Theodorus Wirds.
13. Maria Anthonia , D. van Engelbert Wessels.
Johannes , Z. van Jan Molenaar.
Johannes Hendrikus , Z. van Johannes Hendrikus van Daalen.
Adrianus , Z. van Carel Mulder.
Hendrika , D. v. Geurt van Uijtert.
14. Anna Helena , D. van Anthonie Johannes Vrijdag.
Hermanus Antonius , Z. van Petrus Antonius Kocken.
Johannes Philippus , Z. van Bernardus Ockeloen.
Hendrikus Cornelis , Z. van Janus Schreutelkamp.
Albertus , Z. van Jan van Egmond.
Sarah , D. van Thomas Bastiaan Templeman van der Hoeven.
15. Meijer Moses , Z. van Moses Levi de Leeuw.
Matje , D. van Willem de Boer.
Cornelis , Z. van Hermanus Albertus van Beusekom.
Johanna Alexandrina , D. van Jacobus Montfoort.
Hendrina Cornelia , D. van Bernardus Hermanus Bals.

- Helena Antoinetta, D. van Jacobus Theodorus Dolmans.
- Leendert, Z. van Hendrik van Oostrom.
- Hermina Maria, D. van Pieter Nicolaas Andree.
16. Geertruij Jeannetta, D. van Johannes van Olderen.
Jacobus, Z. van Petrus de Mari.
Gijsberta Sophia Anthonia, D. van Arnoldus de Morie.
Joseph Johannes, Z. van Antonius Terlingen.
17. Jaunigje, D. van Johannes Hendrik Munter.
Frans, Z. van Isaak Harting.
Hendrika Wilhelmina, D. van Pieter Hasenbos.
18. Antonie Joan, Z. van Antonie Joan van der Monde.
Theodorus, Z. van Theodorus Knippers.
Jan Engbert, Z. van Engbert Everts.
Albertus Philippus, Z. van Willem Jacobus van Amerongen.
Christina Elisabeth Wilhelmina, D. van Wilhelmus Holterman.
19. Johan Hendrik, Z. van Johan Hendrik Schuller.
Willem, Z. van Albertus Weerdenburg.
IJsbrand Theodorus, Z. van Theodorus van Maurik.
Petrus Johannes, Z. van Petrus Joannes Lancee.
20. Maria Johanna, D. van Frans Isak Graavendaal.
- Johan Nicolaas, Z. van Jacobus Adrianus Maigret.
- Johannes, Z. van Johannes Koopman.
21. Francina, D. van Hendrik de Groot.
Cornelia, D. van Antonij Voerman.
Hendrik Willem, Z. van Adriaan Coek.
Wilhelmina, D. van Bernardus Weerdenburg.
Johanna, D. van Cornelis Rietveld.
Christina Helena, D. van Gerrit Verbeek.
22. Elisabeth Maria, D. van Joannes de Wildt.
Albertus Andries, Z. van Andries van Zutphen.
Wendelina Jeannetta Marie Helene, D. van Gerhard Rijnders.
Hendrika, D. van Willem Hendrik Tetenburg.
Commerijutje, D. van Joannes Jacobs.
Karel Christiaan, Z. van Willem Jan Pluijm.
23. Gerrit Willem, Z. van Arend van Maastricht.
Siefert Ludovicus, Z. van Ludovicus Franciscus Cornelis Gathier.
Geertruida Maria, D. van Gerrit Pronk.
24. Geertruida, D. van Franciscus Hendricus van Sandtwijk.
Johan Hendrik, Z. van Jan van Ingen.

- Hermanus Mattheus, Z. van Gerardus Doesburg.
- Jacobus Johannes, Z. van Jacobus Verzun.
- Adriana, D. van Theodorus Laureijn.
25. Elisabeth, D. van Paulus Jacobus Koppe.
- Johannes, Z. van Gerardus van Berkel.
- Gerardus Petrus, Z. van Petrus Simon van Mechelen.
- Theodorus Johannes Christiaan, Z. van Theodorus Kuipers.
26. Gerrit, Z. van Jan Coops.
- Adriana, D. van Johannes Jurje Wolf.
- Aaltje, D. van Gerrit van Rennes.
- Hermanus, Z. van Hermanis Klooster.
- Maria Cornelia, D. van Gijsbert Koenders.
- Anthonie Jacobus Johan Julius, Z. van Antonie Jacobus van Harrevelt.
27. Johann Christian, Z. van Christian Rencker.
- Carel Ludovicus, Z. van Carel Ludovicus Rogier.
- Hendrikus Philippus, Z. van Andries Agterberg.
- Maria Jacoba, D. van Gerrit Plazier.
- Zwaantje Wilhelmina, D. van Cornelis Wilhelmus Bogaerd.
- Frederik, Z. van Philippus van den Wiltenburg.
28. Maria Cornelia, D. van Gerrit Stulting.
- Jacobus, Z. van Jacobus Jansen.
- Johanna Carolina, D. van Nicolaas Visser.
29. Gerardus, Z. van Dirk van Maarschalkerweert.
- Alberta, D. van Gerrit Oostendorp.
- Johan August, Z. van Carel Friedrich Dietze.
- Wilhelmina Aletta, D. van Cornelis Kragten.
- Geertuida Aletta Louisa, D. van Bernardus Willebrordus Berendsen.
30. Hendrik Matthijs, Z. van Jacob Gerrit Andriessen.
- Joannes, Z. van Joannes Zegers.
- Hendrikus Cornelis, Z. van Cornelis Bosson.
- Maria, D. van Claudi Dekker.
- Gerrit Adrianus, Z. van Jan Renes.
31. Johanna Elisabeth, D. van Gerardus Sneijder.
- Anthonus Bernardus, Z. van Theodorus Albers.
- Johanna Wilhelmina, D. van Abraham Hoovers.

GEBORENEN 166, waaronder 15 Onachten.

Voltrokken Huwelijken

op den

- 4. December.** Johannes Koopman, zonder beroep, 28 j. en Catharina Rijnberg, Werkster, 23 j.
- Theodorus Smit, Werkman, 25 j. en Hendrika Catharina van der Linden, Breidster, 27 j.
- Pieter van Gorkom, Winkelbediende, 25 j. en Maria Spierenburg, Dienstmeid, 28 j.
- Johannes van Goch, Kleermaker, 32 j. en Antonia Meijersen, Dienstmeid, 28 j.
- Jacobus Wiggers, Baardscheerder, 28 j. en Willemkén Rouwenhorst, zonder beroep, 27 j.
- Albert Ulot, 39 j. en Johanna Barba van Middeldijk, beide zonder beroep, 37 j.
- Louis Auguste Lintel, 30 j. en Johanna Scholtekamp, beide zonder beroep, 40 j.
- 11.** Marinus Thomas Cohu, Instrumentmaker, 27 j. en Fredrica Anna Luleij, weduwe, zonder beroep, 31 j.
- Arnoldus den Iseger, Werkman, 26 j. en Angenita van der Tier, 27 j.
- Christiaan Jakob Stok, Stal-knecht, 40 j. en Christina Elisabeth Goes, Werkster, 34 j.
- Pieter Zuijgendorp, Kleermaker, 27 j. en Hendrica Jacoba Boombergen, Naaister, 21 j.
- 18.** Jan de Groot, Werkman, 22 j. en Sibilla Kuijper, Werkster, 18 j.
- Dirk Meul, weduenaar, Bezembinder, 65 j. en Joanna Kruijs, Breidster, 56 j.
- Salomon Pinas Arpels, weduenaar, Vleeschhouwer, 44 j. en Esther Gabriels, zonder beroep, 22 j.
- Johan Wilhelm Uijlenbroek, Tuinman, 26 j. en Catarina Houthof, Dienstmeid, 28 j.
- Rutgerus Jansen, Broodbakker, 38 j. en Willemina van der Stroom, zonder beroep, 40 j.
- 25.** Antonie Joannes Gandorff, weduenaar, Gepensioneerd Onderofficier, 37 j. en Petronella Dina Fornhoff, Naaister, 29 j.
- Jan Scheffer, Koetsier, 38 j. en Margaretha Françoise Loos, weduwe, Naaister, 34 j.
- George Nicolaas Schupp, Bediende, 28 j. en Hendrica Arnolda Berendina van Rijn, zonder beroep, 25 j.
- Jean François Michel Mourot, Kunstschilder, 42 j. en Aleida van de Weijer, Kunsthande-laresse, 32 j.
- Arie Molenaar, Oppasser, 27 j. en Jacoba van Emmerik, Naaister, 25 j.

TE ZAMEN 21 PAREN.

Overledenen

op den

1. **December.** Johanna Thijs de Visser, 7 j. en 5 m., aan de Neude.
Hendrika Stekelenburg, huisvr. van Jacobus van Doorn, 61 j., Lange Lauwerstraat.
Michiel Meas, 9 j. en 2 m., Agnietestraat.
Levenloos aangegeven Zoon van Theodorus van Oort, buiten de Weerd.
George Philip Gottlieb, geh., 83 j., Korte Lauwerstraat.
Gerrit Rietveld, circa 12 j., aan de Maliebaan.
2. Gerrit de Korte, 11 m., Geertuidakerkhof.
Hendrik Hofman, geh., 46 j., Fockestraat.
Hermina Johanna Kelfkens, ongeh., 16 j. en 2 m., buiten de Weerd.
3. Seigje Felix, wed. Johan Christiaan Renes, 72 j., Ger. Diaconie Oude Mannen- en Vrouwenhuis.
Arie Koning, weduwenaar, 85 j., Ger. Diaconie Oude Mannen- en Vrouwenhuis.
Stijntje Molhelm, 4 j. en circa 4 m., in de Twijestraat.
4. Gerrit Jan Albert de Jong, circa 2 m., Springweg.
Maria Brevelt, ongeh., 71 j., Lange Rosendaal.
5. Michelline Adriana van Koetsveld van Ankeren, 4 d., St. Jansdam.
Arnoldus Westerman, 2 m., Nieuwe Gracht.
Theodora Adriana de Haart, 8 m., Bakkerbrug.
Michël Revel, weduwenaar, 79 j., Predikheerenkerkhof.
6. Dirk Bekker, weduwenaar, 70 j., aan 't Zand.
Johannes Besters, 2 j. en 5 m., buiten de Weerd.
Pierre Moutier, geh., 66 j., Oude Kamp.
Johannes Bernardus Sträter, 15 d., Plein Vredenburg.
7. Pieter Johannes van Oort, geh., 64 j., Zeedijk.
8. Fijgje Pouwels, circa 8 j., Hartsteeg.
Jan Willem Tienhoven, 28 j., Mijlpoort.
Maria van Houten, huisvr. van Joannes Jacobus Schellart, 51 j. en 5 m., Nieuwe Gracht.
Petronella Fischer, 2 j. en 7 m., Watersteeg.
Geertruida Hillegonda Barendina de Jong, 1 j. en 6 m., Springw.
Johannes Lodewijk van Luijn, geh., circa 53 j., Catharijnestraat.
9. Ida Gerarda Westers, ruim 8 m., buiten de Weerd.
Philadelphia Frances Barlow,

wed. Anthonij Ravée, 88 j.,
Lange Nieuwstraat.

Johanna van Bolderen, wed. Mar-
tinus Vreeswijk, 77 j., Lijnm.
Mijntje Raphael, 2 m., Massegast.

Johannes Pouw, 2 j. en 7 m.,
aan 't Zand.

Johannes Veloo, weduenaar,
56 j., Springweg.

10. Dirkje Diedenhoven, ongeh.,
34 j., Nieuwe Zandstraat.

Johannes Weijers, geh., 70 j.,
Ger. Diak. Oude Mannen- en
Vrouwenhuis.

Johanna Philippina Maria van der
Meulen, 18 d., Kromme Nieu-
we Gracht.

Cornelis de Nijs, weduenaar,
68 j., Zilversteeg.

11. Wilhelmus Jacobus van den Heu-
vel, circa 4 m., Nicolaikerkhof.
Teuntje Staal, wed. Martinus van
Zeventer, 80 j., Vuilesloot.
Franciscus Hendrikus de Klerk,
21 j., Hospitaal.

Henricus Arendse, weduenaar,
50 j., onder Tolsteeg.

12. Anna Maria Christina Meijer, wed.
George Wilhelmus Munnich,
64 j., Nieuwe Kamp.

Theodorus Loreijn, 1 j. en 4 m.,
buiten de Weerd.

Johanna van Vreeswijk, wed. Jan
Hendrik Raan, 79 j., Zwarte
Water.

13. Wilhelmus de Graaf, 5 j. en 5
m., Loefbergmakerstraat.

Willemina van Deventer, wed.

Hendrik Holst, 80 j., Ger.
Diak. Oude Mannen- en Vrou-
wenhuis.

Frederik Jenner, 5 j. en 3 m.,
Breedstraat.

Pieter Jacobus de Kerf, 1 j. en 4
m., Kleine Eliensteeg.

Catharina van den Hooff, huisvr.
van Johannes Ingenegeren, 72
j., Jufferstraat.

Cornelis Jonkers, geh., 81 j.,
Haverstraat.

14. Frans Diks, 2 j. en 10 m., buiten
de Weerd.

Johannes Cornelis Westdijk, circa
4 m., Nieuwe Kamp.

Wilhelmina Daagen, 3 d., Zwarte
Water.

15. Gerrit van der Kroon, weduwe-
naar, 88 j., Hamsteeg.

Sara Johanna Gesina Osti, ongeh.,
46 j., Viebrug.

Hendrik van Beek, geh., 75 j.,
Zwarte Water.

Cristina Amelia Bruijn, wed.
Hendrik Schutter, 80 j., Steen-
weg.

Johannes Albertus van Rossum,
ongeh., 26 j., Jacobgasthuis-
steeg.

Theodora Oostveen, wed. Hen-
drik Vreedendaal, 73 j., bui-
ten de Weerd.

16. Johanna Roskamp, wed. Daniel
Verhoef, 57 j., onder Tolsteeg.
Levenloos aangegeven Zoon van
Antonius van den Heuvel,
Brandsteeg.

- Wilhelmina Harss, 7 w., Loefbergmakerstraat.
- Daniel Anna Lublink, ongeh., 40 j., te Amsterdam.
- Gerrit Visser, geh., 51 j., Vrouwjuttestraat.
- Hermanus Theodorus Hunek, ongeh., 26 j., buiten de Wittevrouwenpoort.
17. Catharina Wilhelmina de Leur, 3 m., Geertruidabrug.
- Geertje Sterk, huisvr. van Christoffel de Haas, 30 j., onder Tolsteeg.
18. Aarnout van Steenwijk, geh., 71 j. en 7 m., Jacobiebrug.
- Johanna Alida Schoonhein, 3 j. en 7 m., aan 't Zand.
- Catharina Loekemeijer, 6 w., Bakkerbrug.
- Philippus Johannes Jacobus van der Meijden, 8 d., Nieuwe Kade.
- Pietronella Cornelia Putman, huisvr. v. Henricus Joannes van Rossum, 28 j., Geertruidabrug.
- Levenloos aangegeven Dochter van Henricus Joannes van Rossum, Geertruidabrug.
19. Josina Groot, huisvr. van Arnoldus Sniijders, 24 j., Korte Jufferstraat, B.
- Geertruida Elisabeth Mulder, huisvr. van Arie Koning, 34 j., buiten de Weerd.
20. Levenloos aangegeven Dochter van Lambertus van Dam, Tuinstraat.
- Frans Nullen, geh., 77 j., Zilversteeg.
- Johannes Nicolaas Christiaan Jacobus Haas, 1 j. en 6 m., Lange Jansstraat.
- Antonia Noest, wed. George Hendriks, 75 j., Lange Lauwerstraat.
- Johanna Catharina Bakker, wed. Paulus Kraamwinkel, 78 j., Achterweg.
21. Louis Hartmann, geh., 40 j., Zonstraat.
- Cornelis Veger, weduenaar, 41 j., Abraham Dolesteeg.
22. Elisabeth Groos, circa 10 j., onder Tolsteeg.
- Willempje Steenbeek, 7 m., onder Catharijne.
- Johanna Maria de Nas, 7 w., op 't Zand.
- Machiel Gentenaar, geh., 61 j. en 11 m., Vischmarkt.
- Antje Hendrika Engelbarts, 3 j. en 11 m., Vuilesloot.
23. Marinus Johannes van Basten, 2 j. en 3 m., Zwarte Water.
- Joannes Winken, geh., 43 j., Varkenmarkt.
- Willem Adrianus Franciscus Berenbak, 1 j. en 2 m., Zadelstraat.
24. Barendina Christina Johanna Blom, 6 m., Springweg.
- Margaretha Alida Hendrika van Boven, 5 m., Varkenmarkt.
- Wilhelmina Catharina Goes, 3 j., Gasthuissteeg.
25. Sarah Templeman van der Hoeven, 11 d., onder Wittevrouwen.

- Lodewijk Huisen, ongeh., 57 j., Nieuwe Zandstraat.
- Hendrika Antoinetta Huisman, 4 j. en 4 m., Lange Viesteeg.
- Caroline Jacqueline de Jacobi, wed. Jonkheer Willem Nicolaas Pesters van Cattenbroek, 75 j., Nieuwe Gracht.
- Hillige Molenaar, wed. Willem Beijen, 67 j., Steenweg.
- Anthonia Adriana Oostrum, huisvr. van Cornelis Vlaanderen, 42 j., aan de Bergstraat.
- Alida van der Stroom, wed. Willem Zwetelaar, 86 j., Oude Kamp.
26. Johannes ten Hoonte, 5 w., Spindersteeg.
- Gerardus Bernardus Odijk, 2 j., buiten de Weerd.
- Levenloos aangegeven Zoon van Christianus Hardi, Vissersteeg.
- Gerarda Hendrica Smit, 10 m., buiten de Weerd.
- Jacobus Martens, geh., 40 j., buiten de Weerd.
- Elsje van den Hummel, geh. met Dirk Marchal, 60 j., Minnebroederstraat.
27. Johannes Cornelis Geijzen, 2 j. en 7 m., Groenesteeg, A.
- Aletta Johanna Picard, 3 m., buiten de Weerd.
- Jeronimus van der Vlis, weduenaar, 92 j., Achter Clarenburg.
28. Pieter Jaarsveld, 5 m., Keukenstraat.
- Leendert van Casteel, geh., 35 j., Lange Smeesteeg.
- Levenloos aangegeven Dochter (onecht).
29. Metje Spierenburg, ongeh., 78 j., Ger. Diak. Oude Mannen- en Vrouwenhuis.
- Johannes Christiaan Brouwer, geh., 30 j., Achterstraat.
- Carel Ludovicus Rogier, 2 d., 3de Achterstraat.
- Albertus de Wit, 1 j. en 3 m., Hemdsmouwsteeg.
- Anna Wilhelmina de Haas, 6 j. en 10 m., 't Zand.
- Joannes Jans, geh., 34 j., in de Twijestraat.
- Commerijntje Jacobs, 7 d., Tuinstraat.
- Johannes Swart, ongeh., 74 j., onder Wittevrouwen.
30. Maria Soeter, ongeh., 56 j., te Amsterdam.
- Catharina van der Valk, huisvr. van Gabriel van Us, 47 j., Varkenmarkt.
31. Johanna Hendrica Grolman, wed. Samuel Dauvellier, 77 j., Wijde Watersteeg.
- Dirk Bon, geh., 29 j., Boterstraat.
- Johannes Philippus Smit, circa 3 j., buiten de Weerd.

Ziekten en Toevallen waaraan de Overledenen gestorven zijn:

Doodgeboren.	6.	Transport.	96.
Stuipen.	15.	Longontsteking.	2.
Verval van krachten.	26.	Ontsteking in het hoofd.	1.
Tering.	19.	Borstkwaal.	19.
Klierziekte.	5.	Groep.	3.
Zuur.	4.	Beklemd breuk.	2.
Koortsen.	5.	Gevolgen van de kraam.	1.
Tanden.	2.	Kanker.	1.
Beroerte.	3.	Beenbreuk.	1.
Waterzucht.	10.	Witte loop.	1.
Bloedspuwing.	1.		
	<hr/>		<hr/>
	96.		127.

Het getal der Jaren, hetwelk de Overledenen bereikt hebben, is als volgt:

	Mann. Vr. Tot.			Mann. Vr. Tot.			
Doodgeboren.	3	3	6.	Transport.	45	38	83.
Beneden het jaar.	11	16	27.	Van 50 tot 60 jaar.	4	4	8.
Van 1 tot 10 jaar.	16	10	26.	» 60 » 70 »	4	4	8.
» 10 » 20 »	1	1	2.	» 70 » 80 »	7	12	19.
» 20 » 30 »	5	3	8.	» 80 » 90 »	4	4	8.
» 30 » 40 »	4	2	6.	» 90 » 100 »	1	»	1.
» 40 » 50 »	5	3	8.				
	<hr/>		<hr/>				<hr/>
	45	38	83.				65-62-127.

VERKOCHTE VASTE GOEDEREN ENZ.

Den 14 December 1844, door den Notaris G. H. STEVENS.

N°. 1. De Hofstede van ouds genaamd *Klein Soestbergen*, bestaande in een Huis en Achterhuis met Stal voor 13 Koebeesten en 8 Paarden, enz., wijk K, N°. 253, D, E, F en G, Erf en Boomgaard, te zamen groot 51 Roeden, 30 Ellen, te Utrecht, onder Tolsteeg en Covelswade. Opgehouden voor f 3000.

N°. 2. Een Huizinge, binnen Utrecht, nabij de Neude en de Loefbergmakerstraat, wijk H, N°. 262, waarin eene Tapperij wordt uitgeoefend.

N°. 3. Een Huizinge, binnen Utrecht, in de Zandstraat, wijk C, N°. 305, nabij het Zand. Verkocht voor f 605.

N°. 4 à 12. Twaalf Kamers of Woningen, staande binnen Utrecht, bij en aan elkander op het Zand, aan de Westzijde, wijk C, N°. 333 à 336. Verkocht voor f 1,855.

TAFEL

VAN

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

In de maand DECEMBER 1844,

GEDAAN AAN HET

CHEMISCH LABORATORIUM

VAN

's Rijks Vee-Artsenijsschool te UTRECHT,

ONDER TOEZIGT VAN DEN HOOGLEERAAR

P. J. I. de Fremerij.

NB. De Waarnemingen geschieden des morgens te 9, des middags te 12, des namiddags te 3 en des avonds te 9 uren.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREEK S MIDD. te 12UR.	WEERSGESTELD. S MIDD. 12 UREN
	9ur.	12a.	3ur.	9ur.	9ur.	12u	3ur.	9ur.		
1	766	766	766	767	-1	16	-02	-06	O.	Bewolkt.
2	766	765	765	765	-17	02	07	-08	N. O.	idem.
3	764	764	764	768	-43	-18	-18	-46	idem.	Helder.
4	771	771	771	771	-53	-23	-2	-43	O.	idem.
5	769	769	768	769	-44	-01	-03	-38	idem.	idem.
6	770	770	770	772	-75	-24	-34	-7	idem.	idem.
7	773	773	773	774	-52	-59	-57	-72	idem.	idem.
8	768	767	766	766	-83	-74	-72	-88	idem.	idem.
9	765	765	765	766	-9	-58	-58	-8	idem.	idem.
10	765	766	765	765	-92	-62	-58	-82	idem.	idem.
11	764	763	763	763	-74	-54	-43	-8	idem.	Bewolkt.
12	763	762	762	761	-72	-62	-68	-94	idem.	idem.
13	758	756	755	753	-65	-58	-62	-7	idem.	idem.
14	751	752	751	753	-62	-35	-24	-22	idem.	Helder.
15	754	754	754	754	02	15	2	-1	Z.Z.O.	Bewolkt.
16	750	749	749	749	-14	12	18	08	O.N.O	idem.

DATUM.	BAROMETER IN MILLIMETERS.				THERMOMETER IN 100°.				WINDSTREK SMIDD. 10 12 UR.	WEERSGESTELDHE. 's MIDD. 12 UREN.
	9ur.	12u.	3ur.	9ur.	9ur.	12u.	3ur.	9ur.		
17	747	747	748	751	24	37	32	32	Z.	Mistig.
18	754	755	756	760	23	38	34	28	Z Z.W.	idem.
19	766	767	768	770	2	39	3	04	O.N.O.	Betrokken.
20	772	772	772	773	-41	-22	-3	-38	idem.	idem.
21	774	774	774	774	-5	-16	-14	-35	O.	Helder.
22	772	771	770	769	-47	-21	-23	-5	idem.	idem.
23	770	770	771	773	-66	-33	-35	-28	idem.	Eenigz. betrokken.
24	773	773	773	773	-3	-06	-24	-74	idem.	Helder.
25	773	773	773	772	-38	-17	-08	-4	idem.	idem.
26	769	768	767	767	-72	-16	-03	-3	idem.	idem.
27	766	766	766	766	-38	02	-02	-16	idem.	idem.
28	767	766	766	765	06	26	28	28	idem.	idem.
29	763	763	762	762	4	48	46	38	Z.	Regenachtig.
30	762	762	762	764	27	4	38	32	Z Z.W.	Mistig.
31	766	766	766	767	18	48	38	12	W.	Betrokken.
1	7677	7676	7673	7683	-564	-301	-315	-323	GEM. DELDE WAARNEMING Vanden 1 ^{en} . tot den 10 ^{en} .	
2	7579	7577	7578	7587	-259	-090	-098	-242	— 10 ^{en} . — 20 ^{en} .	
3	7686	7683	7681	7683	-227	05	037	-148	— 20 ^{en} . — 31 ^{en} .	

1 's avonds sneeuw.
 2 's morgens sneeuw.
 12 's morgens en 's middags sneeuw.
 17 den geheelen dag mistig.
 18 idem.

22 geheelen dag sterke wind.
 29 geheelen dag regen.
 30 geheelen dag mist.
 31 's middags mist.

Algemeen gemiddeld, Barometer 764,6, Thermometer — 2,237.

Algemeen gemiddeld, voor het jaar 1844, Barometer 762,05, Thermometer 8,745.

S T A A T

DER

GEBORENEN, OVERLEDENEN EN VOLTROKKEN HUWELIJKEN
 in de onderscheidene Gemeenten der Provincie **UTRECHT**, gedurende het jaar 1843.

	WETTIG GEBOREN.		TOTAAL.	ONRECHT GEBOREN.		TOTAAL.	OVERLEDENEN.		TOTAAL.	HUW- LIJKEN.
	M.	V.		M.	V.		M.	V.		
ABCOUDE Baambrugge.	14	21	35	1	1	2	14	17	31	9
ABCOUDE Proostdijde en Aasdom.	29	24	53	2	0	2	15	8	23	14
ACHTHOVEN met Heeswijk.	2	1	3	0	0	0	1	0	1	0
ACHTTIENHOVEN.	7	11	18	0	0	0	2	4	6	2
AMERONGEN.	58	51	109	0	5	5	15	11	26	15
AMERSFOORT.	197	175	372	16	20	36	157	148	305	75
BAARN met Eembrugge.	54	54	108	1	1	2	15	19	34	3
BENSCHOP.	50	17	67	0	5	5	16	11	27	8
DE BILT met Oostbroek, Colenburg, Utenhovens Gereg.	29	26	55	2	0	2	12	14	26	13
BREUKELN Nijenrodes.	58	57	115	1	1	2	25	22	47	8
BREUKELN St. Pieters met Breukelerveen.	12	17	29	0	0	0	10	5	15	5
BUNNIK met Vechten en ter Hull.	15	12	27	0	1	1	8	5	13	5
BUNSCHOTEN.	25	20	45	0	1	1	12	5	17	8
CABAUW.	2	1	3	0	0	0	5	0	5	0
COTHEM met Nijendijk of den Dwarsdijk.	4	40	44	1	0	1	7	7	14	2
DARTHUIZEN.	6	5	11	0	0	0	2	2	4	1
DOORN.	29	16	45	0	1	1	9	8	17	8
DRIEBERGEN.	15	12	27	1	1	2	9	5	14	8
DUIJST, de Haar en Zevenhuizen.	4	5	9	0	0	0	3	5	8	4
EEMNES, Binnen- en Buitendijks.	21	23	44	0	1	1	16	14	30	8
GERVERSKOP met Breudijk, Gerverkop Staten en Gerverkop uit den Ham.	5	1	6	0	0	0	1	2	3	1
's GRAVESLOOT.	2	5	7	0	0	0	1	4	5	0
HAAR ZULENS, met Themaat Westreems, Themaat en den Engh. en de Hegge op Themaat.	7	9	16	0	0	0	4	2	6	2
HARMELEN met Haanwijk, Bijleveld en Harmelerwaard, en den Indijk.	29	13	42	1	0	1	25	20	45	7
HOEKHOOP met Dijkveld en Rattles.	6	4	10	0	0	0	8	8	16	1
HOOGLAND met Emichlar.	30	59	89	1	0	1	22	17	39	9
HOUTEN en het Gooi.	17	27	44	0	0	0	6	12	18	3
JAARSVELD.	18	24	42	5	5	10	9	15	24	6
JUTPHAAS met het Over, en Nedereinde van Jutphaas, het Gein en Rijnhuizen.	52	53	105	0	0	0	24	25	49	14
KAMERIK en de Houtdijken.	18	11	29	1	0	1	16	8	24	8
MAMERIK Mijzide.	9	7	16	0	0	0	9	5	14	5
KOCKENGEN met Spengen, Montfoort Gereg. en Kockengen Lekhorst.	14	14	28	0	0	0	7	8	15	5
LAAG NIEKOP met Gieltjensdorp, Vijfhooven, Zuideind van Portengen, Loels Gereg. van Ruwiel of Lage Haar.	7	4	11	0	0	0	4	5	9	4
LANGBROEK (Over- en Neder).	17	19	36	0	1	1	5	10	15	6
LEERSUM.	16	14	30	2	2	4	15	13	28	5
LEUSDEN met Asschat.	25	18	43	0	0	0	14	12	26	7
LINSCHOTEN met Mastwijk, Polanen, Kattenbroek en de Uiterdijken van Mastwijk, Schagen en den Engh.	52	40	92	1	0	1	15	7	22	5
LOENEN.	26	18	44	1	0	1	19	12	31	11
LOENERSLOOT met Oukoop en ter Aa.	4	2	6	0	0	0	1	1	2	2
LOOSDRECHT.	40	44	84	0	2	2	27	26	53	20
LOPIK met Zevenhoven.	50	16	66	1	1	2	12	10	22	9
MAARN met Maarsbergen.	9	15	24	0	1	1	6	2	8	4
MAARSSEN.	27	18	45	1	1	2	24	15	39	8
MAARSSEVEEN (Nieuw), Ond Maarsseveen.	14	20	34	0	1	1	15	20	35	12
MAARSSEBROEK.	0	4	4	0	1	1	2	0	2	5
MAARTENSDIJK, of Oostveen (t'Voordorp) met Ondewetering en Herverskop.	22	29	51	0	0	0	21	12	33	12
MONTFOORT.	50	22	72	0	2	2	57	58	115	14
MIDRECHT.	59	45	104	1	1	2	20	52	72	15
NIGHTVECHT.	5	8	13	0	0	0	4	8	12	5
ODIJK.	10	5	15	0	1	1	2	2	4	1
OUDE RIJN met Galekop, Papendorp en Heikop.	4	6	10	0	0	0	2	5	7	4
OKDHUIZEN.	8	6	14	0	0	0	1	5	6	5
OUDVULVEN met Wulven, Waijen Heemstede, Slagmaat, de groote en kleine Koppel en Maarschalkerwaard.	6	2	8	0	0	0	2	0	2	0
POLSBROEK (Noord).	4	12	16	0	1	1	5	4	9	2
POLSBROEK (Zuid).	1	5	6	0	0	0	3	4	7	2
PORTENGEN (Noordeinde van) Lettes Gereg.	2	1	3	0	0	0	1	2	3	2
RENSWOUDE.	14	21	35	0	1	1	12	14	26	12
RHENEN.	19	50	69	5	4	9	50	28	78	26
RHINAUWEN met Ameliswaard.	1	0	1	0	0	0	1	1	2	0
RUWIEL met Breukelerveen en Nieuwer ter Aa.	3	7	10	0	0	0	9	1	10	4
RIJSEBURG.	4	4	8	1	0	1	2	2	4	1
SCHALKWIJK met Pothoven, Blokhoven en Rietveld.	6	18	24	0	0	0	8	11	19	8
SCHONAUWEN.	5	4	9	0	0	0	0	4	4	1
SNELREWAARD.	1	5	6	0	0	0	4	5	9	5
SOEST met de Birtch en Isselt.	49	55	104	2	1	3	24	29	53	22
STERKENBURG met Hardenbroek.	5	7	12	0	0	0	1	0	1	2
STOUTENBURG.	15	6	21	2	2	4	8	5	13	5
TECKOP.	2	4	6	0	0	0	1	5	6	0
TIENHOVEN met de Veenen.	15	8	23	1	0	1	2	2	4	0
TULL EN 't WAAL met Honswijk.	6	9	15	1	0	1	5	4	9	0
UTRECHT.	798	747	1545	84	68	152	527	572	1099	365
VEENENDAAL.	51	48	99	4	5	9	54	52	106	23
VELDHUIZEN met Bijleveld, Rosweide, Reijerskop, Lichtenberg Reijerskop, Kreuningen, Reijerskop Meerlo, of St. Pieters.	5	5	10	0	1	1	2	5	7	0
VINKEVEEN en Waverveen met Demmerik, Waveren, Botshol en de Ruige Willis.	40	52	92	0	1	1	28	49	77	10
VLEUTEN en de Meern.	22	16	38	0	0	0	15	11	26	7
VREELAND met de Dortschen Waard.	15	9	24	0	0	0	7	10	17	5
VREESWIJK of de Vaart.	22	20	42	1	0	1	19	17	36	7
VUURSCHE (de).	5	5	10	0	0	0	1	1	2	2
WERKHOUVEN.	8	6	14	0	0	0	6	8	14	8
WESTBROEK.	14	15	29	1	0	1	12	1	13	2
WILLESKOP met kort Heeswijk en Blokland.	44	9	53	0	0	0	6	9	15	4
WILLIGE LANGERAK, aan deze zijde van de Lek.	8	15	23	0	0	0	6	5	11	4
WILNIS met Westveen.	28	29	57	0	0	0	14	15	29	8
WOUDEBERG met Gerenstein.	21	29	50	2	2	4	5	16	21	11
WULVERHORST met Vlooswijk, Kromwijk en Linschoterhaar.	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
WIJK bij DUURSTEDEN.	55	54	109	2	4	6	18	25	43	16
IJSELSTEIN.	57	55	112	6	4	10	51	53	104	16
ZEGVELD.	17	14	31	0	0	0	6	5	11	5
ZEIST met Austerlitz, den Bruil, Stoetwegen en Kattenbroek.	58	49	107	2	1	3	25	25	50	17
ZEVENDER.	5	2	7	0	0	0	6	2	8	2
ZULEN met Zwezereng en Oostwaard.	17	8	25	0	0	0	10	6	16	9
Totaal der geheele Provincie.	2602	2580	5182	132	142	274	1595	1595	3189	1008

geene Echtschidingen.